

Ομήρου Οδύσσεια

Οι 24 Ραψωδίες της Οδύσσειας

1. - α - Αθηνάς παραίνεσις προς Τηλέμαχον. Μνηστήρων ευχία I
2. - β - Ιθακησίων εκκλησία. Τηλεμάχου αποδημία II
3. - γ - Τὰ εν Πύλῳ III
4. - δ - Τὰ εν Λακεδαίμονι IV
5. - ε - Οδυσσέως σχεδία V
6. - ζ - Οδυσσέως άφιξις εις Φαίακας VI
7. - η - Οδυσσέως είσοδος προς Αλκίνοον VII
8. - θ - Οδυσσέως σύστασις προς Φαίακας VIII
9. - ι - Αλκίνου απόλογοι. Κυκλώπεια IX
10. - κ - Τὰ περί Αιόλου και Λαιστρυγόνων και Κίρκης X
11. - λ - Νέκυια XI
12. - μ - Σειρήνες, Σκύλλα, Χάρυβδις, βόες Ηλίου XII
13. - ν - Οδυσσέως απόπλους παρά Φαιάκων και άφιξις εις Ιθάκην XIII
14. - ξ - Οδυσσέως προς Εύμαιον ομιλία XIV
15. - ο - Τηλεμάχου προς Εύμαιον άφιξις XV
16. - π - Τηλεμάχου αναγνωρισμός Οδυσσέως XVI
17. - ρ - Τηλεμάχου επάνοδος εις Ιθάκην XVII
18. - σ - Οδυσσέως και Ίρου πυγμή XVIII
19. - τ - Οδυσσέως και Πηνελόπης ομιλία. Τὰ νίπτρα XIX
20. - υ - Τὰ προ της μνηστηροφονίας XX
21. - φ - Τόξου θέσις XXI
22. - χ - Μνηστηροφονία XXII
23. - ψ - Οδυσσέως υπό Πηνελόπης αναγνωρισμός XXIII
24. - ω - Σπονδαί XXIV

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ιωάννη Θ. Κακριδή

Την ώρα που παρουσιάζω τη μετάφραση της Οδύσσειας μια μεγάλη ευθύνη νιώθω να φεύγει από πάνω μου, την ίδια στιγμή όμως μια καινούργια, το ίδιο βαριά, να με κυκλώνει.

Ο Νίκος Καζαντζάκης τελείωσε την πρώτη γραφή της μετάφρασης της Ιλιάδας στις 27 του Οχτώβρη του 1942. Από την άλλη κιόλας μέρα καταπιάστηκε να μεταφράζει την Οδύσσεια. Σε δυο μέσα μήνες είχε έτοιμες και τις εικοσιτέσσερεις ραψωδίες σε πρώτο σχέδιο! Τώρα ερχόταν η δικιά μου η σειρά

να επεξεργαστώ το κείμενο του συνεργάτη μου και να ετοιμάσω τη δεύτερη γραφή' την τρίτη θα την έκανε πάλι ο Καζαντζάκης. Τη μέθοδο της διαδοχικής χωριστής επεξεργασίας την είχαμε εφαρμόσει και στην Ιλιάδα. Αρχικά την είχε επιβάλει η απόσταση που χώριζε τους δυο συνεργάτες —ο ένας στη Γαλλία, ο άλλος στην Ελλάδα, γρήγορα όμως ο τρόπος αυτός της δουλειάς αποδείχτηκε πολύ αποδοτικός. Μόνο στο τέλος σχεδιάζαμε να συζητήσουμε μαζί όσα προβλήματα θα είχαν μείνει στο μεταξύ άλυτα. Το ίδιο είχαμε κάνει και στην πρώτη μας συνεργασία.

Η Οδύσσεια χρειάστηκε ωστόσο να περιμένει χρόνια πολλά, ως που να έρθει η σειρά της' γιατί η Ιλιάδα μας εκδόθηκε μόλις το Σεπτέμβρη του 1955, ύστερα από δεκατεσσάρων χρόνων δούλεμα και ξαναδούλεμα.

Αμέσως έπειτα από την έκδοση της Ιλιάδας ο Καζαντζάκης αρχίζει να φανερώνει έντονα την ανησυχία του, μήπως δεν προφτάσουμε να τελειώσουμε την Οδύσσεια. Η υγεία του έχει κλονιστεί και το ξέρει. Όσο κι αν η περηφάνεια του κρητικού τον εμποδίζει να μιλήσει καθαρά για θάνατο, την αγωνία του μήπως «μπούμε στον Παράδεισο με το ένα μόνο πόδι» τη φανερώνει κάθε γράμμα του της εποχής εκείνης: «Κάνε γρήγορα, ζω ακόμα, μα μην το ξεχνάς, δε θα ζω πάντα' και που θα βρεις άλλον τόσο βολικό συνεργάτη και εργάτη;» (15-9-1956)

Μα ο δικός του ο συνεργάτης δεν μπορεί να δουλέψει όσο γρήγορα θέλει ο Καζαντζάκης' γιατί δεν είναι σαν εκείνον ελεύθερος να διαθέσει τις ώρες του, όπως του αρέσει. Έχει πάντα έγνοιες πολλές: πανεπιστημιακή διδασκαλία, συνεδρίες και εξετάσεις ατέλειωτες, ταξίδια στο εξωτερικό' έχει ακόμα να δημοσιέψει βιβλία και μελέτες, που χρόνια περίμεναν να πάρουν την οριστική τους μορφή' ούτε και την αντοχή του φίλου του έχει. Μόλις στο τέλος του 1956 κατορθώνει να του στείλει δουλεμένες δυο ραψωδίες. Ο Καζαντζάκης δείχνει ευχαριστημένος από τη δεύτερη αυτή γραφή: «τελείωσα τα δυο γράμματα, ε και ζ, και περιμένω καινούργια. Δεν έκαμα πολλές μεταβολές' καταντάει να μη μ' έχεις πια ανάγκη. Ο στίχος σου είναι σωστός και η γλώσσα πλούσια». (9-1-1957)

Ακολουθεί το μοιραίο ταξίδι στην απόμακρη Ανατολή και ο πικρός θάνατος του Καζαντζάκη τον Οχτώβρη του 1957 στη Γερμανία. Και απομένω με τη βαριά τύψη πως δεν έκανα τ' αμπόρετα μπορετά να προχωρήσω στην επεξεργασία της Οδύσσειας μέσα στα χρόνια που βρισκόταν ακόμα εκείνος στη ζωή. Και πόση θα ήταν αλήθεια η χαρά του να ξεφυλλίσει και την Οδύσσεια τυπωμένη! Ούτε και που θα δίναμε τέλος στη συνεργασία μας άλλωστε: σχεδιάζαμε αμέσως έπειτα να καταπιαστούμε με τον Πίνδαρο, μπορεί και με το Θουκυδίδη . . .

Από τη μέρα που μας έλειψε ο Καζαντζάκης ως σήμερα μια στάθηκε η μεγάλη μου έγνοια: να τελειώσω τη μετάφραση, μονάχος μου πια. Έτσι θα ξαλάφρωνα από το βάρος της ευθύνης να αφήσω ανεκπλήρωτο το όνειρο του συντρόφου μου, να μεταφράσουμε ολόκληρο τον Όμηρο. Από εδώ όμως ξεκινάει η καινούργια μου ευθύνη: μια και έλειψε η πολύτιμη συμβολή του Καζαντζάκη, από που πήρα το κουράγιο να τον παρουσιάσω συνεργάτη μου; Είχα το δικαίωμα να βάλω το μεγάλο του όνομα δίπλα στο δικό μου;

Στα οχτώ χρόνια που πέρασαν δούλεψα τη μετάφραση της Οδύσσειας στίχο με στίχο πέντε φορές. Από το πρώτο πρόχειρο σχέδιο που μου είχε εκείνος στείλει στα 1942 πολύ λίγοι στίχοι απόμειναν αναλλοίωτοι στην οριστική διατύπωση του κειμένου.

Από το δρόμο όμως που είχαμε μαζί ανοίξει στη μετάφραση της Ιλιάδας δε νομίζω πως ξεστράτισα, γιατί πιστεύω πως είναι ο μόνος σωστός.*) Δεν υπάρχει αμφιβολία: αν ο Καζαντζάκης ζούσε και φτάναμε μαζί στο τέρμα, η μετάφραση θα είχε άλλη, μπορεί και δέκα φορές καλύτερη μορφή. Ποιος να παραβγεί μαζί του στη γνώση της νεοελληνικής, στη γλωσσοπλαστική δύναμη, στην ποιητική ευαισθησία; Καθώς όμως βρισκόμαστε στη δούλεψη του Ομήρου τόσα χρόνια μαζί, τώρα που βρέθηκα μονάχος ζεμένος στο χρέος, έχω τον εγωισμό να πιστεύω πως δεν πρόδωκα τον κοινό μας αγώνα —ούτε τον Όμηρο μας.

Διαφορετικός είναι ο αγέρας της Οδύσσειας γι' αυτόν που έρχεται από την Ιλιάδα. Στην Οδύσσεια τον τρωικό πόλεμο οι ήρωες δεν τον ζουν σαν καθημερινή οδυνηρή πραγματικότητα, τον ζουν σα θύμηση μόνο. Δε βρισκόμαστε πια στις Τροίاس το κάστρο και τον κάμπο- εδώ η σκηνή όλο και αλλάζει: τα ταξίδια του Τηλέμαχου και οι παραδαρμοί του Οδυσσέα μας οδηγούν σε πλήθος θάλασσες και χώρες, άλλες πραγματικές, άλλες μυθικές. Και στην Οδύσσεια παραμονεύουν τον ήρωα ο κίντυνος και ο θάνατος' τι κοινό όμως έχει ο άθλιος χαμός των συντρόφων του Οδυσσέα από τον Πολύφημο ή από τη Σκύλλα με τον τιμημένο σκοτωμό ενός ήρωα από το κοντάρι του αντίμαχου στον τρωικό κάμπο; Και οι ειρηνικές σκηνές της Οδύσσειας δε θυμίζουν καθόλου τις αντίστοιχες της Ιλιάδας: δεν έχει κανείς παρά να παραβάλει τη συνάντηση του Έκτορα και της Αντρομάχης με τη συνάντηση του Οδυσσέα και της Πηνελόπης. Ακόμα το παραμύθι, που του είχαν λίγο πολύ κλειστεί οι πόρτες στην Ιλιάδα, εδώ δεν αφήνει ευκαιρία να μην ξεπροβάλλει: στο μονόματο ανθρωποφάγο τέρας, στον «Κανέναν» του Οδυσσέα, στα θαματοουργά βοτάνια της Πολυδάμνας και του Ερμή, στις μαγικές τέχνες της Κίρκης, στο ταξίδι του Κάτω Κόσμου.

Αυτόν τον διαφορετικόν αγέρα δεν είναι μόνο το περιεχόμενο, είναι και η μορφή που τον δημιουργεί ως ένα βαθμό. Βέβαια, και η γλώσσα και το μέτρο κρατιούνται στην Οδύσσεια ίδια με της Ιλιάδας, και όμως κάτι έχει και εδώ

αλλάζει. Οι έρευνες του Page έδειξαν πως έξω από τα κοινά στοιχεία ανάμεσα στα δυο έπη υπάρχουν και ορισμένες διαφορές στον εκφραστικό πλούτο και στην προσωδία. Αν δεν είμαστε αναγκασμένοι ν' αποδεχτούμε τα παράτολμα συμπεράσματα τον άγγλου φιλόλογου, μια φορά ο μεταφραστής που έρχεται από την Ιλιάδα έπρεπε να δοκιμάσει να διαφοροποιήσει κάπως τα εκφραστικά του μέσα, αν ήθελε να πετύχει τους καινούργιους τόνους που ακούγονται στην Οδύσεια —άλλο ζήτημα αν το κατόρθωσε.

Όταν μελετούμε την ιστορία μιας γλώσσας σε μιαν ορισμένη χρονική περίοδο, ένα από τα πιο γοητευτικά θέματα είναι να παρακολουθήσει κανείς τη βαθμιαία προκοπή της, όπως φανερώνεται στις διαδοχικές δόκιμες μεταφράσεις ενός συγγραφέα κλασικού, παλιού ή ξένου, του ίδιου πάντα. Αυτό που επιχείρησε ο Gundolf στη γερμανική γλώσσα παρακολουθώντας την εξέλιξη της από τις μεταφράσεις που έγιναν του Shakespeare, πρέπει να γίνει και σε μας κάποτε. Από την ημέρα που γίναμε έθνος ελεύθερο πάλι, ενάμισι κάπου αιώνα τώρα, οι αρχαίοι Έλληνες κλασικοί έχουν μεταφραστεί πολλές φορές. Ειδικά για την Οδύσεια, από τότε που τη μετάφρασε ο Πολυλάς κοντεύουν εκατό χρόνια. Στο μεταξύ είχαμε τη μετάφραση του Εφταλιώτη, συμπληρωμένη από τον Ποριώτη, και του Σίδερη. Σήμερα παραδίνουμε στον ελληνικό λαό μια καινούργια απόδοση. Αποτελεί η νέα αυτή προσπάθεια κάποια πρόοδος; Μαρτυρεί πώς η νεοελληνική γλώσσα στο μεταξύ πρόκοψε —ή μελετήθηκε καλύτερα—, ώστε ο μεταφραστής να μπορέσει να πλησιάσει την ομορφιά του ομηρικού κειμένου περισσότερο από ό,τι το είχαν κατορθώσει οι πιο παλιοί;

Ας πάρουμε ένα δυο από τα βασικά προβλήματα που αντικρίζει ο μεταφραστής του Ομήρου: το σύνθετο, κοσμητικό που λέγεται επίθετο πρώτα, και έπειτα το ιδιότυπο ύφος του ποιητή: από τη μια στερεότυπα στοιχεία παρμένα από την πιο παλιά επική παράδοση' από την άλλη μορφικά θέματα δανεισμένα, άμεσα ή έμμεσα, από τα σύγχρονα δημοτικά τραγούδια' τέλος στοιχεία προσωπικά —ο Όμηρος είναι μια προσωπικότητα, που ξεχωρίζει έντονα και από τους ανώνυμους ποιητές των δημοτικών τραγουδιών και από τους τυχόν επώνυμους άλλους επικούς.

Για την απόδοση του ομηρικού σύνθετου η προσπάθεια αρχίζει με τον Πολυλά κιόλας. Η γλώσσα μας έχει ευτυχώς κρατήσει μέσα στους αιώνες τη θαυμαστή πλαστικότητα της, και η σύνθεση δε δυσκολεύει, έξω από ορισμένες περιπτώσεις. Η γλωσσοπλαστική δύναμη τον Πάλλη αργότερα μας χάρισε όχι λίγα νεοελληνικά σύνθετα, που θα ήταν αμαρτία να μην τα κρατήσουμε και μεις. Στον Εφταλιώτη και στον Σίδερη, αντίθετα, τις προσπάθειες δεν έχουμε στο σημείο αυτό καμιά σημαντική πρόοδος. Πόση δουλειά είχε να γίνει ακόμα το καταλάβουμε οι δυο συνεργάτες, όταν ανατρέχοντας σε υστερότερα μεσαιωνικά και σε νεοελληνικά κείμενα βρήκαμε έτοιμα όχι λίγα σύνθετα, πιστή θαρρείς απόδοση των ομηρικών. Άλλα πλάσαμε μόνοι μας' αν πετύχαμε ή όχι, δεν είναι δικιά μας δουλειά να το κρίνουμε.

Ότι στου Ομήρου το προσωπικό ύφος ανακατώνονται στοιχεία παραδοσιακά και λαϊκά, είναι κάτι που μόλις στα τελευταία χρόνια κατόρθωσε να πιστοποιήσει και ν' αξιολογήσει η έρευνα. Δεν μπορούμε λοιπόν να κατηγορήσουμε τον Πάλλη, αν πριν από εξήντα χρόνια τόνισε το προσωπικό ιδιαίτερα στοιχείο. Αντίθετα ο Εφταλιώτης και ο Σίδερης ζήτησαν να φέρουν την Οδύσσεια πολύ πιο κοντά στο ανώνυμο λαϊκό τραγούδι απ' ό,τι έπρεπε. Να πέτυχε άραγε η καινούργια μετάφραση και τον προσωπικό τόνο να κρατήσει και παράλληλα ν' αφήσει ν' ακουστούν εδώ κι εκεί και οι λαϊκοί τρόποι και οι παραδοσιακές στερεότυπες εκφράσεις; —Ενδεικτικά αναφέρω και άλλα προβλήματα, που τη λύση τους από τους διάφορους μεταφραστές του Ομήρου θα έπρεπε να την αξιολογήσει η κριτική: Αντικατάσταση του αρχαίου ηρωικού μέτρου με τον παραδοσιακό μας δεκαπεντασύλλαβο (Πολυλάς, Πάλλης, Εφταλιώτης, Σίδερης), ή με δεκαεφτασύλλαβο (Καζαντζάκης-Κακριδής), η με απομίμηση του δαχτυλικού εξαμέτρου (Ποριώτης); —Διατήρηση των όρων που εκφράζουν στοιχεία της αρχαίας ζωής, ανύπαρχτα σήμερα, ή ανανέωση τους; —Διατήρηση της μεγάλης ποικιλίας της ομηρικής γλώσσας και στη μετάφραση, ή επιβολή ενός αυστηρά καθορισμένου τυπικού της νεοελληνικής;

Πως θα μπορούσα να κλείσω τον πρόλογο αυτόν, χωρίς να χαράξω με βαθιάν ευγνωμοσύνη το όνομα τον Παντελή Πρεβελάκη; —του φίλου που μας είχε σταθεί στην Ιλιάδα' που μου στάθηκε και στην Οδύσσεια όλα τα χρόνια, παρακολουθώντας με στοργή κάθε καινούργια γραφή της και δίνοντας μου κουράγιο σε κάθε δύσκολη ώρα. Και δεν ήταν λίγες οι δύσκολες ώρες μέσα στα οχτώ χρόνια που κύλησαν.

Αύγουστος του 1965 Ι.Θ.Κ.

*) Για τον τρόπο που δουλέψαμε και τους σκοπούς που κινήσαμε μεταφράζοντας την Ιλιάδα έγραφα ένα διεξοδικό άρθρο στην Καινούρια Εποχή (Χειμώνας 1956) Με τη νέα τώρα εμπειρία η μελέτη αυτή χρειάζεται κάποια αναθεώρηση

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι 24 Ραψωδίες της Οδύσσειας

1. α (Θεών αγορά. Αθηνάς παραίνεσις προς Τηλέμαχον. Μνηστήρων ευωχία): Η διήγηση ξεκινάει με την τελευταία από τις περιπέτειες του Οδυσσέα στο νησί της Καλυψώς. Τα προηγούμενα γεγονότα θα εξιστορηθούν με μία μεγάλη αναδρομή από τον ίδιο τον Οδυσσέα στις επόμενες ραψωδίες. Ο Ποσειδώνας

θυμωμένος εμποδίζει την επιστροφή του ήρωα στην Ιθάκη. Όμως, κατά την απουσία εκείνου στους Λιθίοπες, η Αθηνά αποσπά από το Δία την υπόσχεση να βοηθήσει τον Οδυσσέα. Προτείνει την αποστολή του Ερμή στην Καλυψώ, ενώ η ίδια με ανθρωπίνη μορφή παρουσιάζεται και δίνει συμβουλές στον Τηλέμαχο. Ύστερα από αυτές η στάση του Τηλέμαχου απέναντι στους μνηστήρες, που γλεντούν στο παλάτι, μοιάζει πιο συνετή. I

2. β (Ιθακησίων εγκλησία. Τηλεμάχου αποδημία): Την άλλη μέρα στη συνέλευση του λαού ο Τηλέμαχος εκφράζει την απόφασή του να ερευνήσει την τύχη του πατέρα του και αποφασίζει να ταξιδέψει στην Πελοπόννησο. Η θέση του συναντά την κοροϊδία και το θράσος των μνηστήρων, αλλά η Αθηνά με τη μορφή του Μέντορα βοηθά στην ετοιμασία του καραβιού με το οποίο ο Τηλέμαχος αναχωρεί τη νύχτα. II

3. γ (Τα εν Πύλω): Στην Πύλο ο Τηλέμαχος συναντά το Νέστορα, που όμως τίποτα δε γνωρίζει να τον πληροφορήσει για τον πατέρα του. Την άλλη μέρα μαζί με τον Πεισίστρατο, το γιο του Νέστορα, φεύγει για τη Σπάρτη. III

4. δ (Τα εν Λακεδαίμονι): Στη Σπάρτη ο Μενέλαος γιορτάζει τους διπλούς γάμους του γιου και της κόρης του. Από αυτόν ο Τηλέμαχος μαθαίνει τις ιστορίες της επιστροφής άλλων αρχηγών των Αχαιών και ότι ο πατέρας του βρίσκεται στο νησί της Καλυψώς. Πίσω στην Ιθάκη οι μνηστήρες σχεδιάζουν το φόνο του Τηλεμάχου, ενώ η Αθηνά παρηγορεί την Πηνελόπη. IV

5. ε (Οδυσσέως σχεδία): Σε συμβούλιο των θεών ο Δίας αποφασίζει να στείλει τον Ερμή στην Καλυψώ. Εκείνη υπακούοντας στη θεϊκή θέληση καθοδηγεί τον Οδυσσέα να φτιάξει μία σχεδία και του επιτρέπει να φύγει. Μετά από πλεύση 18 ημερών, ο Ποσειδώνας τον αντιλαμβάνεται και προικαλεί καταιγίδα. Ο Οδυσσέας σώζεται από το θάνατο χάρις στην επέμβαση της Λευκοθέας και φτάνει στην ακτή της Σχερίας, στη χώρα των Φαίακων, τρεις μέρες μετά το ναυάγιο. Εκεί πέφτει σε βαθύ ύπνο. V

6. ζ (Οδυσσέως άφιξις εις Φαίαιας): Η Αθηνά στέλνει όνειρο στη Ναυσικά - κόρη του βασιλιά των Φαίακων- το οποίο την παραινεί να πάει με τις φίλες της στην ακτή. Εκεί συναντούν τον Οδυσσέα. Οι κοπέλες τρομάζουν, αλλά η Ναυσικά του προσφέρει βοήθεια και τον οδηγεί σε άλσος έξω από την πόλη. VI

7. η (Οδυσσέως είσοδος προς Αλκίνοον): Καλυμμένος με ομίχλη σταλμένη από την Αθηνά ο Οδυσσέας κατορθώνει να μπει στο παλάτι, όπου ζητά άσυλο από τη βασίλισσα Αρήτη. Διηγείται τις περιπέτειές του μετά την αναχώρηση από την Καλυψώ και ο Αλκίνοος υπόσχεται να τον βοηθήσει να επιστρέψει στην πατρίδα του. VII

8. θ (Οδυσσέως σύστασις προς Φαίαιας): Την άλλη μέρα, στο γιορταστικό τραπέζι που γίνεται προς τιμήν του Οδυσσέα, ο Δημόδοκος τραγουδά για τα κατορθώματα του Αχιλλέα και του Οδυσσέα, γεγονός που τον κάνει να κλάψει κρυφά. Ο Αντήνορας το αντιλαμβάνεται και διακόπτει τη γιορτή. Ακολουθούν αγώνες, στους οποίους ο Οδυσσέας εντυπωσιάζει στη ρίψη του δίσκου. Στο βραδινό τραπέζι ο Δημόδοκος τραγουδά αυτή τη φορά για το Δούρειο ίππο.

Ο Οδυσσέας συγκινείται και τώρα πια ο Αλκίνοος τον ρωτά το όνομά του και τις περιπέτειές του. VIII

9. ι (Αλκίνου απόλογοι. Κυκλώπεια): Ο Οδυσσέας φανερώνει την ταυτότητά του και αρχίζει τη διήγηση όσων συνέβησαν μετά την αναχώρησή του από την Τροία. Αφηγείται την καταστροφή της Ίσμαρου και τις απώλειες από τους Κίκονες. Ακολουθεί θύελλα που τους οδηγεί στη χώρα των Λωτοφάγων, όπου ο Οδυσσέας και οι σύντροφοί του κινδυνεύουν από αμνησία. Στη συνέχεια φτάνουν στη χώρα των Κυκλώπων, όπου πολλοί θανατώνονται στη σπηλιά του Κύκλωπα. Ο Οδυσσέας όμως τον εξαπατά, λέγοντάς του ότι ονομάζεται Ούτις (Κανένας), και τελικά τον τυφλώνει, αφού πρώτα τον έχει μεθύσει. Από ένα μοιραίο κομπασμό του ο ήρωας αποκαλύπτει φεύγοντας το πραγματικό του όνομα και η κατάρρα του Κύκλωπα είναι αυτή που στρέφει την οργή του Ποσειδώνα εναντίον του Οδυσσέα. IX

10. κ (Τα περί Αιόλου και Λαιστρυγόνων και Κίρκης): Από το νησί του Αιόλου φεύγουν με ούριο άνεμο. Όταν όμως οι σύντροφοί του ανοίγουν το ασκί στο οποίο ο Αίολος έχει κλείσει τις θύελλες, ξαναβρίσκονται πίσω σε αυτό. Αυτή τη φορά όμως ο Αίολος τους διώχνει, φοβούμενος ότι οι θεοί είναι ενάντιοι στον Οδυσσέα. Περνούν από τη χώρα των Λαιστρυγόνων, όπου καταστρέφονται όλα τα καράβια εκτός από του Οδυσσέα, και φτάνουν στο νησί της Κίρκης. Η θεά-μάγισσα μεταμορφώνει σε χοίρους την αναγνωριστική ομάδα που στέλνει ο Οδυσσέας, αλλά εκείνος τους σώζει με τη βοήθεια του Ερμή. Παραμένουν στο νησί για ένα χρόνο και όταν ο Οδυσσέας ζητά να φύγει, η Κίρκη τον συμβουλεύει να επισκεφτεί πρώτα τη χώρα των νεκρών. X

11. λ (Νέκυια): Περνούν τον Ωκεανό και φτάνουν στη χώρα των Κιμμερίων, όπου βασιλεύει το σκοτάδι. Εκεί ο Οδυσσέας θυσιάζει ένα ζώο και οι ψυχές των νεκρών μαζεύονται γύρω από το αίμα. Βλέπει τον Αχιλλέα, μαθαίνει για το θάνατο του Αγαμέμνονα και τελικά ο Τειρεσίας του προλέγει όσα θα ακολουθήσουν, ακόμα και γεγονότα που δεν περιλαμβάνονται στην Οδύσσεια. Έπειτα επιστρέφουν εύκολα στο νησί της Κίρκης. XI

12. μ (Σειρήνες, Σκύλλα, Χάρυβδις, βόες Ηλίου): Φεύγοντας από την Κίρκη συναντούν τις γοητευτικές Σειρήνες, το τραγούδι των οποίων μόνο ο Οδυσσέας ακούει δεμένος στο κατάρτι του πλοίου του. Ύστερα πέφτουν στη Σκύλλα και τη Χάρυβδη και χάνονται πολλοί σύντροφοί του. Όσοι επιζούν βγαίνουν στο νησί του Ήλιου, όπου παρακούνοντας την εντολή του θεού σκοτώνουν τα βόδια του, γεγονός που προκαλεί την οργή του. Στην κακοκαιρία που ακολουθεί, ο Οδυσσέας χάνει όλους τους συντρόφους του και μόνος του ναυαγός φτάνει στην Ωγυγία, στο νησί της Καλυψώς. XII

13. ν (Οδυσσέως απόπλους παρά Φαιάκων και άφιξις εις Ιθάκην): Ο Οδυσσέας φορτωμένος δώρα μεταφέρεται από τους Φαίακες στην Ιθάκη. Τον αποθέτουν κοιμισμένο στην ακτή και όταν ξυπνά δεν αναγνωρίζει την πατρίδα του, μέχρι τη στιγμή που επεμβαίνει η Αθηνά. Μαζί καταστρώνουν το σχέδιο ενάντια στους μνηστήρες και τελικά η θεά τον μεταμορφώνει σε ζητιάνο. XIII

14. ξ (Οδυσσέως προς Εύμαιον ομιλία): Ο Οδυσσέας πηγαίνει στον Εύμαιο το χοιροβοσκό, στον οποίο όμως δεν αποκαλύπτεται, αλλά του διηγείται μία

πλαστή ιστορία που όμως έχει πολλά κοινά σημεία με τη διαδρομή που ακολούθησε ο Μενέλαος όταν χώρισαν οι δρόμοι της επιστροφής των στη Τένεδο. XIV

15. ο (Τηλεμάχου προς Εύμαιον άφιξις): Η Αθηνά παρακινεί τον Τηλέμαχο να επιστρέψει από τη Σπάρτη στην Ιθάκη και τον καθοδηγεί πώς να αποφύγει την παγίδα των μνηστήρων. Την επομένη ο Τηλέμαχος καταπλέει στην Ιθάκη και πηγαίνει κατευθείαν στον Εύμαιο. XV

16. π (Τηλεμάχου αναγνωρισμός Οδυσσέως): Ο χοιροβοσκός φεύγει από το κτήμα και πηγαίνει στο παλάτι, για να ειδοποιήσει την Πηνελόπη για την άφιξη του γιου της. Κατά την απουσία εκείνου, ο Οδυσσέας φανερώνεται στο γιο του με την πραγματική μορφή του και μαζί σχεδιάζουν την τιμωρία των μνηστήρων. Ο Εύμαιος επιστρέφει. XVI

17. ρ (Τηλεμάχου επάνοδος εις Ιθάκην): Ο Τηλέμαχος το άλλο πρωί φεύγει για την πόλη και λίγο αργότερα τον ακολουθούν ο Εύμαιος και ο Οδυσσέας που έχει πάρει και πάλι τη μορφή του ζητιάνου. Ο γιδοβοσκός Μελάνθιος και οι μνηστήρες συμπεριφέρονται άσχημα στον Οδυσσέα, τον οποίο βέβαια κανείς τους δεν αναγνωρίζει (εκτός από τον Άργο που αμέσως τον νιώθει - Όμως τον Άργο η μοίρα εσκέπασε του σκοτεινού θανάτου, τον Οδυσσέα μόλις αντίκρισε στα είκοσι χρόνια απάνω). Ο Εύμαιος μεσολαβεί, για να δώσει πληροφορίες ο ζητιάνος στην Πηνελόπη. XVII

18. σ (Οδυσσέως και Ίρου πυγμή): Ο Οδυσσέας νικά σε πυγμαχία τον αυθάδη ζητιάνο Ίρο. Η Πηνελόπη εμφανίζεται και αφήνει να εννοηθεί ότι μπορεί και να ξαναπαντρευτεί. Η υπηρέτρια Μελανθώ και οι μνηστήρες κοροϊδεύουν τον Οδυσσέα. XVIII

19. τ (Οδυσσέως και Πηνελόπης ομιλία. Τα νίπτρα): Ο Οδυσσέας και ο Τηλέμαχος αφαιρούν τα όπλα από την αίθουσα με τη βοήθεια της Αθηνάς. Στη συνομιλία του με την Πηνελόπη ο Οδυσσέας την προετοιμάζει για την επάνοδό του. Καθώς του πλένει τα πόδια, η παραμάνα Ευρύκλεια τον αναγνωρίζει από μία ουλή, αλλά με υπόδειξή του σιωπά. Η Πηνελόπη εξαγγέλλει τον αγώνα του τόξου και προαισθάνεται την καταστροφή των μνηστήρων. XIX

20. υ (Τα προ της μνηστηροφονίας): Ακολουθούν οι ετοιμασίες για το γιορτινό τραπέζι της ημέρας, που είναι αφιερωμένη στον Απόλλωνα. Άσχημος οιωνός του Δία αποτρέπει τους μνηστήρες από το σχέδιό τους για τη δολοφονία του Τηλέμαχου. Η απερίσκεπτη και προκλητική συμπεριφορά τους, ωστόσο, συνεχίζεται και στο τραπέζι. XX

21. φ (Τόξου θέσις): Η Πηνελόπη φέρνει το τόξο, ο Τηλέμαχος στήνει τα τσεκούρια και οι μνηστήρες δοκιμάζουν μάταια να τεντώσουν τη χορδή του τόξου. Έξω από την αίθουσα ο Οδυσσέας αποκαλύπτεται στον Εύμαιο και το Φιλοίτιο. Με τη βοήθεια εκείνων, αλλά και της Ευρύκλειας, ολοκληρώνονται οι προετοιμασίες για την εφαρμογή του σχεδίου της μνηστηροφονίας. Επιστρέφοντας στην αίθουσα ο Οδυσσέας πείθει τους μνηστήρες να του

επιτρέφουν να δοκιμάσει, τεντώνει το τόξο και εύκολα περνά το βέλος και από τα δώδεκα τσεκούρια. XXI

22. χ (Μνηστηροφονία): Με ένα δεύτερο βέλος του ο Οδυσσέας σκοτώνει τον Αντίνοο και ύστερα αποκαλύπτει την πραγματική του ταυτότητα. Παρά τις παρακλήσεις και τις προτάσεις για δώρα, εκείνος συνεχίζει. Ο Εύμαιος και ο Τηλέμαχος τού φέρνουν όπλα, ενώ ο Μελάνθιος δίνει όπλα στους μνηστήρες. Ακολουθεί μάχη και με τη βοήθεια της Αθηνάς όλοι οι μνηστήρες θανατώνονται. Μόνο στον αιιδό Φήμιο και τον κήρυκα Μέδοντα χαρίζεται η ζωή. Επιπλέον, τιμωρούνται υποδειγματικά οι υπηρέτριες που ακολούθησαν τους μνηστήρες και ο Μελάνθιος. XXII

23. ψ (Οδυσσέως υπό Πηνελόπης αναγνωρισμός): Η Πηνελόπη συνεχίζει να αμφιβάλλει για την επιστροφή του άντρα της. Εκείνος όμως εμφανίζεται μετά το λουτρό του ακόμα πιο ωραίος και λαμπερός, χάρη στην επέμβαση της Αθηνάς, και διαλύει τις αμφιβολίες της Πηνελόπης με ένα μυστικό που της αποκαλύπτει για την κατασκευή του συζυγικού τους κρεβατιού. Η νύχτα ενώνει τους συζύγους, που διηγούνται τα όσα πέρασαν. XXIII

24. ω (Σπονδαί): Οι ψυχές των μνηστήρων οδηγούνται στον Άδη. Το φάντασμα του Αγαμέμνονα μιλάει για τη διαφορά της Κλυταιμνήστρας από την Πηνελόπη. Ο Οδυσσέας συναντά τον πατέρα του Λαέρτη στα κτήματα. Εν τω μεταξύ οι συγγενείς των νεκρών μνηστήρων έχουν στασιάσει στην πόλη. Ξεσπάει μάχη, αλλά και πάλι η Αθηνά επεμβαίνει για μία τελευταία φορά χαρίζοντας ειρήνη και σταθερότητα. XXIV

Ομήρου Οδύσσεια - α

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

- 1- Τον άντρα, Μούσα, τον πολύτροπο τραγούδα μου, που πλήθος
διάβηκε τόπους, αφού πάτησε της Τροίας το κάστρο το άγιο,
και πολιτείες πολλές εγνώρισε, πολλών βουλές ανθρώπων,
κι αρίφνητα τυράννια ετράβηξε στα πέλαγα η καρδιά του,
- 5 για να σωθεί κι αυτός παλεύοντας και πίσω τους συντρόφους
να φέρει' κι όμως δεν τους γλίτωσε, κι ας το ποθούσε τόσο'
τι από τις ίδιες τους εχάθησαν τις ανομιές εκείνοι —
οι ανέμυαλοι, που τ' ουρανόδρομου τα βόδια έφαγαν Ήλιου,
κι αυτός τη μέρα τους αρνήστηκε του γυρισμού. Για τούτα

10 και μας για λέγε, κάπου αρχίζοντας, κόρη θεϊκιά του Δία.

Όσοι Αχαιοί είχαν απ' το θάνατο τον άξαφνο γλιτώσει
βρίσκονταν σπίτια τους, του πελάγου και της σφαγής σωσμένοι'
μονάχα αυτόν' που τη γυναίκα του ποθούσε και τη γη του,
η Καλυψώ η θεά, η πανέμνοστη τον έκραβε νεράιδα

15 στις θολωτές σπηλιές της, θέλοντας να τον κρατήσει γι' άντρα..
Όμως τα χρόνια πια σα γύρισαν κι ήρθε ο καιρός που του 'χαν
κλώσει οι θεοί να ιδεί το σπίτι του φτασμένος στην Ιθάκη,
ουδέ κι εκεί μαθές του απόλειψαν οι αγώνες, κι ας βρισκόταν
μες στους δικούς του πια. Κι οι αθάνατοι τον συμπονούσαν όλοι,

20 εξόν τον Ποσειδώνα, που άπαντα του θεϊκού Οδυσσέα
θυμό κρατούσε, στην πατρίδα του πριχού διαγείρει πίσω.
Μα τότε αυτός για τους απόμακρους Αιθίοπες είχε φύγει,
για τους Αιθίοπες, που στην τέλειωση του κόσμου χώρια ζούνε,
μισοί στου Ήλιου τα βασιλέματα, μισοί στ' ανάτελά του,

25 κι εκεί τρανές θυσίες του πρόσφερναν από κριγιούς και τάυρους'
κι αυτός καθούμενος ευφραίνονταν. Οι αθάνατοι οι άλλοι ωστόσο
στου ολύμπιου Δία το αρχοντοπάλατο βρίσκονταν μαζεμένοι.
Πρώτος μιλούσε των αθάντων και των θνητών ο κύρης,
καθώς τον Αίγιστο τον άψεγο θυμήθη, που εσκοτώθη

30 απ' τον Ορέστη, του Αγαμέμνονα το γιο τον ξακουσμένο.
Αυτόν θυμήθη τότε κι έλεγε στους αθανάτους μέσα:
«Πωπώ, με τους θεούς τα βάζουνε πάντα οι θνητοί, πως τάχα
τις συφορές εμείς τους στέλνουμε' μα κι οι αδικίες τους είναι
που πάνω απ' το γραφτό σε βάσανα τους ρίχνουν κοίτα τώρα

35 τον Αίγιστο, δικό του που έκανε του γιου του Ατρέα το ταίρι
χωρίς γραφτό του να 'ναι, κι έσφαξε στο γυρισμό κι εκείνον,
τον ίδιο του χαμό κι ας ήξερε' τι του 'χαμε μηνύσει
πιο πριν με τον Ερμή, τον ξάγρυπνον αργοφονιά, και κείνον
να μη σκοτώσει και το ταίρι του να μη ζητάει να πάρει'

40 τι θα 'ρθει απ' τον Ορέστη η εγδίκηση για τον υγιό του Ατρέα,
μόλις αντρείεψει και στον τόπο του ποθήσει να διαγείρει.

Έτσι μιλούσε ο Ερμής, μα του Αίγιστου δεν άλλαζε τη γνώμη,
κι ας ήταν για καλό του' μαζωχτά τα πλέρωσε όλα τώρα.»
Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, του απηλογήθη κι είπε:

45 «Υγιέ του Κρόνου και πατέρα μας, μες στους θεούς ο πρώτος,
για κείνον είναι ο πιο που ταίριαζε ξολοθρεμός αλήθεια'

μακάρι να χάνονταν όλοι τους που τέτοιες πράξεις κάνουν!
Μα καίγεται η καρδιά μου, ως σκέφτουμε τον αντρειανό Οδυσσέα,
τον έρμο, χρόνια που παιδεύεται μακριά από τους δικούς του

50 σ' ένα νησί, που 'ναι της θάλασσας το αφάλι, κυκλωμένο
από τα κύματα, πολύδεντρο' θεά εκεί πάνω μένει,
του Άτλαντα η κόρη του κακόγνωμου, που τους βυθούς κατέχει
του κάθε πέλαου και μονάχος του σηκώνει τις κολόνες
τις αψηλές, που δεν αφήνουνε γη κι ουρανός να σμίξουν.

55 Δικιά του η κόρη που τον άμοιρο κρατάει' στα σύθρηνά του
να τον πλανέσει με τα λόγια της πασιίζει, την Ιθάκη
για να του βγάλει από τη θύμηση' κι εκείνος, λαχταρώντας
και μοναχά καπνό απ' τον τόπο του να ιδεί ν' ανηφορίζει,
ανέλπιδος ποθεί το θάνατο. Μα εσύ, του Ολύμπου ρήγα,

60 καρδιά πώς έχεις έτσι ανέσπλαχνη; Τάχα ο Οδυσσέας ποτέ του
στα πλοία τ' αργίτικα δεν πρόσφερε θυσίες να σε τιμήσει
μες στην πλατιά την Τροία; Τι θύμωσες λοιπόν μαζί του τόσο;»

Και τότε ο Δίας της αποκρίθηκεν ο νεφελοστοιβάχτης:
«Ποιος λόγος, κόρη μου, σου ξέφυγε της δοντωσίας το φράχτη;

65 Ν' αποξεχάσω εγώ πώς γίνεται τον Οδυσσέα το θείο;
Περνάει στο νου κάθε άλλον άνθρωπο, και πιο απ' τους άλλους έχει
θυσίες προσφέρει στους αθάνατους, που ζουν στα ουράνια πλάτη.
Μα ο Ποσειδώνας ακατάπαυτα κρατάει τη μάνητα του,
απ' αφορμή μαθές που τύφλωσε τον Κύκλωπα ο Οδυσσέας,

70 το θεοδύναμο Πολύφημο, τον πιο αντρειωμένο σ' όλους
μέσα τους Κύκλωπες 'τον γέννησεν η Θόωσα, μια νεράιδα,
στον Ποσειδώνα, ερωτοσμίγοντας μαζί του μες στα σπήλια,
του Φόρκη η κόρη, που τη θάλασσα την άκαρπη αφεντεύει.
Για τούτο ο Ποσειδώνας μάχεται τον Οδυσσέα' δε θέλει

75 το θάνατο του, μα απ' τον τόπο του μακριά τότε ξορίζει.

Μα ελατέ τώρα εμείς οι επίλοιποι να βουλευτούμε αντάμα
πώς θα διαγείρει στην πατρίδα του' μια μέρα θα μερέψει
κι ο Ποσειδώνας' τι δε γίνεται μαζί μας να τα βάλει,
μονάχος με όλους τους αθάνατους θεούς, αθέλητα μας.»

80

Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, του απηλογήθη κι είπε:

«Υγιέ του Κρόνου και πατέρα μας, μες στους θεούς ο πρώτος,
αλήθεια, αν οι θεοί το θέλησαν οι τρισμακάριοι τώρα
το γνωστικό Οδυσσέα στο σπίτι του ν' αφήσουν να διαγείρει,

εγώ να πούμε τότε θα 'λεγα του Ερμή του ψυχολάτη,

85 του αργοφονιά, μιαν ώρα αρχύτερα στην Ωγυγία να δράμει,
τον ορισμό μας τον ασάλευτο της ομορφομαλλούσας
να πει ξωθιάς, ο καρτερόψυχος να στρέψει πια Οδυσσέας.
Κι εγώ για την Ιθάκη γρήγορα κινώ, να ξεσηκώσω
το γιο του πιότερο, στα φρένα του κουράγιο να φουσήξω,

90 σε συντυχιά τους μακρομάλληδες Αργίτες να καλέσει,
και στους μνηστήρες πια ξεκάθαρα να πει να μην του σφάζουν
τα πλήθια αρνιά και τα στριφτόκερα, στριφτόζαλά του βόδια.
Στη Σπάρτη και στην Πύλο λόγιασα μετά την αμμουδάτη
να τότε στείλω, για του κύρη του το γυρισμό να μάθει,

95 μαζί για ν' ακουστεί περίλαμπρο στον κόσμο τ' όνομά του.»

Είπε, και γρήγορα στα πόδια της χρυσά περνάει σαντάλια,
πανώρια, αθάνατα, που ανάλαφρα, με τις πνοές του ανέμου,
τη φέρναν πάνω απ' τις απέραντες στεριές και τα πελάγη.
Κι αδράχνει το γερό κοντάρι της, το καλοακονισμένο,

100 το δυνατό, βαρύ, θεόρατο κοντάρι, που σκοτώνει
όσους ηρώους του Τρανοδύναμου την κόρη έχουν θυμώσει'
και τις κορφές του Ολύμπου αφήνοντας με βιάση εχύθη κάτω,
και στην Ιθάκη ως ήρθε, στάθηκε μπρος στου Οδυσσέα το σπίτι,
πα στο κατώφλι της αυλόπορτας, κρατώντας το κοντάρι,

105 το δυνατό, βαρύ, θεόρατο κοντάρι, που σκοτώνει
όσους ηρώους του Τρανοδύναμου την κόρη έχουν θυμώσει'
και τις κορφές του Ολύμπου αφήνοντας με βιάση εχύθη κάτω,
και στην Ιθάκη ως ήρθε, στάθηκε μπρος στου Οδυσσέα το σπίτι,
πα στο κατώφλι της αυλόπορτας, κρατώντας το κοντάρι,

110 συγκέραναν το κρασί τους χύνοντας νερό μες στα κροντήρια,
κι οι άλλοι παστρεύαν με χιλιότρυπα σφουγγάρια τα τραπέζια
και τα 'στηναν μπροστά τους, άλλοι τους σωρό τα κρέατα κόβαν.
Πρώτος απ' όλους ο θεόμορφος Τηλέμαχος την είδε'
τι μέσα στους μνηστήρες κάθονταν με πικραμένα σπλάχνα

115 και τον τρανό θυμόταν κύρη του — να πρόβελνε από κάπου
και τους μνηστήρες διασκορπίζοντας από το σπίτι, πάλε
να γίνει αφέντης στο παλάτι του και ρήγας τιμημένος!
Τέτοια λογιώντας και που κάθονταν με τους μνηστήρες είδε
την Αθηνά, και στην αυλόπορτα τρέχει γραμμή, τι εντράπη

120 ξένος στη θύρα του να στέκεται πολληώρα' κι ήρθε ομπρός της,

το χέρι το δεξιό της έπιασε, της πήρε το κοντάρι
το χάλκινο και με ανεμάρπαστα της συντυχαίνει λόγια:
«Ένε μου, γεια! Θα 'ρθείς στο σπίτι μας να σε φιλοκονέψω'
χορταίνοντας, αν θες, μολόγα μας σαν ποια σε φέρνει ανάγκη.»

125 Είπε κι ομπρός έμπηκε' πίσω του κινούσε κι η Παλλάδα'
κι ως μπαίνοντας οι δυο τους βρέθηκαν μες στο αψηλό παλάτι,
έστησε εκείνος το κοντάρι της στην καλοτορνεμένη
κονταροθήκη, πλάι στην τρίψηλη κολόνα, εκεί που κι άλλα
κοντάρια πλήθος του τρανόψυχου στεκόνταν Οδυσσέα.

130 Ρίχνει λινό σεντόνι σε όμορφο θρονί πλουμάτο απάνω
και την καθίζει, κι είχε κάτωθε προσκάμνι για τα πόδια'
κι αυτός το σκαλιστό του εσίμωσε σκαμνί, από τους μνηστήρες
μακριά, στον τάραχο που ανάδιναν οι ξιπασμένοι εκείνοι
να μη βαρυγιομήσει ο ξένος του πα στο φαΐ, κι ακόμα

135 να τον ρωτήσει για τον κύρη του που γύριζε στα ξένα.
Μια παρακώρη τότε τρέχοντας νερό σε στάμνα φέρνει,
χρυσή, πανώρια, κι από κάτω της ένα αργυρό λεγένη,
για να πλυθούν, κι ομπρός τους άπλωσε στραφταλιστά τραπέζι.
Ψωμί κι η σεβαστή κελάρισσα τους κουβαλάει, και πλήθος

140 φαγιά απιθώνει, απ' ό,τι βρέθηκε καλό φιλεύοντάς τους.
Απλάδες κρέατα πήρε κι έφερε κι ο τραπεζάρης μπρος τους
λογής λογής, και πλάι τους έβαλε μαλαματένιες κούπες'
και κάθε τόσο ο κράχτης σίμωνε, κρασί να τους κεράσει.

Μαζί κι οι ξιπασμένοι μπήκανε μνηστήρες στο παλάτι

145 και σε σκαμνιά και σε καθίσματα γραμμή εκαθίζαν όλοι.
Κι οι κράχτες πήραν και τους έχυναν νερό στα χέρια απάνω,
κι οι σιλάβες το ψωμί τους σώριαζαν μες σε πλεχτά πανέρια,
και τα κροντήρια τα παιδόπουλα κρασί τα ξεχείλιζαν.
Κι αυτοί στα ετοιμασμένα αντίκρυ τους φαγιά τα χέρια άπλωσαν

150 και σύντας του πιστού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,
στο νου τους οι μνηστήρες έβαλαν κάτι άλλο — το τραγούδι
και το χορό, κι αυτά πρεπίζουνε τις τάβλες των ανθρώπων.
Κι ο κράχτης την πεντάμορφη έβαλε κιθάρα μες στα χέρια
του Φήμιου, στους μνηστήρες που 'ψαλλε συχνά, μα αθέλητα του.

155

Κι ως την κιθάρα εκείνος παίζοντας γλυκό τραγούδι εκίνα,
γυρνάει στην Αθηνά ο Τηλέμαχος και λέει, τη γλαυκομάτα,
κοντά κρατώντας το κεφάλι του, να μην ακούσουν οι άλλοι:

«Ἐένε καλέ μου, κάτι αν σου 'λεγα, θα τα 'βαζες μαζί μου;
Τούτοι γι' αυτά μονάχα νοιάζονται, κιθάρα και τραγούδι'

- 160 και τι τους μέλει, που αλογάριαστα το ξένο βιος ρημάζουν! —
κάποιου, που τ' άσπρα του τα κόκαλα στη γης σαπίζουν κάπου
απ' τις βροχές, για και στο πέλαγο τα κυλιντρώνει το κύμα.
Μα αν στην Ιθάκη τον αντίκριζαν μια μέρα γυρισμένο,
θα ευκιόνταν όλοι τους πιο γρήγοροι να γίνουν στα ποδάρια
- 165 παρά σε ρούχα και σε μάλαμα πιο πλούσιοι να βρεθούνε.
Μα τώρα αυτός κακοθανάτισε! Και ποια η παρηγοριά μας
θαρρείς, σαν έρχεται ένας άνθρωπος απ' όσους ζουν στον κόσμο
και λέει πώς θα διαγείρει; Χάθηκε του γυρισμού του η μέρα!
Μον' έλα τώρα, δώσε απόκριση, την πάσα αλήθεια πες μου:
- 170 Ποιος είσαι; πούθε; που η πατρίδα σου και που οι γονιοί σου εσένα;
και ποιο είναι το καράβι που 'φτασες; οι ναύτες στην Ιθάκη
πώς σ' έφεραν μαθές; ποιοί πέτουνται πως είναι τάχα, πες μου'
στα μέρη ετούτα δε φαντάζουμαι πεζός φτασμένος να 'σαι!
Κι ακόμα αυτό σωστά μολόγα μου, καλά να καταλάβω:
- 175 Τάχα πρωτόρχεσαι στον τόπο μας, για είσαι παλιάθε φίλος
του κύρη μου; πολλοί μας έρχουνταν μαθές στο σπίτι ξένοι
χρόνια παλιά, γιατί τριγύριζε πολύν κι εκείνος κόσμος.»
Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, του απηλογήθη κι είπε:
«Για τούτα τώρα που με ρώτησες θα πω την πάσα αλήθεια"
- 180 πως είμαι γιος του Αγχιάλου πέτομαι του καστροπολεμάρχου'
Μέντη με λεν, κι οι καραβόχαροι Ταφιώτες μ' έχουν ρήγα.
Εδώ έχω φτάσει με τους συντρόφους στο πλοίο μου' ταξιδεύω
για τόπο αλλόγλωσσο, την Τέμεσα, στο πέλαο το κρασάτο,
στραφταλιστό να δώσω σίδερο, χαλκό να πάρω πίσω.
- 185 Μακριά απ' το κάστρο το καράβι μου στα ξώμερα προσμένει,
κάτω απ' το Νήιο το πολύδεντρο, στο Ρεϊθρο το λιμάνι.
Και φίλοι γονικοί λογιόμαστε πως είμαστε από χρόνια
παλιά ' για τράβα, αν θες, στο γέροντα, τον αντρειανό Λαέρτη,
και ρώτα τον ακούω, δεν έρχεται στην πολιτεία πια τώρα,
- 190 μον' έξω στα χωράφια κάθεται μακριά και τυραννιέται,
και μια γερόντισσα τον γνοιάζεται μπροστά του κουβαλώντας
φαγί, κρασί, σαν πια στο χτήμα του, στων αμπελιών τους όχτους,
σουρθεί ολημέρα κι απ' τον κάματο του 'χουν λυθεί τα γόνα.
Με βλέπεις τώρα εδώ, τι ακούστηκε πως είχε πια διαγείρει
- 195
ο κύρης σου' θεοί όμως σίγουρα θα του αμπόδαν το δρόμο.
Όχι, ο Οδυσσέας ο αρχοντογέννητος δεν πέθανεν ακόμα!

Κάπου θα ζει σε θαλασσόζωστο νησί, περιορισμένος
απ' το πλατύ το πέλαο, κι άπονοι τον δυναστεύουν άντρες,
άγριοι, που αμπόδια στο ταξίδι του θα βάζουν άθελα του.

200 Μαντεία θα κάνω τώρα κι άκου με, τι οι αθάνατοι μου δίνουν
την ώρα αυτή στα φρένα φώτιση, κι αυτό θαρρώ θα γένει,
κι ας μην κατέχω εγώ μαντέματα, κι απ' όρνια ας μη γνωρίζω:
Καιρό πολύ από την πατρίδα του πια δε θα λείψει εκείνος'
ακόμα σιδερένιες άλυσες κι αν τον κρατούν δεμένο,

205 θα βρει τον τρόπο λέω, πολύτεχνος ως είναι, να γυρίσει.
Μον' έλα τώρα, δώσ' μου απόκριση και την αλήθεια πες μου:
Γιο του ο Οδυσσέας να σ' έχει γίνεται, τόσο τρανός που δείχνεις;
Τα όμορφα μάτια, το κεφάλι σου σα βλέπω, μου θυμίζεις
εκείνον, τι συναπαντιούμαστε πολλές φορές οι δυο μας,

210 πριν για την Τροία κινήσει' κι έφευγαν μαζί κι Αργίτες άλλοι
στα βαθουλά καράβια, οι κάλλιοι μας. Από τα χρόνια εκείνα
τον Οδυσσέα πια δεν αντίκρισα, μηδέ κι εμένα εκείνος.»
Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:
«Την πάσα αλήθεια εγώ μιλώντας σου θα μολογήσω, ξένε'

215 δικός του λέει πως είμαι η μάνα μου, μα εγώ που θες να ξέρω;
Ο άντρας ποιος είναι που μας έσπειρε κανέννας δεν κατέχει.
Αχ, κάποιου ανθρώπου καλορίζικου να 'μουν υγιός, μακάρι,
που τότε βρίσκουν τα γεράματα μες στα πολλά αγαθά του!
Μα τώρα αυτός που, ως λεν, με γέννησε, μια και ζητάς να μάθεις,

220 μέσα στον κόσμο ολό εστάθηκεν ο πιο συφοριασμένος.»

Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, του απηλογήθη κι είπε:
«Ανέγνωρο οι θεοί το γένος σου και στα που θα 'ρθουν χρόνια
δεν άφησαν, αφού σε γέννησεν η Πηνελόπη τέτοιον!
Μον' έλα τώρα, δώσ' μου απόκριση και την αλήθεια πες μου:

225 τι είναι το γλέντι αυτό κι η μάζωξη; γιατί το κάνεις; γάμος,
γιορτή 'ναι; τι δε μοιάζει να 'χετε συντροφικό τραπέζι.
Πολύ ξαδιάντροποι μου φαίνονται, μεγάλη η ξιपाσιά τους
στο σπίτι εδώ να τραπεζώνονται' ποιος μυαλωμένος άντρας
που εδώ θα 'ρχόταν δε θα θύμωνε, ντροπές θωρώντας τέτοιες;»

230 Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά της δίνει:
«Ξένε, για τούτα που με ρώτησες και θέλεις να τα μάθεις —
παλιά το σπίτι αυτό άφεγάδιαστο και πλούσιο πρέπει να 'ταν,
ο άντρας εκείνος όσο βρίσκονταν στο κάστρο εδώ' μα τώρα
κακό οι θεοί στα φρένα ελόγιασαν κι αλλιώς τ' αποφασίσαν'

235 κείνον τον έκαναν ανάφαντο πιο απ' όλους τους ανθρώπους'
αλήθεια, αν είχε βρει το θάνατο, δε θα λυπόμουν τόσο,
μα να 'χει ανάμεσα στους συντρόφους των Τρωών τη χώρα πέσει,
για, κι ως ετέλεψε τον πόλεμο, στα χέρια των δικών του.
Οι Αργίτες όλοι θα του σήκωναν τρανό μνημόυρι τότε,

240 κι ακόμα η δόξα του θ' απόμενε κληρονομιά στα γιο του.
Τώρα ποιος ξέρει πώς τον άρπαζαν οι Ανεμικές κι εχάθη!
Επήγε ανάφαντος, ανάκουστος, και μένα αφήκε θρήνους
και στεναγμούς' κι ουδέ που δέρνουμε και μύρουμε για κείνον
μονάχα, τι οι θεοί σε βάσανα μ' έχουνε ρίξει κι άλλα:

245 αυτοί που τα νησιά αφεντεύουνε κι οι πιο τρανοί 'ναι αρχόντοι
στην πολυδασωμένη Ζάκυθο, στη Σάμη, στο Δουλίχι,
κι όσοι τρογύρα στην πετρόχαρην Ιθάκη ρηγαδεύουν,
όλοι ζητάνε τη μητέρα μου και καταλύουν το βιος μου.
Κι αυτή το γάμο τον οχτρεύεται, μα μήτε τον αρνιέται,

250 μήτε να δώσει τέλος δύνεται' το βιος μου εκείνοι ωστόσο
μου τρων και μου αφανίζουν γρήγορα και με θα φαν τον ίδιο!»

Τότε η Αθηνά Παλλάδα ξέσπασε και τέτοια του αποκρίθη:
«Ωχού, μεγάλη τον πατέρα σου το μισεμένο ανάγκη
τον έχεις, χέρι στους αδιάντροπους μνηστήρες για να βάλει.

255 Να 'ρχόταν τώρα λέει, να στέκουνταν στου παλατιού την πόρτα,
με το σκουτάρι και το κράνος του, τα δυο του τα κοντάρια,
τέτοιος, καθώς τον πρωτογνώρισα στο σπίτι το δικό μας
κρασί να πίνει ξεφαντώνοντας, τη μέρα πού γυρνούσε
απ' την Εφύρη, από του Μέρμερου το γιο τον 'Ιλο πίσω!

260 τι πήγε κι ως εκεί με γρήγορο πλεούμενο ο Οδυσσέας,
φαρμακερά ζητώντας βότανα, για να 'χει και ν' αλείφει
τις χαλκομύτικες σαγίτες του' μα εκείνος του το αρνήστη,
τι είχε το φόβο πως οι αθάνατοι θεοί θα του θυμώναν
όμως ο κύρης μου του τα 'δωκεν από περίσσια αγάπη.

265 Τέτοιος και τώρα εδώ να γύριζε να σμίξει τους μνηστήρες,
πικρός ο γάμος θα τους έβγαινε, γοργός ο θάνατος τους!
Όμως στα χέρια των αθάνατων είναι όλα κρεμασμένα'
μπορεί να 'ρθεί ξανά στο σπίτι του και γδικιωμό να πάρει,
μπορεί να μην έρθει. Θα σου 'λεγα και συ να το λογιάσεις,

270 πως θα μπορέσεις απ' το σπίτι σου να διώξεις τους μνηστήρες.
Βάλε λοιπόν αφτί στα λόγια μου και καλοπρόσεξέ τα:
Τους αντρειανούς Αργίτες κάλεσε ταχιά σε συναγωγή,

και σε όλους πες τι θέλεις, βάζοντας και τους θεούς μαρτύρους'
και πρώτα απ' τους μνηστήρες γύρεψε στα σπίτια τους να φύγουν.

275 Η μάνα σου απ' την άλλη, αν έστρεξε το γάμο πια η καρδιά της,
πίσω ας διαγείρει στου πατέρα της, που 'χει περίσσια πλούτη'
κι εκείνοι θα γνοιαστούν το γάμο της, θα φτιάξουν τα προικιά της αρίφνητα, στη
θυγατέρα τους την ακριβή ως ταιριάζει.
Όσο για σε τον ίδιον, άκουσε τη γνωστικιά μου ορμήνια

280 Το πιο γερό καράβι κι είκοσι να πάρεις κουπολάτες,
να πας να μάθεις για τον κύρη σου, που τόσα χρόνια λείπει'
μήπως σου πει κανένας άνθρωπος για ακούσεις απ' το Δία
λόγο τυχόν, που απλώνει το άκουσμα πιο γρήγορα στον κόσμο.
Πρώτα, στην Πύλο ως πας, το Νέστορα τον αντρειωμένο πρώτα

285 και τον ξανθό Μενέλαο φτάνοντας στη Σπάρτη, τι ήρθε απ' όλους
τους Αχαιούς τους χαλκοθώρακους στερνές ετούτος πίσω.
Αν τώρα μάθεις για τον κύρη σου πως ζει και θα διαγείρει,
υπομονέψου, κι ας παιδεύεσαι, κανένα χρόνο ακόμα.
Αν όμως μάθεις πως απόθανε και πια το φως δε βλέπει,

290 τότε στα χώματα διαγέρνοντας της γης της πατρικής σου
μνημούρι να του ασιώσεις και πολλές θυσίες, καθώς ταιριάζει,
να του προσφέρεις, και τη μάνα σου να δώσεις σε άλλον άντρα.
Και πια σαν κάνεις τούτα που όρισα και τα τελέψεις όλα,
στο νου και στην καρδιά σου βάλε το και καλολόγιασέ το

295 πως θα σκοτώσεις στο παλάτι σου τους αντρειανούς μνηστήρες,
για φανερά για ξεπλανώντας τους με δόλο' δεν ταιριάζει
να μωρουδίζεις, τι τα χρόνια σου δεν είναι δα και λίγα!
Μη δεν ακούς τη δόξα που 'λαβεν ο αρχοντικός Ορέστης;
Το δολερό φονιά του κύρη του, τον Αίγιστο, γδικιώθη,

300 που 'χε σκοτώσει τον πατέρα του, κι ακούστηκε στον κόσμο.
Και συ, καλέ, — θωρώ τη χάρη σου, θωρώ την ελικιά σου —
κάμε καρδιά, που κι οι μελλούμενες γενιές να σε δοξάζουν.
Μα είναι καιρός εγώ στο γρήγορο καράβι να κατέβω
και στους συντρόφους, που ανυπόμονοι προσμένουν να γυρίσω.

305 Εσύ θυμήσου την ορμήνια μου κι ατός σου γνοιάζου τούτα.»

Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά της δίνει:
«Αλήθεια, ξένε, καλοπρόθετα τα λόγια σου, σαν κύρη
το γιο του που αρμηνεύει' πάντα μου θα τα κρατώ στα φρένα.
Όμως ακόμα λίγο πρόσμενε, κι ας βιάζεσαι να φύγεις'

310 και σύντας πια λουστείς και τρώγοντας φραθείς, το δρόμο παίρνεις

για το καράβι σου χαρούμενος, κρατώντας κάποιο δώρο
πανέμορφο και πολυτίμητο, δικό μου θυμητάρι,
να το φυλάς, οι φίλοι ως δίνουνε στους φίλους απ' αγάπη.»

Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόμεντη, του απηλογήθη κι είπε:

- 315 «Θέλω να φύγω, πια ετοιμάστηκα, το δρόμο μη μου κόβεις!
Κι όποιο η καρδιά σου τώρα σ' έσπρωξε να μου διαλέξεις δώρο,
σα θα διαγέρνω, χάρισε μου το' να 'ναι όμορφο μονάχα,
στο σπίτι να το πάω κι αντίδωρο παράξιο να σου δώσω.»

Είπε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόμεντη, κι εχάθη από μπροστά του,

- 320 ψηλά σαν όρνιο φτερουγίζοντας, και στην ψυχή κουράγιο
κι ορμή του φύσηξε, τη θύμηση του κύρη του ξυπνώντας
πιο δυνατή από πρώτα μέσα του' κι εκείνος το νογήθη
κι απόμεινε χαμένος' το 'νιωσε μαθές θεός πως ήταν.
Κι ευτύς ο ισόθεος άντρας κίνησε να σμίξει τους μνηστήρες.

- 325 Κι ο τραγουδάρης ο περιλαμπρος στους άλλους τραγουδούσε,
που εκάθονταν κι άκουγαν άλαλοι, το γυρισμό απ' την Τροία
των Αχαιών, πως τους τον έκανε πολύ πικρό η Παλλάδα.
Κι η Πηνελόπη ξάφνου, η φρόνιμη του Ικάριου θυγατέρα,
στο ανώι καθώς βρισκόταν, άκουσε το αθάνατο τραγούδι'

- 330 μεμιάς την αφηλή κατέβηκε του παλατιού της σιάλα,
όχι μονάχη' δυο ξοπίσω της την ακλουθούσαν βάγιες.
Και τους μνηστήρες ως αντίκρισε των γυναικών το θάμα,
σε μια κολόνα δίπλα εστάθηκε της στεριάς στέγης, κι είχε
κρυμμένα ολόγουρα τα μάγουλα με στραφτερή μαντίλα'

- 335 κι οι μπιστεμένες βάγιες πήρανε δεξοζερβά της θέση'
κι εκείνη δακρυσμένη emίλησε στο θείο τον τραγουδάρη:
«Πολλά είναι, Φήμιε, τα πλανέματα που ξέρεις για τον κόσμο,
αντραγαθιές θνητών κι αθάνατων, που γίνηκαν τραγούδι.
Ένα απ' αυτά, όποιο θες, καθούμενος τραγουδά τους, κι εκείνοι

- 340 να πίνουν το κρασί τους άλαλοι' μα το τραγούδι ετούτο
το θλιβερό παράτα! Σκίζεται κάθε φορά η καρδιά μου,
τι εμένα έχει χτυπήσει αζέχαστος καημός πιο πάνω απ' όλους'
δεν τον ξεχνώ τον αντρειωμένο μου, που μου 'χει λείψει κι είναι
στο Άργός βαθιά απλωμένη η δόξα του και στην Ελλάδα πάσα.»

- 345 Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά της δίνει:
Τον τιμημένο τραγουδάρη μας για δεν αφήνεις, μάνα,
να μας ευφραίνει με ό,τι του 'ρχεται στο νου; Οι τραγουδιστάδες

τι φταιν; ο Δίας μονάχα, θα 'λεγα, μας φταίει, που στον καθέναν
απ' τους θνητούς τους δουλευτάρηδες ό,τι του δόξει δίνει.

350 Γιατί με τούτον να τα βάζουμε, των Δαναών αν ψάλλει
τη μαύρη μοίρα; Ο κόσμος πιότερο δοξάζει απ' τα τραγούδια
εκείνο πάντα, που ως ακούγεται, καινούργιο δείχνει να 'ναι.
Υπομονέψου τώρα κι άκου το, κι ας σφίγγεται η καρδιά σου'
μόνο ο Οδυσσέας δεν είναι που 'χασε του γυρισμού τη μέρα

355 στην Τροία κει κάτω' κι άλλοι εχάθηκαν, πολλοί κι αντρίγιωμένοι.
Μα εσύ στην κάμαρα σου πήγαινε και τις δουλειές σου κοίτα,
τον αργαλειό, τη ρόικα, πρόσταζε κι οι βάγιες να δουλεύουν
τα πολλά λόγια δεν ταιριάζουνε παρὰ στους άντρες μόνο,
κι απ' όλους πιο σε μένα' κύβερνος εγώ είμαι του σπιτιού μου!»

360 Εκείνη εσάστισε, και βάζοντας τα μυαλωμένα λόγια
του γιου της στην καρδιά ξεκίνησε στην κάμαρα της πίσω'
κι όπως ανέβη με τις βάγιες της στο ανώι, για να πλαγιάσει,
τον Οδυσσέα θυμήθη κι έκλαιγε, τον άντρα της, ωσόπου
της έχυσε η Αθηνά η γλαυκόματη γλυκό στα μάτια γύπνο.

365 Κι ασκώσαν οι μνηστήρες τάραχο στον ισιερό αντρωνίτη,
κι ευχόνταν δυνατά ο καθένας τους να κοιμηθεί μαζί της'
κι άνοιξε πρώτος ο Τηλέμαχος ο γνωστικός το λόγο:
«Της μάνας μου μνηστήρες πέρφανοι, περίσσια αδικοπράχτες,
τώρα ας χαρούμε το τραπέζι μας, κι η χλαλοή να πάψει.

370 Αλήθεια, είναι όμορφο να κάθεται ν' ακούς τον τραγουδάρη,
φωνή ως θεού σαν έχει μάλιστα, καθώς ετούτος τώρα.
Μα μόλις πάρουν τα χαράματα, στη σύναξη να πάμε
όλοι, ξεκάθαρα τη γνώμη μου να σας τη φανερώσω —
να πάрте δρόμο απ' το παλάτι μου! Γνοιαστείτε γι' άλλες τάβλες,

375 και συναλλάζοντας τα σπίτια σας από το βιος σας τρώτε!
Ξον πιο συφερτικό αν το κρίνετε πως είναι και πιο δίκιο
το βιος ν' αφανιστεί αζεπλέρωτο μονάχα ενός ανθρώπου.
Χαλάτε το! Μα τους αθάνατους θεούς εγώ θα κράζω,
αν δώσει ο Δίας να πάρω εγδίκηση για τις δουλειές ετούτες,

380 να βρείτε μέσα εδώ το θάνατο χωρίς ξεπλερωμή μου.»

Αυτά είπε, κι όλοι τους εδάγκασαν τα χείλια σαστισμένοι
απ' το κουράγιο του Τηλέμαχου, που μίλησε έτσι αντρίκεια.
Κι ο γιος του Ευπείθη, ο Αντίνοος, γύρισε κι απηλογήθη κι είπε:
«Τηλέμαχε, οι θεοί θα σ' έμαθαν το δίχως άλλο ατοι τους

385 να μας μιλάς με τόση ξέπαρση και με κουράγιο τόσο!

μονάχα ο Δίας στη θαλασσόζωση να μη μας δώσει Ιθάκη,
κι ας το 'χεις γονικό απ' τον κύρη σου, να γίνεις βασιλιάς μας!»

Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:
«Αντίνοε, κάτι τώρα αν σου 'λεγα, θα τα 'βαζες μαζί μου;

390 Ο Δίας αν το 'δινε, θα μου άρεσε να γίνω βασιλιάς σας!
Θα ρεῖς πως είναι το χειρότερο που βρίσκεται στον κόσμο;
Να ρηγαδεύεις δε μου φαίνεται κακό' γοργά γεμίζει
το σπίτι από καλά και γίνεσαι και συ πιο τιμημένος.
Ωστόσο εδώ στη θαλασσόζωση Ιθάκη μέσα κι άλλοι

395 βασιλαρχόντοι Αργίτες βρίσκονται πολλοί, και νιοί και γέροι"
μια κι ο Οδυσσέας εχάθη, κάποιος τους το βασιλίκι ας πάρει.
Όμως στο σπίτι και στους σιλάβους μας, που κούρσεψε ο Οδυσσέας
ο αρχοντικός για μένα, κύβερνος εγώ θα μείνω μόνο!»

Κι ο Ευρύμαχος, ο γιος του Πόλυβου, του απηλογήθη κι εῖπε:

400 «Τούτα θεών βουλή, Τηλέμαχε, τα κυβερνά, ποιος θα 'ναι
ο Αργίτης που στη θαλασσόζωση θα ρηγαδέψει Ιθάκη.
Μα εσύ το σπίτι σου κυβέρνα το, και κράτα και το βίος σου'
όσον καιρόν η Ιθάκη ακούγεται στον κόσμο πως υπάρχει,
να μη βρεθεί κανείς τα πλούτη σου ν' αρπάξει αθέλητα σου.

405 Μα για τον ξένο σου, αρχοντόγεννε, να σε ρωτήσω θέλω:
ποιος είναι; πούθε; από ποια πέτεται πως ήρθε χώρα τάχα;
Η γης η πατρική κι η φύτρα του που βρίσκονται στον κόσμο;
Τάχα μη σου 'φερε το μήνυμα πως έρχεται ο γονιός σου,
για και στα μέρη αυτά τον έσπρωξε δικιά του ανάγκη μόνο;

410 Πως ξαφνικά πετάχτη κι έφυγε, χωρίς να περιμένει
να γνωριστούμε! Και δεν έμοιαζε στην όψη τιποτένιος!»

Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:
«Ξέρε το, Ευρύμαχε, ο πατέρας μου ξοπίσω δε γυρίζει!
Κι αν έρθει κάπουθε ένα μήνυμα, πια εγώ δεν το πιστεύω'

415 κι ούτε με νιάζουν τα μαντέματα, σα θα φωνάζει κάποιον
στο σπίτι μαντολόγο η μάνα μου, τι απόγινε να μάθει.
Μα τούτον φίλο από τον κύρη μου τον έχω, από την Τάφο"
Μέντη τον λεν, του Αγχιάλου πέτεται του αδείλιαστου πως είναι
υγιός, και μες στους καραβόχαρους Ταφιώτες ρηγαδεύει.»

420 Εῖπε, μα εντός του την αθάνατη θεά είχε νιώσει που 'ρθε.
Κι εκείνοι στο χορό το γύρισαν και στο γλυκό τραγούδι,
και περίμεναν ξεφαντώνοντας το βράδυ, τότε θα 'ρθει.

Και σύντας πια το βράδυ σύσκιτο στους χαροκόπους ήρθε,
για το δικό του σπίτι κίνησε καθένας να πλαγιάσει.

- 425 Είχε ο Τηλέμαχος μια κάμαρα ψηλή, για να κοιμάται,
μες στην αυλή τους την τρισικάλλινη, σε ξέφαντο χτισμένη'
κει πέρα τράβηξε, στα φρένα του πολλά στριφογυρνώντας.
Κι η Ευρύκλεια, που 'χε τον Πεισήνορα παπού, τον Ώπα κύρη,
έγνοια γεμάτη τον ακλούθηξε με τα δαδιά στα χέρια'
- 430 αγοραστή ο Λαέρτης κάποτε την είχε, από το βιος του
είκοσι βόδια ακέρια δίνοντας, μικρή κοπέλα ως ήταν,
και την τιμούσε όσο το ταίρι του το γνωστικό στο σπίτι,
μα δεν την πλάγιαζε, η γυναίκα του μην τύχει και θυμώσει.
Και τώρα αυτή δαδιά στα χέρια της κρατούσε, τι ως τον είχε
- 435 μικραναστήσει, απ' όλες πιότερο τις δούλες τον αγάπα.
Κι άνοιξε αυτός της στεριάς κάμαρας τη θύρα, και στην κλίνη
πήγε και κάθισε, κι ως γδύθηκε, το μαλακό χιτώνα
στης μυαλωμένης της γερόντισσας τον έβαλε τα χέρια.
Κι αυτή τον δίπλωσε, τον ίσιωσε καλά και στο παλούκι
- 440 πάνω απ' την κλίνη του τον κρέμασε την καλοτρυπημένη.
Έπειτα βγήκε από την κάμαρα και τράβηξε την πόρτα
με το αργυρό κρικέλι κι έσυρε με το λουρί το σύρτη.
Κι εκείνος κάτω από το σκέπασμα το φλοκωτό οληνύχτα
το δρόμο που η θεά του αρμήνεψε στα φρένα εμελετούσε.

Ομήρου Οδύσσεια - β

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

- 2- Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,
από την κλίνη ο γιος πετάχτηκε και ντύθη του Οδυσσέα'
μετά απ' τους ώμους γύρω εκρέμασε το κοφτερό σπαθί του
και πέρασε πανώρια σάνταλα στ' αστραφτερά του πόδια,
- 5 κι έτσι κινούσε από την κάμαρα, θεός θαρρείς στην όψη.
Βγαίνοντας όξω τους βροντόφωνους γοργά προστάζει κράχτες
σε συντυχιά τους μακρομάλληδες Αργίτες να καλέσουν.
Κι ως φώναζαν αυτοί, μαζώχτηκε το πλήθος με βιασύνη.
Κι αφού οι θιακοί μονοσυνάχτηκαν κι όλοι μαζί βρέθηκαν,
- 10 κινάει κι αυτός στη μάζωξη, χαλκό φουντώνοντας κοντάρι,

όχι μονάχος' δυο γοργόποδα σκυ πια τον ακλουθούσαν
κι ως η Αθηνά με χάρη αθάνατη τον περιεχούσε ακέριο,
ο κόσμος γύρω τον καμάρωνε, καθώς περνούσε ομπρός του,
κι όλοι οι γερόντοι του αναμέριζαν, στο πατρικό να κάτσει

- 15 θρονί' κι ο Αιγύπτιος ο πολέμαρχος, που ήξερε μύρια ο νους του
κι είχε σκεβρώσει απ' τα γεράματα, το λόγο εκείνα πρώτος.
Με του Οδυσσέα του ισόθεου τ' άρμενα τα βαθουλά ένας γιος του
είχε διαβεί στην καλοφόραδη την Τροία πριν τόσα χρόνια,
τρανές κοντοφομάχος, ο Άντιφος' μα ο Κύκλωπας τον είχε
- 20 σκοτώσει στη σπη πια του ο ανήμερος για το στερνό του δείπνο.
Τρεις είχε γιους ακόμα' πήγαινε με τους μνηστήρες ο ένας,
ο Ευρύνομος, κι οι δυο τα χτήματα τα πατρικά αφεντεύαν.
Μα εκείνον δεν τον ξέχναε κι άπαντα χτυπιόταν και θρηνούσε.
Γι' αυτόν και τώρα δάκρυα χύνοντας μιλούσε αναμεσό τους:
- 25 «Βάλετε αφτί, Θιακοί, στα λόγια μου κι ό,τι σας πω γρικόατε'
βουλή ούτε μια φορά δεν χάναμε και σύναξη από τότε
που ο ισόθεος Οδυσσέας εμίσεψε στα βαθουλά καράβια.
Μα τώρα ποιος εδώ μας σύναξε; ποιόν βρήκε ανάγκη τόση;
Να 'ναι άντρας τάχα από τους νιούτσικους για από τους πιο γερόντους;
- 30 Τάχα μην του 'ρθε ξάφνου μήνυμα πως διαγυρνά ο στρατός μας,
κι ως το 'μαθε από μας πρωτύτερα, να μας το πει γυρεύει;
Μη γι' άλλο κάτι, την κοινότη μας που αγγίζει, θα μιλήσει;
Μα άρχοντας θα 'ναι λέω — καλότυχος! Μακάρι ο Δίας να δώσει
να του 'βγει σε καλό το που 'βαλε και μελετάει στα φρένα!»
- 35 Είπε, και χάρηκε ο Τηλέμαχος για τον καλό το λόγο,
και πια δεν κάθουνταν, τον έπιασε να τους μιλήσει πόθος'
στης μάζωξης τη μέση εστάθηκε, κι ως του 'βαλε στο χέρι
ραβδί ο διαλάλης ο Πεισήνορας ο πολυμυαλωμένος,
πιο πρώτα γύρισε στο γέροντα και τέτοια λόγια του 'πε:
- 40 «εν είναι αλάργα! Αμέσως, γέροντα, τον που ζητάς θα μάθεις'
εγώ είμαι το λαό που σύναξα, βαρύς καημός με ζώνει.
Όχι, δε μου 'ρθε ξάφνου μήνυμα πως διαγυρνά ο στρατός μας,
κι ως το 'μαθα από σας πρωτύτερα, να σας το πω γυρεύω'
μήτε και γι' άλλο, την κοινότη μας που αγγίζει, θα μιλήσω.
- 45 Εγώ έχω ανάγκη, που μου πλάκωσαν οι συφορές στο σπίτι
διπλές' η μια είναι που τον κύρη μου τον αντρειανό έχω χάσει,
που εδώ σας κυβερνούσε κάποτε κι ήταν γλυκός σαν κύρης.
Μα τώρα μου 'ρθε μια τρανότερη πολύ, να μου ρημάξει
το σπίτι ολάνεργο κι ολότελα το βίος μου ν' αφανίσει.

- 50 Έχουν μαθές ριχτεί στη μάνα μου μνηστήρες άθελα της
οι γιοι γονιών, που εδώ στον τόπο μας οι πιο τρανοί λογιούνται.
Ωστόσο τρέμουν στου πατέρα της το αρχοντικό να πάνε,
στου Ικάριου, αυτός στη θυγατέρα του προικιά πολλά να δώσει
αντρεύοντας τη με όποιον βούλεται κι αρέσει και στην ίδια.
- 55 Κάλλιο 'χουν να περνούν τις μέρες τους στο σπίτι το δικό μας
τ' αρνιά μας σφάζοντας, τα βόδια 'μας και τις παχιές μας γίδες,
χαροκοπώντας, το φλογόμαυρο ξοδιάζοντας κ'ρασί μας,
ανέγνοιοι' κι όλα εδώ ασωτευούνται, κι άντρας κανείς δεν είναι,
ως ο Οδυσσέας, από το σπίτι μας το χαλασμό να διώξει.
- 60 Εμείς και πως ν' αντιπαλέψουμε, που αμέσως θα φάνουμε
του λυπημού, μαζί κι ακάτεχοι στην τέχνη του πολέμου;
Δύναμη αν είχα, θα δοκίμαζα να βγω ν' αντιπαλέψω,
τι είναι οι δουλειές αυτές αβάσταχτες, και ντροπιασμένα σβήνει
το αρχοντικό μας. Όμως θα 'πρεπε και σεις ν' αγαναχτείτε
- 65 και τους γειτόνους σας να ντρέπεστε, που ζουν ολόγυρα σας'
κι ακόμα των θεών την όργητα να τρέμετε;, μην τύχει
για σας κι αλλάξουν γνώμη, από θυμό για τις δουλειές ετούτες.
Στου Ολύμπιου Δία, σης Θέμης τ' όνομα, που το λαό μαζώνει
και πάλι τον σκολνα απ' τη σύναξη, στα πόδια σας προσπέφτω,
- 70 μονάχο, φίλοι, παρατάτε με να λιώνω στον καημό μου!
Ξον αν ο κύρης μου ο αρχοντόγεννος τους αντρειανούς Αργίτες
οχτρεύτη και κακά τους έκανε χρόνια πα πια , και τώρα
και σεις απ' όχτρητα μου κάνετε κακό με τη σειρά σας,
σ' αυτούς εδώ κουράγιο δίνοντας. Θα προτιμούσα ωστόσο
- 75 όλοι οι Θιακοί και τα κοπάδια μου να τρώτε και το βιος μου'
μια μέρα, εσείς αν μου τα τρώγατε, κι η πλερωμή θα 'ρχόταν
στο κάστρο μέσα ολούθε θα 'τρεχα το βιος ζητώντας πίσω
με παρανάλια, ωσόπου κάποτε να τα γυρίσετε όλα.
Μα τώρα πόνους ανημπόρετους μου ανάβετε στα στήθη!»
- 80 Αυτά είπε με θυμό, κι ως πέταξε στο χώμα το ραβδί του
και ξέσπασε σε θρήνους, το λαό τον πήρεν η συμπόνια.
Οι άλλοι βουβοί απόμεναν όλοι τους και δεν το αποδυνάστη
κανείς με λόγια στον Τηλέμαχο πικρά ν' αντιμιλήσει'
ο Αντίνοος μοναχά αντιμίλησε και τέτοια του αποκριθή:

85

«Τηλέμαχε γλωσσά κι απόκοτε, τι λόγια αυτά που κρένεις;
να μας ντροπιάσεις θες κι απάνω μας να ρίξεις κατηγορία;
Οι Αργίτες, οι μνηστήρες, μάθε το, δεν είναι αυτοί που φταίνε,
μονάχα η μάνα σου, που πλήθυne την πονηριά στο νου της.

Παν τώρα χρόνια τρία, και γρήγορα στα τέσσερα θα μπουμε,

90 κι όλο μας τρώει καιρό πλανεύοντας στα στήθη την καρδιά μας.
Ελπίδες δίνει αλήθεια σε όλους μας, και σ' έναν έναν τάζει
και τον πλανεύει με μηνύματα, μα ο νους της άλλα κλώθει.
Κι αυτός ο δόλος ο άλλος που 'βαλε στα φρένα της μια μέρα!
Τρανό αργαλειό στο ανώι της έστησε και κίνησε να υφάνει

95 πανί μακρύ πολύ, φιλόκλωστο, κι αυτά μας είπε τότε:
„ Εσείς οι νιοι που με γυρεύετε, μια κι ο Οδυσσέας εχάθη,
για καρτεράτε με, κι ας βιάζεστε για γάμο, να τελέψω
καν το διασίδι αυτό, τα νήματα να μη μου παν χαμένα.
Του αρχοντικού Λαέρτη σάβανο το φτιάνω, για την ώρα

100 που θα τον πάρει ο ανήλεος θάνατος κι η ασβολωμένη μοίρα'
να μη βρεθεί στον κόσμο Αργίτισσα μαζί μου να τα βάλει,
τάχα πως κοιτάται ασαβάνωτος, κι ας είχε τόσα πλούτη."
Έτσι μας μίλησε, κι η πέρφανη καρδιά μας τ' αποδέχτη.
Κι αλήθεια όλη τη μέρα δούλευε το ατέλειωτο πανί της,

105 και πάλε ολονυχτίς το ξύφαινε στο φως δαδιών που άναβαν.

Τρεις χρόνους κράτησεν ο δόλος της πλανεύοντας μας όλους'
όμως στους τέσσερεις, σαν κύλησαν πάλι οι εποχές του χρόνου,
τότε μια σιλάβα της που τα 'ξερε μας τα μολόγησε όλα,
και την επιάσαμε που ξύφαινε το στραφτερό πανί της'

110 κι έτσι άθελα της το αποτέλειωσε, σφιγμένη απ' την ανάγκη.
Άκουσε τώρα ποιάν απόκριση σου δίνουν οι μνηστήρες,
κι εσύ να την κατέχεις, κι όλοι τους οι Αργίτες να την ξέρουν:
Στείλε τη μάνα σου στον κύρη της και σπρώξε τη να πάρει
όποιον εκείνος θέλει γι' άντρα της κι αρέσει και στην ίδια.

115 Μα αν κι άλλο λέει καιρό των Αχαιών τους γιους να βασανίζει

κι ο νους της είναι σε ό,τι απλόχερα της χάρισε η Παλλάδα,
να 'χει μυαλό, δουλειές πανέμορφες γυναικείες να κατέχει
και πονηριές, που δεν ακούσαμε καμιά γυναίκα ως τώρα,
καμιά κι' απ' τις παλιές ωριόμαλλες Αργίτισσες πως είχε,

120 μηδέ η Μυκήνη η ομορφοστέφανη μηδέ η Τυρώ κι η Αλιμήνη —
απ' όλες τούτες δεν την έφτανε καμιά την Πηνελόπη
στην εξυπνάδα. Μα δε λόγιασε σωστά μονάχα ετούτο:
Τόσον καιρό θα σου αφανίζουμε και βιος και πλούτη κι όλα,
όσο σ' αυτή τη γνώμη ασάλευτη κι εκείνη θα κρατιέται,

125 που έβαλαν οι θεοί στο στήθος της. Στον κόσμο τ' όνομά της

ακούγεται έτσι, ωστόσο χάνονται και τα δικά σου πλούτη.
Κανείς μας δε θα πάει στα χτήματα κι ουδέ κι αλλού, ως την ώρα
που απ' τους Αργίτες ένα η μάνα σου θα πάρει, αυτόν που θέλει.»

Κι ο γνωστικός γυρνά Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:

- 130 «Αντίνοε, στανικώς δε γίνεται να διώξω από το σπίτι
την που με γέννησε, με ανάστησε' κι ο κύρην μου στα ξένα
για ζει για πέθανε' κι είναι άσκημο του Ικάρου να πλερώσω
πολλά, τη μάνα μου αν με θέλημα δικό μου στείλω πίσω.
Κι όχι μονάχα απ' τον πατέρα της — κι από θεό θα πάθω:
- 135 διωγμένη από το σπίτι η μάνα μου τις Ερινύες θα κράζει
τις φοβερές, να πέσουν πάνω μου' θ' ακούσω κι απ' τον κόσμο
λόγια βαριά, γι' αυτό απ' το στόμα μου δε βγαίνει λόγος τέτοιος!
Κι ατοί σας όμως αν συχύζεστε γι' αυτά που εδώ γίνονται,
το αρχοντικό μου αφήστε, φύγετε, γνοιαστείτε γι' άλλες τάβλες,
- 140 και συναλλάζοντας τα σπίτια σας από το βίος σας τρώτε!
Ξον πιο συμφερτικό αν το κρίνετε πως είναι και πιο δίκιο
το βίος ν' αφανιστεί αζεπλέρωτο μονάχα ενός ανθρώπου.
Χαλάτε το! Μα τους αθάνατους θεούς εγώ θα κράζω,
αν δώσει ο Δίας να πάρω εγδίκηση για τις δουλειές ετούτες,
- 145 να βρείτε μέσα εδώ το θάνατο χωρίς ξεπλερωμή μου.»

Αυτά τους έλεγε ο Τηλέμαχος, κι ο Δίας ο βροντολάλος
δυο αϊτούς για χάρη του απ' ακρόκορφο βουνού ψηλάθε αφήκε,
για λίγην ώρα που φτερούγιζαν με τις πνοές του ανέμου
ο ένας κοντά στον άλλο, απλώνοντας ορθάνοιχτες φτερούγες.

- 150 Μα μόλις στις πολύβουης σύναξης τη μέση έφτασαν, πήραν
να κόβουν γύρους από πάνω τους φτεροκοπώντας, κι όλων
τις κεφαλές ψηλάθε ακράγγιζαν κι άγριο χαμό μηνούσαν.
Κι ως με τα νύχια συναλλήλως τους λαιμούς, σαγόνια έσκισαν,
δεξιά τράβηξαν, πίσω αφήνοντας τα σπίτια και το κάστρο.
- 155 Κι εκείνοι τα όρνια με τα μάτια τους σαν είδανε, σαστίσαν
και μέσα τους ψυχανεμίζονταν τα μέλλουνταν να γενούν.
Πήρε ο Αλιθέρσης τότε ο γέροντας το λόγο, του Μαστόρου
ο γιος, που κάλλιο απ' όλους κάτεχε τους συνομήλικους του
τα όρνια τι δείχνουν και ξεδιάλυνε και τα σημάδια τ' άλλα.

160

Και τότε μίλησε καλόγνωμος κι αναμεσό τους είπε:
«Βάλετε αφτί, Θιακοί, στα λόγια μου κι ό,τι σας πω γρικάτε,
για τους μνηστήρες όμως πιότερο τα λέω τα λόγια τούτα'

κακό μεγάλο καταπάνω τους πλακώνει, κι ούτε θα 'ναι
καιρό ο Οδυσσέας πολύ απ' τους φίλους του μακριά' μπορεί και τώρα

- 165 να 'ναι κοντά, για τούτους θάνατο και χαλασμό κλωσώντας —
όλους' μα κι άλλοι λέω θα πάθουμε πολλοί κακό μεγάλο,
απ' όσους ζούμε μες στην ξέφαντην Ιθάκη' μα ας γνοιαστούμε
τούτους πιο πριν ν' ανακρατήσουμε, και τούτοι ατοί τους όμως
να κρατηθούν τι άλλο δε βρίσκεται καλύτερο να κάνουν.
- 170 Μάντης δεν είμαι εγώ αδοκίμαστος, κι αυτά καλά τα ξέρω'
λέω και για κείνον πως τα λόγια μου σωστά ως την άκρη εβγήκαν,
καθώς του τα 'χα πεί, σαν έφευγαν οι Αργίτες για την Τροία,
κι αναμεσό τους κι ο πολύβουλος κινούσεν Οδυσσέας.
Κακά πολλά θα πάθει, του 'λεγα, και τους συντρόφους όλους
- 175 θα χάσει, και θα στρέψει σπίτι του στα είκοσι χρόνια απάνω
και δε θα τον γνωρίσει ουτ' ένας μας. Τώρα τελεύουν όλα.»
Κι ο Ευρύμαχος, ο γιος του Πόλυβου, γυρνώντας του αποκρίθη:
«Γέροντα, φεύγα, και μαντέματα για τα παιδιά σου κάνε
στο αρχοντικό σου, από μελλούμενο κακά να τα γλιτώσεις.
- 180 Να ξεδιαλύνω εγώ καλύτερα μπορώ από σένα τούτα:
Στου ήλιου το φως κι αν πηγαινόρχονται που πια ά, δεν είναι
σημαδιακά, να ξέρεις, όλα τους. Κι αν λες για του Οδυσσέα
τη μοίρα, αλάργα εκείνος χάθηκε. Να 'ταν και συ μαζί του
να 'χες χαθεί, να μην προφήτευες μπροστά μας τόσα τώρα,
- 185 μηδέ να κένταες τον Τηλέμαχο στη βράση του θύμου του,
δώρο στο σπίτι σου απαντέχοντας κανένα μη σου στείλει.
Πάνω σε τούτα κάτι θα 'λεγα, που σίγουρα θα γένει'
έναν πιο νιο σου εσύ, κατέχοντας πολλά και περασμένα,
αν τον πλανεύεις με τα λόγια σου κι ανάβεις το θυμό του,
- 190 εκείνος πρώτα θα 'χει βάσανα να σύρει, κι από πάνω
όλοι θα παν χαμένοι οι κόποι του για κείνα που παλεύει.
Και σένα, γέροντα, όμως πρόστιμο θα βάλουμε, στα φρένα
πλερώνοντας το να συχύζεσαι' πολύ βαρύ θα σου 'ρθει.
- Μπρος σε όλους τώρα στον Τηλέμαχο βουλή θα δώσω ατός μου:
- 195 Να πει της μάνας του στον κύρη της ξοπίσω να διαγείρει'
κι εκείνοι θα γνοιαστούν το γάμο της, θα φτιάξουν τα προικιά της,
αρίφνητα, στη θυγατέρα τους την ακριβή ως ταιριάζει.
πιο πριν οι Αργίτες δε φαντάζουμαι τα προξενιά να πάψουν,
που σας πειράζουν δε σκιαζόμαστε κανέναν, όπως να 'ναι,
- 200 μηδέ τον ίδιο τον Τηλέμαχο, πολυλογάς κι ας είναι!

Κι ουδέ ψηφάμε τα μαντόλογα, που τώρα, γέροντα μου,
μας λες — και δε θα βγούνε' πιότερο την έχτρα μας τρανεύεις.
Κακὴν κακῶς, χωρίς ξαντίμεμα, θα τρώγεται το βιος του,
ὅσο και κείνη με το γάμο της ανακρατά εδώ πέρα

- 205 τους Αχαιοὺς' κι εμεῖς προσμένοντας μέρα και νύχτα πάντα
για τις περισίειες της μαλώνουμε τις χάρες, κι οὔτε γι' ἄλλες
γυναῖκες πάμε, που θα ταίριαζε να παντρευτεῖ ο καθεὶς μας.»

Κι ο γνωστικός γυρνά Τηλέμαχος κι απηλογιὰ του δίνει:
«Ευρύμαχε και σεις ἐπίλοιποι περιλάμπροι μνηστήρες,

- 210 δεν πέφτω πια γι' αὐτὰ στα πόδια σας κι ουδέ τα κουβεντιάζω,
ἀπ' τη στιγμή οι θεοὶ που τ' ἄκουσαν και τοῦτοι οι Ἀργῖτες ὅλοι.
Μόνο καρᾶβι τώρα κι εἴκοσι συντρόφους δώσετε μου,
για να με παν μακριὰ ἀρμενίζοντας και πίσω να με φέρουν
στη Σπάρτη και στην Πύλο λόγιασα να πάω την αμμουδάτη,
- 215 να μάθω ἀν θα διαγείρει ο κύρης μου, που τόσα χρόνια λείπει'
μήπως βρεθεῖ κανέννας ἄνθρωπος και ξέρει, για κι ακούσω
λόγο ἀπ' το Δία, που ἀπλώνει το ἄκουσμα πιο γρήγορα στον κόσμο.
Ἀν τώρα μάθω για τον κύρη μου πως ζει και θα διαγείρει,
θα κάνω υπομονή, κι ἀς θλίβουμαι, κανένα χρόνο ἀκόμα.
- 220 Ὅμως ἀν μάθω πως ἀπόθανε και πια το φως δε βλέπει,
τότε στα χῶματα διαγέρνοντας της γῆς της πατρικῆς μου
μνημοῦρι θα του ἀσκῶσω και πολλές θυσιές, καθὼς ταιριάζει,
θα του προσφέρω, και τη μάνα μου θα δώσω σε ἄλλον ἄντρα.»

Εἶπε, κι ὡς κᾶθισεν, ο Μέντορας, που του ἄψεγου Οδυσσεά

- 225 σύντροφος ἦταν συνομήλικος, σηκώθηκε μπροστά τους'
εκείνος φεύγοντας το σπῖτι του του το μπιστεύτηκε ὅλο,
ν' ακούει το γέροντα κι ἀχάλαστο να του φυλάει το βιος του'
και τότε μίλησε καλόγνωμος ἀναμεσὸ τους κι εἶπε:
«Βάλετε ἀφτί, Θιακοί, στα λόγια μου κι ὅ,τι σας πω γρικᾶτε'
- 230 γλυκὸς ἀλήθεια και καλόγνωμος να μη βρεθεῖ πια ρήγας,
μηδὲ και δίκιος, που στο χέρι του κρατᾶ βασιλοράβδι,
μόνο να δείχνει πάντα ἀνέσπλαχνος κι ὅλο ἀνομιές να κάνει,
την ὥρα που ὅλοι τον λησμόνησαν ἀπ' το λαὸ τον θεῖο
τον Οδυσσεά, που ὄντας ἀφέντεψε, του ἦταν γλυκὸς σαν κύρης.
- 235 Εμένα δε μου κακοφαίνεται που οι πέρφανοι μνηστήρες
ἀνομα θέλουν οι κακόγνωμοι να κάνουν ἔργα πάντα'
αὐτοὶ το παίζουν το κεφάλι τους, το σπῖτι του Οδυσσεά

μεβιάς χαλνώνοντας, λογαριάζοντας πως πίσω δε διαγέρνει'
με το λαό τον αποδέλοιπο θυμώνω, που καθόστε

- 240 αμίλητοι όλοι και δε στρώνετε στα λόγια αυτούς τους λίγους
μνηστήρες, τόσο πλήθος που 'σαστε, να τους ανακρατήστε!»

Κι ο Ληόκριτος, ο γιος του Βυήνορα, του απηλογήθη κι είπε:
«Μέντορα ξέφρενε, θεότρελε, τι λόγια αυτά που κρένεις;
τι τους κεντάς να μας κρατήσουνε; σα δύσκολο το βλέπω

- 245 με άντρες πολλούς ν' ανοίξεις πόλεμο, για το φαγί σαν είναι.
Ακόμα κι ο Θιακός αν έρχουνταν ατός του εδώ Οδυσσέας
και τους λαμπρούς μνηστήρες έβρισκε να τρων στο αρχονταρίκι'
κι έπαιρνε απόφαση απ' το σπίτι του μεβιάς να τους πετάξει,
λέω δε θα πρόφτανε η γυναίκα του να τον χαρεί, κι ας του 'χει

- 250 λαχτάρα τόση' θα τον έβρισκε σε λίγο αταίριαστος του
χαμός, με πιότερους αν τα 'βαζε. Μα εσύ σωστά δεν τα 'πες!
Σκορπάτε τώρα ο κόσμος κι όλοι σας τρεχάτε στις δουλειές σας'
για το ταξίδι του 'χει ο κύρης του παλιούς αφήσει φίλους,
τον Αλιθέρση και το Μέντορα — να το γνοιαστούν ετούτοι!

- 255 Μα ακόμα λέω καιρό θα κάθεται, μαντάτα στην Ιθάκη
να καρτερεί, και πάντα ατέλευτος θα μένει ο μισεμός του!»

Έτσι τους μίλησε και σχόλασε τη σύναξη με βιάση'
σκόρπισε ο κόσμος ο άλλος, σπίτι του γυρνώντας ο καθένας,
και μοναχά οι μνηστήρες τράβηξαν στου ισόθεου του Οδυσσέα.

- 260 Μάκρυνε ωστόσο κι ο Τηλέμαχος, κι ως ήρθε στο ακρογιάλι,
τα χέρια του ένιψε στη θάλασσα και στην Παλλάδα εύκήθη:
«Άκου με εσύ ο θεός, που φτάνοντας εφές στο αρχοντικό μας
να μπω με το καράβι μ' έσπρωξες στο ανταριασμένο κύμα,
να πάω να μάθω για τον κύρη μου, που τόσα χρόνια λείπει,

- 265 αν θα διαγείρει' μα ό,τι πρόσταξες το σταματούν οι Αργίτες,
και πιο πολύ οι μνηστήρες οι άνομοι στην τόση αδιαντροπια τους.»

Με τέτοια λόγια δέουνταν τρέχοντας ήρθε η Αθηνά κοντά του,
το διώμα παίρνοντας του Μέντορα, κορμί μαζί και λάλο,
και κράζοντας τον ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:

- 270 «Εδώ κι ομπρός ανάξιος κι άμυαλος, Τηλέμαχε, δε θα 'σαι,
φτάνει μονάχα του πατέρα σου να κλείνεις το κουράγιο,
που ήταν παράξιος λόγια κι έργα του να τα τελεύει πλέρια.
Άν έτσι, η στράτα σου ανωφέλευτη κι ατέλευτη δε θα 'βγει.
Μα αν από τούτον δε γεννήθηκες κι από την Πηνελόπη,

- 275 να καταφέρεις δε φαντάζομαι τα μελετάς στο νου σου.
Μετριούνται τα παιδιά στα δάχτυλα που μοιάζουν του κυρού τους,
λίγα καλύτερα, τα πιότερα χειρότερα απ' τον κύρη.
Ωστόσο, μια κι ανάξιος κι άμυαλος εδώ κι ομπρός δε θα 'σαι
και μήτε κι η εξυπνάδα σου 'λειψε καθόλου του Οδυσσέα,
- 280 σου μένει ελπίδα ό,τι λογάριες να βγάλεις ως την άκρη.
Γι' αυτό οι μνηστήρες πια μη γνοιάζεσαι τι λεν και τι λογιάζουν,
οί άνέμυαλοι, που νου δεν έχουνε κι ουδέ ψηφούν το δίκιο'
κι ουδέ που άνανογιούνται θάνατο, το μαύρο που σιμώνει
γραφτό τους, να πεθάνουν όλοι τους σε μιαν ημέρα μέσα.
- 285 Και το ταξίδι τώρα που 'βαλες στα φρένα δε θ' αργήσει'
τι φίλος γονικός και σύντροφος σου στένω πάντα τέτοιος,
που πλοίο θα σου αρματώσω γρήγορο και θα 'ρθω αντάμα ατός μου.
Όμως εσύ στο σπίτι πήγαινε και σμίγε τους μνηστήρες,
κι ετοίμασε θροφές και κλείσε τις μες σε δοχεία, και βάλε
- 290 κρασί σε στάμνες, και κριθάλευρο, μεδούλι των ανθρώπων,
σε σάκους μέσα' εγώ στο κάστρο μας να σου μαζέψω τρέχω
γοργά θεληματάρους συντρόφους' κι ουδέ από την Ιθάκη
μας λείπουν λέω τη θαλασσόζωστη — πα πια , καινούργια — πλήθος
καράβια' απ' όλα το καλύτερο θα σου διαλέξω, κι έτσι,
- 295 σαν το αρματώσουμε, στις θάλασσας τα πλάτη θ' ανοιχτούμε.»
- Είπε η Αθηνά, κι ως ο Τηλέμαχος τη θεία φωνή νογήθη,
πολλήώρα στο γιαλό δεν έμεινε' χωρίς καιρό να χάσει,
πήρε το δρόμο για το σπίτι του με πικραμένα σπλάχνα'
και μες στο αρχοντικό του αντάμωσε τους πέρφανους μνηστήρες
- 300 να γδέρνουν γίδες στον αυλόγυρο, να καψαλίζουν χοίρους.
Κι ως είδε ο Αντίνοος τον Τηλέμαχο, τα γέλια βάζει, κι ήρθε
γραμμή μπροστά του και του μίλησε το χέρι σφίγγοντας του:
«Τηλέμαχε γλωσσά κι απόκοτε, μη συλλογάσαι τώρα
πια άλλο κακό βαθιά στα φρένα σου, μήτε έργο μήτε λόγο'
- 305 τη χάρη κάνε μου κι ως άλλοτε μονάχα τρώγε, πίνε'
κι οι Αργίτες όλα αυτά που γύρεψες — καράβι, λαμνοκόπους
ξεδιαλεχτούς — θα σ'τα τελέψουνε, κι έτσι γοργά θα φτάσεις
στην άγια Πύλο, για τον κύρη σου τον ξακουστό να μάθεις.»
- Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:
- 310 «Αντίνοε, το που λες δε γίνεται, με σας τους φαντασμένους
να κάθουμαι να τρώγω αμίλητος και να ξεδίνω ανέγνοιος.

Δε φτάνει που οι μνηστήρες φάγατε πλήθια αγαθά απ' το βιος μου
στα χρόνια μέσα που ήμουν άμυαλο, μικρό παιδάκι ακόμα;
Τώρα που τράνεψα κι ακούγοντας των άλλων τις κουβέντες

315 καταλαβαίνω και στα στήθη μου τρανεύει το κουράγιο,
θα κάμω ό,τι μπορώ στου θανάτου τις Λάμιες να σας ρίζω,
στην Πύλο ως θα'μαι για και φτάνοντας ξανά στη χώρα ετούτη.
θα φύγω — η στράτα που αποφάσισα θα γένει δίχως άλλο —
σαν ταξιδιώτης' δεν αξιώθηκα δικούς μου λαμνοκόπους

320 και πλοίο μαθές' αυτό λογιάζετε πως σας συμφέρνει κάλλιο.»

Είπε, κι αδιάφορα αποτράβηξε το χέρι του απ' το χέρι
του Αντίνοου' κι οι μνηστήρες σύνταζαν στο σπίτι τα τραπέζια
και λόγια αγγιχτικά του πέταγαν και τον αναγελούσαν
κι έτσι φώναζαν απ' τους νιούτσικους τους φαντασμένους κάποιοι:

325 «Το χαλασμό μας ο Τηλέμαχος συγκλώθει, κι απ' την Πύλο
την αμμουδάτη παραστάτορες να φέρει λογαριάζει
για κι απ' τη Σπάρτη, αλλιώς δε θα 'δειχνε να πάει λαχτάρα τόση.
Μπορεί να θέλει κι ως την Εφύρα την παχιοχωματούσα
να πάει, φαρμακεμένα βότανα να κουβαλήσει εκείθε

330 και να τα ρίξει στο κροντήρι μας, να μη γλιτώσει ουτ' ένας!»

Κι έλεγαν άλλοι από τους νιούτσικους τους φαντασμένους τέτοια:
«Κι αυτός ποιος ξέρει αν στο ταξίδι του, δεν παραδείρει κι' έβρει
αλάργα απ' τους δικούς του θάνατο, καθώς τον Οδυσσέα —
για να πληθύνουν έτσι οι κόποι μας' τι όλο το βιος του τότε

335 θα το μοιράζαμε' θα δίνουμε στη μάνα του μονάχα
και σ' όποιον ταίρι θα την έπαιρνε το σπίτι να κάθονται.»

Λέγαν, μα αυτός στο αψηλοτάβανο του κύρη του κελάρι
κατέβη το φαρδύ, κεί που 'κρυβε χρυσάφι στοιβαγμένο
και λάδι ευωδιαστό και χάλκιωμα, και ρούχα στις κασέλες'

340 κι ήταν πιθάρια για γλυκόπιτο, πάλω κρασί, στημένα
γραμμή, γεμάτα άνεροκόπητο, θεϊκό πιστό, στον τοίχο
δίπλα αναγέρονοντας, αν γύριζε στο σπίτι του ο Οδυσσέας
μετά από τόσα πάθη κάποτε. Μια πόρτα το κελάρι
σφαλνούσε με διπλά πορτόφυλλα, καλαρμωσμένη, στεριά'

345

και μια κελάρισσα νυχτόημερα βρισκόταν εκεί μέσα
και φύλαε' το μυαλό της έκοβε καλά μαθές — η Ευρύκλεια,
που ήταν αγγόνα του Πεισήνορα και του Ώπα κόρη' τούτη
τότε ο Τηλέμαχος φωνάζοντας της είπε στο κελάρι:

«Νένα, τις στάμνες, έλα, γέμισε κρασί γλυκό, και να 'ναι

350 απ' τα κρασιά μας το καλύτερο, μετά απ' αυτό που κρύβεις
για το θεϊκό Οδυσσέα, τον άμοιρο, με την ελπίδα πάντα
πως θα 'ρθει κάπουθε ξεφεύγοντας τις Λάμιες του θανάτου.
Να μου γεμίσεις στάμνες δώδεκα, να τις βουλώσεις όλες,
και σε δερμάτια κριθαράλευρο καλοραμμένα βάλει'

355 είκοσι μόδια να 'ναι θα 'θελα καλαλεσμένο αλεύρι'
κι όλα σε μια γωνιά συμμάζω τα, και μόνο εσύ να ξέρεις'
και θά'ρθω ατός μου με το σούρουπο να τα σηκώσω, τότε
που θ' ανεβεί στο ανώγι η μάνα μου, να θυμηθεί του γύπνου.
Στη Σπάρτη και στην Πύλο ελόγιασα να πάω την αμμουδάτη,

360 Αν κάπου ακούσω για τον κύρη μου, το πότε θα διαγείρει.»

Είπε κι ευτύς η Ευρύκλεια η βάγια του το μοιρολόι κινούσε,
και μες στα κλάματα ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Ο λογισμός αυτός πως πέρασε, παιδί μου, απ' το μυαλό σου;
Στης γης τα μάκρη πως στοχάζεσαι να φύγεις τώρα, που 'σαι

365 αγαπημένος και μονάκριβος; Εκείνος, ο Οδυσσέας
ο αρχοντογέννητος, πια χάθηκε σε αλλόξενους ανθρώπους!
Μα τούτοι, ευτύς ως δουν πως έφυγες, κακά στο νου θα βάλουν,
για να χαθείς με δόλο, κι έπειτα το βιος σου θα μοιράσουν.
Μείνε λοιπόν εδώ, τα πλούτη σου να χαίρεσαι' ποιος λόγος

370 να τυραννιέσαι παραδέρνοντας μες στ' άκαρπα πελάγη;»

Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά της δίνει:
«Νένα, κουράγιο! και δεν έγινε χωρίς θεός να θέλει
ο λογισμός αυτός' μα ορκίσου μου πως λόγο δε θα κάνεις
στη μάνα μου, πριν μέρες έντεκα καν δώδεκα περάσουν,

375 ξον αν το μάθει πως εμίσεψα και με γυρέψει ατή της'
δε θέλω τ' όμορφό της πρόσωπο με θρήνους ν' αφανίζει.»

Αυτά είπε, κι άμωσε η γερόντισσα τον όρκο το μεγάλο
στους αναιώνιους' κι όπως άμωσε και τέλεψε τον όρκο,
χωρίς καιρό να χάσει του 'βαλε κρασί στις στάμνες μέσα,

380 και κριθαράλευρο σε δέρματα καλοραμμένα βάνει.
Κινούσε ωστόσο κι ο Τηλέμαχος να σμίξει τους μνηστήρες.

Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, στοχάστηκε άλλα πάλε'
πήρε την όψη του Τηλέμαχου και κίνησε να τρέχει,
κι όσους στο κάστρο μέσα αντάμωνε τους έσπρωχνε έναν έναν,

- 385 βραδιάζοντας στο γοργοτάξιδο να μαζωχτούν καράβι.
Κι απ' το Νοήμονα, τον έμνοστο του Φρόνιου γιο, ζητούσε
γοργό καράβι, κι ολοπρόθυμα της το 'ταξεν εκείνος.
Κι ως πήρε ο γήλιος και βασίλεψε κι ισκιώσαν όλοι οι δρόμοι,
το πλοίο το γρήγορο στη θάλασσα τραβώντας το αρματώνει
- 390 με όσα τα πλοία τα καλοκούβερα για ν' αρμενίσουν θέλουν
μετά το δένει στο ακρολίμανο' κι οι αρχοντικοί συντρόφοι
σε λίγο εκεί μονοσυνάχτηκαν απ' τη θεά σπρωγμένοι.
- Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, στοχάστηκε άλλα πάλε'
γοργά για το παλάτι εκίνησε του θεϊκού Οδυσσέα
- 395 και τους μνηστήρες, καθώς έπιναν, πλανεύει χύνοντας τους
ύπνο γλυκό, κι από τα χέρια τους οι κούπες χάμω έπεσαν.
Κι αυτοί πολλήώρα δεν εκάθισαν να κοιμηθούν κινούσαν στο κάστρο
εδώ κι εκεί' τους έκλεινε μαθές τα μάτια ο γύπνος.
Αμέσως η Αθηνά η γλαυκόματη την όψη και το λάλο
- 400 πήρε του Μέντορα, και φώναξεν απ' το καλοχτισμένο
το αρχοντικό να βγει ο Τηλέμαχος, κι αυτά τα λόγια του 'πε:
«Κιόλα οι σύντροφοί σου, Τηλέμαχε, κάθονται στα κου πια τους
κι ώρα την ώρα το ξεκίνημα προσμένουν το δικό σου.
Πάμε λοιπόν, απ' το ταξίδι μας να μη χασομερούμε.»
- 405
- Έτσι η Αθηνά Παλλάδα emίλησε και μπήκε ομπρός στο δρόμο
γοργά, κι αυτός ξοπίσω ακλούθηξε των θείων ποδιών τ' αχνάρια.
Κι αφού κατέβηκαν στη θάλασσα και στο καράβι, βρήκαν
στο ακρόγιαλο τους μακρομάλληδες να καρτερούν συντρόφους.
Και τότε ο αντρόκαρδος Τηλέμαχος τους μίλησε έτσι κι είπε:
- 410 «Συντρόφοι, ομπρός, να κουβαλήσουμε τις ζωθροφές' στο σπίτι
όλες είναι έτοιμες' δεν το 'μαθε μηδέ κι η μάνα μου η ίδια,
κι από τις δούλες μια είναι που άκουσε το λόγο αυτό μονάχα.»
- Ως είπε τούτα, ομπρός ετράβηξε, κι οι επίλοιποι ακλουθούσαν
κι όλα μετά στο καλοκούβερο καράβι κουβαλώντας
- 415 τ' απίθωσαν, ο γιος ως πρόσταζε του αντρόκαρδου Οδυσσέα.
Κι ανέβη στο άρμενο ο Τηλέμαχος την Αθηνά ακλουθώντας'
στου πλοίου την πρόμνη εκείνη εκάθισε, κι ως κάθισε κοντά της
κι ο θεός Τηλέμαχος, οι σύντροφοι ξελύσαν τις πρυμάτσες.
Μετά κι εκείνοι απάνω πήδησαν και στα ζυγά κάθισαν
- 420 και πρώμο αγέρα η γαλανόματη τους έστελνε Παλλάδα,

πονέντε δυνατό, στο πέλαγο που αχούσε το κρυσάτο.
Τότε ο Τηλέμαχος τους συντρόφους φωνάζοντας προστάζει
τα σύνεργα να πιάσουν, κι άκουσαν τους ορισμούς του εκείνοι'
το ελάτινο κατάρτι εσύλωσαν, στο τρύπιο μεσοδόκι

425 ορθό περνώντας το, κι ως το 'δесαν με τα σκιοινιά στην πλώρη,
το άσπρο πανί με τα καλόστριφτα λουριά ψηλά εσηκώσαν.
Κι ο αγέρας το πανί τους φούσκωνε, και στην καρένα γύρα
του πλοίου που επέτα αλικοπόρφυρο το κύμα βαριαχούσε'
κι αυτό πετούσε απά στα κύματα, τελεύοντας τη στράτα.

430 Κι ως δέσαν τα πανιά στο γρήγορο, το μελανό καράβι,
πήραν κροντήρια τότε κι έστησαν, κρυσί ξεχειλισμένα,
και χύναν στάλες στους αθάνατους θεούς, τους αναιώνιους,
και πάνω απ' όλους στη γλαυκόματη του Δία τη θυγατέρα.
Κι όλη τη νύχτα και τ' αχάραγα δρομούσε το καράβι.

Ομήρου Οδύσσεια - γ

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

- 3- Την όμορφη τη λίμνη αφήνοντας, στα ολόχαλια τα ουράνια
πρόβαλε ο γήλιος, στους αθάνατους το φως του να χαρίσει
και στους θνητούς, στα πολυκάρπιστα της γης χωράφια απάνω'
και τούτοι έφταναν στην καλόχτιστη την Πύλο, του Νηλέα
- 5 το κάστρο' εκεί στην ώρα επρόσφερναν θυσίες στον Κοσμοσειστή
το γαλαζόχαιτο κατάμαυρους στο περιγιάλι ταύρους.
Σ' εννιά σειρές κάθονταν όλοι τους — σειρά και πεντακόσιοι —
κι ομπρός στην καθεμιά τους κοιτούνταν εννιά σφαγμένοι ταύροι.
Κι απάνω που 'χαν φάει τα σπλάχνα τους και τα μεριά θα καίγαν
- 10 στον Ποσειδώνα, εκείνοι ετράβηξαν γραμμή για το λιμάνι,
και τα πανιά μαΐναραν του άρμενου, το άραξαν κι όξω βγήκαν
κι ως βγήκε απ' το άρμενο ο Τηλέμαχος, την Αθηνά ακολουθώντας,
πρώτη η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, το λόγο επήρε κι είπε:
«Τηλέμαχε, η ντροπή τον τόπο της δεν έχει εδώ καθόλου'

15

για τούτο και το πέλαο διάβηκες, τον κύρη σου να μάθεις
ποιο χώμα εβρέθη και τον σκέπασε και ποια τον βρήκε μοίρα.
Μον' έλα, τράβα ομπρός στο Νέστορα γραμμή τον αλογάρη,
ποια τάχα η γνώμη του να μάθουμε, που μες στα στήθη κρύβει,

και μοναχός σου παρακαλά τον να πει την πάσα αλήθεια'

20 του περισσεύει η γνώση, ψέματα δε θα σου πει καθόλου.»

Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά της δίνει:
«Μέντορα, πως να πάω; σιμώνοντας πως να μιλήσω πρώτος;
σε γνωστικές κουβέντες άμαθος, το ξέρεις, είμαι ακόμα,
και να ρωτάει ντροπή 'ναι ο νιούτσικος το γεροντότερο του.»

25 Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, γυρνώντας του αποκρίθη:
«Άλλα μονάχος σου, Τηλέμαχε, θα στοχαστείς, και γι' άλλα
κάποιος θεός θα δώσει φώτιση στο νου σου' δε γεννήθης
λέω κι ουδέ τράνεψες, οι αθάνατοι χωρίς να το θελήσουν!»

Έτσι η Αθηνά η Παλλάδα μίλησε, και μπήκε ομπρός στο δρόμο

30 γοργά, και πίσω αυτός στ' αχνάρια της ερχόταν, ως που φτάσαν
κει που οι Πυλιώτες είχαν συναΐξη και θρόνιαζαν καθόταν
με τους υγιούς του εκεί κι ο Νέστορας, κι ολόγυρα οι συντρόφοι
ψηναν τα κρέατα, κι άλλα σούβλιζαν και σύνταζαν το γιόμα.
Βλέποντας ξένους τρέξαν όλοι τους και τους καλωσόριζαν,

35 και τους χαλνούσαν, στο τραπέζι τους κι εκείνοι να καθίσουν.
Ο γιος του Νέστορα, ο Πεισίστρατος, ήταν ο πρώτος που 'ρθε
κοντά τους κι έσφιξε το χέρι τους, και δίπλα στο τραπέζι
σε πευκιά μαλακά τους κάθισε, στον αδερφό του δίπλα
το Θρασυμήδη, και στον κύρη του, στου ακρόγιαλου τον άμμο'

40 τους μοίρασε απ' τα σπλάχνα κι έβαλε κρασί μετά σε κούπα
μαλαματένια, κι έτσι μίλησε, την Αθηνά πιο πρώτα,
του Δία την κόρη, χαιρετίζοντας, του βροντοσκουταράτου:
«Και συ δεήσου, αν θέλεις, ξένε μου, στο ρήγα Ποσειδώνα'
δικιά του είναι η θυσία που βρήκατε στον ερχομό σας τώρα.

45 Κι όταν κρασί σταλάξεις κι ευκηθείς, καθώς το συνηθάμε,
δώσε την κούπα το γλυκόπιστο κρασί μετά σε τούτον,
σταλιές να κάμει' τους αθάνατους κι αυτός θ' ανακαλιέται,
λογιάζω' τι οι θνητοί έχουν όλοι τους απ' τους θεούς ανάγκη.
Ωστόσο είναι πιο νιος, τα χρόνια του σαν τα δικά μου θά'ναι,

50 γι' αυτό και σένα εγώ πρωύτερα τη χρυσή κούπα δίνω.»
Είπε, την κούπα το γλυκόπιστο κρασί προσφέροντάς της'
και χάρηκε η Αθηνά του φρόνιμου, του δίκιου αντρός τον τρόπο,
τη χρυσή κούπα πρώτα που 'δωκε σε κείνη από τους δυο τους,
κι ευτύς με θέρμη ανακαλέστηκε το ρήγα Ποσειδώνα:

55 «Της γης ο κύβερνος, επάκουσε την προσευχή μας τώρα

και μην αρνιέσαι τα που θέλουμε να γίνουν, Ποσειδώνα'
και πρώτα χάριζε στο Νέστορα και στους υγιούς του δόξα'
τους άλλους τους Πυλιώτες έπειτα για την τρανή θυσία
που σου πρόσφεραν με μια αντίχαρη γλυκιιά ξεπλέρωσέ τους.

- 60 Κι εγώ για δώσε κι ο Τηλέμαχος, πριν φύγει, να τελέψει
ό,τι μας έσπρωξε με το άρμενο το μαύρο εδώ να 'ρθούμε.»

Έτσι η θεά δεόταν, μόνη της τα τέλεε όμως όλα.
Κι ως στου Οδυσσέα το γιο παράδωκε τη δίγουβη ώρια κούπα,
με τη σειρά του κι ο Τηλέμαχος στον Ποσειδώνα ευκήθη.

- 65 Κι αυτοί τ' απανωψάχνια ως έψησαν κι απ' τη φωτιά τα σύραν,
τα κόψαν μερτικά και κάθισαν σε αρχοντικό τραπέζι.
Και σύντας του πιοτού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,
τους μίλησε ο γερήνιος Νέστορας ο αλογολάτης πρώτος:
«Τώρα θαρρώ ταιριάζει πιότερο, που ευφράθηκαν το γιόμα,
70 να τους ρωτήσουμε να μάθουμε σαν ποιοί 'ναι οι ξένοι που 'ρθαν.
Ξένοι, πούθε έρχεστε αρμενίζοντας στης θάλασσας τις στράτες;
Ποιοί 'στε; δουλειά καμιά μην έχετε; για τριγυρνάτε ως λάχει,
σαν τους κουρσάρους, μες στα πέλαγα που τριγυρνούν και φέρνουν
κακά στον άλλο κόσμο, παίζοντας την ίδια τη ζωή τους;»
75 Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει
κουράγιο παίρνοντας, τι του 'δινεν η ίδια η θεά κουράγιο
στα φρένα, για τον κύρη που 'λειπε τι απόγινε να μάθει,
μαζί για ν' ακουστεί περίλαμπρο στον κόσμο τ' όνομά του:
«Γιε του Νηλέα, ρηγάρχη Νέστορα, των Αχαιών η δόξα,
80 ρωτάς να μάθεις ποιος ο τόπος μας' να σου το μολογήσω:
απ' την Ιθάκη εμείς ερχόμαστε, κάτω απ' του Νήου τη ρίζα,
κι είναι δουλειά δικιά μου που' ρχομαι, δεν είναι του λάου μου'
ψάχνω ένα λόγο για τον κύρη μου ν' ακούσω, αν κάπου απλώνει,
για το θεϊκό, τον καρτερόψυχο τον Οδυσσέα, που λένε
85 των Τρωών το κάστρο πως επάτησε μαζί σου πολεμώντας.
Για όλους τους άλλους, που αντροπάλευαν στους Τρώες ενάντια τότε,
ο ανήλεος θάνατος κατέχουμε που βρήκε τον καθένα.
Μα εκείνου ο θάνατος είναι άγνωρος, τον κρύβει ο γιος του Κρόνου!
Που τότε βρήκε ο Χάρος, σίγουρα να πει κανείς δεν ξέρει,

90

αν κάπου στη στεριά τον σκότωσαν άνθρωποι αντίμαχοι του,
για αν χάθη στα πελάη, στα κύματα της Αμφιτρίτης μέσα.
Γι' αυτό και φτάνω εδώ, στα γόνατα να σου προσπέσω, αν θέλεις
το μαύρο του χαμό να μου 'λεγες, με τα δικά σου μάτια

αν τον αντίκρισες για αν άκουσες λόγο αλλουνού, που κόσμο

95 είχε γυρίσει, τι η μητέρα του τρισάμοιρο τον γέννα.
Μα από συμπόνεση στα πάθη μου τα λόγια μη γλυκάνεις,
μόνο όπως τα 'δες με τα μάτια σου, σωστά μολόγα μου τα.
Ο κύρης μου, ο Οδυσσέας ο αντρώκαρδος, αν σου 'χε τάξει κάτι
στων Τρωών τη χώρα, εκεί που βάσανα τραβήξατε περίσσια

100 οι Αργίτες όλοι, και σ' το τέλεψε με λόγια για με πράξη,
αυτά, παρακαλώ, θυμίσου τα και την αλήθεια πες μου.»

Κι ο αλογατάς, γερήνιος Νέστορας απηλογιά του δίνει:
«Φίλε, τα πάθη σα μου θύμισες, που εμείς στη χώρα εκείνη,
των Αχαιών οι γιοί, τραβήξαμε, με αλύγιστο κουράγιο

105 πότε στο πέλαο το αχνογάλαζο με τα καράβια ολούθε,
όπου ο Αχιλλέας τραβούσε, πίσω του για κούρσα τριγυρνώντας —
και πότε ολόγυρα χτυπιόμαστε στου Πριάμου του ρηγάρχη
το μέγα κάστρο, όπου σκοτώθηκαν οι πιο αντρειανοί μας όλοι'
και πέρα ο μέγας Αϊαντας κοιτάται, και πέρα κι ο Αχιλλέας,

110 εκεί κι ο Πάτροκλος, στη φρόνεση που ίδια θεός λογιόταν,
εκεί κι ο γιος μου εμένα, κι άψεγος μαζί και παλικάρι,
ο Αντίλοχος, πιο απ' όλους γρήγορος κι από τους πιο αντρειωμένους.
Βάσανα κι άλλα εκεί τραβήξαμε πολλά' μιαν άκρη ως άλλη
και ποιος θνητός θ' αποδυνάζονταν να τα ιστορήσει τάχα;

115 Και πέντε κι έξι χρόνια να 'μενες εδώ, να μάθεις πόσα
σύραν οι Αργίτες οι αρχοντόγεννοι στα ξένα εκεί τυράννια,
δε θα βαστούσες, μόνο θα 'φευγες βαργεστισμένος πίσω.
Χρόνους εννιά κακά τους κλώθαμε με χίλιους μύριους δόλους
μοχτώντας, και με χίλια βάσανα μας φέρνει ο Δίας στο τέλος.

120 Εκεί ο Οδυσσέας ο αρχοντογέννητος μας ενικούσεν όλους
στη μάζωξη, γι' αυτό δεν τα 'βαζε κανείς ποτέ μαζί του'
τι χίλιους μύριους δόλους κάτεχεν ο κύρης σου — αν αλήθεια
είσαι δικός του γιος' θαμάζουμαι που σε αντικρίζω ομπρός μου!
Μοιάζουν τα λόγια σας, δε θά'λεγε κανείς πως θα μπορούσε

125 τόσο πρεπούμενα ένας νιούτσικος να μας μιλήσει λόγια.
Εκεί ο Οδυσσέας κι εγώ δεν είχαμε ποτέ μαθές δυο γνώμες,
να βουλευτούν όντας συνάζονταν οι Αργίτες για οι γερόντοι'
μια μόνο γνώμη οι δυο μας είχαμε, να πούμε στους Αργίτες
πως θα γινόταν το καλύτερο, με γνώση και με κρίση.

130

Μα πια του Πριάμου σαν πατήσαμε το απόγκρεμο το κάστρο
κι ένας θεός ανεμοσκόρπισε τ' αργίτικα καράβια,

ήταν ο Δίας που διαλογίστηκε φαρμάκι να μας κάνει
το γυρισμό' τι όλοι δε φάνηκαν και γνωστικοί και δίκιοι
γι' αυτό πολλοί από την ανήμερη της τρανοκυρουδάτης

135 γλαυκόματης θεάς τη μάνητα κακά απόλαψαν τέλη,
που σήκωσε διχόνοια ανάμεσα στους δυο τους γιους του Ατρέα.
Τους Αχαιούς αυτοί σε σύναξη μαζί εκαλνούσαν όλους,
άπρεπα, αστόχαστα, σαν έγερνε πια να βουτήξει ο γήλιος,
κι οι γιοι των Αχαιών μαζώνουνταν πιωμένοι, ζαλισμένοι.

140 Κι εκείνοι έλεγαν τι τους ήθελαν και τους μονοσυνάξαν
πρώτα ο Μενέλαος σε όλους φώναζε τους Αχαιούς να πάρουν
στη ράχη την πλατιά της θάλασσας του γυρισμού τη στράτα'
όμως αυτό στον Αγαμέμνονα δεν άρεσε καθόλου'
να τους κρατήσει ακόμα γύρευε, θυσίες τρανές να κάνει,

145 της Αθηνάς τον άγριο θέλοντας θυμό να μαλακώσει —
ο ανέμυαλος! κι ουδέ το κάτεχε πως δε θα τον ακούσει'
τι εύκολα η γνώμη των αθάνατων θεών δε μεταλλάζει.
Έτσι εστεκόνταν, συναλλήλως τους βαριά πετώντας λόγια
εκείνοι οι δυο τους' και πετάχτηκαν οι Αργίτες οι αντρειωμένοι

150 με αλαλητό βαρύ και χώρισαν στα δυο κι αυτών οι γνώμες.
Τη νύχτα τούτη κοιμηθήκαμε κακά στο νου λογιώντας
ο ένας του άλλου, τι ο Δίας μας έριχνε σε παιδεμούς μεγάλους'
σαν έφεξε, οι μισοί στη θάλασσα τραβούμε τα καράβια,
και τις βαθύζωνες φορτώνουμε γυναίκες και τα κούρσα'

155 μα το μισό στρατό τον κράτησαν να μείνει για την ώρα
στο γιο του Ατρέα τον Αγαμέμνονα κοντά, το στρατολάτη.
Οι άλλοι μπαρκάροντας κινήσαμε, κι αυτά γοργά αρμένιζαν,
τι ένας θεός μπροστά μας έστρωνε τα τριςβαθα πελάγη.
Μόλις αράξαμε στην Ένεδο, για τους θεούς θυσίες

160 προσφέραμε, να πάμε σπίτια μας' μα ο Δίας δεν είχε ακόμα
συγκλίνει ο ανέσπλαχνος, μον' άσκιωσε κακιά ξανά διχόνοια.
Άλλοι τα πλοία τα δραπανόγυρτα γυρνούν και φεύγουν πίσω
με κεφαλή τον πολυμήχανο, λιοντόκαρδο Οδυσσέα,
ξανά τη χάρη του Αγαμέμνονα, του γιου του Ατρέα, να κάμουν.

165 Μα εγώ κινούσα με όλα τ' άρμενα που μ' είχαν ακλουθήξει,
τι το 'βλεπα, ο θεός πως άμετρα μας μελετούσε πάθη.
Τραβούσε του Τυδέα κι ο αντροκάρδος υγιός με τους συντροφους.
Αργά ο ξανθός Μενέλαος πίσω μας κινούσε, και στη Λέσβο
να μελετούμε μας επέτυχε το μακρινό ταξίδι:

170 πάνω απ' της Χίος να ταξιδέψουμε το βραχονήσι τάχα,

μετά και τα Ψαρά ν' αφήσουμε ξερβιά μεριά, για μήπως
κάτω απ' τη Χίο και πλάι στο Μίμαντα τον ανεμοδαρμένο;
Απ' το θεό καθώς ζητήσαμε σημάδι, εκείνος δίνει
κι έλεε, γραμμή το πέλαο σκίζοντας κατά την Εύβοια πλώρη

175 να βάλουμε, για να γλιτώσουμε τις συφορές που έρχονταν.
Κι όπως αγέρι πρίμο ασκώθηκε, με βιάση τ' άρμενά μας
τις ψαροθρόφες στράτες διάβαιναν, ως που τη νύχτα άραξαν
στη Γεραιστό, και τότε κάψαμε μεριά στον Ποσειδώνα
ταυριών πολλά, που πια τα πέλαγο διαβήκαμε το μέγα.

180 Είχαν περάσει μέρες τέσσερεις, μπρος στο Άργος σαν άραξαν
του αλογατά Διομήδη οι σύντροφοι τα ισόβαρα καράβια'
κι εγώ κατά την Πύλο αρμένιζα γραμμή, κι ουδέ κι ο πρίμος
έπεφτε αγέρας, που, ως κινούσαμε, μας είχε ο θεός ασκώσει.

Έτσι έφτασα, παιδί μου, ανήξερος' για κείνους τους Αργίτες,

185 ποιοι τους γλίτωσαν, ποιοί τους χάθηκαν, καθόλου δεν κατέχω'
μον' ό,τι μέσα στο παλάτι μου καθούμενος μαθαίνω
θα σου ιστορήσω, ως ειν' πρεπούμενο, χωρίς να σου το κρύψω:
Οι Μυρμιδόνες, λένε, γύρισαν καλά οι κονταρομάχοι,
που ο τιμημένος γιος τους όριζε του αντρώψυχου Αχιλλέα'

190 καλά κι ο Φιλοχτήτης, ο άτρομος υγιός του Ποία, γυρνούσε'
κι ο Ιδομενέας μ' όλους τους συντρόφους που 'χαν σωθεί απ' τις μάχες
στην Κρήτη edιάγειρε κι η θάλασσα κανένα δεν του πήρε.
Μα για το γιο του Ατρέα θ' ακούσατε και σεις, κι ας ζείτε αλάργα,
πως γύρισε και πως ο θάνατος ο ανήλεος απ' το χέρι

195 τον βρήκε του Αίγιστου' μα πλέρωσε πολύ βαριά και τούτος!
Αλήθεια, είναι καλό πεθαίνοντας υγιό ν' αφήνεις πίσω'
κι εκείνος το φονιά του κύρη του το δολερό γδικήθη
τώρα, τον Αίγιστο, που σκότωσε τον αντρειανό του κύρη.
Και συ, καλέ, — θωρώ τη χάρη σου μαθές και την αντρεία σου —

200 κάμε κουράγιο, που κι οι ερχόμενες γενιές να σε δοξάζουν.»

Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:
«Γιε του Νηλέα, ρηγάρχη Νέστορα, των Αχαιών η δόξα,
κείνος περίκαλα γδικιώθηκε, κι οι Αργίτες τ' όνομά του
θα διαλαλούν, που κι οι μελλούμενοι να τον θυμούνται άνθρωποι.

205

Να 'ταν οι αθάνατοι να μ' έζωναν με τόση αντρεία και μένα,

να πάρω γδικιωμό απ' τους άνομους, αδιάντροπους μνηστήρες,
που δε με λογαριάζουν κι άδικες δουλειές ο νους τους βάζει!

Τύχη οι θεοί για με δεν έκλωσαν παρόμοια — μήτε εμένα
μήτε του κύρη μου, υποτάζουμαι λοιπόν, κι ας τυραννιέμαι.»

210 Κι ο αλογατάς γερῆνιος Νέστορας απηλογιά του δίνει:
«Παιδί μου, μια και τ' αναθίβανες και μου μιλείς για τούτα,
ακούω να λεν πολλοί τη μάνα σου πως τη ζητούν μνηστήρες,
και συφορές μες στο παλάτι σου συγκλώθουν άθελα σου.
Πες μου, το θέλεις κι υποτάζεσαι; για μήπως μες στη χώρα,

215 θεού φωνή ακλουθώντας, όχτρητα για σένα νιώθει ο κόσμος;

Μπορεί κι αυτός να 'ρθεϊ, τις άνομες να γδικιωθεί δουλειές τους,
ποιος ξέρει, μοναχός του κάποτε, μπορεί κι οι Αργίτες όλοι.
Να 'ταν αγάπη τόση να 'δειχνε για σένα η Γλαυκομάτα,
καθώς τον ξακουσμένο εγνοιάζονταν τότε Οδυσσέα στη χώρα

220 μακριά των Τρωών, εκεί που σέρναμε καημούς οι Αργίτες πλήθος!
Θεούς που ν' αγαπούν ξεφάνερα τόσο πολύ, ως εκείνον
παράστεκε η Αθηνά ξεφάνερα, δεν έχω ιδεί ποτέ μου.
Και σένα τόσο τώρα αν γνοιιάζονταν κι αγάπη σου 'δειχνε όμοια,
πολλοί θαρρώ από κείνους θα 'βγαζαν το γάμο από το νου τους.»

225 Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:
«Όχι! σωστά δε θα 'βγουν, γέροντα, τα λόγια σου, φοβούμαι'
είπες μεγάλο λόγο, σάστισα' καμιά δεν έχω ελπίδα,
ακόμα κι οι θεοί να το 'θελαν, ό,τι είπες πως θα γένει.»

Γυρνώντας η Αθηνά, η γλαυκόματη θεά, του απηλογήθη:

230 «Ποιος λόγος σου 'φυγε, Τηλέμαχε, της δοντωσιάς το φράχτη;
Κι από μακριά ο θεός ανέκοπα γλιτώνει τον που θέλει.
Κάλλια έχω εγώ περίσσια βάσανα να πάθω, πριν διαγείρω
στο σπίτι μου, τη μέρα κάποτε να ιδώ του γυρισμού μου,
παρά φτασμένος μπρος στο τζάκι μου να πέσω, σαν του Ατρέα το γιο,

235 που εχάθη απ' της γυναίκας του και του Αίγιστου το δόλο.
Μα αλήθεια απ' τον κοινό το θάνατο μηδέ οι θεοί μπορούνε
έναν θνητό να τον γλιτώσουνε, κι ας του 'χουν όση αγάπη,
σαν θα τον πάρει ο ανήλεος θάνατος και τον ξαπλώσει χάμω.»

Και τότε ο γνωστικός Τηλέμαχος του απηλογήθη κι είπε

240 «Να μην τα μελετούμε, Μέντορα, κι ας μας πικραίνουν τόσο!
Πια δε γυρίζει εκείνος, σίγουρα' τον έχουν παραδώσει
κιόλας οι αθάνατοι στο θάνατο και στου χαμού τη μοίρα.
Μα από το Νέστορα άλλο θα 'θελα ν' ακούσω και να μάθω'
τι η μυαλωμένη, δίκια κρίση του το ταίρι της δεν έχει'

245 ακιούω να λένε πως βασίλεψε σε τρεις γενιές ανθρώπων,
και μου φαντάζει σαν αθάνατος, καθώς τον αντικρίζω.
Γιε του Νηλέα, τρανέ μου Νέστορα, την πάσα αλήθεια πες μου:
ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας, ο γιος του Ατρέα, πως χάθη;
και που ήταν ο Μενέλαος; ο Αίγιστος ο δολερός ποιόν τάχα

250 του 'κλωσε θάνατο και σκότωσε πολύ καλύτερο του;

Εκείνος μπας κι άλλου παράδερνε και δε βρισκόταν στο Άργος
το αχαιϊκό, κι ο άλλος θαρρεύτηκε και τέλεψε το φόνο;»
Κι ο αλογατάς γερῆνιος Νέστορας ἀπηλογιά του δίνει:
«θα σου την πω, παιδί μου, ως γύρεψες, την πάσα αλήθεια τώρα,

255 αν και μονάχος τα φαντάστηκες πως γίναν όλα ετούτα.

Αν ο ξανθός Μενέλαος φτάνοντας από της Τροίας τα μέρη
θωρούσε ζωντανό τον Αίγιστο μπροστά του, να σωρώσουν
πάνω στον τάφο του δε θ' άφηνε χώμα χυτό, μονάχα
όρνια και σκύλοι θα τον σπάραζαν στον κάμπο πεταμένο,

260 μακριά απ' την πολιτεία, κι Αργίτισσα καμιά δε θα βρισκόταν
να τότε κλάψει, τέτοιες που 'βάλε φριχτές δουλειές στο νου του'
τι όσο και πέρα εμείς καθόμαστε και κάναμε περισσίες
αντραγαθιές, ετούτος ξέγνοιαστος στα αλογοθρόφο το Άργος
να ξελογιάσει του Αγαμέμνονα το ταίρι πολεμούσε.

265 Εκείνη πρώτα τέτοιες άπρεπες δουλειές να κάμει αρνιόταν,
τι η Κλυταιμῆστρα ήταν αρχόντισσα και δίχως δόλο ο νους της.
Κι είχε έναν τραγουδάρη δίπλα της, που ο γιος του Ατρέα, πριν φύγει
στης Τροίας τα μέρη, να του γνοιάζεται το ταίρι είχε προστάξει.
Μα σύντας των θεών την έδεσε πια η μοίρα κι υποτάχτη,

270 τον τραγουδάρη εκείνος έπιασε και σ' ένα ρημονήσι
των όρνιων να γενεί τον άφησε διαγούμισμα και κούρσος,
και πια θέλοντας του θέλοντας της στο σπίτι του την πήρε'
και στους βωμούς τους άγιους έκαιγε πλήθος μεριά, και πλήθος
ταμένα στους θεούς μαλάματα κι ανυφαντά κρεμούσε'

275 τι να τελέψει πια δεν το 'λπιζε τέτοια δουλειά μεγάλη.
Ωστόσο εμείς μαζί αρμενίζαμε πίσω απ' της Τροίας τα μέρη,
ο γιος του Ατρέα κι εγώ, και νιώθαμε να μας συσμίγει η αγάπη.
Μα σύντας στο άγιο Σούνιο φτάσαμε, στον κάβο της Αθήνας,
ο Φοίβος του Μενέλαου σκότωσε τον τιμονιέρη ξάφνου

280

απόνετες σαγίτες ρίχνοντας, εκεί που αυτός ακόμα
κρατούσε απ' το καράβι που 'τρεχε στα χέρια του το διάκι —

το Φρόντη, τον υγιό του Ονήτορα' κανείς δεν κάτεχε άλλος
να κυβερνάει καράβι κάλλιο του, σαν ξέσπαζε η φουρτούνα.
Κόβει ο Μενέλαος, όσο αν βιάζονταν, το δρόμο του, ως να θάψει,

285 το σύντροφο του και στον τάφο του νεκροθυσίες να κάμει.

Μα όπως ξανά κινώντας διάβαινε το πέλαο το κρασάτο
κι αντίκρυ στου Μαλιά τ' απόγκρεμα βουνά γοργοπετούσαν
τα βαθουλά καράβια, του 'κλωσεν ο Δίας ο μακροβίγλης
πικρό ταξίδι' ξάφνου ξέχυσε στο πέλαο θεριεμένα,

290 σαν τα βουνά, πελώρια κύματα και σφουριχτούς ανέμους.

Εκεί στα δυο τους κόβει κι έριξε μισούς στην Κρήτη απάνω,
στα μέρη που κρατούν οι Κύδωνες, στου Γιάρδανου τους όχτους.
Είναι ένας βράχος στο περιγιάλο, κοφτός κι ορθός, στην άκρη
της Γόρτυνας στο αχνό το πέλαγο, καί στο ζερβί του κάβο

295 τρανά ο βοριάς αμπώθει κύματα προς της Φαιστός τα μέρη —

βράχος μικρός, μα αντέχει κύματα μεγάλα να τον δέρνουν.
Εκεί, σπρωγμένα από τα ρέματα, τσάκισαν τα καράβια
στα βράχια απάνω' μόλις πρόφτασαν οι ναύτες να γλιτώσουν.
Μα τ' άλλα πέντε γαλαζόπλωρα καράβια που ξέκοψαν

300 ο αγέρας και το ρέμα τα 'φεραν στις Αίγυπτος τα μέρη.

Όσον καιρό ο Μενέλαος μάλαμα και βιος εκεί γυρνώντας
σε αλλόγλωσσους ανθρώπους μάζωνε με τα πλεούμενα του,
ο Αίγιστος σκάρωνε τις άνομες δουλειές του στην πατρίδα.
Σα σκότωσε το ρήγα, υπόταξε και το λαό του, κι έτσι

305 χρόνους εφτά μες στην πολύχρυση βασίλευε Μυκήνα'

μα πάνω στους οχτώ του πλάκωσε κακό μεγάλο ο Ορέστης
απ' την Αθήνα, και του κύρη του το δολερό σιοτώνει
φονιά, τον Αίγιστο, που σκότωσε τον αντρειανό του κύρη'
και μακκριά, καθώς τον σκότωσε, να φαν οι Αργίτες στρώνει

310 για το λαγόκαρδο τον Αίγιστο και τη φριχτή του μάνα.

Την ίδια μέρα κι ο βροντόλαλος Μενέλαος ήρθε τέλος
κι έφερνε βιος πολύ, όσο τ' άρμενα βαστούσαν να σηκώσουν.
Φίλε, και συ μακριά απ' το σπίτι σου πολύ μην τριγυρίζεις
και παρατάς εκεί τα πλούτη σου και μες στο σπίτι σου άντρες

315 τόσο ξαδιάντροπους' αλάκερο μπορεί να φαν το βιος σου

μοιράζοντας το, απ' το ταξίδι σου μη βγεις χαμένος έτσι.
Μα στου Μενέλαου θα σε αρμήνευα κι εγώ να πας, το θέλω'
καιρός πολύς μαθές δεν πέρασε που διάγειρε απ' τα ξένα,
από λαούς που δε θα το 'λπιζε κανένας να διαγείρει

320 ατός του πίσω, αν τον ξεστράτιζαν φουρτούνες σε πελάγη

τόσο τρανά, που ουδέ πετούμενα να τα διαβούν ως πέρα
μονοχρονίς αποδυνάζονται' τόσο τρανά είναι κι άγρια.
Σύρε λοιπόν με το καράβι σου και τους δικούς σου ανθρώπους'
μα αν πάλι θες στεριάς, δε μου 'λειψαν αλόγατα κι αμάξι,

325 δε μου 'λειψαν κι οι γιοί, στη στράτα σου να σου σταθούν συντρόφοι
πέρα στη θεία τη Λακεδαίμονα, στου Μενελάου το σπίτι.
Εκεί πια ατός σου παρακάλα τον να πεί την πάσα αλήθεια
του περισσεύει η γνώση, ψέματα δε θα σου πει καθόλου.»
Όσο μιλούσε, ο γήλιος βούτηξε και πέσανε τ' απόσκια'

330 και τότε πήρε η γαλανόματη θεά Αθηνά το λόγο:
«Τούτα σωστά μας τα 'πες, γέροντα, το δίχως άλλο' τώρα
κρασί να συγκεράστε, κόψετε κι απ' τα σφαχτά τις γλώσσες,
στον Ποσειδώνα για να κάνουμε και στους θεούς τους άλλους
σπονδές, πριν πάμε να πλαγιάσουμε' καιρός να κοιμηθούμε'

335 τι πια το φως στα σκότη εχάθηκε, και σε θεών τραπέζι
πολύ να μένουμε είναι αταίριαστο' στα σπίτια μας να πάμε!»

Είπε η Αθηνά, κι αμέσως σύγκλιναν στο λόγο της εκείνοι'
πήραν οι κράχτες και τους έχυναν νερό στα χέρια απάνω,
και τα κροντήρια τα παιδόπουλα πιοτό τα ξεχείλιζαν,

340 και σε όλα τα ποτήρια εμοίραζαν, απ' τις σπονδές ν' αρχίσουν,
και στη φωτιά τις γλώσσες έριχναν κι ορθοί κρασί στάλαζαν.
Και σα στάλαξαν, ήπιαν όλοι τους, όσο η καρδιά ποθούσε'
μα ως η Αθηνά με τον Τηλέμαχο το θεοδιωματάρη
μαζί στο βαθουλό καράβι τους κινούσαν να διαγείρουν,

345 ο Νέστορας τους ανακράτησε κι αυτά μιλώντας είπε:
«Ο Δίας ετούτο κι οι άλλοι αθάνατοι θεοί να μη μου δώσουν,
ν' αφήσω στο γοργό να στρέψετε καράβι, ως να 'μουν κάποιος
που τότε δέρνει η φτωχοπόρεψη κι έχει γυμνό το σπίτι,
κι ουδέ φλοκάτες πια του βρίσκονται κι ουδέ πολλά κιλίμια,

350 στα μαλακά κι αυτός κι οι φίλοι του να πέφτουν να κοιμούνται.
Εγώ όμως έχω και πεντάμορφα κιλίμια και φλοκάτες!
Όσο που ζω, στου πλοίου δε γίνεται τα ξύλα να πλαγιάσει
ο γιος του αντρός που αναθιβάναμε πριν λίγο, του Οδυσσέα.
Μετά, σα μείνουν στο παλάτι μου να κυβερνούν οι γιοί μου,

355 αυτοί τους φίλους, όσοι φτάνουνε, θα τους φιλοκονεύουν.»

Γυρνώντας η Αθηνά, η γλαυκόματη θεά, του απηλογήθη:
«Καλέ μου γέροντα, τα λόγια σου σωστά, και να συγκλίνει,

πρέπει ο Τηλέμαχος' καλύπτεται άλλη γνώμη.
Ας πορευτεί λοιπόν αντάμα σου, στο αρχοντικό σας μέσα

- 360 να κοιμηθεί' μα εγώ για τ' άρμενο το μελανό θα φύγω,
για να συχάσω τους συντρόφους μας και να τους πω τι εγίνη'
τι εγώ είμαι ο μόνος κάπως γέροντας που βρίσκεται κοντά τους'
οι άλλοι είναι νιούτσικοι, του άντρώκαρδου Τηλέμαχου τα χρόνια
όλοι τους έχουν, και ταξίδεψαν μαζί απ' αγάπη μόνο.
- 365 Κει πέρα να πλαγιάσω θα 'θελα, στο βαθουλό καράβι,
γι' απόψε' την αυγή στους Καύκωνες τους αντρειανούς θα δράμω,
που μου χρωστούν — μικρό το χρέος τους δεν είναι ουδέ καινούργιο.
Ωστόσο στείλε τον Τηλέμαχο, στο αρχοντικό σου ως ήρθε,
μ' ένα σου γιο και μ' ένα αμάξι σου, και δώσ' του απ' τ' άλογα σου
- 370 τα πιο στο τρέξιμο αλαφρότερα και πιο δυναμωμένα.»
Είπε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόμετη, κι ευτύς κινάει και φεύγει'
με γυπαϊτό παρόμοια' σάστισαν θωρώντας την εκείνοι
να φεύγει' θάμαξε κι ο γέροντας, τα μάτια του ως την είδαν,
κι είπε γυρνώντας στον Τηλέμαχο, το χέρι πιάνοντας του:
- 375 «Φίλε, δειλός κι ανάξιος κάποτε να γίνεις δε φοβούμαι,
μια κι είσαι τόσο νιος κι οι αθάνατοι σου στέκουν στο ταξίδι.
Την Τριτογένεια μπρος μας είχαμε, την κουρσολόγα κόρη
του Δία' θεός από τον Όλυμπο δεν ήταν άλλος, όχι!
Αυτή και τον τρανό τον κύρη σου τιμούσε απ' τους Αργίτες.
- 380 Όμως, αφέντρα μου, σπλαχνίσου μας, και δόξα τιμημένη
δίνε σε μένα και στα τέκνα μου και στο σεμνό μου ταίρι'
και θα σου σφάξω φαρδιοκούτελη, μονόχρονη δαμάλα,
αδάμαστη, που δεν την έβαλαν ακόμη στο ζυγό της'
τέτοια θα σφάξω εγώ, τα κέρατα περιχρυσώνοντάς της».
- 385 Με τέτοια λόγια εκείνος δέουνταν, και σύγκλινε η Παλλάδα'
κι ο αλογατάς γερήνιος Νέστορας — πίσω οι γαμπροί κι οι γιοί του—
πήραν το δρόμο στο παλάτι τους ν' ανέβουν το πανώριο.
Και σύντας φτάσαν πια στο ξακουστό του βασι πια αλάτι,
αράδα πάνω σε καθίσματα και σε θρονιά καθίσαν.
- 390 Και τότε ο Νέστορας για χάρη τους συγκέρασε σε κροντήρι
κρασί γλυκόπιτο' του το άνοιξε στα έντεκα χρόνια απάνω
τώρα η κελάρισα ξεσφίγγοντας την κεφαλόδεσή του.
Τούτο ως συγκέρασεν ο γέροντας, κάνει σπονδή κι ευχόταν
στην Αθηνά, του βροντοσκίουταρου του Δία τη θυγατέρα'
- 395 και σα στάλαξαν κι ήπιαν όλοι τους όσο η καρδιά ποθούσε,
ευτύς κίνησαν για το σπίτι του καθένας να πλαγιάσει.

Μα του Οδυσσέα του αρχοντογέννητου τον άξιο γιο κει πέρα
ο αλογατάς γερήςιος Νέστορας σε καλοτροπημένη
κλίνη τον κοιμίσει, στο αχόλαλο το σκεπαστό του μέσα'

400 κι έβαλε πλάι του τον Πεισίστρατο τον αντρειανό να πέσει,
που από τους γιους του ακόμα ανύπαντρος καθόταν στο παλάτι'
ατός του στου αφηλού κοιμήθηκε του παλατιού το βάθος,
εκεί που του' στρωνε το ταίρι του και πλάγιαζε μαζί του.

Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,

405 ο αλογατάς γερήςιος Νέστορας από την κλίνη ασιώθη,
κι ως βγήκειν έξω, πήγε κι έκατσε στα μαγλινά πεζούλια,
που ήταν χτισμένα απ' έξω απ' τις ψηλές του παλατιού του πόρτες κάτασπρα, κι απ' το
λάδι. ξάστραφταν' σε τούτα κι ο Νηλέας
πα πια εκαθόταν, που σοζύγιαζε με των θεών ο νους του.

410 Μα αυτόν τον είχε πάρει ο θάνατος κι είχε διαβεί στον Άδη.
Εκεί καθόταν τώρα ο Νέστορας, των Αχαιών ο πύργος,
κρατώντας το βασιλοράβδι του' τρογύρα εμαζωχτήκαν
όλοι του οι γιοί, την κλίνη αφήνοντας, ο Στράτης κι ο Περσέας
κι ο Εχέφρονας, ξοπίσω κι ο Άρητος κι ο ισόθεος Θρασυμήδης'

415 στερνός εσίμωσε ο Πεισίστρατος' φέραν μετά και βάλαν
και το θεόμορφο Τηλέμαχο να κάτσει στο πλευρό του'
κι ο αλογατάς γερήςιος Νέστορας το λόγο επήρε πρώτος:
«Παιδιά μου αγαπημένα, γρήγορα να γένει η πεθυμιά μου,
για να γλυκάνω απ' τους αθάνατους την Αθηνά πιο πρώτα,

420 που πρόβαλε μπροστά στα μάτια μου στο θείο λαμπρό τραπέζι.
Ομπρός, ας πάει στον κάμπο κάποιος σας για τη δαμάλα, να 'ρθει
μιαν ώρα αρχύτερα, κι ως έρχεται, να τη λαλεί ο βουκόλος.
Άλλος στου αντρόιαρδου Τηλέμαχου το μελανό καράβι
να πάει να φέρει τους συντρόφους του, και δυο ν' αφήσει μόνο.

425 Το χρυσικό Λάερκη κάποιος σας ακόμα να φωνάξει,
να χύσει μάλαμα στα κέρατα τρογύρα της δαμάλας.
Οι επίλοιποι κοντά μου μείνετε, και μες στο αρχοντικό μας
πέστε στις δούλες το περίλαμπρο να μας γνοιαστούνε γιόμα,
κι άλλες νερό να φέρουν γάργαρο, κι άλλες θροινιά και ζύλα.»

430 Αυτά είπε, κι όλοι καταπιάστηκαν γοργά' κι ήρθε απ' τον κάμπο
το βόδι, κι ήρθαν απ' το γρήγορο, σοζυγιαστό καράβι
οι σύντροφοι όλοι του Τηλέμαχου του αντρεγιωμένου, κι ήρθε
ο χρυσικός με όλα τα χάλκινα της τέχνης σύνεργα του,
με το καλόφτιαστο διλάβι του, το αμόνι, το σφυρί του,

435 που δούλευε με αυτά το μάλαμα' κι ήρθε η Αθηνά το τάμα
να προσδεχτεί. Κι ο γέρο Νέστορας ο αλογατάς του δίνει
το μάλαμα' κι αυτός τα κέρατα με τέχνη της δαμάλας
χρυσώνει, να χαρεί θωρώντας το βαθιά ή θεά στα φρένα.
Το ζω μετά απ' τα κέρατα έσυραν ο Εχέφρονας κι ο Στράτης,

440 κι ο Άρητος ήρθε από την κάμαρα κρατώντας να πλυθούνε
λεβέτι άνθόπλουμο, και στί» άλλο του πανέρι με κριθάρι.
Κι είχε πελέκι ό πολεμόχαρος στίδ χέρι Θρασυμήδης
αδράξει κοφτερό, και σίμωνε το βόδι να χτυπήσει'
κούπα ο Περσέας κρατούσε, κι έπλυνε τα δυο του χέρια τέλος

445 ο γέρο Νέστορας, κι ως σκόρπισε τ' αγιοκριθάρια, ευκινόταν
με θέρμη στην Παλλάδα, καίγοντας απ' το κεφάλι τρίχες.
Κι ως ευχήθηκαν και πασπάλισαν μετά τ' αγιοκριθάρια,
γοργά του Νέστορα ο τρανόκαρδος υγιός, ο Θρασυμήδης,
σιμώνει, και του δίνει' κι έκοψε τα νεύρα το πελέκι

450 του σβέρκου, κι απ' το ζω παράλυσε η ορμή' κι έσυραν όλες
στριγγιά φωνή, κι οι θυγατέρες του κι οι νύφες κι η Ευρυδίκη,
η κόρη η πιο τρανή του Κλύμενου, του Νέστορα το ταίρι.
Κι απ' την πλατιά τη γη ως ανάσκωσαν οι άλλοι ψηλά το βόδι,
το 'σφαξε ο ρήγας ο Πεισίστρατος. Μόλις το μαύρο γαίμα

455 χύθη στη γης κι από τα κόκαλα ξεπέταξε η ψυχή του,
το τεταρτιάσαν πρώτα γρήγορα και τα μεριά του κόψαν
όλα ως εταίριαζε, τα τύλιξαν τρογύρα με τη σκέπη,
διπλώνοντας τη, κι από πάνω τους κομμάτια κρέας πιθώσαν.
Σε σκίζες τα 'καιγεν ο γέροντας και στάλαζε από πάνω

460 κρασί φλογάτο' και πεντόσουβλες οι νιοί σιμά του ειράτουν.
Και σύντας τα μεριά αποκάηκαν και γεύτηκαν τα σπλάχνα,
λιανίσαν τ' άλλα και τα πέρασαν στις σούβλες και τα ψήναν
τις ακρομύτικες στα χέρια τους ανεβαστώντας σούβλες.
Ωστόσο τον Τηλέμαχο έλουζε του Νέστορα μια κόρη

465 όμορφη, κι ήταν η μικρότερη στα χρόνια, η Πολυκάστη.
Κι ως τον απόλουσε, τον άλειψε με μυρωμένο λάδι
κι όμορφή πέρασε στους ώμους του χλαμύδα και χιτώνα,
κι απ' το λουτρό θαρρείς αθάνατος επρόβαλε στην όψη,
και τράβηξε κοντά στο Νέστορα το ρήγα να καθίσει.

470

Τ' απανωφάχνια μόλις ψήθηκαν κι απ' τη φωτιά τα σύραν,
κάτσαν και τρώγαν κι αρχοντόπουλα πετιόνταν κάθε τόσο
και παίρναν το κρασί, σε ολόχρυσα ποτήρια να κεράσουν.
Και σύντας του πιστού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,

ο αλογατάς γερῆνιος Νέστορας το λόγο επήρε κι εἶπε:

475 Ελάτε οι γιοί, για τον Τηλέμαχο κάτω απ' τ' αμάξι ζεύτε
τ' αλόγατά μας τα καλότεριχα, στη στράτα να κινήσει».

Εἶπε, κι αυτοί, γρικώντας, πρόθυμα συνάκουσαν το λόγο,
και τα γοργά με βιάση αλόγατα κάτω απ' το αμάξι ἔζεψαν.
Ἐβάλε μέσα κι η κελάρισσα ψωμί, κρασί, προσφάγια,

480 καθώς να τρώνε οι θεογέννητοι το συνηθούν ρηγάδες.
Ανέβη τότε κι ο Τηλέμαχος πα στο πανώριο αμάξι,
κι ο γιος του Νέστορα, ο Πεισίστρατος ο ρήγας, στο πλευρό του
στο αμάξι ανέβη, και στα χέρια του τα νιόλουρα φουχτώνει'
δίνει βιτσιά, κι ευτὺς τ' αλόγατα με προθυμιά πετούσαν στον κάμπο,

485 αφήνοντας το απόγκρεμο της Πύλος κάστρο πίσω,
και το ζυγὸ τα δυο ζερβόδεξα κουνούσαν ὅλη μέρα.
Κι ο ἥλιος ως πήρε και βασίλεψε κι ισιώσαν ὅλοι οι δρόμοι,
φτασμένοι στη Φηρή βρεθήκανε, μπρος, στου Διοκλή το σπίτι,
που ἦταν ο γιος του ρήγα Ορτίλοχου και του Αλφειοῦ τ' αγγόνι.

490 Αυτὸς ἐκεῖ τους καλοσικάμνισε και πέρασαν τη νύχτα.

Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,
ζέψαν τ' αλόγατα κι ανέβηκαν στο πλουμισμένο αμάξι,
και βγήκαν ὅξω απ' την αυλόπορτα και το βουερό χαγιάτι.
Δίνει βιτσιά να φύγουν τ' ἄλογα, κι αυτά, γοργά ως πετούσαν,

495 σε λίγο φτάσαν στον πολύσταρο τον κάμπο και τελεύαν
το δρόμο' μ' ἑτοια ορμή τ' αλόγατα τα γρήγορα τους σέρναν
και πήρε ο γῆλιος και βασίλεψε κι ισιώσαν ὅλοι οι δρόμοι.

Ομήρου Οδύσσεια - δ

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

-4- Κι ἐκεῖνοι οι δυο στην πολυφάραγγη, τη βαθουλὴ φτασμένοι
τη Λακεδαίμονα, στου πέρφανου Μενέλαου το παλάτι
τραβούσαν, πάνω αὐτὸς που γιόρταζε της ἀψεγῆς του κόρης
το γάμο και του γιου του, κι ἔκανε τραπέζι στους δικούς του.

5 Τὴν κόρη στον υγιὸς τὴν ἔστελνε του φοβεροῦ Ἀχιλλέα ·
απ' τον καιρὸ στην Τροία που βρῖσκουνταν ἀκόμα το 'χε τάξει

να του τη δώσει · τώρα ετέλευαν οι αθάνατοι το γάμο.
Την έστελνε λοιπόν με αλόγατα κι αμάξια για το κάστρο
των Μυρμιδόνων το περίλαμπρο, που αφέντευε ο γαμπρός του.

- 10 Το γιο στη Σπάρτη με του Αλέχτορα τον πάντρεψε την κόρη,
το Μεγαπένθη τον αντρόκαρδο' τον είχε στερνοπαίδι
από μια σκιάβα, τι δε χάριζαν πια στην Ελένη τέκνα
οι αθάνατοι, από μιας και γέννησε μια κόρη ζηλεμένη,
την Ερμιόνη, που παράβγαινε με τη χρυσή Αφροδίτη.
- 15 Έτσι στο μέγα, αψηλοτάβανο παλάτι οι συμπεθέροι
κι οι γείτονες του πολυδόξαστου Μενέλαου ξεφαντώναν
κι αγάλλουνταν μαζί τους κάθουνταν βαρώντας την κιθάρα
ο θεός τραγουδιστής, κι ως άνοιγε το στόμα του να ψάλει,
στριφογυρνώντας μες στη μάζωξη χόρευαν δυο ακροβάτες.
- 20 Την ιδίαν ώρα ομπρός στην ξώπορτα κι αυτοί και τ' αλογά τους,
ο γιος του Νέστορα κι ο αντρόκαρδος Τηλέμαχος, στάθηκαν.
Κι ο Ετεωνέας, που ο πολυζάκουστος Μενέλαος σύντροφος του
τον είχε μπιστεμένο, βγαίνοντας, μόλις τους είδε, τρέχει
στο βασιλιά να πάει το μήνυμα, περνώντας το παλάτι'
- 25 κι ως στάθη πλάι του με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Άκου, Μενέλαε θεογέννητε, μας ήρθαν κάποιοι ξένοι,
δυο υιοί, και μοιάζει να 'ναι η φύτρα τους από το Δία το μέγα.
Μον' πες μου, τ' άτια να ξεζέψουμε τα γρήγορα, για σε άλλου
σπίτι να πούμε να τραβήξουνε, να φιλοκονευτούνε;»
- 30 Τότε ο ξανθός Μενέλαος θύμωσε κι απηλογιά του δίνει:
«Του Βόηθου γιε, πιο πριν ανέμυαλος, Ετεωνέα, δεν ήσουν,
μα τώρα ανέμυαλα μου μίλησες, μικρό παιδί σαν να 'σουν.
Και μας συχνά μας φιλοκόνεψαν άνθρωποι ξένοι ως τώρα,
πριχού διαγείρουμε, κι ελπίζαμε στο Δία να μας γλιτώσει
- 35 μια μέρα από τα τόσα βάσανα. Μον' έλα, λύσε τ' άτια
των ξένων και πιο μέσα μπάσε τους, να φαν, να πιουν μετά μας.»

Είπε, κι αυτός αφήκε τρέχοντας τον αντρωνίτη, κι άλλα
παιδόπουλα να τρέξουν γρήγορα φωνάζοντας, κι εκείνα
απ' το ζυγό τους λύσαν τ' αλογα λουσμένα στον ιδρωτα,

- 40 και στα παχινά τους τ' αλογάρια τα δέσαν, και κριθάρι
μπροστά τους βάζαν άσπρο, ανάκατο με βίκιο, και το αμάξι
γερμένο απαντικρύ το στήριζαν στο λιόφωτο τον τοίχο.
Τους υιους μετά στο θείο συνέμπασαν παλάτι, και σάστιζαν,
τούτοι το σπίτι του αρχοντόγεννου θαμάζοντας ρηγάρχη ·

- 45 τι ολούθε φως στου πολυξάκουστου Μενέλαου το παλάτι
το αψηλοτάβανο ξεχύνουνταν — σα φεγγαριού, σαν ήλιου.
Και σα φραθήκαν πια τα μάτια τους θωρώντας ένα γύρο,
σε καλοσκαλισμένους κάθισαν για να λουστούν λουτήρες.
Κι αφού τους λούσαν και τους άλειψαν με μύρο οι παρακόρες
- 50 και στο κορμί σγουρές τους φόρεσαν χλαμύδες και χιτώνες,
τους πήγαν σε θρονιά και κάθισαν κοντά στο γιο του Ατρέα.
Μια παρακόρη τότε τρέχοντας νερό σε στάμνα φέρνει,
χρυσή, πανώρια, κι από κάτω της ένα αργυρό λεγένη,
για να πλυθούν, κι ομπρός τους άπλωσε στραφταλιστό τραπέζι
- 55 Ψωμί κι η σεβαστή κελάρισσα τους κουβαλεί και πλήθος
φαγιά απιθώνει, απ' ό,τι βρέθηκε καλό φιλεύοντάς τους.
Απλάδες κρέατα πήρε κι έφερε κι ο τραπεζάρης μπρος τους
λογής λογής, και πλάι τους έβαλε μαλαματένιες κούπες.
Τότε ο ξανθός Μενέλαος μίλησε καλωσορίζοντας τους:
- 60 «Πιάστε ψωμί! Καλώς μας ήρθατε! Και σύντας πια αποφάτε,
θα 'ρθεί η στιγμή να σας ρωτήσουμε ποιοι τάχα να 'στε ανθρώποι. Καθόλου αλήθεια δεν
την κρύβετε τη φύτρα των γονιών σας'
το δίχως άλλο από αρχοντόγεννους κρατάτε βασιλιάδες
με ρηγικό ραβδί' αχαμνόσογοι τέτοιους υγιούς δεν κάνουν.»
- 65 Είπε, και πήρε με τα χέρια του παχιά βοδίσια πλάτη,
ψητή, τα αρχοντομοίρι που 'δωκαν σ' αυτόν, και τους τη δίνει.
Κι αυτοί στα ετοιμασμένα αντίκρυ τους φαγιά τα χέρια απλώσαν.
Και σύντας του πιστού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,
πρώτα ο Τηλέμαχος στου Νέστορα το γιο τα λόγια εικίνα,
- 70 κοντά κρατώντας το κεφάλι του, να μην ακούσουν άλλοι:
- «Για ιδές αλήθεια, υγιέ του Νέστορα, πιο αγαπημένε απ' όλους,
πως μες στα σπίτια αυτά τ' αχόλαλα ξαστράφτει ολούθε ο μπρούντζος,
το κεκριμπάρι και το μάλαμα, το φίλντισι, το ασήμι!
Όμοιο του Δία, θαρρώ, στον Όλυμπο θα δείχνει το παλάτι,
- 75 τόσο πολλά είναι εδώ, αλογάριαστα' σασιτζω που τα βλέπω.»
Όμως το αφτί τον πήρε του ξανθού Μενέλαου που μιλούσε
κι έτσι, γυρνώντας ανεμάρπαστα τους συντυχαίνει λόγια:
«Παιδιά μου, με το Δία δε γίνεται να παραβγεί κανείς μας,
τι εκείνος έχει βίος αθάνατο κι αθάνατα παλάτια ·
- 80 όμως με μένα θα παράβγαινε κι ένας θνητός στα πλούτη —
για κι όχι' τι που παράδειρα, χρόνους οχτώ, στα ξένα,
ως να τα φέρω εδώ μες στ' άρμενα με χίλια δυο τυράννια.

Παράδειρα μαθές στην Αίγυπτο, στην Κύπρο, στη Φοινίκη ·
και στους Αιθίοπες κάποτε έφτασα, στων Σιδονίων τη χώρα,

- 85 στους Ερεμβούς, κι εκεί που κέρατα στ' αρνιά μεμιάς φυτρώνουν,
στους Λίβυες- τρεις φορές τα πρόβατα γεννούν εδώ το χρόνο.
Απ' το βοσικό ποτέ δεν έλειψαν μηδέ κι απ' τον αφέντη.
τα κρέατα, το τυρί, δεν έλειψε και το γλυκό το γάλα,
μόνο τους δίνουν γάλα αδιάκοπα ν' αρμέγουν και να πίνουν.
- 90 Μα όσον εγώ καιρό παράδερχα στα ξένα εκεί και πλούτη
μάζευα πλήθος, άλλος σκότωνε τον αδερφό μου εμένα
κρυφά, ανεπάντεχα, απ' της άνομης γυναίκας του το δόλο.
Γι' αυτό καθόλου δεν το χαίρουμε που τόσο βιος ορίζω.
Όμως αυτά θα τα 'χετε ακουστά κι απ' τους γονιούς σας, όποιοι
- 95 και να 'ναι, τι έχω σύρει βάσανα πολλά' μου το ρήμαξαν
το σπιτικό το καλοκάμωτο, με βιος βαρύ και πλήθιο.
Μα άμποτε να 'χα το 'να τρίτο του και να περνά με τούτο,
και να' ταν ζωντανοί οι συντρόφοι μου, που τη ζωή τους χάσαν
μακριά από το Άργός τ' αλογόθροφο, στης Τροίας τους κάμπους πέρα.
- 100 Για όλους αυτούς αλήθεια μύρουμε και βαριαναστενάζω
στο αρχοντικό μου εδώ καθούμενος, συχνά στο νου ως τους φέρνω,
και πότε κλαίγοντας ξανάσαση να βρω ζητώ και πότε
σκολλάζω' γρήγορα χορταίνουμε μαθές τον κρύο το θρήνο.
Όμως γι' αυτούς βαριά κι αν θλίβουμε, δε μου κοστίζει τόσο
- 105 ως για τον έναν, που όταν μου 'ρχεται στο λογισμό, μηδ' ύπνο
μηδέ φαγί πια τότε χαίρουμε · γιατί κανείς Αργίτης
δεν τράβηξε ποτέ όσα τράβηξε και μόχτησε ο Οδυσσέας.
Του 'γραψε εκείνου η μοίρα βάσανα, και μένα τον καημό του
αλάγιαστο, κι ουδέ κατέχουμε, τόσον καιρό που λείπει,
- 110 αν είναι στη ζωή για αν πέθανε · τον κλαίν για πεθαμένο
ακούω κι η Πηνελόπη η φρόνιμη κι ο γιος, που τον αφήκε
μωρό νιογέννητο, ο Τηλέμαχος, κι ο γέροντας Λαέρτης.»
- Είπε, και τον καημό του φούντωσε στα στήθη για τον κύρη,
κι ακούοντας τ' όνομά του ανάσκιωσε το πορφυρό μαντί του
- 115 μπροστά στα μάτια με τα χέρια του, κι αφήκε να κυλήσουν
τα δάκρυα κάτω' κι ως τον ένωσε ξάφνου ο Μενέλαος, πήρε
κι αναρωτιόταν μες στα φρένα του βαθιά και στην καρδιά του —
να τον προσμένει τον πατέρα του να μαρτυρήσει μόνος,
για αυτός να κάνει αρχή ρωτώντας τον και δοκιμάζοντας τον;
- 120 Κι ως τούτα ανάδευε στα φρένα του και στην καρδιά του, βγήκε

η Ελένη απ' τον αψηλοτάβανο, το μοσχοβολισμένο
γυναικωνίτη, όμοια στην Άρτεμη τη χρυσοδοξαρούσα.
Θρονί μπροστά της καλοκάμωτο της βάζει η Αδρήστη η βάγια,
κι η Αλκίππη ένα κιλίμι μάλλινο, στα μαλακά να κάτσει'

125 μετά η Φυλώ ένα ασημοπάνερο της φέρνει, απ' του Πόλυβου
το ταίρι, την Αλκάντρα, χάρισμα, που στην αιγύπτια ζούσε
τη Θήβα, εκεί όπου βιος αρίφνητο το κάθε σπίτι κρύβει.
δυο του Μενέλαου κείνος χάρισε λουτήρες ασημένιους,
τριπόδια δυο και δέκα τάλαντα χρυσάφι · χώρα πάλε

130 η Ελένη δώρα απ' τη γυναίκα του πανώρια δέχτηκε άλλα:
χρυσή αλακιάτη της εχάρισε κι ένα αργυρό πανέρι
με ρόδες, που το ακροσειράδωναν μαλαματένια χείλια.
Αυτό ήταν που η Φυλώ της έφερεν η παρακίορη τότε,
γεμάτο από κλωσμένα γνέματα, και στην κορφή θωρούσες

135 την αλακιάτη που 'χε πάνω της μαλλί μενεξεδένιο.
Μόλις εκάθισε κι ακούμπησε τα πόδια στο προσκάμνι,
η Ελένη γύρισε στον άντρα της και τον φιλορωτούσε:
«Αλήθεια, ξέρουμε, αρχοντόγεννε Μενέλαε, τούτοι οι δυο τους,
που φτάσαν τώρα στο παλάτι μας, ποιοι πέτουνται πως είναι'

140 Σωστά μιλώ για μη γελάστηκα; μα να μιλήσω θέλω:
Ποτέ μήτε άντρα εγώ δε γνώρισα μήτε γυναίκα ως τώρα
να μοιάζει τόσο με άλλον άνθρωπο — σαστίζω που τον βλέπω'—
καθώς αυτός με τον Τηλέμαχο, το γιο του ψυχωμένου
μοιάζει Οδυσσέα, που εκείνος αφήκε μωρό παιδί στο σπίτι,

145 σύντας οι Αργίτες ξεινούσατε γι' άγρια σφαγή πολέμου
κάτω απ' την Τροία για της αδιάντροπης εμένα το χατίρι.»
Τότε ο ξανθός Μενέλαος γύρισε κι απηλογιά της δίνει:
«Τώρα που πρώτη τον απείκασες, κι εγώ νογώ ποιος είναι,
γυναίκα' τέτοια ήταν τα πόδια του, τέτοια τα χέρια εκείνου,

150 και των ματιών του τ' αστραπόφεγγο κι η κεφαλή κι η κόμη.
Κι όταν λίγη ώρα πριν θυμήθηκα τον Οδυσσέα και πήρα
ν' αναθιβάνω πόσα ετράβηξε για μένα πάθη εκείνος,
μπροστά στα μάτια τούτος σήκωσε το πορφυρό μαντί του
κι αφήκε κάτω από τα βλέφαρα πυκνά να τρέξουν δάκρυα.»

155 Κι ο γιος του Νέστορα, ο Πεισίστρατος, του απηλογήθη κι είπε: «Μενέλαε, γιε του
Ατρέα τρισεύγενε, ρηγάρχη τιμημένη,
τούτος εδώ είναι, ως τον μελέτησες, ο γιος εκείνου αλήθεια ·
μα δεν του λείπει η γνώση κι άπρεπο του εικάζεται, πως είναι,
πρώτη φορά εδώ πέρα που 'φτασε, χοντρές να λέει κουβέντες

160 μπροστά σου, που ως θεού χαιρόμαστε κι οι δυο μας τη λαλιά σου.
Και μένα μ' έστειλεν ο Νέστορας ο αλογατάς μαζί του,
να μ' έχει σύντροφο στο δρόμο του τι να σε δει ποθούσε,
με λόγια για με πράξη αν ήθελες μαθές να τον συντρέξεις.
Ο γιος περίσσια σέρνει βάσανα, μακριά σα λείπει ο κύρης

165 από το σπίτι και δε βρίσκονται να μεταπιάσουν άλλοι.
Έτσι και τώρα του Τηλέμαχου του 'χει ο πατέρας φύγει,
κι άλλους δεν έχει σ' ό,τι του 'τυχε κακό να του σταθούνε.»

Τότε ο ξανθός Μενέλαος γύρισε κι απηλογήθη κι είπε:
«Για ιδές! Ο γιος στο σπίτι μου έφτασε πολύ ακριβού συντρόφου

170 που μύριους μόχτους πήρε πάνω του για το χατίρι εμένα.
Για να του δείξω την αγάπη μου πιο απ' όλους τους Αργίτες,
λογάριάζα, αν στους δυο μας έδινεν ο Δίας ο μακροβίγλης
πάνω απ' τα πέλαα να διαγείρουμε με τα γοργά καράβια,
απ' την Ιθάκη με τα πλούτη του, το γιο του, το λαό του

175 να τον ξεσήκωνα, σε αργίτικη πια πολιτεία να μένει,
κι ένα παλάτι, εκεί να του 'χτιζα' τι απ' όσες αφεντεύω
εδώ ένα γύρο, κάποια θα 'βρισκα ν' αδειάσω, να του δώσω.
Έτσι στη Σπάρτη εδώ ανταμώνοντας πολλές φορές οι δυο μας
σε αγάπη και φιλιά αξεχώριστα θα ζούσαμε, ως να φτάσει

180 το μαύρο του θανάτου σύγνεφο να μας σκεπάσει γύρα.
Μα αυτά δε γίναν λέω θα ζήλεψε κάποιος θεός μαζί μας
κι είπε μονάχα εκείνος ο άμοιρος ποτέ να μη διαγείρει!»

Με τέτοια λόγια σε όλους άναψε του θρήνου τη λαχτάρα'
πήρε να κλαίγει η Ελένη η αργίτισσα, του γιου του Κρόνου η κόρη,

185 πήρε να κλαίει μαζί ο Τηλέμαχος, μαζί κι ο γιος του Ατρέα.
Και του Νεστόρου ο γιος αδάκρυτα τα μάτια δεν κρατούσε,
τι τον Αντίλοχο τον άψεγο ξανάφερνε στο νου του,
που 'χε σκοτώσει ο γιος της διάφωτης Αυγής ο φουμισμένος.
Τούτον θυμόταν κι ανεμάρπαστα κινούσε λόγια τώρα:

190 «γιέ του Ατρέα, συχνά μας έλεγε πως ξεπερνάς στη γνώση
τους άλλους τους θνητούς ο Νέστορας, κάθε φορά που ερχόταν
για σένα ο λόγος και ρωτούσαμε στο αρχοντικό μας μέσα.
Και τώρα, αν κάπως γίνεται, άκου με, τι δε μου αρέσει εμένα
τα κλάματα να βάζω απόδειπνα. Γιατί δεν καρτερούμε

195 η Αυγή να φτάσει η πουρνογέννητη; Κακό κι εγώ δεν το 'χω
να κλαίμε εκείνον που μας πέθανε και πάει στον Κάτω Κόσμο.

Ποια άλλη τιμή χαίρονται οι δύστυχοι θνητοί στον Άδη κάτω,
εξόν απ' των μαλλιών το κόψιμο και τ' ανακαλητά μας;
Και μένα πέθανε το αδέρφι μου, που ο πιο αχαμνός δεν ήταν

- 200 απ' τους Αργίτες' συ είσαι μάρτυρας, τι αλήθεια δεν τον είδα
ποτέ μου εγώ κι ουδέ τον έσμιζα' μα λεν πως ξεπερνούσε
ο Αντίλοχος που στο τρέξιμο και στην αντρεία τους άλλους.»

Τότε ο ξανθός Μενέλαος γύρισε κι απηλογία του δίνει:
«Είπες, καλέ μου, αυτά που θα 'λεγε και θα 'κανε ένας άντρας,

- 205 που να 'ναι πιο πολλά τα χρόνια του και να δουλεύει ο νους του.
Μα έχεις πατέρα τέτοιο, ο λόγος σου γι' αυτό είναι μυαλωμένος.
Η φύτρα ξεχωρίζει ανέκοπα του αντρός, που ο γιος του Κρόνου
μοίρα στο γάμο και στη γέννα του του κλώσει ευτυχισμένη.
Να που'χει δώσει και στο Νέστορα παντοτινά, κι ατός του

- 210 να χαίρεται εύτυχα γεράματα στο αρχοντικό του μέσα
και να 'χει γιους περίσσια φρόνιμους και πρώτους στο κοντάρι!
Λοιπόν το θρήνο πια ας σχολάσουμε που 'χαμε στήσει ως τώρα,
κι ας μην ξεχνάμε πως δειπνούσαμε. Να 'ρθούν και να μας χύσουν
νερό στα χέρια! Κι όσες έχουμε κουβέντες μεταξύ μας

- 215 εγώ να πούμε κι ο Τηλέμαχος, τις λέμε και σα φέξει.»

Αυτά είπε, κι ο Ασφαλίωνας έχυνε, τα χέρια τους να πλύνουν,
του ξακουστού Μενέλαου πρόθυμο παιδόπουλο' κι εκείνοι
στα που 'χαν ετοιμάσει αντίκρυ τους φαγιά τα χέρια απλώσαν.
Και τότε η Ελένη άλλα στοχάστηκε, του γιου του Κρόνου η κόρη ·

- 220 κάποιο βοτάνι επήρε κι έριξε μες στο κρασί που επίναν,
ξαρωστικό του πόνου, ανέχολο, λησμονικό της πίκρας ·
μες στο κροντήρι σαν το σύσμιγαν και το 'πινε κανένας,
απ' την αυγή ως το βράδυ θα 'μενε με αδάκρυτα τα μάτια,
ακόμα κι αν τυχόν του πέθαιναν μητέρα και πατέρα,

- 225 το γιο του ακόμα για το αδέρφι του μπροστά του εκεί αν σιότωναν
με το χαλκό, και με τα μάτια του τα ίδια θωρούσε εκείνος.
Τέτοιας λογής βοτάνια φύλαγε θαματουργά η Ελένη,
ξαρωστικά' τα 'χε απ' την Αίγυπτο, της Πολυδάμνας δώρο,
της γυναικός του Θώνα' αρίφνητα φυτρώνει η γης κει πέρα,

- 230 μισά ξαρωστικά, αζεδιάλεχτα, μισά φαρμακωμένα.
Εκεί γιατρός είναι καθέννας τους, και τους ανθρώπους όλους
περνούν στην τέχνη αυτή, τι η φύτρα τους απ' τον Παιήονα σέρνει.
Κι ως τότε το 'ριξε και πρόσταξε κρασί να τους κεράσουν,

ξαναδευτέρωσε τα λόγια της κι αυτά τους συντυχαίνει:

- 235 «Μενέλαε, γιε του Ατρέα τρισεύγενε, και σεις από αντρειωμένους
γονιούς παιδιά, ο θεός στον άνθρωπο τη μια αγαθά μοιράζει,
ο Δίας, την άλλη πάλι βάσανα, τι δύνεται τα πάντα.
Μα τώρα τρώτε και καθούμενοι φραθείτε την κουβέντα
μες στο παλάτι μας · πρεπούμενο να πω λογιάζω κάτι:
- 240 Όλα γραμμή τ' αντραγαθήματα που τέλεψε ο Οδυσσέας
ο καρτερόψυχος δε γίνεται να πω και ν' αραδιάσω'
ένα μονάχα που κατόρθωσε και τόλμησε ο αντρειωμένος
στων Τρώων τη χώρα, εκεί που σέρνατε βαριούς οι Αργίτες μόχτους:
Ατός του πήρε και κακούργησε μια μέρα το κορμί του,
- 245 τους ώμους με κουρέλια τύλιξε, να δείχνει δούλος, κι έτσι
στο κάστρο εχώθη των αντίμαχων με τις φαρδιές τις ρούγες.
Καθώς παράλλαξε την όψη του, ζητιάνος έλεες είναιι,
τέτοιον καθόλου κι ας μη θύμιζε στ' αργίτικα καράβια.
Έτσι στων Τρώων το κάστρο εχώθηκε και γέλασε τους άλλους ·
- 250 εγώ μονάχα τον κατάλαβα, κι ας ήταν αλλαγμένος,
όμως με τέχνη εκείνος ξέφευγε στ' ανερωτήματά μου.
Μόνο σαν πήρα και τον έλουσα, τον μύρωσα με λάδι
και ρούχα καθαρά του εφόρεσα κι όρκο τρανόν επήρα,
στους Τρώες εγώ πως δε θα πρόδινα τον Οδυσσέα ποιος ήταν,
- 255 πριν πίσω στα γοργά πλεούμενα και στα καλύβια φτάσει,
τότε μονάχα μου φανέρωσε τι λόγιαζαν οι Αργίτες.
Κι αφού απ' τους Τρώες πολλούς εσκότωσε το κοφτερό σπαθί του,
γυρνούσε πλέρια πια κατέχοντας και τόπους κι όλα τ' άλλα.
Σιληρίζαν οι άλλες Τρωαδίτισσες' μόνο η καρδιά η δική μου
- 260 χαιρόταν, τι είχε αλλάξει κι ήθελα στο σπίτι μου να στρέψω,
και για την τύφλα μου μετάνιωνα, που μου 'χεν η Αφροδίτη
δώσει, την ώρα που απ' τη χώρα μου την πατρική με πήρε,
τη θυγατέρα και το σπίτι μου ν' αφήσω — κι έναν άντρα,
που άλλος κανείς δεν του παράβγαινε στη γνώση και στα κάλλη.»
- 265 Τότε ο ξανθός Μενέλαος γύρισε κι απηλογιά της δίνει:
«Γυναίκα, αλήθεια όσα μολόγησες σωστά και δίκια είναι όλα'
χώρες πολλές εγώ τριγύρισα, κι εκεί στα ξένα μέρη
περίσιους αντρειωμένους γνώρισα, που 'χαν μυαλό και γνώση ·
όμως δεν έχουν δει τα μάτια μου κανέναν ως τα τώρα

270

που του Οδυσσέα του καρτερόψυχου την εξυπνάδα να 'χει.
Καθώς και τούτου που κατόρθωσε και τόλμησε ο αντρειωμένος,
την ώρα που στο ξύλινο άλογο καθόμασταν οι Αργίτες

οι πιο αντρειανοί, σφαγή να φέρουμε και χαλασμό στους Τρώες.
Και συ ήρθες τότε εκεί' φαντάζομαι, θα σ' είχε σπρώξει κάποιος

275 απ' τους θεούς, των Τρώων που εγύρευε τη δόξα ν' αβγατίσει.
Κι ως ήρθες, σ' ακλουθούσε ο Δήφοβος ο θεοδιωματάρης ·
τρεις γύρους πήρες πασπατεύοντας τον κουφιο μας κρυψώνα,
κι απ' τους Αργίτες ονομάτιζες με τ' όνομά τους όλους
τους πιο αντρειανούς, την ίδια παίρνοντας φωνή των γυναικών τους.

280 Εγώ με το Διομήδη εκάθουμουν και το θεϊκό Οδυσσέα
στη μέση, κι άξαφνα σε ακούσαμε να μας φωνάζεις όλους.
Οι δυο μεριές ξεπεταχτήκαμε, μας έπιασε λαχτάρα
όζω να βγούμε για κι απόκριση να δώσουμε από μέσα,
και μοναχά ο Οδυσσέας μας κράτησε, τη φόρα κόβοντας μας.

285 Οι γιοι των Αχαιών οι επίλοιποι βουβοί εκαθόνταν όλοι,
ο Άντιλος μόνο απόκριση ήθελε να δώσει δίχως άλλο ·
και βρέθηκε ο Οδυσσέας, που επίμονα σφαλνώντας του το στόμα
με τα δυο χέρια του τον έκοψε και μας εγλίτωσε όλους ·
κι ουδέ τον άφησε, ώσπου σ' έσυρε μακριά από κει η Παλλάδα.»

290 Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:
«Μενέλαε, γιε του Ατρέα τρισεύγενε, ρηγάρχη τιμημένη,
τα μου 'πες τον καημό μου ετράνεψαν' τι αυτά δεν τον γλιτώσαν
απ' το φριχτό χαμό, από σίδερο κι αν ήταν η καρδιά του.
Όμως θαρρώ είναι αργά, οδηγάτε μας να πέσουμε στο στρώμα,

295 για να φραθούμε, στον ολόγλυκο παραδομένοι γύπνο.»

Είπε, κι ευτύς η Ελένη η αργίτισσα στο σκεπαστό προστάζει
να στήσουν δυο κλινάρια οι δούλες της, και πορφυρά να βάλουν
πανέμορφα στρωσίδια, πάνω τους ν' απλώσουν αντρομίδες,
κι ολόσγουρες φλοιάτες έπειτα, να τυλιχτούνε μέσα.

300 Κι εκείνες βγήκαν απ' την κάμαρα με τα δαδιά στα χέρια'
κι ως τα κλινάρια εστρώσαν, έφτασε κι ο κράχτης με τους ξένους.
Σε λίγο μπρος στο σπίτι, στις αυλής το σκεπαστό κοιμόνταν
ο γιος του Νέστορα κι ο αντρόναρδος Τηλέμαχος · ωστόσο
κι ο γιος του Ατρέα στη μέσα κάμαρα του παλατιού κοιμόταν,

305 κι η ωριομαντούσα Ελένη δίπλα του, των γυναικών το θάμα.
Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,
ο βροντερόφωνος πετάχτηκε Μενέλαος απ' την κλίνη,
κι ως ντύθηκε, στον ώμο εκρέμασε το κοφτερό σπαθί του
και με σαντάλια πόδεσε όμορφα τ' αστραφτερά του πόδια'

310 μετά κινούσε από την κάμαρα, θεός θαρρείς στην όψη,

κι έκατσε δίπλα στον Τηλέμαχο κι αυτά τα λόγια του 'πε:
«Τηλέμαχε αντρεϊανέ, ποια σ' έφερεν ανάγκη εδώ, στη θεία
τη Λακεδαιμόνα, στις θάλασσας την πλατιά ράχη απάνω;
Δικό σου η του λαού σου θέλημα; την πάσα αλήθεια πες μου!»

315 Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:

«Μενέλαε, γιε του Ατρέα τρισεύγενε, ρηγάρχη τιμημένε,
ήρθα να μάθω για τον κύρη μου μην έχεις κάτι ακούσει ·
μου τρώνε τις σοδειές, μου ρήμαζαν τα καρπερά χωράφια,
το σπίτι μας οχτρούς εγέμισε, που αδιάκοπα μου σφάζουν

320 τα πρόβατα και τα στριφτόκερα, στριφτόζαλά μου βόδια —
όλοι τους άνομοι, ξαδιάντροποι, της μάνας μου οι μνηστήρες.
Γι αυτό και φτάνω εδώ, στα γόνατα να σου προσπέσω, αν θέλεις
το μαύρο του χαμό να μου 'λεγες, με τα δικά σου μάτια
αν τον αντίκρισες, για αν άκουσες λόγο αλλουνού, που κόσμο

325 είχε γυρίσει, τι η μητέρα του τρισάμοιρο τον γέννα.

Μα από συμπόνεση στα πάθη μου τα λόγια μη γλυκάνεις,
μόνο όπως τα 'δες με τα μάτια σου, σωστά μολόγα μου τα.
Ο κύρης μου, ο Οδυσσέας ο αντρόκαρδος, αν σου 'χε τάξει κάτι
στων Τρώων τη χώρα, εκεί που βάσανα τραβήξατε περίσσια

330 οι Αργίτες όλοι, και σ'το τέλεψε με λόγια για με πράξη,
αυτά, παρακαλώ, θυμήσου τα και την αλήθεια πες μου.»

Τότε ο ξανθός Μενέλαος θύμωσε βαριά κι απηλογήθη:
«Πω πω, σε τίνος λιονταρόκαρδου την κλίνη αντρός αλήθεια
θέλησαν να πλαγιάσουν άνθρωποι δειλοί και τιποτένιοι!

335 Πως μια αλαφίνα λιόντα ανήμερου πατάει τα δασοτόπια,
τα νιόγεννά της βυζανιάρινα λαφάρια να κοιμίσει,
και ξεκινάει μετά γυρεύοντας τροφή στα καταράχια
και στα χλωρά φαράγγια' κι άξαφνα στην κοίτη του γυρνώντας
άσκημο ο λιόντας δίνει θάνατο σ' αυτήν και στα παιδιά της'

340 όμοια άσκημο θα δώσει θάνατο σε κείνους ο Οδυσσέας.

Να 'ταν, πατέρα Δία κι Απόλλωνα και συ Αθηνά, και τώρα
καθώς και τότε στην καλόχτιστη τη Λέσβο, εκεί που μόλις
τον αντροκάλεσαν επάλεψε με το Φιλομηλείδη
και καταγής μεβιάς τον έστρωσε, κι όλοι οι Αχαιοί χαρήκαν!

345

Τέτοιος και τώρα εκεί να γύριζε, να σμίξει τους μνηστήρες,
πικρός ο γάμος θα τους έβγαине, γοργός ο θάνατος τους!

Για τούτα τώρα που με ρώτησες και με παρακαλιέσαι,
φευτιές εγώ δε λέω ξεφεύγοντας μηδέ θα σε αναμπαίξω'
τα λόγια του θαλασσογέροντα του αλάθευτου, όσα μου 'πε,

350 θ' ακούσεις' δε θα κρύψω τίποτα μηδέ θ' αποσιεπάσω:
Στην Αίγυπτο οι θεοί με κράτησαν, τη γη την πατρική μου
κι ας λαχταρούσα, τι αψεγάδιαστες δεν πρόσφερα θυσίες'
δε θέλαν οι θεοί ό,τι γύρεψαν να το 'χω αλησμονήσει.
Ένα νησί εκεί πέρα βρίσκεται, Φάρο το λένε, μέσα

355 στην πολυκυματούσα θάλασσα, στην Αίγυπτο απαντίου,
τόσο μακριά, όσο δρόμο θα 'κοβε σε μιαν ήμερα μέσα
ένα καράβι, πρίμος άνεμος ξοπίσω του αν φυσούσε.
Από το απάγγειο το λιμάνι του τα ισόβαρα καράβια
νερό από βρυσομάνα σκοτεινή, πριν μπουν στο κύμα, παίρνουν.

360 Εκεί οι θεοί με κλείσαν είκοσι, μερόνυχτα · χάθηκαν
οι άνέμοι οι στεριανοί, που τ' άρμενα φυσώντας πελαγίζουν,
στη ράχη την πλατιά της θάλασσας γοργά να ταξιδέψουν.
Πια τότε κι οι θροφές θα σώνουνταν κι η ανάκαρα ολονών μας,
αν μια θεά δε με σπλαχνίζονταν στερνά, να με γλιτώσει,

365 η κόρη του θαλασσογέροντα, του αδάμαστου Πρωτέα'
τη λέγαν Ειδοθέα' τον πόνο μου θωρώντας με σπλαχνίστη
κι ήρθε μπροστά μου, όπως παράδερνα χωρίς συντρόφους, μόνος ·
εκείνοι τους γιαλούς τριγύριζαν κι αδιάκιοπα ψάρευαν
με αγκίστρια γαντζωτά, τι εθέριζε τα σπλάχνα τους η πείνα.

370 Κι ήρθε κι εστάθη αντίου, μ' έκραξε κι αυτά τα λόγια μου 'πε:
„ Αλήθεια, ξένε, τόσο ανέμυαλος και κοιμισμένος είσαι;
για θες κι οκνεύεις και το χαίρεσαι που τυραννιέσαι τόσο;
Παν μέρες στο νησί που κλείστηκες και πως θα ξεγλιτώσεις
δεν ξέρεις · το κουράγιο χάνεται των συντρόφων σου ωστόσο."

375 Είπε, κι εγώ γυρνώντας μίλησα κι απηλογιά της δίνω:
„ Όποια κι αν είσαι απ' τις αθάνατες, σου ανοίγω την καρδιά μου'
με θέλημα μου εδώ δεν κλείστηκα · να 'χω αμαρτήσει πρέπει
στους αθανάτους, που τα διάπλατα ψηλά κρατούν ουράνια.
Μα εσύ, μολόγα μου - τι οι αθάνατοι θεοί τα ξέρουν όλα —

380 ποιος αναιώνιος τώρα μ' έδεσε και μου 'κλεισε το δρόμο;
και πως την ψαροθρόφα θάλασσα περνώντας θα γυρίσω;
Είπα, κι ευτύς η πολυσέβαστη θεά μου απηλογήθη:
„ Την πάσα αλήθεια εγώ μιλώντας σου θα μολογήσω, ξένε:
Κάποιος εδώ θαλασσογέροντας συχνόρχεται, ο Πρωτέας

385 ο αιγύπτιος, άσφαλτος, αθάνατος, που τους βυθούς κατέχει

του κάθε πέλαου και στη δούλεψη του Ποσειδώνα στέκει ·
και λένε πως αυτός με γέννησε κι είναι δικός μου κύρης.
Αν μπόρρεις τώρα εσύ να του 'στηνες καρτέρι, να τον πιάσεις'
το δρόμο λέω θα σου φανέρωνε, της στράτας σου το μάκρος,

390 και πως θα διάγερνες στη θάλασσα την ψαροθρόφα απάνω.
Ο ίδιος ακόμα, αρχοντογέννητε, θα σου 'λεγε, αν το θέλεις,
ό,τι έχει γίνει μες στο σπίτι σου, καλό - κακό, από τότε
που εσύ για το μακρύ και δύσκολο ξεινήσες ταξίδι."

Είπε, κι εγώ γυρνώντας μίλησα κι απηλογιά της δίνω:

395 „ Δείξε μου εσύ του θείου του γέροντα πως θα 'ναι το καρτέρι'
μπορεί νογώντας με ή θωρώντας με πιο πριν να μου ξεφύγει"
θεός από θνητού είναι δύσκολο να δαμαστεί τα χέρια."

Είπα, κι ευτύς η πολυσέβαστη θεά μου απηλογήθη:
„ Την πάσα αλήθεια εγώ μιλώντας σου θα μολογήσω, ξένε'

400 κάθε φορά που τα μεσούρανα πατήσει ο γήλιος, βγαίνει
ο αλάθευτος θαλασσογέροντας απ' το γιαλό, κρυμμένος,
στο μαύρο ανώτριχο της θάλασσας, που ο Ζέφυρος σηκώνει,
και σε βαθιές κοιμάται βγαίνοντας σπηλιές · και πλήθος φώκιες,
οι θυγατέρες της πεντάμορφης Θαλασσοκόρης, βγαίνουν

405 απ' το ψαρί γιαλό και γύρα του κοιμούνται αραδιασμένες,
και μυρωδιά από τον πολύβαθο γιαλό πικρή αναδίνουν.
Εκεί λοιπόν εγώ οδηγώντας σε, μόλις χαράξει, δίπλα
θα σε πλαγιάσω' καλοδιάλεξε και συ τους συντρόφους σου,
μονάχα τρεις, στα καλοκούβερτα τα πλοία τους πιο αντρειωμένους.

410 Και τώρα θα σου πω του γέροντα τις πονηράδες όλες:

Σα βγει απ' τα κύματα, τις φώκιες του θα τις μετρήσει πρώτα,
και σαν τις δει και λογαριάζοντας τις βρει σωστές, θα γείρει,
σαν το βοσκό με τα κοπάδια του, να πέσει αναμεσό τους.
Κι όταν τον δείτε πια πως πλάγιασε κι ύπνος βαθύς τον πήρε,

415 χιμώντας με καρδιά και δύναμη κρατάτε τον μη φύγει,
όσο κι αν δέρνεται, όσο πάλεμα κι αν κάνει να γλιτώσει.

Είδη θ' αλλάξει δοκιμάζοντας κάθε λογής απ' ό,τι
σέρπει στη γης, θα γένει αδάμαστη φωτιά, νερό θα γένει'
όμως εσείς κρατάτε ακούραστα και πιο στριμώχνετε τον.

420

Μονάχα την παλιά την όψη του ξανά σαν πάρει, κι είναι
καθώς τον είδατε που πλάγιαζε, και σας ρωτάει, σταθείτε

και λευτερώστε πια το γέροντα και μην τον τυραννάτε.
Και τότε ρώτα τον ποιος θύμωσε θεός μαζί σου, ρήγα,
και πως την ψαροθρόφα θάλασσα περνώντας θα γυρίσεις.

425 Είπε, και βούτηξε στη θάλασσα την πολυκυματούσα'
κι εγώ για τα καράβια τράβηξα που στέκουνταν στον άμμο
και χίλιες μύριες έγνοιες έδερναν, ως όδευα, το νου μου.
Και σαν κατέβηκα στη θάλασσα και το καράβι βρήκα,
η νύχτα πριν πλακώσει η αθάνατη, στρωθήκαμε στο δείπνο ·

430 μετά πλαγιάσαμε στο ακρόγιαλο της θάλασσας απάνω.
Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,
πλάι στην πλατύδρομη τη θάλασσα τον άμμον άμμο πήρα
και δεόμουν στους θεούς ολόκαρδα, κι είχα και τρεις συντρόφους
μαζί μου, που τους μπιστεύομουν σε όποια δουλειά κι αν ήταν.

435 Εκείνη ωστόσο είχε στις θάλασσας την αγια πια βουτήξει
και τέσσερα από φώκιες δέρματα μαζί απ' τα βάθη φέρει,
όλα τους νιόγδαρτα, τον κύρη της ζητώντας να πλανέψει ·
και κοιμηθιές καθώς μας έσκιαψε στις θάλασσας τον άμμο,
ως τη στιγμή που τη σιμώσαμε καθόταν καρτερώντας.

440 Γραμμή μας πλάγιασε και σκέπασε με δέρμα τον καθένα ·
άλλο καρτέρι δε θα γίνονταν χειρότερο — απ' τις φώκιες
τις θαλασσόθρεφτες, που η βρώμα τους βαριά μας τυραννούσε.
Ποιος να πλαγιάσει με τα τέρατα βαστά τα πελαγίσια;
Μα εκείνη πάλι μας εγλίτωσε, τρανό θαράπιο βρήκε:

445 Τρέχοντας μόσκο στα ρουθούνια μας αθάνατο σταλάζει,
που ευώδιαζε γλυκά κι απόδιωχνε τη μυρωδιά της φώκιας.
Με υπόμονη καρδιά προσμέναμε να 'ρθει το μεσημέρι'
και ξάφνου οι φώκιες απ' το πέλαγο κοπαδιαστές πρόβαλαν
κι αράδα επλάγιασαν στο ακρόγιαλο της θάλασσας επάνω.

450 Καταμεσήμερα κι ο γέροντας από το κύμα εβγήκε
και πηγαινόρχοντας λογάρισε τις θροφαντές του φώκιες ·
πρώτους εμάς μετρούσε ανάμεσα στις φώκιες, τι το δόλο
δεν είχε βάλει ο νους του, κι έπειτα ξαπλώθηκε κι ατός του.
Κι εμείς με χουγιαχτά χιμίζοντας τον πιάσαμε στα χέρια'

455 μα ουδέ κι ο γέροντας λησμόνησε τις δολερές του τέχνες,
μον' πρώτα λιώντας μακροχήτικος στα χέρια μας εγίνη,
φίδι μετά, κατόπι λιόπαρδη και θρασεμένος κάπρος,
κι εγίνη και νερό τρεχάμενο και φουντωμένο δέντρο.
Εμείς ωστόσο τον κρατούσαμε γερά, χωρίς ξανάσα.

460 Σαν πια βαρέθηκεν ο γέροντας τις δολερές του τέχνες,

γυρνώντας μίλησε, με ρώτησε κι αυτά τα λόγια μου 'πε:
„Υγιέ του Ατρέα, ποιος τάχα αθάνατος τα ταίριαζε μαζί σου'
και στήνοντας καρτέρι μ' έπιασες με το στανιό; τι θέλεις;
Είπε, κι εγώ γυρνώντας μίλησα κι απηλογιά του δίνω:

465 „Τι με ρωτάς; το ξέρεις, γέροντα! Τι θες και με πλανεύεις;
Παν μέρες στο νησί που κλείστηκα και πως θα ξεγλιτώσω
δεν ξέρω' την καρδιά στα στήθη μου να σιγολιώνει νιώθω.
Μα εσύ μολόγα μου, τι οι αθάνατοι θεοί τα ξέρουν όλα,
ποιος αναιώνιος τάχα μ' έδωσε και μου 'κλεισε το δρόμο;

470 και πως την ψαροθρόφα θάλασσα περνώντας θα γυρίσω;

Είπα, κι αυτός γυρνώντας μίλησε κι απηλογιά μου δίνει:
Όμως στο Δία και στους επίλοιπους θεούς τρανές χρωστούσες
θυσίες να κάνεις, όταν γύριζες, πριν σίσεις το κρασάτο'
το πέλαο, για να φτάσεις γρήγορα στη γη την πατρική σου ·

475 τι τους δικούς σου δε σου μέλλεται να ιδείς και να διαγείρεις
στο αρχοντικό σου το καλόχτιστο, στο πατρικό σου χώμα,
πριχού στον ουρανοκατέβατο τον ποταμό και πάλε,
στου Αιγύπτου τα νερά, διαγέρνοντας θυσίες τρανές προσφέρεις
τιμώντας τους θεούς, που αθάνατοι τα ουράνια πλάτη ορίζουν.

480 Αλλιώς οι αθάνατοι δε δίνουνε τη στράτα που γυρεύεις."

Στα λόγια τούτα εμένα ράγισε βαθιά η καρδιά στα στήθη,
που απά στο πέλαο το αχνογάλαζο να κάνω με κινούσε
της Αίγυπτου ξανά το δύσκολο και μακρινό ταξίδι.
Ωστόσο κι έτσι του αποκριθήκα κι αυτά του συντυχαίνω:

485 „Όλα όσα μου 'πες τώρα, γέροντα, Θα γίνουν, ως προστάζεις ·
μον' έλα, ακόμα αυτό μολόγα μου, την πάσα αλήθεια πες μου,
αν όλοι οι Αργίτες, όσοι ο Νέστορας κι εγώ απ' την Τροία κινώντας
αφήκαμε εκεί πέρα, απείραχτοι με τ' άρμενα γύρισαν
για μπας κι ως τέλεψε τον πόλεμο, κανείς στο πλοίο του εχάθη

490 για και τον βρήκε ο πικροθάνατος στα χέρια των δικών του;

Είπα, κι αυτός γυρνώντας μίλησε κι απηλογιά μου δίνει:
„Υγιέ του Ατρέα, γιατί με ρώτησες για τούτα; ποιος ο λόγος
να τα κατέχεις, κι ό,τι μέσα μου κρυφό φυλάω να μάθεις;
Ακούγοντας πολλήώρα αδάκρυτος σου λέω πως δε θα μείνεις!

495

Πολλοί σκοτώθηκαν, κι απόμειναν πολλοί · μα απ' τους προλάτες
των Αχαιών των χαλκοθώρακων στου γυρισμού το δρόμο
δυο μόνο χάθηκαν (στον πόλεμο και συ μπροστά βρισκόσουν) ·

ζει κι ένας, μα κλεισμένος βρίσκει στα πλατιά πέλαα κάπου.
Ο λοκρός Αϊαντας στα μακρόκουπα καράβια μέσα εχάθη'

500 τον είχε στης Γυρής τα τρίψηλα ριγμένο επάνω βράχια
ο Ποσειδώνας κι απ' τα κύματα γλιτώσει και του Χάρου
θα ξέφυγε, η Παλλάδα μάνητα βαριά κι ας του κρατούσε,
λόγο μεγάλο αν δεν ξεστόμιζε, κακό της κεφαλής του:
καυκίστη δυνατά πως ξέφυγε της θάλασσας τα πλάτη

505 στο πείσμα των θεών κι ως άκουσε το λόγο ο Ποσειδώνας,
μεμιάς αρπάζει το τρικράνι του στα δυνατά του χέρια
και της Γυρής το βράχο echτύπησε, στα δυο χωρίζοντάς τον'
κι έμεινε εκεί ο μισός το απόκομμα, που πάνω του καθόταν,
ο Αίας την ώρα που καυκίστηκε, στο πέλαο μέσα πέφτει,

510 στ' απέραντα αγριεμένα κύματα μαζί του σέρνοντας τον.
Έτσι αφανίστη, με το στόμα του πλημμυρισμένο αρμύρα.
Τον αδερφό σου τον διαφέντεψε στα βαθουλά καράβια
η Ήρα η σεβάσμια, κι έτσι ξέφυγε του Χάρου αλήθεια τότε.
Μα σύντας στου Μαλιά το απόγκρεμο βουνό κοντά είχε φτάσει,

515 ξάφνου ένας δρόλαπας τον άρπαξε στα βογγητά του μέσα ·
κι ως το στερνό της χώρας σύνορο του σέρνει τα καράβια
στο ψαροθρόφο επάνω πέλαγο. Στα μέρη εκείνα ζούσε
παλιά ο Θυέστης, όμως ο Αίγιστος, ο γιος του, εζούσε τώρα.
Και κείθε ο γυρισμός τους φάνηκε να 'ναι εύκολος, κι ως πρίμο

520 γύρισαν οι θεοί τον άνεμο, διαγείραν στην πατρίδα.
Κι αυτός ολόχαρος τα χώματα τα γονικά πατώντας
τα φίλει σκύβοντας, τα χάιδευε, και του 'τρεχαν ποτάμι
ζεστά τα δάκρυα, που το αξιώθηκε να ξαναϊδεί πατρίδα.
Μα από τη βίγλα ένας βιγλάτορας τον ξέκρινε, βαλμένος

525 απ' τον παμπόνηρο τον Αίγιστο' του 'χε χρυσάφι τάξει
δυο τάλαντα, και παραμόνευε σωστό ένα χρόνο, ο ρήγας
μη φτάσει ανένιστος και στ' άρματα ριχτεί να τον χτυπήσει.
Κι αμέσως κίνησε, το μήνυμα να πάει στο βασιλιά του'
κι ο Αίγιστος τότε ακούοντας πίβουλες εμηχανεύτη τέχνες:

530 Είκοσι διάλεξε απ' τη χώρα του, τους πιο αντρειανούς, να στήσει
καρτέρι, κι απ' την άλλη επρόσταζε τις τάβλες να του στρώσουν.
Μετά κινάει, τον Αγαμέμνονα το ρήγα να καλέσει
με αμάξια κι άτια, πράξες άνομες στα φρένα μελετώντας,
Κι ως δέχτη εκείνος, δίχως θάνατο να κακοβάνει ο νους του,

535 τον σφάζει στο τραπέζι, ως σφάζουνε το βόδι στο παχνί του.
Κι ουδέ απ' του γιου του Ατρέα τους συντροφούς απόμεινε κανένας,

ουδέ κι απ' του Αίγιστου σκοτώθηκαν κι εκείνοι στο παλάτι.
Ως είπε τούτα, εμένα ράγισε βαθιά η καρδιά στα στήθη,
κι απά στην αμμουδιά καθούμενος θρηγνούσα · πια η καρδιά μου

540 δεν ήθελε να ζεί, να χαίρεται το φως του ήλιου στον κόσμο.
Κι αφού πια απόκαμα να μύρουμαι κυλούμενος στον άμμο,
ο αλάθευτος θαλασσογέροντας αυτά τα λόγια μου 'πε:
„Υγιέ του Ατρέα, μην κλαις αδιάκοπα και δίχως τέλος έτσι'
δε βγαίνει από το θρήνο τίποτα, μον' κοίτα να γυρίσεις

545 πίσω και συ μιαν ώρα αρχύτερα στη γη την πατρική σου'
για ζωντανό θα βρεις τον Αίγιστο για έχει προλάβει ο Ορέστης
να τον σκοτώσει · λέω το ξόδι του μπορείς να το προφτάσεις."

Στα λόγια αυτά η καρδιά στα στήθη μου κι η πέρφανη ψυχή μου
πήραν και γλύκαναν, κι ας ένιωθα βαθιά μου τόση πίκρα,

550 και κρίζοντας τον ανεμάρπαστα του συντυχαίνω λόγια:
„Γι' αυτούς πια ξέρω' τώρα λέγε μου τον τρίτο πως τον λένε;
ποιος είναι ο ζωντανός στ' απέραντα πελάγη που κρατιέται,
για κι ο νεκρός; ν' ακουσω θα 'θελα, κι ας νιώθω πίκρα τόση."

Είπα, κι αυτός γυρνώντας μίλησε κι απηλογιά μου δίνει:

555 „Του Λαέρτη ο γιος είναι, που κάθεται στο κάστρο της Ιθάκης'
σ' ενα νησί τον είδα, αδιάκοπα να κλαίει και να θρηνάται'
η Καλυψώ η ξωτιά στο σπίτι της τότε κρατεί δικό της
αθέλητα του, κι ουδέ δύνεται να ιδεί ξανά πατρίδα'
δεν έχει πια μαθές πολύκουπα καράβια και συντροφούς,

560 στη ράχη την πλατιά της θάλασσας μαζί τους να τον πάρουν.
Μα εσένα η μοίρα, αρχοντογέννητε Μενέλαε, δε σου γράφει
στο αλογοθρόφο το Άργός κλείνοντας τα μάτια να πεθάνεις ·
στην τέλειωση της γης οι αθάνατοι και στους Ηλύσιους κάμπους,
που κυβερνά ο ξανθός Ραδάμανθης, λογιάζουν να σε στείλουν,

565 όπου περνούν οι άνθρωποι ξέγνοιαστη ζωή, μακάρια, δίχως
μηδέ βροχές μηδέ χιονόκαιρα μηδέ βαριούς χειμώνες.
Ο Ωκεανός εκεί του Ζέφυρου πνοές γλυκές, καθαρίες
αφήνει να φυσούν, να χαίρουντοα δροσιές οι άνθρωποι πάντα'
τι αφού έχεις την Ελένη ταίρι σου, του Δία γαμπρός λογιέσαι."

570

Είπε, και βούτηξε στη θάλασσα την πολυκυματούσα'
κι εγώ με τους ισόθεους τράβηξα συντροφούς στα καράβια,
και χίλιες μύριες έγνοιες έδεχναν, ως όδευα, το νου μου.
Κι ως κατεβήκαμε στη θάλασσα και στο πλεούμενο μας,

η νύχτα πριν πλακώσει η αθάνατη, στρωθήκαμε στο δείπνο'

575 μετά πλαγιάσαμε στο ακρόγιαλο της θάλασσας επάνω.
Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,
σύραμε πρώτα τα καράβια μας στο θείο το κύμα μέσα
και στήσαμε κατάρτια κι άρμενα στα ζυγιαστά καράβια ·
μετά κι οι σύντροφοί μου ανέβηκαν, και στα ζυγά ως καθίσαν

580 γραμμή, την αφρισμένη θάλασσα με τα κουπιά χτυπούσαν
και πίσω στο ουρανοκατέβατο της Αίγυπτος ποτάμι
φτάνω κι αράζω, κι αψεγάδιαστες τρανές θυσίες προσφέρνω.
Κι ως τους αθάνατους μαλάκωσα θεούς, ασκίωνω μνήμα
στον Αγαμέμνονα, αλησμόνητο να μείνει τ' όνομά του.

585 Κι αυτά σαν τέλεψα, ξεκίνησα, κι οι αθάνατοι μου στείλαν
πρίμον αγέρα, προβοδώντας με στη γη την πατρική μου.
Μον' έλα τώρα, στο παλάτι μου να μείνεις θέλω ακόμα,
κι άμα διαβούνε δέκα δώδεκα μερόνυχτα, σε στέλνω
με το καλό πια τότε σπίτι σου' και δώρα θα σου δώσω,

590 αμάξι τορνευτό, να χαίρεσαι, κι άλογα τρία, κι ακόμα
θα 'χεις πανώρια κούπα χάρισμα, στο νου σου να με φέρνεις,
κάθε φορά που στους αθάνατους θεους σπονδές σταλάζεις.»

Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:
«Υγιέ του Ατρέα, καιρό περσσότερο μη μου ζητάς να μείνω!

595 Ακέριο χρόνο εγώ θα το 'θελα να κάθουμαι κοντά σου,
χωρίς ν' αποζητώ το σπίτι μου μηδέ και τους γονιούς μου'
τόσου ν' ακούω τα λόγια σου και τις κουβέντες σου όλες
μου αρέσει' ωστόσο κι οι σύντροφοί μου στην άγια Πύλο θα 'χουν
πια βαρεθεί, που εσύ δε μ' αφήγες νωρίτερα να φύγω.

600 Κι ό,τι μου δώσεις, να φυλάγεται θα το 'θελα στο σπίτι.
Μαζί μου στην Ιθάκη αλόγατα δεν παίρνω · θα τ' αφήσω
στον ίδιο εσένα να τα χαίρεσαι. τι εσύ εδώ πέρα ορίζεις
διάπλατο κάμπο, όπου και κύπερη φυτρώνει και τριφύλλι
και βίκιο κι άσπρο, αδερφοκλώνιαστο κριθάρι και σιτάρι.

605 Ρούγες φαρδιές εμείς δεν έχουμε μηδέ λιβάδια, μόνο
γιδοβοσκίες, μα κι οι αλογότοποι τέτοια ομορφιά δεν έχουν.
Κανένα απ' τα νησιά της θάλασσας δεν είναι με λιβάδια,
κι ουδέ μπορούν να θρέφουν άλογα — κι η Ιθάκη πάνω απ' όλα.»

Έτσι μίλουσε, κι ο βροντόφωνος Μενέλαος με το χέρι

610 τον χάιδεψε, του χαμογέλασε κι αυτά τα λόγια του 'πε:

«Αρχοντικιά είναι, γιε μου, η φύτρα σου, τα λόγια σου το δείχνουν, γι' αυτό σου μεταλλάζω τ' άλογα, τι μου περνά απ' το χέρι ·
Απ' τ' αγαθά που στο παλάτι μου βρίσκονται φυλαγμένα
εγώ το πιο ακριβό, το πιο όμορφο θα σου χαρίσω τώρα:

615 Ένα κροντήρι καλοδουλεuto σου δίνω, ακέριο ασήμι,
που 'ναι τα χείλια του με μάλαμα ψηλά μαργελωμένα,
δουλειά του Ηφαίστου · μου το χάρισε των Σιδονίων ο ρήγας;
ο τρανός Φαίδιμος, σα βρέθηκα, στου γυρισμού το δρόμο,
κει πέρα και με δέχτη σπίτι του' τώρα το δίνω εσένα..»

620 Έτσι. μιλούσαν συναλλήλως τους εκείνοι οι δυο, κι ωστόσο
του θείου του βασιλιά οι συντράπεζοι τραβούσαν στο παλάτι,
κι αρνιά να φάνε σέρναν, κι έφερναν κρασί αντρειανό να πιούνε ·
ψωμί τους στέλναν οι γυναίκες τους οι ομορφομαντιλούσες.

Μες στο παλάτι ετούτοι σύνταζαν το γιόμα · κι οι μνηστήρες

625 την ώρα τους περνούσαν παίζοντας, και ρίχναν στο σημάδι
μπρος στου Οδυσσέα το αρχοντοπάλατο, με δίσκους, με κοντάρια,
στο πατημένο σιάδι, όπου 'παιζαν οι αδιάντροποι και πρώτα.
Εκεί κι ο Αντίνοος κι ο θεόμορφος Ευρύμαχος καθόνταν,
οι πρώτοι απ' τους μνηστήρες, άρχοντες όλο αντρινιά κι αξιοτή.

630 Ξάφνου ο Νοήμονας τους ζύγωσε με βιάση, ο γιος του Φρόνιου,
και στον Αντίνοο πήρε κι έλεγε και τέτοια τον ρωτούσε:
«Αντίνοε, τάχα το κατέχουμε για κι όχι, πότε θα' ρθει,
από την Πύλο πια ο Τηλέμαχος την αμμουδάτη πίσω;
Μου πήρε το καράβι κι έφυγε, και τώρα το 'χω ανάγκη,

635 στους κάμπους να διαβώ της Ήλιδας · έχω μαθές φοράδες,
δώδεκα εκεί και μου βυζαίνουνε βασταγερά μουλάρια,
άζευτα ακόμα — κάποιον να 'παιρνα, πια στο ζυγό να στρώσω.»

Είπε, κι εκείνοι ακούοντας σάστισαν δεν το 'χε βάλει ο νους τους
πως στου Νηλέα την Πύλο edιάβηκε, μον' κάπου εκεί πως θα 'ταν

640 στην εξοχή, για στα κοπάδια του για στου χοιροβοσκου του.
Κι ο γιος του Ευπείθη, ο Αντίνοος, γύρισε και τέτοια του μιλούσε: «Πες την αλήθεια,
πότε κίνησε και ποιους να παν μαζί του
απ' την Ιθάκη νιους edιάλεξε; μην πήρε δούλους τάχα
και ρογιαστούς δικούς του; Δύνουνταν κι αυτό μαθές να κάνει.

645 Κι ακόμα αυτό σωστά μολόγα μου, καλά να καταλάβω:
Το μελανό καράβι σου άρπαξε μεβιάς, αθέλητα σου,
για παρακάλεσε, και σύγκλινες και συ να του το δώσεις;»

Κι απηλογήθηκε ο Νοήμονας, του Φρόνιου ο γιος, και του 'πε:
«Ατός μου, θέλοντας του το 'δωκα. Τι θα 'κανε όποιος άλλος,

650 αν ένας τέτοιος άντρας, που 'τυχε περισσιες έγνοιες να 'χει,
του το ζητούσε; Θα 'ταν δύσκολο να του αρνηστεί τη χάρη.
Τον συντροφεύουν τώρα νιούτσικοι, μετά από μας οι πρώτοι
της χώρας · κι είδα και το Μέντορα στο πλοίο μου πρώτος πρώτος
να μπαίνει — για κι έναν αθάνατου του 'μοιαζε περίσσια.

655 Μα έχω σαστίσει: χτες το Μέντορα τον είδα εδώ πρι φέξει,
την ώρα που 'πρεπε να βρίσκεται στο πλοίο μου για την Πύλο!»

Ως είπε τούτα, στου πατέρα του κινάει και πάει το σπίτι
μα εκείνοι, οι δυο βαριά χολόσκιασαν και πάψαν τους μνηστήρες
απ' τα παιχνίδια και τους έβαλαν όλους μαζί να κάτσουν.

660 Κι ο γιος του Ευπείθι, ο Αντίνοος, μίλησε κι αναμεσό τους είπε,
χολή γεμάτος, και ξεχείλιζαν τα σκοτεινά του σπλάχνα
από το πάθος, και τα μάτια του σαν τη φωτιά ξαστράφταν:
«Ωχού, τρανή δουλειά ο Τηλέμαχος με τούτο το ταξίδι
σκάρωσε απόκοτα, κι ας λέγαμε πως δε θα το τελέψει!

665 Ένα παιδί στο πείσμα τόσων μας αρμάτωσε καράβι,
τους κάλλιους διάλεξε του τόπου μας και τώρα είναι φευγάτος.
Κι αυτά είναι ακόμα αρχή · χειρότερα θα κάμει — ο Δίας μονάχα
να τον αφάνιζε, το σύνορο πριχού διαβεί της νιότης.
Μα ομπρός, γοργό καράβι κι είκοσι για δώστε μου συντρόφους,

670 καρτέρι να του στήσω, ως θα 'ρχεται, να τον παραφυλάξω
μπρος στο στενό, που η Σάμη η απόγκρεμη με την Ιθάκη κάνει,
-να του 'βγει σε κακό που κίνησε ζητώντας το γονιό του.»

Έτσι μιλούσε, κι όλοι εσύγκλιναν και του 'διναν κουράγιο,
μετά σηκώθηκαν και τράβηξαν για του Οδυσσέα το σπίτι.

675 Πολλήώρα ωστόσο δε χρειάστηκε να μάθει η Πηνελόπη'
τα όσα οι μνηστήρες μηχανεύουνταν της τα μαρτύρησε όλα
ο Μέδοντας ο κράχτης, που άκουσε το τι βουλές υφαίναν,
απόξω απ' την αυλή ως τριγύριζε, κι αυτοί ήταν από μέσα.
Κι έτρεξε μέσα από τις κάμαρες να πάει της Πηνελόπης

680 το μήνυμα' μα αυτή του φώναξε, σα φάνη στο κατώφλι:
« Κράχτη, για μίλα μου, τι σ' έστειλαν εδώ οι τρανοί μνηστήρες;
Τάχα να πεις στις σκιάβες έρχεσαι του θεϊκού Οδυσσέα,
τις άλλες τους δουλειές αφήνοντας, να τους γνοιαστούν το γιόμα;
Θε μου, να μη μονοσυνάζουνταν, να μη με θέλαν ταιρί,

685 και να 'ταν η στερνή κι ολόστερνη φορά που εδώ δειπνούνε! —
που κάθε λίγο μαζευόσαστε κι ό,τι έχουμε μας τρώτε,
το βιος του γνωστικού Τηλέμαχου. Σε χρόνια περασμένα'
απ' τους γονιούς σας δεν ακούσατε, παιδιά σαν ήστε ακόμα,
με πόση αγάπη στους πατέρες σας φερνόταν ο Οδυσσέας;

690 Ποτέ κανέναν δεν αδίκησε με λόγο για με πράξη,
καθώς το συνηθίζουν όλοι τους οι ισόθεοι βασιλιάδες,
που άλλον μισούν απ' τους ανθρώπους τους και σ' άλλο αγάπη δείχνουν.
Εκείνος ανομιά δεν έπραξε ποτέ του σε κανέναν.
Μα εσάς τα φυσικό και τ' άπρεπα ξεσκεπάστηκαν έργα!

695 Κάνεις καλό — και πότε αργότερα σου το χρωστούνε χάρη;»
Της αποκρίθη τότε ο Μέδοντας, - που 'χε περίσσια γνώση:
«Να 'ταν αυτό που λες, βασίλισσα, το πιο κακό, μακάρι!
Κάτι άλλο, ακόμα μεγαλύτερο και πιο φριχτό οι μνηστήρες
τώρα μελέτησαν στα φρένα τους, που ο Δίας να μην το στρέξει:

700 Ως πίσω θα γυρνά ο Τηλέμαχος, να τον σκοτώσουν θέλουν
με κοφτερό χαλκό · τι είνησε να πάει στην άγια Πύλο
και στη θεϊκή τη Σπάρτη, ο κύρης του τι απόγινε να μάθει.»

Αυτά είπε, κι εκείνης τα γόνατα λυθήκαν κι η καρδιά της,
κι έτσι πολλήώρα απόμεινε άλαλη, και πλημμύρισαν δάκρυα

705 τα δυο τα μάτια της, και πιάστηκεν η γάργαρα φωνή της.
Αργά στο τέλος του αποκρίθηκε κι αυτά τα λόγια του 'πε:
«Ποιος λόγος, κράχτη, ο γιος μου που 'φυγε; Ποια ανάγκη τον κρατούσε να μπει στα
πλοία τα γοργοτάξιδα, που τα 'χουν οι άντρες γι άτια
μέσα στα κύματα, της θάλασσας τις στράτες σα διαβαίνουν;

710 Για να χαθεί απ' τον κόσμο ανέγνωρο και τ' όνομά του ακόμα;»

Της αποκρίθη τότε ο Μέδοντας, που 'χε περίσσια γνώση:
«Θεός κανένας αν τον έσπρωξε δεν ξέρω, για αν μονάχος,
να πάει στην Πύλο πέρα γύρεψε, να μάθει για τον κύρη,
αν είναι να γυρίσει σπίτι του για ποιος χαμός τον βρήκε.»

715 Είπε, και διάβηκε τις κάμαρες του παλατιού, να φύγει.
Κι εκείνην ο καημός την έζωσε, να την ψυχομαράνει ·
να κάτσει σε σιαμνί δεν πρόφτασε, κι ας ήταν τόσα μέσα,
μον' στο κατώφλι κοντοκάθισε του στέριου γυναικίτη
με σπαραγμό θρηνώντας · γύρω της σιγόκλαιγαν κι οι σκλάβες,

720

νιές και γερόντισσες, που βρέθηκαν την ώρα αυτή στο σπίτι.
Κι η Πηνελόπη πήρε κι έλεγε στα κλάματα της μέσα:

«Καλές μου, ακούστε! Ο ρήγας του Ολύμπου μ' έχει ποτίσει πίκρες
απ' όλες πιο τις συνανάνθρωφες και συνομήλικες μου.
Χαμένο το αντρειωμένο ταίρι μου, με την καρδιά του λιόντα,

725 που μες στους Δαναούς ξεχώριζε σε όλα παράξιος, κι είναι
στο Άργος βαθιά απλωμένη η δόξα του και στην Ελλάδα πάσα.
Τώρα το γιο απ' το σπίτι μου άρπαξαν οι Ανεμικές, να σβήσει ανέγνωρος, κι ουδέ τον
άκουσα την ώρα που κινούσε.
Πως απ' το νου καμιάς σας, άσπλαχνες, δεν πέρασε, απ' τον ύπνο

730 να με σηκώσει; Κι όμως όλες σας την ξέρατε την ώρα
που εκείνος στο καράβι ανέβηκε το μαύρο να μισέψει.
Τέτοιο ταξίδι εγώ αν εμάθαινα πως λογαριάζει ο γιος μου,
το δίχως άλλο εδώ θ' απόμενε, κι ας βιάζονταν να φύγει,
για πρώτα αποθαμένη θ' άφηνε τη μάνα του στο σπίτι.

735 Μα ας κράζει κάποια δίχως άργητα το γέρο το Δολίο,
το δούλο μου, που ο κύρης μου 'δωκε, για εδώ παλιά ως κινούσα,
και το πολύδεντρο μου γνοιάζεται περβόλι, στο Λαέρτη
να τρέξει κι όλα αυτά πως έγιναν να του ιστορήσει, δίπλα
καθούμενος · βουλή στα φρένα του μπορεί να κλώσει εκείνος,

740 να βγει να προσκυλαφτεί στη μάζωξη σ' αυτούς που το δικό του
και του Οδυσσέα του ισόθεου θέλησαν το σπέρμα ν' αφανίσουν.»
Κι η Ευρύκλεια τότε η βάγια μίλησε κι απηλογιά της δίνει:
«Θες, σκότωσε με, θυγατέρα μου, με ανέσπλαχνο μαχαίρι,
θες, άσε με να ζω στο σπίτι σου' δε θα σου κρύψω λέξη ·

745 τα' ξερα τούτα κι ό,τι γύρεψε του το 'δωκα μαζί του,
ψωμί, κρασί γλυκό, μα μ' έβαλε κι όρκο τρανό του αμώνω
να μη σου πω μια λέξη, δώδεκα πριχού διαβούνε μέρες,
ξον αν το μάθαινες πως έφυγε κι ατή σου τον ζητούσες ·
τα κάλλη σου μαθές δεν ήθελε με θρήνους ν' αφανίζεις.

750 Μα τώρα πάρε πλύσου κι άλλαξε σκουτιά καθαρία πρώτα,
κι ανέβα με τις βάγιες έπειτα στο ανώι και προσευχήσου '
στην Αθηνά, του βροντοσκούταρου του Δία τη θυγατέρα ·
κι εκείνη τότε κι απ' το θάνατο μπορεί να τον γλιτώσει.
Και μην παιδεύεις πια το γέροντα τον παιδεμένο' τόσο

755 δεν τ' οχτρεύτηκαν οι τρισεύτυχοι θεοί θαρρώ το γένος
του γιου του Αρκείσιου' πάντα κάποιος τους θα μείνει ν' αφεντεύει
τ' αρχοντικά τ' αφηλοτάβανα και τα παχιά χωράφια.»

Είπε, και γλύκισαν το θρήνο της, της στέγνωξε τα δάκρυα
στα μάτια' κι έτσι επλύθη κι άλλαξε σκουτιά καθαρία πρώτα,

760 κι ανέβη με τις βέργιες έπειτα στο ανώι, και σε πανέρι
τ' αγιοκριθάρια πήρε κι έβαλε, και στην Παλλάδα ευκήθη:
«Επάκουσέ με, κόρη αδάμαστη του Βροντοσκουταράτου!
Αν ο Οδυσσέας ο πολυμήχανος στο αρχοντικό του μέσα
αρνίσια για ταυρίσια σου 'καψε παχιά μεριά ποτέ του,

765 τώρα θυμήσου τα και γλίτωσε τον ακριβό το γιο μας!
Διαφέντεψε τον απ' τους άνομους, αδιάντροπους μνηστήρες!»

Είπε, και σκληρίζε, κι ο λόγος της απ' τη θεά επακούστη.
Ωστόσο κι οι μνηστήρες φώναζαν στον ισκιερό αντρωνίτη,
και τούτα έλεγαν απ' τους νιούτσικους τους φαντασμένους κάποιτοι:

770 «Η πολυγύρευτη βασίλισσα μας ετοιμάζει, γάμο,
κι ουδέ στοχάζεται το θάνατο που καρτερεί το γιο της!»
Αυτά αναθίβαναν δεν κάτεχαν μαθές το τι είχε γένει ·
και τότε ο Αντίνοος τέτοια μίλησε κι αναμεσό τους είπε:
«Για παρατάτε τώρα, ανέμυαλοι, τα φουσιωμένα λόγια

775 μια και καλή, μην τύχει και τα πει κανείς και πάρα μέσα!
Ας σηκωθούμε ωστόσο αμίλητοι, να βάλουμε σε πράξη
αυτά που λέγαμε και σε όλους μας πρεπούμενα φανήκαν.»
Είπε και διάλεξε άντρες είκοσι, τους πιο αντρειανούς του τόπου,
και στο γοργό καράβι εκίνησαν να παν και στο ακρογιάλι.

780 Πρώτα το πλοίο τους μες στη θάλασσα βαθιά να πέσει εσύραν,
στήσαν μετά κατάρτια κι άρμενα στα μελανό καράβι
και τα κουπιά από τις δερμάτινες πέρασαν τροπωτήρες,
όλα ως εταίριάζε · τελειώνοντας τ' άσπρα πανιά σηκώσαν
και τα παιδόπουλα τα πέρφανα τους φέρναν τ' άρματά τους.

785 Και στα ρηχά νερά σαν το άραξαν κι ατοί τους όξω βγήκαν,
σπεροδειπνούσαν απαντέχοντας το βράδυ πότε θα 'ρθει.

Ωστόσο η Πηνελόπη η φρόνιμη στο ανώι της είχε ανέβει,
και νηστική κοιτόταν, άφαγη, χωρίς να τρώει, να πίνει,
έγνωιες γεμάτη — ο γιος της ο άψεγος θα γλίτωνε του Χάρου,

790 για από τα χέρια των αδιάντροπων μνηστήρων θα χανόταν;
Πόσα λογιάζει ο λιόντας, που 'τυχε παγάννα να τον ζώσει,
κι έχει δειλιάσει, τι τον στένεψαν με πονηριά τρογύρα,
τόσα κι ο νους εκείνης έβαζε' κι ήρθε ο γλυκός ο γύπνος,
κι έγειρε πίσω και κοιμήθηκε κι οι αρμοί της ελυθήκαν.

795

Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, στοχάστηκε άλλα πάλι'
πήρε έναν ίσκιο και τον έπλασε, κορμί γυναίκας να 'χει,

παρόμοιας με την κόρη του άτρομου του Ικάριου, την Ιφθίμη,
που ταίρι του την είχε ο Εύμηλος και στις Φερέες εξούσαν
μετά στο αρχοντικό τον έστειλε του θεϊκού Οδυσσέα,

800 για να μερώσει, τον αλάρωτο της Πηνελόπης θρήνο,
να πάψει πια να κλαίει, να γόζεται και να μοιρολογιέται.
Κι εκείνος απ' του σύρτη επέρασε πλάι το λουρί, κι ως βρέθη
στο γυναικίτη, στο κεφάλι της εστάθη και της είπε:
«Με πικραμένα αποκοιμήθηκαν τα στήθη, Πηνελόπη!

805 Μα ουδέ κι αφήνουν οι τρισεύτυχοι θεοί να ζεις με θρήνους
και παιδεμούς χωρίς ξανάσασσ' θα στρέψει δίχως άλλο
ο γιος σου, τι δεν έχει φταιξιμο μπρος στους θεούς κανένα.»

Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη γυρνάει κι απηλογιέται,
γλυκά απ' τον ύπνο μπρος στων όνειρων τις πόρτες δαμασμένη:

810 «Τι θες εδώ, αδερφή; Στα μέρη μας πιο πρώτα δεν ερχόσουν
συχνά, κι αλάργα είναι το σπίτι σου πολυ. Τι μου γυρεύεις
να πάψω τώρα εγώ τα κλάματα, τις πίκρες να ξεχάσω,
που αρίφνητες βαθιά σπαράζουνε το νου και την καρδιά μου;

Χαμένο το αντρειωμένο ταίρι μου, με την καρδιά του λιόντα,

815 που μες στους Αχαιούς ξεχώριζε σε όλα παράξιος, κι είναι
στο Άργός βαθιά απλωμένη η δόξα του και στην Ελλάδα πάσα.
Κι ο ακριβογιός μου τώρα ανέβηκε σε βαθουλό καράβι,
παιδί μικρό, σε κόπους άπραγος κι ακάτεχος σε λόγια.
Για τούτον πια εγώ τώρα μύρουμαι μαθές παρά για κείνον

820 για τούτον τρέμω εγώ και σκιάζομαι, μην τύχει και μου πάθει
για εκεί στους ξένους τόπους που 'φυγε, για στα βαθιά πελάγη ·
τι έχει πολλούς ο γιος μου αντίδικους, που το κακό του κλώθουν,
να τον σκοτώσουν, πριν στα χώματα τα πατριά διαγείρει.»
Κι ο ανάερος ίσκιος τότε γύρισε κι απηλογιά της δίνει:

825 «Κάμε κουράγιο και στα φρένα σου μην κακοβάνεις τόσο ·
τι τέτοιο συνεβγάλη αξιώθηκε να 'χει μαζί, που κι άλλοι
να τους παράστεκε θα γύρευαν — τόση είναι η μόρση του! —
την Αθηνά Παλλάδα, που 'νιωσε στους θρήνους σου συμπόνια,
γι' αυτό κοντά σου τώρα μ' έστειλε, τα λόγια μου ν' ακούσεις.»

830

Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη γυρνάει κι απηλογιέται:
«Θεός αλήθεια αν είσαι κι άκουσες ενός θεού τα λόγια,
αχ, και για κείνον τον τρισάμοιρο για μίλησε μου τώρα,
αν είναι στη ζωή και χαίρεται του ήλιου το φως ακόμα,

για αν τον εβρήκε κιόλα ο θάνατος κι έχει διαβεί στον Άδη.»

- 835 Κι ο ανάερος ίσκιος τότε γύρισε κι απηλογιά της δίνει:
«Μην περιμένεις απ' το στόμα μου να βγει για κείνον λέξη,
αν ζει για αν πέθανε · είναι αταίριαστο να λέω του ανέμου λόγια.»

Αυτά είπε, κι απ' του σύρτη edιάβηκε πλάι το λουρί, κι εχάθη
στου ανέμου τις πνοές. Πετάχτηκε κι εκείνη από τον ύπνο,

- 840 του Ικάρου η κόρη, και στα στήθη της είχε η καρδιά γλυκάνει,
που τόσο φανερό είδε τ' όνειρο μες στην καρδιά της νύχτας.

Στις στράτες του πελάγου αρμένιζαν την ώρα αυτή οι μνηστήρες,
τον άγριο φόνο του Τηλέμαχου στα φρένα μελετώντας.
Κάποιο ξερόνησο στις θάλασσας τη μέση — edώθε η Ιθάκη

- 845 κι εκείθε η Σάμη στέκει η απόγκρεμη — θωρείς, την Αστεριδα,
όχι τρανή, με καλολίμανους, χώρια μεριά καθέναν,
κόρφους διπλούς' εκεί τον πρόσμεναν οι Αργίτες στο καρτέρι.

Ομήρου Οδύσσεια - ε

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

- 5- Μόλις ασκώθη απ' του τρισεύγενου του Τίθωνού την κλίνη
η Αυγή, το φως της στους αθάνατους και στους θνητούς να φέρει,
κάθιζαν οι θεοί σε σύναξη, κι ο Δίας αναμεσό τους
ο αψηλοβρόντης, που ακατάλυτη λογιέται η δύναμη του.
- 5 Εκεί η Παλλάδα, που τα βάσανα τα πλήθια του Οδυσσέα
στο σπίτι της ξωθιάς θυμήθηκε και τον γνοιαζόταν, είπε:
« Πατέρα Δία και σεις αθάνατι θεοί μακαρισμένοι,
γλυκός, αλήθεια, και καλόγνωμος να μη βρεθεί πια ρήγας
μηδέ και δίκιος, που στο χέρι του κρατά βασιλοράβδι,
- 10 μόνο να δείχνει πάντα ανέσπλαχνος κι όλο ανομιές να κάνει,
την ώρα που όλοι τον λησμόνησαν απ' το λαό το θείο
τον Οδυσσέα, που όντας αφέντευε, που ήταν γλυκός σαν κύρης.
Κι αυτός τραβάει καημούς αβάσταγους σ' ένα νησί κλεισμένος ·
η Καλυψώ η ξωθιά στο σπίτι της τότε κρατεί δικό της
- 15 αθέλητα του, και δε δύνεται να ιδεί ξανά πατρίδα'
δεν έχει πια μαθές πολύκουπα καράβια και συντρόφους,

στη ράχη την πλατιά της θάλασσας μαζί τους να τον πάρουν.
Τώρα γυρεύουν να σκοτώσουνε και τον άκριβογιό του,
πίσω ως διαγέρνει ταξιδεύτηκε μαθές στην άγια Πύλο

- 20 και στη θεϊκιά τη Σπάρτη, ο κύρης του τι απόγινε να μάθει.»
Και τότε ο Δίας της αποκρίθηκεν ο νεφελοστιβάχτης:
«Ποιος λόγος, κόρη μου, σου ξέφυγε της οδοντωσιάς το φράχτη;
Δική σου αλήθεια τούτη η απόφαση δεν ήταν, ο Οδυσσέας
να πάρει απ' τους μνηστήρες φτάνοντας το γδικιωμό του πίσω;

- 25 Και τον Τηλέμαχο —στο χέρι σου— προβόδα τον, ως ξέρεις,
στη γη την πατρική του ανέβλαβος να φτάσει, κι οι μνηστήρες
πίσω να στρέφουν δίχως όφελος με πλεούμενό τους.»

Αυτά είπε, και γυρνώντας μίλησε στον ακριβό το γιο του:
«Για τρέχα, Ερμή— μαντατόφορο μας δεν έχουμε άλλο, ξέρεις—

- 30 τον ορισμό μας τον αλάθευτης ομορφομαλούσας
ξωθιάς να πεις, ο καρτερόψυχος να στρέψει πια Οδυσσέας
πίσω στο σπίτι του, ασυντρόφιαστος κι από θεούς κι ανθρώπους ·
πάνω σε μια πλωτή ξυλόδετη, τραβώντας μύρια πάθη,
σε είκοσι μέρες στην παχιόβωλη να φτάσει τη Σχερία,
35 στων Φαίακων το νησί, που η φύτρα τους με των θεών λογιέται.
Εκείνοι ολόκαρδα ως θάνατο τον τιμήσουν όλοι
και θα τον στείλουν με καράβι τους στη γη την πατρική του,
με απλοχεριά χαλκό και μάλαμα και ρούχα δίνοντας του
πολλά · ποτέ απ' την Τροία δε θά 'φερνε τόσα ο Οδυσσέας μαζί του,
40 κι ας γύριζε άβλαβος κι ας γλίτωνε τα κούρσα που του λάχαν'
γιατί του μέλλεται τους φίλους του να ιδεί και να διαγείρει
στο αφηλοτάβανο παλάτι του, στο πατρικό του χώμα.»

Είπε, κι ο Αργοφονιάς τον άκουσεν Ερμής, ο ψυχολάτης,
και δίχως άργητα στα πόδια του χρυσά περνάει σαντάλια,

- 45 πανώρια, αθάνατα, που ανάλαφρα, σαν τις πνοές του ανέμου,
τον φέρναν πάνω απ' τις απέραντες στεριές και τα πελάγη.
Και πήρε το ραβδί στο χέρι του, που των θνητών τα μάτια γητεύει,
σε όσους θέλει κλειώνοντας τα, κι άλλους ξυπνά απ' τον ύπνο'
με αυτό και τότε ο τρανοδύναμος Αργοφονιάς πετούσε.

50

Περνώντας την Πιερία στη θάλασσα κατέβη απ' τον αιθέρα
και πήρε πάνω από τα κύματα να τρέχει, ωσάν το γλάρο,
που ως ψάρια πάνει στης ακάρπιστης της θάλασσας τα βάθη
τ' άγρια, νοτίζει τις φτερούγες του στην άρμη της · παρόμοια

κι ο Ερμής την ώρα αυτή τα κύματα προσδιάβαινε τα πλήθια.

55 Μα ως στο νησί πετώντας έφτασε το αλαργινό, πια αφήκε
το ανταριασμένο πέλαο πίσω του, και στη στεριά πατώντας
τράβηξε ομπρός, στο σπήλιο ως που 'φτασε το μέγα της νεράιδας
της ομορφόμαλλης' να βρίσκεται την πέτυχε στο σπίτι'
φωτιά τρανή στο τζάκι ελάβριζε, και το νησί ένα γύρο

60 μοσκοβολούσε απ' τον καλόσκιστο κέδρο και τη θούγια,
ως καίουνταν' κι εκείνης η γάργαρη φωνή ακουγόταν μέσα,
καθώς στον αργαλειό της ύφαινε με ολόχρυση σαγίτα.
Το σπήλιο δάσο περιζωνε δροσάτο, φουντωμένο,
σικήθρες και λεύκες και μοσκόβολα τρογύρα κυπαρίσσια.

65 Που πια κούρνιαζαν απλοφτέρουγα στα κλωνιά τους, γεράκια
και κουκουβάγιες και μακρόγλωσσες θαλασσινές κουρούνες,
που ολημερίς πετούν στα πέλαγα. Κι εκεί, κατάντικρά σου,
κληματαριά θωρούσες, που άπλωνε βλαστούς θρασομανώντας
στο βαθουλό το σπήλιο ολόγυρα, σταφύλια φορτωμένη.

70 Κι ήταν αράδα βρύσες τέσσερεις, η μια στην άλλη δίπλα,
μα αλλούθε η καθεμιά τους ξέχυνε τα γάργαρα νερά της.
Από αγριοβιόλες κι αγριοσέλινα λιβάδια πρασίνιζαν
ζερβά δεξιά' κι ένας αθάνατος στα μέρη αυτά να 'ρχόταν,
θα θάμαζε και θ' αναγάλλιαζε, θωρώντας τα, στα φρένα.

75 Εκεί κι ο Αργοφονιάς θαμάζοντας εστάθη ο ψυχολάτης,
κι αφού τα θάμαζε όλα γύρω του, κινάει μετά και μπαίνει
στο σπήλιο το φαρδύ. Κι αντίκρυ της η Καλυψώ ως τον είδε,
η αρχόντισσα θεά, τον γνώρισε σε μια στιγμή ποιος ήταν
τι οι αθάνατοι θεοί γνωρίζονται καλά συνάλληλα τους,

80 ακόμα κι αν κανείς τους κάθεται σε μακρυσμένους τόπους.
Μέσα δε βρήκε τον αντρόκαρδο τον Οδυσσέα μονάχα'
τι εκείνος στο γιάλό καθούμενος, ως πάντα που, θρηνούσε,
με πίκρες, στεναγμούς και κλάματα σπαράζοντας τα στήθη,
την άκαρπη θωρώντας θάλασσα με βουρκωμένα μάτια.

85 Κι η Καλυψώ, η θεά η πανέμνοστη, σ' ένα θρονί αστροβόλο,
πανώριο, τον Ερμή καθίζοντας, του μίλησε ρωτώντας:

«Ερμή χρυσόραβδε, στο σπίτι μου τι σ' έχει φέρει τάχα,
σεβάσμιε κι ακριβέ; Δεν έρχεσαι συχνά εδώ πέρα αλήθεια!
Τι έχεις στου νου σου πες, κι ολόκαρδα θα κάμω ό,τι θελήσεις,

90 μονάχα να περνά απ' το χέρι μου και να μπορεί να γένει.

Μον' έλα, ας μπούμε μέσα, ακιλούθα μου, να σε φιλέψω που 'ρθες.»

Είπε η θεά, και δίπλα του έστηκε τραπέζι, φορτωμένο
με αθάνατη τροφή, κι αθάνατο κρασί του συγκερνούσε.
Κι ο Αργοφονιάς επήρε κι έτρωγε, κι ως η καρδιά του ευφράθη

95 τρώγοντας, πίνοντας, και χόρτασε, γυρίζει ο ψυχολάτης
και τέτια απόκριση της έδωκε κι αυτά της συντυχαίνει:
«Εσύ η θεά ρωτάς πως έφτασα, θεός εγώ, εδώ πέρα'
ξεκάρησ' ο λοιπόν ο λόγος μου, καθώς το θέλεις, θα 'ναι:
Ο Δίας ατός του είναι που μ' έστειλε για να 'ρθω, αθέλητα μου'

100 τόσο αλμυρό νερό ποιος θα 'σκιζε ποτέ απομονάχου του,
απέραντο μηδέ και βρίσκεται θνητών καστρί κανένα
εδώ κοντά, για να μας πρόσφεραν θυσίες τρανές και δώρα.
Μα τη βουλή του Δία δε γίνεται του βροντσκουταράτου
να την ξεφύγει άλλος αθάνατος μηδέ να τη χαλάσει.

105 Κοντά σου λέει τον πιο τρισάμοιρο κρατείς απ' όλους άντρα,
όσοι πολέμησαν ολόγυρα στο κάστρο του Πριάμου
χρόνους ενιά' κι όταν πάτησαν στους δέκα πάνω, πήραν
το δρόμο πίσω, όμως γυρίζοντας στην Αθηνά αμαρτήσαν
κι αυτή κακό τους σήκωσε άνεμο και κύματα μεγάλα.

110 Οι επίλοιποι αντρειανοί συντρόφοι του χάθηκαν τούτον μόνο
τα κύματα κι οι άνεμοι σπρώχνοντας τον ρίζαν στο νησί σου.
Αυτόν ζητάει μιαν ώρα αρχύτερα να τον ξεπροβοδώσεις'
τι εδώ να σβήσει δεν του γράφεται, μακριά από τους δικούς του'
είναι της μοίρας του τους φίλους του να ξαναϊδεί, γυρνώντας

115 στο αψηλοτάβανο παλάτι του, στη γη την πατρινή του.»

Κι η Καλυψώ, η θεά η πανέμνοστη, στου Ερμή τα λόγια τούτα
επάγωσε, και με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Ζηλόφτονοι θεοί κι ανέσπλαχνοι, πιο πάνω εσείς απ' όλους!
Με άντρα θνητό δε σας καλόρχεται θεά ποτέ να σμίξει,

120 αν κάποιου θέλησε συγκόρμισσα στα φανερά να γένει.
Για την Αυγή τη ροδοδάχτυλη, που τον Ωρίωνα πήρε,
ζήλια τρανή οι θεοί οι τρισεύτυχοι δε νιώθατε, ως την ώρα
που πήγε η αγνή χρυσόθρονη Άρτεμη της Ορτυγίας τα μέρη
και τότε σκότωσε με απόνετες χτυπώντας τον σαγίτες;

125

Κι η Δήμητρα όμοια η καλοπλέξουδη νικήθηκε απ' τον πόθο
και σε χωράφι τριπλογύριστο με τον Ιάσιο εχάρη
γλυκό φιλί κι αγκάλη' γρήγορα το μήνυμα τους όμως

ἦρθε στο Δία, που με αστροπέλειο τον σκότωσε φλογάτο
Κι ἐμένα τώρα με ζηλεύετε που 'χω θνητό κοντά μου'

130 Ὅμως αὐτόν ἐγὼ τον γλίτωσα, σαν ἔφτασε καβάλα
σε μια καρένα, μόνος · τ' ἄρμενο του το 'χε ο Δίας τσακίσει
μες στο κρασάτο πέλαο, ρίχνοντας φλογάτο αστροπελένι'
οι ἐπίλοιποι ἀντρείανοί συντρόφοι του χαθήκαν, μόνο ετούτον
τα κύματα κι οἱ ἀνέμοι σπρώχνοντας τον ρίζαν ἐδῶ πέρα.

135 Κι ἐγὼ τον γνοιαζόμουν, τον ἔθρεφα, και το 'χα στο μυαλό μου,
ἀν μείνει, να τον κάνω ἀθάνατο κι ἀγέραστο για πάντα.
Μα τη βουλή του Δία δε γίνεται του βροντοσκουταράτου
να την ξεφύγει ἄλλος ἀθάνατος μηδὲ να τη χαλάσει.
Ἀς πάει λοιπόν, αφοῦ το θέλησεν ο Δίας και το προστάζει,

140 να παραδέρνει στ' ἀγρία πέλαγα · μα συνοδεία δε δίνω'
δεν ἔχω ἐγὼ μαθὲς πολύνικουπα καράβια και συντρόφους,
στη ράχη την πλατιά της θάλασσας μαζί τους να τον πάρουν.
Μα θα του δώσω την ορμήνια μου και δε θα του την κρύψω,
για να γυρίσει πίσω ἀνέβλαβος στη γη την πατρική του.»

145 Κι ο Αργοφονιάς της ἀποκρίθηκεν ο ψυχολάτης τότε:
«Να φύγει, ως εἶπες, ἀς τον λεύτερο, κι ἀπ' την οργή φυλάξου
του Δία, να μην ξεσπάσει πάνω σου μια μέρα η μάνητα του.»

Τὰ λόγια αὐτὰ σαν εἶπε, ο δυνατός Αργοφονιάς μισεύει'
κι η σεβαστὴ ξωθιά, υπακούγοντας στα που 'χε ο Δίας προστάζει,

150 πήρε το δρόμο τον ἀντρόκαρδο τον Οδυσσέα να σμίξει.
Τον βρήκε στο γιαλό να κἀθεται' και μήτε που στεγνώναν
ποτέ τὰ μάτια του ἀπ' τὰ κλάματα, μον' τη γλυκιὰ ζωὴ του
του γυρισμοῦ ο καημός την ἔλιωνε' καμιά χαρὰ πια τώρα
δεν του 'δινε η ξωθιά, και πλάγιαζε τις νύχτες μες στα σπήλια

155 κοντά της ἀπ' ἀνάγκη — θέλοντας ἐκείνη, μα ἄθελα του.
Κι ὅλες τις μέρες στο ἀκροθάλασσο καθόταν και στα βράχια,
με πίκρες, στεναγμούς και κλάματα σπαράζοντας τὰ στήθη,
την ἀκαρπη θωρώντας θάλασσα με βουρνωμένα μάτια.

Κοντά του τότε ἐστάθη η ἀρχόντισσα θεὰ και του μιλούσε:

160 «Δε θέλω να μου κλαις, βαριόμοιρε, δε θέλω τη ζωὴ σου
να καταλυεῖς, τι πια ολοπρόθυμα θα σου σταθῶ να φύγεις.
Μον' πάρε και μακριὰ πελέκησε μαδέρια, και μεγάλη
φτιάσε πλωτή, κι ἀπάνω ἀρφωσε σανίδες μια ἀκρη ως ἄλλη,
ψηλά, στο πέλαο τ' ἀχνογάλαζο για να σε ταξιδέψουν.

165 Κι εγώ ψωμί, νερό και κόκκινο κρασί θα βάλω μέσα,
να 'χεις να τρως, να μη σου λείψουνε και σε δαμάσει η πείνα'
και ρούχα θα σε ντύσω, κι άνεμο θα στείλω πίσω πρίμο,
να φτάσεις άβλαβος ολότελα στη γη την πατρίκή σου —
αν οι θεοί το θέλουν, τ' άσωστα που κυβερνούν ουράνια

170 κι είναι από μένα δυνατότεροι στη γνώση και στην πράξη.»

Αυτά σαν είπε, ο θείος πολύπαθος επάγωσε Οδυσσέας,
και κραζοντας την ανεμάρπαστα της συντυχαίνει λόγια:
«Θεά, κάτι άλλο κλώθεις σίγουρα! Το γυρισμό μου; αχ, όχι! —
που να διαβώ το μέγα πέλαγο σε μια πλωτή με σπρώχνεις,

175 το φριχτό, τ' άγριο, που ουδ' ισόβαρα καράβια το διαβαίνουν,
γοργοπετάμενα, κι ας χαίρουνται του Δία το πρίμο αγέρι.
Δε βάζω σε πλωτή το πόδι μου, χωρίς και συ να θέλεις!
Εξόν, θεά, κι αν το αποφάσιζες τρανό ν' αμώσεις όρκο,
πως δε θα βάλεις άλλο τίποτε κακό στο νου για μένα.»

180 Είπε ο Οδυσσέας, κι εκείνη, η αρχόντισσα θεά, με χαμογέλιο
το χέρι απλώνοντας τον χάιδεψε κι αυτά τα λόγια του 'πε:
«Στην πονηριά δε βρίσκεται άλλος σου, κι ανέμυαλος δεν είσαι!
Κοίτα τι λόγια ανανογήθηκες να ξεστομίσεις τώρα!
Βάζω τη Γη, τα Ουράνια τ' άσωστα, και τα νερά της Στύγας

185 μαρτύρους βάζω τα κρεμάμενα, που ο πιο μεγάλος όρκος
κι ο πιο φριχτός μες στους τρισεύτυχους θεούς λογιέται πάντα,
πως άλλο τίποτα δεν έβαλα στο νου κακό για σένα.
Καλολογιάζω και στοχάζουμαι μαθές αυτό μονάχα,
που και για μένα θ' αποφάσιζα, σε τόση ανάγκη αν ήμουν

190 δε θέλω εγώ ποτέ μου το άδικο, και νιώθει ψυχοπόνια
μέσα η καρδιά μου, τι από σίδερο δεν είναι καμωμένη.»

Αυτά είπεν η θεά η πανέμνοστη, και μπήκε ομπρός στο δρόμο
γοργά, κι αυτός ξοπίσω ακλούθηζε των θείων ποδιών τ' αχνάρια.
Έτσι η θεά σε λίγο εγύρισε με το θνητό στο σπήλιο'

195 εκείνος κάθισε στο κάθισμα, που 'χεν ο Ερμής πριν λίγο
αφήσει' κι η ξωθιά του απίθωσε μπροστά τραπέζι πλούσιο,
με ό,τι έχουν οι θνητοί και θρέφονται, να φάει, να πει μετά της ·
κι ατή της απαντίκρυ κάθισε στο θεϊκό Οδυσσέα,
κι αθάνατη θροφή κι αθάνατο κρασί μπροστά της βάλαν

200

οι δούλες' τότε εκείνοι στα έτοιμα φαγιά τα χέρια απλώσαν
και σύντας τρώγοντας και πίνοντας ευφράθηκαν οι δυο τους,

κινούσε η Καλυψώ, η πανέμνοστη θεά, το λόγο πρώτη:
«Γιε του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα,
έτσι λοιπόν ξανά στο σπίτι σου, στη γη την πατρινή σου

205 τώρα γοργά να πας πεθύμησες; Ας είναι, γεια χαρά σου!
Μονάχα αν κάτεχες στα φρένα σου τα βάσανα που η μοίρα
να σύρεις γράφει, πριν τα χώματα τα πατριά πατήσεις,
εδώ θ' απόμενες, κοιτάζοντας το σπήλιο αυτό μαζί μου,
και θα 'σουν από πάνω αθάνατος, κι ας έχεις τόσο πόθο

210 να ιδείς το ταίρι σου, που ατέλειωτα σε τυραννά ο καημός του.
Θαρρώ από κείνη εγώ χειρότερη στην ελικιά δεν είμαι
κι ουδέ στο ανάριμμα' κι αταίριαστο να παραβγαίνουν θα 'ταν
έτσι κι αλλιώς θνητές με αθάνατες στην ελικιά, στην όψη.»
Γυρνώντας τότε ο πολυκάτεχος της μίλησε Οδυσσέας:

215 «Θεά σεβάσμια, μη μου οργίζεσαι' κι εγώ καλά το ξέρω'
αλήθεια, η Πηνελόπη η φρόνιμη δε δύνεται ποτέ της
στην ομορφιά και στο παράστημα να παραβγεί μαζί σου'
τι είναι θνητή, μα εσύ κι αθάνατη κι αγέραστη λογίεσαι.
Μα κι έτσι θέλω κι ακατάπαυτα με δέρνει ο πόθος, πίσω

220 να στρέψω, την ημέρα κάποτε να ιδώ του γυρισμού μου.
Κι αν τύχει πάλε και με τσάκιζε θεός στο πέλαο μέσα,
βασταγερή καρδιά στα στήθια μου κρατώ και θα βαστάζω.
Πολλά έχω πάθει ως τώρα βάσανα κι έχω πολύ μοχτήσει
και σε πολέμους και σε θάλασσες · ας πάει κι αυτό με τ' άλλα!»

225 Είπε, κι ωστόσο ο γήλιος έγειρε και πήραν τα σκοτάδια'
κι αυτοί στου σπήλιου αποτραβήχτηκαν τα βάθη, να χαρούνε
φιλή κι αγνάλη, και τη νύχτα τους μαζί να την περάσουν.

Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,
πήρε ο Οδυσσέας γοργά και φόρεσε χλαμύδα και χιτώνα'

230 μαντί μακρύ η ξωθιά, χιονόθωρο, φορούσε από την άλλη,
φιλό, χαριτωμένο, κι έβαλε στη μέση της ζωνάρι,
ώριο, χρυσό, και στο κεφάλι της απάνω μια μαντίλα ·
και τότε του Οδυσσέα του αντροκάρδου συντάζει ταξίδι:
Τρανό πελέκι πρώτα του 'δωκε, που του 'ρχονταν στη φούχτα,

235 ακονισμένο, να 'ναι δίκωπο, χαλκίο και στεριωμένο
σ' ελήσιου στείλιαριού πανέμορφου καλά την άκρη απάνω.
Σκεπάρνι τορνεμένο του 'δωκε μετά, κι ευτύς κινούσε
μπροστά για του νησιου τ' ακρόμερα' ψηλά εκεί πέρα δέντρα'
φύτρωναν, σκλήθρες, λεύκες κι έλατοι, που ανέβαιναν στα ουράνια,

- 240 από καιρούς στεγνά, κατάρξερα, να πλέγουν απαλάφρου.
Κι ευτὺς ως του 'δειξε που φύτρωναν τα θεριεμένα δέντρα,
η Καλυψώ, η θεά η πανέμνοστη, στο σπήλιο της γυρνούσε.
- Κι αυτός τα δέντρα επήρε κι έκοβε' σε λίγο είχε τελέψει.
Σαν έριξε είκοσι, πελέκησε με το χαλκίό τους κλώνους,
- 245 και τα 'ξυσε με το σκεπάρνι του, με στάφνη ισιώνοντας τα.
Ωστόσο η Καλυψώ η πανέμνοστη του πήγε τα τρυπάνια'
και σύντας σε όλα τρύπες άνοιξε και τα σοφίλιασε όλα,
με ξυλοκάρφια και δεντροφλουδες σφιχτά σφιχτά τα δένει.
Όσο φαρδύ ένα γύρο χάραξε για φορτηγό καράβι
- 250 τον πάτο μαραγκός, την τέχνη του που περισσά κατέχει,
τόσο φαρδιά να κάνει θέλησε κι εκείνος την πλωτή του.
Στήνει παγίδια, με στραβόξυλα πολλά στεριώνοντας τα,
και με μακριές σανίδες πάτωσε στο τέλος την κουβέρτα.
Και το κατάρτι μέσα εστήριξε με ταιριασμένη αντένα,
- 255 και το τιμόνι του μαστόρεψε, να κυβερνάει το σκάφος,
και με κλωνάρια ετιάς περίφραξε τρογύρα την πλωτή του,
να τον φυλάν από τα κύματα, και σώριασε και φύλλα.
Κι η Καλυψώ, η θεά η πανέμνοστη, λινό του κουβαλούσε
για τα πανιά' κι αυτός περίτεχνα μαστόρεψε και τούτα'
- 260 ξάρτια κι απλές και σιότες έδεσε τελεύοντας, και τότε '
με τα φαλάγγια στ' άγια κύματα την έσπρωξε να πέσει.
Είχαν περάσει μέρες τέσσερεις, σα βρέθη τελειωμένος ·
στις πέντε η Καλυψώ τον άφηνε πια απ' το νησί να φύγει,
με ρούχα ευωδιαστά απ' το χέρι της ντυμένο και λουσμένο.
- 265 Δυο ασιδιά πιο πρώτα του κουβάλησε · μαύρο κρασί είχε το 'να,
το άλλο νερό — το μεγαλύτερο — κι ακόμα το δισάκι με τις θροφές,
και μέσα νόστιμα προσφάγια του 'χε βάλει' τέλος αγέρα πρίμο, απείραγο, γλυκόπνογο
του στέλνει. Τότε ο Οδυσσέας ο θείος,
χαρουμενος από τον πρίμο αγέρα,
- 270 σηκώνει τα πανιά, και κάθισε, με τέχνη το τιμόνι
να κυβερνά, κι ουδέ που βάραινε τα βλέφαρα του ο γύπνος,
την Πουλια, το Βουκόλο ως κοιτάζε, που αργεί να βασιλέψει,
και το Χορό τον εφταπάρθενο, που τότε λεν κι Αμάξι,
κι αυτού γυρνάει παραμονεύοντας το Αλετροπόδι πάντα,
- 275 και μόνο αυτός λουτρό δε χαίρεται στον Ωκεανό ποτέ του ·
τι η Καλυψώ, η θεά η πανέμνοστη, του το 'χε πει,
το Αμάξι να το 'χει, ως αρμενίζει, αδιάκοπα στο χέρι το ζερβί του. Διάβηκαν δεκαεφτά

μερόνυχτα που αρμένιζε ο Οδυσσέας·
στις δεκοχτώ τα βαθιογίσκιωτα βουνά πρόβαλαν τέλος,

280 απ' τη μεριά που εκείνος βρίσκονταν, της χώρας των Φαιάκων,
και του φάνταζαν στο αχνογάλαζο πέλαο σα σκουτάρι.
Ωστόσο απ' τους Αιθίοπες διάγερνε ο μέγας Κοσμοσείστης,
και ξάφνου απ' τα βουνά των Σόλυμων μακριά τον είδε ομπρός του
που αρμένιζε, κι ευτύς εφούντωσε πιο ακόμα η μάνητα του,

285 και το κεφάλι σειώντας μίλησε μες στην καρδιά του κι είπε:
«Ωχού μου, δες, αλλαξογνώμησαν οι αθάνατοι οι άλλοι κι είπαν,
την ώρα στους Αιθίοπες που 'λειπα, να στρέψει πια ο Οδυσσέας!
Στη γη των Φαιάκων κιόλας ζύγωσε' της συφοράς το δίχτυ τον
δαμάζει εκεί του γράφεται για πάντα να ξεφύγει.

290 Μα εγώ πιο πρώτα κι άλλα βάσανα να τον χορτάσω θέλω!»

Σαν είπε αυτά, μαζώνει σύγνεφα, το πέλαο συνταράζει
κρατώντας το τρικράνι κι άσκιωσε τρανό μπουρίνι, κι όλους
ολούθε αμόλησε τους ανέμους, και σκέπασε με νέφη
στεριές μαζί και πέλαα, κι άπλωσε θολή απ' τα ουράνια νύχτα.

295 Μαζί νοτιάς, λεβάντες χίμιζαν κι ανήμερος πονέντης,
μαζί βοριάς αιθερογέννητος, τρανό κυλώντας κύμα'
και τότε του Οδυσσέα τα γόνατα λύθηκαν κι η καρδιά του,
και με βαρύ καημό στην πέρφανη γυρνάει και λέει ψυχή του:
«Αλί σε μένα τον τρισάμοιρο, τι θ' απογίνω τώρα;

300 Τρέμω, η θεά τα που προφήτεψε μη βγουν σωστά ως την άκρη,
που μου 'λεγε πως πλήθος βάσανα θα σύρω στα πελάγη,
πριχού διαγείρω στην πατρίδα μου' τώρα τελεύουν όλα.
Ο Δίας, για δες, με πόσα σύγνεφα τα ουράνια πλάτη ζώνει
και πως συντάραξε τη θάλασσα! Μανιάζει το μπουρίνι

305 κι ολούθε οι ανέμοι ξαμολήθηκαν πια γλιτωμό δεν έχω.
Μακαρισμένοι τρεις και τέσσερεις φορές οι Αργίτες, όσοι
στην Τροία χάθηκαν την απλόχωρη για τους υγιούς του Ατρέα
Να 'ταν και μένα να με σκότωναν, να μ' είχε πάρει ο Χάρος
τη μέρα αρίφνητοι που μου 'ριχναν οι Τρώες, στον Αχιλλέα,

310 τον σκοτωμένο γύρω ως πάλευα, με τα χαλικά κοντάρια!
Καν τάφο θα 'χα και θα δόξαζαν οι Αργίτες τ' όνομά μου'
μα τώρα με τρισάθλιο θάνατο να σβήσω μου μελλόταν!» . '

Καθώς μιλούσε, πέφτει απάνω του χιμώντας άγριο κύμα,
γιγάντιο, κι η πλωτή τραντάχτηκε και στρουφογύρισε όλη'

- 315 κι ατός του απ' την πλωτή τινάχτηκε μακριά, και το τιμόνι
του ξέφυγε απ' τα χέρια' τ' άρμπουρο τσακίστηκε στη μέση
απ' το μπουρίνι το άγριο που άσκιωναν οι μπερδεμένοι άνέμοι,
κι αλάργα το πανί στη θάλασσα κι η αντένα εσφεντονίστη'
κι εκείνον στα βαθιά τον βούλιαξε νερά πολλήώρα, κι ούτε
- 320 μπορούσε να ξαναβγεί απ' την ορμή του φοβερού κυμάτου'
τα ρούχα η Καλυψώ που του 'δωκε πολύ μαθές βαραίναν.
Πρόβαλε τέλος έξω κι έφτυσε την άρμη από το στόμα,
που σαν ποτάμι απ' το κεφάλι του πικρή χυνόταν κάτω.
Μα κι έτσι την πλωτή δεν ξέχασε, κι ας είχε πια αποιάμει,
- 325 μονάχα εχύθη μες στα κύματα κι απάνω της επιάστη,
και κάθισε στη μέση, θέλοντας του Χάρου να ξεφύγει.
Κι αυτήν την έσερνε θεόρατο το κύμα πέρα δώθε.
Πως ο βοριάς χινοπωριάτικα σαρώνει μες στον κάμπο
τ' αγκάθια, κι όλα κουβαριάζονται μαζί σφιχτά' παρόμοια
- 330 κι αυτήν οι άνέμοι μες στο πέλαγο τη σέρναν δώθε κείθε'
μια στο βοριά ο νοτιάς την έριχνε, μαζί του να τη σύρει,
και μια ο λεβάντες την παράδινε να τη χτυπά ο πονέντης.
Ωστόσο η κόρη η λιγναστράγαλη του Κάδμου Ινώ τον είδε,
η Λευκοθέα, που ήταν πρωτύτερα θνητή ανθρωπολαλούσα,
- 335 μα τώρα απ' τους θεούς στα πέλαγα θεϊκές τιμές της λάχαν
κι όπως τον είδε που παράδερνε, τον πόνεσε η καρδιά της,
κι ως φτερωτό νεροχελίδονο ξεπρόβαλε απ' το κύμα,
κι έκατσε απάνω στην ξυλόδετη πλωτή και του μίλουσε:
«Ο Ποσειδώνας, κακορίζικε, γιατί σου οχτρεύτη τόσο,
- 340 ο κοσμοσειστής, και με βάσανα σε τυραννάει περίσσια;
Δε θα σου δώσει ωστόσο θάνατο, τρανή κι ας ειν' η οργή του.
Μα ό,τι σου πω να κάνεις' άμυαλος δε μοιάζεις να 'σαι αλήθεια'
γδύσου τα ρούχα αυτά, στους άνέμους παράτα την πλωτή σου
και κολυμπώντας με τα χέρια σου πολέμησε να φτάσεις
- 345 στη γη των Φαίακων, όπου σου 'γραψεν η μοίρα να γλιτώσεις.
Να, πάρε τώρα το μαγνάδι μου, κάτω απ' τα στήθια ζωσ' το,
κι είναι ακατάλυτο' πια θάνατο δεν έχεις να φοβάσαι.
Μα σαν αγγίζεις με το χέρι σου στεριά, το λύνεις πάλε
απ' το κορμί σου, και στο πέλαγο το ρίχνεις το κρασάτο
- 350 μακριά από τη στεριά, τα μάτια σου γυρνώντας απ' την άλλη.»

Είπε η θεά, και το μαγνάδι της ως του 'βαλε στο χέρι,
στην κυματούσα μέσα θάλασσα βουτάει ξανά, παρόμοια

νεροχελίδονο, και χώθηκε στο μαύρο κύμα μέσα.
Τότε ο Οδυσσέας ο πολυβάσανος να συλλογιέται πήρε,

355 και με βαριά καρδιά στην πέρφανη γυρνάει και λέει ψυχή του:
« Ωχού, κανείς απ' τους αθάνατους καινούργιο δόλο τρέμω
μπας και μου πλέκει εδώ, ζητώντας μου ν' αφήσω την πλωτή μου.
Μα δε θ' ακούσω ευτύς · αγνάντεψαν τα μάτια μου τη χώρα
αλάργα ακόμα, εκεί που, ως έλεγε, θα βρω το γλιτωμό μου.

360 Αυτό θα κάνω, και μου εικάζεται το πιο καλο ως είναι:
όσο αρμοδένουν στα δεσίματα σφιγμένα τα μαδέρια,
εδώ θα κρατηθώ απαντέχοντας, βαριά κι ας τυραννιέμαι'
μονάχα αν την πλωτή τα κύματα χτυπώντας ξεστελιώσουν,
θα πέσω στο νερό' καλύτερο να σοφιστώ δεν έχω.»

365 Αυτά ως ανάδευε στα φρένα του βαθιά και στην καρδιά του,
ο Ποσειδώνας κύμα εσήκωσε γιγάντιο, ο κοσμοσειστής,
φριχτό, αγριεμένο, αφηλοθόλωτο, κι απάνω του το ρίχνει.
Πως δυνατός αγέρας τ' άχερα της θημωνιάς τινάζει,
ξερά όπως είναι, διασκορπώντας τα μιαν άκρη ως άλλη ολούθε,

370 παρόμοια τα μακριά της σκόρπισε μαδέρια' κι ο Οδυσσέας
ένα μαδέρι καβαλίκεψε, λες κι άλογο λαλούσε.
Βγάζει από πάνω του της έμνοστης της Καλυψώς τα ρούχα,
και κάτω από τα στήθια του άπλωσε το θείο κεφαλοπάνι,
κι ανοίγοντας τα χέρια, μπρούμυτα στο κύμα μέσα ερίχτη,

375 να κολυπήσει. Κι ως τον κοιτάζεν ο μέγας Κοσμοσειστής,
την κεφαλή του σειώντας μίλησε μες στην καρδιά του κι είπε:
«Έτσι, τραβώντας πάθη αρίφνητα, μες στα πελάγη δέρονου,
η ώρα ως να 'ρθεί, που θεογέννητους ανθρώπους πια θα σμίξεις.
Μα κι έτσι λέω για τα τυράννια σου παράπονο δε θα 'χεις.»

380 Είπε, και τ' άτια τα ωριοχήτικα χτυπάει με το μαστίγι,
και στις Αιγές, στο πολυζάκουστο παλάτι του διαγέρνει.
Ωστόσο κι η Αθηνά στοχάζουνταν άλλες δουλειές να κάνει'
τις στράτες των ανέμων έδεσε των άλλων, και να κόψουν
του γιου του Κρόνου η κόρη πρόσταξε και να πλαγιάσουν όλοι'

385 και το βοριά τρανό ξεσήκωσε, κι ομπρός το κύμα στρώνει,
ως που τους Φαίακες τους περιλάμπρους να σμίξει κουπολάτες
ο θεός Οδυσσέας, ξεφεύγοντας της μοίρας και του Χάρου.

Δυο νύχτες και δυο μέρες δέρονουνταν στο φουσκωμένο κύμα,
και το χαμό η καρδιά του αντίκριζε κάθε στιγμή μπροστά του'

390 μα η τρίτη ως ήρθε κι η ωριοπλέξουδη πια είχεν Αυγή προβάλει,

πήρε ο βοριάς και καταλάγιασε, και χύθηκε γαλήνη
απάνεμη · κι εκείνος ξέκρινε με κοφτερό το μάτι,
κύμα τρανό καθώς τον σήκωσε, στεριά πιο μπρος του λίγο.
Πόση χαρά τα τέκνα νιώθουνε τον κύρη τους θωρώντας,

395 που σε βαριάν αρρώστια κοιτάται και λιώνει χρόνια τώρα
μέσα στους πόνους, τι τον χτύπησε κάποιος θεός που οργίστη,
και τέλος οι θεοί τον γλίτωσαν, κι είναι τρανή η χαρά τους —
παρόμοια κι ο Οδυσσέας εχάρηκε, τη γη, τα δάση ως είδε'
κι έπλεκε γρήγορα, τα πόδια του πια χώμα να πατήσουν.

400 Μα σύντας τόσο κοντοζύγωσεν, όσο η φωνή γρικιέται,
το βρούχος άκουσε της θάλασσας βαρύ στα βράχια απάνω'
τρανό το κύμα εβόγγα πέφτοντας στις ξέρες και πηδούσε
ψηλά ξεσπάζοντας, και κρύβουνταν τα πάντα σε αλίσαχνη:

Δεν είχε εκεί λιμάνια γι' άρμενα κι ουδ' είχε αραξοβόλια,

405 ήταν μονάχα κάβοι απόγκρεμοι, με ξέρες και με βράχια.
Και τότε και καρδιά και γόνατα λυθήκαν του Οδυσσέα,
κι αυτά βαρυγκομώντας μίλησε στην πέρφανη ψυχή του:
«Αλί μου, τώρα ο Δίας που μου 'δωκε στεριά να ιδώ μπροστά μου,
ανέλπιστα, και τόσο πέλαγο περνώντας έχω σκίσει,

410 δε βλέπω τρόπο από τη θάλασσα να βγω την αφρισμένη ·
τι απόξω στέκουν αγκυλόβραχοι, και γύρα τους το κύμα
μουγκρίζει βογγώντας, κι υψώνεται κοφτός του βράχου ο τοίχος,
κι είναι βαθιά από κάτω η θάλασσα' στα δυο μου πόδια τόπος
ν' ανέβω να σταθώ δε βρίσκεται, να λείψω απ' τα τυράννια.

415 Μήπως, ως βγαίνω, κύμα αρπώντας με τρανό με ρίξει απάνω
στους στέριους βράχους, κι όλη η φόρα μου χαμένη πάει, φοβούμαι.
Αν πάλε πάω πιοέρα, πλέκοντας γιαλό γιαλό, μην έβρω
κάπου γυρόγιαλα απαλόστρωτα και σίγουρα λιμάνια,
η ανεμοζάλη τρέμω αρπώντας με μπας και ξανά με ρίξει

420 στο ψαροθρόφο πίσω πέλαγο, στα βογγητά μου μέσα'
για και θεός τρανό θεριόφαρο να μου χιμίζει βγάλει;
απ' τους βυθούς, απ' όσα αρίφνητα θρέφει η τρανή Αμφιτρίτη.
Το ξέρω, ο Κοσμοσείστης μάνητα πόση κρατάει για μένα!»
Κι ως τούτα ανάδευε στα φρένα του βαθιά και στην καρδιά του,

425

κύμα θεόρατο τον πέταξε στου ακρόγιαλου τα βράχια'
τα κόκαλα του τότε θα 'σπαζε, τις σάρκες θα ξεσκούσε,
αν η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, δε φώτιζε το νου του'
χιμώντας σ' ένα βράχο επιάστηκε και με τα δυο του χέρια,

κι εκεί κρατήθηκε στενάζοντας, ως να διαβεί το κύμα.

430 'Έτσι το γλίτωσε' ξανάστροφα γυρνώντας όμως τούτο,
τον χτύπησε και τον σφεντόνισε μακριά στο κύμα μέσα.
Πως όντας μες' απ' το θαλάμι του ξεσέρνουν το χταπόδι,
κι έχουν κολλήσει στις βεντούζες του λιθάριαν απάνω πλήθος —
παρόμοια απ' τ' αντρειωμένα χέρια του στο βράχο απάνω οι σάρκες.

435 απόμειναν, κι αυτόν τον σκέπασε το τρισμαγάλο κύμα.
Τότε ο Οδυσσέας, κι ας του 'παν άγραφο, θα χάνουνταν ο δόλιος,
αν φώτιση η Αθηνά η γλαυκώματη δεν του 'δινε και πάλι'
καθώς επρόβαλε απ' τα κύματα, που στη στεριά ξεσπούσαν,
γιαλό γιαλό να πλέκει αρχίνησε, κοιτάζοντας μην έβρει

440 κάπου γυρόγιαλα απαλόστρωτα και σίγουρα λιμάνια.
Κι ως κολυμπώντας τέλος έφτασε σε ομορφορεματάρη
το στόμα ποταμού, του ειχάστηκε πολυ καλός ο τόπος ·
τι ήταν γυμνός από ξερόβραχα κι απάγγειαζε ένα γύρο.
Κι ως τον αντίκρισε να χύνεται, μες στην καρδιά του ευκήθη:

445 «Όποιος κι αν είσαι, ρήγα, επάκουσε' χιλιοπαρακαλώντας
πέφτω στα πόδια σου, απ' τη θάλασσα την έχτρα να ξεφύγω
του Ποσειδών' τι κι οι αθάνατοι να σεβαστούν ταιριάζει
έναν θνητό, που αφού παράδειρε, ζητάει σπλαχνιά' παρόμοια
κι εγώ πολύπαθος στο ρέμα σου, στα πόδια σου προσπέφτω.

450 Όμως σπλαχνίσου, ρήγα, ικέτης σου λογιέμαι αλήθεια τώρα!»

Είπε, κι αυτός το ρέμα του έκοψε και κράτησε το κύμα
κι ομπρός του τα νερά γαλήνεψε, στου ποταμού το στόμα
να τον δεχτεί' κι εκείνου ελύγισαν τα γόνα και τα χέρια
τα θρασεμένα, τι είχε η θάλασσα δαμάσει την καρδιά του.

455 'Ηταν πρησμένος όλος, κι έβγαζαν και στόμα και ρουθούνια
μαζί κρουνό το θαλασσόνερο' κι εκείνος ελιγώθη,
κι άλαλος, άπνογος κοιότουσαν, του κόπου αφανισμένος.
Μα ως πήρε ανάσα και στον τόπο της ήρθε η καρδιά του πάλε,
επήρε κι έλυσε από πάνω του το θείο κεφαλοπάνι,

460 και στο ποτάμι που κατέβαινε στη θάλασσα το αφήκε'
κύμα τρανό μεμιάς στρέμα του το πήρε, και το δέχτη
η Ινώ στα χέρια. Εκείνος φεύγοντας απ' το ποτάμι δίπλα
σε σκοίνο γέρνει, κι ανασπάστηκε τη γη την πολυθρόφα,
και με βαριά καρδιά στην πέρφανη γυρνάει και λέει ψυχή του:

465 «Τι έχω να πάθω ακόμα, αλίμονο, τι θ' απογίνω αλήθεια;
Αν στο ποτάμι εδώ τη νύχτα μου κακοπεράσω, τρέμω

την παγωνιά την κακορίζικη και τη δροσιά της πάχνης,
μη βγει η ψυχή μου, έτσι που ανάκαρα δεν έχω πια καθόλου'
τι απ' το ποτάμι αγιάζι σύνναυγα κατάκρυο κατεβαίνει.

470 Αν πάλε στην πλαγιά ανηφόριζα και στον κατάσκιό λόγγο,
να πέσω σε πυκνά χαμόκλαδα να κοιμηθώ, αν μ' αφήσουν
το κρύο κι ο κάματος, σε ολόγλυκο παραδομένος ύπνο,
φοβούμαι σταθερά διαγούμισμα πως θα γενώ και κούρσος.»
Κι αυτό του εικάστη, ως διαλογίζονταν, το πιο καλό πως είναι,

475 δάσο να πάει να βρεί' το πέτυχε στον ποταμό αποδίπλα,
ψηλά σε ξάγναντο, και τρύπωσε σε δυο από κάτω θάμνα,
φελίκι το 'να, το άλλο λιόδεντρο, που φύτρωναν αντάμα.
Οι ανέμοι οι νοτεροί δεν έφταναν φυσώντας εκεί μέσα,
μηδέ ποτέ κι ο γήλιος τα 'βρισκε με τις λαμπρές του αχτίδες,

480 μηδέ η βροχή το χώμα ενότιζε περνώντας μέσα — τόσο
το 'να με τ' άλλο σφιχτομπλέκουνταν. Εκεί από κάτω εχώθη
τότε ο Οδυσσέας, και με τα χέρια του γοργά σκαρώνει στρώμα
πλατύχωρο, απ' τα φύλλα που 'τυχαν πολλά χυμένα γύρω.
Με τούτα δυο και τρεις θα δύνουνταν να σκεπαστούν άνθρωποι,

485 και να 'ναι κι άγριο μεσοχείμωνο, κακοκαιριά μεγάλη.
Το στρώμα ως είδε ο πολυβάσανος θεός Οδυσσέας εχάρη,
και πέφτοντας στη μέση εσώρωσε πολλά από πάνω φύλλα.
Πως μες στη μαύρη αθάλη χώνουμε δαυλό μισαναμμένο,
σε χτήμα απόμερο, που γύρα του δε βρίσκονται γειτόνοι,

490 να μένει σπίθα για προσάναμμα, να μη ζητάμε αλλούθε —
παρόμοια κι ο Οδυσσέας σκεπάστηκε με φύλλα, κι η Παλλάδα
στα μάτια του ύπνο πήρε κι έχυσε, που να του ξελαφρώσει,
στα βλέφαρα του απάνω απλώνοντας, τον κάματο τον πλήθιο.

Ομήρου Οδύσσεια - ζ

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

- 6- Έτσι ο θεϊκός εκεί πολύπαθος κοιμόταν Οδυσσέας,
σκλάβος στον ύπνο και στον κάματο. Την ώρα αυτή η Παλλάδα
να πάει για των Φαίαιων κίνησε τη χώρα και το κάστρο.
Πριν την Υπέρεια την απλόχωρη πατρίδα οι Φαίακες είχαν
- 5 και με τους Κύκλωπες συνόρευν, που νόμο δεν κρατούσαν,

μον' τους ρήμαζαν, τι στη δύναμη τρανότεροι λογιούνταν.
Κείθε ο Ναυσίθοος ο θεόμορφος τους σήκωσε, κι αλάργα
απ' τους θνητούς τους δουλευτάρηδες τους πήγε, στη Σχερρία'
την πόλη με τειχιά περιζώσε, τους έχτισε και σπίτια,

- 10 και στους θεούς ναούς εσήκωσε, και μοίρασε χωράφια.
Τον είχε πάρει ωστόσο ο θάνατος κι ήταν στον Άδη' τώρα
όριζε ο Αλκίνοος, κι είχε, χάρισμα θεϊκό, περίσσια γνώση.
Για το παλάτι του η γλαυκόματη τώρα Αθηνά κινούσε,
το γυρισμό στο νου της έχοντας του αντροκάρδου Οδυσσέα.
- 15 Στη βαριοστολισμένη κάμαρα τρυπώνει, εκεί που η κόρη
κοιμόταν, κι έμοιαζε με αθάνατη στην ελικιά, στην όψη,
η Ναυσικά, του λιονταρόκαρδου του Αλκίνου η θυγατέρα,
και δυο κοντά της βάγιες, που έλαμπαν απ' ομορφιά και χάρη,
στις παραστάδες δίπλα, κι άστραφταν οι σφαλισμένες πόρτες.
- 20 Κι αυτή ως πνοή του ανέμου εσίμωσε την κλίνη της παρθένας,
κι εστάθη πάνω απ' το κεφάλι της, με την ειδή της κόρης
του ξακουστού στα πέλαα Δύμαντα, που συνομήλική 'ταν
της Ναυσικάς, γι' αυτό και πιότερο την αγαπούσε εκείνη.
Με τούτην όμοια η γαλανομάτη της μίλησε Παλλάδα:
- 25 «Πως έτσι, Ναυσικά, η μητέρα σου σε γέννησε ακαμάτρα
κι αφήνεις άπλυτα να κοιτούνται τα λιόφωτά σου ρούχα;
Ζυγώνει ο γάμος σου, και θα 'πρεπε να βάλεις τα καλά σου,
κι άλλα να δώσεις στους συμπέθερους που θα 'ρθουν να σε πάρουν
με αυτά μαθές θα βγάλεις όνομα καλό στον κόσμο γύρω,
- 30 ν' αναγαλλιάσουν ο πατέρας σου κι η σεβαστή σου η μάνα.
Πάμε λοιπόν με τα χαράματα να πλύνουμε' το θέλω
να ετοιμαστείς μιαν ώρα αρχύτερα · γι' αυτό μαζί σου θα 'ρθω
να μεταπιάσω' δεν απόμεινε πολυς καιρός που θα 'σαι
παρθένα ακόμα · κιόλας άρχισαν από τους Φαίαιες όλους
- 35 οι πιο αντρείανοί να σε γυρεύουνε' και συ από δω κρατιέσαι
Μον' έλα, απ' τον τρανό τον κύρη σου, μόλις χαράζει, ζήτα,
μούλες να πει να σου ετοιμάσουνε κι αμάξι, να φορτώσεις
τις αλλαξιές σου και τα λιόλαμπρα κιλίμια και τις ζώνες.
Έτσι και συ που καλύτερα παρά με τα ποδάρια
- 40 θα πας' τα πλυσταριά μας βρίσκονται μαθές μακριά απ' το κάστρο.
Είπε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, και φεύγει, να διαγείρει
στον Όλυμπο, όπου αμετασάλευτος των θεών κρατιέται ο θρόνος,
ως λεν οι μπόρες δεν τον βρέχουνε, δεν τον χτυπούν οι άνεμοι,
δεν τον πατούν τα χιόνια ασύγνεφη και πάνω βασιλεύει

- 45 γαλήνη ατέλειωτη, κι ολόλευκη φεγγοβολή τον λούζει.
Έτσι οι θεοί οι πολυμακάριστοί τον χαίρονται αναιώνια.
Εκεί η Γαλανομάτα εδιάγειρε, σα μίλησε στην κόρη.
Κι ήρθε μεμιάς η Αυγή η καλόθρονη, την ομορφομαντούσα
ξυπνώντας Ναυσικά' και θάμαξε τ' όνειρο αυτή, και πήρε
- 50 να τρέχει μέσα από τις κάμαρες, να βρει τους δυο γονιούς της,
να τους μιλήσει' τους απάντηξε στο αρχονταρίκι μέσα' η μάνα
με τις βάγιες κάθονταν στο τζάκι πλάι, κρατώντας
την αλακάτη, κι έγνεθε άλικο μαλλί' τον κύρη πάλε
στην πόρτα πρόφτασε, ως επήγαινε στους ξακουστούς ρηγάδες,
- 55 στη σύναξη, όπου οι Φαίαιες οι άψεγοι του είχαν μηνύσει να 'ρθει.
Κι εκείνη εστάθη ομπρός στον κύρη της κοντά κοντά και του 'πε:
«Κύρη καλέ, να μου ετοιμάσουνε δε λες κανένα αμάξι,
ψηλό, καλότροχο, τα λιόφωτα να κουβαλήσω ρούχα,
που λερωμένα τώρα κοίτουνται, στον ποταμό να πλυνω;
- 60 Και συ, σαν πας με τους πρωτόγερους να βουλευτείς αντάμα.
ταιριάζει παστρικά τα ρούχα σου να τα φορείς · ακόμα
είναι κι οι πέντε γιοι που απόχτησες και στο παλάτι ζούνε,
δυο παντρεμένοι, τρεις ανύπαντροι πα στον ανθό της νιότης ·
κι αυτοί γυρεύουν όλο νιόπλυτα σκουτιά, καθώς κινούνε
- 65 για το χορό' κι εγώ τα νοιάζομαι μian άκρη ως άλλη τούτα.»
Αυτά είπε' να μιλήσει ντράπηκε για τις χαρές του γάμου
στον κύρη της' μα αυτός κατάλαβε τα πάντα κι αποκρίθη:
« Μούλες κι ό,τι άλλο, θυγατέρα μου, μετά χαράς σου δίνω"
πήγαινε ως θες' κι αμάξι οι δούλοι μας γοργά να σου αρματώσουν
- 70 ψηλό, καλότροχο, κι απάνω του να στήσουν και κοφίνι.»
Είπε, και φώναξε τους δούλους του, κι αυτοί μεμιάς γρικήξαν
όξω αρματώνουν το καλότροχο καρότσι για τις μούλες,
μετά τις μούλες τρέξαν κι έφεραν, στο αμάξι να τις ζέψουν.
Κι έφερε η κόρη από την κάμαρα τα λιόφωτά σκουτιά της
- 75 κι απά στην άμαξα τα στοίβαξε την καλοτορνεμένη'
κι η μάνα της φαγιά της έβαλε σ' ένα πανέρι πλήθια,
λογής λογής ξαρέσια νόστιμα, και μες σε ασκί γιδίσιο
κρασί της βάνει, κι έτσι ανέβηκε στο αμάξι πάνω η κόρη.
Κι ένα ροϊ χρυσό της έδωκε γεμάτο λάδι, να 'χουν,

80

καθώς λουστούν κι αυτή κι οι βάγιες της, ν' αλείφουν το κορμί τους.
Κι εκείνη τα λουριά φουχτώνοντας και το μαστίγι, δίνει
βιτσιά να φύγουν, κι όπως κίνησαν με βρόντο τα μουλάρια,
τρέχαν ακούραστα, τα ρούχα της κι εκείνη κουβαλώντας,

όχι μονάχη · ήταν κι οι βάγιες της που έρχονταν με τα πόδια.

- 85 Και στο πανώριο ρέμα ως έφτασαν του ποταμού, κει που 'χαν
ολοχροινίς τις γούρνες κι έτρεχαν νερά από κάτω πλήθια,
καθάρια, και τα ρούχα ξάσπριζαν, όσο λερά κι αν ήταν,
οι βάγιες τα μουλάρια ξέζεψαν κάτω απ' τ' αμάξι, κι έτσι
στου ποταμού του πολυστρόβιλου τα ξαμολούν τους όχτους,
- 90 να βόσκουν το γλυκό τον άγουστρο' και κείνες απ' τ' αμάξι
πήραν τα ρούχα και τα βούτηξαν στα σκοτεινά της γούρνας
νερά και τα ζουλούσαν, πιάνοντας συνερισιά, ποια πρώτη
θα τέλευε' κι ως πλύναν κι έβγαλαν τις λέρες απ' τα ρούχα,
πήραν και δίπλα δίπλα τ' άπλωναν στο ακρόγιαλο, κει πέρα
- 95 που στη στεριά το κύμα σπάζοντας τα βότσαλα ξεπλένει.
Κι αυτές, ως λούστηκαν κι αλείφτηκαν καλά με λάδι πρώτα,
στου ποταμού τους όχτους έστρωσαν και κάθισαν να φάνε,
στου ήλιου την πυρά περιμένοντας τα ρούχα να στεγνώξουν.
Κι αφού ψωμί φραθήκαν τρώγοντας, κι αυτή κι οι παρακώρες,
- 100 πέταξαν τις μαντίλες κι άρχισαν να παίζουνε τη σφαίρα,
κι η Ναυσιτιά η κρουσταλλοβράχιονη κινούσε το τραγουδι.
Η σαγιτεύτρα πως Αρτέμιδα του Ερύμανθου τις ράχες
για του ψηλού του Πενταδάχτυλου κατηφορίζει, κάπρους
σαϊτεύοντας κι αλάφια γρήγορα, και του Βουνού οι Κυράδες
- 105 παίζουν αντάμα της ολόχαρες, του Βροντοσκουταράτου
οι θυγατέρες, κι αναγάλλιασε βαθιά η Λητώ στα φρένα'
τι αμέσως ξεχωρίζει η κόρη της, την κεφαλή ως υψώνει
πάνω απ' τις άλλες, και το μέτωπο, κι είναι πανώριες όλες —
όμοια στα κάλλη η κόρη η απάρθενη ξεχώριζε απ' τις βάγιες.
- 110 Κι ήρθε η στιγμή τα πεντακάθαρα σκουτιά της να διπλώσει,
και ζεύοντας τις μούλες σπίτι της ξοπίσω να διαγείρει'
τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόμετη, στο νου της άλλα βάνει:
να σηκωθεί ο Οδυσσέας, τη λιόγεννη παρθένα ν' ανταμώσει,
κι αυτή να μπει μπροστά οδηγώντας τον στο κάστρο των Φαιάκων.
- 115 Η ρηγοπούλα τότε πέταξε τη σφαίρα σε μια βάγια,
μα ξεστοχώντας τη σφεντόνισε μες στο βαθύ το ρέμα.
Σέρνουν τρανή φωνή — και ξύπνησαν το θείο τον Οδυσσέα'
κι ως ανακάθισε, στοχάζουνταν βαθιά στα φρένα μέσα:
« Αλί σε μένα, σε ποιών έφτασα θνητών ξανά τη χώρα;

120

Άνομοι τάχα να 'ναι, ανέσπλαχνοι, που δεν ψηφούν το δίκιο,
για έχουν ψυχή θεοφοβούμενη και συμπαθούν τον ξένο;
Σα θηλυκές φωνές να χτύπησαν τ' αφτιά μου από κοπέλες —

από Νεραίδες, που στ' απόγκρεμα γυρνούνε κορφοβούνια,
στον ποταμών τα κεφαλόβρυσσά και στα χλωρά λιβάδια.

- 125 Για σε θνητούς κοντά μη βρίσκουμαι, που ανθρωπινά μιλούνε;
Ομπρός, ας δοκιμάσω μόνος μου, να ιδώ, να καταλάβω.»
Είπε ο Οδυσσέας ο αρχοντογέννητος και πρόβαλε απ' τα θάμνα,
κι απ' τον πυκνό το λόγγο ετσάκισε με το βαρύ του χέρι κλωνάρι φουντωμένο, ολόγυρα
να κρύψει την ντροπή του'
- 130 και βγήκε, λιώντας λες βουνόθρεφτος, αντρεία κι ορμή γεμάτος,
βροχοδαρμένος, ανεμόδαρτος, που κίνησε, και φλόγες
πετούν τα μάτια του, σε πρόβατα να πέσει για σε βόδια,
για και στου λόγγου τα λαφόπουλα' τι η πείνα τον κεντρίζει
αρνίσιο κρέας να φάει, χιμίζοντας και στην πιο στεριά μάντρα.
- 135 Όμοια ο Οδυσσέας τις καλοπλέξουδες κοπέλες πήρε δρόμο -
να σμίξει, και γυμνός · τον έσφιγγε τρανή μαθές ανάγκη.
Τον είχε φάγει η αρμύρα κι έδειχνε φριχτός, για τούτο εκείνες σκιαγμένες στου γιαλού
διασκόρπισαν τις γλώσσες δώθε κείθε.
Μόνο του Αλκίονη η κόρη εστάθηκε' τι στην καρδιά κουράγιο
- 140 της έβαλε η Αθηνά κι απόδιωξε το φόβο απ' το κορμί της'
και στάθη αντίκρυ αμετασάλευτη. Κι εκείνος στοχαζόταν,
τάχα την κόρη την πανέμορφη να πιάσει από τα γόνα,
για και μακριά θε με γλυκόλογα να την παρακαλέσει,
την πολιτεία που πέφτει αν του 'δειχνε και του 'δινε και ρούχα.
- 145 Κι αυτό του εικάστη, ως διαλογίζονταν, το πιο καλό πως είναι:
- Μακριάθε πρώτα με γλυκόλογα να την παρακαλέσει,
μήπως θυμώσει η κόρη, αν έπιανε τα γόνατα της ξάφνου.
Ευτύς λοιπόν γλυκά της μίλησε και καλοζυγιασμένα:
«Στα γόνατα σου πέφτω, αρχόντισσα! Θεός, θνητός, τι να 'σαι;
- 150 Θεός αν είσαι, απ' όσους τ' άσωστα ψηλά κρατούν ουράνια,
εγώ πιο απ' όλους με την Άρτεμη, του τρανού Δία την κόρη,
σε συνομοιάζω στο παράστημα, στην ελικιά, στην όψη.
Θνητών αν είσαι πάλε γέννημα, που ζουν στη γης απάνω,
χαρά στον κύρη και στη μάνα σου και τρεις φορές χαρά τους,
- 155 και τρεις φορές χαρά στ' άδέρφια σου, που απ' αφορμή δικιά σου
βαθιά αναγάλλιαση στα στήθη τους θα νιώθουν κάθε τόσο,
τέτοιο βλαστάρι καμαρώνοντας μες στο χορό να μπαίνει.
Μα ο πιο καλότυχος — χαρά στονε χίλιες φορές! — που δώρα
περίσσια δίνοντας στο σπίτι του γυναίκα θα σε πάρει.
- 160 Τέτοιο θνητό ποτέ τα μάτια μου δεν έχουν δει, μήτε άντρα

μήτε γυναίκα αλήθεια' θάμπωσα θωρώντας σε μπροστά μου!
Μονάχα στο βωμό του Απόλλωνα, στη Δήλο, κάποια μέρα
μιας φοινικιάς βλαστάρι νιόβγαλτου ξεπετιόταν είδα'
τι κι απ' τα μέρη εκείνα διάβηκα, κι ήταν πολλοί που ακλούθουν

- 165 στη στράτα αυτή, που η μοίρα μου 'γραφε βαριά να σύρω πάθη.
Όμοια κι εκείνο τότε βλέποντας στεκόμουν ώρα, κι είχα
θαμπώσει, τι στη γη δεν πρόβαλε τέτοιος βλαστός ως τώρα —
όπως και σένα καμαρώνοντας θαμπώνω, κόρη · τρέμω
τα γόνα να σου αγγίξω, αβάσταχτος καημός κι ας με βαραίνει.
- 170 Χτες μόλις γλίτωσα, αφού πέρασα στο πέλαο το κρασάτο
είκοσι μέρες · τόσες μ' έδερναν το κύμα κι οι άγριες μπόρες,
απ' το νησί μακριά ως εκίνησα, την Ωγυγία' και τώρα
με ρίχνει ο θεός εδώ, για βάσανα καινούργια λέω' να πάψουν
δεν καρτερώ' πιο πριν οι αθάνατοι μου 'χουν πολλά γραμμένα.
- 175 Όμως, αρχόντισσα, σπλαχνίσου με, σε σένα πρωτοφτάνω
μετά από χίλια μύρια βάσανα · κανένα από τους άλλους,
που ζουν στην πολιτεία και χαίρουνται τη γης εδώ, δεν ξέρω.
Το κάστρο δείξε μου, και δώσε μου να βάλω ένα κουρέλι,
αν πήρες, απ' το σπίτι φεύγοντας, τα ρούχα να τυλίξεις'
- 180 και να χαρείς απ' τους αθάνατους ό,τι ποθεί η καρδιά σου,
άντρα και σπίτι, και το μόνιασμα ποτέ να μη σας λείψει
το ζηλεμένο · τι δε βρίσκεται στον κόσμο άλλο τόσο
τρανό καλό, παρά το σπίτι του με μια μονάχα γνώμη
να κυβερνάει μαζί το αντρόγενο — τρανή χαρά στους φίλους,
- 185 και στους οχτρούς καημός, μα πιότερο τι αξίζει ατοί τους νιώθουν!»

Κι η Ναυσικιά η κρουσταλλοβράχιονη του απηλογήθη κι είπε:
«Από αχαμνή γενιά κι άνέμυαλος δε μοιάζει να 'σαι, ξένε'
μα ατός του τ' αγαθά αξεχώριστα μοιράζει στους ανθρώπους,
σε ταπεινούς μαθές και σε άρχοντες, ο ολύμπιος Δίας, ως θέλει.

- 190 Αυτά και σένα τώρα σου 'δωκεν υπομονέψου ωστόσο,
και μια και φτάνεις πια στο κάστρο μας και στα δικά μας μέρη,
μηδέ άλλαξιά μηδέ άλλο τίποτε θα σου απολείψει, απ' όσα
θέλει ένας ξένος που κακόπαθε και φτάνει αναγκεμένος.
Και να σου δείξω, ως θες, το κάστρο μας, να πω και πως μας λένε:

195

Την πόλη οι Φαίαιες κι ολοτρόγυρα τη χώρα τουτη ορίζουν,
κι εγώ του Αλκίνοου του λιοντόκαρδου λογιέμαι θυγατέρα'
κι αυτός τους Φαίαιες, ρήγας κι άρχοντας, ορίζει κι αφεντεύει.»

Ως είπε αυτά, στις καλοπλέξουδες φωνάζει παρακώρες:
«Βάγιες, σταθείτε! τι μακραίνετε τον άντρα αυτό θωρώντας;

200 Πως είναι αντίμαχος φαντάζεστε και το κακό μας θέλει;
Θνητός που ζει στη γη δε βρίσκεται, δε θα βρεθεί ποτέ του
κανείς, που εδώ θα φτάσει φέρνοντας το χαλασμό στη χώρα
που ζουν οι Φαίακες! Των αθάνατων μας διαφεντεύει η αγάπη.
Κι αλάργα ζουμε εδώ, στης θάλασσας της πολυκυματούσας

205 την τέλειωση · ποιος άλλος άνθρωπος μπορεί με μας να σμίξει:
Μα αυτός ο δόλιος παραδέρνοντας έφτασε εδώ και πρέπει
να του σταθούμε τι όλοι, και φτωχοί και ξένοι, από το Δία
μας έρχονται, κι είναι καλόδεχτο το λίγο που θα δώσεις.
Ελάτε τώρα, δώστε, βάγιες μου, να φάει, να πιει στον ξένο,

210 και στο ποτάμι μέσα λούστε τον, σε μιαν απάνεμη άκρη.»

Είπε, κι αυτές στάθηκαν κι έδιναν κουράγιο η μια στην άλλη.
Μετά τον Οδυσσέα σε απάνεμη καθίσαν άκρη, ως είπε
η Ναυσικά, του λιονταρόκαρδου του Αλκίνοου η θυγατέρα ·
για να ντυθεί μια χλαίνα του 'βαλαν κι ένα χιτώνα δίπλα,

215 μετά του δώκαν ένα ολόχρυσο ροϊ γεμάτο λάδι,
και να 'μπεί να λουστεί τον έσπρωχναν στου ποταμού το ρέμα.
Στις βάγιες τότε ο θεός εστράφηκε και μίλησε Οδυσσέας:
«Βάγιες, σταθείτε λίγο ανάμερα, μονάχος να ξεπλυνω
την άρμη πάνω από τους ώμους μου, και να χριστώ με λάδι'

220 τι πάει καιρός πολύς που απόλειψε το λάδι απ' το κορμί μου.
Μα ομπρός σας, όχι, εγώ δε λούζομαι' ντροπή για μένα θα 'ταν
να γυμνωθώ σε ομορφοπλέξουδες ανάμεσα παρθένες.»

Είπε, και μόλις κείνες μάκρυναν και το 'παν και στην κόρη,
πήρε ο Οδυσσέας ο θεός και ξέπλενε στον ποταμό την άρμη

225 που 'χε καθίσει απά στις πλάτες του και στους φαρδιούς τους ώμους'
και το κεφάλι από της θάλασσας της άκαρπης την άχνη
καθάριζε' κι ως απολούστηκε και πλούσια λάδι αλείφτη,
τα ρούχα εφόρεσεν, η απάρθενη που του 'χε κόρη δώσει.
Να δείχνει κι η Αθηνά τον έκαμε, του γιου του Κρόνου η κόρη,

230 σαν πιο γεμάτος, πιο αψηλόκορμος, κι από την κεφαλή του
μα πια κρεμούσε σαν τα ολόσγουρα του ζουμπουλίου λουλούδια.
Πως χύνει απά στο ασήμι μάλαμα καλός τεχνίτης, που 'χει
απ' την Παλλάδα και τον Ήφαιστο περισσιες τέχνες μάθει,
κι είναι ό,τι φτιάξει μαστορεύοντας όλο ομορφιά και χάρη —

235 ὅμοια κι εκείνη χάρη του 'χυνε στην κεφαλή, στους ώμους.
Ἐπειτα κίνησε και κάθισε στο ακροθαλάσσι αλάργα,
απ' ομορφιά και χάρη λάμποντας, και θάμπωσε η παρθένα,
κι αυτά στις βάνιες πήρε κι ἔλεγε τις ομορφομαλλούσες:
«Ακουστέ, βάνιες χιονοβράχιονες, το λόγου σας κρένω'

240 ὅλοι μαζί οι θεοί, τον Ολυμπο ορίζουν, αν δε θέλαν,
πως τους ισόθεους Φαίακες θα 'ρχουνταν ο άντρας αυτός να σμίξει;
Αλήθεια, πριν μου φάνηκε άσκημος, μα τώρα που τον βλέπω
μοιάζει θεός, απ' όσους τ' άσωστα ψηλά κρατούν ουράνια.
Να 'μενε, θέ μου, εδώ και να 'στεργε στα μέρη μας να ζήσει

245 και να 'τανε γραφτό της μοίρας μου γυναίκα να με πάρει!
Μα ελάτε τώρα, δώστε, βάνιες μου, να φάει, να πιει στον ξένο.»

Είπε, κι αυτές άκουσαν πρόθυμα την προσταγή της κόρης'
πήραν φαγί, πιετό, και τα 'βαλαν μπροστά στον Οδυσσέα
το θεϊκό, τον πολυβάσανο, που πήρε λιμασμένα

250 να τρώει, να πίνει, τι είχεν άφαγος πολύν καιρό απομείνει.

Κι η Ναυσικά η κρουσταλλοβράχιονη στοχάστηκε άλλα ωστόσο ·
τα ρούχα ως δίπλωσε, τ' απίθωσε στο αμάξι, και τις μούλες
ζεύει μετά τις ατσαλόνυχες, κι ανέβηκε κι ατή της'
στον Οδυσσέα γυρνώντας ἔπειτα του μίλησε και του 'πε:

255 «Ἐένε μου, σήκω πια, στο κάστρο μας να πορευτείς · στο σπίτι
θα σε οδηγήσω εγώ του αντρόκαρδου πατέρα μου' κει μέσα
σου λέω τους Φαίακες, όσοι είναι άρχοντες, θα τους γνωρίσεις όλους.
Κι ό,τι σου πω να κάνεις' άμυαλος δε μοιάζει να 'σαι αλήθεια'
όση ώρα θα περνούμε ξώμερα και καλλουργιές κι αμπέλια,

260 εσύ απ' τις μούλες και την άμαξα πιο πίσω λίγο τρέχα
με βιάση, αντάμα με τις βάνιες μου' τη στράτα εγώ θα δείχνω.
Στην πολιτεία σαν όμως φτάσουμε, που γύρα καστροτείχι
ψηλό τη ζώνει, και δεξόζερβα διπλό λιμάνι ανοίγει,
κι είναι στενή η μπασιά, και τ' άρμενα τα γυριστά σερμένα

265 εσύ απ' τις μούλες και την άμαξα πιο πίσω λίγο τρέχα
με βιάση, αντάμα με τις βάνιες μου' τη στράτα εγώ θα δείχνω.
Στην πολιτεία σαν όμως φτάσουμε, που γύρα καστροτείχι
ψηλό τη ζώνει, και δεξόζερβα διπλό λιμάνι ανοίγει,
κι είναι στενή η μπασιά, και τ' άρμενα τα γυριστά σερμένα

270

δεν τους τραβούν τους Φαίακες τ' άρματα—δοξάρια, σαϊτολόγοι —
μόν' τα κου πια των πλοίων και τ' άρμπουρα, τα ζυγιαστά καράβια ·

με τούτα τ' αφρισμένα κύματα, χαρά γεμάτοι, σκίζουν.
Αυτών φοβουμαι τα πικρόλογα, ξοπίσω μη με πιάσει
κανείς στο στόμα του' περήφανος μαθές εδώ είναι ο κόσμος.

275 Αν κάποιος μας ιδεί αχαμνότερος στο δρόμο, θα φωνάζει:
„ Ο όμορφος ξένος κι αφηλόκορμος, στη Ναυσικά ξοπίσω
που πάει, ποιος να 'ναι; που τον πέτυχε; θαρρώ τον θέλει γι' άντρα!
Από καράβι, εδώ που ξέπεσε, μπας και τον πήρε, κι είναι
αλαργοτάξιδος; τι γύρω μας δεν έχουμε γειτόνους,

280 Μπορεί να θερμοπαρακάλεσε στις προσευχές της κι ήρθε
ψηλά απ' τα ουράνια ένας αθάνατος, για να την κάνει ταίρι.
'Ετσι καλύτερα, αν κυνήγησε και βρήκε μοναχή της
άντρα απ' αλλού! Που καταδέχεται μαθές εμάς τους ντόπιους
τους Φαίακες, κι ας τη θέλουν ταίρι τους πολλά αρχοντόπουλα μας!"

285 Αυτά θα πουν, κι εγώ απ' τα λόγια τους πολλή ντροπή θα πάρω.
Εγώ και με άλλην λέω συχύζομαι, που τέτοια πάει και κάνει,
κι ας ζουν ο κύρης της κι η μάνα της, κι αθέλητα τους τρέχει
και σμίγει με άντρες, πριν το γάμο της γιορτάσει μπρος στον κόσμο. Άκουσε, ξένε, την
ορμήνια μου, συντρόφους να σου δώσει

290 κι ο κύρης μου μιαν ώρα αρχύτερα και να διαγείρεις πίσω:

Θα βρεις, στο δρόμο πλάι, της Αθηνάς ιερό από λεύκες δάσο,
όλο ομορφιά, με μια ανεβάλλουσα, κι ολόγουρα λιβάδι.
Εκεί μετόχι έχει ο πατέρας μου κι ολόδροσο περβόλι,
στην πολιτεία κοντά · θα σε άκουγαν, αν φώναζες εκείθε.

295 Κει πέρα κάθισε και πρόσμενε, στο κάστρο μέσα πρώτα
να πάμε εμείς και στου πατέρα μου να μπούμε το παλάτι.
Και σα λογιάσεις πια πως μπήκαμε, και συ για των Φαιάκων
την πολιτεία ξεκίνα' φτάνοντας, το αρχοντικό που πέφτει
του Αλκίνου, του αντρειωμένου κύρη μου, για ρώτα να σου δείξουν.

300 Θα το 'βρεις εύκολα' θα σου 'δειχνε κι ένα μωρό το δρόμο ·
κανένα αρχοντικό δε βρίσκεται μέσα στους Φαίακες όλους,
που με του Αλκίνοου του λιοντόκαρδου να μοιάζει το παλάτι.
Μα σύντας πια σε κρύφει ο αυλόγυρος και μπεις στο σπίτι μέσα,
γοργά το αρχονταρίκι διάβαινε, στη μάνα μου ως να φτάσεις.

305 Κοντά στο τζάκι εκείνη κάθεται, στις στίας τη λάμψη δίπλα,
άλικο γνέθοντας στη ρόκα της μαλλί, που να θαμάξεις,
στο στύλο ακουμπισμένη · πίσω της οι σκιάβες καθισμένες.
Εκεί και το θρονί του ο κύρης μου στον ίδιο στύλο γέρνει,
κι απάνω κάθεται ως αθάνατος και το κρασί του πίνει.

310 Ρίξου στις μάνες μου τα γόνατα, τον κύρη προσπερνώντας,
κι αγιάλιασε τα, αν θες ολόχαρος να ιδείς του γυρισμού σου
τη μέρα γρήγορα, η πατρίδα σου που κι ας είναι αλάργα'
τι από κάπου αν εκείνη σ' έπαιρνε κι από συμπάθιο, θα 'χες
ελπίδα τους δικούς σου κάποτε να δεις και να διαγείρεις

315 στο αρχοντικό σου το καλόχτιστο, στη γη την πατρική σου.»

Ως είπε τούτα η κόρη, χτύπησε το αστραφτερό μαστίγι,
κι οι μούλες παράτησαν γρήγορα του ποταμού το ρέμα,
κι όδευαν πότε τριποδίζοντας και πότε περπατώντας ·
κι εκράτα αυτή πράγά τα νιόλουρα, με μέτρο το μαστίγι

320 δουλεύοντας, οι βάνιες να 'ρχονται ξοπίσω κι ο Οδυσσέας.

Βουτούσε ο γήλιος, στο περίλαμπρο της Αθηνάς σα φτάσαν
το δάσο το ιερό, κι ως κάθισε μονάχος πια ο Οδυσσέας,
την Αθηνά παρακαλέστηκε, του τρανου Δία την κόρη:
« Στήσε το αφτί σου, κόρη αδάμαστη του Βροντοσκουταράτου!

325 Καν τώρα επάκουσέ μου · τι άλλοτε που τσακιζόμουν, διόλου
δε μ' άκουσες, καθώς με τσάκιζεν ο μέγας Κοσμοσείστης'
στους Φαίακες φτάνοντας συμπόνεση κι αγάπη να 'βρω δωσ' μου!»

Αυτά είπε, κι η Αθηνά του επάκουσε την προσευχή η Παλλάδα,
μα ομπρός του ακόμα δεν ξεπρόβελνε' τον αδερφό ντρεπόταν

330 μαθές του κύρη της, που αλάγιαστα του ισόθεου του Οδυσσέα
θυμό κρατούσε, στην πατρίδα του πριχού διαγείρει πίσω.

Ομήρου Οδύσσεια - η

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

- 7- Έτσι ο θεϊκός εκεί πολύπαθος ευχόταν Οδυσσέας.
Την κόρη ωστόσο οι μούλες γρήγορα κατά το κάστρο έσερναν
κι αυτή, σαν έφτασε στου κύρη της τα ξακουστά παλάτια,
μπρος στην αυλόπορτα σταμάτησε, και γύρα της σταθήκαν
- 5 όμοιοι με αθάνατους τ' αδέρφια της, και κάτω από τ' αμάξι
τις μούλες λύσαν και κουβάλησαν τα ρούχα μες στο σπίτι.
Κι αυτή στην κάμαρα της τράβηξε · φωτιά κει μέσα βρήκε,

που η γριά απειρώτισσα Ευρυμέδουσα της είχε ανάψει, η βάγια.
Την είχαν δρεπανόγυρτα άρμενα φερμένη απ' την Απείρην

- 10 πα πια , και του Αλκινόου τη διάλεξαν γι' αρχοντομοίρι, που ήταν
σε όλους τους Φαίακες ρήγας, κι ως θεό τον άκουγεν ό κόσμος.
Αυτή τη Ναυσικά μεγάλωσε τη χιονοβραχιονάτη ·
τώρα φωτιά στη στία της άναβε και σύνταζε τό δείπνο.

Τότε ο Οδυσσέας να πάει σηκώθηκε στην πόλη · κι η Παλλάδα,

- 15 που 'χε την έγνοια του, τρογύρα του πυκνή σκορπούσε αντάρα,
μήπως κανένas απ' τους πέρφανους τους Φαίακες τον συντύχει
και τον αγγίζει με τα λόγια του ρωτώντας τον ποιος είναι.
Κι ως πια να μπει στην πόλη εκόντευε την έμνοστη, αντικρύ του
πρόβαλε ξάφνου η γαλανόματη θεά Αθηνά, το θώρι
- 20 κοπέλας παίρνοντας απάρθενης, μ' ένα σταμνί στο χέρι ·
μπροστά του εστάθη, κι ο αρχοντόγεννος τη ρώτησε Οδυσσέας:
«Το σπίτι κάποιου τώρα θα 'θελες, παιδί μου, να μου δείξεις,
του Αλκίνοου, βασιλιάς που ακούγεται στη χώρα αυτή πως είναι;
Τυραγνισμένος ξένος έφτασα μαθές σ' αυτά τα μέρη,
- 25 μακριά, από τόπο αλαργοτάξιδο' δεν ξέρω απ' τους ανθρώπους,
που ζουν στην πολιτεία και χαίρουνται τη χώρα αυτή, κανέναν.»

Και του αποκρίθη η γαλανομάτη θεά Αθηνά και του 'πε:
« Μετά χαράς, πατέρα ξένε μου, το σπίτι που γυρεύεις
να σου το δείξω · τι με του άψεγου γονιού μου γειτονιάζει.

- 30 Εγώ θα πάω μπροστά, κι ακλούθα μου χωρίς καμιά κουβέντα,
και μήτε ρώτα μήτε γύριζε κανένα να κοιτάξεις ·
δεν τους αρέσει εδώ να βλέπουνε μαθές ανθρώπους ξένους,
κι ουδέ με αγάπη τον προσδέχονται, κανείς αλλούθε αν έρθει.
Ο Κοσμοσείστης τους το χάρισε, της θάλασσας τα πλάτη
- 35 να σκίζουν έχοντας τα θάρρη τους στα γρήγορα καράβια,
που σαν πουλιών φτερούγες τρέχουνε, σα στοχασμός του ανθρώπου.»
Έτσι η Αθηνά Παλλάδα μίλησε, και μπήκε ομπρός με βιάση,
κι εκείνος της θεάς ακλούθηξε τα χνάρια, και κανένas
από τους Φαίακες, Όπως όδευε, τους θαλασσακουσμένους,
- 40 ανάμεσα τους δεν τον ξέκρινε' δεν άφηνε η Παλλάδα
να τότε δουν, η καλοπλέξουδη, τρανή θεά' με αντάρα
θειϊκά τον είχε ζώσει, ως γνοιάζουνταν γι' αυτόν βαθιά στα φρένα.
Κι εκείνος τα λιμάνια έθάμαζε, τα ζυγιστά καράβια,
τις αγορές, όπου συνάζουνταν οι ηρώοι, και τα ψηλά τους

- 45 μακριά τειχιά, τα παλουκόφραχτα, που να σαστίζει ο νους σου.
Κι ως έφτασαν στο πολυδόξαστο του βασι πια αλάτι,
πρώτη η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, το λόγο ειंना κι είπε:
«Πατέρα ξένε, το που γύρεψες παλάτι να σου δείξω,
αυτό 'ναι! Εδώ τους αρχοντόγεννους ρηγάδες θα πετύχεις
- 50 να κάθονται να τρων. Στα φρένα σου καθόλου μη δειλιάσεις,
μον' μέσα πήγαινε' καλύτερα τελεύει τις δουλειές του
ο άντρας ο απόκοτος, κι ας έφτασε μακριά απ' τα ξένα κάπου.
Πιο πρώτα κοίτα τη βασίλισσα να σμίξεις στο παλάτι'
Αρήτη τήνε λεν με τ' όνομα, κι από τους ίδιους σέρνει
- 55 γονιούς, που τον Αλκίνοο γέννησαν, το βασι πια της χώρας.
Πρώτα ο Ναυσίθοος εγεννήθηκεν από τον Ποσειδώνα
και την Περίβοια, που τα κάλλη της καμιά δεν έφτανε άλλη
γυναίκα, κι ήταν του Ευρυμέδοντα του ρήγα στερνοπαίδι'
αυτός στους Γίγαντες τους πέρφανους είχε αφεντέψει, ωστόσο
- 60 τον άσεβο λαό του αφάνισε και χάθηκε κι ατός του.
Μ' εκείνη ο Ποσειδώνας έσμιξε και γέννησε αντρειωμένο
γιο, το Ναυσίθοο, που ρηγάδεψε στους Φαίακες · κι ο Ναυσίθος
δυο γιους αξιώθη, το Ρηξήγορα και τον Αλκίνο' μόνο
που ο ασημοδόξαρος Απόλλωνας του σκότωσε τον πρώτο,
- 65 νιόγαμπρο, δίχως γιό' στο σπίτι του μια κόρη μόνο αφήκε,
αυτή που ο Αλκίνοος πήρε αργότερα γυναίκα, την Αρήτη'
την τίμησε, όσο δεν τιμήθηκε καμιά στον κόσμο, απ' όσες
κυβερνημένες απ' τους άντρες τους τα σπίτια τους κοιτάζουν.
Έτσι επιμήθη εκείνη ολόκαρδα και μνίσκει τιμημένη
- 70 κι απ' τα παιδιά της κι απ' τον άντρα της τον ίδιο, τον Αλκίνο,
κι απ' το λαό, που την αγάπη του της δείχνει, σα διαβαίνει
μέσα απ' το κάστρο, χαιρετώντας τη, και σα θεά τη βλέπει.
Μα έχει κι αυτή μυαλό τετράγωνο, και σε όσους έχει αγάπη
—κι άντρες ακόμα— τις αμάχες τους μπορεί και ξεδιαλύνει.
- 75 Αν η καρδιά της τώρα σ' έπαιρνε από συμπάθιο, θα 'χες
ελπίδα τους δικούς σου κάποτε να ιδείς και να διαγείρεις
στο αψηλοτάβανο το σπίτι σου, στη γη την πατρική σου.»

Αυτά είπεν η Αθηνά η γλαυκόματη κι αφήνει τη Σχερία
την έμνοστη, κι απάνω απ' τ' άκαρπα πετώντας τα πελάγη,

80

στο Μαραθώνα, στην πλατύδρομην εκείθε Αθήνα φτάνει,
και στου Ερεχθέα το στέριο εχώθηκε παλάτι. Κι ο Οδυσσέας
στο αρχοντικό του Αλκίνοου κίνησε να πάει · μα πριν πατήσει

το χάλκινο κατώφλι, στάθηκε και δούλευεν ο νους του'
τι φως ολούθε απ' του λιοντόκαρδου του Αλκίνοου το παλάτι

- 85 το αψηλοτάβανο ξεχύνουνταν — σα φεγγαριού, σαν ήλιου.
Χάλκινοι οι τοίχοι του ξερβόδεξα, που απ' το κατώφλι ως μέσα
τραβούσαν, και ψηλά τους έζωνε μια ζώνη από λαζούρι.
Μαλαματένιες πόρτες σφάλιζαν το σπίτι, κι ασημένιοι
πάνω στο χάλκινο στηρίζουνταν κατώφλι οι παραστάτες ·
- 90 κι είχε κρικέλι ατόφιο μάλαμα κι ανώφλι ατόφιο ασήμι.
Κι ήταν και δυο σκυ πια ξερβόδεξα χρυσά, και δυο ασημένια,
μαστορεμένα από τον Ήφαιστο με τη σοφή του τέχνη,
του Αλκίνοου να φυλάν του αντρούκαρδου το σπίτι νύχτα μέρα,
κι ήταν αθάνατα κι αγέραστα. Και μες στο αρχονταρίκι
- 95 απ' το κατώφλι ως μέσα αδιάκοπα γραμμή θρονιά ακουμπούσαν
στους τοίχους δώθε κείθε, κι έβλεπες απάνω τους ριγμένα
λεπτά, καλόφαντα σκεπάσματα, φασμένα από γυναίκες.
Εκεί συχνά των Φαίαιων οι άρχοντες να φαν, να πιουν κάθονταν,
κι είχαν μπροστά τους όσα θα 'φταναν γι' ακέριο χρόνο ακόμα.
- 100 Μαλαματένιοι πάνω νιούτσινοι σε στέριους στυλοβάτες
στέκαν κρατώντας μες στα χέρια τους δαυ πια φλογαναμμένα,
να 'χουν να φέγγουν στους συντράπεζους τις νύχτες στο παλάτι.
Πενήντα μέσα στο παλάτι του γυναίκες σιλάβες έχει'
άλλες αλέθουν στους χειρόμυλους καρπό χρυσό σα μήλο,
- 105 άλλες υφαίνουν για τη ρόκα τους γυρνούνε, καθισμένες,
καθώς της λεύκας της λιγνόκορμης τα φύλλα, δίπλα δίπλα,
κι απ' τα καλόκρουστα υφασίδια τους το λάδι αποσταλάζει'
τι όσο τους άλλους άντρες ξεπερνούν οι Φαίαιες, στα πελάγη
να κυβερνούν τα γρήγορα άρμενα, παρόμοια πρώτες είναι
- 110 στην τέχνη του αργαλειού οι γυναίκες τους · τις μοίρανε η Παλλάδα
και από δουλειές να νιώθουν όμορφες και μυαλωμένες να 'ναι.
Απόξω απ' την αυλή του βρίσκεται χτήμα τρανό, εκεί δίπλα,
τέσσερα στρέμματα, που ζώνεται με φράχτη γύρω γύρω ·
και μέσα εκεί ψηλά κι ολόχλωρα φυτρώνουν δέντρα πλήθος:
- 115 εκεί αχλαδιές, μηλιές χρυσόκαρπες, ρογδιές φυλλομανούνε,
εκεί συκιές γλυκές κι ολόχλωρες ελιές θωρείς ολούθε.
Καρπός δε χάνεται, μια που 'δεσε, κι ουδέ τους απολείπει
χειμώννα καλοκαιρι, αδιάκοπα · τι ασίγαστα φυσώντας
εδώ γεννάει καρπούς ο ζέφυρος κι άλλους εκεί γουρμάζει.
- 120
- Απίδι απά στο απίδι ψήνεται, και μήλο απά στο μήλο,
σύκο στο σύκο απάνω, αδιάκοπα, σταφύλι στο σταφύλι.

Ακόμα αμπέλι εκεί πολύκαρπο του βασι πια ριζώνει ·
στο 'να του μέρος, για το στέγνωμα των σταφυλιών στον ήλιο,
εχει ένα αλώνι, κι άλλα είναι ώρα τους να τα τρυγήσουν, κι άλλα

125 να τα πατήσουν, κι άλλα είναι άγουρα πιο πέρα, τον αθό τους
μόλις που τίναν, και παίρνουνε να κοικινίζουν άλλα.
Κει που τελεύουν πια τα κλήματα, λογής λογής, με τάξη
βαλμένες οι βραγιές κατάχλωρες ολοχρονίς φουντώνουν.
Είναι και βρύσες δυό · ποτίζεται τρογύρα το περβόλι

130 από τη μια, και τρέχει η δεύτερη στο σπίτι, απ' το κατώφλι
περνώντας κάτω της αυλόπορτας, νερό να παίρνει ο κόσμος.
Τέτοια οι θεοί μαθές εχάρισαν του Αλκίνου πλούσια δώρα.

Κει πέρα ο θεϊκός, πολύπαθος στεκόταν Οδυσσέας
και θάμαζε' κι ως πια αποθάμαζε θωρώντας τα όλα γύρω,

135 περνώντας το κατώφλι γρήγορα στο σπίτι μέσα μπήκε'
κι ήβρε των Φαιάκων τους πρωτόγερους και προεστούς την ώρα
σπονδή στον άγρυπνο που πρόσφερναν Αργοφονιά, τι θέλαν
να παν να κοιμηθούν, κι ολόστερνα σ' αυτόν σπονδές εκάναν.
Κι ο αρχοντογέννητος, πολύπαθος edιάβηκε Οδυσσέας

140 το σπίτι μες σε αντάρα ολόπυκνη, που του 'χυνε η Παλλάδα.
Όμως στο ρήγα Αλκίνο ως έφτασε και στην Αρήτη αντίκρυ,
τα χέρια του έριξε στα γόνατα τρογύρα της Αρήτης,
κι η θεϊλιά που τον περιζωνε μεμιάς σιορπίστη αντάρα.
Κι αυτοί τα χάσαν ξένον άνθρωπο θωρώντας μες στο σπίτι,

145 και μείναν άλαλοι' και κίνησε τα παρακάλια εκείνος:
«Αρήτη, κόρη του Ρηξήνορα του ισόθεου, πλήθος έχω
τραβήξει βάσανα' στον άντρα σου, στα πόδια σου προσπέφτω
και σε όλους τούτους τους συντράπεζους' μόνο καλά, όσο ζείτε,
να δείτε απ' τους θεούς, κι αργότερα το βιος στο αρχοντικό σας

150 κι όποια τιμή ο λαός σας έδωκε να μείνουν στα παιδιά σας.
Όμως και μένα προβοδάτε με, να φτάσω στην πατρίδα
γρήγορα' χρόνους βασανίζουμαι μακριά από τους δικούς μου.»
Αυτά είπε, και στο τζάκι εκάθισε, πλάι στη φωτιά, στις στάχτες,
κι οι άλλοι απόμειναν όλοι αμίλητοι και δεν έβγαζαν άχνα.

155

Αργά το λόγο πήρε ο γέροντας, ο αρχοντικός Εχένης,
που όλους τους Φαίακες τους αντρώψυχους στα χρόνια ξεπερνούσε,
κι ήταν στα λόγια πρώτος κι ήξερε πολλά και περασμένα.

Και τότε μίλησε καλόγνωμος αναμεσό τους κι είπε:
« Αλκίνοε, τούτο εδώ πολύ όμορφο δεν είναι, δεν ταιριάζει

- 160 ο ξένος πλάι στη στια να κάθεται, κατάρχαμα, στις στάχτες.
Οι άλλοι σωπαίνουν απαντέχοντας το λόγο το δικό σου.
Μα τώρα ομπρός, τον ξένο σήκωσε και σε θρονί να κάτσει
οδήγα τον ασημοκάρφωτο' κρασί να συγκερράσουν
στους κράχτες πες μετά, να κάνουμε στον κεραινόχαρο όλοι
- 165 το Δία σπονδή, που παραστέκεται τους σεβαστούς ικέτες.
Και μέσα ό,τι βρεθεί η κελάρισσα να φάει στον ξένο ας δώσει.»
Μόλις το λόγο τούτο αγρίκησεν ο Αλκίνοος ο αντρειωμένος,
του πολεμάρχου, πολυμήχανου πήρε Οδυσσέα το χέρι,
τον σήκωσε απ' τη στια και σε θρονί τον κάθισε αστροβόλο,
- 170 αφού το γιο του εκείθε σήκωσε, που δίπλα του καθόταν,
το Λαοδάμα τον αντροκάρδο, και του 'χε αγάπη πλήθια.
Μια παρακώρη τότε τρέχοντας νερό σε στάμνα φέρνει,
χρυσή, πανώρια, κι από κάτω της ένα αργυρό λεγένη,
για να πλυθεί, και δίπλα του άπλωσε στραφταλιστό τραπέζι.
- 175 Ψωμί κι η σεβαστή κελάρισσα του κουβαλάει και πλήθος,
φαγιά απιθώνει, απ' ό,τι βρέθηκε καλό φιλεύοντάς τον.
Κι έτρωγε κι έπινε ο πολύπαθος ισόθεος Οδυσσέας.
Κι ο Αλκίνοος τότε ο καρτερόψυχος γυρνάει και λέει στον κράχτη:
«Ποντόνοε, το κρασί συγκέρασε, και μες στο αρχονταρίκι
- 180 κέρνα γραμμή, για να προσφέρουμε στον κεραινόχαρο όλοι
το Δία σπονδή, που παραστέκεται τους σεβαστούς ικέτες.»
Αυτά είπε, και κρασί μελόγλυκο συγκέρασε ο διαλάλης
και σε όλα τα ποτήρια εμοίραζεν, απ' τις σπονδές ν' αρχίσουν
Και σα στάλαξαν κι ήπιαν όλοι τους, όσο η καρδιά ποθούσε,
- 185 πρώτος το λόγο ο Αλκίνοος κίνησε κι αναμεσό τους είπε:

«Ακούστε, Φαίαιες πρωτοστάτορες και πρωτοκεφαλάδες,
το τι η καρδιά στα στήθη μέσα μου με σπρώχνει να μιλήσω'
τώρα που φάγατε, στα σπίτια σας να κοιμηθείτε σύρτε,
και την αυγή γερόντοι πιότεροι να καλεστούν και να' ρθουν,
- 190 τον ξένο να καλοσκαμνίσουμε δω μέσα, και θυσίες
πανώριες στους θεούς να κάμουμε, μετά να βουλευτούμε
το πως ο ξένος μας ανέκοπα και δίχως κακοπάθιες
θα στρέψει πίσω στην πατρίδα του, πολύ κι ας είναι αλάργα,
χαρούμενος, μιαν ώρα αρχύτερα, με συνοδεία δική μας.
- 195 Μηδέ και να τον βρουν μεσόστρατα κακά και βάσανα άλλα,

στα πατριὰ του ως να 'βγει χῶματα' κι εκεί μετά θα πάθει
ὅ,τι εἶν' γραφτό του κι οι σκληρόκαρδες του 'χουν κλωσμένα Μοῖρες, σύντας γεννιόταν κι
η μητέρα του τον ἔφερνε στον κόσμο.

Ἀν ἦρθε πάλι ἀπ' τους ἀθάνατους των ουρανῶν κανέννας,

200 τότε οι θεοὶ κάτι ἄλλο σίγουρα μας μελετοῦν με τούτο
τι ως τώρα ως εἶναι ομπρός μας δείχνονται, χωρὶς εἶδη ν' ἀλλάζουν,
κάθε φορὰ που τους προσφέρνουμε λαμπρὲς ἱερὲς θυσίες ·
και τρων μαζί με μας, καθοῦμενοι στίς τάβλες τις δικές μας.
Και μόνος ἀν οδεύει κάποιος μας και τους συντύχει ομπρός του,

205 δὲν του κρύβονται · συγγενεύουμε μαθὲς εμεῖς μαζί τους,
ὡς συγγενεύουνε κι οι Κύκλωπες κι οι ἀνήμεροι Γιγάντοι.»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος του μίλησε Οδυσσεύς:
«Ἀλκίνοε, γνοιᾶσου γι' ἄλλα πράματα! Δε μοιάζω ἐγὼ καθόλου
με τους ἀθάνατους, που ορίζουνε ψηλά τα ουράνια πλάτη,

210 στην ἐλικιά, μηδὲ στο ἀνὰριμμα' θνητοὺς θυμίζω μόνο.

Ξέρετε ἀνθρώπους που δυστύχησαν περίσσια στη ζωὴ τους:
Μόνο με τούτους θα παρὰβγαινα στα τόσα μου τυράννια!
Κι ἀκόμα πιο μεγάλα βάσανα θα σου ἱστορούσα, ἀν ἦταν
τα που οι θεοὶ θέλησαν κι ἔσυρα να πω μιαν ἀκρη ὡς ἄλλη.

215 Μὰ να δειπνήσω τώρα ἀφήστε με, κι ἄς νιώθω πίκρα τόση ·
τι ἀπ' τη φριχτὴ κοι πια ἰο ἀδιάντροπο δὲ γίνεται στον κόσμo'
σε σπρώχνει, θες δὲ θες, κι ἄς βρίσκεσαι σε παιδεμούς μεγάλους,
κι ἄς καιγεται ἡ καρδιά στα στήθη σου, να τη θυμάσαι πάντα.
Ἔτσι κι ἐγὼ: ἡ καρδιά μου καιγεται, κι αὐτὴ να τρώω, να πίνω

220 με σπρώχνει ἀδιάκοπα, κι ὡς βιάζεται να φάει και να χορτάσει,
ἀπὸ το νου μου σβῆνει ολότελα τα πάθη που 'χω σύρει.
Μὰ εσεῖς, σὰ φέξει, δίχως ἀργητα γνοιαστεῖτε στην πατρίδα
να με γυρίστε τον τρισάμοιρο' μετὰ ἀπὸ τόσα πάθη,
να 'ταν και μια στιγμὴ ν' ἀντίκριζα το ἀψηλοτάβανό μου

225 το ἀρχοντικό, το βίος, τους δούλους μου, κι ἄς πέθαινα στην ὥρα!»

Ἔτσι μιλούσε, κι ὅλοι ἐσύγκλιναν, κι ἀναμεσὸ τους λέγαν,
του ξένου, ἔτσι σωστά που μίλησε, να του σταθοῦν στη στράτα.
Και σὰ στάλαξαν κι ἤπιαν ὅλοι τους, ὅσο ἡ καρδιά ποθοῦσε,
για το δικό του σπίτι κίνησε καθέννας να πλαγιάσει.

230

Στο ἀρχονταρίκι ὡστόσο ἀπόμεινεν ο ἰσόθεος Οδυσσεύς ·
ἡ Ἀρήτη πλάι του κι ο θεόμορφος Ἀλκίνοος ἐκαθόνταν,
κι ἦταν ἀκόμα οι τραπεζάρισσες, που πᾶστρευν τις τάβλες.

Η Αρήτη τότε η χιονοβράχιονη το λόγο επήρε πρώτη,
τι είδε τα ρούχα και τα γνώρισε — τη χλαίνα, το χιτώνα —

235 τα πάγκαλα, που τα 'χε μόνη της υφάνει με τις βέργιες ·
και κρίζοντας τον ανεμάρπαστα κινούσε λόγια ομπρός του:
«Ξένε, για τούτο πρώτα θα 'θελα να σε ρωτήσω ατή μου'
ποιος είσαι, πούθε; ποιος σου τα 'δωκε τα ρούχα αυτά; δεν είπες
αλήθεια πως θαλασσοδάρθηκες, πριν φτάσεις στο νησί μας;»

240 Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος της μίλησε Οδυσσέας:

«Πολύ βαρύ μου πέφτει, αρχόντισσα, τα πάθη να ιστορήσω
Ολα, όσα μου 'δωκαν οι αθάνατοι, που κυβερνούν τα ουράνια.
Μα αυτό που με ρωτάς και θέλησες να μάθεις, άκουσε το:
Κάποιο νησί στο πέλαο βρίσκεται μακριά, Ωγυγία το λένε.

245 κι εκεί μια κόρη μένει του Άτλαντα τρανή, γεμάτη δόλους,
η Καλυψώ, η ομορφοπλέξουδη θεά · κανείς μαζί της
ποτέ δε σμίγει απ' τους αθάνατους για απ' τους θνητούς ανθρώπους,
Μα εμένα ένας θεός τον άμοιρο στο τζάκι της μονάχο
μ' έφερε κάποτε, τι το άρμενο μου το 'χε ο Δίας τσακίσει

250 μες στο κρασάτο πέλαο, ρίχνοντας φλογάτο αστροπελέκι.
Οι επίλοιποι αντρειανοί σύντροφοί μου χαθήκανε · μονάχος
εγώ απ' του δρεπανόγυρτου άρμενου πιασμένος την καρένα
μέρες εννιά θαλασσοδέρνομουν' στις δέκα, μες στη νύχτα
τη μαύρη, μ' έριξαν οι αθάνατοι στην Ωγυγία, στο σπίτι

255 της Καλυψώς, της ομορφόμαλλης τρανής θεάς · κι εκείνη
με καλοδέχτηκε και μ' έτρεφε και το 'χε στο μυαλό της,
αν μείνω, να με κάνει αθάνατο κι αγέραστο για πάντα ·
όμως ποτέ δε μου μετástρεψε τη γνώμη μες στα στήθη.
Χρόνους εφτά εκεί πέρα αδιάκοπα καθόμουν, κι όσα ρούχα

260 η Καλυψώ μου φόρειε αθάνατα, τα μούσκευα στο δάκρυ.
Μα στου καιρού το κυκλογύρισμα τα οχτώ σα φτάσαν χρόνια,
μου 'πε να φύγω πια και μ' έσπρωξε να στρέψω στην πατρίδα
για ο Δίας το πρόσταξε για κι άλλαξε βουλή από μοναχού της.
Μέσα σε μια πλωτή ξυλόδετη με βάζει, μου φορτώνει

265 ψωμί, κρασί γλυκό, κι αθάνατα φορέματα με ντύνει ·
κι έπειτα αγέρα πρίμο, απείραγο, γλυκόπνογο μου στέλνει.
Διάβηκαν δεκαεφτά μερόνυχτα που αρμένιζα στο κύμα ·
στις δεκοχτώ τα βαθιογίσκιωτα βουνά πρόβαλαν τέλος
της χώρας της δικιάς σας · κι ένωσε χαρά η καρδιά μου τότε

270 του δύστυχου, τι πλήθος βάσανα με απάντεχαν ακόμα,

που ο Ποσειδώνας μου ξαπόστειλεν ο κοσμοσείστης ξάφνου ·
τι μου ξεσήκωσε τους ανέμους και μου 'κλείσε τις στράτες,
και τόσο ετάραξε τη θάλασσα, που πάνω στην πλωτή μου
το κύμα να σταθώ δεν άφηνε, κι αβάσταχτα θρηνούσα.

275 Σε λίγο ένα μπουρίνι εσκόρπισε τα ξύλα της πλωτής μου ·
και πήρα εγώ να σκίζω πλέκοντας της θάλασσας τα πλάτη,
ως που στη γη σας πια με ζύγωσαν τα ρέματα κι οι ανέμοι.
Εκεί το κύμα θα με σκότωνε, καθώς να βγω ζητούσα,
σε βράχους αψηλούς πετώντας με και σ' άγρια περιγιάλια.

280 Μα έκανα πίσω και ξανάρχισα να πλέκω, ωσόπου φτάνω
στον ποταμό μπροστά' μου εικάστηκε πολύ καλός ο τόπος,
απάγγειος και χωρίς ξερόβραχα. Με την ψυχή στα δόντια
πετάχτηκα όζω και σωριάστηκα, κι ως έφτασεν η νύχτα
η αθάνατη, απ' το ουρανογέννητο ξεμάκρυνα ποτάμι

285 κι έγειρα μέσα στα χαμόκλαδα, κι ολόγυρα μου φύλλα
μόλις εστοίβαξα, σε αξύπνητον ύπνο ο θεός με ρίχνει.
Χωμένος έτσι στα ξερόφυλλα με πικραμένα σπλάχνα
κοιμόμουν όλη νύχτα, κι έφεξε, κι ήρθε το μεσημέρι,
κι η μέρα τσάκιζε, σαν ξύπνησα πια απ' το γλυκό τον ύπνο.

290 Και ξάφνου ακούω της θυγατέρας σου τις βάγιες στο ακρογιάλι
που παίζαν, κι ήταν, όμοια αθάνατη θεά, μαζί κι εκείνη.
Της πρόσπεσα, κι αυτή μου φέρθηκε με τόση γνωστιάδα,
που αλήθεια δε θα την περίμενες από 'ναν νιο, που βγήκε
μπροστά σου ξάφνου · τι αλαφρόμυαλοι περίσσια οι νιούτσικοι είναι.

295 Να φάω ψωμί όσο θέλω μου 'δωκε, κρασί να πιώ φλογάτο,
και στο ποτάμι είπε και λούστηκα, και τούτα εδώ τα ρούχα
μου χάρισε. Τρανή είναι η πίκρα μου, μα την αλήθεια σου 'πα!»
Και τότε ο Αλκίνοος του αποκριθήκε κι αυτά του απηλογήθη:
«Ξένε, μονάχα τούτο η κόρη μου δε λόγιασε όπως πρέπει,

300 που δεν αφήκε με τις βάγιες της και συ στο αρχοντικό μου
μαζί να 'ρθεις' κι ωστόσο πρόσπεσες στα γόνατα της πρώτα!»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος του μίλησε Οδυσσέας:
«Γι αυτό μην κατακρίνεις, ρήγα μου, την άψεγή σου κόρη ·
τι αυτή μου το 'πε, με τις βάγιες της να πάω κι εγώ κοντά της ·

305

μα εγώ δεν το 'θελα, τι ντρεπόμεουν κι είχα το φόβο ακόμα,
μήπως με δεις μαζί τους να 'ρχομαι και μέσα σου θυμώσεις ·
τι όλοι της γης οι άνθρωποι βάζουμε κακό στο νου μας πάντα.»

Και τότε ο Αλκίνοος του αποκριθήκε κι αυτά τα λόγια του 'πε:
« Ξένε, δεν έχω εγώ στα στήθη μου καρδιά που ανάβει αναίτια

310 από θυμό' το 'χω καλύτερο να στέκουμαι στο μέτρο.
Να 'ταν, πατέρα Δία κι Απόλλωνα και συ Αθηνά, ένας άντρας
τέτοιος που δείχνεις και που η γνώμη του με τη δικιά μου είναι ίδια.
να 'μενε εδώ, τη θυγατέρα μου να πάρει, και γαμπρό μου
να τότε πω! Και βιος θα σου 'δινα και σπίτι, φτάνει μόνο

315 να 'θελες να 'μενες · κανένας μας μεβιάς εδώ να μείνεις
δε σου ζητά · μη δώσεις άδικο να κάνω τέτοιο, θέ μου!
Άκου τη μέρα που αποφάσισα να σε ξεπροβοδίσω —
αύριο, να ξέρεις · κι ως θα βρίσκεσαι στον ύπνο βυθισμένος,
στα γαληνά πελάγη οι ναύτες μας θα λάμνουν, ως να φτάσεις

320 στην πατρίκή σου γη, στο σπίτι σου, κι όπου ποθεί η καρδιά σου —
ακόμα κι αν πιο πέρα γύρευες από την Εύβοια, που 'ναι,
δικοί μας όπως λέγαν άνθρωποι, μακριά πολύ · την είδαν
τη μέρα που ο ξανθός Ραδάμανθης τον Τίτυο κινούσε,
της Γης το γιο, να ιδεί και σε άρμενο ταξίδεψε δικό μας.

325 Κι οι Φαίακες το ταξίδι τέλεψαν, χωρίς να κουραστούνε,
μονημερίς, και πάλε διάγειραν την ίδια μέρα πίσω.
Τι αξίζουν τα δικά μου τ' άρμενα και πως ψηλά το κύμα
με τα κου πια ετούν οι νιούτσικοι, κι ατός σου θα το μάθεις.»
Στα λόγια τούτα ο θεός, πολύπαθος εχάρηκε Οδυσσέας,

330 κι ύψωσε ευτύς ευκή κι ανάκραζε και μίλησε έτσι κι είπε:
« Πατέρα Δία, τα που μου υπόσκεται και να τελέψει δώσε
ο Αλκίνοος! Έτσι θα 'μενε άσβηστη στη γη την καρποδότρα
η δόξα του, κι εγώ θα διάγερνα πια στο νησί μου πίσω.»

Τέτοια σταύρωναν συναλλήλως τους εκείνοι λόγια τότε ·

335 η Αρήτη ωστόσο η χιονοβράχινη τις βάνιες της προστάζει
στο σκεπαστό να στρώσουν γρήγορα, και πορφυρά να βάλουν
πανέμορφα στρωσίδια, κι έπειτα να στρώσουν αντρομίδες
κι ακόμα ολόσγουρες για σκέπασμα φλοκάτες από πάνω.
Κι εκείνες βγήκαν απ' την κάμαρα με τα δαδιά στα χέρια'

340 κι αφού τη στεριά κλίνη απόστρωσαν με προθυμιά μεγάλη,
τον Οδυσσέα σιμώναν κι έλεγαν και τον παρακινούσαν:
«Σήκω να πας να πέσεις, έτοιμο το στρώμα σου είναι, ξένε!»

Αυτά είπαν, κι ό Οδυσσέας το χάρηκε που ήρθε ώρα να πλαγιάσει.

Έτσι κοιμόταν ο πολύπαθος, ισόθεος Οδυσσέας

345 σε κλίνη τρυπητή στο αχόλαλο το σιεπαστό από κάτω.
Κι ο Αλκίνοος στου αψηλού εκοιμήθηκε του παλατιού το βάθος,
εκεί που του 'στρωνε το ταίρι του και πλάγιαζε μαζί του.

Ομήρου Οδύσσεια - θ

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

- 8- Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,
από το στρώμα του ο τρανόψυχος πετάχτη απάνω Αλκίνοος,
πετάχτη κι ο Οδυσσέας ο αρχοντικός, ο καστροπολεμίτης'
κι ο αντρώψυχος Αλκίνοος κίνησε μπροστά για των Φαίαιων
- 5 την αγορά, που στα καράβια τους σιμά την είχαν χτίσει.
Κι ως ήρθαν, στα πεζούλια κάθισαν κοντά κοντά' στην ώρα
πήρε η Αθηνά Παλλάδα κι έτρεχε στο κάστρο μέσα ολούθε,
την όψη ενός διαλάλη παίρνοντας του Αλκίνου του αντρειωμένου,
το γυρισμό στο νου της έχοντας του αδείλιαστου Οδυσσέα'
- 10 και σ' έναν έναν άντρα πήγαινε κοντά και του μιλούσε:
«Ελάτε, ομπρός, των Φαίαιων άρχοντες και πρωτοκεφαλάδες,
στην αγορά τραβάτε, αν θέλετε ν' ακούστε για τον ξένο,
που αφού παράδειρε στα πέλαγα, στου Αλκίνου του αντρειωμένου
το σπίτι ό,τι έφτασε, στο ανάριμμα με τους θεούς παρόμοιος.»
- 15 Αυτά τους έλεε και τους ξάναβε την πεθυμιά να τρέξουν.
Σε μια στιγμή πεζούλια κι αγορά γεμίσαν από κόσμο,
που όλο και πύκνωνε · και θάμαζαν πολλοί τον αντρειωμένο
γιο του Λάερτη ομπρός τους βλέποντας, τι πάνω του η Παλλάδα
είχε χυμένη χάρη αθάνατη — στην κεφαλή, στους ώμους —
- 20 κι ακόμα πιο αψηλός τον έκαμε και πιο μεστός να δείχνει ·
τι ήθελε οι Φαίαιες όλοι μέσα τους γι' αυτόν αγάπη, δείλια
και σεβασμό να νιώσουν, κι έπειτα για να φανεί παράξιος
σε όσα δοκίμια οι Φαίαιες θα 'βάζαν να παραβγούν μαζί του.
Κι όταν αυτοί μονοσυνάχτηκαν κι όλοι μαζί βρέθηκαν,
- 25 πρώτος το λόγο ο Αλκίνοος κίνησε κι αναμεσό τους είπε:
«Ακούστε, Φαίαιες πρωτοστάτορες και πρωτοκεφαλάδες,
το τι η καρδιά στα στήθη μ' έσπρωξε να πω: παραδαρμένος
από τη Δύση για απ' τ' ανάτελα του γήλιου ο ξένος τούτος
στο σπίτι μου ήρθε τώρα ανέγνωρος · ποιός είναι δεν κατέχω.

- 30 Ζητά να τον καλοστρατίσουμε, μα σιγουριά γυρεύει.
Εμείς ό,τι ποθεί ας του δώσουμε, καθώς το συνηθάμε.
Ποιος ήρθε σπίτι μου και του 'λειψε το καλοστράτισμά μας;
ποιός έμεινε καιρό στον τόπο μας να κλαίει την ερημιά του;
Ελάτε, μαύρο, πρωτοτάξιδο να ρίζουμε καράβι
- 35 στο κύμα το άγιο, να διαλέξουμε και νιους αναμεσό μας,
πενήντα δυό, να 'ναι οι καλύτεροι, πιο πριν δοκιμασμένοι.
Και πιάστε στους σκαρμούς να δέσετε με τάξη τα κου πια σας
κι εβγάτε πάλι · δίχως άργητα μετά στο αρχοντικό μου
το γιόμα να γνωιαστείτε' οι τάβλες μου σας καρτερουνε πλούσιες.
- 40 Αυτά προστάζω εγώ στους άγουρους' οι άλλοι γοργά ας κινήσουν.
βασιλοράβδι όσοι στα χέρια τους κρατούν, για τ' όμορφό μου
παλάτι · θέλω να φιλέψουμε τον ξένο' μη μου πείτε
κανείς σας όχι. Το Δημόδοκο, το θείο τον τραγουδάρη,
φωνάχτε ακόμα' τι του χάρισε κάποιος θεός να φραίνει
- 45 με το τραγούδι του, όπως του 'ρχεται να τραγουδήσει ο πόθος.
- Αυτά σαν είπε ο Αλκίνοος, κίνησε, και πίσω του οι ρηγάδες'
να φέρει κι ο διαλάλης έτρεξε το θείο τον τραγουδάρη.
Και νιοί πενήντα δυο διαλέχτηκαν, καθώς τους είχε ορίσει,
κι ευτύς της θάλασσας της άκαρπης το γυρογιάλι έτρεξαν.
- 50 Μόλις κατέβηκαν στο ακρόγιαλο και το καράβι βρήκαν,
το μαύρο πλοίο βαθιά στη θάλασσα να πέσει μέσα εσύραν,
στήσαν μετά κατάρτια κι άρμενα στο μελανό καράβι
και τα κου πια απο τις δερμάτινες πέρασαν τροπωτήρες,
όλα ως εταιρίαζε · τελειώνοντας τ' άσπρα πανιά σήκωσαν,
- 55 και στα βαθιά νερά το αράζανε' μετά κινούν και φεύγουν,
στου Αλκίνου του αντρειωμένου το τρανό παλάτι να διαγείρουν.
Αυλές και σιεπαστά και άμαρες γέμισαν από κόσμο,
που όλο και πύνωνε · κι ως έσμιζαν πολλοί, και νιοί και γέροι,
δώδεκα αρνιά και δυο στριφτόζαλα να σφάζουν είπε βόδια
- 60 ο βασιλιάς, κι οχτώ για χάρη τους ασπροδοντάτους χοίρους ·
κι ως τα 'γδαραν και τα συγύρισαν, σε πλούσιες τάβλες τρώγαν.
Κι ο κράχτης τον τρανό τους έφερε τραγουδιστή, που η Μούσα
καλό, κακό μαζί του εχάρισε, περίσσια αγάπη ως του 'χε:
του στέρησε το φως, μα του 'δωκε γλυκά να λέει τραγούδια.
- 65 Θρονί ο Ποντόνοος ασημόκαρφο του βάζει, εκεί στη μέση
των καλεσμένων, ακουμπώντας το στην αψηλή κολόνα'
σε ξυλοκάρφι τη γλυκόλαλη του κρέμασε κιθάρα,

λίγο πιο πάνω απ' το κεφάλι του, πως να την πάρει του 'πεν
ο κράχτης, και πανέρι κι όμορφη κοντά του βάνει τάβλα

70 και κούπα με κρασί, σαν του 'ρχονταν η πεθυμιά, να πίνει.
Κι αυτοί στα ετοιμασμένα αντίκρυ τους φαγιά τα χέρια άπλωσαν
και σύντας του πιστού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,
τον τραγουδάρη η Μούσα είνησε παλικάριές να ψάλει
απ' το τραγούδι, που 'χε η δόξα του στα ουράνια φτάσει τότε,

75 πως ο Οδυσσέας μαθές λογόφερε με τον τρανό Αχιλλέα
σε μια θυσία θεών που γιόρταζαν, κι άλλαξαν μεταξύ τους
βαριές κουβέντες · κι ο Αγαμέμνωνας ο πρωτοστρατολάτης
κρυφά αναγάλλιαζε, που μάλωναν των Αχαιών οι κάλλιοι'
του το 'χε πει μαθές ο Απόλλωνας ο Φοίβος στο χρησμό του

80 στην άγια την Πυθώ, το πέτρινο κατώφλι σαν εδιάβη
χρησμό να πάρει, αρχή που πλάκωναν τα πάθη του πολέμου
σε Τρώες κι Αργίτες, απ' το θέλημα του Δία του τρισεγάλου.
Αυτά ετραγούδα ο πολυδόξαστος τραγούδιστής · ωστόσο
πήρε ο Οδυσσέας μεριάς κι ανάσυρε το πορφυρό μαντί του

85 κι αποκορφής ως κάτω εσκέπασε τ' όμορφο πρόσωπό του ·
τι ντρέπονταν τους Φαίακες που 'τρεχαν τα μάτια του ποτάμι.
Κάθε φορά που ο θεός Δημόδοκος σκολνούσε το τραγούδι,
τα δάκρυα σφούγγιζε, κατέβαζε το ρούχο απ' το κεφάλι
και στους θεούς με κούπα δίγουβη κρασί εσταλαματούσε ·

90 μα σαν ξανάρχιζε — τον έσπρωχναν μαθές να τραγουδήσει
οι Φαίακες οι τρανοί, που ευφραίνονταν ακούγοντας — εκείνος,
την κεφαλή ξανά κουκούλωνε και ξέσπαζε σε θρήνο.
Κανείς δεν το 'χε νιώσει που 'κλαιγεν από τους άλλους όλους ·
ο Αλκίνοος μοναχά τον πρόσεξε και τον νογήθη, δίπλα

95 καθώς καθόταν, και τον άκουσε να βαριαναστενάζει.
Ευτός στους Φαίακες, στους περιλαμπρους μιλούσε κουπολάτες:
«Ακούστε, Φαίακες πρωτοστάτορες και πρωτοκεφαλάδες'
το φαγητό πια το φραθήκαμε, καθείς το μερτικό του,
και την κιθάρα, τη συντρόφισσα στις πλούσιες τάβλες πάντα ·

100 μα ας βγούμε τώρα, για να παίζουμε, να ξεσυνεριστούμε
μια μέρα ο ξένος μας διαγέρνοντας στη γη την πατρική του
να το 'χει να το λέει στους φίλους του το πόσο ξεπερνάμε
τους άλλους στη γροθιά, στο πάλεμα, στο πήδημα, στα πόδια.»

Αυτά σαν είπε ό Αλκίνοος, κίνησε, και πίσω του οι ρηγάδες.

105 Στο ξυλοκάρφι τη γλυκόλαλη κρεμάει κιθάρα ο κράχτης,

παίρνει απ' το χέρι το Δημόδοκο κι από τον αντρωνίτη
τον βγάζει και τον ίδιο τράβηξε το δρόμου 'χαν πάρει
οι Φαίαιες άρχοντες, τους όμορφους να θαυμαστούν αγώνες.
Στην αγορά σε λίγο βρέθηκαν, κι ο κόσμος ακλουθούσε

110 αρίφνητος' κι οι νιοί σηκώθηκαν, πολλοί κι αρχοντεμένοι'
ο Ακρόνεος κι ο Ελατρέας πετάχτηκαν κι ο Ωκύαλος κι ο Ναυτέας
κι ο Αγχιάλος κι ο Ερετμέας, κατόπι τους ο Θόωνας κι ο Πρυμνέας,
μετά ο Ποντέας κι ο Αναβησίνεος κι ο γιός του Πολυνήου
ο Αμφιάλος, ο εγγονός του Τέχτονα, μαζί στερνά ο Πρωρέας.

115 Πετάχτη ορθός κι ο Ευρύαλος, που 'μοιαζε το ματοστάλαχτο Άρη.
ο γιος του Ναύβολου, ο καλύτερος στην ελικιά, στην όψη
ξον απ' τον άψεγο Λαοδάμαντα μέσα στους Φαίαιες όλους.
Κι οι τρεις υγιοί του Αλκίνου του άψεγου πετάχτηκαν απάνω,
ο Λαοδάμας κι ο Άλιος ο άτρομος κι ο ισόθεος ο Κλυτόνηος.

120 Και πιάσαν τους αγώνες κάνοντας αρχή απ' τα πόδια πρώτα.
Απ' το σημάδι ο δρόμος άνοιγε μπροστά τους, κι όλοι εκείνοι γοργοπετώντας πήραν κι
έτρεχαν στον κάμπο, μες στη σκόνη.
Στα πόδια πρώτος ο αφεγάδιαστος ξεχώριζε Κλυτόνηος ·
Όσο δυο μούλες νιάμα δύνουνται μοναπανιάς να οργώσουν,

125 τόσο τους άλλους, σύντας γύρισε στους Φαίαιες, προσπερνούσε.
Μετά, η σειρά στο ανήλεο πάλεμα να παραβγούν σαν ήρθε,
ήταν ο Ευρύαλος τώρα που 'βαλε τους πρώτους όλους κάτω.
Μετά στο πήδημα απ' τους άγουρους ο Αμφιάλος ήρθε πρώτος ·
μετά, το δίσκο ως ρίξαν, νίκησε τους άλλους ο Ελατρέας,

130 και στις γροθιές του Αλκίνου ο αντρώψυχος υγιός, ο Λαοδάμας.
Κι αφού βαθιά στα φρένα ευφράθηκαν με τους αγώνες όλοι,
του Αλκίνου ο γιός, ο Λαοδάμαντας, αναμεσό τους είπε:
«Ελάτε, φίλοι, να ρωτήσουμε τον ξένο, κάποιον αγώνα
μην ξέρει κι έμαθε · το ανάριμμα δεν τον ντροπιάζει διόλου,

135 και τα μεριά και τ' αντικνήμια του, ψηλά τα δυο του χέρια -
κι ο σβέρκος του ο γερός κι η δύναμη, τρανή που δείχνει, κι ούτε
του λείπει η νιότη, μον' τα βάσανα τα πλήθια τον τσακίσαν
εγώ μαθές από τη θάλασσα χειρότερο δεν ξέρω
να καταλυεί τον άντρα, δύναμη κι ας έχει αυτός περίσσια.»

140 Κι ο Ευρύαλος τότε του αποκρίθηκε κι αυτά τα λόγια του 'πε:
«Ήταν σωστός, Λαοδάμα, ο λόγος σου και μίλησες ως πρέπει ·
ατός σου τώρα σύρε μίλα του και πες του τι γυρεύεις.»

Ως άκουσεν ο γιός ο άντρώψυχος του Αλκίνου αυτά τα λόγια,

στη μέση εστάθηκε της μάζωξης και του Οδυσσέα μιλούσε:

145 «Και συ, πατέρα ξένε, κόπιασε να παραβγείς σε αγώνα,
κάποιον αν έμαθες · ακάτεχος δε δείχνεις απ' αγώνες.
Γι' άντρα δεν ξέρω εγώ τρανότερη στον κόσμο τούτο δόξα,
απ' ό,τι κάνει με τα πόδια του μοχτώντας και τα χέρια. "
Έλα λοιπόν και συ, δοκίμασε, τις έγνοιες που 'χεις διώξε'

150 να φύγεις δε θ' αργήσεις · έτοιμο για σένα το καράβι
βαθιά ριγμένο μες στη θάλασσα, κι οι σύντροφοι προσμένουν.»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος του μίλησε Οδυσσέας:
«Τι με πικραίνετε ζητώντας μου τέτοιες δουλειές, Λαοδάμα;
δεν έχω νου γι' άγώνες' οι έγνοιες μου με δέρνουν, που 'χω τόσο

155 μοχτήσει, τόσα σύρει βάσανα βαριά · στη σύναξη σας
κάθουμαι τώρα, και στον πόθο μου να στρέψω στην πατρίδα
έχω προσπέσει στο ρηγάρχη σας και στο λαό σας όλο.»
Κι ο Ευρύαλος ανοιχτά τον ντρόπιασε και του αποκρίθη κι είπε: «Αλήθεια, ξένε, δε μου
φαίνεσαι να νιώθεις απ' αγώνες,

160 αυτούς που συνηθίζουν οι άνθρωποι πολλώ λογιά να κάνουν
μοιάζεις με κάποιον που τα πέλαγα με ναύτες τριγουρίζει
μες στο πολύκουπο καράβι του, πραγματευτάδες όλους,
και το φορτίο μονάχα γνιοιάζεται, κι ο νους του στις πράματιες,
κι ό,τι κερδίσει ακόμα αρπάζοντας · αγωνιστής δε δείχνεις!»

165 Ταυροκοιτώντας ο πολύβουλος του απάντησε Οδυσσέας:
«Ξένε, δε μίλησες πρεπούμενα κι αδικοπράχτης δείχνεις!
Έτσι είναι, στους θνητούς οι αθάνατοι τις χάρες δε μοιράζουν
σε όλους αχώριστα — το ανάριμμα, τη γνώση και τα λόγια.
Τούτος γεννήθηκε ασκημότερος στην όψη από τους άλλους,

170 μα θέλησε ο θεός κι ο λόγος του σαρκώνει, και τον βλέπουν
όλοι και χαίρουνται που ασκόνταφτα μιλεί, με μια σεμνότη
γλυκιά, και κάθε που συνάζονται, νικάει τους άλλους όλους,
κι όταν γυρνάει στην πόλη, σα θεό τον αντικρίζει ο κόσμος.
Ο άλλος είναι όμορφος, με αθάνατο θεό τον συνομοιάζεις

175 στην όψη, όμως ποτέ τα λόγια του δε στεφανώνει η χάρη.
Όμοια και συ! Τρανά τα κάλλη σου, μηδέ θεός να δώσει
τρανότερη ομορφιά θα δύνουνταν, όμως μυαλό δεν έχεις!
Έτσι που μίλησες αταίριαστα, μου 'χεις πολύ ταράξει
στα στήθη την καρδιά. Μα ακάτεχος δεν είμαι εγώ απ' αγώνες

180 καθώς φαντάζεσαι, μον' ήμουνα θαρρώ στους πρώτους μέσα,
όσο στη νιότη μου θαρρεύομουν και στα δικά μου χέρια.

Τώρα πολλά με ζώσαν βάσανα, πολλά έχω σύρει πάθη
μέσα σε τόσα αντροπαλέματα και κύματα αγριεμένα.
Μα κι έτσι, ακόμα τόσα που 'παθα, θα παραβγώ μαζί σας ·

185 αγκύλι στην καρδιά μου ο λόγος σου και μ' έχεις ξεσηκώσει!

Αυτά είπε, και πετάχτη κι άρπαξε, με το μαντί του ως ήταν,
δίσκιο τρανότερο, χοντρότερο, με πιο μεγάλο βάρος
απ' όλους που κρατούσαν κι έριχναν οι Φαίακες συνατοί τους,
κι αφού τον σβούριζε, τον πέταξε με σιδερένιο χέρι ·

190 κι ως βούιζε η πέτρα, οι Φαίακες όλοι τους, οι μακροκουπολάτες,
οι ξακουσμένοι στα πλεούμενα, στη γης έγειραν κάτω
απ' την ορμή της πέτρας · κι άφησε των άλλων τα σημάδια
ο δίσκος πίσω, από τα χέρια του πετώντας · κι η Παλλάδα
με είδη θνητού σημάδι βάνοντας του μίλησε και του 'πε:

195 «Κι ένας τυφλός θα το ξεχώριζε τέτοιο σημάδι, ξένε,
φαχουλευτά' τι αυτό δεν έσμιζε με τα πολλά των άλλων,
μον' είναι ομπρός που' μη σκιάζεσαι πια το δοκίμι ετούτο'
ποιος Φαίακας να το φτάσει δύνεται και ποιος να το περάσει;»

Στα λόγια τούτα ο θεός, πολύπαθος εχάρηκε Οδυσσέας,

200 θωρώντας τώρα μες στη σύναξη πως έχει κι ένα φίλο ·
του αλάφρωσε η καρδιά και μίλησε στους Φαίακες πιο αγεράτα:
«Φτάσετε τούτον πρώτα οι νιούτσινοι, μετά θα ρίξω κι άλλον
τόσο θα πάει για και μακρότερα, φαντάζομαι, και τούτος.
Μα κι απ' τους άλλους το κουράγιο του ποιόν σπρώχνει κι η καρδιά του;

205 να παραβγούμε ας έρθει! Μ' έχετε παραθυμώσει αλήθεια

Γροθιά και πάλεμα και τρέξιμο — τι θέλει να διαλέξει
από τους Φαίακες όλους όποιος σας; — εξόν ο Λαοδάμας,
τι ξένος του είμαι · ποιος θα τα 'βαζε με όποιον του δείχνει αγάπη;
Και τιποτένιος είναι κι άμυαλος αυτός που από δικού του

210 τον που τον δέχτη και τον φίλεψε θα πει ν' αντροκαλέσει
μέσα σε ανθρωπούς ξένους · χάλασε μονάχος τη δουλειά του!
Με όλους τους άλλους συνερίζομαι, δεν αψηφώ κανέναν
να τον γνωρίσω θέλω, αντίκρυ του να μετρηθώ' πολλά 'ναι
λέω των αντρών τα συνερίσματα, κακός δεν είμαι σε όλα'

215

ξέρω καλά το καλοτόρνευτο δοξάρι να δουλεύω ·
δικιά μου η σαγιτιά που θα 'βρισκε να ρίξει πρώτη κάποιον
μέσα στο πλήθος των αντίμαχων, όσο πολλοί κι αν ήταν
οι σύντροφοί μου, πλάι μου στέκοντας, κι όσο κι αυτοί αν δοξεύαν.

Στων Τρωών τη χώρα ένας με κέρδιζε μονάχα στο δοξάρι,

220 ο Φιλοχτήτης, σαν αρχίζαμε τις σαγιτιές οι Αργίτες'
μα από τους άλλους λέω δε βρίσκειται να με νικάει κανένας,
απ' τους θνητούς μαθές, που γεύονται ψωμί στον κόσμο απάνω.
Με τους παλιούς ηρώους δε θα 'θελα να μπω σε ξεσυνέρια,
τον Ηρακλή για και τον Εύρυτο, της Οιχαλίας το ρήγα,

225 που και με αθάνατους παράβγαιναν στου δοξαριού την τέχνη.
Γι' αυτό και τον τρανό τον Εύρυτο νωρίς τον βρήκε ο Χάρος,
κι ουδέ στο αρχοντικό του εγέρασε' τον σκότωσε οργισμένος
ο Φοίβος, σαν τον αντροκάλεσε να ρίξουν στο δοξάρι.
Και το κοντάρι ρίχνω όσο κανείς ουδέ σαγίτα ρίχνει.

230 Μόνο στα πόδια αλήθεια σκιάζομαι μη με περάσει κάποιος
από τους Φαίαιες, τι απ' τα κύματα τα πλήθια το κορμί μου
που επαιδεύτη, κι όπως το άρμενο δε μου 'μεινε ως το τέλος
γερό, να ξαποσταίνω πάνω του, μου λύθηκαν τα γόνα.»

Έτσι μιλούσε, κι όλοι απόμειναν και δεν έβγαναν άχνα,

235 και μόνο ο Αλκίνοος του αποκριθήκε κι αυτά τα λόγια του 'πε:
«Όσα μας είπες δε μας πείραξαν καθόλου αλήθεια, ξένε!
θέλεις μονάχα την αξιότη σου να δείξεις, που 'χεις πάντα,
θυμώνοντας που τούτος ο άγουρος μπροστά στη σύναξη όλη
σε ντροπίασε' ποιος άντρας φρόνιμος, που κρένει μυαλωμένα,

240 να πει κακό ποτέ θα δύνουνταν για τη δικιά σου αξιότη;
Μα τώρα ομπρός, και συ ένα λόγο μου ν' ακούσεις θέλω, σε άλλους
ηρώους για να τον πεις αργότερα, σαν τρως στο αρχοντικό σου
με τα παιδιά και τη γυναίκα σου, και τη δικιά μας τύχει
να θυμηθείς αξιότη: αδιάκοπα και μας ο Δίας πως δίνει

245 από τα χρόνια των πατέρων μας τρανές πιδεξιοσύνες.
Πυγμάχοι εμείς δεν είμαστε άψεγοι μηδέ και παλεστάδες,
μα τρέχουν γρήγορα τα πόδια μας, και πρώτοι στα καράβια.
Γλέντια, χοροί, πολλές ρουχαλλαξιές, λουτρά ζεστά, κλινάρια,
κιθάρες — με όλα αυτά χαρούμενοι περνούμε τη ζωή μας!

250 Τώρα απ' τους Φαίαιες οι καλύτεροι για ελάτε χορευτάδες
χορό ν' ανοίξετε, διαγέρνοντας στη γη του ο ξένος πίσω
να λέει στους φίλους του, πως είμαστε στα πόδια, στο τραγούδι
και στο χορό και στ' αρμενίσματα πολύ πιο πρώτοι απ' όλους.
Ένας ακόμα τη γλυκόλαλη να φέρει εδώ κιθάρα

255 για τό Δημόδοκο · θα βρίσκειται στο αρχοντικό μου κάπου.»
Αυτά είπε ο Αλκίνοος ο θεόμορφος, κι ευτύς κινούσε ο κράχτης

τη βαθουλή κιθάρα γρήγορα να φέρει απ' το παλάτι.
Κι οι κρισολόγοι, όπως σηκώθηκαν εννιά και διαλεγμένοι
απ' το λαό, που στα δοκίμια τους καλά τα πάντα ορίζαν,

260 το χοροστάσι ίσιωσαν κι άνοιξαν φαρδύ τρογύρα αλώνι.
Κι ως ήρθε ο κράχτης τη γλυκόλαλη κιθάρα κουβαλώντας,
τράβηξε αμέσως ο Δημόδοκος στη μέση, και τρογύρα
αγόρια πήραν θέση νιούτσικα, πιδέξιοι χορευτάδες,
κι αρχίσαν θείο χορό, τα πόδια τους χτυπώντας, κι ο Οδυσσέας

265 θιαμαίνονταν, τις σπίθες που 'βγαζαν τα πόδια τους θωρώντας.

Κι εκείνος την κιθάρα παίζοντας γλυκό τραγούδι αρχίζει,
πώς η Αφροδίτη η ομορφοστέφανη κι ο Άρης σε αγάπη επέσαν
και πώς αρχή κρυφά πρωτόσμιζαν στου Ηφαίστου το παλάτι'
κι εκείνος δώρα της εχάρισε πολλά, και το κλινάρι

270 βαριά του ρήγα Ηφαίστου εντρόπιασε' μα ο Γήλιος, που τους είδε
να σμίγουν, έτρεξε στον Ήφαιστο και του 'πε το μαντάτο.
Κι αυτός, σαν άκουσε το μήνυμα και τον πικρό το λόγο,
στο χαλκιδιό του επήγε κλώθοντας κακές δουλειές στα φρένα ·
και βάλθηκε, τρανό στο κούτσουρο πιθώνοντας αμόνι,

275 δίχτυα να φτιάνει, ασύντριφτα, άλυτα, για να βρεθούν δεμένοι.
Κι ως με τον Άρη τα 'χε, χάλκεψε με πονηριά τα δίχτυα,
κι έπειτα μπήκε μες στην κάμαρα, που πλάγιαζε τις νύχτες ·
κι άπλωσε γύρα τα πλεμάτια του στου κλιναριού τα πόδια,
πολλά να κατεβαίνουν έβαλε κι από τα μεσοδόμια,

280 λεπτά σαν αραχνιές · δε δύνουνταν κανείς να τα ξεκρίνει,
θεός κι ας ήταν τι με ξέχωρο τα 'χε χαλκέψει δόλο.
Κι αφού στην κλίνη γύρα εσκόρπισε τα δολερά του δίχτυα,
στη Λήμνο τάχα, στο καλόχτιστο να πάει νησί κινούσε,
που από τις άλλες χώρες πιότερη της είχε αγάπη πάντα.

285 Ο Άρης ωστόσο ο χρυσοχάλινος δε βίγλιζε του κάκου ·
τον Ήφαιστο θωρώντας που 'φευγε, τον ξακουστό τεχνίτη,
να πάει στου Ηφαίστου του περιλαμπρου κινούσε το παλάτι,
να σμίξει με την ωριοστέφανη Κυθήρεια λαχταρώντας.
Εκείνη απ' τον τρανό τον κύρη της, το γιο του Κρόνου, ό,τι είχε

290 γυρίσει και καθόταν κι άνοιζεν εκείνος, κι όπως μπήκε,
το χέρι σφίγγοντας της μίλησε κι αυτά της λέει τα λόγια:
«Πάμε, καλή μου, να πλαγιάσουμε, τον πόθο να χαρούμε ·
ο Ήφαιστος τώρα εδώ δε βρίσκεται' πια θα 'χει πάει στη Λήμνο
το δίχως άλλο, τους αγριόφωνους για ν' ανταμώσει Σίντες.»

- 295 Είπε, κι εκείνης της καλάρεσε να κοιμηθούν αντάμα'
όμως στο στρώμα μόλις έπεσαν, τρογύρα τους απλώσαν
κρυφά του πολυμήχανου Ήφαιστου τ' άφαντα δίχτυα, κι ούτε
πια είχαν τη δύναμη τα μέλη τους ν' ασκώσουν, να κουνήσουν,
και τότε το 'νωσαν πως πιάστηκαν και γλιτωμό δεν έχουν.
- 300 Στην ώρα πάνω ο Κουτσοπόδαρος, ο ξακουστός τεχνίτης,
με βιάση διάγειρε στον Όλυμπο, πριχού στη Λήμνο φτάσει'
ο Ήλιος μαθές τους παραμόνευε και του 'φερε μαντάτο.
Και πήρε δρόμο για το σπίτι του με πικραμένα σπλάχνα,
κι ως στάθη ομπρός στην πόρτα, η μάνητα βαριά τον συνεπήρε'
- 305 φωνή του ξέφυγε άγρια κι έκραξε τους αθανάτους όλους:
«Πατέρα Δία και σεις αθάνατοι θεοί μακάριοι, ελάτε!
Δέστε δουλειές για γέλια, αβάσταχτες, πως η Αφροδίτη δείχνει,
του γιου του Κρόνου η κόρη, πάντα της σε μένα καταφρόνια,
τι, είμαι κουτσός, και την αγάπη της την κρύβει για τον Άρη,
- 310 που ειν' όμορφος και τα ποδάρια του γερά, μα εγώ σακάτης
γεννήθηκα' σ' αυτό δεν έφταιξεν άλλος κανείς, μονάχα
οι δυο γονιοί μου, που δεν έπρεπε να μ' έχουν γεννημένο.
Μα για κοιτάχτε τους πως κοιτούνται και χαίρουνται τον πόθο
στην κλίνη τη δικιά μου! Η πίκρα μου θεριεύει που τους βλέπω.
- 315 Όμως κι αυτοί δεν το φαντάζουμαι πια να πλαγιάσουν έτσι
καν μια στιγμή, κι ας είναι η αγάπη τους τρανή· την όρεξη τους
κι οι δυο θα χάσουν! Μα τα βρόχια μου κι ο δόλος μου δεμένους
θα τους κρατούν, ωσόπου ο κύρης της τα δώρα μου γυρίσει,
που για τη σκύλα θυγατέρα του περίσσια του 'χα δώσει·
- 320 γιατί, κι αν είναι η κόρη του όμορφη, καμιά δεν έχει πίστη!»
- Σαν είπε αυτά, στο χαλκοκάτωφλο συνάχτηκαν παλάτι
Οι αθάνατοι οι άλλοι: ήρθεν ο Απόλλωνας ο μακροσαγιτάρης,
κι ο Ποσειδώνας ήρθε, κι έτρεξε κι ο Ερμής ο πρωτοκλέφτης,
και μοναχά οι θεές στα σπίτια τους από ντροπή απόμειναν.
- 325 Κι οι αγαθοδότες όπως στάθηκαν, οι τρισμακαρισμένοι
θεοί στην πόρτα αντίκρυ, σε άσβηστο ξέσπασαν όλοι γέλιο,
του Ήφαιστου ως είδαν του πολύβουλου τα δίχτυα και τους δόλους·
κι έτσι μιλούσεν ο καθένας τους στο διπλανό γυρνώντας:
«Καμιά δουλειά κακή δεν πρόκοψε' τον γρήγορο τον φτάνει
- 330
ο σιγανός. Για ιδές τον Ήφαιστο, που τσάκωσε τον Άρη,
κουτσός, αργός, τον πιο γοργόποδο μες στους θεούς του Ολύμπου,

με δόλο. Τώρα για το ντροπιασμά χρωστάει κι απανωτίμι!»

Τέτοια σταύρωναν συναλλήλως τους εκείνοι λόγια τότε,
κι ο Απόλλωνας ο ρήγας μίλησε του Ερμή και τέτοια του 'πε:

335 «Ερμή, του Δία γιε αγαθόδωρε, για πες μου, ψυχολάτη,
με τη χρυσή Αφροδίτη δίπλα σου θα το 'θελες στο στρώμα
να κοιτέσαι και να 'σαι με άλυτα πλεμάτια αλυσωμένος;»
Κι ο ψυχολάτης του αποκρίθηκεν Αργοφονιάς και του 'πε:
«Μακάρι, μακρορίχτη Απόλλωνα! Κι ας ήταν ένα γύρο

340 τρεις φορές τόσα δίχτυα αρίφνητα να ζώνουν το κορμί μου,
και σεις, θεοί, κι οι θέαινες όλες τους να μας θωρείτε,
φτάνει με τη χρυσή Αφροδίτη δίπλα μου να κοιτούμαι στο στρώμα!»

Έτσι μιλούσε, κι οι άλλοι αθάνατοι θεοί τα γέλια έβαλαν'
ο Ποσειδώνας μόνο αγέλαστος κρατιόταν, και ζητούσε

345 με παρακάλια από τον Ήφαιστο τον Άρη να λυτρώσει,
και κρίζοντας τον ανεμάρπαστα κινούσε λόγια ομπρός του:
«Λυσ 'τον, εγώ το παίρνω πάνω μου να σου πλερώσει πλέρια
ό,τι ταιριάζει στους αθάνατους μπροστά, καθώς προστάζεις.»
Κι ο δοξασμένος Κουτσοπόδαρος απηλογιά του δίνει:

350 «Της γης αφέντη, τέτοια πράματα μη μου ζητάς αλήθεια!
Για ένα χαμένο εγγύηση παίρνοντας χαμένος βγαίνεις πάντα.
Εσένα πως μες στους αθάνατους θεούς να δέσω, αν φύγει
ο Άρης αφήνοντας με απλέρωτο, μια και λυθεί απ' τα δίχτυα;»
Κι ο Ποσειδώνας του αποκρίθηκε και του 'πε, ο κοσμοσειστής:

355 «Ήφαιστε, αν πάρει δρόμο φεύγοντας και χρέος σου αφήσει πίσω
ο Άρης, ατός μου εγώ σου υπόσκειμαι να σου το ξεπλερώσω.»
Κι ο δοξασμένος Κουτσοπόδαρος απηλογιά του δίνει:
«Πρεπό δεν είναι κι ουδέ γίνεται να σου αρνηστώ τη χάρη.»

Αυτά είπεν ο αντρειωμένος Ήφαιστος και τα πλεμάτια λύνει ·

360 κι αυτοί, απ' τα δίχτυα που τους έδεναν σφιχτά λευτερωμένοι,
μεμιάς πετάχτηκαν και τράβηξαν — εκείνος για τη Θράκη,
τούτη, η Αφροδίτη η αχνογελόχαρη, στην Κύπρο πέρα έδιάβη,
στην Πάφο, όπου της είχαν τέμενος κι ένα βωμό ευωδάτο.
Εκεί την έλουσαν οι Χάριτες, την άλειψαν με λάδι αθάνατο,

365 με αυτό που αλείβονται κι οι άλλοι θεοί κι αστράφτουν,
και ρούχα πάγκαλα της φόρεσαν, θωρώντας να θαμάξεις.

Αυτά ετραγούδα ο πολυδόξαστος τραγούδιστής · ωστόσο

ακούμεντας ο Οδυσσέας αγάλλουνταν βαθιά, μαζί του κι οι άλλοι,
οι Φαίακες, οι άντρες οι μακρόκουποι και θαλασσοκουσμένοι.

370 Το Λαοδάμα τότε πρόσταξεν ο Αλκίνοος και τον Άλιο
χορό να στήσουν μόνοι, τι ήξεραν την τέχνη κάλλιο απ' όλους.
Κι εκείνοι πορφυρή στα χέρια τους, πανώρια επήραν σφαίρα,
που τους την είχε φτιάσει ο Πόλυβος με τη σοφή του τέχνη,
κι ο ένας απάνω ως τα βαθίσκιωτα τη σφεντονούσε νέφη,

375 λυγώντας πίσω, κι ο άλλος εύκολα, ψηλά απ' τη γη πεδώντας,
την έπιανε, περιχού τα πόδια του ξανά το χώμα αγγίζουν.
Κι αφού δοκίμασαν την τέχνη τους στη σφαίρα που πετούσαν
ίσια ψηλά, πήραν και χόρευαν στη γη την πολυθρόφα
κι έκαναν χίλια δυο σακίσματα · χτυπούσαν παλαμάκια

380 οι άλλοι στο αλώνι μέσα νιούτσικοι, κι ήταν ο αχός περίσσιος.

Τότε ο Οδυσσέας ο αρχοντογέννητος μιλούσε στον Αλκίνο:
«Αλκίνοε, βασιλιά περίλαμπρε, μες στο λαό σου ο πρώτος,
στην τέχνη του χορού δεν έχετε το ταίρι σας — μου το 'πες,
μα τώρα το 'δα με τα μάτια μου' σασιτίζω που τους βλέπω!»

385 Είπε, κι ο Αλκίνοος καταχάρηκε με του Οδυσσέα το λόγο,
κι ευτύς στους Φαίακες, στους περίλαμπρους μιλούσε κουπολάτες: «Ακούστε, Φαίακες
πρωτοστάτορες και πρωτοκεφαλάδες'
αλήθεια δείχνει να 'ναι ο ξένος μας περίσσια μυαλωμένος.
Μα ελάτε, δώρα να του δώσουμε φιλιάς, καθώς ταιριάζει.

390 Τη χώρα τούτη τώρα δώδεκα ρηγάδες αφεντεύουν,
περίλαμπροι, και τριτοδέκατος εγώ λογιέμαι ατός μου
μαντί καλοπλυμένο φέρτε του λοιπόν καθείς σας τώρα
κι ένα χιτώνα κι ένα τάλαντο χρυσάφι τιμημένο.
Και να τα φέρουν όλα γρήγορα, που ο ξένος παίρνοντας τα

395 στα χέρια, να κινήσει ολόχαρος απόψε για το δείπνο.
Κι ο Ευρύαλος θέλω με γλυκόλογα να τον καλοκαρδίσει
και μ' ένα δώρο, τι του μίλησε πιο πριν αταίριαστα του.»

Αυτά είπε ο Αλκίνοος κι οι άλλοι σύγκλιναν στα λόγια του κι αμέσως
από 'ναν κράχτη έστειλαν όλοι τους τα δώρα να τους φέρει.

400 Κι ο Ευρύαλος τότε απηλογήθηκε κι αυτά μιλώντας είπε:
«Αλκίνοε, βασι πια ερίλαμπρε, μες στο λαό σου ο πρώτος,
στους ορισμούς σου! Εγώ τον ξένο μας θα τον καλοκαρδίσω'
σπαθί του δίνω — ιδές το! — ολόχαλκο, που το χερόλαβό του
είναι ασημένιο · το θηγάρι του, που ολόγυρα το ντύνει,

405 φτιαγμένο από φίλντισι νιόκοπο' μεγάλο βιος αξίζει.»

Σαν είπε αυτά, το ασημοκάρφωτο σπαθί του παραδίνει,
και κρίζοντας τον ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Πατέρα ξένε, χαίρε! Αν ξέφυγε βαρύς κανένας λόγος,
ας τον σηκώσει ανεμοροούφουλας, αλλού μακριά να πέσει!

410 Κι ας δώσουν οι θεοί το ταίρι σου να ιδείς και στην πατρίδα
να στρέψεις· χρόνους βασανίζεσαι μακριά από τους δικούς σου.»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος του μίλησε Οδυσσέας:
«Χαίρε και συ, καλέ, κι οι αθάνατοι μόνο καλό ας σου δίνουν!
Μακάρι του σπαθιού, που μου 'δωκες καλοκαρδιζοντάς με,

415 να μην έρθει καιρός αργότερα να νιώσεις την ανάγκη!»

Αυτά είπε, και το ασημοκάρφωτο σπαθί περνά στους ώμους.
Ο ήλιος βουτούσε πια, σαν του 'φεραν τα τιμημένα δώρα'
κι οι κράχτες οι έμνοστοι τα πήγαιναν στου Αλκίνοιο το παλάτι,
κι εκεί τα παίρναν του αψεγάδιαστου του Αλκίνοιο οι γιοί, που τρέχαν

420 και τα ώρια δώρα μπρος στη μάνα τους τη σεβαστή απιθώναν.
Στους άλλους μπήκε ομπρός ο αντρώψυχος Αλκίνοιος, κι ως έφτασαν
και στα θρονιά τ' αψηλοπόδαρα κάθισαν του αντρωνίτη,
ο Αλκίνοιος στην Αρήτη emίλησε γυρνώντας, ο αντρειωμένος:
«Γυναίκα, φέρε εδώ την πιο όμορφη κασέλα μας και βάλε

425 μέσα χιτώννα κι ολοκάθαρο μαντί από τα δικά μας·
και στήστε στη φωτιά το χάλκιωμα, νερό ζεστάνετε του'
και σα λουστεί και δει τα δώρα του καλοσυγυρισμένα,
αυτά που οι Φαίακες οι αψεγάδιαστοι του κουβάλησαν, να 'χει
πια να χαρεί το γιόμα ξέγνοιαστος και το γλυκό τραγούδι.

430 Κι εγώ για δώρο την πανέμορφη μαλαματένια τούτη
του δίνω κούπα, στο παλάτι του σπονδές στο Δία σαν κάνει
και στους θεούς τους αποδέλοιπους, να μου θυμάται πάντα.»
Είπε, κι η Αρήτη ευτύς επρόσταξε τις δούλες της να στήσουν,
χωρίς να χάσουν ώρα, τρίποδο πα στη φωτιά λεβέτι.

435 Κι αυτές το λουτρολέβετο έστησαν στη λαμπαδούσα φλόγα,
νερό το γέμισαν, κι ως άναψαν κάτω δαδιά, εσκεπάστη
του λεβετιού η κοι πια απ' το σύφλογο και το νερό ζεστάθη.
Η Αρήτη ωστόσο απ' το κελάρι της μιαν όμορφη κασέλα
είπε και φέραν για τον ξένο της, και στοίβαζε τα δώρα

440 των Φαίακων τα τρανά, τα πάγκιαλα — τα ρούχα, το χρυσάφι.
Μαντί κι ωραίο χιτώννα του 'βαλεν ακόμα απ' τα δικά της,

κι έτσι γυρνώντας ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Ατός σου κοιτάζε το σιέπασμα, μετά σφιχτόδεσε το,
μήπως κανέννας στο ταξίδι σου βρεθεί και το πειράζει,

445 σε γλυκόν ύπνο αν γείρεις, στο άρμενο το μαύρο ως ταξιδεύεις.»

Τα λόγια τούτα ο θεός, πολύπαθος σαν άκουσε Οδυσσέας,
πήρε και σφάλισε το σιέπασμα και με πιδέξιο κόμπο,
που του 'χε μάθει η Κίρκη κάποτε, μεμιάς το σφιχτοδένει.
Στην ώρα πάνω κι η κελάρισσα τον κάλεσε ν' ανέβει

450 και να λουστεί' κι εκείνος χάρηκε ζεστά λουτρά σαν είδε ·
τόση δεν είχε καλοπόρεψη συχνά μαθές, αφόντας
της Καλυψώς της καλοπλέξουδης παράτησε το σπίτι'
τι εκείνη σα θεό τον γνοιάζουνταν αλήθεια νύχτα μέρα.
Κι αφού τον λούσαν και τον άλειψαν με μύρο οι παρακίορες

455 και με πανέμορφη τον έντυσαν χλαμύδα και χιτώννα,
απ' το λουτρό κινώντας τράβηξε να πάει στους κρασοπότες.
Κι η Ναυσιτιά, που απ' τους αθάνατους την ομορφιά είχε δώρο,
πλάι στου αντρωνίτη του καλόχτιστου τον παραστάτη εστάθη,
τον Οδυσσέα να ιδούν τα μάτια της και να τον καμαρώσει ·

460 κι έτσι μιλώντας ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Έχε γεια, ξένε! Στην πατρίδα σου σα φτάσεις κάποια μέρα,
μη μου ξεχνάς · πιο απ' όλους τη χρωστάς σε μένα τη ζωή σου!»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος της μίλησε Οδυσσέας:
«Μακάρι, Ναυσιτιά, του αντροκάρδου του Αλκίνοο θυγατέρα,

465 να δώσει ο Δίας, ο κεραυνόχαρος της Ήρας άντρας, να 'ρθω
στο σπίτι μου, τη μέρα κάποτε να ιδώ του γυρισμου μου!
Αν γύριζα, θα σου προσευχόμουν αδιάκοπα και πέρα
σα σε θεά, τι εσύ μου χάρισες ζωή ξανά, παρθένε!»

Σαν είπε τούτα, πήγε κι έκατσε στο ρήγα Αλκίνοο δίπλα,

470 την ώρα που τα κρέατα μοίραζαν και το κρασί συγκιέρνουν.
Κι ο κράχτης τον τρανό τους έφερε τραγουδιστή, που ο κόσμος
τόνε τιμούσε, το Δημόδοκο, και μπρός σε μια κολόνα
ψηλή, για ν' ακουμπάει, τον κάθισε, στους καλεσμένους μέσα.
Τότε ο Οδυσσέας ο πολυμήχανος ασπροδοντάτου χοίρου

475 κόβει απ' την πλάτη, που όλη γυάλιζε του πάχους, μια μερίδα -
την πιο μεγάλη πίσω αφήνοντας — και μίλησε του κράχτη:
«Να, δώσε, κράχτη, στο Δημόδοκο να φάει το κρέας ετούτο,
για να του δείξω την αγάπη μου, κι ας νιώθω τόση πίκρα.

Όλοι οι θνητοί στους τραγουδάρηδες τιμή και σέβας δείχνουν,

480 γιατί είναι η Μούσα που τους έμαθε πολλούς σιοπούς, και πάντα
για τη γενιά των τραγουδάρηδων μεγάλη αγάπη νιώθει.»

Αυτά είπε, κι ο διαλάλης το 'φερε και το 'βαλε στα χέρια
του ηρώου Δημόδοκου, που χάρηκε στα φρένα παίρνοντάς το.
Κι αυτοί στα ετοιμασμένα αντίκρυ τους φαγιά τα χέρια άπλωσαν

485 και σύντας του πιστού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,
γυρνώντας ο Οδυσσέας εμίλησε στον τραγουδάρη κι είπε:
«Απ' όλους τους θνητούς, Δημόδοκε, τιμώ περίσσια εσένα!
Ο Απόλλωνας για η Μούσα σ' έμαθε, του γιου του Κρόνου η κόρη'
που τραγουδάς με τάξη κι όμορφα των Αχαιών τη μοίρα,

490 τι έκαμαν, τι έπαθαν, τι τράβηξαν μαθές οι Αργίτες — όλα,
λες κι ήσουνα μπροστά για τ' ακουσες από κανέναν άλλον.
Μα άλλαξε τώρα, το μαστόρεμα τραγούδα μας του αλόγου
του ξύλινου, ο Επειός πώς το 'φτιασε μαζί με την Παλλάδα,
πώς ο Οδυσσέας ο αρχοντογέννητος το ανέβασε στο κάστρο

495 της Τροίας, γεμάτο από πολέμαρχους, κι η πολιτεία κουρσεύτη.
Αν τούτα εσύ με τάξη κι όμορφα μας τα ιστορήσεις τώρα,
δε θα βρεθεί στον κόσμο ανθρωπος να μην του μολογήσω
θεός καλόγνωμος πως σου 'δωκε του τραγουδιού τη χάρη!»
Είπε, κι αυτός, θεοσυνέπαρτος, κινούσε το τραγούδι,

500 απ' τη στιγμή που στα καλύβια τους βάλαν φωτιά και μπήκαν
στα καλοκούβερτα καράβια τους οι Αργίτες και κίνησαν.
Οι άλλοι, οι κρυμμένοι μέσα στο άλογο, στον Οδυσσέα τρογύρα
τον πολυδόξαστο, στη σύναξη των Τρώων βρίσκονταν κιόλας ·
τι οι Τρώες ατοί τους το 'χαν το άλογο στο κάστρο απάνω σύρει.

505 Εκεί στεκόταν τούτο · γύρα του καθούμενοι λαλούσαν
άκριτα λόγια οι Τρώες, κι οι γνώμες τους τριώ λογιά ακουγόνταν:
Το κούφιο ξύλο για με ανέσπλαχνο χαλκό να κομματιάσουν,
για στην κορφή ψηλά τραβώντας το στα βράχια να το ρίξουν,
για να το αφήσουν, στους αθάνατους, για να γλυκαίνει η οργή τους,

510 χαρίζοντας το. Τούτο κι έγινε' τι είχε γραμμένα η μοίρα'
να χαλαστεί το κάστρο, απ' τη στιγμή που εντός του θα δεχόταν
το γιγαντένιο ξύλινο άλογο, που οι πρώτοι Αργίτες μέσα
κάθονταν φέρνοντας το θάνατο και το χαμό στους Τρώες.
Έφאלε ακόμα, οι γιοί των Αχαιών απ' το άλογο πως βγήκαν

515

τον κούφιο τους κρυφώνα αφήνοντας, πώς πάτησαν το κάστρο
το απόγκρεμο και πώς το ρήμαξαν ολούθε δώθε κείθε,

πώς τέλος ο Οδυσσέας εκίνησε, παρόμοιος με τον Άρη,
να πάει με το Μενέλαο τρέχοντας στου Δήφοβου το σπίτι ·
κι έλεγε, ο πιο βαρύν του πόλεμος πώς στάθη εκείνος τότε,

520 και νίκησε με παραστάτισσα την αντρειανή Παλλάδα.

Αυτά ετραγούδα ο πολυδόξαστος τραγουδιστής · ωστόσο
έλιωνε εκείνος, και του μουσκεύαν τα μάγουλα απ' τα δάκρυα.
πώς μια γυναίκα κλαίει τον άντρα της, πεσμένη πάνωθ' του,
που ομπρός στους άλλους και στο κάστρο του σκοτώθη, για να διώξει

525 απ' τα παιδιά του και την πόλη του την ανελήτη μέρα'
κι αυτή να σπαρταράει θωρώντας τον και να πεθαίνει ομπρός της
σκούζει βαριά, χυμένη γύρα του · κι οι οχτροί με τα κοντάρια
στην πλάτη και στους ώμους πίσωθε χτυπώντας τη στο δρόμο
τη σπρώχνουν της σιλαβιάς, ασήκωτους καημούς και θλίψεις να 'χει,

530 κι από τον πόνο τον πικρότατο τα μαγουλά της λιώνουν
όμοια πικρά τα δάκρυα στάλαζαν απ' του Οδυσσέα τα μάτια.
Κανείς δεν το 'χε νιώσει που' κλαιγεν από τους άλλους όλους'
ο Αλκίνοος μοναχά τον πρόσεξε και τον νογήθη, δίπλα
καθώς καθόταν, και τον άκουσε να βαριαναστενάζει.

535 Ευτύς στους Φαίακες, τους περίλαμπρους μιλούσε κουπολάτες:
«Ακούστε, Φαίακες πρωτοστάτορες και πρωτοκεφαλάδες !
Πια την φιλόφωνη ο Δημόδοκος κιθάρα του ας σκολάσει'
δε μοιάζει αλήθεια το τραγούδι του χαρά να δίνει σε όλους ·
από την ώρα που στο δείπνο μας ο θεός ο τραγουδάρης

540 ασκώθη, μια στιγμή δεν έπαψε να κλαίει και να θρηνάται
ο ξένος μας' βαριά τα φρένα του θα βασανίζει πίκρα.
Λοιπόν ας πάψει ο τραγουδάρης μας, χαρά να νιώθουμε όλοι,
κι εμείς, τον ξένο που φιλεύουμε, κι ο ξένος μας · δεν έχει
κάλλιο απ' αυτό. Και μη δε δίνουμε στο σεβαστό μας ξένο

545 τώρα απ' αγάπη και προβάδισμα και τιμημένα δώρα;
Τον ξένο, τον ικέτη, που 'πεσε στα πόδια σου, τον νιώθεις
ίδια αδερφό, και λίγο αν έτυχε να 'χεις μυαλό. Για τούτο
και συ δε θέλω να μου κρύβεσαι · σε ό,τι ρωτώ αποκρίσου
πια δίχως δόλο' το καλύτερο θα ρρώ είναι να μιλήσεις.

550 Πες τ' ονομά σου! πώς σε φώναζαν η μάνα σου κι ο κύρης
κι οι άλλοι κει πέρα, μες στο κάστρο σας, κι ολόγυρα οι γειτόνοι;
Κανείς δεν έμεινε ανομάτιστος ποτέ από τους ανθρώπους,
καν αχαμνόσογος καν άρχοντας, στον κόσμο μια και βρέθη.
Μόλις παιδιά οι γονιοί γεννήσουνε, τα νοματίζουν όλα.

- 555 Κι ακόμα πες μου, ποια είν' η χώρα σου κι η πόλη κι ο λαός σου,
για να σε πάνε τα καράβια μας με τους διαλογισμούς τους'
τι εμείς οι Φαίακες στα καράβια μας δε θέμε καπετάνιους
κι ουδέ τιμόνια, σαν που βρίσκονται στων άλλων τα καράβια'
ό,τι λογιάζουμε, ό,τι θέλουμε μονάχα τους το βρίσκουν,
- 560 και των ανθρώπων όλων ξέροντας και καρπερά χωράφια
και πολιτείες, γοργά της θάλασσας τα πλάτη διαπερνούνε
συντυλιγμένα μες σε σύγνεφο και καταχνιά, κι που δ' έχουν
φόβο ποτέ τους να βουλιάζουνε κι ουδέ ζημιά να πάθουν.
Ακούστε όμως και τουτο: ο κύρης μου, χρόνια πα πια , ο Ναυσίθοσ,
- 565 θυμούμαι που 'λεγε πως κάποτε θα θύμωνε μαζί μας
ο Ποσειδώνας, τι όλους σπίτια τους γερούς τους προβοδάμε'
κι ένα καράβι μας καλόφτιαστο, την ώρα που θα 'ρχόταν-
από προβόδισμα, θα το 'σπαζε στο αχνό το πέλαο μέσα,
και με βουνό τρανό θα σκέπαζε την πολιτεία μας γύρα.
- 570 Τέτοια ιστορούσε τότε ο γέροντας · μα αυτά θα τα τελέψει
για θα τ' αφήσει ο θεός ατέλευτα, καθώς μαθές του αρέσει.
Μον' ελα τώρα, δώσ' μου απόκριση και την αλήθεια πες μου:
πώς ταξιδευτής και παράδειρες; σε ποιες edιάβης χώρες;
σε ποιους ανθρώπους; σε πολύψυχες ποιες πολιτείες εβρέθης;
- 575 ποιοί τους είναι άνομοι κι ανέσπλαχνοι και δεν ψηφουν το δίκιο,
και ποιοί αγαπούν τον ξένο νιώθοντας και του θεου το φόβο;
Κι ακόμα γιατί κλαιοι και δέρνεσαι, κάθε που ακούς, για πες μου,
της Τροίας τα πάθη κι όσα τράβηξαν οι Δαναοί από το Άργος;
Είναι οι θεοί που τους τα μοίρασαν και χαλασμό συγκλώσαν τόσων
- 580 ανθρώπων, στους μελούμενους για να γενούν τραγούδι.
- Μήπως μπροστά στην Τροία σκοτώθηκε κανείς απ' τους δικούς σου. γαμπρός για
πεθερός αντρώψυχος; τι αυτοί μαθές απ' όλους,
μετά απ' το σόι μας και το γαίμα μας, οι πιο δικοί μας είναι.
Για κι έχεις χάσει κάποιο σύντροφο σου 'χε αγάπη κι ήταν
- 585 αντρώψυχος; Κανείς δεν έβαλε πιο κάτω απ' αδερφό του
ποτέ το σύντροφο, που βρέθηκε μυαλό και γνώση να 'χει.»

Ομήρου Οδύσσεια - ι

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

-9- Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος του μίλησε Οδυσσέας:
«Αλκίνοε, βασιλιά περίλαμπρε, μες στο λαό σου ο πρώτος,
αλήθεια είναι όμορφο να κάθεται ν' ακούς τον τραγουδάρη,
και να 'ναι σαν αυτόν, που ακούγεται καθώς θεού η φωνή του."

5 Άλλη αναγάλλια εγώ τρανότερη δεν ξέρω, μόνο να 'χει
ο κόσμος όλος σε ξεφάντωση στρωθεί, κι οι καλεσμένοι
στο αρχονταρίκι ν' αφουγκράζονται το θείο τον τραγουδάρη,
γραμμή καθούμενοι · και δίπλα τους γεμάτα τα τραπέζια
ψωμί και κρέατα' κι ανασέρνοντας κρασί από το κροντήρι

10 να τρέχει ο κεραστής στις κούπες τους να το κερνάει, να πίνουν.
Αυτή η χαρά λογιάζω εστάθηκεν η πιο τρανή του ανθρώπου.
Μα να η καρδιά σου που λαχτάρησε τα πάθη μου να μάθει
τα θλιβερά, για να φουντώσουνε πιο ακόμα οι στεναγμοί μου.
Τι πρώτο να σου πω και τι στερνό ν' αφήσω, απ' όσα μύρια

15 βάσανα μου' δώκαν οι αθάνατοι που κυβερνούν τα ουράνια;

Μα τ' όνομά μου πρώτα ακούσετε, για να το ξέρετε όλοι'
θέλω κι αργότερα, ξεφεύγοντας της μοίρας και του Χάρου,
να μείνω φίλος σας, κι ας βρίσκεται το αρχοντικό μου αλάργα.
Είμαι ο Οδυσσέας, ο γιος του αντρόκαρδου Λαέρτη · ο κόσμος όλος

20 ξέρει τους δόλους μου, κι η δόξα μου ψηλά στα ουράνια φτάνει!

Πατρίδα μου ειν' η Ιθάκη η ξέφαντη, με το καμαρωμένο
το Νήριτο, το φυλλοσούσουρο βουνό της, κι ένα γύρο
νησιά πολλά προβάλλουν, όλα τους κοντά κοντά βαλμένα,
η Σάμη, η δασωμένη Ζάκυθο και το Δουλίχιο' κι είναι

25 η Ιθάκη χαμηλή, στο πέλαγο ψηλά ψηλά, στη δύση,
μα τ' άλλα αλάργα στου ήλιου βρίσκονται και της αυγής τα μέρη. Πετραδερό νησί,
μα ασύγκριτη λεβεντομάννα, κι ούτε
άλλο στον κόσμο εγώ γλυκύτερο μπορώ να δω απ' τη γη μου.
Η Καλυψώ, η θεά η πανέμορστη, στις βαθουλές σπηλιές της

30 μου αντίσκοφτε το δρόμο, θέλοντας να με κρατήσει γι' άντρα.
Κι η Κίρκη η δολερή απ' το σπίτι της στην Αία να φύγω πίσω
δε μ' άφηνε, κι αυτή γυρεύοντας να με κρατήσει γι' άντρα.
Όμως ποτέ δε μου μετάστρεψαν τη γνώμη μες στα στήθη ·
τι πιο γλυκό στον κόσμο τίποτε δεν ξέρω από πατρίδα

35

κι από γονιούς, ακόμα αν κάθεται σε μυριοπλούσια σπίτια
στα ξένα μέρη εκεί που βρέθηκες, αλάργα απ' τους γονιούς σου.
Άκουσε τώρα το πολύπαθο του γυρισμού ταξίδι

που μου 'χε ο Δίας ορίσει, ως άφηνα της Τροίας τη χώρα πίσω:
Από του Ιλίου τα μέρη μ' έριξαν στους Κίκονες οι άνέμοι,

- 40 στην Ίσμαρο' κι εγώ την πάτησα και σκότωσα τους άντρες,
κι όσα απ' το κάστρο τους κουρσέψαμε — γυναίκες, βιος περίσσιο —
μοιρασιά έγιναν, να 'χει φεύγοντας καθένας το δικό του.
Και τότε εγώ μίαν ώρα αρχύτερα να φύγουμε ζητούσα,
όμως εκείνοι οι τρισανέμουαλοι δε θέλαν να μ' ακούσουν.
- 45 Πινόταν το κρασί αλογάριστο, και πλήθος βόδια σφάζαν
στεφανοιέρατα, στριφτόζαλα, κι αρνιά στο ακροθαλάσσι.
Ωστόσο οι Κίκονες εφώναζαν τους Κίκονες τους άλλους,
που ήταν γειτόνοι τους, πιο αντρόκαρδοι και πιο πολλοί από κείνους,
κι ως ήταν στεριανοί, απ' τ' αμάξια τους να πολεμούν κάτεχαν,
- 50 μα και πεζή με τους αντίμαχους, σαν το καλνούσε η ανάγκη.
Και φτάσαν όσα τ' ανοιξιάτικα λουλούδια και τα φύλλα
την κονταυγή' κι εμάς μας πλάκωσε κακή και μαύρη μοίρα
του Δία τους άμοιρους, αρίφνητες να ποτιστούμε πίκρες.
Κι ως πήραν θέση, άνοιξαν πόλεμο, και δίπλα στ' άρμένα μας
- 55 ο ένας στον άλλο απάνω ρίχναμε με τα χαλκά κοντάρια.
Όσο βαστούσε η αυγή και πλήθαινε το φως της άγιας μέρας, αντιπαλεύοντας
κρατιόμαστε, κι ας ήταν πιότεροι μας'
όμως σαν πήρε ο γήλιος κι έγειρεν, η ώρα που λυούν τα βόδια,
μας καταπόνεσαν οι Κίκονες και στο φευγιό μας ρίξαν.
- 60 Από έξι σύντροφοι λιοντόκαρδοι σε κάθε μας καράβι
χάθηκαν, κι οι άλλοι ξεγλιτώσαμε της μοίρας και του Χάρου.
Κι ανοίξαμε πανιά να φύγουμε με πικραμένα σπλάχνα,
εμείς γλιτώνοντας το θάνατο — χωρίς τους συντρόφους μας.
Κι ουδέ πιο μπρός τα δρεπανόγυρτα καράβια μας κινήσαν,
- 65 πριν τρεις φορές τους δόλιους συντρόφους φωνάξουμε, έναν έναν,
που χτυπημένοι από τους Κίκονες στον κάμπο εσκοτωθήκαν.
Και τότε ο Δίας βοριά ξεσήκωσεν ο νεφελοστοιβάχτης
με φοβερό δρολάπι απάνω μας, και σκέπασε με νέφη
στεριά μαζί και πέλαα, κι άπλωσε θολή απ' τα ουράνια νύχτα.
- 70 Τρέχαν τα πλοία μας με τις πλώρες τους σκυφτές, και τα πανιά τους
στα δυό, στα τρία, στα πέντε σκίστηκαν απ' την όρμή του ανέμου.
Πως θα χαθούμε φοβηθήκαμε, και τα πανιά με βιάση
μαϊνάροντας στεριά γυρέψαμε με τα κουπιά, να βγούμε.
δυο νύχτες πανωτές κοιτόμαστε στον άμμο και δυο μέρες,
- 75 κι η έγνοια κι ο κάματος μας έτρωγαν τα σπλάχνα' η τρίτη ωστόσο
μόλις επήρε αυγή και χάραζε, κινούμε με απλωμένα

τ' άσπρα πανιά στα ορθά κατάρτια μας, καθούμενοι, τι εκείνα
καλά τα κυβερνούσαν ο άνεμος κι οι τιμονιέροι μόνο.
Θα 'φτανα ανέβλαβος στον τόπο μου, μα το Μαλιά ως ζητούσα

- 80 να κεφαλώσω, ξάφνου μ' έσπρωξαν μαζί βοριάς και κύμα
και ρέμα πέρα από τα Κύθηρα, κι αλάργα με ξοριάσαν.
Εννιά μερόνυχτα παράδερα μ' ενάντιους τους ανέμους
στο ψαροθρόφο απάνω πέλαγο' στις δέκα βγήκαμε όξω
στη γη των Λωτοφάγων, με άνθινη που ζουν θροφή μονάχα.
- 85 Μόλις στο ακρόγιαλο ανασύραμε νερό, γοργά το γιόμα
δίπλα στα γρήγορα καράβια μας συντάζαν οι συντρόφοι.
Και πια σα φάγαμε, σαν ήπιαμε και φράθηκε η καρδιά μας,
είπα να πέψω απ' τους συντρόφους μου να παν μπροστά να μάθουν
σαν ποιοι θνητοί, ψωμί που γεύονται, στα μέρη τούτα ζούνε,
- 90 απ' τους δικούς μου δυο διαλέγοντας, μαζί τους κι έναν κράχτη.
Κι αυτοί γοργά το δρόμο παίρνοντας τους Λωτοφάγους βρήκαν.
Κι οι Λωτοφάγοι δε μελέτησαν κακό στους συντρόφους μας
κανένα, μοναχά τους έδιναν λωτό ν' απογευτούνε.
Μα αν του λωτού το μελοστάλαχτο καρπό κανείς γεύοταν,
- 95 πια δε γνοιαζόταν για μηνύματα κι ουδ' έλεε να διαγείρει'
το 'χε να μείνει εκεί καλύτερο και με τους Λωτοφάγους
λωτό να γεύεται, κι ολότελα το γυρισμό ξεχνούσε.
Μα τους δικούς μου εγώ τραβώντας τους στα βαθουλά καράβια
μεβιάς τους έδεσα θρηνάμενους στους πάγκους από κάτω.
- 100 Τους άλλους πάλι μπιστεμένους μου συντρόφους να βιαστούνε
και ν' ανεβούν στα γοργοτάξιδα πλεούμενα προστάζω,
κανείς μη φάει λωτό κι ολότελα το γυρισμό ξεχάσει.
Κι ως ανέβηκαν δίχως άργητα και στα ζυγά κάθισαν
γγραμμή, την αφρισμένη θάλασσα με τα κουπιά χτυπούσαν.
- 105 Κι ανοίξαμε πανιά και φύγαμε με πικραμένα σπλάχνα,
ως που ξεπέσαμε στων άνομων, ανήμερων Κυκλώπων
τη γη, που αφήγουν στους αθάνατους θεούς τις έγνοιες όλες,
κι ουδέ φυτεύουν με τα χέρια τους ποτέ κι ουδέ κι οργώνουν
όλα τους άσπαρτα κι ανόργωτα φυτρώνουν απ' το χώμα,
- 110 στάρι, κριθάρι · μεγάλωργα στ' αμπέλια τους σταφύλια
απ' τις βροχές του Δία τρανεύοντας κρασί τους δίνουν πλήθιο.
Να βουλευτούν δεν έχουν σύναξες κι ουδέ από νόμους ξέρουν
στων αψηλών βουνών τ' ακρόκορφα σε σπήλια μέσα ως ζούνε,
χώρια απ' τους άλλους τις γυναίκες του και τα παιδιά του ορίζει
- 115 ο καθανείς, κι ουδέ που γνοιάζεται τι κάνει ο γείτονας του.

Ένα νησί που λέτε απλώνεται μπρός στο λιμάνι, αγρίδι,
μήτε κοντά μήτε κι απόμακρα στη χώρα των Κυκλώπων,
πυκνό λογγάρι' γίδια αρίφνητα βοσκολογούνε μέσα
— αγριόγιδα' τι ανθρώπου πάτημα δεν τ' αποδιώχνει εκείθε'

120 οι αγριμολόοι, που από 'να ακρόκορφο σε άλλο περνούν και σέρνουν
στους λόγγους μέσα τόσα βάσανα, δεν έρχονται εδώ πέρα'
κάμποι οργωμένοι εδώ δε βρίσκονται μηδέ θωρείς κοπάδια'
όλα είναι ανέσπαρτα κι ανόργωτα χειμώνα καλοκαιρι,
κι ούτε άνθρωπος κανείς, αγριόγιδες βελάστρες βόσκουν μόνο'

125 τι οι Κύκλωπες αλικομάγουλα πλεούμενα δεν έχουν,
κι ουδέ μαστόρους έχουν γι' άρμενα, να πιάσουν να σκαρώσουν
γι' αυτούς καράβια καλοκούβερτα, να τα τελεύουν όλα
σε ξένες πολιτείες αράζοντας, ως συνηθούν οι άνθρωποι
να σκίζουν με τα πλοία τη θάλασσα και να συναγρικιούνται.

130 Αυτοί και το νησί θα μέρωναν, σοδιά να δίνει πλούσια ·
τι η γη κακή δεν ήταν θα 'βγαζε τα πάντα στον καιρό τους ·
λιβάδια της ψαριάς της θάλασσας το κύμα πλάι θωρούσες,
αφράτα, με νερά' θα κάρπιζαν εδώ τ' αμπέλια αιώνια.
Κι είχε καλά χωράφια ο τόπος τους · σπαρτά τον κάθε χρόνο

135 βαθιά θα θέριζαν στην ώρα τους, τι ήταν παχύ το χώμα.

Είχε και κόρφο καλολίμανο' να δέσεις χρεία δεν ήταν
σκοινιά καθόλου, ουδέ αγκυρόπετρες να ρίξεις και πρυμάτσες,
μον' στα ρηχά να βγεις, προσμένοντας οι ναύτες πότε πάλε
θα πουν να φύγουν, μόλις οι ανέμοι ξανά φυσήξουν πρίμοι.

140 Στου λιμανιού την κόχη κρούσταλλο νερό αναβρεί από σπήλιο
— μιαν ανεβάλλουσα — κι ολόγυρα πολλές φυτρώνουν λεύκες.
Κει πέρα μπήκαμε κι αράξαμε · κάποιος θεός το δρόμο
στη σκοτεινή νυχτιά μας έδειχνε- δεν έφεγγε να ιδούμε.
Πυκνή καταχνιά τα καράβια μας περιζωνε' σε νέφη

145 κρυμμένο το φεγγάρι είχε χαθεί κι αυτό ψηλά απ' τα ουράνια.
Γι' αυτό και το νησί τα μάτια μας δεν το 'χαν ξεχωρίσει
μηδέ τα κύματα, που ολόμακρα καταγιαλού κυλούσαν,
ως τη στιγμή τα καλοκούβερτα που άραξαν άρμενα μας.
Κι ως τα καράβια άραξαν, τα πανιά μαϊνάρουμε όλα, κι όζω

150

κι εμείς εβγήκαμε στο ακρόγιαλο της θάλασσας απάνω,
και καρτερούσαμε κοιμάμενοι τη θείαν Αυγή να φέξει.
Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,
γυρνούμε το νησί, θαμάζοντας τις τόσες ομορφιές του ·

και του βουνού οι Κυράδες σήκωσαν, του Βροντοσκουταράτου

- 155 οι θυγατέρες, αγριοκάτσικα, να φάνε οι σύντροφοί μου.
Γυρτά δοξάρια, μακροκάλαμα κοντάρια απ' τα καράβια
μεμιάς αρπάζοντας αρχίζουμε, στα τρία διαμοιρασμένοι,
να ρίχνουμε, κι ευτύς μας έδωσε που ο θεός κυνήγι.
Καράβια με ακλουθούσαν δώδεκα, και πέσαν στο καθένα
- 160 από εννιά αγρίμια' δέκα διάλεξαν να πάρω εγώ μονάχα.
Έτσι, ως του ήλιου τα βασιλέματα καθούμενοι όλη μέρα
με πλήθος κρέατα και με ολόγλυκο κρασί ευφραινόμαστε όλοι ·
δε μας απόλειπε το κόκκινο κρασί μαθές ακόμα ·
είχαν τα πλοία μας · τι ως πατήσαμε το κάστρο των Κικόνων,
- 165 που ο καθένας μας εγνοιάστηκε να πάρει σε λαγήνια.
Σιμά μας των Κυκλώπων βλέπαμε τη γη και τους καπνούς της
κι απ' τα κοπάδια τα βελάσματα και τις φωνές των ίδιων.
Και σύντας ο ήλιος πια βασίλεψε και πήραν τα σκοτάδια,
σε ύπνο απογείραμε, στο ακρόγιαλο της θάλασσας απάνω.
- 170 Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,
όλους σε σύναξη τους κάλεσα κι αναμεσό τους είπα:
„ Οι άλλοι σας τώρα εδώ να μείνετε, πιστοί μου εσείς συντρόφοι,
κι ατός μου εγώ με το καράβι μου και με τους σύντροφούς μου
θα πάω να μάθω, εδώ ποιοι κάθονται, σαν τι λογής ανθρωποι.
- 175 Άνομοι να 'ναι τάχα, ανέσπλαχνοι, που δεν ψηφούν το δίκιο,
για έχουν ψυχή θεοφοβούμενη και συμπαθούν τον ξένο;"
Είπα, και στο άρμενο ανεβαίνοντας προστάζω τους συντρόφους,
μόλις ανέβουν στο πλεούμενο, να λύσουν τις πρυμάτσες.
Μπήκαν κι εκείνοι δίχως άργητα, και στα ζυγά ως καθίσαν
- 180 γραμμή, την αφρισμένη θάλασσα με τα κουπιά χτυπούσαν.
Και σύντας πια κει πέρα φτάσαμε — μακριά μαθές δεν ήταν —
στην άκραν άκρα, πλάι στη θάλασσα, θωρούμε ομπρός μας σπήλιο
ψηλό, με δάφνες κατασιέπαστο' πολλά κοπάδια μέσα,
γίδες και πρόβατα, μαντρίζουνταν τη νύχτα' και τρογύρα
- 185 μια αυλή αφηλή, που την περιζωναν στη γη χωμένες πέτρες
κι ακόμα δρυς αφηλοφούντωτοι και τρισιμεγάλα πεύκα.
Ένας πελώριος άντρας πλάγιαζε κει μέσα, που τ' αρνιά του
βοσκούσε μοναχός, παράμερα' κι που δ' έσμιγε τους άλλους
ποτέ, μον' πάντα του ασυντρόφιαστος με το κακό στα φρένα
- 190 Τόσο θεόρατος που τα 'χανες, δε θύμιζε άνθρωπο, όχι,
που τρώει ψωμί, μονάχα ακρόκορφο λες κι ήταν δασωμένο

βουνού αψηλού, που στ' άλλα ανάμεσα μονάχο ξεχωρίζει.

Στους άλλους τότεμπιστεμένους μου συντρόφους δίνω διάτα
στο άρμενο πλάι να μένουν, το άρμενο στο νου τους πάντα να 'χουν.

195 κι υστέρα δώδεκα διαλέγοντας, τους πιο αντρειανούς συντρόφους.
κινούσα, ασκί κρατώντας γίδινο, κρασί γεμάτο μαύρο,
γλυκόπιτο' μου το 'χε ο Μάρωνας, του Ευάνθη ο γιος, χαρίσει
του Φοίβου ο λειτουργός, στην Ίσμαρο που ζούσε, σκέποντας -
στο άλσος του Απόλλωνα το σύδεντρο καθόταν, μα από σέβας

200 δεν του πειράξαμε το ταίρι του και το παιδί του, μήτε
τον ίδιο εμείς · γι' αυτό μου χάρισε παράξια δώρα τότε:
Τάλαντα εφτά χρυσάφι μου 'δωκε με τέχνη δουλεμένο,
κι ακόμα ένα κροντήρι ολόργυρο μου χάρισε, και τέλος
λαγήνες δώδεκα μου γέμισε κρασί γλυκό κι ακράτο,

205 που να το πίνουν μόνο αθάνατοι' στο σπίτι του κανένας
δούλος για βάγια του δεν κάτεχε κρασί πως έχει τέτοιο,
έξω απ' τον ίδιο, τη γυναίκα του και μια κελάρισσά τους.
Και κάθε που ήταν απ' το κόκκινο γλυκό κρασί να πιούνε,
μια κούπα μόνο αρκούσε σε είκοσι μέτρα νερό να ρίξει,

210 κι απ' το κροντήρι ευτύς ξεχύνουνταν γλυκιά ευωδιά ένα γύρο,
θειϊνά, και τότε πια δεν άντεχες να μην το δοκιμάσεις.
Ασκή τρανό από τούτο γέμισα, και πήρα το ταγάρι
με τις θροφές' ψυχανεμίζονταν η πέρφανη καρδιά μου
πως άντρα ν' ανταμώσω πήγαινα περίσσια αντρεία ζωσμένο,

215 άγριο, που ουδέ από νόμους ήξερε κι ουδέ το δίκιο εψήφα.
Σε λίγο ομπρός στο σπήλιο φτάσαμε, μα μέσα αυτός δεν ήταν,
μον' τα παχιά τ' αρνιά του εβόσκιζε ψηλά στα βοσκοτόπια.
Κι εμείς το σπήλιο τριγυρίζοντας το αποθαμάξαμε όλο:
τυριά γεμάτα τα τυρόβολα' στις μάντρες στοιβαγμένα

220 τ' αρνιά, τα ρίφια' κι ήταν ξέχωρα κλεισμένη η κάθε γέννα,
χώρια μαθές τα πρωτογέννητα και χώρια τα μεσάτα,
και τα ψιμάρνια χώρια' ξέχειλα τ' αγγειά από ορό θωρούσες —
λεβέτια, σιάφες, όλα, που 'φτιανε, να τα 'χει και ν' αρμέγει.
Τα παρακάλια τότε οι σύντροφοι κινούσαν, πρώτα απ' όλα

225

να πάρουμε τυριά να φύγουμε, και πάλι διαγυρνώντας
αρνιά από τα μαντριά ν' αρπάξουμε και ρίφια, να τα πάμε
στο πλοίο, κι αμέσως να μακρύνουμε πα στ' αρμυρά πελάγη.
Μα εγώ δεν άκουσα, και θα 'μαστε πολύ πιο κερδεμένοι'

πρώτα να ιδώ τον ίδιον ήθελα κι αν θα μου δώσει δώρα'

230 μα οι σύντροφοί μου δεν θα γνώριζαν καμιά του καλοσύνη!

Ανάψαμε φωτιά και στους θεούς προσφέραμε θυσίες,
μετά κι εμείς να φάμε πήραμε τυρί, και καθισμένοι
τον καρτερούσαμε, ως που γύρισε · στην πλάτη εκουβαλούσε
ξύλα στεγνά, ένα ακέριο φόρτωμα, να τα 'χει για το δείπνο.

235 Κι ως χάμω τα 'ριξε, αντιάλλησε βαριά τρογύρα ο βράχος.
Εμείς στην αγκωνή χωθήκαμε του σπήλιου φοβισμένοι,
κι αυτός στο σπήλιο το πλατύχωρο τα ζωντανά του μπάζει,
όλα όσα θα 'ρμεγε, όξω αφήνοντας τ' αρσενικά — τους τράγους
και τους κριγιούς — στην αφηλόχτιστην αυλή · μετά ένα βράχο,

240 που 'χε να κλειεί του σπήλιου το άνοιγμα, σηκώνει και σφαλίζει,
κατάβαρο' και να τον φόρτωνες σε εικοσιδυό καρότσια
γερά και να 'χουν ρόδες τέσσερεις, δε σάλευε απ' τον τόπο ·
τόσο τρανός ο βράχος που 'βαλε στην πόρτα, για να κλείσει.
Κι ως τις αρνάδες πήρε κι άρμεξε και τις βελάστρες γίδες

245 με τάξη, τα μικρά στις μάνες τους να τις βυζάζουν σπρώχνει.
Μισό απ' το γάλα το άσπρο βάλθηκε μετά γοργά να πήξει,
κι όπως το μάζωξε, το απίθωσε στα τυροβόλια μέσα'
το άλλο μισό σε κάδους το 'βαλε να το 'χει για την ώρα
που θα δειπνούσε, με το χέρι του ν' απλώνει και να πίνει.

250 Κι ως όλες τις δουλειές ξετέλεψε χωρίς ν' αργήσει, πήρε
φωτιά ν' ανάψει, κι ως μας ξέκρινε, τέτοια ρωτώντας είπε:
„ Ξένοι, πούθε έρχεστε αρμενίζοντας στης θάλασσας τις στράτες;
Ποιοί 'στε; Δουλειά καμιά μην έχετε; Για και γυρνάτε ως λάχει,
σαν τους κουρσάρους, μες στα πέλαγου τριγυρνούν και φέρνουν

255 κακό στον άλλο κόσμο, παίζοντας την ίδια τη ζωή τους;"
Αυτά είπε, κι η καρδιά μας ράγισε · μας έπιασε τρομάρα
τέτοιο βαρύ γρικώντας μούγκρισμα, τέτοιο θεριό θωρώντας ·
ωστόσο κι έτσι του αποκρίθηκα κι αυτά του συντυχαίνω:
„ Αργίτες είμαστε · μισεύοντας από την Τροία, μας δείραν

260 στα πλάτη τ' άμετρα της θάλασσας λογής λογής ανέμοι.
Στα σπίτια μας να πάμε θέλαμε, μα πήραμε άλλες στράτες
και δρόμους άλλους, από θέλημα του Δία το δίχως άλλο.
Στο γιο του Ατρέα τον Αγαμέμνονα σταθήκαμε στρατιώτες —
καμάρι μας! Στον κόσμο η δόξα του παντού γιγάντια απλώνει,

265 που τέτοιο μέγα κάστρο επάτησε και σκότωσε χιλιάδες.
Κι εμείς, φτασμένοι εδώ, προσπέφτουμε στα γόνατα σου τώρα,

σαν ξένους αν μας καλοσκάμνιζες με αγάπη · ωστόσο κι άλλο
μπορούσες να μας δώσεις χάρισμα, στους ξένους ως ταιριάζει.
Σεβάσου τους θεούς, στα πόδια σου μας βλέπεις, αντρειωμένε'

270 τιμή στους ξένους πρέπει · αντάμα τους οδεύει ο Δίας ο ξένιος.
για να παιδεύει τους που αδίκησαν τον ξένο, τον ικέτη."

Είπα, κι εκείνος με ανελέημονη καρδιά μου απηλογήθη:
„ Μυαλό δεν έχεις, ξένε, φαίνεται, για από μακριά θα φτάνεις
που τους θεούς μου λες να σκιάζουμαι, να φεύγω την οργή τους!

275 Μηδέ το Δία ψηφούν οι Κύκλωπες το βροντοσκουταράτο,
μηδ' άλλο θεό κανένα, τι είμαστε πολύ τρανότεροι τους.
Αν δε θελήσω εγώ, δε θα 'βρετε και συ κι οι σύντροφοί σου
σπλαχνιά καμιά' πολύ που μ' ένιαζε να μου χολιάσει ο Δίας!
Μα το καράβι σου πού το άραξες το καλοσκαρωμένο;

280 Εδώ μαθές κοντά για απόμακρα; Για μίλα μου να ξέρω!"
Με αυτά με ψάρευε, μα δούλευε και μένα ο νους περίσσια
κι είδηση επήρα κι έτσι απόκριση πονηρεμένη δίνω:
„ Ο Ποσειδώνας το πλεούμενο μας το 'κανε κομμάτια
σε μια ακρινή γωνιά της χώρας σας στα βράχια ρίχνοντας το,

285 οι πελαγίσιои άνεμοι ως το 'σπρωξαν και χτύπησε σε κάβο'
μονάχα εγώ κι αυτοί απ' το θάνατο γλιτώσαμε τον άγριο."

Είπα, κι εκείνος ο ανελέημονος δεν αποκρίθη λέξη,
μονάχα πάνω στους συντρόφους μου χιμάει και βάζει χέρι,
κι έπιασε δυο και τους κοπάνισε στη γης, κουτάβια ως να 'ταν,

290 και τα μυαλά τους κάτω εχύθηκαν και μούσκεψαν το χώμα.

Μετά τους έκοψε, τους λιάνισε και σύνταζε το δείπνο,
και πήρε, λιώντας λες βουνόθρεφτος, να τρώει χωρίς ν' αφήσει
τίποτα πίσω, σάρκες, κόκαλα, και σπλάχνα και μεδούλια.
Εμείς, θωρώντας τέτοιο αβάσταχτο κακό, στο Δία με θρήνους

295 τα χέρια υψώναμε' δε βλέπαμε μπροστά μας φως κανένα.

Κι ο Κύκλωπας, τα κρέατα ως έφαγε τ' ανθρωπινά κι ακράτο
ρούφηξε γάλα κι απογέμισε την άπατη κοιλιά του,
καταμεσός στ' αρνιά του εκοίτονταν φαρδύς πλατύς στο σπήλιο.
Εγώ για μια στιγμή μελέτησα στην πέρφανη καρδιά μου

300

να πάω κοντά, και με το χέρι μου να ψάξω, πού το σκότι
του κρύβει η σκέπη να 'βρω, κι έπειτα το κοφτερό σπαθί μου
να σύρω, να το μπήξω μέσα του' μα ευτύς αλλάζω γνώμη ·

τι θα μας έβρισκε ακαρτέρευτος χαμός και μας στο σπήλιο.
Ποιος είχε χέρια τον ασήκωτο να ξεσαλέψει βράχο,

- 305 που εκείνος κλείνοντας απίθωσε στις αψηλές του πόρτες;
Έτσι προσμέναμε στενάζοντας τη θείαν Αυγή να φέξει.

Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,
ανάβει τη φωτιά, κι ως άρμεξε το διαλεχτό κοπάδι με τάξη,
τα μικρά στις μάνες τους να τις βυζάζουν σπρώχνει.

- 310 Κι ως όλες τις δουλειές ξετέλεψε χωρίς ν' αργήσει, αρπάζει
δυο πάλε απ' τους δικούς μου συντρόφους και στρώθηκε στο γιόμα. Χορτάτος πια το
βράχο ανέκοπα μετακουνάει το μέγα,
και το παχύ κοπάδι απ' τη σπηλιά σαν έβγαλε, τον στήνει
ξανά, λες κι έβαζε το σκέπασμα σε σαϊτολόγο απάνω ·

- 315 και πήρε το βουνό, σφυρίζοντας, με τα παχιά τ' αρνιά του
ο Κύκλωπας · κι εγώ απομένοντας κακά στο νου λογιούσα,
αν η Αθηνά να πάρω μου 'δινε το γδίκιωμό μου πίσω.
Και τούτη η πιο καλή μου εικάστηκε βουλή · σε μάντρα δίπλα
κάποιο κορμό θωρούμε ελίτικο, χλωρό, τρανό, κομμένο

- 320 από τον Κύκλωπα για αργότερα, ραβδί του να τον έχει,
σαν ξεραθεί. Κι εμείς, θωρώντας το μπροστά μας, με κατάρτι
το συνομοιάζαμε γι' απλόχωρο καματερό καράβι,
μαύρο, εικοσάνκουπο, τα πέλαγα που σιίζει τα μεγάλα'
τόσο λογιάζαμε το μάκρος του πως είναι και το χόντρος.

- 325 Ένα κομμάτι τότε του 'κοψα, μακρύ σαν την οργιά μου,
και στους συντρόφους το παράδωκα, να μου το ξεφλουδίσουν
κι όπως το ίσιωσαν, πήρα το 'ξυσα, στην άκρη μύτη να 'χει,
κι ευτύς, για να σκληρύνει, το 'χωσα στις στίας τη φλόγα μέσα,
μετά με τέχνη το συγύρισα στην κοπριγιά από κάτω,

- 330 που άπλωνε ολούθε σκόρπια, ατέλειωτος σωρός, στο σπήλιο μέσα.
Λαχνό στους άλλους τότε πρόσταξα να ρίξουν, για να ιδούμε,
μαζί μου ποιοί κουράγιο θα 'παιρναν ν' ασκώσουν το παλούκι
και να το χώσουν μες στο μάτι του, μόλις τον πάρει ο γύπνος.
Κι έπεσε ο κλήρος στους που θα 'θελα κι ατός μου να διαλέξω,

- 335 όλοι όλοι τέσσερεις οι σύντροφοι, κι εγώ μαζί τους πέντε.
Το δείλι εγύρισε τα ωριόμαλλα κοπάδια του λαλώντας,
κι ευτύς στο σπήλιο το πλατύχωρο τα ζωντανά του μπάζει
— όλα, κι ουτ' ένα στην ψηλόχτιστη δεν άφησε όζω αυλή του ·
κάτι θαρρείς ψυχανεμίζονταν για και θεός του το 'πε.

- 340 Κι ως σήκωσε ψηλά κι απίθωσε μπρος στη μασιά το βράχο,

με τάξη τις αρνάδες άρμεξε και τις βελάστρες γίδες,
στερνά και τα μικρά στις μάνες τους να τις βυζάξουν σπρώχνει.
Κι ως όλες τις δουλειές του ετέλεψε χωρίς ν' αργήσει, αρπάζει
δυο πάλε απ' τους δικούς μου συντρόφους και στρώθηκε στο δείπνο.

345 Κι εγώ τον Κύκλωπα σιμώνοντας κινούσα λόγια κι είπα,
καυκί κρατώντας μες στα χέρια μου, κρασί γεμάτο μαύρο:
„ Κύκλωπα, εγεύτης σάρκα ανθρώπινη · για πίες κρασί από πάνω,
να μάθεις τι λογής φυλάγαμε πιστό στο πλοίο μας μέσα.
Σπονδή για να σου κάμω το 'φερνα, μπορεί να με λυπόσουν

350 και στην πατρίδα μου να μ' έστελνες' μα εσύ ξεφρενιασμένος
πια δε βασιτέσαι. Πως αργότερα θα πει να σου 'ρθει κι άλλος
απ' τους πολλούς ανθρώπους, άσπλαχνε, τέτοια ανομιά που δείχνεις;"

Είπα, κι αυτός το δέχτη, το άδειασε και φράθηκε περίσσια,
τέτοιο κρασί να πιεί γλυκόπιστο, και μου ζητούσε κι άλλο:

355 „ Αν με αγαπάς, ακόμα δώσε μου, και πες μου τ' ονομά σου,
μα τώρα ευτύς, και συ χαρούμενος το δώρο σου να πάρεις.
Πλούσια είναι η γη μας, και στους Κύκλωπες απ' τις βροχές του Δία δίνουν κρασί τα
μεγαλόρωγα στ' αμπέλια μας σταφύλια'
μα ένα κρασί σαν τούτο, αθάνατο, μόνο οι θεοί το πίνουν!"

360 Είπε, κι εγώ από το φλογόμαυρο κρασί ξανακερνούσα'
τρεις φορές του 'δωκα, τρεις το άδειασε κι ο ανέμυαλος ως κάτω.
Σαν είδα το κρασί στου Κύκλωπα τα φρένα να 'χει ανέβει,
γλυκομιλώντας του αποκρίθηκα κι αυτά του συντυχαίνω:
„ Το ξακουστό γυρεύεις, Κύκλωπα, να μάθεις όνομα μου ·

365 θα το 'χεις, μα και συ που 'τάξεις να μου χαρίσεις δώρο!
Κανένας τ' όνομά μου, κι όλοι τους Κανένα με φωνάζουν,
κι η μάνα μου μαθές κι ο κύρης μου κι οι επίλοιποι σύντροφοι."

Είπα, κι εκείνος με ανελέημονη καρδιά μου απηλογήθη:
„ Θ' αφήσω τον Κανένα ολόστερνο να φάω' πιο πριν τους άλλους

370 θα φάω συντρόφους του · το δώρο μου για σένα ετούτο θα 'ναι!"

Αυτά είπε, κι έγειρε τ' ανάσκελα, και βρέθη ξαπλωμένος
με το χοντρό του σβέρκο ανάζερβα, και βούλιαξε στον ύπνο
τον παντοδαμαστή' κι ανάβλυζαν κρασί και βούκες σάρκες
ανθρωπινές απ' το λαρύγγι του, και ξέρναε μεθυσμένος.

375

Μεμιάς εγώ βαθιά παράχωσα στη θράκα το παλούκι,
ως να πυρώσει μόνο, κι έδινα μιλώντας στους συντρόφους
κουράγιο, μήπως απ' το φόβο του κανείς αναγυρίσει.

Σαν ήρθεν η ώρα πια το ελίτικο παλούκι να κορώσει,
χλωρό κι ας ήταν, και κοκκίνιζε σαν κάρβουνο αναμμένο,

380 το πήρα απ' τη φωτιά και σίμωσα · κι οι σύντροφοι ένα γύρο
στάθηκαν ποιος θεός μας φύσηξε τρανό κουράγιο τότε;
Το σουβλερό στην άκρη πιάνοντας ελίτικο παλούκι
οι άλλοι στο μάτι του το κάρφωσαν κι εγώ, πεσμένος πάνω,
το στρούφιζα, καθώς ο μάστορας τρυπάει με το τρυπάνι

385 μαδέρι καραβιού, κι οι αργάτες του, λουρί απ' τις δυο τις άκρες
μια εδώ μια εκεί τραβώντας, άπαντα γυρίζουν το τρυπάνι ·
παρόμοια στρέψαμε στο μάτι του βαθιά το πυρωμένο
μπροστά παλούκι, που όπως λάβριζε, πλημμύριζε στο γαίμα'
κι η πυρά απ' το βολβό που καίγονταν ματόκλαδα και φρύδια

390 του καψαλούσε, και χοχλάκιζαν οι ρίζες του ματιού του.

Πως ο χαλιδάς, σκεπάρνι θέλοντας να βάψει για πελέκι,
πυρό σε κρύο νερό το βούτηξε, και τούτο τσιτσιρίζει,
τι αυτό είναι που όλη του τη δύναμη στο σίδερο θα δώσει ·
όμοια το μάτι του τσιτσιρίζει τρογύρα στο παλούκι.

395 Κι έσυρε εκείνος άγριο μούγκρισμα, που οι βράχοι αντιλάλησαν.
Κάνουμε πίσω απ' την τρομάρα μας εμείς, κι εκείνος σέρνει αιματοστάλαχτο απ' το
μάτι του το ελίτικο παλούκι
και το πετάει μακριά του, ξέφρενος σαλεύοντας τα χέρια ·
και με φωνή τρανή τους Κύκλωπες ανακαλούσε γύρω,

400 που στις κορφές τις ανεμόδαρτες σε σπήλια μέσα εζούσαν.
Κι άλλος αλλούθε πήραν κι έτρεχαν γρικώντας τις φωνές του,
κι όξω απ' το σπήλιο γύρω εστάθηκαν ρωτώντας τι έχει πάθει:
„ Ποια σου 'ρθε συφορά, Πολύφημε, κι αψοφονάζεις έτσι
μέσα στη θεία τη νύχτα κι άσκιωσες και μας από τον ύπνο;

405 Αθέλητα σου μήπως σου άρπαξαν τ' αρνιά, για εσέ τον ίδιο
μεβιάς για και με δόλο βάλθηκε κανείς να θανατώσει;"
Κι απ' τη σπηλιά τρανός Πολύφημος απηλογιά τους δίνει:
„ Κανένας, φίλοι, όπου με αφάνισε, κι όχι μεβιάς — με δόλο!
Και τότε εκείνοι με ανεμάρπαστα του αποκρίθηκαν λόγια:

410 „ Αφού κανένας δε σου ρίχτηκε και βρίσκεσαι μονάχος,
αρρώστια ο μέγας Δίας αν σου 'στείλε, πώς θες να την ξεφύγεις; Ευκήσου μοναχά στον
κύρη σου, στο ρήγα Ποσειδώνα!"

Είπαν και φύγαν, κι αναγάλλιασε βαθιά η καρδιά μου εμένα,
που τ' όνομά μου κι η αφεγάδιαστη τους γέλασε βουλή μου.

415 Ωστόσο ο Κύκλωπας, μουγκρίζοντας, βογγώντας απ' τους πόνους, ψαχουλεύτά ως την
πόρτα τράβηξε και κύλησε το βράχο,
κι ατός του μπρος στην πόρτα εκάθισε με διάπλατα τα χέρια,
μήπως κανέναν πιάσει, ως θα 'βγαίνει μαζί με το κοπάδι ·
για τόσο με περνούσε ανέμυαλο! Μα εμένα ο νους μου κιόλας

420 πήρε και δούλευε, τα πράματα δεξιά πως θα 'βγουν όλα,
αν δρόμο θα 'βρισκα τους συντρόφους και μένα να γλιτώσω
απ' το χαμό, και δόλους ύφαινα λογής λογής και τέχνες ·
κι ως τη ζωή μας όλοι επαίζαμε κι απάνω μας κρεμόταν
καιό μεγάλο, αυτό μου εικάστηκε το πιο καλό πως είναι:

425 Ήταν εκεί κριγιοί δασόμαλλοι, τρανοί, καλοθρεμμένοι,
και το μαλλί τους μαυρομόρικο · χωρίς να κάνω κρότο
με λυγαριές συντρείς τους έδενα καλόστριφτες, που βρήκα
το άνομο τέρας να 'χει, ο Κύκλωπας, για στρώμα, να κοιμάται.
Οι τρεις κριγιοί κι από 'ναν σήκωναν τον άντρα κάτωθι του

430 κουβάλειε ο μεσιανός και πήγαινε · μαζί, σκεπάζοντας τον,
τραβούσαν οι άλλοι δυο δεξόζερβα. Κι όσο για με τον ίδιον,
απ' το κοπάδι ξεχωρίζοντας το πιο γερό κριάρι
το αγκάλιασα απ' το σβέρο, κόλλησα στη μαλλιαρή κοιλιά του
και πέτρα την καρδιά μου κάνοντας εκρύφτηκα από κάτω,

435 απ' το πυκνό μαλλί κρεμάμενος, που με αποσιέπαζε όλο.

Έτσι προσμέναμε στενάζοντας τη θείαν Αυγή να φέξει.
Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,
για τη βοσκή με ορμή ξεχύθηκαν τ' αρσενικά να βγούνε.
Με σπαργωμένα τα μαστάρια τους, ανάρμεχτα, στις μάντρες

440 τα θηλυκά βέλαζαν άπαυτα · κι ο αφέντης τους, σε πόνους
μέσα ανημέρωτους, ψαχούλευε των κριαριών τις πλάτες,
ορθά ως διάβαιναν τούτο ο ανέμυαλος δεν ένιωσε,
πως ήταν κάτω απ' τα στήθη των δασόμαλλων αρνιών δεμένοι εκείνοι!
Στερνός, ολόστερνος ετράβηξε να βγει ο κριγιός ο μέγας,

445 τι το μαλλί κι εγώ τον βάραιναν, που 'χα σκεφτεί το δόλο.
Κι αυτά είπε ο δυνατός Πολύφημος, καθώς τον ψαχουλούσε:
„ Κριάρι μου καλό, τι μου 'παθες και βγαίνεις απ' το σπήλιο
έτσι στερνό; Δε μένεις άλλοτε ξοπίσω απ' το κοπάδι"
πρώτο κινάς γοργά στ' ολόδροσο γρασίδι να βοσκήσεις,

450

πρώτο τη στράτα παίρνεις τρέχοντας στου πόταμου το ρέμα,
και πρώτο να γυρίσεις βιάζεσαι το δειλινό στη μάντρα.
Τώρα κινάς στερνό κι ολόστερνο! Του αφέντη σου το μάτι

μην κλαις και συ, που του το τύφλωσε με πібουλους συντρόφους
ένας κιοτής, το νου του παίρνοντας με το κρασί; — ο Κανένας!

455 Όμως ακόμα λέω δεν ξέφυγε κι αυτός το χαλασμό του!
Τα ίδια με μένα τώρα αν ένιωθες και μπόρεις να μιλήσεις,
να μου φανέρωνες πού κρύβεται και φεύγει την οργή μου,
θα τον ετσάκιζα βροντώντας τον στο χώμα, τα μυαλά του
να σκορπιστούν στο σπήλιο ολόγυρα, ν' αλάφρωνε η καρδιά μου,

460 τόσα ο Κανένας που μου φόρτωσε τυράννια ο τιποτένιος!"
Σαν είπε τούτα, αφήκε λεύτερο να φύγει το κριάρι.
Μόλις το σπήλιο πίσω αφήσαμε και την αυλή του,
πρώτος λύθηκα εγώ και καταπάστηκα να λύσω και τους άλλους ·
μετά με βιάση τα λιγνόποδα, καλόθρεφτα κριάρια,

465 όλο ξοπίσω μας κοιτάζοντας, λαλούμε ως το καράβι.
Κει πέρα φτάνοντας μας δέχτηκαν χαρούμενοι οι συντρόφοι
για όσους γλιτώσαμε απ' το θάνατο, και κλαίγαν για τους άλλους.
Μα εγώ τους έγνεφα σηκώνοντας τα φρύδια πια να πάψουν
να κλαιν, μον' τα πολλά καλότρεχα κριάρια να βιαστούνε

470 στο πλοίο να μπάσουν, πια να φύγουμε πα στ' αρμυρά πελάγη.
Κι αυτοί ανέβηκαν δίχως άργητα, και στα ζυγά ως καθίσαν
γραμμή, την αφρισμένη θάλασσα με τα κουπιά χτυπούσαν.
Μα σύντας τόσο αλάργα βρέθηκα, που να μου ακούν το λάλο,
με λόγια αγγιχτικά στον Κύκλωπα φωνάζω λέγοντας του:

475 „Κιοτής δεν ήταν ο άντρας, Κύκλωπα, που να του φας ζητούσες
με αγριότη ανήμερη τους συντρόφους στη βαθουλή σπηλιά σου.
Οι τόσες αδικίες σου, ανέσπλαχνε, θα σ' έβρισκαν μια μέρα —
συ που δεν ντράπηκες τους ξένους σου μες στο δικό σου σπίτι να φάς' γι' αυτό κι ο Δίας
κι οι επίλοιποι θεοί σου το πλήρωσαν."

480 Είπα, κι ως πιότερο του φούντωσε στα στήθη η οργή, ξεκόβει
ενός βουνού τρανού το ακρόκορφο και κατá μας το ρίχνει'
κι έπεσε ομπρός στο γαλαζόπλωρο καράβι μας ο βράχος,
κι από μια τρίχα να πετύχαινε του τιμονιού την άκρη.
Κι ο βράχος, πέφτοντας, τη θάλασσα τρικύμισε όλη, κι έτσι

485 καταστεριάς το πλοίο μας το 'σπρωξε το κύμα αναγυρνώντας,
κι απ' το αντιμάμαλο καθίσουμε στον άμμο αθέλητα μας.
Μα τότε εγώ μακριά φουχτώνοντας κοντάρι σπρώχνω πέρα,
και στα κουπιά να πέσουν πρόσταζα τους άλλους, γνέφοντας τους
με τό κεφάλι, να γλιτώσουμε την άγρια ετούτην ώρα ·

490
κι αυτοί μπροστά ρίχτηκαν όλοι τους και τα κουπιά δουλεύαν.
Μα σύντας πια το κύμα σκίζοντας διπλιάσαμε το δρόμο,

ως πάλι να μιλήσω εγύρευα του Κύκλωπα, οι σύντροφοι
άλλος αλλούθε με τριγύριζαν,πραγὰ αντισκόφτοντας με:
„Κεφάλι αγύριστο, τον άσπλαχνο τι θες κι αγγρίζεις άντρα;

495 Πριν λίγο βράχο μας σφεντόνισε, και γύρισε τα πίσω
καταστεριάς το πλοίο μας, κι είδαμε το Χάρο με τα μάτια.
Αν άκουε τώρα αυτός τα λόγια μας ξανά και τις φωνές μας,
μ' ενα αγκιθόβραχου θα 'ριχνε, τόσου πάει, δικό μας
κεφάλι δε θαπόμμενε άσπαστο κι ουδέ του πλοίου μαδέρι!"

500 Τέτοια μου λέγαν, μα την πέρφανη δε λόγιζαν καρδιά μου,
μον' άλλη μια φορά του φώναξα με μανιασμένα σπλάχνα:
„Απ' τους θνητούς ανθρώπους, Κύκλωπα, κανείς αν σε ρωτήσει
τέτοια δουλειά ποιος σου 'κανε άσκημη και σου 'βγαλε το μάτι,
να πεις πως ο Οδυσσέας σε τύφλωσεν, ο καστροπολεμίτης

505 γιός του Λαέρτη, και το σπίτι του θα το 'βρει στην Ιθάκη!"

Σαν είπα τούτα, εκείνος βόγγηξε κι αυτά μου απηλογήθη:
„Αλί μου, τα πα πια μοιρόγραφα με βρίσκουν όλα τώρα!
Ζούσε ένας μαντολόγος όμορφος, τρανός στα μέρη τούτα,
κι ήταν υγιός του Ευρύμου, ο Τήλεμος, στη μαντοσύνη ο πρώτος,

510 που εδώ μαντολογώντας γέρασε, στη χώρα των Κυκλώπων
αυτός και τούτα μου προφήτεψε πως θα γενούν μια μέρα,
απ' του Οδυσσέα τα χέρια κάποτε πως θα' χανα το φως μου.
Μα πάντα εγώ έναν άντρα πρόσμενα να φτάνει στο νησί μας
κι όμορφος να 'ναι κι αψηλόκορμος, περισσια αντρεία ζωσμένος ·

515 και τώρα ετούτος ο κοντούτσικος, ο ψόφιος, ο χαμένος,
το μάτι μου 'βγαλε, θολώνοντας με το κρασί το νου μου!
Μα έλα, Οδυσσέα, κοντά μου γύρισε, να σε φιλοκονέψω
και να γυρέψω καλοστράτισμα για σε απ' τον Κοσμοσειστή,
που πέτεται πως είναι κύρης μου, κι εγώ πως είμαι γιός του.

520 Αυτός, αν το 'θελε, θα με 'γιαине — κανένας άλλος όμως
απ' τους τρισμάκαρους αθάνατους και τους θνητούς ανθρώπους."

Σαν είπε τούτα, εγώ του φώναξα κι απηλογιά του δίνω:
„Μακάρι να μπορούσα να' παιρνα και τη ζωή σου τώρα,
στον Κάτω Κόσμο να κατέβαινες νεκρός, ως είναι αλήθεια

525

πως δεν το γιαίνει πια το μάτι σου μηδέ κι ο Κοσμοσειστής!"

Έτσι μιλούσα' εκείνος έπειτα στο ρήγα Ποσειδώνα
προσεύχουνταν, τα χέρια απλώνοντας στ' αστερωμένα ουράνια:
„Της Γης αφέντη γαλαζόχαιτε, για δώσε, Ποσειδώνα,

αν πέτεσαι πως είσαι κύρης μου κι εγώ είμαι γιος σου αλήθεια,

530 πατρίδα πια ο καστροπολέμαρχος να μη χαρεί Οδυσσέας,
του Λαέρτη ο γιος, που 'χει τα σπίτια του χτισμένα στην Ιθάκη.
Μα αν τους δικούς του η Μοίρα του 'γραψε να ιδεί και να γυρίσει
στο αρχοντικό του το καλόχτιστο, στη γη την πατρική του,
να φτάσει καν με δίχως συντρόφους, αργά, συφοριασμένος,

535 σε άρμενο ξένο, και στο σπίτι του να βρει τυράννια κι άλλα!"

Σαν είπε τούτα, ο Γαλαζόχαιτος τον άκουσε που ευκήθη'
κι ο Κύκλωπας που τρανότερο στα χέρια ασκώνει βράχο
και τον πετάει στρουφογυρνώντας τον με φόρα γιγαντένια.
Ξοπίσω από το γαλαζόπλωρο καράβι πέφτει ο βράχος,

540 κι από μια τρίχα να πετύχαινε του τιμονιού την άκρα.
Κι ο βράχος, πέφτοντας, τη θάλασσα τρικύμισε όλη, κι έτσι
μπροστά μας έσπρωξαν τα κύματα, προς τη στεριά την άλλη.

Πια τέλος στο νησί σα φτάσαμε, κει που είχαν όλα μείνει
τ' άλλα μας πλοία τα καλοκούβερτα, κι οι σύντροφοί μας όλοι

545 ώρα την ώρα καρτερώντας μας κάθονταν και θρηνούσαν,
μόλις εφτάσαμε, καθίσαμε στον άμμο το καράβι ·
πρώτα εμείς βγήκαμε από τ' άρμενο το βαθουλό στον άμμο,
μετά του Κύκλωπα όξω βγάλαμε τ' αρνιά, κι εκεί αρχινάμε
τη μοιρασιά, για να 'χει φεύγοντας καθένας το δικό του.

550 Διαλέγουν κι οι αντρειωμένοι σύντροφοι για μένα το κριάρι,
όξω από τ' άλλα αρνιά που εμοίραζαν κι εγώ στο Δία το σφάζω,
στην αμμουδιά, το μαυροσύγνεφο, που όλον τον κόσμο ορίζει,
και τα μεριά του καιω' μα αλίμονο, την προσφορά μου εκείνος
δεν αποδέχτη, μόνο ελόγιαζε το πως θ' αφανίζονταν

555 όλα τα πλοία τα καλοκούβερτα κι οι γκαρδιακοί σύντροφοι.

Έτσι ως του ήλιου τα βασιλέματα καθούμενοι όλη μέρα
με πλήθος κρέατα και με ολόγλυκο κρασί φραινόμαστε όλοι.
Και σύντας ο ήλιος πια βασίλεψε και πήραν τα σκοτάδια,
σε ύπνο απογείραμε στο ακρόγιαλο της θάλασσας απάνω.

560 Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,
γοργά τους συντρόφους μου επρόσταζα και τους παρακινούσα,
μόλις ανέβουν στα πλεούμενα, να λύσουν τις πρυμάτσες.
Μπήκαν κι εκείνοι δίχως άργητα, και στα ζυγά ως καθίσαν
γραμμή, την αφρισμένη θάλασσα με τα κουπιά χτυπούσαν.

565 Κι ανοίξαμε πανιά να φύγουμε με πικραμένα σπλάχνα,
εμείς γλιτώνοντας το θάνατο — χωρίς τους συντρόφους μας.

Ομήρου Οδύσσεια - κ

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

- Σ' ένα νησί κατόπι εφτάσαμε, την Αιολία' του Ιππότη ο γιος,
10- ο φίλος των αθάνατων θεών, ο Αίολος, ζούσε
κει πέρα' το νησί πλεούμενο κι από τειχιά ζωμένο
χάλκινα, ασύντριφτα, κι υψώνουνταν κοφτός του βράχου ο τοίχος.
- 5 Είχε παιδιά αποκτήσει δώδεκα στο αρχοντικό του μέσα,
γιους έξι στον ανθό της νιότης τους και θυγατέρες έξι.
Κι ως πάντρεψε τις θυγατέρες του στους γιους του δίνοντας τις,
όλοι τους πάντα πλάι στον κύρη τους και στη σεβάσμια μάνα,
τρώνε και πίνουν, κι είναι αρίφνητα μπροστά τους τα ξαρέσια.
- 10 Κνίσσα γεμάτο το παλάτι τους τη μέρα από τραγούδια
αντιλαλεί' μα η νύχτα ως έρχεται, πλάι στα σεμνά τους ταίρια κοιμούνται πέφτοντας σε
στρώματα, σε τρυπητά κλινάρια.
Κι ως στο δικό τους κάστρο εφτάσαμε και στα τρανά παλάτια,
μήνα σωστό με φιλοκόνευε, και για την Τροία ρωτούσε,
- 15 και πόσα τ' άρμενα τ' αργίτικα και ποιος ο γυρισμός μας —
το κάθε τι' κι εγώ του τα 'λεγα με τη σειρά, πως γίναν.
Μα όντας κι εγώ τον παρκαάλεσα να μας ξεπροβοδήσει,
δε μου το αρνήθη, μόνο πρόθυμα το μισεμό μου εγνοιάστη.
Βοδιού τομάρι πήρε εννιάχρονου και μέσα εκεί τις στράτες
- 20 των σφουριχτών ανέμων έδεσε, μαζί μου να το πάρω'
τι ο γιος του Κρόνου κλειδοκράτορα τον είχε των ανέμων,
τον έναν να σηκώνει, ως ήθελε, να σταματά τον άλλον.
Μετά στο πλοίο το ασκί καλόδεσε με αστραφτερό, ασημένιο
γαϊτάνι, η πιο τυχόν ανάλαφρη πνοή να μην ξεφεύγει'
- 25 κι αφήκε μοναχά το Ζέφυρο να μας φυσάει, να σπρώχνει
τα πλοία κι εμάς — του νάκου επάλευε να μας σταθεί στο δρόμο,
τι εμείς χαθήκαμε απ' τις ίδιες μας τις ανεμουαλοσύνες!
Εννιά μερόνυχτα αρμενίζαμε, νυχτόημερα, κι απάνω
στις δέκα ομπρός μας ξεχωρίσαμε τη γη την πατρινή μας,
- 30 κι όσο ζυγώναμε, θωρούσαμε και τις φωτιές που άναβαν.

Μα ως είχα πια αποιάμει, ολόγλυκος με πήρε ξάφνου ο γύπνος'
άλλον δεν είχα αφήσει σύντροφο να κυβερνάει τη σκότα,
μονάχα εγώ, μιαν ώρα αρχύτερα να πάμε στην πατρίδα.
Και πήραν τότε συναλλήλως τους και λέγαν οι συντρόφοι,

35 τάχα απ' τον Αίοιο, τον τρανόκαρδο του Ιππότη γιο, χρυσάφι
κι ασήμι επήρα δώρο, σπίτι μου για να το κουβαλήσω'
κι έτσι μιλούσεν ο καθένας τους στο διπλανό γυρνώντας:
„Πόση τιμή κι αγάπη χαίρεται, για ιδές, στον κόσμο τούτος,
σε όποιων θνητών μαθές κι αν έρχεται το κάστρο και τη χώρα'

40 Από της Τροίας τα κούρσα αρίφνητα μαζί του φέρνει πλούτη
πανέμορφα' κι εμείς, που η στράτα μας με τούτου στάθηκε ίδια,
με άδεια τα χέρια στην πατρίδα μας διαγέρνουμε όλοι πίσω.
Δέτε και τώρα τι του εχάρισεν απ' την πολλή του αγάπη
ο ρήγας Αίοιος' κάντε γρήγορα, να ιδούμε τι είναι τούτα,

45 σαν πόσο ασήμι, πόσο μάλαμα στο ασκί του μέσα κρύβει.

Λέγαν οι σύντροφοι, και νίκησε μια τόσο ανόητη γνώμη.
Μα ως έλυσαν το ασκί και χύθηκαν όλοι μεμιάς οι ανέμοι,
γοργά ένας σίφουνας τους ξέσυρε βαθιά στο πέλαο μέσα,
μακριά απ' τη γη μας · απ' τους θρήνους τους ορθός κι εγώ πετιέμαι'

50 και τότε μες στην αψεγάδιαστη καρδιά μου αναρωτιόμουν,
τάχα να πέσω απ' το καράβι μου και να πνιγώ στο κύμα,
για υπομονή να κάνω αμίλητος και στη ζωή να μείνω;
Υπομονεύτηκα κι απόμεινα, κι απά στο πλοίο κοιτόμουν
κουκουλωμένος · και μας έριξεν η μαύρη ανεμοζάλη

55 στην Αιολία ξανά, κι οι σύντροφοι δε μέρωναν το κλάμα.

Μόλις στο ακρόγιαλο ανασύραμε νερό, γοργά το γιόμα
δίπλα στα γρήγορα καράβια μας συντάζαν οι συντρόφοι.
Και πια σα φάγαμε, σαν ήπιαμε και φράθηκε η καρδιά μας,
πήρα έναν κράχτη κι έναν σύντροφο μαζί μου και κινούσα

60 να πάω στου Αιόλου το περίλαμπρο παλάτι' κι ως τον βρήκα
με τα παιδιά του και το ταίρι του στο γιόμα, προχωρώντας
δίπλα στο μάγουλο καθίσαμε της πόρτας, στο κατώφλι.
Κι αυτοί θεωρώντας μας εσάστισαν και πήραν να ρωτούνε:
„πώς ήρθες; ποιος θεός αντίμαχος σε κυνηγά, Οδυσσέα;

65

Εμείς καλά σε προβοδώσαμε, για να διαγείρεις πίσω
στην πατρική σου γη, στο σπίτι σου κι όπου ποθεί η καρδιά σου,
Είπαν, κι εγώ τους αποκριθήκα με πικραμένα σπλάχνα:

„Οι άμυαλοι σύντροφοι με αφάνισαν, μαζί κι ο ανήλεος ύπνος ·
Όμως οι φίλοι εσείς βοηθάτε μου, τι σας περνά απ' το χέρι!

70 Είπα, ζητώντας με γλυκόλογα τα σπλάχνα τους ν' αγγίξω,
κι εκεί που μέναν όλοι αμίλητοι, μου απηλογήθη ο κύρης:
„Απ' το νησί μου χάσου γρήγορα, του κόσμου η καταφρόνια!
Εγώ δε γίνεται να δέχουμαι κι ουδέ να συνεβγάζω
έναν θνητό που οι τρισμακάριστοι θεοί τον οχτρευτήκαν.

75 Χάσου! οι θεοί που σε οχτρεύονται' στο σπίτι μου τι θέλεις;

Είπε, και μ' έδιωξε απ' το σπίτι του στα βογγητά μου μέσα'
και φύγαμε ξανά στα πέλαγα με πικραμένα σπλάχνα,
κι οι κουπολάτες ξεκαμώνουνταν στο λαμνοκόπι,
κι ήταν κρέμα δικό μας — πια δεν είχαμε κανέναν συνεβγάλη!

80 Ακέρειες έξι μέρες σκίζαμε το πέλαο, νύχτα μέρα,
και στις εφτά στο κάστρο αράξαμε το απόγκρεμο του Λάμου,
στη Λαιστρυγόνια την πλατύπορτη' βοσκός βοσκό εδώ σμίγει,
ο ένας γυρνώντας, ο άλλος φεύγοντας, κι αφήνουν γεια, ως χωρίζουν.
Αν ήσουν δίχως ύπνο, θα 'παιρνες διπλή εδώ πέρα ρόγα,

85 τη μια τ' αρνιά σου τ' άσπρα βόσκοντας, την άλλη βαυκαλώντας'
κοντά μαθές οι δρόμοι ανοίγουνται της μέρας και της νύχτας.
Εκεί στον ξακουσμένο αράξαμε λιμιώνα, που τον ζώνουν
μιαν άκρα ως άλλη βράχια απόγκρεμα κι από τις δυο μεριές του.
Στου λιμανιού το στόμα ορθόφηλοι στυλώνουνται δυο κάβοι

90 αντικριστοί, και πόρο αφήνουνε στενόν αναμεσό τους.
Τα δρεπανόγυρτα καράβια τους κει μέσα άραξαν οι άλλοι
και το 'να στ' άλλο δίπλα τα 'δεσαν στο βαθουλό λιμάνι'
τι η θάλασσα ποτέ δε φούσκωνε κει μέσα, μήτε λίγο
μήτε που, μον' γύρω απλώνουνταν γαλήνη στραφταλούσα.

95 Εγώ μονάχα απέξω εκράτησα το μελανό καράβι,
στην άκραν άκρα εκεί, και το 'δεσα με τα σκοινιά από βράχο -
κι ως στάθηκα σε βίγλα απόγκρεμη ψηλά, για ν' αγναντέψω,
μηδέ βοδιών τρογύρα φαίνονταν μηδέ κι ανθρώπων έργα,
καπνό μονάχα που ανηφόριζε ψηλά απ' τη γης θωρούμε.

100 Κι είπα να πέψω απ' τους συντρόφους μου να παν μπροστά να μάθουν
σαν ποιοί θνητοί, ψωμί που γεύονται, στα μέρη ετούτα ζούνε,
απ' τους δικούς μου δυο διαλέγοντας, μαζί τους κι έναν κράχτη.
Βγήκαν αυτοί και δρόμο πήρανε στρωτό' τα κάρα εκείθε
απ' τα ψηλά βουνά κατέβαζαν στην πολιτεία τα ξύλα.

105 Στο κάστρο ομπρός κοπέλα αντάμωσαν, νερό που κουβαλούσε,

την κόρη την τρανή του Αντίφατου, του Λαιστρυγόνιου ρήγα.
Είχε σε μια πηγή ωριορέματη κατέβει να γεμίσει,
στην Αρταχία, τι εκείθε ανάσερναν νερό να παν στην πόλη.
Κι αυτοί στάθηκαν και της μίλησαν και την αναρωτούσαν,

110 ποιος είναι ο βασιλιάς στη χώρα τους και ποιοι 'ναι αυτοί που ορίζει.
Το ξακουσμένο, αψηλοτάβανο του κύρη της παλάτι
κεινή τους έδειξε' μα ως μπήκανε, θωρούνε μια γυναίκα
σαν του βουνού κορφή θεόρατη, κι αγριεύτηκε η καρδιά τους.
Κι αυτή απ' την αγορά τον άντρα της, τον ξακουστό Αντιφάτη,

115 καλεί, που φτάνοντας μελέτησε τον άγριο χαλασμό τους ·
τι αρπάζοντας τον ένα σύντροφο τον έφαγε στο γιόμα.
Κι ως οι άλλοι δυο στα πόδια το 'βαλαν και φτάσαν στα καράβια,
φωνή στο κάστρο εκείνος σήκωσε. Το κάλεσμα γρικώντας
άλλος αλλούθε πήραν οι άτρομοι και τρέχαν Λαιστρυγόνες,

120 χιλιάδες, Γιγαντες θυμίζοντας, θνητούς ανθρώπους όχι'
και πέτρες, μόλις που ένας θ' άσκωνε θνητός, από τα βράχια
σφεντόνιζαν. Βαρύς ο πάταχος υψώθη στ' άρμενά μας
από τους άντρες που σκοτώνονταν κι από τα πλοία που εσπάζαν
καμακωμένους τους εσήκωναν σαν ψάρια, να τους φάνε!

125 Κι εγώ, την ώρα που τους σκότωναν μες στο βαθύ λιμώνα,
το κοφτερό σπαθί ανασέροντας πλάι στο μερί μου, κόβω
απ' το δικό μου γαλαζόπλωρο καράβι τις πρυμάτσες,
και δίχως άργητα τους συντρόφους προστάζω να ριχτούνε
στα κουπιά πάνω, αν θα γλιτώναμε το χαλασμό' κι εκείνοι,

130 απ' του χαμού το φόβο, ετίναζαν ψηλά τη θαλασσάρμη.
Καλότυχο το πλοίο μου ξέφυγε τα κρεμασμένα βράχια
κι ανοίχτηκε, μα τ' αποδέλοιπα μαζί εχαθήκαν όλα.
Κι ανοίξαμε πανιά και φύγαμε με πικραμένα σπλάχνα,
εμείς γλιτώνοντας το θάνατο, χωρίς τους σύντροφούς μας.

135 Σ' ένα νησί κατόπι εφτάσαμε, την Αία' κει πέρα η Κίρκη
ζούσε, θεά τρανή, ωριοπλέξουδη και με ανθρωπίσιο λάλο,
η ομόσπλαχνη αδερφή του πίβουλου του Αιήτη, τι κι οι δυο τους
την Πέρση κάτεχαν για μάνα τους, του Ωκεανού την κόρη,
κι είχαν τον Ήλιο κύρη, στους θνητούς που διασκορπάει το φως του.

140 Χωρίς φωνές κει πέρα αράξαμε το πλοίο μας στ' ακρογιάλι,
σε κόρφο σίγουρο' μας έδειχνε κάποιος θεός το δρόμο.
Κι ως όξω βγήκαμε, πλαγιάζαμε δυο μέρες και δυο νύχτες
κι από την έγνοια και τον κάματο μας σπάραζαν τα σπλάχνα.
Μα ως ήρθε η τρίτη κι η ωριοπλέξουδη πρόβαλε Αυγή στην πλάση,

- 145 το κοφτερό σπαθί μου αρπάζοντας και το κοντάρι, αφήνω
το άρμενο πίσω μου, σε ξάγναντο γοργά ν' ανέβω απάνω,
γη δουλεμένη μην αντίκριζα, φωνή μην άκουα κάποια.
Κι ως στάθηκα σε βίγλα απόγριεμη ψηλά, για ν' αγναντέψω,
σαν να μου φάνη απ' την πλατύδρομη τη γη καπνός να βγαίνει,
- 150 στις Κίρκης το παλάτι, ανάμεσα σε δάση και ρουμάνια.
Κι ως είδα τον καπνό το διάφωτο, για μια στιγμή στα φρένα
και στην ψυχή μου διαλογίστηκα να πάω να μάθω ατός μου'
κι αυτό μου εικάστη, ως διαλογιζόμουν, το πιο σωστό: να τρέξω
πιο πρώτα στο γοργό πλεούμενο και στο γιαλό, να δώσω
- 155 να φάνε οι σύντροφοι, κι αργότερα να στείλω και να μάθω.
Ζύγωνα πια στο δρεπανόγυρτο πλεούμενο μας · ξάφνου
κάποιος θεός, που με σπλαχνίστηκε στην τόσην ερημιά μου,
πάνω στο δρόμο αψηλοκέρατο, τρανό μου στέλνει αλάφι.
Η πύρα του ήλιου το βασάνιζε, κι ως είχε πια βοσκήσει
- 160 στο δάσο μέσα, κατηφόριζε να πιεί νερό στο ρέμα.
Κι ως πρόβαινε, στο ραχοκόκαλο, μεσοπλατίς, χτυπώντας'
το βρήκα, κι απ' την άλλη edιάβηκε το χάλκινο κοντάρι'
στη σκόνη βογγώντας σωριάστηκε και πέταξε η ψυχή του.
Κι έσυρα εγώ, πατώντας πάνω του, το χάλκινο κοντάρι
- 165 απ' την πληγή, και το παράτησα στο χώμα πλαγιασμένο.
Μετά κλαδιά με βιάση ανάσπασα και λυγαριάς κλωνάρια,
κι ως τα 'πλεξα σκιοινί, καλόστριφτο κι από τις δυο τις άκρες,
ως μιαν οργιά, τα πόδια του αγριμιού του φοβερού συδένω,
και κουβαλώντας το κατάρβερνα κινώ για το καράβι,
- 170 απακουμπώντας στο κοντάρι μου' τέτοιου εστάθη αγρίμι,
με το 'να χέρι απά στον ώμο μου να το κρατώ δεν ήταν.
Κι ως μπρος στο πλοίο το ξεφορτώθηκα, σιμώνω τους συντρόφους
και με γλυκόλογα τους γιάρδιωνα, μιλώντας σ' έναν έναν:
„ Φίλοι, τρανή είναι αλήθεια η πίκρα μας, στον Κάτω Κόσμο ωστόσο
- 175 δε θα βουλιάζουμε, της μοίρας μας πριχού σημάνει η μέρα.
Ομπρός, φαγί, πιστό όσο βρίσκεται στο γρήγορο καράβι,
να τρώμε ας μην ξεχνούμε, αδιάκοπα να μη μας δέρνει η πείνα."
- Είπα, κι αυτοί μεμιάς συγκλίνοντας απ' το κεφάλι έβγαλαν,
εκεί της άκαρπης της θάλασσας το ακρόγιαλο, τη σκέπη
- 180 κι αποθαμάζονταν, αντίκρυ τους θωρώντας τέτοιο αγρίμι.
Και σα φραθήκαν πια τα μάτια τους κοιτάζοντας το αλάφι,

νίψαν τα χέρια τους και σύνταζαν αρχοντικό τραπέζι.

Έτσι ως του ήλιου τα βασιλέματα καθούμενοι όλη μέρα,
με πλήθος κρέατα και με ολόγλυκο κρασί φραινόμαστε όλοι.

185 Και σύντας ο ήλιος πια βασίλειψε και πήραν τα σκοτάδια,
σε ύπνο απογείραμε, στο ακρόγιαλο της θάλασσας απάνω.
Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,
όλους σε σύναξη τους κάλεσα κι αναμεσό τους είπα:
„Και τόσα που τραβάτε, σύντροφοι, για ακούτε! Πούθε πέφτει η

190 ανατολή, δεν ξέρει ουτ' ένας μας, και πούθε η δύση, φίλοι!
Πούθε προβάλλει ο γήλιος, στους θνητούς που διασκορπάει το φως του;
και πού βουτάει; Μα ελάτε γρήγορα μαζί να στοχαστούμε,
τώρα αν μας έρθει κάποια φώτιση' τι εγώ καμιά δε βρίσκω.
Στη βίγλα την ψηλή που ανέβηκα, σ' ένα νησί ριγμένοι

195 είδα πως είμαστε, που απέραντα το τριγυρνούν πελάγη'
ψηλό δεν είναι' ακόμα ξέκρινα καπνό στη μέση κάπου,
που ανάμεσα από δάση ανέβαινε κι από πυκνά ρουμάνια.

Αυτά είπα, κι εκείνων εράγισε βαθιά η καρδιά στα στήθη,
τι του Αντιφάτη αναθυμήθηκαν του Λαιστρυγόνα τα έργα

200 και του άγριου, ανθρωποφάγου Κύκλωπα, του πολυδυναμάρη'
και κίνησαν το θρήνο, κι έτρεχαν τα μάτια τους ποτάμι,
μα δίχως όφελος! Τι κέρδιζαν αλήθεια από τους θρήνους;
Και τότε παίρνω και τους συντρόφους τους αντρειωμένους όλους
στα δυο μοιράζω, και τους έβαλα και δυο αρχηγούς, σε τούτους

205 εγώ να ορίζω, κι ο θεόμορφος Ευρύλοχος στους άλλους.
Σε κράνος χάλκινο ταράζουμε με βιάση τους λαχνούς μας,
κι όπως του Ευρύλοχου του αντρόκαρδου πετάχτηκε όξω ο κλήρος,
κινούσε' είκοσι δυο ξοπίσω του σύντροφοι ακολουθούσαν
με κλάματα, και μας αφήνοντας σε βόγγους και σε θρήνους.

210 Και βρήκαν σε βαθύ συλλάγκαδο της Κίρκης το παλάτι,
πετροπελεκητό, καλόφτιαστο, σε ξάγναντο χτισμένο.
Λύκοι βουνίσιοι το τριγύριζαν και λιόντες, που 'χε ατή της
γητέψει, δίνοντας τους βότανα φαρμακερά να φάνε.
Κι ουδέ που χίμιζαν απάνω τους, καθώς τους είδαν ξένους,

215

μον' τις μακριές ουρές χαρούμενα κουνώντας σηκώθηκαν.
Πως κάνουν γύρα στον αφέντη τους τρανές χαρές οι σκύλοι,
από τραπέζι ως φτάνει, ξέροντας καλούδια πως τους φέρνει,
όμοια κι οι λιόντες κι οι ατσαλόνυχοι τους κάνουν λύκοι τότε'

τρανές χαρές, μα εκείνοι τρώμαζαν, τέτοια θεριά να ιδούνε.

220 Στην ξώπορτα της ωριοπλέξουδης θεάς ομπρός σταθήκαν,
της Κίρκης, κι άκουαν που με γάργαρη φωνή τραγούδαε μέσα,
μεγάλο ως ύφαινε κι αθάνατο πανί — και μη δεν είναι
όλα οι θεές που υφαίνουν όμορφα, ψιλά, χαριτωμένα;
Τότε ο τρανός Πολίτης κίνησε τα λόγια αναμεσό τους,

225 ο πιο μουμπιστεμένος σύντροφος κι ο πιο που του 'χα αγάπη:
„Κάποια γυναίκα πηγαινόρχεται στον αργαλειό της, φίλοι,
το μέγα, τραγουδώντας όμορφα, κι αντιδονεί το σπίτι —
θνητή, θεά, δεν ξέρω' γρήγορα μαζί ας φωνάξουμε όλοι!"
Σαν είπε τούτα, εκείνοι εφώναζαν με δύναμη, κι η Κίρκη

230 τις θύρες άνοιξε τις λιόφωτες με βιάση, κι όπως βγήκε,
τους κάλεσε να μπουν ανήξεροι της ακλουθήζαν όλοι,
και μόνο ο Ευρύλοχος απόμεινε, τι οσμίστη κάποιο δόλο.
Κι ως τους συνέμπασε, τους έδωκε σκαμνιά, θρονιά να κάτσουν,
και σε κρασί απ' την Πράμνη ανάδευε μαζί τυρί ξυσμένο,

235 μέλι ξανθό και κριθαράλευρο, και μέσα εκεί τους ρίχνει
κακά βοτάνια, την πατρίδα τους για πάντα να ξεχάσουν.
Κι ως τους το κέρασε και το άδειασαν, σε μια στιγμή τους δίνει
με το ραβδί της, και τους έκλεισε στα χοιρομάντριά μέσα.
Χοίρου κορμί απόχτησαν όλοι τους, φωνή, κεφάλι, τρίχες,

240 μόνο που κράτησαν αθόλωτο το νου τους, ως και πρώτα.
Κι εκεί που μαντρισμένοι εμύρουνταν, η Κίρκη, για να φάνε,
έριξε κράνα, πρινοβέλανα μπροστά τους και βαλάνια,
τι άλλη θροφή οι χαμοκοιτάμενοι δε συνηθούνε χοίροι.

Κι ο Ευρύλοχος τρεχάτος έφτασε στο μελανό καράβι,

245 να πει τι απόγιναν οι σύντροφοι, το τι κακό τους βρήκε.
Βαρύς καιημός καθώς τον έπνιγε, μια λέξη καν να βγάλει
του άκου πάλευε απ' το στόμα του' τα δάκρυα πλημμυρούσαν
τα δυο του μάτια, κι όλο του 'ρχόνταν σε θρήνο να ξεσπάσει.
Μα όπως ριχτήκαμε όλοι πάνω του ρωτώντας σαστισμένοι,

250 Εκείνος το χαμό ανιστόρησε των άλλων μας συντρόφων:
„Τρανέ Οδυσσέα, καθώς μας πρόσταξες, διαβήκαμε το δάσο,
και σε λαγκάδι αρχοντοπάλατο ξεκρίναμε μεγάλο,
πετροπελεκητό, καλόφτιαστο, σε ξάγναντο χτισμένο.
Εκεί στον αργαλειό της άκουσαν που φιλοτραγουδούσε

255

κάποια θεά ή θνητή, και φώναζαν με δύναμη, κι εκείνη
τις θύρες άνοιξε τις λιόφωτες με βιάση, κι όπως βγήκε,

τους κάλεσε να μπουν ανήξεροι της ακλουθήζαν όλοι,
και μόνο εγώ, που δόλο οσμίζομουν, απόμεινα ξοπίσω.
Κι όλοι μαζί γένηκαν άφαντοι, δε βγήκε πια κανένας,

260 κι εγώ καθόμουν και τους πρόσμενα πολλήώρα να φανούνε.

Είπε, κι εγώ το ασημοκάρφωτο σπαθί στους ώμους πάνω,
το χάλκινο, το μέγα, επέρασα, και γύρα το δοξάρι,
κι είπα του Ευρύλοχου να πάρουμε μαζί την ίδια στράτα.
Μα εκείνος μου 'πιασε τα γόνατα και με παρακαλιόταν

265 και λόγια μου 'λεγε ανεμάρπαστα στα κλάματα του μέσα:
„Εδώ παράτα με, αρχοντόθρεφτε, κει πέρα μη με σέρνεις
αθέλητα μου' ουτ' ένα σύντροφο πια δε γυρίζεις πίσω,
κι ατός σου δε γυρνάς· μα ας φύγουμε καν με τους άλλους τούτους
το γρηγορότερο' γλιτώνουμε την κακιάν ώρα ακόμα!"

270 Είπε, κι εγώ γυρνώντας μίλησα κι απηλογιά του δίνω:
„Εσύ να μείνεις τώρα, Ευρύλοχε, σε τούτο το ακρογιάλι
τρώγοντας, πίνοντας, στο μαύρο μας βαθύ καράβι δίπλα'
όμως εγώ θα πάω, δε γίνεται· βαριά με σφίγγει ανάγκη.

Είπα, κι αφήκα πλοίο κι ακρόγιαλο και πήρα ν' ανεβαίνω'

275 μα ως το λαγκάδι το άγιο edιάβηκα και κόντευα να φτάσω
στης Κίρκης πια το αρχοντοπάλατο της πολυφαρμακούςσας,
εκεί μου απάντηξε ο χρυσόραβδος Ερμής, καθώς στο σπίτι
σίμωνα πια, κι έμοιαζε νιούτσικο θνητό, τα μαγουλά του
μόλις που χνούδισαν, κι η νιότη του στην πιο γλυκιά της ώρα.

280 Το χέρι μου 'σφίξε, μου μίλησε κι αυτά τα λόγια μου 'πε:
„Για που τραβάς ξανά, βαριόμοιρε, στ' ακρόβουνα μονάχος,
του τόπου ακάτεχος; Οι επίλοιποι σύντροφοι σου στης Κίρκης
ως χοίροι κλειδωμένοι βρίσκονται σε στεριές μάντρες μέσα.
Να τους γλιτώσεις μήπως έρχεσαι; Κι ατός σου δε διαγέρνεις

285 ξοπίσω λέω' σε λίγο συντροφιά θα κάνεις με τους άλλους!
Ωστόσο θέλω από τα βάσανα να σε γλιτώσω τούτα.
Να πάρε αυτό το καλοβότανο και κράτα το, στης Κίρκης
σα μπεις, να σκέπει το κεφάλι σου, κακήώρα να μη σε 'βρει.
Τις πονηριές της Κίρκης άκουσε μιαν άκρη ως άλλη τώρα:

290

Πιοτό θα σου ετοιμάσει, βάζοντας κακά βοτάνια μέσα,
μα κι έτσι εσένα δε θα πιάσουνε τα μάγια, δε θ' αφήσει
το καλοβότανο που σου 'δωκα' να σου τα πω όμως όλα:
Μόλις η Κίρκη πάρει το μακρύ ραβδί της και σε κρούσει,

γοργά το κοφτερό ξεγύμνωσε σπαθί από το μερί σου

295 κι απά στην Κίρκη χίμα, ως να 'θελες να πάρεις τη ζωή της.

Κι αυτή θα φοβηθεί' σαν έπειτα σου πει να κοιμηθείτε,
πια της θεάς εσύ τον έρωτα μην τον αρνιέσαι, αν θέλεις
να λευτερώσει τους συντρόφους σου και να γνοιαστεί και σένα.
Μα τον τρανό των τρισμακάριστων ν' αμώσει πες της όρκο,

300 πως δε θα βάλει πια άλλο τίποτε κακό για σε στο νου της,
να μη σου πάρει αντρεία και δύναμη, σα γυμνωθείς ομπρός της."

Αυτά είπε ο Αργοφονιάς' το βότανο μετά ανασπά απ' το χώμα,
κι όπως μου το 'δωκε, μου ξήγησε και ποια τα φυσικά του:
η ρίζα μελανιά, μα κάτασπρος ο ανθός του, σαν το γάλα'

305 μώλυ οι θεοί το λένε' δύσκολο θνητός να το ανασπάσει
από τη γης, μονάχα αθάνατοι, τι αυτοί μπορούν τα πάντα.
Μετά για τον τρανό τον Όλυμπο κινούσε ο Ερμής να φύγει,
το δασωτό νησί διαβαίνοντας' κι εγώ τραβώ στης Κίρκης,
και χίλιες μύριες έγνοιες έδερναν, ως όδευα, το νου μου.

310 Και στάθηκα στης ωριοπλέξουδης θεάς ομπρός τη θύρα,
και φώναξα' κι ευτύς, ακούγοντας εκείνη τη φωνή μου,
τις θύρες άνοιξε τις λιώφωτες με βιάση κι όξω βγήκε
να με καλέσει' της ακλούθηξα κι εγώ βαριά θλιμμένος'
και μ' έβαλε σε ασημοκάρφωτο θρονί για να καθίσω,

315 πανώριο, ξομπλιαστό, με κάτωθε προσκάνι για τα πόδια.
Σε κούπα το πιστό μου ετοίμασε να πιω μαλαματένια,
και το βοτάνι μέσα μου 'ριξε, κακά στο νου λογιώντας.
Και σα μου το 'δωκε και το άδειασα, χωρίς να με μαγέψει,
με κρούει με το ραβδί της κι έκραξε κι αυτά τα λόγια μου 'πε:

320 „Τράβα και συ με τους συντρόφους σου να κυλιστείς στη μάντρα!

Είπε, κι εγώ απ' τη μέση σέρνοντας το κοφτερό σπαθί μου,
στην Κίρκη echimiza, σα να 'θελα να πάρω τη ζωή της.
Κι αυτή ξεφώνισε, και τρέχοντας τα γόνατα μου πιάνει
και λόγια μου 'λεγε ανεμάρπαστα στα κλάματα της μέσα:

325 „Ποιος είσαι; πούθε; Που η πατρίδα σου και που οι γονιοί σου εσένα;
Σαστίζω! Βότανα σε πότισα κακά και δε μαγεύτης!
Άλλος κανείς, κανείς δε γλίτωσε θνητός, τα βότανα μου
σαν ήπие τούτα και του πέρασαν της δοντωσιάς το φράχτη ·
όμως εσύ κρατάς αγήτευτη ψυχή στα στήθια μέσα.

330 θα 'σαι ο Οδυσσέας ο πολυτάξιδος, το ξέρω! Ο χρυσοράβδης

Αργοφονιάς συχνά μου το 'λεγε πως απ' την Τροία γυρνώντας
σε μελανό, γοργό πλεούμενο θα 'ρθείς εδώ μια μέρα.
Μον' έλα, το σπαθί στη θήκη του για ξαναχώσε τώρα
κι ας ανεβούμε στο κλινάρι μου τον πόθο να χαρούμε,

335 ο ένας του άλλου για να κερδίσουμε την πάσα εμπιστοσύνη.

Σαν είπε τούτα, εγώ γυρίζοντας απηλολογιά της δίνω:

„Κίρκη, πώς θέλεις καλοπρόθετος εγώ μαζί σου να 'μαι,
που τους συντρόφους μου κατάντησες γουρούνια στην αυλή σου,
και μένα με κρατάς και κλώθοντας κακά στο νου σου θέλεις

340 ν' ανέβω τώρα στο κλινάρι σου, στην κάμαρα σου να 'μπω,
κι ως γυμνωθώ, κι αντρεία και δύναμη να χάσω απ' τις γητειές σου;
Μα εγώ δε θ' ανεβώ στην κλίνη σου ποτέ με θέλημα μου'
εξόν, θεά, κι αν το αποφάσιζες τρανό ν' αμώσεις όρκο,
πως δε θα βάλεις άλλο τίποτε στο νου κακό για μένα."

345 Είπα, κι αυτή, καθώς της γύρευα, μεμιάς τον όρκο δίνει ·
κι εγώ πια τότε, ως είδα κι άμωσε και τέλεψε τον όρκο,
στο πάγκαλο κλινάρι ανέβηκα της Κίρκης δίχως φόβο.

Την ώρα τούτη βάγιες τέσσερεις συγύριζαν το σπίτι'
τις είχε η Κίρκη στο παλάτι της να κάνουν τις δουλειές της,

350 όλες ξωθιές, από ανεβάλλουσες και δάση γεννημένες
κι από ποτάμια αγνά, στις θάλασσες που τρέχουν τα νερά τους.
Και πήρε η μια τους τώρα κι έστρωνε πα στα θρονιά φλοκάτες,
πανώριες, πορφυρές και κάτωθε λινόφαντα σεντόνια'
τις τάβλες γνοιάζουνταν η δεύτερη μπρος στα θρονιά να στήσει,

355 από καθαρίο ασήμι, κι έβαζε χρυσά κανίστρια πάνω'
η τρίτη τους κρασί μελόγλυκο συγκέρναε σε ασημένιο
κροντήρι, και ποτήρια μοίραζε μαλαματένια γύρω'
η τέταρτη νερό κουβάλησε, και κάτω από τριπόδι
τρανό φωτιά μεγάλη εκόρωσε. Σε λίγην ώρα επήρε

360 να χλιαίνει το νερό' σαν έβρασε στο αστραφτερό μπακίρι,
με κρύο γλυκά μου το συγκέρασε και στο λουτρό με βάζει ·
κι απ' το τρανό τριπόδι παίρνοντας, από κεφάλι κι ώμους
με περεχούσεν, ως που ο κάματος αφήκε το κορμί μου.
Κι ως πια με απόλουσε και με άλειψε με μυρωμένο λάδι,

365

όμορφη πέρασε στους ώμους μου χλαμύδα και χιτώνα
και μ' έφερε σε ασημοκάρφωτο θρόνι για να καθίσω,
πανώριο, ξομπλιαστό, με κάτωθε προσκάμνι για τα πόδια.
Μια παρακίορη τότε τρέχοντας νερό σε στάμνα φέρνει,

χρυσή, πανώρια, κι από κάτω της ένα αργυρό λεγένι,

370 για να πλυθώ, κι ομπρός μας έστησε στραφταλιστό τραπέζι.
Ψωμί κι η σεβαστή κελάρισσα μας κουβαλάει, και πλήθος
φαγιά απιθώνει, απ' ό,τι βρέθηκε καλό να μας φιλέψει.
Τελειώνοντας, να φάω με κάλεσε, μα εγώ καρδιά δεν είχα'
με άλλου το νου καθόμουν κι έτρεμα κακό μην έρθει κι άλλο.

375 Κι η Κίρκη, ως μ' ένιωσε να κάθουμαι χωρίς ν' απλώνω χέρι
στα φαγητά, μονάχα ασήκωτη να με πλακώνει θλίψη,
ήρθε κοντά μου κι άνεμάρπαστα μου συντυχαίνει λόγια:
„Πες μου, Οδυσσέα, πώς έτσι κάθесαι, μουγγός λες κι είσαι; κάτι
σου τρώει τα σωθικά' δεν άγγιζες φαγί, κρασί καθόλου.

380 Μην κάποιον άλλο δόλο σιάζεις; Πια τώρα δεν ταιριάζει
να 'χεις το φόβο μου, τι αμάλαγο πιο πριν μου πήρες όρκο.
Είπε, κι εγώ γυρνώντας μίλησα κι απηλογιά της δίνω:
„Κίρκη, για πες, ποιανού που ακούγεται σωστός και δίκιος άντρας
του λέει ποτέ η καρδιά στο στόμα του φαγί, κρασί να βάλει,

385 πριχού λυτρώσει τους συντρόφους του και τους ιδεί μπροστά του;
Όμως αν τώρα αλήθεια από καρδιάς να πιω, να φάω με σπρώχνεις,
για λύτρωσε τους, με τα μάτια μου να ιδώ τους συντρόφους μου."

Σαν είπα τούτα, η Κίρκη εκίνησε, περνώντας το παλάτι,
με το ραβδί στο χέρι, κι άνοιξε τη χοιρομάντρα, κι όξω

390 τους έβγαζε, και μοιάζαν όλοι τους μ' εννιά χρονώ θρεφτάρια.
Κι αντικριστά καθώς εστάθηκαν, εκείνη, αναμεσό τους
περνώντας, τον καθέναν άλειβε με μπάλαμο καινούργιο'
κι οι τριές πέφταν από πάνω τους, που απ' το καταραμένο
της τρανής Κίρκης μαγιοβότανο τους είχαν ξεφυτρώσει.

395 Και πήραν όψη πάλι ανθρώπινη κι ομπρός σου τους θωρούσες
πιο νιους και πιο τρανούς και πιο όμορφους πολύ, παρ' ό,τι πρώτα.
Κι ευτύς με γνώρισαν και μου 'σφιγγαν το χέρι, κι ως του θρήνου
μας έπνιξε ο καημός, ολόγυρα το σπίτι αντιλαλούσε
βαριά απ' τους βόγγους, τόσο, που 'νιωσε κι η ίδια η θεά συμπόνια.

400 Κι ήρθε η θεά η τρανή και στάθηκε κοντά μου τότε κι είπε:
„Γιέ του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα,
τρέχα στο γρήγορο πλεούμενο και στο αερογιάλι τώρα,
και πρώτα απ' όλα το καράβι σας όξω να βγει τραβάτε,
μετά το βιος και τ' άλλα σύνεργα σε σπήλια χώστε μέσα,

405
κι έτσι γοργά με τους συντρόφους σου τους μπιστεμένους γύρνα."

Είπε, και σύγκλινε στα λόγια της η πέρφανη καρδιά μου'
και στο γοργό μας πλοίο σαν έφτασα και στο ακρογιάλι κάτω,
βρήκα στο γρήγορο καράβι μας τους γιαρδιακούς συντρόφους
να 'χουν για μας στημένο σύθρηνο, να πλημμυρούν στο κλάμα.

410 Απ' τη βοσική ως γυρνούν στη μάντρα τους κοπαδιαστά οι γελάδες
χορτάτες, πως χιμούν ολόγυρα, να τις καλωσορίσουν
χοροπηδώντας τα μοσκάκια τους, και μέσα δεν κρατιούνται
στο βοϊδομάντρι, μόνο αδιάκοπα μουγκρίζουν τριγυρνώντας
τις μάνες τους · παρόμοια βλέποντας και μένα εκείνοι ομπρός τους,

415 χύθηκαν πάνω μου με κλάματα, και τους φαινόταν ίδιο
στην πατρική τους γη ως να γύρισαν και στης τραχιάς Ιθάκης
το κάστρο, εκεί που πρωταντίκρισαν το φως κι αναστηθήκαν
και τέτοια κλαίοντας ανεμάρπαστα μου συντυχαίνουν λόγια:
„Τόσο χαρήκαμε, αρχοντόγεννε, το γυρισμό σου, ως να 'ταν

420 πια στην Ιθάκη να διαγέρναμε, στη γη την πατρική μας.
Μον' έλα, ιστόρα μας, πώς χάθηκαν οι επίλοιποι σύντροφοι;"

Είπαν, κι εγώ γλυκά τους μίλησα κι απηλογιά τους δίνω:
„πιο πρώτα απ' όλα το καράβι μας να σύρουμε όζω να 'βγει,
μετά το βιος και τ' άλλα σύνεργα να κρύψουμε σε σπήλια'

425 κι ατοί σας ακλουθάτε γρήγορα τ' αχνάρια μου, να δείτε
στης Κίρκης το παλάτι οι σύντροφοι πώς πίνουν και πώς τρώνε,
κι έχουν μπροστά τους όσα θα 'φταναν να τρώνε ακέριο χρόνο."

Είπα, κι ευτύς εκείνοι σύγκλιναν' ο Ευρύλοχος μονάχα
ν' ανακρατήσει πίσω επάλευε τους συντρόφους μας όλους,

430 και κραζοντας τους ανεμάρπαστα κινούσε λόγια ομπρός τους:
„Για που τραβούμε τώρα, δύστυχοι; Τον ίδιο το χαμό σας
ζητάτε; — στο παλάτι να 'ρθουμε της Κίρκης, που για χοίρους
για λύκους, για και λιόντες όλους μας θα κάνει δίχως άλλο,
θέμε, δε θέμε το παλάτι της το μέγα να φυλάμε.

435 Τα ίδια μας έκανε κι ο Κύκλωπας, σαν ήρθαν στο μαντρί του
οι άλλοι σύντροφοι μας κι ο απότορμος μαζί τους Οδυσσέας.
Της αμυαλιάς του είναι το φταίξιμο που χάθηκαν κι εκείνοι!"

Στα λόγια ετούτα εγώ στοχάστηκα για μια στιγμή στα φρένα
να σύρω το σπαθί τ' ολόμακρο πλάι στο παχύ μερί μου

440 και να τον κρούσω, το κεφάλι του να κυλιστεί στο χώμα,
που δικός μου ας ήταν άνθρωπος' ωστόσο με κυκλώσαν
άλλος αλλούθε γύρα οι σύντροφοι πράγα αντισκόφτοντάς με:

„ Ας τον αφήσουμε, αρχοντόγεννε, κι εσύ να θέλεις μόνο,
εδώ να μένει στο πλεούμενο, να του 'χει και την έγνοια ·

445 κι έμπα μπροστά, στο αρχοντοπάλατο να πάμε εμείς της Κίρκης."

Είπαν, κι αφήσαν πλοίο κι ακρόγιαλο και πήραν ν' ανεβαίνουν.
Μα δεν απόμεινε κι ο Ευρύλοχος στο βαθυλό καράβι,
μον' μας ακλούθηξε, τι ετρόμαξε τις άγριες μου φοβέρες.

Ωστόσο η Κίρκη στο παλάτι της τους άλλους μας συντρόφους

450 καλά τους έλουσε, τους άλειψε με μυρωμένο λάδι
και στο κορμί σγουρές τους φόρεσε χλαμύδες και χιτώνες.
Στο αρχονταρίκι τους πετύχαμε σε πλούσιο ομπρός τραπέζι'
κι ως ανταμώθηκαν κι αντίκρισαν ο ένας τον άλλο, αρχίσαν
θρήνους και γόσματα' κι ολόγυρα το σπίτι αντιδονούσε.

455 Κι ήρθε η τρανή θεά κι στάθηκε κοντά μου τότε κι είπε:
„ Γιε του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα,
τους θρήνους τώρα παρατάτε τους · ατή μου το κατέχω
το πόσα εσύρατε στα πέλαγα τα ψαροθρόφα μέσα,
και πόσα στις στεριές οι αντίμαχοι σας έναμαν τυράννια.

460 Μα ελάτε, στο τραπέζι κάτσετε, ψωμί, κρασί χαρείτε,
ν' αντρίγιωθεί η καρδιά στα στήθη σας και να σταθείτε ως πρώτα'
σαν τη στιγμή που πρωταφήνατε τη γη σας, την Ιθάκη
την καιοτράχαλη. Βαριόθυμοι, σκελετωμένοι τώρα
τους φοβερούς θυμάστε αδιάκοπα παραδαρμούς σας, μήτε

465 χαρά η καρδιά σας νιώθει, τι έχετε πολλά τραβήξει αλήθεια!"

Έτσι μας μίλησε, κι η πέρφανη καρδιά μας τ' αποδέχτη.
Εκεί ευφραινόμαστε, ως που τέλεψεν ακέριος ένας χρόνος,
με πλήθος κρέατα και με ολόγλυκο κρασί την πάσα μέρα.
Μα απά στο γύρισμα, σαν κύλησαν πάλι οι εποχές του χρόνου,

470 κι οι μήνες έτρεχαν και διάβαιναν μια μια οι περίσσιες μέρες,
όξω με φώναζαν και μου 'λεγαν οι γκαρδιακοί σύντροφοι:
„ Καιρός να θυμηθείς, ανέμυαλε, τη γη την πατρική σου,
αν να γλιτώσεις γράφει η μοίρα σου και να διαγείρεις πίσω
στο αφηλοτάβανο παλάτι σου, στο πατρικό σου χώμα."

475 Έτσι μου μίλησαν, κι η πέρφανη καρδιά μου τ' αποδέχτη.
Έτσι ως του ήλιου τα βασιλέματα καθούμενοι όλη μέρα
με πλήθος κρέατα και με ολόγλυκο κρασί φραινόμαστε όλοι'
μα όντας ο γήλιος πια βασίλεψε και πήραν τα σκοτάδια,
οι άλλοι πλάγιασαν και κοιμήθηκαν στον ισκιερό ανθρωνίτη,

480 κι εγώ στης Κίρκης ανεβαίνοντας το πάγκαλο κλινάρι
πέφτω στα πόδια της, κι ως άκουγε, τα παρακάλια αρχίζω,
και κράζοντας την ανεμάρπαστα κινούσα λόγια ομπρός της:
„Κίρκη, το λόγο τώρα τέλεψε, πα πια υ μου 'χες τάξει,
πως στην πατρίδα θα μας έστελνες · το λαχταρώ κι ατός μου,

485 το λαχταρούν κι οι άλλοι μου σύντροφοι' την ώρα εσύ που λείπεις
με τριγυρίζουν όλοι κλαίγοντας και τρων τα σωθικά μου."

Είπε, κι εκείνη ευτύς, η αρχόντισσα θεά, μου απηλογήθη:
„Γιέ του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα,
κανέννας λόγος πια να μένετε στο σπίτι μου άθελα σας ·

490 ανάγκη ωστόσο να τελέψετε μιαν άλλη στράτα πρώτα,
στης Περσεφόνης της ανήμερης και στου Άδη τα παλάτια,
χρησμό από την ψυχή να πάρετε του Τειρεσία, που μάντης
στη Θήβα ήταν τυφλός, μα η δύναμη κρατάει του νου του ακόμα'
τι η Περσεφόνη, και που πέθανε, τη γνώση δεν του πήρε,

495 μονάχα αυτός να νιώθει' οι επίλοιποι διανεύουν σαν τους ίσκιους."

Στα λόγια της θεάς μου εράγισε βαθιά η καρδιά στα στήθη,
και στο κλινάρι της καθούμενος θρηνούσα · πια η ψυχή μου
δεν ήθελε να ζει, να χαίρεται το φως του ήλιου στόν κόσμο.
Μα σαν πια απόκαμα να μύρουμε και να στρουφοκυλιούμαι,

500 γυρνώντας στη θεά, την έκραξα κι αυτά της συντυχαίνω:
„Κίρκη, και ποιος θ' ανέβει στο άρμενο, το δρόμο να μου δείξει;
Με το καράβι του δεν έφτασε κανείς στον Άδη ακόμα!"

Είπα, κι εκείνη ευτύς, η αρχόντισσα θεά, μου απηλογήθη:
„Γιέ του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα,

505 μην το γνοιαστείς αν στο πλεούμενο σου λείπει ο κυβερνήτης!
Μον' στήσε το κατάρτι κι άπλωσε τ' άσπρα πανιά και κάθου,
κι εκείνο απ' του Βοριά το φύσημα μονάχο θ' αρμενίζει.
Μα σύντας πια με το καράβι σου τον Ωκεανό περάσεις,
στη χέρσα ακρογια πια το πάναγνο της Περσεφόνης δάσο

510 θα βρεις, γεμάτο λεύκες τρίψηλες κι ιτιές καρπορημάχτρες.
Και σαν αράξεις το καράβι σου στο βαθιορεματάρη
τον Ωκεανό, στόν Άδη κίνησε να πας το μουχλιασμένο.
Χύνονται εκεί ο Πυριφλεγέθοντας κι ο Κωκυτός, που βγαίνει
από τη Στύγα, στον Αχέροντα' τα δυο ποτάμια σμίγουν

515 λίγο πιο πάνω τα βροντόλαλα' στη μέση κι ένας βράχος.
Κει πέρα φτάνοντας, αντρώκαρδε, καθώς σου ορίζω τώρα,

λάκιο ως μια πήχη πάρει κι άνοιξε του μάκρους και του φάρδους,
και πρόσφερε χοές στα χείλη του στους πεθαμένους όλους!
πρώτα μελόγαλα και δεύτερα κρασί γλυκό να χύσεις,

- 520 νερό στο τέλος, και πασπάλισε κριθάλευρο από πάνω.
Και κάνε στων νεκρών παράκληση τ' ανέψυχα κεφάλια,
και τάξε, στην Ιθάκη φτάνοντας την πιο τρανή σου στέρφα
γελάδα να τους σφάζεις, καιγοντας μαζί περίσσια δώρα.
Του Τειρεσία να τάξεις ξέχωρα κριγιό, γι' αυτόν μονάχα,
- 525 μαύρο, κατάμαυρο, το πιο όμορφο στα ζωντανά σου μέσα.
Κι ως στων νεκρών των πολυδόξαστων δεηθείς τα πλήθη πρώτα,
μια προβατίνα σφάζει ολόμαυρη κι έναν κριγιό, στα σκότη
γυρνώντας τα' μα εσύ τα μάτια σου πέρα μεριά να στρέψεις,
στου ποταμού μαθές τα ρέματα · σε λίγο θ' αντικρίσεις
- 530 πλήθος ψυχές νεκρών που εχάθηκαν να φτάνουν μαζεμένες.
Πρόσταξε τότε τους συντρόφους σου να γδάρουν τα σφαγάρια,
που θα κοιτώνται απ' τον ανέσπλαχνο χαλκό θανατωμένα,
και να τα κάψουν, και παράκληση στους δυο θεούς να υψώσουν,
στην Περσεφόνη την ανήμερη και στον τρανό τον Άδη.
- 535 Και συ καθούμενος ανάσυρε το κοφτερό απ' τη μέση
σπαθί, και των νεκρών τ' ανέψυχα κεφάλια μην αφήνεις'
κοντά στο γαίμα, πριν απόκριση σου δώσει ο Τειρεσίας.
Σε μια στιγμή το μάντη να 'ρχεται, ρηγάρχη, θ' αντικρίσεις,
που θα σου πει ποιος θα 'ναι ο δρόμος σου, της στράτας σου το μάκρος,
- 540 και πώς τα ψαροθρόφα πέλαγα περνώντας θα διαγείρεις."

Τέτοια τη νύχτα εκείνη μου 'λεγε, κι ως πρόβαλε σε λίγο
η Αυγή η χρυσόθρονη, μου φόρεσε χλαμύδα και χιτώννα,
κι ατή της η ζωτιά χιονόθωρο μακρύ μαντί φορούσε,
φιλό, χαριτωμένο, κι έβαλε στη μέση της ζωνάρι

- 545 ώριο, χρυσό, και στο κεφάλι της απάνω μια μαντίλα.
Κι εγώ τις κάμαρες διαβαίνοντας τους συντρόφους μου σμίγω,
και με γλυκόλογα τους γιάρδιωνα μιλώντας σ' έναν έναν:
„πια μην κοιμάστε στον ολόγλυκο παραδομένοι γύπνο,
κι η σεβαστή θεά μου αρμήνεψε το δρόμο — μόνο πάμε!"
- 550 Έτσι τους μίλησα κι η πέρφανη καρδιά τους τ' αποδέχτη.
Μήτε και δώθε πήρα ανέβλαβους τους συντρόφους μου ωστόσο'
κάποιος Επλήνορας, πιο νιούτσικος απ' όλους, που μεγάλη
δεν είχε δείξει αντρεία στον πόλεμο κι ουδ έκοβεν ο νους του,
τούτος δροσιά ζητώντας, τράβηξε, βαρύς απ' το μεθύσι,

555 να ξαπλωθεί μακριά απ' τους συντρόφους ψηλά στο ανώι της Κίρκης.
Ξάφνου, ως έφευγαν οι άλλοι, αγρίκησε φωνές και ποδολάτι,
κι ορθός πετάχτη' μα λησμόνησε στου νου την παραζάλη
την αψηλήν οπούθε ανέβηκε να κατεβεί τη σκάλα,
κι απ' τη σκεπή γραμμή γκρεμίστηκε, κι ως βγήκε απ' τα σφοντύλια

560 κι έσπασε ο σβέρος του, κατέβηκε στον Άδη κι η ψυχή του.

Κι ως μαζεύτηκαν οι άλλοι, εκίνησα τα λόγια και τους είπα:
„θα λέτε τώρα για τα σπίτια μας, τη γη την πατρική μας
κινάμε' ωστόσο μας αρμήνεψε μιαν άλλη στράτα η Κίρκη,
στης Περσεφόνης της ανήμερης και στου Άδη τα παλάτια,

565 χρησμό από την ψυχή να πάρουμε του Τειρεσία του μάντη."

Αυτά είπα, κι εκείνων εράγισε βαθιά η καρδιά στα στήθη,
και κάθισαν στη γη και γόζουνταν, τραβώντας τα μα πια τους,
μα δίχως όφελος — τι κέρδιζαν αλήθεια από τους θρήνους;
Κι ως για το ακρόγιαλο κινούσαμε και το γοργό καράβι

570 βαριά θλιμμένοι, και τα μάτια μας πλημμύριζαν στο κλάμα,
έτρεξε η Κίρκη προσπερνώντας μας, και δίπλα στο άρμενο μας
έδεσε, δίχως να τη νιώσουμε, τη μαύρη προβατίνα
και τον κριγιό. Θνητός ποιος δύνεται να ιδεί θεό να φτάνει,
για και να φεύγει, με τα μάτια του, χωρίς να θέλει εκείνος;

Ομήρου Οδύσσεια - λ

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

- Σαν κατεβήκαμε στη θάλασσα και στο πλεούμενο μας,
11- σύραμε πρώτα το πλεούμενο στο θείο το κύμα μέσα
και στήσαμε κατάρτι κι άρμενα στο μελανό καράβι'
τα πρόβατα μετά φορτώσαμε και μπήκαμε κι ατοί μας
- 5 βαριά θλιμμένοι, και τα μάτια μας πλημμύριζαν στο κλάμα.
Ξοπίσω από το γαλαζόπλωρο καράβι πρίμο αγέρι,
σταλμένο από την ωριοπλέξουδη, την ανθρωπολαλούσα
θεά, την άγρια Κίρκη, σύντροφος καλός μας προβοδούσε.
Κι ως τ' άρμενα του πλοίου συντάξαμε, καθόμασταν, τι εκείνο
- 10 καλά το κυβερνούσαν ο άνεμος κι ο τιμονιέρης μόνο,

κι ολημερίς πελαγοδρομίζε με τα πανιά γεμάτα.

Κι ως πήρε ο γήλιος και βασίλεψε κι ίσκιωσαν όλοι οι δρόμοι,
έφτασε πια στου βαθιορέματου του Ωκεανού την άκρα.

Των Κιμμερίων η χώρα βρίσκεται κει πέρα και το κάστρο,

15 συντυλιγμένα μες σε σύγνεφο κι αντάρα' δεν τους βλέπει
ο Ήλιος ποτέ ο φωτοπερίχυτος με τις λαμπρές του αχτίδες,
μηδέ σαν παίρνει τον ανήφορο προς τ' αστεράτα ουράνια,
μηδέ σα στρέφει απ' τά μεσούρανα της γης ξανά τα μέρη,
μον' νύχτα φοβερή στους άμοιρους θνητούς απλώνει πάντα.

20 Καθίζουμε στον άμμο το άρμενο, κι ως βγάλαμε από μέσα
τα πρόβατα, το δρόμο πήραμε στον Ωκεανό από δίπλα,
ως που στο μέρος πια βρεθήκαμε που 'χε αρμηνέψει η Κίρκη.

Κει πέρα κράτησαν ο Ευρύλοχος κι ο Περιμήδης μπρος μου
τα δυο σφαχτά' κι εγώ ανασέρονοντας το κοφτερό σπαθί μου

25 λάκκο ως μια πήχη πήρα κι άνοιξα του μάκρους και του φάρδους.
και πρόσφερα χοές στα χείλη του στους πεθαμένους όλους'
πρώτα μελόγαλα τους έχυσα, κρασί γλυκό κατόπι,
νερό στο τέλος, και πασπάλιζα κριθάλευρο από πάνω'
και δεόμουν στων νεκρών τ' ανέψυχα κεφάλια, τάζοντας τους,

30 αν στην Ιθάκη πίσω διάγερνα, την πιο τρανή μου στέρφα
γελάδα να τους σφάζω, καίγοντας μαζί περίσσια δώρα.
Κι ένα κριάρι τάζω ξέχωρα στον Τειρεσία να σφάζω,
μαύρο, κατάμαυρο, το πιο όμορφο στα ζωντανά μου μέσα.
Τα παρακάλια πια σαν τέλεψα και τα ταξίματα μου

35 στα πλήθη των νεκρών, τα πρόβατα στο λάκκο σφάζω απάνω,
κι ως έτρεχε το μαύρο γαίμα τους, από τα σκότη κάτω
βγήκαν ψυχές νεκρών αρίφνητες και μαζωχτήκαν γύρα:
Άγουροι, νιόπαντρες και γέροντες χιλιοβασανισμένοι,
κόρες γλυκές, όλο παράπονο που σβήσαν στον ανθό τους,

40 και πλήθος άντρες, με χαλκίόβαρα κοντάρια χτυπημένοι,
που έπεσαν σε πολέμους, κι άρματα ματόβρεχτα κρατούσαν.
Κι άλλος αλλούθε πήραν κι έζωναν το λάκκο με περισσιον
άγριον αχό, που εμένα ολόχλωμος με περεχούσε τρόμος.
Πρόσταξα τότε τους συντρόφους μου να γδάρουν τα σφαγάρια,

45 που εκοίτονταν απ' τον ανέσπλαχνο χαλκίό θανατωμένα,
και να τα κάψουν, και παράκληση στους δυο θεούς να υψώσουν,
στην Περσεφόνη την ανήμερη και στον τρανό τον Άδη.
Κι εγώ, καθούμενος, ανάσυρα το κοφτερό απ' τη μέση

σπαθί, και των νεκρών δεν άφηνα τ' ανέψυχα κεφάλια

50 κοντά στο γαίμα, πριν απόκριση μου δώσει ο Τειρεσίας.
Πρώτη έφτασε η ψυχή του Ελπήνορα, του συντρόφου μου' ακόμα
δεν ήταν κάτω απ' την πλατύδρομη, η τη γη μαθές θαμμένος
το είχαμε αφήσει το κουφάρι του στις Κίρκης το παλάτι
άκλαφτο κι άθαφτο — μας έσφιγγαν μεγάλες έγνοιες άλλες!

55 Κι όπως τον είδα, τον συμπόνεσα, τα κλάματα με πήραν,
και κρίζοντας τον ανεμάρπαστα του συντυχαίνω λόγια:
„ Στο ανήλιαγο σκοτάδι, Ελπήνορα, πώς ήρθες; πώς κατέβης
πεζός εσύ πιο πριν απ' τ' άρμενο που μ' έφερε εδώ πέρα;"

Σαν είπα τούτα, εκείνος βόγγηξε κι αυτά μου απηλογήθη:

60 „ Γιέ του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα,
θεού βουλή καιιά με αφάνισε και το κρασί το πλήθιο!
Στης Κίρκης το παλάτι ως πλάγιαζα, δεν πέρασε απ' το νου μου
την αφηλγήν οπούθε ανέβηκα να κατεβώ τη σιάλα,
κι απ' τη σκεπή γραμμή γκρεμίστηκα, κι ως βγήκε απ' τα σφοντύλια

65 κι έσπασε ο σβέρκος μου, κατέβηκε στον Άδη κι η ψυχή μου.
Μα σε ξορκίζω σε όσους άφηκες δικούς κι εδώ δεν είναι —
το ταίρι σου και τον πατέρα σου, που σ' έχει αναστημένο,
και τον Τηλέμαχο, στο σπίτι σου μοναχογιό που άφηκες:
το ξέρω, σα γυρνάς, αφήνοντας εδώ τον Κάτω Κόσμο,

70 στην Αία ξανά το καλοκάμωτο καράβι σου θ' αράξεις.
Εκεί φτασμένος θέλω, ρήγα μου, να θυμηθείς και μένα'
άκλαφτο κι άθαφτο, αφηφώντας με, μη φύγεις και με αφήσεις,
απ' αφορμή δικιά μου οι αθάνατοι μην οργιστούν μαζί σου
μονάχα κάφε με με τ' άρματα που ήταν δικά μου, ως ζούσα,

75 κι εκεί, στο ακρόγιαλο της θάλασσας, μνημούρι ασκώσετέ μου
του δύστυχου, που κι οι μελλούμενες γενιές να μου θυμούνται.
Κι ως τούτα πια τελέψεις, κάρφωσε κι ένα κουπί στο μνήμα,
αυτό που ζώντας είχα κι έλαμνα μαζί με τους συντρόφους."

Είπε, κι εγώ γυρνώντας μίλησα κι απηλογιά του δίνω:

80 „ Όλα όσα γύρεφες, βαριόμοιρε, θα κάμω απ' άκρη ως άκρη."
Τέτοιες κουβέντες συναλλάζαμε λυπητερές οι δυο μας,
στο γαίμα δίπλα εγώ καθούμενος με το σπαθί στο χέρι,
κι ο γίσκιος πέρα του συντρόφου μου, να λέει, να μη σωπαίνει.

Κι ήρθε η ψυχή της δόλιας μάνας μου μπροστά μου, της Αντίκλειας,

85 της κόρης του αντρειωμένου Αυτόλυκου, που εγώ την είχα αφήσει να ζει, στην άγια Τροία σα μίσευα, και τώρα είχε πεθάνει. Κι όπως την είδα, μου 'ρθαν κλάματα, την πόνεσε η καρδιά μου, μα δεν την άφηνα, κι ας έτρωγε τα σωθικά μου ο πόνος, κοντά στο γαίμα, πριν απόκριση μου δώσει ο Τειρεσίας.

90 Να κ' η ψυχή σε λίγο που 'φτασε χρυσό ραβδί κρατώντας του Τειρεσία, κι ευτύς με γνώρισε κι αυτά τα λόγια μου 'πε: „Γιέ του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα, το φως του ήλιου γιατί, τρισάμοιρε, παράτησες, για να 'ρθεις να ιδείς τον τόπο αυτό τον άχαρο και τους νεκρούς; Τραβήξου

95 τώρα απ' το λάκκο κι αναμέρισε το κοφτερό σπαθί σου, να πιω απ' το γαίμα τούτο, αψεύτιστη μετά να δώσω ορμήνια.”

Είπε, κι εγώ το ασημοκάρφωτο θηιάρωσα σπαθί μου κι αποτραβήχτηκα- σα ρούφηξε το μαύρο γαίμα εκείνος, ο μάντης ο άφεγος, μου μίλησε κι αυτά τα λόγια μου 'πε:

100 „Τρανέ Οδυσσέα, στην πολυπόθητη ζητάς να στρέψεις γη σου, μα στέκει ένας θεός στο δρόμο σου' θαρρώ πως δε γλιτώνεις του Κοσμοσειστή, που στα φρένα του θυμό για σένα κλείνει, τι σου 'χει μάνητα που ετύφλωσες τον ακριβό το γιο του. Μα κι έτσι, με τα χίλια βάσανα, θα φτάνατε, μονάχα

105 ν' ανακρατούσες τους συντρόφους σου, κι ατός σου να κρατιόσουν, μόλις το πλοίο το καλοκάμωτο στις Θρινακίας αράξεις μια μέρα το νησί, ξεφεύγοντας τα γεράνια πελάγη, και βρείτε εκεί τ' αρνιά τα ολόπαχα να βόσκουν και τα βόδια του Γήλιου, που τα πάντα πάνωθε θωρεί κι ακούει τα πάντα.

110 Χέρι σ' αυτά αν δε βάλεις έχοντας το γυρισμό στο νου σου, μπορείτε με τα χίλια βάσανα να' ρθείτε στην Ιθάκη. Μα αν βάλεις χέρι, τότε χάθηκες και συ και το καράβι κι οι σύντροφοι σου, αυτή είν' η ορμήνια μου. Και συ να ξεγλιτώσεις, θα φτάσεις πίσω δίχως συντρόφους, αργά, συφοριασμένος,

115 σε άρμενο ξένο, και στο σπίτι σου θα βρεις τυράννια κι άλλα, άντρες αράθυμους, το ταίρι σου το ισόθεο που γυρεύουν και τάζουν περισσά χαρίσματα, το βιος σου τρώνε ωστόσο. Μα εσύ θα γδικιωθείς διαγέρνοντας τις αδικίες τους όλες. Κι ως τους μνηστήρες στο παλάτι σου με κοφτερό σιοτώσεις

120

χαλκιά, με δόλο ξεπλανώντας τους για κι ανοιχτά, το δρόμο πάρε μετά, κουπί καλάρμοστο στο χέρι σου κρατώντας, σε ανθρώπους ως να φτάσεις, θάλασσα που δεν κατέχουν τι είναι,

κι ουδέ ποτέ με αλάτι αρτίζουμε τα φαγητά που τρώνε,
κι ουδέ καράβια αλικομάγουλα ποτέ αγνάντεψαν, μήτε

125 κουπιά καλάρμοστα, που ως φτερούγες δρομίζουν τα καράβια.
Σου λέω και το σημάδι ξάστερα και θα το δεις κι ατός σου:
Σα σε ανταμώσει εκεί στη στράτα σου κανέννας πεζολάτης
και λιχνιστήρι πει στον ώμο σου πως κουβαλάς τον ώριο,
στο χώμα τότε το καλάρμοστο να μπήξεις λέω κουπί σου,

130 κι αφού θυσίες προσφέρεις πάγκαλες στο ρήγα Ποσειδώνα,
κριάρι και άπρι λατάρικο και ταύρο σφάζοντας του,
γύρισε πίσω στην πατρίδα σου, και πρόσφερε θυσίες
μεγάλες στους θεούς, που αθάνατοι τα ουράνια πλάτη ορίζουν,
σε όλους γραμμή. Κι ακόμα ο θάνατος γλυκός, γαλήνιος θα 'ρθει

135 να σε 'βρει αλάργα από τη θάλασσα, τα μάτια να σου κλείσει
μες σε βαθιά καλά γεράματα' κι ολόγυρα οι λαοί σου
θα ζουν χαιράμενοι. Τον άκουσες τον άψευτό μου λόγο!"

Είπε, κι εγώ γυρνώντας μίλησα κι απηλογιά του δίνω:
„Τούτα οι θεοί θαρρώ πως τα 'κλωσαν ατοί τους, Τειρεσία.

140 Μον' έλα τώρα, δώσε απόκριση και την αλήθεια πες μου:
Μπροστά μου την ψυχή της μάνας μου θωρώ της πεθαμένης'
κοντά στο γαίμα κάθεσαι άλαλη, κι ουδέ βαστάει τα μάτια
στο γιο της να στυλώσει αντίκρυ του και να του κουβεντιάσει.
Θέλω, τρανέ, να ξέρω αν γίνεται ποιος είμαι να γνωρίσει."

145 Είπα, κι αυτός γυρνώντας μίλησε κι απηλογιά μου δίνει:
„Δε θα 'ναι δύσκολος ο λόγος μου και θα τον καταλάβεις:
απ' τους νεκρούς που πήρε ο θάνατος όποιον αφήνεις τώρα
το γαίμα να ζυγώνει, άψεύτιστο το λόγο του θ' ακούσεις'
κι όποιον δε θες, αυτός γυρίζοντας θα φεύγει πίσω πάλε."

150 Αυτά είπεν η ψυχή και κίνησε στον Άδη να διαγείρει
του Τειρεσία, σαν πια μου απόσωσε της μοίρας τα γραμμένα.
Μα εγώ κει πέρα αμετασάλευτος καθόμουν, κι ήρθε τότε
κι ήπια απ' το μαύρο γαίμα η μάνα μου' μεμιάς νογάει ποιος ήμουν,
και μες στα κλάματα ανεμάρπαστα μου συντυχαίνει λόγια:

155 „πώς φτάνεις ζωντανός στ' ανήλιαγα σκοτάδια κάτω, γιε μου;
Στους ζωντανούς είναι ανημπόρετο να τ' αντικρίζουν τούτα'
τι αναμεσά μας άγρια ρέματα, τρανά κυλούν ποτάμια,
και πρώτα ο Ωκεανός' δε γίνεται να τον διαβεί κανέννας
πεζός, εξόν αν καλοιάμωτο του βρίσκεται καράβι.

160 Αλήθεια, χρόνια αφού παράδεφες, από την Τροία μη φτάνεις

με το άρμενο σου και τους συντρόφους, κι ακόμα στην Ιθάκη
δεν έχεις έρθει; Τη γυναίκα σου στο σπίτι σου δεν είδες;"

Είπε, κι εγώ γυρνώντας μίλησα κι απηλογιά της δίνω:
„ Η ανάγκη, μάνα, με κατέβασε στον Κάτω Κόσμο τώρα,

165 χρησμό μαθές να πάρω απ' την ψυχή του Τειρεσία του μάντη.
Δεν έχω ακόμα την αργίτισσα ζυγώσει χώρα, μήτε
τη γη μας πάτησα' σε ατέλειωτα τυράννια παραδέρνω
απ' τη στιγμή που πρωτακλούθηξα το θείον υγιό του Ατρεά
πέρα στην Τροία την καλοφώραδη, τους Τρώες να πολεμήσω.

170 Μον' έλα τώρα, δώσ' μου απόκριση και την αλήθεια πες μου:
Ποια μοίρα τάχα κάτω σ' έριξε φαρμακερού θανάτου;
Μήπως αρρώστια ήταν που χρόνισε; μην η Άρτεμη η δοξεύτρα
με απόνετες σαγίτες σου 'ριξε και πήρε τη ζωή σου;
Και πες μου ακόμα για τον κύρη μου και για το γιο που αφήκα:

175 αυτοί κρατούν το βασιλίκι μου, για κάποιος απ' τους άλλους
τ' ορίζει τώρα, λογαριάζοντας πια εγώ πως δε γυρίζω;
Ακόμα πες μου για το ταίρι μου, ποια η γνώμη, ποιος ο νους της;
Με τον υγιό μας τάχα μένοντας το βιος μου διαφεντεύει,
για άλλος την πήρε κιόλα ανάμεσα στους πιο τρανούς Αργίτες;"

180 Στα λόγια τούτα μου αποκριθήκειν η σεβαστή μου η μάνα:
„ Και βέβαια εκείνη πάντα βρίσκεται στο σπίτι σου κλεισμένη
και κάνει υπομονή, κι αγλύκαντες μια μια ν' αποδιαβαίνουν
θωρεί τις νύχτες και τις μέρες της, στα δάκρυα βουτηγμένη.
Το βασιλίκι σου δεν τ' άρπαξε κανένας' τα μετόχια

185 τα ορίζει ανέγνωις ο Τηλέμαχος, και στα τραπέζια παίρνει
τα μερτικά που πρέπει ο κύβερνος κι ο κρισολόγος να 'χει'
γιατί όλοι τον καλνούν. Ο κύρης σου στο χτήμα του ξωμένει'
η χώρα δεν τον βλέπει. Του 'λειψαν, για να 'χει να πλαγιάζει,
πια τα σκεπάσματα τα λιόφωτα κι οι στρώσες κι οι φλοκάτες.

190 Σα χειμωνιάζει, μέσα κλείνεται και πέφτει με τους δούλους
στη γης, στο τζάκι πλάι, παλιόρουχα φορώντας' και σα μπαίνει
το καλοκαίρι ως το χινόπωρο το καρπερό, πλαγιάζει
όπου τυχόν βρεθεί στο χτήμα του, στων αμπελιών τους όχτους,
στο χώμα κάτω φύλλα απλώνοντας για στρώση, και θλιμμένος

195

κοίτεται εκεί, κι ο πόνος άμετρος στα φρένα του θεριεύει,
που δε γυρνάς, και τα γεράματα βαριά τον τυραννούνε.
Κι ατή μου εγώ για τούτο χάθηκα και βρέθηκα στον Άδη'
δεν ήρθε η Δοξαρούσα σπίτι μας η καλοσημαδεύτρα

να πάρει τη ζωή μου ρίχνοντας με απόνετες σαγίτες'

200 κι ουδέ κι αρρώστια με κρεβάτωσε, που το κορμί του ανθρώπου
σιγά σιγά το λιώνει ανέσπλαχνα και τη ζωή του παίρνει'
μόνο ο καημός για σε κι η ορμήνια σου και τα καλά σου λόγια,
που μου 'χαν λείψει, τη μελόγλυκιά ζωή μου θανάτωσαν."

Σαν είπε τούτα, εγώ στοχάστηκα βαθιά μου, στην αγιάλη

205 να πάρω την ψυχή της μάνας μου, νεκρή που ομπρός μου εθώρουν.
Τρεις χύθηκα φορές, απάνω μου ποθώντας να τη σφίξω,
και τρεις φορές μες απ' τα χέρια μου σαν όνειρο, σαν ίσκιος
μου πέταξε' κι εγώ, ως έθέριευε φαρμάκι η πίκρα εντός μου,
την έκραξα και με ανεμάρπαστα της συντυχαίνω λόγια:

210 „ Γιατί δε στέκεις τώρα, μάνα μου, που θέλω να σε πιάσω,
και μες στον Άδη που βρεθήκαμε να σφιχταγκαλιαστούμε,
να βρούμε στο πικρό το σύθρηνο χαρά και παρηγοριά;
Η Περσεφόνη μήπως σ' έπλασε κι είσαι αγερένιος ίσκιος,
κι εδώ σε στέλνει, ακόμα πιότερο να κλαίω και να χτυπιέμαι;"

215 Στα λόγια τούτα μου αποκρίθηκεν η σεβαστή μου η μάνα:
„ Αλί, παιδί μου, ο πιο τρισάμοιρος μες στους ανθρώπους όλους,
η Περσεφόνη δε σε γέλασε, του γιου του Κρόνου η κόρη,
μονάχα τούτη η μοίρα εγράφτηκε του ανθρώπου που πεθαίνει:
Τα νεύρα δεν κρατούν τις σάρκες του κι ουδέ τα κόκαλα του'

220 μον' όταν η ζωή τα κόκαλα πια παρατήσει τ' άσπρα,
όλα απ' την άγρια ορμή δαμάζονται της λαμπαδούσας φλόγας,
και μοναχά η ψυχή σαν όνειρο πετώντας φτερουγίζει.
Τώρα στο φως μιαν ώρα αρχύτερα κοίτα ν' ανέβεις, όμως
για ιδές κι' αυτά πιο πρίν, στο ταίρι σου για να τα λες μια μέρα."

225 Αυτά τα λόγια ως συναλλάξαμε, με ζύγωναν γυναίκες
ξεσηκωμένες απ' τη ρήγισσα Την Περσεφόνη πλήθος,
των πιο τρανών ηρώων συγκόρμισσες και θυγατέρες όλες.
Καθώς στο μαύρο γαίμα ολόγυρα κοπάδι εμαζωχτήκαν,
αναρωτιόμουν πως θα δύνομουν μια μια να τις ρωτήσω.

230 Και τούτη η πιο καλή μου εικάστηκε βουλή στο λογισμό μου'
απ' το παχύ μερί τ' ολόμακρο ξεγύμνωσα σπαθί μου,
κι από το μαύρο γαίμα όλες μαζί δεν άφηνα να πιούνε.
Κι όπως εκείνες πήραν κι έρχονταν η μια στην άλλη πίσω,
γραμμή ρωτούσα για τη φύτρα τους, κι αυτές μου αποκρινόνταν

235 Εκεί είδα εγώ την αρχοντόσογην Τυρώ να φτάνει πρώτη,
κι έλεγε κόρη του αψεγάδιαστου του Σαλμωνέα πως ήταν

την είχεν ο Κρηθέας γυναίκα του, του Αιόλου ο γιος, μα πρώτα
αυτή έναν ποταμό ερωτεύτηκε, το θείο τον Ενιπέα,
τον ποταμό που τα ομορφότερα νερά στη γης σκορπίζει,

240 γι' αυτό συχνά κι εκείνη πήγαινε στα πάγκαλα νερά του.
Τούτου την όψη ο σαλευτής της γης, ο Κοσμοσείστης, πήρε
και πλάγιασε, στου βαθιοστρόβιλου του πόταμου το στόμα,
μαζί της' κύμα τους περίζωσε καμπουρωτό, γεράνιο,
σαν ορός, το θεό σιεπάζοντας και τη θνητή γυναίκα.

245 Τη ζώνη εκεί ο θεός της Ιλυσί της παρθενίας και μ' ύπνο
την περεχύνει, κι ως εχάρηκε μαζί της την αγάπη,
σφίγγει το χέρι της, της μίλησε κι αυτά της λέει τα λόγια:
„Χάρου, γυναίκα, την αγάπη μου! Στο γύρισμα του χρόνου
γίους διαλεχτούς θα κάμεις' ο έρωτας ποτέ των αθανάτων

250 δεν πάει χαμένος' μόνο γνοιάζου τους και μικρανάθρεψέ τους.
Τώρα στο σπίτι τράβα αμίλητη και κρύβε τ' όνομά μου'
ο Ποσειδώνας όμως κάτεχε πως είμαι, ο κοσμοσείστης!"

Είπε, και βούτηξε στη θάλασσα την πολυκυματούσα'
κι αυτή γκαστρώθη και του γέννησε δυο γίους, τρανούς ρηγάδες,

255 που στου μεγάλου Δία τη δούλεψη στάθηκαν, τον Πελία
και το Νηλέα. Μεσ στην πλατύχωρη Ιωλκό ο Πελίας εζούσε,
πλούσιος σε πρόβατα, κι ο δεύτερος στην αμμουδάτη Πύλο.
Τους άλλους στον Κρηθέα τους γέννησεν η αρχόντισσα γυναίκα,
τον Αμυθάνα τον πολέμαρχο, τον Αίσονα, το Φέρη.

260 Την κόρη του Ασωπού ξεχώρισα μετά, την Αντιόπη'
στην αγκαλιά του Δία πως έγειρε παinueούνταν, και του 'χε
δυο γίους γεννήσει, τον Αμφίονα και τον τρανό το Ζήθο.
Πρώτοι της Θήβας της εφτάπορτης το κάστρο ετούτοι χτίσαν
κι ύψωσαν τείχη, τι δε δονούνταν, κι ας ήταν αντρειωμένοι,

265 στη Θήβα μέσα την πλατύδρομη χωρίς τειχιά να μένουν.
Είδα μετά και του Αμφιτρύωνα το ταίρι, την Αλκμήνη,
που στις αγκάλες ως κοιμήθηκε του Δία του τρισεγάλου,
τον άτρομο Ηρακλή του γέννησε, με την καρδιά του λιόντα.
Κι είδα του Κρέοντα του πολεμάρχου την κόρη, τη Μεγάρρα,

270

που του Αμφιτρύωνα την παντρεύτηκεν ο γιος ο ψυχωμένος.

Του Οιδίποδα τη μάνα αντίκρισα, την όμορφη Επικάστη,
φριχτές δουλειές που αποδυνάστηκεν ανήξερη, το γιο της
να πάρει γι' άντρα' τον πατέρα του σκοτώνοντας εκείνος

την πήρε ταίρι, μα ως οι αθάνατοι μεμιάς τα ξεσκέπασαν

275 στον κόσμο ολό, εκείνος έμεινε να τυραννιέται ρήγας
στη Θήβα, τι θεών ανέσπλαχνη βουλή τον κυβερνούσε.
Κι αυτή σκοινί ψηλά απ' της κάμαρας κρεμώντας το δοκάρι
στου Άδη τα σπίτια κάτω edιάβηκε, του ανήλεου θυροκράτη,
απ' τον καημό της, πίσω αφήνοντας εκείνον σε τυράννια

280 δίχως σωμό, που από της μάνας του τις Ερινύες τραβούσε.

Είδα τη Χλωρή την πεντάμορφη' μύρια ο Νηλέας του γάμου
δώρα είχε δώσει για τα κάλλη της, γυναίκα ως να την πάρει'
ήταν του Αμφίονα στερνογέννητη, του γιου του Ιάσου, κόρη,
που κάποτε τους Μίνυες όριζε, του Ορχομενού ρηγάρχης.

285 Κι αυτή, στην Πύλο πια βασίλισσα, τρανούς υγιούς του εγέννα,
τον Νέστορα, τον Περικλύμενο το γαύρο, το Χρομίο'
κι ακόμα την Πηρώ του γέννησε, μια θυγατέρα θάμα,
που όλοι τρογύρα την εγύρευαν μα ο κύρης της σε κείνον
ταίρι την έδινε, που του Ίφικλου τις φαρδιοκουτελάτες

290 στριφτόκερες γελάδες θ' άρπαζε — βαριά δουλειά στ' αλήθεια! —
απ' τη Φυλακή' κι ένας άψεγος, μονάχα εκείνος, μάντης
του το 'χε τάξει, όμως τον έδεσε θεού κι εκείνον μοίρα
βαριά και δίχως έλεος άλυσες και του βουνού οι βουκόλοι.
Όμως οι μέρες πια σα διάβηκαν και κύλησαν οι μήνες,

295 κι ο χρόνος γύρισε κι ήρθε άνοιξη ξανά στην πλάση,
τότε ο τρανός Ίφικλος λευτέρωσε το μαντολόγο, ως του 'πε
τη μοίρα του όλη — κι ήταν θέλημα του Δία να γίνουν τούτα.

Και του Τυνδάρεου τη συγκόρμισσα ξεχώρισα, τη Λήδα,
που δυο αντρειωμένους γιους του γέννησε, της πυγμαχίας τεχνίτη

300 τον Πολυδεύκη και τον Κάστορα, το γαύρο αλογατάρη,
που ζωντανούς η γη η πολύκαρπη τους κρύβει τώρα εντός της'
γιατί και μες στη γη τους έδωκε του Κρόνου ο γιος τη χάρη
μια μέρα ζωντανοί να βρίσκονται μαζί, νεκροί την άλλη
στον Κάτω Κόσμο, κι ως αθάνατους ο κόσμος τους δοξάζει.

305 Μετά την Ιφιμέδεια αντίκρισα, το ταίρι του Αλωέα'
ο Ποσειδώνας, μου 'λεε, χάρηκε τον έρωτα μαζί της,
και γέννησε δυο γιους, που στάθηκαν λιγόχρονοι στον κόσμο,
τον Εφιάλτη τον περιλάμπρο και τον ισόθεον Ώτο.
Άλλους δεν είδε πιο αψηλόκορμους η γης η πολυθρόφα,

310 μηδέ και πιο όμορφους' ο Ωρίωνας τους ξεπερνούσε μόνο.

Στα εννιά τους μόλις χρόνια εννιάπηχοι στο φάρδος είχαν γίνει,
κι ήταν οργιές εννιά το μάκρος τους' μαζί κίνησαν τότε
και τους αθάνατους φοβέριζαν, στον Όλυμπο πολέμους
ν' ανοίξουν άγριους, πολυτάραχους, και γύρευαν να βάλουν

315 την Όσσα πρώτα απά στον Όλυμπο, μετά, στην Όσσα πάνω,
το Πήλιο λέει το φυλλοσούσουρο, στον ουρανό ν' ανέβουν.
Κι αν πρόφταινα να δέσει η νιότη τους, θα το 'χαν καταφέρει.
μα από του Δία και της ωριόμαλλης Λητώς τι γιο χάθηκαν
κι οι δυό, πριν κάτω απ' τα μελίγνια τους το πρώτο χνούδι ανθίσει'

320 και πριν τους σιεπαστούν τα μάγουλα με τα σγουρά της νιότης.

Τη Φαίδρα αντίκρισα, την Πρόκριδα, την όμορφη Αριάδνη,
τη θυγατέρα του κακόνγνωμου του Μίνωα, που απ' την Κρήτη
την άρπαξε ο Θησέας, γυρεύοντας στο λόφο να τη φέρει
της Ιερής Αθήνας — άδικα! τι στο νησί της Δίας

325 τη σκότωσε η Άρτεμη, του Διόνυσου τη μαρτυρία γρικώντας.
Τη Μαίρα, την Κλυμένη αντίκρισα, τη φοβερή Εριφύλη,
που το ακριβό της ταίρι επρόδωκε για ατίμητο χρυσάφι... —
μα όλο το πλήθος είναι αβόλετο να πω, να νοματίσω,
πόσων ηρώων τρανών αντίκρισα τις κόρες και τα ταίρια'

330 πιο πριν η νύχτα η θεία θα διάβαινε! Να κοιμηθούμε ωστόσο
είναι ώρα, για με τους συντρόφους μου στο πλοίο για εδώ μαζί σας.
Το μισεμό μου πάλι οι αθάνατοι και σεις θα τον γνοιαστείτε.»

Αυτά τους έλεε, κι οι άλλοι αμίλητοι, βουβοί, δε βγάναν άχνα,
σα μαγεμένοι απ' τα λόγια του, στον ισικιερό αντρωνίτη.

335 Κι η Αρήτη τότε η χιονοβράχιονη το λόγο πήρε κι είπε:

«Αλήθεια, Φαίαιες, πώς τα μάτια σας θωρούν τον άντρα τούτον
στην ελικιά, στο διώμα, μέσα του στα ζυγιασμένα φρένα;
Δικός μου ο ξένος, μα ο καθένας σας σ' όμοια τιμή κρατιέται'
να φύγει μην αφήστε γρήγορα, και στην ανάγκη που 'χει

340 μην τα λυπάστε τα δοσίματ' τι είναι το βιος μεγάλο,
που μες στα σπίτια σας φυλάγεται με των θεών τη χάρη.»

Ένας τρανός ρηγάρχης γέροντας, ο Εχένος, πήρε τότε
και τους μιλούσε, ο γεροντότερος από τους Φαίαιες όλους:
«Ό,τι είπε η μυαλωμένη ρήγισσα δεν ήταν όζω απ' όσα

345 και μεις γυρεύουμε και θέλουμε' γι' αυτό ας συγκλίνουμε όλοι

τις πράξεις όμως και τα λόγια μας τα ορίζει ο Αλκίνοος τούτος.»

Κι ο Αλκίνοος τότε του αποκρίθηκε κι αυτά τα λόγια του 'πε:
«Έτσι να ζω στους καραβόχαρους εγώ τους Φαίακες πάντα
και ν' αφεντεύω, της βασίλισσας ο λόγος θα τελέψει!

- 350 Το 'χει καημό να φύγει ο ξένος μας στον τόπο του, μα ας κάνει
μια μέρα υπομονή, να πρόφταινα τα δώρα να του δώσω
όλα που θέλω' το ταξίδι του, κι αυτό θα το γνοιαστούμε
οι άντρες εδώ, κι εγώ πιο απ' όλους σας, τι εγώ τη χώρα ορίζω.»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος του μίλησε Οδυσσέας:

- 355 «Αλκίνοε, βασιλιά περίλαμπρε, μες στο λαό σου ο πρώτος,
και χρόνο ολόκληρο να λέγατε να μένω εδώ και δώρα
να μου χαρίζατε αξετίμητα, πριχού με προβοδίστε,
όχι δε θα 'λεγα' καλύτερα χίλιες φορές αλήθεια
να στρέψω πίσω στην πατρίδα μου με πιο γεμάτα χέρια

- 360 τι με τιμή κι αγάπη πιότερη θα με δεχόνταν έτσι
όλοι όσοι κάποτε θα μ' έβλεπαν να φτάνω στην Ιθάκη.»

Κι ο Αλκίνοος τότε του αποκρίθηκε κι αυτά τα λόγια του 'πε:
«Που σε θωρούμε, δε μας έδειξες να 'σαι, Οδυσσέα, κανέναν
για κομπωτής για ψεύτης, σαν αυτούς που θρέφει η γης η μαύρη—

- 365 χιλιάδες άνθρωποι, ως τα πέρατα του κόσμου σκορπισμένοι,
που κλώθουν ψέματα, πώς τα 'βγαλαν να μην καταλαβαίνεις.
Μα εσένα είναι όλο χάρη ο λόγος σου και ξάστερος ο νους σου,
κι όσα και συ κι οι Αργίτες έσυραν αβάσταχτα τυράννια
με τέχνη τώρα μας τα ιστόρησες, σαν να 'σουν τραγουδάρης.

- 370 Μον' έλα τώρα, δώσε απόκριση και την αλήθεια πες μου:
Απ' τους ισόθεους τάχα συντρόφους, που βρέθηκαν μαζί σου
στην Τροία κι εκεί τους βρήκε ο θάνατος, αντάμωσες κανέναν;
Μακριά είναι η νύχτα τούτη, - ατέλειωτη' καιρός δεν είναι ακόμα
να κοιμηθούμε' κι άλλα ιστόρα μου' πρωτάκουστα είναι αλήθεια!

- 375 Ως την Αυγή τη θεία θα καθόμουν εδώ ν' ακούω, μονάχα
και συ να το 'θελες τα πάθη σου να πεις στο αρχοντικό μου.»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος του μίλησε Οδυσσέας:
«Αλκίνοε, βασι πια ερίλαμπρε, μες στο λαό σου ο πρώτος,
οι αθιβολές έχουν την ώρα τους, την ώρα του κι ο γύπνος.

380

Μα αν να με ακούς ακόμα ρέγεσαι, τη χάρη δε σου αρνιέμαι'
γιατί έχω κι άλλα και χειρότερα να σου ιστορήσω τώρα,

συντρόφων συφορές, που αργότερα χάθηκαν, του πολέμου των Τρωών μαθές τον άγριο τάραχο σαν είχαν πια ξεφύγει, κι από βουλή γυναίκας άνομης στο γυρισμό χάθηκαν.

385 Η Περσεφόνη η αγνή σαν έδιωξε πια τις ψυχές μακριά μου των γυναικών, με βιάς σκορπώντας τις ολούθε, δώθε κείθε, είδα' τον ίσκιο του Αγαμέμνονα, του γιου του Ατρέα, να φτάνει, βαριά θλιμμένο' τον τριγύριζαν κι όσες ψυχές μαζί του στο σπίτι του Αίγιστου χαλάστηκαν και το χαμό τους βρήκαν.

390 Κι εκείνος στη στιγμή με γνώρισε, το μαύρο ως ήπιεν αίμα, και κίνησε το θρήνο, κι έτρεχαν τα μάτια του ποτάμι, κι άπλωνε απάνω μου τα χέρια του, ποθώντας να μου αγγίξει— του κάκου, δεν μπορούσε! η δύναμη τον είχε παρατήσει κι η ανάκαρα που ανθούσε κάποτε στο λυγερό κορμί του.

395 Κι όπως τον είδα, τον συμπόνεσα, τα κλάματα με πήραν, και κρίζοντας τον ανεμάρπαστα του συντυχαίνω λόγια:
„Υγιέ του Ατρέα, τρανέ Αγαμέμνονα, ρηγάρχη τιμημένη, ποια μοίρα τάχα κάτω σ' έριξε φαρμακερού θανάτου;
Ο Ποσειδώνας μήπως άσκιωσε φριχτήν ανεμοζάλη

400 και μες στο πέλαο τ' άγριο σ' έπνιξε μαζί με τ' άρμενά σου;
Για μήπως στη στεριά σε σκότωσαν αντίμαχοι, στα ξένα, την ώρα που άρπαζες τα βόδια τους και τ' αρνοκόπαδά τους; για ως κάστρο να πατήσεις πάλευες, γυναίκες να κουρσέψεις;"
Είπα, κι αυτός γυρνώντας μίλησε κι απηλογιά μου δίνει:

405 „Γιέ του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα, ο Ποσειδώνας δε μου σήκωσε φριχτήν ανεμοζάλη, για να με πνίξει στο άγριο πέλαγο μαζί με τ' αρμενά μου, ουδέ και στη στεριά με σκότωσαν αντίμαχοι, στα ξένα' βρήκα το θάνατο απ' τον Αίγιστο και την καταραμένη

410 γυναίκα μου' τι αυτός με κάλεσε στο σπίτι του να φάμε, κι εκεί με σκότωσε, όπως σφάζουνε το βόδι, στο παχνί του.
Τέτοιος φριχτός με βρήκε θάνατος' και γύρα μου οι σύντροφοι ο ένας στον άλλο απάνω εσφάζουνταν, σα χοίροι ασπροδοντάτοι σε πλούσιου αρχόντου, πολυδύναμου, το σπίτι, που 'χει γάμο

415 για άλλη ξεφάντωση, για κι έστησαν όλοι μαζί τραπέζι.
Συχνά θ' αντίκρισες σε πόλεμο πολλούς νεκροί να πέφτουν, δυο δυο καθώς χτυπιούνται ξέχωρα, για στης σφαγής τον όχλο' μα εκείνα αν τα θωρούσες, πιότερο θα σπάραζε η καρδιά σου:
Πεσμένοι εμείς και γύρα ολόγεμα τραπέζια και κροντήρια

420 στο αρχονταρίκι, και το πάτωμα ν' αχνίζει από το γαίμα.

Μα η πιο σπαραχτική που αγρίκησα φωνή ήταν της Κασσάντρας'
του Πριάμου σκότωνε από πάνω μου την κόρη η Κλυταιμῆστρα
η δολερή! κι εγώ, πεθαίνοντας, με το σπαθί στο στήθος,
τη γη χτυπούσα με τα χέρια μου. Κι η σκύλα εκεί με αφήκε,

425 κι ουδέ, στον Κάτω Κόσμο ως διάβαινα, το βάσταξε η καρδιά της
να μου σφαλίσει με τα χέρια της τα μάτια και το στόμα.

Πιο ανήμερο και πιο ζετσίπωτο δε βρίσκεται στον κόσμο
απ' τη γυναίκα, που στα φρένα της δουλειές συγκλώθει τέτοιες,
καθώς εκείνη, που μελέτησε μια τέτοια ανήλεη πράξη,

430 να δώσει θάνατο στον άντρα της. Κι εγώ που στοχαζόμουν
πώς θα γυρίσω καλοπρόσδεχτος από παιδιά και δούλους
στο σπίτι μου! Μα εκείνη, κλώθοντας κακό στο νου μονάχα,
ντροπή και απάνω της εσώριασε και στις γυναίκες όλες
για πάντα εδώ κι εμπρός, καλόπραγες κι ας είναι μερικές τους."

435 Είπε, κι εγώ γυρνώντας μίλησα κι απηλογιά του δίνω:
„Ωχού μου, αποξαρχής τ' οχτρεύτηκε βαριά του Ατρέα το γένος
ο Δίας ο μακροβίγλης, κι έβαλε μπροστά γυναικείες τέχνες!
Πόσοι από μας δεν αφανίστηκαν για χάρη της Ελένης,
και σένα, αλάργα ως ήσουν, σου 'πλεκε τα βρόχια η Κλυταιμῆστρα!"

440 Είπα, κι αυτός γυρνώντας μίλησε κι απηλογιά μου δίνει:
„Γι' αυτό και συ με τη γυναίκα σου πολύ καλός μην είσαι'
τα πάντα μην της τα μπιστεύεσαι που κρύβεις στο μυαλό σου'
λίγα να ξέρει, τ' αποδέλοιπα κρυφά από κείνη κράτα.
Μα εσύ, Οδυσσέα, από τη γυναίκα σου το θάνατο δε θα 'βρεις-

445 έχει μυαλό περίσσιο η φρόνιμη του Ικάρου θυγατέρα,
η Πηνελόπη, και στα φρένα της πληθαίνει η δίκια κρίση.
Νιόνυφη ακόμα την αφήκαμε, σα φεύγαμε από κείθε,
για να τραβήξουμε στον πόλεμο, κι είχε παιδί στο στήθος
μωρό, που στων αντρών τη σύναξη θα κάθεται πια τώρα—

450 καλότυχος! Μια μέρα ο κύρης του θα τότε ιδεί γυρνώντας,
κι εκείνος πάλε τον πατέρα του θ' αγκαλιαστεί, ως ταιριάζει.
Εμένα μοναχά η γυναίκα μου μηδέ το γιο με αφήκε
θωρώντας να χορτάσω' πρόλαβε να με σκοτώσει αμέσως!
Κάτι άλλο τώρα εγώ θα σου 'λεγα, κι εσύ στο νου σου βαλ' το:

455 Γυρνώντας στην πατρίδα, κοίταξε κρυφά το πλοίο ν' αράξεις
κανείς να μη σε δει, τι εχάθηκε πια η πίστη απ' τις γυναίκες!
Μον' έλα τώρα, δώσ' μου απόκριση και την αλήθεια πες μου,
ακόμα ο γιος μου αν κάπου ακούγεται πως ζει' μπορεί στο κάστρο
του Ορχομενού, μπορεί να βρίσκεται στην αμμουδάτη Πύλο,

460 για και στη Σπάρτη την πλατύχωρη, στου Μενελάου το σπίτι'
τι ακόμα απά στη γης δεν πέθανεν ο αρχοντικός Ορέστης!"

Είπε, κι εγώ γυρνώντας μίλησα κι απηλογιά του δίνω:
„Υγιέ του Ατρέα, γιατί για πράματα ρωτάς που δεν κατέχω,
αν ζει για αν πέθανε; Δε μου 'ρχεται να λέω του ανέμου λόγια."

465 Τέτοιες κουβέντες συναλλάζαμε λυπητερές οι δυο μας,
βαριά θλιμμένοι, και τα μάτια μας πλημμύριζαν στο κλάμα.
Κι ήρθε η ψυχή και μας αντάμωσε του ξακουστού Αχιλλέα,
Κι ήταν μαζί οι ψυχές του Πάτροκλου και του άψεγου Αντιλόχου,
και του Αίαντα, που όλους και στο ανάριμμα νικούσε και στο διώμα

470 τους Δαναούς, εξόν τον άψεγο γιο του Πηλέα μονάχα.
Κι ως η ψυχή του γοργοπόδαρου με γνώρισε Αχιλλέα,
μέσα σε κλάματα ανεμάρπαστα μου συντυχαίνει λόγια:
„Γιέ του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα,
απόκοτε! σαν τι τρανότερο θα στοχαστείς ακόμα;

475 Αλήθεια, πώς το αποδυνάστηκες να κατεβείς στον Άδη,
όπου οι νεκροί διανεύουν άπραγοι, των πεθαμένων οι ίσκιои;"

Είπε, κι εγώ γυρνώντας μίλησα κι απηλογιά του δίνω:
„Γιέ του Πηλέα, που ο πιο λιοντόκαρδος στους Αχαιούς λογιόσουν,
ήταν ανάγκη εδώ που μ' έφερε, να πάρω την ορμήνια

480 του Τειρεσία, στην κακοτράχαλη το πώς θα φτάσω Ιθάκη.
Τη χώρα ακόμα την αργίτισσα δε ζύγωσα, τη γη μου
δεν άπτησα' τυράννια ατέλειωτα με δέρνουν. Μα από σένα
άλλος αλήθεια πιο καλότυχος μήτε έγινε, Αχιλλέα,
μήτε θα γίνει' σε δοξάζαμε σαν τους θεούς οι Αργίτες,

485 όσο που ζούσες' τώρα ξέχωρα μες στους νεκρούς ορίζεις,
εδώ που βρίσκεσαι' μη θλίβεσαι λοιπόν για το χαμό σου."

Είπα, κι αυτός γυρνώντας μίλησε κι αυτά μου απηλογήθη:
„Ας τα, Οδυσσέα τρανέ, κι ο θάνατος δεν παίρνει παρηγοριά!
Κάλλιο στη γης να ξενοδούλευα ξωμάχος, ρογιασμένος

490 σε αφέντη που 'χασε τον κλήρο του κι είναι το βιος του λίγο,
παρά ολωνών εδώ των άψυχων νεκρών ο ρήγας να' μαι.
Για τον υγιό μου τον περίλαμπρο για πες μου τώρα κάτι'
ήρθε κι αυτός ν' ανοίξει πόλεμο στους πρώτους πρώτους μέσα,
για κι όχι; Ακόμα για τον άψεγο Πηλέα τι ξέρεις πες μου'

495 και τώρα τιμημένος βρίσκεται στους πλήθιους Μυρμιδόνες,
για πια δεν τον ψηφούν ολόγυρα στη Φθία και στην Ελλάδα,

που 'χει γεράσει και του κόπηκαν τα χέρια και τα πόδια;
τι εγώ πια δεν του παραστέκουμαι, δε ζω στο φως του γήλιου
και να 'μαι ως τότε, στην απλόχωρη την Τροία που πολεμούσα

500 και σκότωνα αντρειανούς, το θάνατο να διώξω απ' τους Αργίτες.
Τέτοιος και μια στιγμή να γύριζα στο πατρικό παλάτι,
κάποιοι θα τρόμαζαν τη λύσσα μου, τ' ανίκητά μου χέρια,
όσοι ζητούν το βασιλίκι του μεβιάς να του στερήσουν."

Είπε, κι εγώ γυρνώντας μίλησα κι απηλογιά του δίνω:

505 „Τίποτε αλήθεια για τον άψεγο Πηλέα δεν έχω ακούσει!
μονάχα για το Νεοπτόλεμο, τον ακριβό το γιο σου,
την πάσα αλήθεια, ως μου το γύρεψες, θα μολογήσω τώρα:
Ατός μου πα στο καλοζύγιστο, το βαθουλό καράβι
στους Αχαιούς τους λιονταρόψυχους τον έφερα απ' τη Σκύρο.

510 Και κάθε που βουλές κινούσαμε στις Τροίας το κάστρο γύρα,
πρώτος μιλώντας πάντα θα' βρισκε τον ταιριασμένο λόγο'
μονάχα απ' τόν ισόθεο Νέστορα νικιόταν κι από μένα.
Μα σα χτυπιόμαστε συνάρματα στων Τρωών τον κάμπο κάτω,
μες στο σωρό ποτέ δεν έμενε και στο στρατό τον πλήθιο,

515 μον' μπρος τραβούσε και δεν άφηνε κανείς να τον περάσει.
Κι ήταν περίσσιοι αυτοί που σκότωσε στην άγρια μάχη μέσα'
όλο το πλήθος είναι αβόλετο να πω, να νοματίσω,
που 'χει σκοτώσει παραστέκοντας τους Δαναούς ο γιος σου.
Τι ήταν εκείνος που απ' το χάλκινο κοντάρι του εσωριάστη,

520 ο γιος του Τήλεφου, ο λιοντόκαρδος Ευρύπυλος! Και πλήθος
Κητιώτες γύρω του σκοτώνουνταν — για τα γυναικεία δώρα!
Πιο όμορφο, εξόν το θείο το Μέμνονα, δεν έχω ιδεί από κείνον.
Κι όντας μες στο άλογο χωνόμασταν, που 'χε ο Επειός σιαρώσει,
οι πιο αντρειωμένοι Αργίτες, κι 'βριζα τα πάντα εγώ,

525 το στέριο πότε ν' ανοίξω τον κρυψώνα μας και πότε να τον κλείσω,
των Αχαιών οι επίλοιποι άρχοντες και πρωτοκεφαλάδες
τα δάκρυα τους σφουγγίζαν, κι έτρεμαν του καθενός τα γόνα.
Το γιο σου μοναχά τα μάτια μου δεν είδαν να χλωμιάζει
καθόλου στο πανώριο πρόσωπο κι από τα μαγουλά του

530 τα δάκρυα να σφουγγάει, μον' γύρευε με χίλια παρακάλια
να βγει από τ' άλογο, κι ακράγγιζε τη φούχτα του σπαθιού του
και το χαλκίόβαρο κοντάρι του, κακά στους Τρώες λογιώντας.
Μα ως το καστρί του Πρίαμου πήραμε το απόγινεμο, κινούσε
μαζί το μερτικό του παίρνοντας και πλούσιο αρχοντομοίρι,

535 υγιος κι απείραχτος' δε βρέθηκε μακριάθε να τον κρούσει
για από κοντά με τα χαλκάρματα κανέννας, σε πολέμους
ως γίνεται συχνά, κι αδιάλεχτα ξανάβει του Άρη η λύσσα."

Έτσι μιλούσα' του γοργόποδου τότε η ψυχή Αχιλλέα
με δρασκελιές μεγάλες κίνησε στο ασφοδελό λιβάδι

540 χαρούμενη να φεύγει, ως άκουσε για την αντρεία του γιου του.
Των άλλων των νεκρών που εχάθηκαν στέκονταν πικραμένες
μπρος μου οι ψυχές, και για τις έγνοιες της η κάθε μια ρωτούσε'
και μοναχά του Αϊάντα απόμερα, του γιου του Τελαμώννα,
στεκόταν, άπαντα χολιάζοντας μαζί μου για τη νίκη,

545 που 'χα νικήσει στα καράβια μας στην κρίση που 'χε ορίσει
η Θετή η σεβαστή για τ' άρματα του γιου της, τίνος να 'ναι'
κι ήταν των Τρώων οι γιοί που εδίκασαν μαζί με την Παλλάδα.
Αχ, να γινόταν να μην κέρδιζα τέτοιο βραβείο ποτέ μου!
τι η γης απ' αφορμή τους σκέπασε τρανό αντρειωμένο τότε,

550 τον Αϊάντα, πρώτος που ξεχώριζε σ' αντρεία και κάλλη απ' όλους
τους Δαναούς, έξόν τον άψεγο γιο του Πηλέα μονάχα.
Γυρνώντας τότε με γλυκόλογα του μίλησα και του 'πα:
„ Αϊάντα, γιε αντρειωμένε του άψεγου του Τελαμώννα, αλήθεια
μαζί μου το θυμό για τ' άρματα δεν ξέχασες ακόμα

555 — ανάθεμα τα— και που πέθανες; Τα βάλαν για κακό μας
οι αθάνατοι, τι αλήθεια εχάσαμε τον πύργο μας, κι οι Αργίτες
νεκρόν αλάγιαστα σε κλαίγαμε, καθώς και του Πηλέα
το γιο, τον Αχιλλέα, θρηνήσαμε. Δε φταίει κανέννας άλλος,
μονάχα ο Δίας, των κονταρόχαρων των Δαναών το ασκέρι

560 που τόσο οχτρεύτη, και θανάτωσε και σένα. Αχ, έλα τώρα,
ρήγα τρανέ, κι εσύ τα λόγια μου ν' ακούσεις, τη φωνή μου,
την πέρφανη καρδιά δαμάζοντας και τον τρανό θυμό σου."

Είπα, μα αυτός δεν αποκρίθηκε μια λέξη καν, μονάχα
με τις ψυχές των άλλων κίνησε νεκρών για το σκοτάδι.

565 Μα θα μιλούσε, και που χόλιαζε, για εγώ θα του μιλούσα,
αν την καρδιά βαθιά στα στήθη μου δεν έπιανε η λαχτάρα
κι άλλων νεκρών ψυχές που εχάθηκαν τα μάτια μου να ιδούνε.
Είδα το Μίνωα τον περιλάμπρο, του Δία το γιο, στο χέρι
να 'χει χρυσό ραβδί, να κάθεται και τους νεκρούς να κρίνει'

570

κι εκείνοι, ολόρθοι για καθούμενοι, το δίκιο τους ζητούσαν
από το ρήγα, στο πλατύπορτο παλάτι του Άδη μέσα.

Ακόμα τον Ωρίωνα αντίκρισα το γίγαντα, να στρώνει
μπροστά τ' αρίμια κυνηγώντας τα στο ασφοδελό λιβάδι,
όσα 'χε στη ζωή, σε απάτητα βουνά, σκοτώσει ατός του,

575 χαλκίο κρατώντας, πάντα ασύντριφτο, στα χέρια απελατίζι.

Το γιο της Γης της πολυδόξαστης, τον Τίτυο, είδα ακόμα,
στρέμματα εννιά να πιάνει, ως βρίσκουνταν στο χώμα ξαπλωμένος'
δεξόξερβα δυο αγιούπες έστεκαν και του 'τρωγαν το σιώτι
μες' απ' τη σκέπη, κι ουδέ σάλευε τα χέρια να τους διώξει'

580 τι ως διάβαινε η Λητώ, η συγκόρμισσα του Δία, τον Πανοπέα
για τους Δελφούς τραβώντας, πάνω της χέρι είχε απλώσει εκείνος.

Ακόμα αντίκρισα τον Τάνταλο βαριά να τυραννιέται
σε λίμνη μέσα ορθός, που του 'φτανε στα γένεια' διψασμένος
τον έβλεπες να πει που γύρευε νερό, μα δε μπορούσε'

585 τι κάθε που 'σκυβεν ο γέροντας να πιεί λαχταρισμένος,
τραβιόταν το νερό και χάνουνταν, και του βυθού μπροστά του
από βουλή θεού κατάρξερη τη μαύρη γης εθώρειε.
Κι ήταν και δέντρα αφηλοφούντωτα, που έγερναν τον καρπό τους
απάνω του' αχλαδιές, χρυσόκαρπες μηλιές, ρογδιές θωρούσες,

590 θωρούσες και συκιές μελόγλυκες κι ελιές δροσιά γεμάτες.
Μα κάθε που άπλωνεν ο γέροντας τα χέρια να τα πιάσει,
ξεσήκωνε τους κλώνους ο άνεμος ως τα ισιωμένα νέφη.

Ακόμα αντίκρισα το Σίσυφο βαριά να τυραννιέται,
γιγάντιο ως με τα χέρια πάλευε ν' ανακρατήσει βράχο'

595 γερά αντιστυλωμένος δούλευε με χέρια και με πόδια
και στο βουνό το βράχο ανέβαζε' μα την κορφή του ως ήταν
να ξεπεράσει πια, το βάρος του τον ξετραβούσε πίσω,
και πάλι ο βράχος ο ξαδιάντροπος κατρακυλούσε ως κάτω.
Κι αυτός αψαγωνιόταν κι έσπρωχνε, κι απ' όλο το κορμί του

600 ο ιδρωτας έτρεχε, και τύλιγε την κεφαλή του η σιόνη.
Μπροστά μου κι ο Ηρακλής επρόβαλε — τον ίσκιο του είδα μόνο,
τι ατός που ζει με τους αθάνατους θεούς και ξεφαντώνει'
γυναίκα του η 'Ηβη η λιγναστράγαλη, που η χρυσοσάνταλη 'Ηρα
στο Δία τον τρισμαγάλο εγέννησε' μα εδώ, στον Κάτω Κόσμο,

605

έκραζαν οι νεκροί τρογύρα του σαν τα πουλιά που φεύγουν
σκιαγμένα δώθε κείθε' κι έστεκε σα μαύρη νύχτα εκείνος,
γυμνό κρατώντας το δοξάρι του, στην κόρδα τη σαγίτα,
με άγριες ματιές τρογύρα, ως να 'θελε κάθε στιγμή να ρίξει'

και του σπαθιού γύρω απ' τα στήθη του κρεμόταν το λουρίκι,

- 610 χρυσό κι όλο φοβέρα' απάνω του πλουμίδα, να σασιτίζεις:
αρκούδες θώρειες κι αγριογούρουνα και σπιθομάτες λιόντες
και σκοτωμούς κι αντροπαλέματα και φόνους και πολέμους.
Τέτοιο λουρίκι με την τέχνη του που είχε ο τεχνίτης φτιάξει,
ποτέ ποτέ να μη δοκίμαζε παρόμοιο να πλουμίσει!
- 615 Κι εκείνος στη στιγμή με γνώρισε θωρώντας με μπροστά του,
και μες στα κλάματα ανεμάρπαστα μου συντυχαίνει λόγια:
„Γιέ του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα,
ίδια και συ τραβάς, βαριόμοιρε, τρισάθλια μοίρα, βλέπω,
σαν που κι εγώ τραβούσα αδιάκοπα κάτω απ' το φως, του γήλιου!
- 620 Του Κρόνου ο γιος, ο Δίας, πατέρας μου, μα πέρασα τυράννια
αρίφνητα' σε αφέντη δούλεψα πολύ αχαμνότερο μου,
που μόχτους φοβερούς, αβάσταχτους με πρόσταζε να κάνω.
Με είχε κι εδώ σταλμένο κάποτε, τον σκύλο να του φέρω,
τι μόχτος πιο βαρύς, λογάριάζε, δε γίνεται από τούτον.
- 625 Ωστόσο εγώ του τον ανέβασα, τον έβγαλα απ' τον Άδη,
τι ήταν ο Ερμής που μου παράστειε κι η γλαυκομάτα Κόρη."

Σαν είπε τούτα, πίσω εκίνησε, στον Άδη να διαγειρεί'
μα εγώ κει πέρα αμετασάλευτος καθόμουν, μήπως έρθει
απ' τους τρανούς ηρώους που εχάθηκαν πα πια κανείς ακόμα.
- 630 Να δω και τους παλιούς, ως ήθελα, μπορούσα, τον Πειρίθο
και το Θησέα, τους πολυξάκουστους υγιούς των αθανάτων,
αν ξάφνου δε μονοσυνάζουνταν νεκροί χιλιάδες γύρω
με άγριοιον αχό, που εμένα ολόχλωμη περέχουσε τρομάρα,
μπας κι απ' τον Άδη κάτω η ρήγισσα μου στείλει Περσεφώνη
- 635 το άγριο παράλλαμα, το ανήμερο κεφάλι της Γοργόνας.
Τρέχω στο πλοίο, και μόλις έφτασα, προστάζω τους συντρόφους,
μόλις ανέβουν στο πλεούμενο, να λύσουν τις πρυμάτσες.
Μπήκαν κι εκείνοι δίχως άργητα και στα ζυγά καθίσαν.
Σπρωγμένο απ' τα κουπια μας τ' άρμενο, μετά από πρίμο αγέρι
- 640 καλοδεχούμενο, κατέβαινε του Ωκεανού το ρέμα.

Ομήρου Οδύσσεια - μ

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

- Του Ωκεανού το ρέμα ως άφηκε, μπήκε το πλοίο στο κύμα
12- μέσα του πέλαου του πλατύδρομου, και στο νησί της Αίας
ήρθε κοντά' της πουρνογέννητης Αυγής τα χοροστάσια
και το παλάτι, και τ' ανάτελα του Γήλιου εκεί βρίσκονται.
- 5 Μόλις εφτάσαμε, καθίσαμε στον άμμο το καράβι,
κι εμείς εβγήκαμε στο ακρόγιαλο της θάλασσας απάνω
και καρτερούσαμε κοιμάμενοι τη θείαν Αυγή να φέξει.
Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,
στης Κίρκης το παλάτι πρόσταξα να δράμουν οι συντρόφοι,
- 10 γοργά το ανέψυχο του Ελπήνορα κορμί να κουβαλήσουν.
Κι ως δέντρα εκόψαμε, στου ακρόγιαλου ψηλά ψηλά την άκρη
τον κάψαμε θλιμμένοι, κι έτρεχαν τα μάτια μας ποτάμι.
Και σύντας πια ο νεκρός και τ' άρματα μαζί του αποκάηκαν,
μνημούρι ασκώσαμε, και σύραμε μια πέτρα για σημάδι,
- 15 και στην κορφή απ' το μνήμα εμπήξαμε κουπί καλοφτιαγμένο.

Εμείς εκεί γι' αυτά γνοιαζόμασταν, μα η Κίρκη από τον Άδη
πως είχαμε διαγείρει το Ξερε, κι αφού στολίστη πρώτα,
ήρθε γοργά, κι ακλούθουν πίσω της οι βάγιες κουβαλώντας
κρασί που στραφταλούσε κόκκινο, ψωμί και κρέατα πλήθος.

- 20 Κοντά μας στάθη τότε η αρχόντισσα θεά και μας μιλούσε:
„Εσείς οι απόκοιτοι, που μπήκατε και ζωντανοί στον Άδη!
Εσείς οι διπλοαποθανούμενοι — κι όλοι οι άλλοι μια πεθαίνουν!
Μα ελάτε τώρα, εδώ καθίσετε, φαΐ, κρασί χαρείτε
ολημερίς, και τα χαράματα, σα φέξει πια, κινάτε
- 25 με τ' άρμενο' κι εγώ το δρόμο σας θα δείξω, και τα πάντα
θα ξεδιαλύνω, μη στα πέλαγα για στη στεριά σας λάχουν
πίβουλες τέχνες και σε αβάσταχτα ξανά ριχτείτε πάθη."

Είπε, και σύγκλινε στα λόγια της η πέρφανη καρδιά μας.
Έτσι, ως του ήλιου τα βασιλέματα καθούμενοι όλη μέρα

- 30 με πλήθος κρέατα και με ολόγλυκο κρασί φραινόμαστε όλοι.
Μα όντας ο γήλιος πια βασίλεψε και πήραν τα σκοτάδια,
μπρος στις πρυμάτσες του πλεούμενου πλάγιασαν οι σύντροφοι'
εμένα η Κίρκη αλάργα μ' έσυρε, κρατώντας με απ' το χέρι,
με κάθισε, κοντά μου πλάγιασε, και μου τα ρώτησε όλα'

35

κι όπως εγώ τα πάντα ιστόρησα με τη σειρά πως γίναν,
πήρε η σεβάσμια Κίρκη κι έλεγε κι αυτά μου απηλογήθη:
„Έτσι όλα τούτα τώρα τέλεψαν μα στα δικά μου λόγια

για στήσε αφτί' μπορεί κι αθάνατος να σου τ' αναθυμίσει!

πιο πρώτα στις Σειρήνες φεύγοντας θα φτάσεις, που πλανεύουν

40 τους θνητούς όλους, όποιος έτυχε να φτάσει στο νησί τους.
Κανείς αν τις σιμώσει ανήξερος και τη φωνή γρικήσει
απ' τις Σειρήνες, πια η γυναίκα του και τα μικρά παιδιά του
το γυρισμό του δεν τον χαίρουνται' τον έχουν οι Σειρήνες
με το γλυκό μαθές τραγούδι τους πλανέψει. Το λιβάδι

45 που κάθονται το ζώνουν κόκαλα σωρός, από κουφάρια,
που γύρω εσκέβρωσε το δέρμα τους κι η σάρκα έχει σαπίσει.
Μα εσύ προσπερνά τις, και βούλωσε τ' αφτιά των σύντροφων σου
κερί μελόγλυκο μαλάζοντας, κανείς από τους άλλους
μην τις ακούσει' συ όμως άκου τες, αν το τραβά η καρδιά σου'

50 μα να σε δέσουν χεροπόδαρα μες στο καράβι, ολόρθο
πα στο κατάρτι, να 'ναι πάνω του δεμένα τα σκιοινιά σου,
ν' αναγαλλιάσεις τις γλυκόλαλες ακούγοντας Σειρήνες.
Κι αν τους φωνάζεις να σε λύσουνε παρακαλώντας, πες τους
να ρίχτουν πάνω, σου, σφιχτότερα να δέσουν τα σκιοινιά σου.

55 Μα όταν πια θα 'χουν οι σύντροφοι σου περάσει τις Σειρήνες,
εδώ κι ομπρός στις που σου ανοίγουνται δυο στράτες ποιάν θα πάρεις
μη με ρωτήσεις' την απόφαση να πάρεις πρέπει ατός σου'
εγώ θα πω το τι σου μέλλεται να βρεις στις δυο τις στράτες:

Δώθε είναι βράχοι αφηλοκρέμαστοι και της γαλανομάτας

60 της Αμφιτρίτης σπάξει απάνω τους με άγριον αχό το κύμα.
Τους νοματίζουν Τάξιδόβραχους οι τρισμακαρισμένοι
θεοί' πουλί δεν τους προσδιάβηκε, μηδέ τα περιστέρια
που κουβαλούνε την αθάνατη θροφή στο Δία πατέρα'
κάθε φορά θ' αρπάζει κι ένα τους ο ορθόγκρεμος ο βράχος'

65 και βάζει ένα άλλο ο Δίας στον τόπο του, λειψά να μην του μείνουν.
Απ' όσα εκεί βρεθούν πλεούμενα κανένα δε γλιτώνει'
καρaboσάνιδα κι ανθρώπινα κορμιά μαζί ξεσέρνει
το κύμα αδιάκοπα κι ο σίφουνας του φοβερού βουλιάνου.
Ένα μονάχα πελαγόδρομο καράβι τους προσδιάβη,

70 η Αργώ, τη γη του Αιήτη ως αφήκεν, η πολυφουμισμένη'
στους τρανούς βράχους πάνω θα 'πεφτε κι εκείνο, μα το αφήκε
η Ήρα από αγάπη στον Ιάσωνα γερό να προσπεράσει.

Κείθε θα ιδείς δυο θαλασσόβραχους' του ενός στα ουράνια φτάνει
η σουβλερή κορφή' το σύγνεφο, που εκεί ψηλά τον ζώνει,

- 75 το σκοτεινό, κανέννας άνεμος δεν το σκορπάει, και μήτε
για καλοκαίρι για χινόπωρο ποτέ η κορφή ξανοίγει.
Θνητός απάνω εκεί δεν πάτησε' κι είκοσι χέρια αν είχε
κι είκοσι πόδια, δε θα δονούνταν ν' ανέβει στην κορφή του'
κοφτός ο βράχος ίσια υψώνεται, λες κι είναι δουλεμένος.
- 80 Στη μέση εκεί του θαλασσόβραχου, στραμμένη στο σκοτάδι,
στα δυσμικά, μια μαύρη ανοίγεται σπη πια ' και σεις εκείθε
θα προσδιαβείτε λέω με τ' άρμενο, περιλάμπρε Οδυσσέα.
Να ρίξει κι ένας χεροδύναμος θνητός με το δοξάρι
κάτωθε, απ' τ' άρμενο, δε δύνεται να φτάσει στην κουφάλα
- 85 του σπήλιου. Μέσα η Σκύλλα κάθεται κι άγρια αλιχτάει' κι αν είναι
σαν κουταβιού μικρού, νιογέννητου το γαύγισμά της, όμως
ατή της άγριο είναι παράλλαμα' θωρώντας τη μπροστά του
κανείς δε θα 'νιώθε αναγállιαση, κι αθάνατος αν ήταν.
Έχει μαθές ποδάρια δώδεκα, μισερωμένα, κι έξι
- 90 λαιμούς ψηλούς, κι από 'να υψώνεται στις άκρες τους κεφάλι
τρομαχτικό, που ανοιεί το στόμα του με τρεις αράδες δόντια
πυκνά, σφιχτοδεμένα, θάνατο πού ξεχειλίζουν μαύρο.
Με το μισό κορμί της κρύβεται στο βαθουλό το σπήλιο,
κι απ' τα φριχτά του βάθη βγάζοντας τις κεφαλές της όζω
- 95 φαρεύει αυτού, στο βράχο ολόγυρα γυρεύοντας δελφίνια,
σκυλόψαρα, για κι αν τρανότερο θεριόψαρο τσακώσει,
από τα μύρια που η βαριόμουγκρη θεά Αμφιτρίτη βόσκει.
Δε βρίσκεται άρμενο που οι ναύτες του να παinueτούν πως φύγαν
άβλαβοι εκείθε' τι το κάθε της κεφάλι αρπάζει κι έναν
- 100 από το πλοίο το γαλαζόπλωρο και το τραβάει μαζί του.
Ο άλλος ωστόσο θαλασσόβραχος τόσο αψηλός δεν είναι
κι ουδέ μακριά απ' τον πρώτο' αν έριχνες, τον έφτανε η σαγίτα.
Μια αγριοσυριά κει πέρα βρίσκεται μεγάλη, φυλλωμένη,
κι η Χάρυβδη η θεϊκιά στη ρίζα της αναρουφάει το κύμα.
- 105 Τρεις το ξερνάει κάθε μερόνυχτο φορές και τρεις βρουχιώντας
το αναρουφάει' να μη σου τύχαινε να 'σαι, ως ρουφάει, κοντά της,
τι απ' το χαμό δε θα σε γλίτωνε μηδέ κι ο Κοσμοσειστής!
Γι' αυτό στης Σκύλλας κοντοζύγωσε το βράχο το καράβι
και πέρνα γρήγορα' καλύτερα πολύ από τ' άρμενό σου

110

να λείψουν έξι μόνο σύντροφοι παρά να λείψουν όλοι.'

Είπε, κι εγώ γυρνώντας μίλησα κι απηλογιά της δίνω:
„ Θεά, τη χάρη ετούτη κάνε μου και την αλήθεια πες μου'

μπορώ, τη Χάρυβδη ξεφεύγοντας την άγρια, με τη Σκύλλα
να πολεμήσω, σα θα χύνεται να φάει τους συντρόφους μου;"

- 115 Είπα, κι ευτύς εκείνη, η αρχόντισσα θεά, μου απηλογήθη:
„ Απόκοτε! Καινούργια βάσανα γυρεύεις και πολέμους;
Γιατί δε σκύβεις στους αθάνατους θεούς την κεφαλή σου;
Θνητή δεν είναι εκείνη' απέθαντο, κακό θεριά μονάχα,
φριχτό και φοβερό κι ανήμερο κι αμάχητο' μαζί της
- 120 ποιος να τα βάλει; Το καλύτερο, γοργά να ξαλαργέψεις'
τι αν χάσεις ώρα, ως αρματώνεσαι, στο βράχο πλάι, φοβούμαι
μη βρει καιρό ξανά κι απάνω σας χιμίζοντας σου αρπάξει
με τα κεφάλια πού της βρίσκονται συντρόφους άλλους τόσους.
Μόνο κουπί τραβάτε γρήγορα, και στην Κραταιή, της Σκύλλας

- 125 τη μάνα κράζε, που τη γέννησε κατάρα στους ανθρώπους,
κι αυτή θα κόψει λέω τη φόρα της, να μην ξαναχιμίζει.

Στη Θρινακία θα φτάσεις έπειτα' τ' αρνιά του Γήλιου βόσκουν
σε τούτο το νησί τα ολόπαχα και τα πολλά γελάδια'
κοπάδια εφτά γελάδες, πρόβατα κοπάδια εφτά' πενήντα

- 130 μετρά κεφάλια το καθένα τους' κι ουδέ γεννούν ποτέ τους,
ουδέ κι αργιεύουν δυο ωριοπλέξουδες θεές, Καλοκυράδες,
τα βγάζουν στη βοσκή, η Φαέθουσα κι η Λαμπετώ, του Γήλιου
οι θυγατέρες τ' ουρανόδρομου και της θείκιάς Νεαίρας.
Σα γεννήθηκαν κι αναστήθηκαν, η σεβαστή τους μάνα
- 135 αλάργα στο νησί τις έστειλε της Θρινακίας, του κύρη
τ' αρνιά μαθές και τα στριφτόκερα γελάδια να φυλάνε.
Χέρι σ' αυτά αν δε βάλεις, έχοντας το γυρισμό στο νου σου,
μπορείτε με τα χίλια βάσανα να 'ρθείτε στην Ιθάκη.
Μα αν βάλεις χέρι, τότε χάθηκαν και συ και το καράβι
- 140 κι οι σύντροφοί σου, αυτή είν' η αρμήνια μου! Και συ να ξεγλιτώσεις,
Θα φτάσεις πίσω δίχως συντρόφους, αργά, συφοριασμένος."

Μόλις μου τα 'πε αυτά, η χρυσόθρονη πρόβαλε Αυγή, και τότε
πήρε η θεά η σεβάσμια του νησιού τ' ανάπλαγα να φύγει'
κι εγώ τραβώντας στο καράβι μου προστάζω τους συντρόφους,

- 145 μόλις ανέβουν στο πλεούμενο, να λύσουν τις πρυμάτσες.
Κι ως ανέβηκαν δίχως άργητα και στα ζυγά κάθισαν
γραμμή, την αφρισμένη θάλασσα με τα κου πια χτυπούσαν.
Ξοπίσω από το γαλαζόπλωρο καράβι πρίμο αγέρι,
σταλμένο από την ωριοπλέξουδη, την ανθρωπολαλούσα

- 150 θεά, την άγρια Κίρκη, σύντροφος καλός μας προβοδούσε.
Κι ως τ' άρμενα του πλοίου συντάξαμε, καθόμαστε, τι εκείνο
καλά το κυβερνούσαν ο άνεμος κι ο τιμονιέρης μόνο.
Και τότε στους συντρόφους μίλησα με μαραμένα σπλάχνα:
„Ένας και δυο μονάχα, φίλοι μου, δεν πρέπει να κατέχουν
- 155 όσες μαντείες η Κίρκη, η αρχόντισσα θεά, μου μολογούσε
Θα σας τις πω, για να τις ξέρουμε, και για πεθαίνουμε όλοι
για και γλιτώνοντας ξεφεύγουμε του Χάρου και της μοίρας.
Μου 'λεγε πρώτα των γλυκόλαλων Σειρήνων το τραγούδι
και το ανθισμένο να ξεφύγουμε λιβάδι' τη φωνή τους
- 160 ν' ακούσω μόνο εγώ, μα δέστε με γερά που να πονέσω
ορθά με το σκοινί, απ' τη θέση μου να μη μετασαλεύω,
πα στο κατάρτι, να 'ναι πάνω του δεμένα τα σκοινιά μου.
Κι αν σας φωνάζω να με λύσετε και σας παρακαλιέμαι,
αρπάχτε τα σκοινιά και σφιχτέ τα πιο ακόμα στο κορμί μου."
- 165 Την ώρα που όλα αυτά ξεδιάλυνα μιλώντας στους συντρόφους,
καθώς αγέρας πρίμος έσπρωχνε το καλοσικαρωμένο
καράβι, το νησί αντικρίσαμε σε λίγο των Σειρήνων.
Μεμιάς ο αγέρας καταλάγιασε και χύθηκε γαλήνη
τρογύρα απάνεμη, και κοίμισε κάποιος θεός το κύμα.
- 170 Τότε πετάχτηκαν οι σύντροφοι και τα πανιά μαϊνάραν,
κι ως στο βαθύ το πλοίο τ' απίθωσαν, στα τορνευτά
κάθισαν ελάτινα κου πια και γέμιζαν αφρούς το κύμα γύρα.
Κι εγώ από μια τρανή κερόπιτα με κοφτερό μαχαίρι
μικρά κομμάτια κόβω κι άρχισα μες στα γερά μου χέρια
- 175 να τα μαλάζω, ως που ζεστάθηκαν, καθώς κι η δύναμη μου
και του Ήλιου η πύρα τ' ουρανόδρομου τα δάμαζε από πάνω.
Κι ως όλων των συντρόφων βούλωσα τ' αφτιά με τούτο, εκείνοι
σφιχτά με δέσαν χερσπόδαρα μες στο καράβι ολόρθο
πα στο κατάρτι, κι ήταν πάνω του δεμένα τα σκοινιά μου'
- 180 μετά κάθισαν και τη θάλασσα με τα κου πια χτυπούσαν.
Μα ως το άρμενο το γοργοθάλασσο, στη φόρα που 'χε πάρει,
πια είχε ζυγώσει τόσο, που η φωνή ν' ακούγεται του άνθρωπου,
το 'δαν αυτές που ερχόταν κι άρχισαν να φιλοτραγουδούνε:

„Έλα κοντά, Οδυσσέα περίλαμπρε, των Αχαιών η δόξα!

185

Το πλοίο σου στο νησί μας άραξε, ν' ακούσεις τη φωνή μας'
κανείς ως τώρα δεν προσπέρασε με μελανό καράβι,
τη μελοστάλαχτη απ' τα χείλη μας φωνή πριχού γρικίσει'

κι ως φράθη πια κι ο νους του επλούτυνε, κινάει και φεύγει πάλε.
Από βουλή θεών τα που 'συραν οι Τρώες κι οι Αργίτες πάθη

190 σης Τροίας τον κάμπο τα κατέχουμε μιαν άκρη ως άλλη, ακόμα
κι όσα στη γης ακέρια γίνονται την πολυθρόφα απάνω."

Έτσι μιλούσαν με αηδονόλαλη φωνή, και λαχταρούσε
μένα η καρδιά ν' ακούει, και γύρευα να λύσουν τα σκοινιά μου,
στους άλλους με τα φρύδια γνέφοντας' μα αυτοί λαμνοκοπούσαν

195 σκυμμένοι, και πετάχτη ο Ευρύλοχος μεμιάς κι ο Περιμήδης
και με σκοινιά με δέναν πιότερα και πιο γερά με σφίγγαν.
Κι ως τέλος το νησί προσπέρασαν γοργά, και των Σειρήνων
μηδέ η φωνή στ' αφτιά μας έφτανε μηδέ και το τραγούδι,
οι γκαρδιακοί σύντροφοι μου έβγαλαν το που τους είχα βάλει

200 κερί στ' αφτιά και πήραν κι έλυσαν και μένα απ' τα δεσμά μου.

Μα ως το νησί πια πίσω αφήσαμε, σε λίγην ώρα ομπρός μας
θωρώ καπνό και κύμα τρίψηλο κι ακούω βροντή μεγάλη.
Κι οι άλλοι τρώμαζαν κι απ' τα χέρια τους ξέφυγαν τα κουπιά τους,
κι ως πέσαν στο νερό οι φτερούγες τους, σουσουρίζαν, κι εκόπη του

205 άρμενου ο δρόμος, τι δέν το 'σπρωχναν τα σπαθωτά κουπιά μας.
Και τότε εγώ, το γύρο παίρνοντας του πλοίου, τους συντρόφους μου
με λόγια μαλακά τους γιάρδιωνα, μιλώντας σ' έναν έναν:
„ Φίλοι μου, ακάτεχοι από βάσανα δεν είμαστε καθόλου'
ετούτο λέω κακό χειρότερο δε θα 'ναι απ' ό,τι τότε

210 που μέσα στη σπη πια του Κύκλωπα βρεθήκαμε κλεισμένοι'
με την αξιά μου ωστόσο, βάζοντας μπροστά και νου και τέχνες,
γλιτώσαμε. Θα τα θυμούμαστε μια μέρα λέω και τούτα!
Μα ελατέ τώρα, ομπρός, το λόγο μου ν' ακούσουμε όλοι. θέλω:
Οι ναύτες, στα ζυγά καθούμενοι, με τα κουπιά χτυπάτε

215 τα βαθιά κύματα της θάλασσας, αν δώσει ο Δίας την άγρια
τούτη φοβέρα να ξεφύγουμε και λυτρωμό να βρούμε.
Και συ τον ορισμό μου αγρίκησε και βαλ' τον, τιμονιέρη,
στο νου σου, μια και του πλεούμενου το διάκι κουμαντάρεις'
μακριά απ' το κύμα εκείνο κράτα μας κι απ' τον καπνό που βλέπεις'

220 κατὰ μεριά του θαλασσόβραχου κυβέρνα, μήπως τύχει
και κατ' αλλού γυρίσει τ' άρμενο και στο χαμό μας ρίξεις."

Είπα, κι ευτύς εκείνοι σύγκλιναν εγώ όμως για τη Σκύλλα,
το αμάχητο κακό, δεν έβγαλα μια λέξη από το στόμα'
τι ήτανε φόβος, οι σύντροφοί μου ν' αφήσουν τα κουπιά τους

- 225 και να κρυφτούν απ' την τρομάρα τους στου καραβιού τ' αμπάρι.
Την ώρα εκείνη δε λογάριασα την άπονη της Κίρκης
ορμήνια, που 'λεγε για πόλεμο να μη σιαχτώ καθόλου.
Την ξακουστή μου αρμάτα φόρεσα γοργά, και δυο κοντάρια
μακριά φουχτώνοντας ανέβηκα στην πλώρη της κουβέρτα,
- 230 τι το θεριό του βράχου ελόγιαζα να ξεπροβάλει πρώτα
εκείθε, η Σκύλλα, μαύρο που 'κλωθε χαμό στους συντρόφους μου.
Μα πουθενά δεν την ξεχώριζα' τα μάτια μου απόκαμαν
γύρω παντού τον αχνογάλαζο να ψαχουλεύουν βράχο.

Με θρήνους το στενό τραβούσαμε να το διαβούμε ωστόσο'

- 235 εδώθε η Σκύλλα, εκείθε η Χάρυβδη, που το νερό ρουφούσε
βρουχιώντας το αρμυρό της θάλασσας, που να σε πιάνει τρόμος.
Κι όντας το ξερνά, άναταράζονταν και χόχλαζε, ως λεβέτι
σε δυνατή φωτιά που το 'βαλαν, κι ανέβαινε η αλυσάχνη
κι απάνω στις κορφές ξανάπεφτε ψηλά των δυο των βράχων.
- 240 Μα ως το αρμυρό νερό της θάλασσας αναρουφούσε πάλι,
στροβίλα ανοίγουνταν που εχόχλαζε, τρανή, κι ο βράχος άγρια
βογγούσε ολόγυρα, και πρόβελνε κάτω βαθιά του πάτου
ο μαύρος άμμος — κι οι σύντροφοι, μου θωρούσαν κερωμένοι.
Μα ως κείνη βλέπαμε και τρέμαμε πως Θα χαθούμε, ξάφνου
- 245 πρόφτασε η Σκύλλα κι από τ' άρμενο το βαθουλό συντρόφους
έξι μου αρπάζει, τους αξιότερους σε αντρεία και χέρια απ' όλους.
Και καθώς έστρεψα στους συντρόφους και στο άρμενο τα μάτια,
είδα τα πόδια και τα χέρια τους να σειούνται πάνωθ' μου,
ψηλά ως τους έσερνε' και φώναζαν αυτοί κι ανακαλιούνταν
- 250 στερνή φορά με το παράπονο στα χείλη τ' όνομά μου.
πώς ο ψαράς απά σε ακρόβραχο με το μακρύ καλάμι
δόλωμα ρίχνει στα μικρόψαρα, στη θάλασσα πετώντας
το αγκίστρι, περαστό σε κέρατο βοδιού καλοθρεμμένου,
κι όταν κανένα πιάσει, το πετάει σπαρταριστό στον άμμο
- 255 παρόμοια τότε τους ανάσερνε σπαρταριστούς στα βράχια
και στη μπασιά μπροστά τους έτρωγε, κι εκείνοι να γλιτώσουν
του κίκου πάλευαν, και γόζουνταν τα χέρια απλώνοντας μου.
Πιο φοβερό κικό τα μάτια μου δεν έχουν δει ποτέ μου
στα τόσα που 'συρα, τα διάβατα της θάλασσας ζητώντας.

260

Τους βράχους έτσι και τη Χάρυβδη την άγρια και τη Σκύλλα
σαν πίσω αφήσαμε, το πάγκαλο θεϊκό νησί σε λίγο
πρόβαλε πέρα' εκεί ήταν τα όμορφα, τα φαρδιοκουτελάτα

του Γήλιου βόδια τ' ουρανόδρομου και τα παχιά τ' αρνιά του.
Ακόμα απ' τ' ανοιχτά του πελάγου στο μελανό καράβι

265 μουκानητά βοδιών αγρίκησα μακριάθε μαντρισμένων
κι αρνιών βελάσματα, και γύρισαν στα φρένα μου όσα
μου 'πεν ο Τειρεσίας, ο μάντης που 'ζησε τυφλός στη Θήβα, κι όσα
η Κίρκη μου διπλοπαράγγελλε στην Αία, να ξαλαργέψω
απ' το νησί του Γήλιου, που άδολη χαρά σκορπάει στον κόσμο.

270 Και τότε στους συντρόφους μίλησα με πικραμένα σπλάχνα:

„ Και τόσα που τραβάτε, σύντροφοι, τα λόγια μου για ακούτε,
να φανερώσω τι προφήτεψαν ο Τειρεσίας ο μάντης
κι η Κίρκη από την Αία, που γύρευε μακριά να κρατηθούμε
απ' το νησί του Γήλιου, που άδολη χαρά σκορπάει στον κόσμο'

275 τι εδώ μας περιμένουν, έλεγε, τα πιο μεγάλα πάθη.

Ελάτε το νησί με τ' άρμενο λοιπόν να προσδιαβούμε!"
Αυτά είπα, κι η καρδιά τους ράγισε, κι ευτύς αναμεσά τους
ο Ευρύλοχος αγουρομίλησε γυρνώντας κατά μένα:
„ Είσαι θεριό, Οδυσσέα! Την κούραση μηδέ η ψυχή σου νιώθει

280 μηδέ και το κορμί σου' ολάνκερος επλάστης σιδερένιος —

που τους συντρόφους σου, από κάματο κι αγρύπνια τσακισμένους,
δε μας αφήνεις να πατήσουμε στεριά και να χαρούμε
γλυκό ψωμί στο θαλασσόζωστο νησί' γυρεύεις μόνο
διωγμένοι απ' το νησί, στη γρήγορη μέσα νυχτιά, στο κύμα

285 το σκοτεινό να παραδέρνουμε σαν άδικη κατάρα.
Φέρνουν κακούς οι νύχτες άνεμους, ζημιές για τα καράβια'
πώς θα γινόταν να ξεφύγουμε τον ξαφνικό χαμό μας,
τυχόν αν άγριο ανεμοτάραχο ξεσπούσε, σηκωμένο
απ' το νοτιά για απ' τον ανήμερο πουνέντη, που και δίχως

290 των κυβερνών θεών το θέλημα τσακίζουν τα καράβια;
Πλακώνει η νύχτα, ας γένει, η χάρη της' ελάτε στο ακρογιαλί
δίπλα στο γρήγορο καράβι μας το δείπνο να γνοιαστούμε'
και την αυγή ξανά ανοιγόμαστε στα πελαγίσια πλάτη.
Αυτά είπε ο Ευρύλοχος, κι ως σύγκλιναν όλοι μαζί οι σύντροφοι,

295

το 'νιωσα, πάθη πως μας έκλωθε κάποιος θεός περίσσια,

και κρίζοντας τον ανεμάρπαστα του συντυχαίνω λόγια:
„ Ευρύλοχε, έτσι με ζορίζετε, κι έχω απομείνει μόνος.
Όμως ελάτε τώρα κι όλοι σας τρανόν αμώστε μου όρκο,

πως αν κοπάδι δούμε πρόβατα μεγάλο για γελάδια,

- 300 για το κακό μας τόσο αστόχαστος δε θα βρεθεί κανένας
να σφάζει βόδι για και πρόβατο' δίχως φωνές και γρίνιες
απ' τις θροφές που η Κίρκη η αθάνατη μας έδωσε να τρώτε.

Είπα, κι αυτοί, καθώς τους γύρευα, μεμιάς τον όρκο έδωκαν
και πια σαν άμωσαν και τέλεψαν τους όρκους, το καράβι

- 305 το καλοσκαρωμένο αράξαμε σε βαθουλό λιμάνι,
πλάι σε γλυκό νερό' κι απ' τ' άρμενο σα βγήκαν οι συντρόφοι,
επήραν έπειτα και σύνταζαν μ' έγνοια πολλή το δείπνο.
Και σύντας του πιοτού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,
πήραν να κλαιν αναθυμάμενοι τους γκαρδιακούς συντρόφους,

- 310 που απ' το βαθύ καράβι αρπώντας τους είχε σπαράξει η Σκύλλα'
κι ουδέ σταμάτησαν το θρήνο τους, γλυκός ως που 'ρθε ο γύπνος.
Μα όντας η νύχτα πια ασπρογάλιαζε κι ελιχανε γείρει τ' άστρα,
άνεμοζάλη ο Δίας ξεσήκωσεν ο νεφελοστοιβάχτης
ξάφνου μεγάλη κι άγριο δρόλαπα, και σκέπασε με νέφη

- 315 στεριά μαζί και πέλαο, κι άπλωσε θολή απ' τα ουράνια νύχτα.

Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,
τραβώντας το άρμενο το κρύψαμε σε βαθύ σπήλιο μέσα,
όπου οι ξωθιές το χοροστάσι τους και τα θρονιά τους είχαν.
Μετά σε σύναξη τους κάλεσα κι αναμεσά τους είπα:

- 320 „ Φαγί, πιοτό, σύντροφοι, τα 'χουμε στο γρήγορο άρμενό μας'
στά βόδια χέρι ας μην απλώσουμε, να μη συφοριαστούμε'
τι είναι άγριος ο θεός, τα πρόβατα και τα γελάδια που 'χει,
ο Γήλιος, και τα πάντα πάνωθε θωρεί κι ακούει τα πάντα.

Έτσι τουςμίλησα, κι η πέρφανη καρδιά τους τ' αποδέχτη.

- 325 Ένα φεγγάρι ακέριο ασίγαστα νοτιάς φυσούσε, κι ούτε
αγέρας άλλος, μον' μας έδερναν νοτιάς - σιρόκος μόνο.
Όσον καιρό φωμί και κόκκινο κρασί στο πλοίο βρισκόταν,
τα βόδια οι σύντροφοι δεν πείραζαν, μη χάσουν τη ζωή τους'
μα σύντας οι θροφές απόλειψαν απ' τ' άρμενό μας όλες,

- 330 πήραν ολούθε και τριγύριζαν αναγκεμένοι, να 'βρουν
ψάρια, πετούμενα — ό,τι λάχαινε στα χέρια τους να πέσει —
με αγκίστρια γαντζωτά, τι εθέριζε τα σπλάχνα τους η πείνα.
Και τότε του νησιού τ' ανάπλαγα πήρα κι εγώ, κανένας
θεός αν μ' άκουε και μου ορμήνευε του γυρισμού τη στράτα.

335 Κι ως στου νησιού τα βάθη βρέθηκα μακριά από τους συντρόφους,
επήρα κι έπλυνα τα χέρια μου σε μιαν απάνεμη άκρη
και δεόμουν σ' όλους τους αθάνατους, τον Όλυμπο που ορίζουν
όμως εκείνοι στα ματόφυλλα γλυκό μου έχυναν ύπνο.

Στους συντρόφους ωστόσο ο Ευρύλοχος βουλή κακιά κινούσε:

340 „ Και τόσα που τραβάτε, σύντροφοι, τα λόγια μου για ακούτε'
γλυκός ποτέ δεν είναι ο θάνατος στους άμοιρους ανθρώπους'
όμως ο πιο πικρός στον που 'λαχε της πείνας να πεθάνει.
Ελάτε, του Ήλιου να λαλήσουμε τις πιο παχιές γελάδες,
στους θεούς θυσία να τις προσφέρουμε, πού ζουν στα ουράνια πλάτη.

345 Κι αν ίσως στην Ιθάκη φτάσουμε, στη γη την πατρίκή μας,
πλούσιο ναό στον ουρανόδρομο να χτίσουμε τον Ήλιο,
με πλήθια ατίμητα χαρίσματα μαζί στολίζοντας τον.
Μα εκείνος αν για τα ορθοκέρατα χολομανήσει βόδια
και πει να σπάσει το καράβι μας κι οι άλλοι θεοί συγκλίνουν,

350 κάλλια 'χω να βρεθώ στα κύματα μια και καλή πνιγμένος,
παρά να τυραννιέμαι ατέλειωτα στο ερημονήσι ετούτο!

Αυτά είπε ο Ευρύλοχος, και σύγκλιναν όλοι μαζί οι σύντροφοι'
κι ευτύς' του Γήλιου τις καλύτερες λαλούν μπροστά γελάδες'
κι ήταν κοντά, τι απ' το καράβι μας δεν έβοσκαν αλάργα

355 το γαλαζόπλωρο οι στριφτοκερες, οι φαρδιοκουτελάτες
ώριες γελάδες' κι ως τις έζωσαν, δροσάτα έκοψαν φύλλα
ψηλά από δρυν αφηλοφούντωτο και στους θεούς ευκιούνταν
στο πλοίο μαθές το καλοκούβερο κριθάρι δε βρισκόταν.
Την προσευχή τους μόλις τέλεψαν, τις σφάξαν και τις γδάραν,

360 χώρισαν τα μεριά, τα τύλιξαν τρογύρα με τη σιέπη
διπλώνοντας τη, κι από πάνω τους κομμάτια κρέας πιθώσαν.
Όμως κρασί δεν είχαν, στα σφαχτά που έκαιγαν να σταλάζουν,
κι ως έφηγαν τα σπλάχνα, στάλαζαν νερό για τις σπονδές τους.

Και σύντας τα μεριά αποιάηκαν και γεύτηκαν τα σπλάχνα,

365 λάνισαν τ' άλλα και τα πέρασαν στις σούβλες, να τα ψήσουν.

Τότε κι ο ανέγνοιος ύπνος σκόρπισεν από τα βλέφαρα μου,
και κίνησα να πάω στο ακρόγιαλο και στο γοργό καράβι.
Ζύγωνα πια στο δρεπανόγυρτο πλεύόμενο μας — ξάφνου
τη μυρουδιά της κνίσας ένιωσα γλυκά να με κυκλώνει.

370 Με βόγγους τότε τους αθάνατους θεούς ανακαλιόμουν:

„ Πατέρα Δία και σεις αθάνατοι θεοί μακαρισμένοι,
σε ύπνον ανήλεο με βουλιάξατε για συφορά μου, κι ήβραν
καιρό οι σύντροφοι και μελέτησαν έργο φριχτό στα φρένα!

Μηνύτρα η Λαμπετώ ξεκίνησε γοργά η μακρομαντούσα,

375 να πει στον Ήλιο πως του σφάξαμε τα βόδια εμείς' κι εκείνος
ευτύς μιλούσε στους αθάνατους με θυμωμένα σπλάχνα:
„ Πατέρα Δία και τρισμακάριστοι θεοί αναιώνιοι, δώστε
να πάρω απ' του Οδυσσέα τους συντρόφους το γδικιωμό μου πίσω' αποδιαντράπηκαν
και μου 'σφαξαν τα βόδια, κάθε μέρα

380 που τα χαιρόμουν, στ' αστροφώτιστα τα ουράνια ανηφορώντας,
και πάλε όντας ξανά κατέβαινα στη γη ψηλά απ' τα ουράνια.
Κι αν δεν πλερώσουν για τα βόδια μου βαριά, καθώς ταιριάζει,
εγώ θα κατεβώ στα Τάρταρα και στους νεκρούς θα φέγγω!

Κι ο Δίας γυρνώντας του αποκρίθηκεν ο νεφελοστοιβάχτης:

385 „ Ήλιε, ξακλούθα στους αθάνατους το φως σου να χαρίζεις
και στους θνητούς, στα πολυκάρπιστα της γης χωράφια απάνω'
κι εγώ με φλογερό αστροπέλεκτο σε χίλια δυο κομμάτια
θα σπάσω το γοργό καράβι τους στο πέλαο το κρυσάτο.

Απ' την ωριόμαλλη εγώ τ' άκουσα την Καλυψώ όλα τούτα,

390 κι εκείνης πάλε τα 'πε, ως μου 'λεγεν, ο Ερμής ο ψυχολάτης.

Μόλις κατέβηκα στη θάλασσα και στο καράβι, πήρα
με βαριά λόγια και τους μάλωνα με τη σειρά — του κίκου!
Τρόπος γιατριάς πια δεν απόμενε, τι είχαν σφαχτεί οι γελάδες!
Ίδια στιγμή οι θεοί τους έστελναν σημάδια: τα τομάρια

395 εσέρπαν και τα κρέατα ολόγυρα στις σούβλες μουκανιόνταν,
ψημένα κι άψητα, κι ακούγονταν βοδιών φωνές τρογύρα.
Έξι μερόνυχτα ξεφάντωναν οι γιαρδιακοί σύντροφοι
του Γήλιου τις γελάδες τρώγοντας τις πιο παχιές που έπιασαν
μα στις εφτά, τη νέα σαν έφερε του Κρόνου ο γιος ήμερα,

400 πια πήρε ο αγέρας και μαλάκωσε την άγρια μάνητα του.
Μπήκαμε αμέσως κι ανοιχτήκαμε στα πελαγίσια πλάτη
με το κατάρτι ορθό και πάνω του τ' άσπρα πανιά απλωμένα.
Μα ως το νησί πια πίσω αφήκαμε κι ουδέ φαινόταν άλλη
στεριά τρογύρα, μόνο η θάλασσα τον ουρανό να σμίγει,

405 στύλωσε πάνω απ' το καράβι μας ο γιος του Κρόνου ξάφνου
σύγγεφο μαύρο, που σκοτείνιασε το πέλαγο άκρη ως άκρη.

Πολλή ώρα ακόμη δεν αρμένιζε το πλοίο μας, κι ο πουνέντης
χύθηκε απάνω μας μουγκρίζοντας στη λυσσομάνητά του,
κι απ' την ορμή του ανέμου εκόπησαν τα δυο μπροστά τα ξάρτια,

410 και το κατάρτι, πίσω γέρονοντας, σωριάστη, και στο αμπάρι
πέφτουν πανιά, σκοινιά στ' απόνερα; και το κατάρτι βρήκε,
στην πρύμνα ως έπεφτε, κατάκορφα τον τιμονιέρη, κι όλα
του θρεί της κεφαλής τα κόκαλα' σα βουτηχτής εκείνος
απ' την κουβέρτα πέφτει, κι αφήκε τα κόκαλα η ψυχή του.

415 Μαζί κι ο Δίας βροντάει και τ' άρμενο χτυπάει με αστροπελέκι,
κι αυτό απ' του Δία τ' αστραποπέλεκιο στρουφοτινάχτη ακέριο
και θειάφι εμύρισε, κι οι σύντροφοι μες στο νερό βρέθηκαν,
κι ίδια κουρούνες γύρω στ' άρμενο το μαύρο παράδερναν
στο κύμα, μα ο θεός τους έκοψε του γυρισμού τη στράτα.

420 Εγώ μες στ' άρμενο γυρόφερνα, μα κάποτε η φουρτούνα,
χτυπώντας, τα πλευρά του σκόρπισε, κι απόμεινε η καρίνα
γυμνή στο κύμα' ξάφνου απάνω της και το κατάρτι πέφτει'
κι όπως η σκότα, από βοϊδόπετσο φτιαγμένη, του κρεμόταν,
πήρα τα δυο μαζί και τα 'δεσα, καρίνα και κατάρτι,

425 κι έκατσα πάνω κι αμολήθηκα στη λύσσα των ανέμων.

Έρθε ώρα που ο πονέντης έκοψε την άγρια μάνητα του,
μα ασκώθη ευτύς ο νότος, βάσανα καινούργια φέρονοντας μου,
μπρος να περάσω από τη Χάρυβδη ξανά μαθές την άγρια.
Ολονυχτίς το κύμα μ' έσερνε, κι εκεί που ο γήλιος σκούσε,

430 στης Σκύλλας και στης άγριας Χάρυβδης ξανάφτασα τους βράχους'
κι ως το αρμυρό νερό της θάλασσας αναρουφούσε τούτη,
την αψηλή προφταίνω αγριοσυκιά ν' ανασκωθώ ν' αρπάξω,
κι ως νυχτερίδα εκείθε πιάστηκα' κι ουδ' είχα τα ποδάρια
που να πατήσω, για ανεβαίνοντας να βρω κλαρί να κάτσω'

435 τι οι ρίζες χαμηλά απλωνόντουσαν και τα κλωνάρια άνοιγαν
μακριά, χοντρά κι αψηλοκρέμαστα, τη Χάρυβδη να ισιώνουν.
Κείθε γερά κρατιόμουν άπαντα, την ώρα λαχταρώντας
πού θα ξερνούσε το κατάρτι μου και την καρίνα — κι ήρθαν
αργά πολύ! Ποιάν ώρα ασκώνεται για δείπνο ο κρισολόγος,

440 στην αγορά πολλούς που edίκασε και μοίρασε το δίκιο —
την ώρα αυτή τα ξύλα η Χάρυβδη στο φως να βγουν αφήκε.
Κι εγώ ψηλάθε ξαμολήθηκα με χέρια και με πόδια
κι έπεσα μέσα, στα στενόμακρα μαδέρια πλάι, με βρόντο,
κι έκατσα πάνω τους, και κίνησα να λάμνω με τα χέρια.

445 Τῇ Σκύλλᾳ ὥσπ' ὅσο τῶν ἀθάνατων καὶ τῶν θνητῶν ὁ κύρης
δε μ' ἀφήκε νὰ ἰδῶ' δε γλῖτωνα μαθὲς τοῦ Χάρου τότε.

Μέρες ἐννιά θαλασσοδέρνομουν, στίς δέκα, μες στὴ νύχτα,
στῆς Καλυψώς τῆς ὠριοπλέξουδης, τῆς ἀνθρωπολαλούςας
θεάς, τὸ ἐρημονήσι οἱ ἀθάνατοι, τὴν Ὠγυγία, με ρίζαν,

450 πού μου 'δειξε ὅλη τὴν ἀγάπη τῆς — μα τι μιλῶ γιὰ τοῦτα;
Χτες βράδ' ἀκόμα σου τὰ ἱστόρησα μες στὸ παλάτι — ἐσένα
καὶ τῆς ἀρχόντισσας γυναικῆς σου' δε μου 'ρχεται καθόλου
αὐτὰ πού εἰπώθηκαν ξεκᾶθ' ἀρα νὰ τὰ ξαναιστορήσω.»

Ομήρου Οδύσσεια - ν

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδῆ

- Αὐτὰ τοὺς ἔλεε, καὶ οἱ ἄλλοι ἀμίλητοι, βουβοὶ δε βγάζαν ἄχνα,
13- σα μαγεμένοι ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ, στὸν ἱσκιερὸ ἀντρωνίτη'
καὶ ὁ Ἀλκίνοος τότε ἀπηλογήθηκε καὶ αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ 'πε:
«Στὸ χαλκοκάτωφλο μίᾳ καὶ ἑφτάσας παλάτι μου, Ὀδυσσέα,

5 τὸ ἀψηλοτάβανο, στὸν τόπο σου χωρὶς νὰ παραδεῖξεις
λέω θὰ γυρίσεις πια, καὶ ἄς ἐσυρὲς πολλὰ τυράννια ὡς τώρα.
Μὰ σεις οἱ ἀρχόντοι, πού φλογόμαυρο κ' ἱρασί γιὰ βασιλιάδες
κερνιέστε πάντα στὸ παλάτι μου, καὶ κάθεστε καὶ ἀκούτε
τὸν τραγουδάρη, ἀφουγκραστεῖτε μου, νὰ πῶ τοὺς ὀρισμούς μου:

10 Στὸ σκαλιστὸ σεντούκι βρῖσκονται τοῦ ξένου μας τὰ ρούχα,
τὸ καλοδουλεμένο μάλαμα, μαζὶ τὰ δῶρα τ' ἄλλα,
πού τῶν Φαιάκων τοῦ κουβάλησαν οἱ πρωτοκεφαλᾶδες'
μὰ ὀμπρός, τ' ἀνὰ νὰ τοῦ χαρίσουμε τριπόδι καὶ λεβέτι,
κάθε ἀντρας καὶ ἓνα, καὶ μαζώνουμε μετὰ τὸ ἀντίμεμά τοὺς

15 ἀπ' τὸ λαὸ' βαρὺ τὸ χάρισμα νὰ πέσει σ' ἓνα μόνον!»
Αὐτὰ εἶπε ὁ Ἀλκίνοος, καὶ ὡς στὸ λόγο τοῦ μετὰ χαρᾶς συγκλίνουν,
γιὰ τὸ δικό του σπῖτι κίνησε καθένας νὰ πλαγιάσει.
Καὶ ἡ Αὐγὴ σὰ φάνη ἡ πουργογέννητη καὶ ῥοδοδαχτυλάτη,
ὅλοι με βιάσθη τὸν ἀντρίστικο χαλκὸ τοῦ κουβαλοῦσαν

20

ὡς τὸ πλεούμενο. Καὶ ὁ ἀντρόκαρδος Ἀλκίνοος μῆκε ἀτὸς τοῦ
καὶ κάτω ἀπ' τὰ ζυγὰ τὸν ἐστήσε τοῦ καραβιοῦ, μὴν τύχει
στους κουπολάτες καὶ εἶναι ἀμπόδισμα, καθὼς γοργὰ θὰ λάμναν

κι όλοι μετά στου Αλκίνοου τράβηξαν και σύνταζαν το γιόμα.

Βόδι ο τρανός Αλκίνοος έσφαξε στον κύβερνο του κόσμου,

- 25 τον τρανό Δία τον μαυροσύγνεφο, να φαν κι οι καλεσμένοι'
και τα μεριά σαν κάρψαν, κάθισαν σε αρχοντικό τραπέζι,
κι ο τιμημένος ο Δημόδοκος, ο θείος ο τραγουδάρης,
τους τραγουδούσε εκεί, ως ξεφάντωναν μα εκείνος, ο Οδυσσέας,
στον ήλιο εγύρνα τον ολόλαμπρο συχνά την κεφαλή του,

- 30 να βασιλέψει πια απαντέχοντας, τι είχε καημό να φύγει.

πώς ο ξωμάχος, που το αλέτρι του σε χέρσα γη ολημέρα
τα βόδια τα κρασάτα του 'σερναν, λαχτάρησε το δείπνο,
και χαίρεται η ψυχή του βλέποντας το φως του ήλιου να σβήνει,
να πάει για δείπνο, κι ως ξεκίνησε, λυγούν τα γόνατα του —

- 35 όμοια ο Οδυσσέας εχάρη βλέποντας το φως του ήλιου να σβήνει,
κι ευτύς στους Φαίαιες, τους περίλαμπρους μιλούσε κουπολάτες,
απ' όλους στον Αλκίνοο πιότερο το λόγο του γυρνώντας:

«Αλκίνοε, βασιλιά περίλαμπρε, πια τις σταλιές γνοιαστείτε,
και προβοδάτε με, μα σίγουρα, και γεια χαρά σας όλοι!

- 40 Τ'α πάντα τώρα πια ξετέλεψαν, όσα η καρδιά μου επόθει,
και συνοδεία και δώρα ατίμητα, που οι κύβερνοι στα ουράνια
θεοί να τα βλογούν και φτάνοντας στο αρχοντικό μου ας είναι
να βρω το ταίρι μου, κι ανέβλοφους και τους δικούς τους άλλους.
Και πάλι εσείς, εδώ που μνίσκετε, τα τέκνα και τα ταίρια

- 45 τα βλογητά σας να σας χαίρουνται, κι απ' τους θεούς να δείτε
κάθε καλό, μηδέ στον τόπο σας κακό ποτέ να πέσει.»

Είπε, κι αυτοί μαζί του εσύγκλιναν κι αναμεσά τους λέγαν,
τον ξένο, έτσι σωστά που μίλησε, ν' αφήσουν πια να φύγει.
Κι ο Αλκίνοος τότε ο καρτερόψυχος γυρνάει και λέει στον κράχτη:

- 50 «Ποντόνοε, το κρασί συγκέρασε, κι απ' το κροντήρι σε όλους
μοίραζε γύρα, ευκή να υψώσουμε στο Δία πατέρα πρώτα,
μετά τον ξένο ας προβοδώσουμε στη γη την πατρική του.»

Είπε, κι αυτός κρασί μελόγλυκο συγκέρασε, και πήρε
και σε όλους μοίραζε ζυγώνοντας' κι εκείνοι στους μακάριους

55

θεούς σπονδές εκάμαν, τ' άσωστα που κυβερνούν ουράνια,
από τη θέση εκεί που κάθουνταν. Πετάχτη κι ο Οδυσσέας

κι έβαλε κούπα διπλογούβωτη στο χέρι της Αρήτης
και κράζοντας την ανεμάρπαστα κινούσε λόγια ομπρός της:
«Μόνο χαρές να σε 'βρουν, ρήγισσα, τα γερατιά ως να φτάσουν

- 60 κι ο θάνατος, τι αυτά δε δύνεται θνητός να τα ξεφύγει.
Σου αφήνω γεια! Και συ να χαίρεσαι σε τούτο το παλάτι
το ρήγα Αλκίνοο και τα τέκνα σου και το λαό σου ακέριο.»

Είπε ο Οδυσσέας ο θειος και κίνησε περνώντας το κατώφλι'
κι ο Αλκίνοος ο τρανός ξαπόστειλε μαζί τον κράχτη, να 'μπει

- 65 μπροστά στο δρόμο για το ακρόγιαλο και το γοργό καράβι.

Κι η Αρήτη πρόσταξε απ' τις σκιάβες της να πάνε τρεις' στο χέρι καλοπλυμένο η μια
πανώρουχο κρατούσε και χιτώνα'
κι είπε στη δεύτερη, τη στεριά του να φορτωθεί κασέλα,
κι η άλλη στερνά ψωμί και κόκκινο κρασί του κουβαλούσε.

- 70 Κι αφού κατέβηκαν στη θάλασσα και το καράβι εβρήκαν,
τα πήραν οι αντρεωμένοι πρόβοδοι κρασί, θροφές — τα πάντα,
και τ' ακούμπησαν μέσα στ' άρμενο το βαθουλό με βιάση.
Στης πρύμνας την κουβέρτα του άρμενου του βαθουλού ένα πεύκι
κι ένα σεντόνι πήραν κι έστρωσαν, να κοιμηθεί ο Οδυσσέας

- 75 αξύπνητα' κι ατός του ανέβηκε κι απόγειρε στο στρώμα
δίχως μι πια . Κι οι Φαίακες κάθισαν, καθέννας στο κουπί του,
με τάξη, κι απ' το τρύπιο λύσανε λιθάρι την πρυμάτσα'
κι ως πήραν, το κορμί αναγέρνοντας, με τα κου πια το κύμα
να σκίζουν, ύπνος χύθη ολόγλυκος στα μάτια του Οδυσσέα,

- 80 βαθύς, αξύπνητος, ο θάνατος θαρρείς τον είχε πάρει.
Κι αυτοί — πώς τρέχουν άτια τέσσερα, ζεμένα στο ίδιο αμάξι,
όλα μαζί με πόδια γρήγορα, στου μαστίγιου τους χτύπους,
κι αψηλορθώνουνται στη βιάση τους το δρόμο να τελέψουν —
όμοια κι εκείνου η πρύμνα ορθώνουνταν, και φούσκωνε το κύμα

- 85 της πολυφούρφουρης της θάλασσας τρανό, κρασάτο, πίσω'
κι έτρεχε σίγουρα, ανεκράτητα το πλοίο, μηδέ γεράκι,
το πιο γοργό από τα πετούμενα, δυνόταν να το φτάσει.
Έτσι έσκιζε γοργά τα κύματα δρομώντας το καράβι,
και κουβαλούσε εκείνον που 'μοιαζε με των θεών ο νους του,

90

και που είχε χίλια μύρια βάσανα στα περασμένα σύρει
μέσα σε τόσα αντροπαλέματα και κύματα αγριεμένα,
και τώρα γαληνά κοιμότανε, τα πάθη του ξεχνώντας.
Κι ως το άστρο πρόβαλε τ' ολόλαμπρο, που απ' όλα τ' άλλα πρώτο βγαίνει, το φως της

πουρνογέννητης Αυγής για να μηνύσει,

- 95 το πελαγόδρομο καράβι τους πια στο νησί είχε φτάσει.
Του Φόρκινα εκεί πέρα βρίσκεται του θαλασσογερόντου
ο κόρφος' κάβροι δυο δεξόζερβα προβάλλουν στο άνοιγμα του,
ψηλοί κι απόγκρεμοι, μα μέσαθε κατηφορούν ως κάτω,
και τα τρανά αποδιώχνουν κύματα των φοβερών ανέμων
- 100 απόξω' μέσα όσα το δρόμο τους απόσωσαν κι άραξαν
από τα πλοία τα καλοκούβερτα κανένας δεν τα δένει.
Είναι και κάποια ε πια στενόφυλλη στου λιμανιού την κόχη,
και δίπλα της γαλαζοσκότεινο, χαριτωμένο σπήλιο,
ταμένο στις ξανθιές, τρισέβαστο, στις Νεροκόρες. Μέσα
- 105 θωρείς κροντήρια και διπλόχερες λαγήνες — από πέτρα,
και μέλισσες που μπαινοβγαίνουνε και τα κρινιά τους χτίζουν
κι είναι αργαλειοί πετρένιοι τριήγλοι, και υφαίνουν τα σκουτιά τους εκεί οι ξωθιές τ'
αλικοπόρφυρα, θαμπώνεις που τα βλέπεις'
και βρυσομάνες έχει αστέρευτες. Από τις δυο μπασιές του
- 110 τη βορεινή μονάχα δονούνται να κατέβουν άνθρωποι'
η άλλη είναι των θεών και στρέφεται κατὰ νοτιά' κανένας
δεν την περνά θνητός' οι αθάνατοι μονάχα τη διαβαίνουν.
- Κει μέσα τράβηξαν, τι τα 'ξεραν τα μέρη αυτά από πρώτα.
Δρομώντας το καράβι εκάθισε, μισό απ' το μάκρος του όλο,
- 115 στον άμμο, τα κου πια όπως δούλευαν με φόρα οι λαμνοκόποι.
- Και βγήκαν απ' το καλοζύγιαστο πλεούμενο τους όξω
κι απ' το βαθύ καράβι ανάσκιωσαν τον Οδυσσέα πιο πρώτα
με το σεντόνι που τον τύλιγε και το αστροβόλο πεύκι,
κι απά στον άμμο τον απίθωσαν, στον ύπνο βουλιαγμένο.
- 120 Μετά τα δώρα βγάζαν, οι έμνοστοι που του 'χαν Φαίακες δώσει,
ως γύρναε σπίτι του, απ' την άτρομη την Αθηνά σπρωγμένοι,
και στης ελιάς κοντά τ' απίθωσαν όλα μαζί τη ρίζα,
παράμερα, μην τύχει κι άπλωνε περνώντας από κείθε
κανείς διαβάτης χέρι απάνω τους, πριν ο Οδυσσέας ξυπνήσει.
- 125 Ευτύς οι Φαίακες φύγαν παίρνοντας του γυρισμού τη στράτα'
μα ο Κοσμοσειστής δε λησμόνησε το τι είχε φοβερίσει
του ισόθεου του Οδυσσέα πώς θα 'κανε, και λέει στο Δία ρωτώντας:
«Πατέρα Δία, πια πως οι αθάνατοι θεοί να με τιμούνε,
αφού οι θνητοί καμιά δεν έδειξαν τιμή στο πρόσωπο μου,

130 οι Φαίαιες, που 'ναι κι απ' το γαίμα μου και σέρνουν από μένα;

Εγώ έλεγα, ο Οδυσσέας στο σπίτι του να μη διαγείρει πίσω,
πριχού περάσει μύρια βάσανα' δεν είπα εγώ ποτέ του
να μη γυρίσει, μια και το 'ταξες και σύγκλινες να γένει.
Μα αυτοί απ' το πέλαγο τον πέρασαν με το γοργό καράβι

135 και στην Ιθάκη τον απίθωσαν, στον ύπνο βυθισμένο,
και δώρα αρίφνητα του εχάρισαν, χαλκό, υφαντά, χρυσάφι!
κι όμως ποτέ απ' την Τροία δε θα 'φερνε τόσο πολλά ο Οδυσσέας,
κι ας γύριζε άβλαβος κι ας γλίτωνε τα κούρσα που του λάχαν.»
Κι ο Δίας γυρνώντας του αποκρίθηκεν ο νεφελοστοιβάχτης:

140 «Ωχού μου, Κοσμοσείστη ανίκητε, τι λόγια αυτά που κρένεις;
Και τώρα σε τιμούν οι αθάνατοι! Και πώς μπορεί να γένει
τον πιο τρανό τους, τον πιο κάλλιο τους σε καταφρόνια να 'χουν;
Όμως θνητός αν ξεθαρρεύτηκε και βρήκε το κουράγιο
να σε αψηφήσει, πάντα δύνεσαι ξεγδικιωμό να πάρεις.

145 Και τώρα, ως κρίνεις, πάρε απόφαση, κι ως το ποθεί η ψυχή σου.»

Κι ο Ποσειδώνας αποκρίθηκεν, ο κοσμοσείστης, κι είπε:
«θα το 'χα πράξει, Μαυροσύγνεφε, καθώς ορίζεις, κιόλας,
μα τη δικιά σου γνώμη σέβουμαι και το θυμό φοβούμαι.
Τώρα των Φαιάκων το τρισκάλλινο καθώς γυρνάει καράβι,

150 στο ανταριασμένο μέσα πέλαγο να το συντρίψω θέλω,
να σταματήσουν, το προβάδισμα που κάνουν των ανθρώπων
να πάψουν, και τρανό στην πόλη τους βουνό θα υψώσω γύρα.»
Κι ο Δίας γυρνώντας του αποκρίθηκεν ο νεφελοστοιβάχτης:

«Άκου, καλέ, τι εμένα ειιάζεται το πιο σωστό πως είναι!

155 πάνω στην ώρα που απ' το κάστρο τους θα το θωρούν να φτάνει
οι Φαίαιες όλοι, στο περγιαλό μπροστά μαρμάρωσε το,
να μοιάζει ο βράχος του πλεούμενου, που να θαμάζουν όλοι
οι άνθρωποι, και τρανό στην πόλη τους βουνό να υψώσεις γύρα.»
Κι ο Ποσειδώνας, μόλις άκουσε του Δία το λόγο τούτο,

160 για το νησί των Φαιάκων κίνησε να πάει, για τη Σχερία,
κι εκεί περίμενε, ως που ζύγωσε τρεχάτο το καράβι
το πελαγόδρομο. Ζυγώνοντας ο Κοσμοσείστης τότε
του 'δωσε μια με την παλάμη του και τους το μαρμαρώνει,
και στο βυθό βαθιά το ρίζωσε' μετά κινάει και φεύγει.

165

Κι οι Φαίαιες, οι τρανοί μακρόκουποι θαλασσινοί, να ιδούνε
τέτοιο κακό, λόγια ανεμάρπαστα σταύρωναν μεταξύ τους,

κι έτσι μιλούσαν ο καθένας τους στο διπλανό γυρνώντας:

«Ωχού, στο πέλαο ποιος μας έδεσε το γρήγορο καράβι,
ως πίσω αρμένιζε κι ολάκερο φαινόταν πια μπροστά μας;»

170 Αυτά αναθίβαναν δεν κάτεχαν μαθές το τι είχε γένει.

Και τότε ο Αλκίνοος τέτοια μίλησε κι αναμεσό τους είπε:
«Αλί μου, τα πα πια μαντόλογα με βρίσκουν όλα τώρα,
που ο κύρης μου έλεγε, πως κάποτε θα θύμωνε μαζί μας
ο Ποσειδώνας, τι όλους σπίτια τους γερούς τους προβοδάμε'

175 κι ένα καράβι μας καλόφτιαστο, την ώρα που θα 'ρχόταν
από προβάδισμα, θα το 'σπαζε στο αχνό το πέλαο μέσα,
και με βουνό τρανό θα σκέπαζε την πολιτεία μας γύρα.
Τέτοια ιστορούσε τότε ο γέροντας' τώρα τελεύουν όλα.

Ωστόσο ελάτε, ομπρός, το λόγο μου ν' ακούσουμε όλοι θέλω'

180 να πάψουν πια τα προβαδίσματα του καθενός που φτάνει
στην πόλη μας εδώ' και δώδεκα στον Ποσειδώνα ταύρους
ξεδιαλεγμένους τώρα ας σφάξουμε, μπορεί σπλαχνιά να νιώσει
και τριψήλο βουνό στην πόλη μας να μην υψώσει γύρα.»
Αυτά είπε, κι όλοι τους φοβήθηκαν και σύνταζαν τους ταύρους.

185 Εκείνοι επήραν τότε κι εύχουνταν στο ρήγα Ποσειδώνα
των Φαιάκων όλοι οι πρωτοκύβερνοι κι αρχόντοι, στο βωμό του
τρογύρα ορθοί. Κι από τον ύπνο του στο πατρικό του χώμα
ο ισόθεος Οδυσσέας πετάχτηκε, μα δεν το γνώρισε, όχι'
τι έλειπε χρόνια, κι είχε ολόγουρα του γιου του Κρόνου η κόρη

190 πυκνήν αντάρα χύσει' λόγιαζε την όψη του να κάνει
πιο πριν ανέγνωρη, τη γνώμη της καταλεπτώς ν' ακούσει,
να μη φανερωθεί στο ταίρι του, στους φίλους και στους άλλους,
πριχού οι μνηστήρες να 'χουν όλες τους τις ανομίες πλερώσει.

Γι' αυτό τα πάντα τώρα αλλόξενα του βασι πια φάνταζαν,

195 οι βράχοι οι απόγκρεμοι, τ' ατέλειωτα που άνοιγαν μονοπάτια,
τα δέντρα ολόγουρα που φούντωναν και τα φαρδιά λιμάνια.

Κι ευτὺς πετάχτη ορθός, κι ως κοίταζε τη γη την πατρινή του,
σέρνει φωνή μεγάλη σκούζοντας, και τα μεριά χτυπώντας
με τ' ανοιχτά του χεροπάλαμα μεμιάς κινάει το θρήνο:

200

«Αλί σε μένα, σε ποιὼν έφτασα θνητὼν ξανά τη χώρα;
Ἄνομοι τάχα να 'ναι, ανέσπλαχνοι, που δεν ψηφούν το δίκιο,

για έχουν ψυχή θεοφοβούμενη και συμπαθούν τον ξένο;
Και που να πάω το βιος μου το άμετρο; κι ατός μου που να σύρω;
Χίλιες φορές εκεί ν' απόμεναν, στη χώρα των Φαιάκων,

- 205 κι εγώ σε κάποιον άλλο αδειλιαστο να πήγαινα ρηγάρχη,
να βρω κοντά του φιλοκόνεμα και συνοδεία, να φύγω.
Τώρα γι' αυτά κρυψώνα αν θα 'βρισκα, δεν ξέρω, μα εδώ πέρα
δε θα τ' αφήσω εγώ να κοιτούνται, μη μου τ' αρπάξουν άλλοι.

Ωχού, καλά δεν τα λογάρισαν το κάθε τι και μήτε

- 210 σωστά φέρθηκαν οι πρωτόγεροι κι αρχόντοι των Φαιάκων,
που σε άλλον τόπο με κουβάλησαν. Μου λέγαν στην Ιθάκη
τάχα θα μ' έφερναν την ξέφαντη, μα δεν το κάμαν, όχι.

Ο Δίας ο ικέσιος, που το μάτι του και σε άλλες χώρες πέφτει και τιμωράει βαριά τον
άνομο, το γδικιωμό μου ας πάρει!

- 215 Μον' έλα, να μετρήσω θα 'θελα το βιος μου, για να ξέρω,
πριν φύγουν, μη μου πήραν τίποτα στο βαθουλό καράβι.»
Είπε και πήρε τα πανέμορφα τριπόδια και λεβέτια,
το μάλαμα και τα καλόφαντα σκουτιά να λογαριάζει.
Δεν του 'χε λείψει απ' όλα τίποτα, μα αυτός το θρήνο εμένα

- 220 στης πολυφούρφουρης της θάλασσας σερνάμενος τον άμμο,
τα πατριά ποθώντας χώματα. Κι ήρθε η Αθηνά κοντά του,
κι έμοιαζε νιούτσικο στο ανάριμμα βοσκόπουλο, που η σάρκα
του ανθίζει ακόμα πεντατρύφερη, βασιλοπαιδί ως να 'ταν.
Φορούσε διπλωτή στους ώμους της καλοϋφασμένη κάπα,

- 225 στ' αστραφτερά της πόδια σάνταλα, και φούχτωνε κοντάρι.

Κι ως ο Οδυσσέας την είδε, χάρηκε κι αντίκρα της εστάθη,
την έκραξε και με ανεμάρπαστα της συντυχαίνει λόγια:
«Μια και σε αντάμωσα, καλόπαιδο, στα μέρη ετούτα πρώτο,
γεια και χαρά σου! Καλοπρόθετος και συ για δες με τώρα,

- 230 και τούτα γλίτωσε, και γλίτωσε και μένα' σου προσπέφτω
θεός ως να 'σουν. Είμαι ικέτης σου, τα γόνατα σου πιάνω.
Κι ακόμα αυτό σωστά μολόγα μου, να ξέρω, σε ποια χώρα,
σε ποιους ανθρώπους τώρα βρέθηκα; ποιοι ζουν σ' αυτά τα μέρη;
Νησί είναι τάχα τούτο ξέφαντο; για κάποια γλώσσα μόνο

- 235 από στεριά τρανή παχιόβωλη, που απλώνει ως τ' ακρογιάλι;»

Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, του απηλογήθη κι είπε:
«Ποια η χώρα τούτη; Τέτοιο ρώτημα μικρό παιδί σε δείχνει,

για από μακριά πως φτάνεις, ξένε μου' δεν είναι δα και τόσο
με δίχως όνομα' την ξέρουνε μαθές χιλιάδες κόσμος,

240 κι όσοι μεριά του ήλιου κι ανάτελα βρίσκονται κι όσοι ζούνε
πίσω μεριά, κατά το σύθολο στα δυτικά σκοτάδι.
Τραχιά είναι αλήθεια η γη της, άλογα δεν τρέχουν εδώ πέρα,
μα κι αν δεν είναι τόσο απλόχωρη, τη φτώχεια δεν την ξέρει'
βγάζει μαθές το στάρι αμέτρητο και το κρασί περίσσιο,

245 τι και οι βροχές και η δρόσο αδιάκοπα το χώμα της νοτίζουν.

Γίδια και βόδια έχουν βοσκότοπους καλούς, και δέντρα μύρια
προκόβουν, και πηγές αστέρευτες ποτίζουν τα κοπάδια.
Γι' αυτό κι η Ιθάκη, ξένε, ακούστηκεν ως και στις Τροίας τα μέρη,
που από τη χώρα αλάργα βρίσκεται των Αχαιών, ως λένε.»

250 Στα λόγια τούτα ο θεός, πολύπαθος ξανάσανε Οδυσσέας
όλο χαρά, απ' του βροντοσκιούταρου του Δία τη θυγατέρα,
την Αθηνά, ν' ακούει πως έφτασε στη γη την πατρινή του'
και κράζοντας την ανεμάρπαστα κινούσε λόγια ομπρός της,
μα την αλήθεια δε μολόγησε, μον' πήρε πίσω ό,τι είχε

255 να πει, τι πάντα ο νους του δούλευε με πονηριά στα στήθη:
«Για την Ιθάκη στην απλόχωρη κι εγώ έχω ακούσει Κρήτη,
πέρα απ' τη θάλασσα' να που 'φτασα στα μέρη αυτά κι ατός μου
με τούτο εδώ το βιος, αφήνοντας τ' άλλα μισά στους γιους μου.
Έχω μισέψει, γιατί σκότωσα το γιο του Ιδομενέα,

260 το γοργοπόδη τον Ορσίλοχο, που στην πλατιά την Κρήτη
άλλος θνητός δεν του παράβγαινε στα γρήγορα ποδάρια.
Όλα μαθές τα κούρσα εγύρευε που 'χα απ' την Τροία φερμένα
να μου τ' αρπάξει, ας είχα βάσανα γι' αυτά πολλά τραβήξει
μέσα σε τόσα αντροπαλέματα και κύματα αγριεμένα.

265 Δεν είχα λέει σταθεί του κύρη του στις Τροίας τα μέρη πέρα,
κι ουδέ τον δούλεψα, μον' όριζα συντρόφους άλλους μόνος.
Γι' αυτό, ως γυρνούσε απ' τα χωράφια του, καρτέρι μ' ένα φίλο
στήνω στο δρόμο πλάι και του 'ριξα με χάλκινο κοντάρι.
Νύχτα περίσκεπε τρισκότεινη τον ουρανό, κι ουτ' ένας

270 θνητός μας είδε κι ούτε μ' ένωσαν που πήρα τη ζωή του.
Μα ως πια με κοφτερό τον σκότωσα χαλκό, κινώ και φεύγω,
κι ένα καράβι πετυχαίνοντας στους Φοίνικες προσπέφτω
τους αντρειανούς κι από τα κούρσα μου τους δίνω πλούσια δώρα'
ν' ανέβω στ' άρμενο τους γύρευα, στην Πύλο να με βγάλουν,

275 για ακόμα και στη θεία την Ήλιδα, των Επειών τη χώρα.

Μα εκεί να πιάσουν δεν κατάφεραν, σπρωγμένοι απ' τους ανέμους,
πολύ άθελα τους' δεν εγύρευαν μαθές να με γελάσουν.
Ξεστρατισμένοι εκείθε φτάνουμε στα μέρη αυτά τη νύχτα,
και λάμνοντας γοργά τρομάξαμε να μπούμε στο λιμάνι'

280 κι ουτ' ένας μας να φάει θυμήθηκε, κι ας είχαμε όλοι ανάγκη,
μον' όπως βγήκαμε, βρεθήκαμε στον άμμο ξαπλωμένοι.
Εγώ είχα απ' το βαρύ τον κάματο σε ύπνο γλυκά βουλιάζει,
κι αυτοί απ' το βαθουλό τους έβγαλαν καράβι τ' αγαθά μου,
κι ως τ' απίθωσαν, όπου κοιτόμουν κι εγώ, στον άμμο απάνω,

285 για της Σιδόνας πήραν κι έφυγαν τις πλούσιες χώρες πίσω
με το καράβι, παρατώντας με μονάχο στον καημό μου.»
Αυτά είπε, κι η Αθηνά η γλαυκόματη θεά, με χαμογέλιο
το χέρι απλώνοντας τον χάιδεψε' μεμιάς την όψη επήρε
γυναίκας όμορφης, τρανόκορμης, πιδέξιας ανυφάντρας,

290 και κρίζοντας τον ανεμάρπαστα κινούσε λόγια ομπρός του:

«Στην πονηριά αν κανείς παράβγαινε μαζί σου, ακόμα ας ήταν
θεός, ανάγκη πλήθος να 'ξερε πλανέματα και δόλους!
Της πονηρίας τεχνίτη αχόρταγε, πια αλήθεια δε βαστιέσαι!
Μηδέ στη χώρα σου είπες φτάνοντας τις πονηριές ν' αφήσεις

295 και τις ψευτιές, που λες και χαιρέσαι, σαν που 'ναι φυσικό σου!
Μα αυτά ας τ' αφήσουμε, κατέχουμε κι οι δυο μας από τέχνες.
Εσένα ποιος στον κόσμο βρίσκεται στη γνώση και στα λόγια
να ξεπερνά; Κι εγώ δοξάζομαι μες στους θεούς η πρώτη
για τις βουλές μου και τις τέχνες μου. Την Αθηνά Παλλάδα,

300 του Δία την κόρη, δεν τη γνώρισες ωστόσο, νύχτα μέρα
που στέκουμαι στον κάθε μόχτο σου και σε φυλάω μην πάθεις.
Εγώ είμαι πού τους Φαίακες έκαμα να σε αγαπήσουν όλοι'
και τώρα φτάνω εδώ να πλέξουμε βουλή μαζί καινούργια,
να κρύψω και το βιος, οι ασύγκριτοι που σου 'χουν Φαίακες δώσει,

305 ως γύρναες σπίτι σου, από φώτιση κι από βουλή δικιά μου'
και να σου πω στο στέριο σπίτι σου τι βάσανα απ' τη μοίρα
σε καρτερούν ωστόσο βάσταξε και συ'— κι αθέλητα σου'
μηδέ και να 'βγει από το στόμα σου μπρος σε άντρα για γυναίκα,
αφού παράδειρες, πως γύρισες, μον' ό,τι κι αν σου κάνουν,

310

βρισιές και βάσανα, όλα δέχου τα, χωρίς μι πια να βγάνεις.»
Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος της μίλησε Οδυσσέας:
«Να σε γνωρίσει δεν είναι εύκολο, θεά, ο θνητός μπροστά του,
όσα κι αν ξέρει, τι την όψη σου κάθε φορά κι αλλάζεις.

Τούτο κατέχω εγώ: πρωτύτερα, τα χρόνια που στην Τροία

315 των Αχαιών οι γιοί χτυπιούμασταν, ήσουν καλή μαζί μου.
Μα πια του Πριάμου σαν πατήσαμε το απόγκρεμο το κάστρο
κι ένας θεός ανεμοσκόρπισε τους Αχαιούς, ως μπήκαν
στα πλοία, πια δέ σε ανανογήθηκα, κόρη του Δία, δε σ' είδα
να βάλεις πόδι στο καράβι μου, να μου σταθείς στα πάθη,

320 μόνο παρὰδερνα αξανάσαστα με σπαραγμένα σπλάχνα,
ως τέλος πια οι θεοί απ' τα βάσανα με γλίτωσαν τα πλήθια.
Τώρα στερνά κι εσύ με γιάρδιωσες μιλώντας μου στην πλούσια
των Φαιάκων χώρα και στην πόλη τους με οδήγησες ατή σου.
Όμως στου Δία σε ορκίζω τ' όνομα, στα γόνατα σου πέφτω'

325 δεν το φαντάζομαι πως έφτασα στην ξέφαντην Ιθάκη'
άλλη είναι η γη που τώρα βρέθηκα, θαρρώ, κι αν τα 'πες τούτα,
το νου μου να πλανέσεις ήθελες και να με ξεγελάσεις.

Αχ, πες μου τώρα αλήθεια αν πάτησα τη γη την πατρική μου!»
Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόμεντη, του απηλογήθη κι είπε:

330 «Αποζαρχής μια τέτοια στόχαση σου κυβερνάει τα φρένα,
που εγώ στις συφορές δε δονούμαι να μη σου παραστέκω,
που 'χεις μυαλό ξύπνο και γρήγορο και γνωστικό. Ποιος άλλος,
που, αφού παρὰδειρε, θα γύριζε στο σπίτι του, δε θα 'χε
τρέξει χαρούμενος, το ταίρι του να ιδεί και τα παιδιά του;

335 Μα εσύ δε θες να ξέρεις τίποτα γι' αυτούς κι ουδέ να μάθεις,
πριν δοκιμάσεις τη γυναίκα σου, που κάθεται κλεισμένη
μέσα στο σπίτι σας, κι αγλύκαντες μια μια ν' αποδιαβαίνουν
θωρεί τις νύχτες και τις μέρες της, στα δάκρυα βουτηγμένη.
Εμένα η πίστη δε με απόλειψε, το κάτεχα στα φρένα

340 πως θα διαγείρεις, μόνο που όλους σου θα χάσεις τους συντρόφους.

Μα να πιαστώ με του πατέρα μου τον αδερφό δεν το 'χα σωστό,
τον Ποσειδώνα, που 'νιωθε βαρύ θυμό για σένα,
τι σου 'χε μάνητα που ετύφλωσες τον ακριβό το γιο του.
Και τώρα την Ιθάκη θα 'θελα να ξεσκεπάσω ομπρός σου,

345 για να πιστέψεις: Να του Φόρκυνα του θαλασσογερόντου
ο κόρφος, να κι η επια η στενόφυλλη στου λιμανιού την κόχη,
και δίπλα το γαλαζοσκότεινο, χαριτωμένο σπήλιο,
ταμένο στις ξανθιές, τρισέβαστο, στις Νεροκόρες. Δες τη
τη θολωτή σπη πια, κει που άλλοτε ποτέ σου δεν ξεχνούσες

350 στις Νεροκόρες αφεγάδιαστες τρανές θυσίες να κάνεις!

Κι αυτό είναι το βουνό το Νήριτο, με δάση σιεπασμένο.»
Μιλώντας την αντάρρα σκόρπισε κι εφάνη γύρα ο τόπος'
και χάρηκε ο Οδυσσέας ο αρχοντικός, ο τρισβασανισμένος,
που είδε τη γη του, και τα χώματα φιλεί τα πολυθρόφα'

355 κι υψώνοντας τα χέρια ευχήθηκε στις Νεροκόρες κι είπε:

Κόρες του Δία, ξανά δεν το 'λεγα, ξανθιές, καλοκυράδες,
πως θα σας δω. Μα τώρα ολόχαρος την προσευχή μου υψώνω.
Γεια και χαρά! Θα σας προσφέρουμε και δώρα, σαν και πρώτα,
μονάχα η κουρσολόγα να 'θελε, του γιου του Κρόνου η κόρη,

360 κι εγώ να ζω, κι ο γιος μου ανέβλαβος να βλέπω να τρανεύει.»

Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, γυρνώντας του αποκριθή:
«Κάμε κουράγιο και μη γνοιιάζεσαι στα φρένα σου για τούτα.

Μα τώρα ευτύς το βιος να κρύψουμε στα βάθη, μέσα μέσα,
της θεϊνιάς σπηλιάς, απείραχτα να μείνουν τ' αγαθά σου'

365 κι ας στοχαστούμε πως καλύτερα θα βγει η δουλειά ως την άκρη.»

Είπε η θεά, και στ' ολοσκότεινο το σπήλιο μέσα εχώθη,
κρυψώνες να 'βρει ψαχουλεύοντας' μετά ο Οδυσσέας επήρε
και κουβαλούσε τον ανέσπλαχνο χαλκό και το χρυσάφι
και τα καλὰ υφαντά — τα πλούτη του, που οι Φαίαιες του 'χαν δώσει.

370 Τότε η Αθηνά, του βροντοσκούταρου του γιου του Κρόνου η κόρη,
με τάξη ως τα 'κρυψε όλα, σφάλιξε τη θύρα με μια πέτρα,
κι έπειτα πλάι στης άγιας κάθισαν ελιάς τη ρίζα οι δυο τους,
μαζί το χαλασμό των άνομων να βουλευτούν μνηστήρων.
Πρώτη τα λόγια η γαλανομάτη θεά Αθηνά κινούσε:

375 «Γιε του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Όδυσσέα,
πως στους μνηστήρες τους αδιάντροπους θα βάλεις χέρι,
σκέψου, που σαν αφεντικά το σπίτι σου τρεις χρόνους αλωνίζουν,
και δώρα τάζουν, τη γυναίκα σου για να την κάνουν-ταίρι.
Μα αυτή, το γυρισμό σου αδιάκοπα θρηνώντας στην καρδιά της,

380 σε όλους ελπίδες δίνει ψεύτικες και σ'έναν έναν τάζει
και τον πλανεύει με μηνύματα, μα ο νους της άλλα κλώθει.»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος της μίλησε Οδυσσέας:
«Πωπώ, καθώς τον Αγαμέμνονα, θαρρώ, το γιο του Ατρέα,
κι εγώ από θάνατο θα πηγαινα καιό στο αρχοντικό μου,

385 το κάθε τι από σε αν δεν άκουγα, θεά, με τη σειρά του.

Μον' έλα, για να πάρω έγδικηση, βουλή να υφάνεις θέλω,
και στάσου στο πλευρό μου, ατρόμητη καρδιά χαρίζοντας μου,
σαν τότε πού ξεκεφαλίσαμε την Τροία τη στραφταλούσα.
Αν, Γλαυκομάτα, μου παράστεκες με ίδιαν ορμή και τώρα,

390 εγώ μαζί σου θ' αντροπάλευα και με τρακίσιους, φτάνει
να ξέρω πλάι μου, πολυσέβαστη θεά, πως παραστέκεις.»

Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκύματη, του απηλογήθη κι είπε:
«θα μ' έχεις πάντα παραστάτισσα και δε θα σε ξεχάσω,
η ώρα σα φτάσει πια ν' αρχίσουμε. Θα ρρώ από τους μνηστήρες,

395 που τρων το βίος σου τώρα ανέμποδα, δε θα 'ναι λίγοι εκείνοι
που θα μολέψουν με το γαίμα τους και τα μυαλά το χώμα.
Μον' έλα να σε κάνω αγνώριστο μπροστά στον κόσμο ολό:
Το δέρμα θα ζαρώσω τ' όμορφο στο λυγρό κορμί σου,
της κεφαλής σου τα ξανθόμαλλα θα τ' αφανίσω, γύρα

400 κουρέλια θα σε ντύσω, σίχαμα σ' όποιον σε βλέπει να 'σαι.

Θα σου θολώσω ακόμα τα όμορφα που ως τώρα άστραφταν μάτια,
να δείξεις στους μνηστήρες κίκοφος, στο ταίρι σου, στο γιο σου,
μικρό που αφήκες στο παλάτι σου, κανείς να μη σε νιώσει.
Μα εσύ πιο πρώτα απ' όλα τράβηξε για το χοιροβοσκό σου,

405 αυτόν που γνοιάζεται τους χοίρους σου και το καλό σου θέλει,
κι έχει στο γιο σου και στη φρόνιμη την Πηνελόπη αγάπη.
Στους χοίρους θα τον βρεις να κάθεται κοντά, που εκεί στο βράχο
του Κόρακα και στης Αρέθουσας τη βρύση γύρω βόσκουν,
και τρων βαλάνια, ως να χορτάσουνε, κι από το μαυρονέρι

410 πίνουν νερό με αυτά το ξίγκι τους μαθές πληθαίνει τ' άσπρο.
Εκεί να μένεις και καθούμενος το κάθε τι ανέρωτα,
ωσόπου εγώ στη Σπάρτη τρέχοντας την ωριογυναικίούσα
φωνάξω πίσω τον Τηλέμαχο, το γιο σου' τι έχει φύγει
για την πλατιά τη Λακεδαίμονα, στου Μενελάου το σπίτι,

415 μήπως για σένα ακούσει τίποτε, πως ζεις ακόμα κάπου.»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος της μίλησε Οδυσσέας:
«Τα πάντα εσύ στα φρένα εκάτεχες' πως τότε δεν του τα 'πες;
κι αυτός τυράννια παραδέρνοντας για να τραβήξει τάχα
πάνω στη θάλασσα την άκαρπη, κι οι άλλοι να τρων το βίος του;»

420 Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, του απηλογήθη κι είπε:

«Για τον υγιό σου εσύ μη γνοιάζεσαι' μαζί του ατή μου επήγα,
για ν' ακουστεί κι αυτός, περίλαμπρο να γίνει τ' ονομά του
στα μέρη εκείνα' κι ουδέ βάσανα τον βρήκαν στο παλάτι
μένει του γιου του Ατρέα και χαίρεται του κόσμου τα ξαρέσια.

425 Αλήθεια οι νιοι καρτέρι του 'στησαν με μελανό καράβι,
να τον σκοτώσουν, πριν στα χώματα τα πατρικά διαγείρει
μα αυτό δε γίνεται' πρωύτερα πολλούς θα φάει το χώμα
απ' τους μνηστήρες λέω, τα πλούτη σου που τρώνε κι αφανίζουν.»

Είπε η Αθηνά, κι ευτύς τον άγγιξε με το ραβδί που εκράτει,

430 και ζάρωσε το δέρμα τ' όμορφο στο λυγερό κορμί του,
της κεφαλής του τα ξανθόμαλλα τ' αφάνισε, με δέρμα
γερόντου του 'ζωσε πολύχρονου τα μέλη γύρω γύρω,
του θόλωσε τα μάτια τα όμορφα, που ξάστραφταν ως τότε,
ακόμα με άλλα τον περιζώσε κουρέλια και χιτώννα,

435 λερά κι ολότρυπα, σε ανείπωτη μουντζούρα βουτηγμένα.
Λαφίνας γρήγορης του φόρεσε τρανό τομάρι τέλος,
ξεμαδημένο, και στο χέρι του ραβδί κι ένα σακούλι
βρώμικο, ολότρυπο, που εκρέμουνταν από σκοινί, του δίνει.
Σαν έτσι τα ταίριαζαν, χώρισαν αυτή για του Οδυσσέα

440 κινάει το γιο στη Λακεδαίμονα τη θεία γοργά να φτάσει.

Ομήρου Οδύσσεια - ξ

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

- κι εκείνος, το λιμάνι αφήνοντας, μέσ' απ' το λόγγο επήρε
14- τ' ορθό το μονοπάτι, που 'βγαζε στο δάσο, εκεί που του 'χε
δείξει η Αθηνά το θείο πως θα 'βρισκε χοιροβοσκό, τι απ' όλους
τους δούλους του Οδυσσέα καλύτερα το βίος του αυτός γνοιαζόταν.
- 5 Μπρος στην καλύβα του τον πέτυχε καθούμενο, και γύρα
χτισμένον έβλεπε αυλότοιχο, στο ξέφαντο, μεγάλο,
ψηλό, πανέμορφο' σαν έφυγεν ο ρήγας του, τον είχε
ο θεός χοιροβοσκός μονάχος του σηκώσει για τους χοίρους,
χωρίς η αφέντρα του κι ο γέροντας Λαέρτης να το ξέρουν,

- 10 από τις πέτρες που κουβάλησε' κι είχε ψηλά καρφώσει
αγριαχλαδιάς κλωνάρια, κι έξωθε πυκνά παλούκια μπήξει
ως πέρα από βαλανιδόκλαρα, τη φλούδα βγάζοντας τους.
Και στην αυλή είχε μάντρες δώδεκα μια πλάι στην άλλη χτίσει,
να 'χουν οι χοίροι να κοιτάζονται' στην κάθε μια βρίσκονταν
- 15 μαζί πενήντα χαμωκύλιστες γουρούνες μαντρισμένες,
γεννούσες, θηλυκές. Τ' αρσενικά πλάγιαζαν έξω κι ήταν
πολύ πιο λίγα' τι τ' αφάνιζαν οι ισόθεοι τρώγοντας τα
μνηστήρες' κι όλο και τους έστελνε τον πιο καλό του χοίρο
ο θεός χοιροβοσκός, διαλέγοντας απ' τα παχιά θρεφτάρια.
- 20 Αρσενικά γι' αυτό του απόμεναν τραχόσια εξήντα μόνο.

Ίδια θεριά κοντά τους τέσσερα σκυ πια κοιμόνταν πάντα,
που ο θεός χοιροβοσκός τ' ανάστησε, στους δούλους μέσα ο πρώτος.
Την ώρα εκείνη δέρμα κόβοντας καλόχρωμο, βοδίσιο,
στα πόδια του σαντάλια εταίριαζεν οι άλλοι βοσκοί είχαν φύγει
- 25 άλλος γι' αλλού, ξοπίσω παίρνοντας των χοίρων τα κοπάδια,
οι τρεις' τι είχε μαθές τον τέταρτο σταλμένο στανικώς του
στην πολιτεία, να πάει στους πέρφανους μνηστήρες ένα χοίρο,
για να τον σφάξουν, να χορτάσουνε με κρέατα την καρδιά τους.

Ξάφνου τον είδαν τ' αλιχτιάρικα σκυ πια τον Οδυσσέα,
- 30 κι ευτὺς του χίμιζαν γαυγίζοντας' μα αυτός κουτός δεν ήταν,
μόνο καθίζει κάτω, αφήνοντας να πέσει το ραβδί του.
Κι όμως τρανό καιό θα πάθαινε μες στο δικό του χτήμα,
αν το τομάρι ο θεός χοιροβοσκός δεν πέταγε απ' το χέρι
και στην αυλόπορτα δεν έτρεχε με γρήγορα ποδάρια'
- 35 κι ως με φωνές μεγάλες έδιωξε τους σκύλους δώθε κείθε
απανωτά λιθάρια ρίχνοντας, γυρνάει και λέει στο ρήγα:
«Οι σκύλοι παραλίγο, γέροντα, να σ' έκαναν κομμάτια,
ξάφνου ως σου χίμιζαν, και θα 'ριχνες και τη ντροπή σε μένα.
Τα όσα οι θεοί τυράννια μου 'δωκαν και βάσανα δε φτάνουν;
- 40 — που τον ισόθεο κλαίω το ρήγα μου και μύρουμοα όπου κάτσω,
κι οι ολόπαχοί μου χοίροι θρέφονται για ξένους, να 'χουν πάντα
να τρων μα εκείνος λέω σε αλλόγλωσσων ανθρώπων πολιτείες
και χώρες παραδέρνει αδιάκοπα, και το ψωμί του λείπει —
αν είναι στη ζωή και χαίρεται του ήλιου το φως ακόμα.
- 45 Αιλούθα τώρα, στο καλύβι μου να πάμε, κι ως ευφράνεις
με το ψωμί τα σπλάχνα, γέροντα, και το κρασί, σειρά σου

να πεις πούθε είσαι και τι τράβηξες ως τώρα στη ζωή σου.»

Είπε, και μπήκε ο θείος χοιροβοσκός μπροστά για το καλύβι,
κι ως φτάσαν, αποκάτω του 'βάλε φουντόκλαρα να κάτσει,

50 κι έστρωσε απάνω τους αδρόμαλλο τομάρι αγριογιδίσιο,
παχύ, μεγάλο, εκεί που πλάγιαζε κι ατός του' κι ο Οδυσσέας
χαιρόταν που έτσι, τον προσδέχτηκε κι αυτά τα λόγια του 'πε:
«Ο Δίας μακάρι κι οι άλλοι αθάνατοι θεοί να σου χαρίσουν
ό,τι ποθεί η καρδιά σου, ξένε μου, που έτσι καλά με δέχτης!»

55 Εὐμαιε, και συ του απηλογήθηκες, χοιροβοσκιέ, και του 'πες:
«Ξένε, σωστό δεν το 'χω ο ξένος μου να νιώσει αψηφισμένος,
κι ας είναι πιο από σένα δύστυχος' φτωχοί και ξένοι έρχονται
όλοι απ' το Δία, κι είναι καλόδεχτο το χάρισμα μας πάντα,
όσο μικρό. Και τι καλύτερο μπορεί να κάνει ο δούλος,

60 που ο φόβος τον κρατεί ακατάπαυτα, σαν έχει νιους αφέντες,
ως τούτοι; Μα εκείνου του βάσκιαναν οι αθάνατοι το δρόμο.
Θα με αγαπούσε αυτός, θα μ' έκανε και μένα νοικοκύρη,
σπίτι και κλήρο και μιαν όμορφη γυναίκα δίνοντας μου,
όσα ο καλός αφέντης χάρισε στο δούλο του σπιτιού του,

65 που δούλεψε πολύ κι ένας θεός του πρόκοψε το μόχτο,
καθώς επρόκοψε κι ο μόχτος μου σε τούτα εδώ που κάνω.
Πολύ θα μου 'στεκεν ο αφέντης μου, τα γερατιά αν τον βρίσκαν
εδώ, μα εχάθη. Να 'ταν άχναρα το γένος της Ελένης
να χάνουνταν, που τόσων έλυσε παλικαριών τα γόνα!

70 Γιατί κι εκείνος του Αγαμέμνονα το γδιγιωμό ζητώντας
πήγε στην Τροία την καλοφόραδη, τους Τρώες να πολεμήσει.»

Είπε, και σφίγγοντας τη ζώνη του τρογύρα στο χιτώννα
για τα μαντριά κινούσε, μέσα τους πολλούς που έκλειναν χοίρους'
κι έπιασε κείθε δυό, τους έσφαξε, καψάλισε τις τρίχες,

75 κι αφού τους λιάνισε, τους πέρασε σε σούβλες να ψηθούνε'
σαν ψήθηκε το κρέας, το απίθωσε ζεστό και με τις σούβλες
στον Οδυσσέα μπροστά, πασπάλισε κριθάλευρο από πάνω,
κι αφού γλυκόπιτο συγκέρασε κρασί στο κρασοκαύκι,
πήγε και κάθισε απαντίκρυ του και λέει γιαρδιώνοντάς τον:

80

«Να φας ό,τι έχω, ξένε, κόπιασε, το χοιρινό των δούλων,
τι είναι οι μνηστήρες τα θρεφτάρια μου που τρων, κι ουδέ λογιάζουν
στα φρένα των θεών τη μάνητα, κι ουδέ και σπλάχνος νιώθουν.
Δεν αγαπούν οι τρισμακάριστοι θεοί τις αδικίες μας,

μόνο τιμούν το δίκιο, τις καλές τις πράξεις των ανθρώπων.

- 85 Οι οχτροί κι οι αντίμαχοι, που κίνησαν να παν σε ξένους τόπους
και τους πατούν, κι ο Δίας τους έδωκε ν' αρπάξουν πλήθια κούρσα,
κι αφού γεμίσουν τα καράβια τους, γυρνούν και φεύγουν πίσω —
κι εκείνοι των θεών τη μάνητα βαθιά στα φρένα τρέμουν.
Μα τούτοι εδώ σαν κάτι να 'μαθαν, θεού φωνή θ' ακούσαν,
90 πως κείνος βρήκε μαύρο θάνατο, γι' αυτό και δε ζητούνε
γάμο με τρόπο που θα ταίριαζε, στα σπίτια τους δεν πάνε,
μον' τρων το βιος του ανένιοι, αδιάντροπα, χωρίς να το λυπούνται.
Στο κάθε που περνάει μερόνυχτο σταλμένο από το Δία
ένα σφαχτό ποτέ δε σφάζουνε μηδέ και δυο μονάχα'
95 και πάντα το κρασί αλογάριστο τραβούνε κι ασωτεύουν.
Ήταν αλήθεια εκείνου αρίφνητο το βιος' κανένας τόσα
από τους ήρωες δεν απόχτησε, για στη στεριά αντίκρυ
για στην Ιθάκη ακόμα. Κι είκοσι να μαζεύονταν άντρες,
πάλε δε θα 'φταναν τα πλούτη του' να σου τα διαμετρήσω:
100 Αντίκρυ βουκολιά έχει δώδεκα, τόσα κοπάδια γίδες
σκορπούσες, τόσα κι αρνοκόπαδα και τόσα χοιροστάσια,
που τα βόσκουν δικοί μας άνθρωποι και ξένοι ρογιασμένοι.
Εδώ κοπάδια βόσκουν έντεκα σκορπούσες γίδες, πέρα
στην άκρη του νησιού' τα γνοιάζονται γιδάρηδες παράξιοι,
105 και κάθε μέρα πάει καθένας τους κι από 'να ζω σε κείνους,
απ' τα καλόθρεφτα τα γίδια τους το πιο παχύ που θα 'βρει.
Κι εγώ, που εδώ φυλάω και γνοιάζομαι τους χοίρους τούτους, έχω
να ξεχωρίζω τον καλύτερο, σε κείνους να τον στέλνω.»

Αυτά είπεν' αρπαχτά, αξανάσαστα το κρέας μασούσε εκείνος

- 110 και το κρασί ρουφούσε, αμίλητος, κακά για τους μνηστήρες
στο νου του κλώθοντας. Κι ως έφαγε και στύλωσε η καρδιά του,
ο θεός χοιροβοσκός του πρόσφερε να πιεί από το καυκί του
γεμάτο με κρασί. Χαρούμενος εκείνος το προσδέχτη,
και κράζοντας τον ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
115 «Αλήθεια, φίλε, ποιος σε αγόρασε και ξόδιασε απ' το βιος του,
με τόσα πλούτη, τέτοια δύναμη, καθώς μου αναθιβάνεις;
Χάθηκε, μου 'πες, του Αγαμέμνονα το γδικιωμό ζητώντας'
νομάτισέ τον, να τον γνώρισα μπορεί κι εγώ μια μέρα.
Ο Δίας το ξέρει κι οι άλλοι αθάνατοι μονάχα, αν δεν τον είδα
120 κι έχω μαντάτα του' παράδειρα μαθές σε τόσες χώρες!»
Σ' αυτά ο χοιροβοσκός του απάντησε, στους δούλους μέσα ο πρώτος:

«Απ' όσους φτάνουν με μαντάτα του περάτες, γέροντα μου,
ποιόν να πιστέψει πια η γυναίκα του κι ο γιος του αλήθεια τώρα; —
που τους φορτώνουν όλο ψέματα! Το μόνο οι στρατοκόποι

125 που θέλουν είναι να 'βρουν πόρεψη, δε λένε την αλήθεια.

Όποιος κι αν φτάσει, γυροφέρνοντας τον κόσμο, στην Ιθάκη,
πάει στην κυρά μου κι όσες του 'ρχονται ψευτιές της αραδιάζει.
Κι εκείνη τον φιλεύει απλόχερα και τον ρωτάει τα πάντα,
κι από τα βλέφαρα, όπως μύρεται, τα δάκρυα ξεχειλύνει,

130 συνήθιο ως το 'χουν όσες έχασαν τον άντρα τους στα ξένα.

Εύκολα, γέροντα, θα σιάρωνες και συ το παραμύθι,
για να ντυθείς, κανείς αν σου 'δινε χλαμύδα και χιτώνα.
Μα εκείνου σίγουρα τα κόκαλα τα 'χουν γυμνώσει οι σκύλοι
και τα όρνια τα γοργά απ' τις σάρκες τους, πια στη ζωή δεν είναι.

135 Μπορεί τα ψάρια να τον έφαγαν στα κύματα, και τώρα
του κρύβει ένας γιαλός τα κόκαλα, χωμένα μες στον άμμο.
Εκείνος έτσι εχάθη, κι' έμεινε στους φίλους ο καημός του,
σε όλους, σε μένα ωστόσο πιότερο, τι εγώ ποτέ κανέναν
δε θα 'βρω αφέντη πιο καλόκαρδο, τον κόσμο κι αν γυρίσω,

140 στου κύρη ακόμα και στις μάνας μου να διάγερνα το σπίτι,

εκεί το φως που πρωτοχάρηκα κι ατοί τους με ανάστησαν
μηδέ γι' αυτούς πια τόσο μύρουμαι, κι ας λαχταρώ στη γη μου
την πατρική γυρνώντας κάποτε να τους ξαναντικρίσω.
Πιο του Οδυσσέα, που εχάθη φεύγοντας, με καίει η λαχτάρα, ξένε'

145 και μόνο τ' όνομά του ντρέπουμε να βγάλω από το στόμα,
κι ας μη με ακούει' πολύ με γνοιάζουνταν μαθές και με αγαπούσε'
για μένα, ακόμα κι αν μας έλειψε, μένει ο ακριβός μου αφέντης»

Κι ο αρχοντογέννητος, πολύπαθος του απάντησε Οδυσσέας:
«Φίλε, αν εσύ το αρνιέσαι ολότελα και λες πως δε διαγέρνει

150 ποτέ του εκείνος, κι έχεις άπιστη καρδιά στα στήθη πάντα,
μα δεν πετώ κουβέντες άμυαλες κι εγώ, μον' όρκο παίρνω:
Πίσω ο Οδυσσέας θα 'ρθεί' και δώσε μου τα συχαρίκια τότε,
που θα τον δεις φτασμένο σπίτι του να μπαίνει — τότε μόνο
με ρούχα να με ντύσεις όμορφα, χλαμύδα και χιτώνα.

155

πιο πριν, κι ας έχω ανάγκη, τίποτε δε θα δεχόμουν, όχι'
τι σαν τις πύλες του Άδη οχτρεύουμαι τον άνθρωπο που η φτώχεια

τον βασανίζει κι όλο ψέματα μιλώντας αραδιάζει.

Πρώτος ο Δίας ας είναι μάρτυρας και της φιλιάς η τάβλα
και του Οδυσσέα το τζάκι του άψεγου, που εδέχτη εμέ τον ξένο,

160 πως όλα που θα πω απαράλλαχτα θα βγουν μιαν άκρη ως άλλη:
Δε θα γυρίσει χρόνος και θα δεις τον Οδυσσέα να φτάνει —
σ' αυτού του φεγγαριού τη λίγωση, στην πιάση του καινούργιου —
ξανά στο σπίτι του, κι εγδίκηση να παίρνει απ' όσους τώρα
καταφρονούν εδώ το ταίρι του και τον παράξιο γιο του.»

165 Εύμαιε, και συ του απηλογήθηκες, χοιροβοσκή, και του 'πες:
«Μηδέ κι εγώ σχαρίκια, γέροντα, ποτέ μου θα σου δώσω,
μηδέ ο Οδυσσέας θα φτάσει σπίτι του' μονάχα ανέγνοιος πίνε
κι άλλη κουβέντα τώρα ας πιάσουμε' τι τα θυμίζεις τούτα;
Κάθε φορά μου φαρμακώνεται βαθιά η καρδιά στα στήθη,

170 μόλις το ρήγα μου τον άψεγο κανείς μου αναθυμίζει.

Τους όρκους τώρα ας παρατήσουμε, κι ο θεός ας δώσει να 'ρθει
εδώ ο Οδυσσέας, καθώς το θέλουμε κι εγώ κι η Πηνελόπη
κι ο θεοπρόσωπος Τηλέμαχος κι ο γέροντας Λαέρτης.
Μα για το γιο του τώρα γόζουμαι κι αλάγιαστα χτυπιέμαι,

175 για τον Τηλέμαχο, που τράνεψε με των θεών τη χάρη
σα ροδιχμός, και του καμάρωνα το ανάριμμα, την όψη,
κι έλεγα, ως άντρας πως δε θα 'δειχνε πιο κάτω απ' το γονιό του,
Μα ένας θεός του παροσάλεψε τα ζυγιασμένα φρένα,
για κι άνθρωπος, και για τον κύρη του ξεκίνησε να μάθει

180 στην άγια Πύλο. Ωστόσο οι πέρφανοι μνηστήρες του 'χουν στήσει
καρτέρι, ως θα διαγέρνει σπίτι του' του ισόθεου του Αρκεισίου
να ξεκληρίσει θέλουν άχναρα το γένος στην Ιθάκη.
Όμως γι' αυτόν, κι αν είναι να πιαστεί κι αν είναι να γλιτώσει,
το χέρι ο Δίας αν βάλει απάνω του, πια ας μη μιλούμε τώρα.

185 Μον' έλα, πες μου, αν θέλεις, γέροντα, τα πάθη τα δικά σου'
και πρώτα τούτο εδώ μολόγα μου, καλά να το κατέχω:
Ποιος είσαι; πούθε; που η πατρίδα σου και που οι γονιοί σου εσένα;
και ποιο είναι το καράβι που 'φτασες; οι ναύτες στην Ιθάκη
πως σ' έφεραν μαθές; ποιοί πέτουνται πως είναι τάχα, πες μου'

190 στα μέρη ετούτα δε φαντάζουμαι πεζός φτασμένος να 'σαι!»

Γυρνώντας τότε ο πολυκάτεχος του μίλησε Οδυσσέας:
«Για τούτα τώρα που με ρώτησες θα πω την πάσα αλήθεια'
να 'μαστε οι δυο μας και να πίνουμε γλυκό κρασί, να τρώμε

μες στην καλύβα εδώ, καθούμενοι στην τάβλα δίχως έγνοια,

195 καιρό όσο θέμε, και να γνοιάζονται για τις δουλειές μας άλλοι —
και πάλε δε γινόταν εύκολα, και σ' ένα χρόνο ακέριο,
αν σου αναθίβανα τα πάθη μου, να φτάσω να τελέψω
τα που 'χω απ' των θεών το θέλημα τυράννια σύρει ως τώρα.
Απ' την πλατιά την Κρήτη πέτουμαι πως η γενιά μου σέρνει'

200 πλούσιος ο κύρης μου, που ανάσταινε κι είχε γεννήσει κι άλλους
πολλούς στο σπίτι γιους' το ταίρι του τους είχε γεννημένα —
γνήσιους υγιούς' κι ήταν η μάνα μου συγκόρμισσά του μόνο
αγοραστή, μα δε με χωρίζεν απ' τους υγιούς τους άλλους
καθόλου ο γιος του Ιλάκου, ο Κάστορας — τι είμαι σπορά δικιά του.

205 Στην Κρήτη τότε σαν αθάνατο τότε τιμούσε ο κόσμος
για τ' αγαθά του και τα πλούτη του και τους παράξιους γιους του.
Μα σύντας πια τον πήραν κι έφυγαν του Κάτω Κόσμου οι Λάμιες,
στον Άδη να τον παν, διαμοίρασαν το βιος του βάζοντας το
τ' άλλα τ' αδέρφια μου τα πέρφανα σε κλήρο' μόνο εμένα

210 απ' τ' αγαθά του λίγα μου 'δωκαν κι ένα μονάχα σπίτι.
Κι όμως την κόρη εγώ παντρεύτηκα τρανών νοικοκυραίων
για την αξιά μου' φυγοπόλεμος κι ανούφελος δεν ήμουν
μαθές καθόλου' κι όμως χάθηκαν τα πάντα πια για μένα!
Μα εσύ θαρρώ πως κι έτσι, βλέποντας την καλαμιά, θα νιώσεις

215 ποιος ήμουν άλλοτε, τα βάσανα προτού πλακώσουν πλήθια.

Ο Άρης μαθές κουράγιο μου 'δινε περίσσιο κι η Παλλάδα
και τσάνκιζα στρατούς' κι ως διάλεγα, καρτέρι για να στήσω,
τους πιο αντρειανούς, για τους αντίμαχους κακά στο νου κλωσώντας,
το θάνατο η καρδιά μου η πέρφανη ποτέ της δε φοβόταν.

220 Πρώτος μπροστά χιμώντας έριχνα με το κοντάρι κάτω
όποιον αντίμαχο τα πόδια μου πρόφταιναν, ως δρομούσε.
Τέτοιαν αξιά είχα εγώ στον πόλεμο' τη γη δεν τη γνοιαζόμουν
κι ουδέ το σπίτι, που προκόβοντας τρανά παιδιά ανασταίνει'
εμένα ο νους μου πάντα στ' άρμενα και στα κου πια γυρνούσε

225 και στους πολέμους, στα καλόξυστα κοντάρια, στις σαγίτες,
που ειν' όλο αγριότη και θωρώντας τα τα τρέμουν οι άλλοι άνθρωποι. Αυτά ο θεός
ωστόσο μου 'βαζε στα φρένα, αυτά μου άρεσαν
κάθε άνθρωπος και με άλλη χαίρεται μαθές δουλειά στον κόσμο.
Των Αχαιών οι γιοι το πόδι τους δεν είχαν βάλει ακόμα

230

στην Τροία, κι εννιά φορές κυβέρνησα στρατούς και πλοία, να πάμε
μακριά σε αλλόξενους αντίμαχους, κι ήταν πολλά τα κούρσα.

Ατός μου περίσσα εξεδιάλεγα, και μου 'δινε κι ο κλήρος
κι άλλα πολλά' σε λίγο επλούτυνε το σπίτι μου, κι ο κόσμος
στην Κρήτη πήρε να με σέβεται, να νιώθει φόβο ομπρός μου.

- 235 Μα ως τούτη τη στρατιά αποφάσισεν ο Δίας ο μακροβίγλης,
τη μισητή, που τόσων έλυσε παλικαριών τα γόνα,
τον ξακουσμένο επήραν κι έσπρωχναν Ιδομενέα και μένα
στην Τροία τα πλοία να κυβερνήσουμε. Για ν' αρνηθούμε τρόπος'
δεν ήταν η βαριά μας τρώμαζε καταλα πια του κόσμου.
- 240 Έων Αχαιών οι γιοι παλεύαμε χρόνους εννιά κει πέρα'
στους δέκα, του Πριάμου ως πήραμε το κάστρο, ξεινούμε,
μα ένας θεός ανεμοσκόρπισε τ' αργίτικα καράβια.
Για μένα βάσανα ο βαθύγνωμος ο Δίας στοχάστηκε άλλα,
του άμοιρου, τι ένα μήνα χάρηκα μονάχα τα παιδιά μου
- 245 και τ' αγαθά μου και το ταίρι μου' στους δυο η καρδιά μου ξάφνου
καράβια ν' αρματώσω μ' έσπρωξε, για ν' αρμενίσω αλάργα
με τους ισόθεους τους συντρόφους μου, στις Αίγυπτος τα μέρη.
Εννιά καράβια πρώτα αρμάτωσα και βρήκα τσούρμο αμέσως"
έξι μερόνυχτα ξεφάντωναν οι γκαρδιακοί συντρόφοι,
- 250 κι εγώ σφαχτά πολλά τους έστελνα, να 'χουν μαθές να κάνουν
και στους θεούς θυσίες κι οι τάβλες τους γεμάτες να 'ναι πάντα.
Απάνω στις εφτά μπαρκάραμε, κι απ' την πλατιά την Κρήτη
με πρίμο δυνατό αρμενίζαμε βοριά, λες κάποιο ρέμα
μαζί του ανέκοπα μας έσερνε' κανένα μου καράβι
- 255 δεν έπαθε' γεροί κι ανέβλαβοι καθόμαστε, τι εκείνα
καλά τα κυβερνούσαν οι άνεμοι κι οι τιμονιέροι μόνο.
Σε πέντε μέρες κιόλας φτάσαμε στον ωριορεματάρη
το Νείλο ποταμό, κι αράξαμε τα δρεπανόγυρτά μας
καράβια εκεί' κι εγώ παράγγελνα στους γκαρδιακούς συντρόφους
- 260 στ' άρμενα πλάι να μένουν, τ' άρμενα στο νου τους πάντα να 'χουν,
και βίγλες τις κορφές επρόσταξα να πιάσουν ένα γύρο.
Μα αυτοί το παραπληραν πάνω τους, και στην αποκοτιά τους
των Αιγυπτίων τα πλούσια χτήματα κινούσαν να πατήσουν,
και σέρναν σιλάβες τις γυναίκες τους και τα μικρά παιδιά τους,
- 265 και σκότωναν κι αυτούς. Μα ως έφτασε γοργά η βοή στην πόλη,
εκείνοι ακούγοντας το κάλεσμα χαράματα πρόφτασαν,
κι ευτύς ο κάμπος όλος γέμισε πεζούς κι αμαξολάτες,
και τα χαλκένια άστραφταν άρματα. Στους συντρόφους μου τότε
φύτεψε ο Δίας ο κεραυνόχαρος δείλια κακή, κι ουτ' ένας
- 270 μπρος στον οχτρό εκρατήθη, τι ο χαμός μας είχε ζώσει ολούθε.

Εκεί πολλούς δικούς μας σκότωσαν με τα χαλκιά κοντάρια
τους άλλους ζωντανούς τους έσερναν, να τους δουλεύουν σκλάβοι.
Μα εμένα ο Δίας ατός του μου 'βαλε στα φρένα αυτή τη γνώμη —
κι όμως μακάρι εκεί να πέθαινα, να μ' είχε πάρει ο Χάρος

275 στην Αίγυπτο, τι με περίμεναν πολλά τυράννια ακόμα!
Την κεφαλή απ' το κράνος γύμνωσα το στέριο, και τους ώμους
απ' το σκουτάρι, το κοντάρι μου να πέσει κάτω αφήνια,
κι ήρθα αντικρύ στου ρήγα τ' άλογα, τα γόνατα του πιάνω
και τα φιλώ' κι αυτός με γλίτωσε και μ' άφησε να ζήσω,

280 κι απά στο αμάξι του θρηνάμενο με πήγε στο παλάτι.
Πλήθος ωστόσο πάνω μου έριχναν με φράξινα κοντάρια,
στην άγρια μάνητα τους θέλοντας να με σκοτώσουν οι άλλοι'
όμως εκείνος δεν τους άφηνε, τι είχε του Δία το φόβο,
τους ξένους που φυλάει και τ' άνομα τότε ξοργίζουν έργα.

285 Χρόνους εφτά κει πέρα απόμεινα, κι είχα μαζέψει πλούτη
μέσα στην Αίγυπτο γυρίζοντας, γιατί όλοι μου χάριζαν.
Μα στου καιρού το κυκλογύρισμα τα οχτώ σαν ήρθαν χρόνια,
απ' τη Φοινίκη κάποιος έφτασε, στους δόλους κατεχάρης,
κορμί χαμένο, που' χε αρίφνητα κακά στον κόσμο κάνει.

290 Τα λόγια του το νου μου πλάνεψαν και ξεκινούμε αντάμα
για τη Φοινίκη, όπου του βρίσκουνταν και βιος πολύ και σπίτια.
Ακέριος ένας χρόνος πέρασε που 'μεινα εκεί κοντά του'
όμως οι μέρες πια σα διάβηκαν και κύλησαν οι μήνες
κι ο χρόνος γύρισε κι ήρθε άνοιξη ξανά στην πλάση, τότε

295 στο πελαγόδρομο καράβι του για τη Λιβύα με πήρε,
και με γελούσε, τάχα αντάμα του φορτίο θα κουβαλούσα,
μα αλήθεια είχε στο νου πουλώντας με περίσσια να κερδίσει.
Εγώ τι θα γενεί το μάντευα, μα ακλούθηξα απ' ανάγκη'
και το άρμενο με πρίμο αρμένιζε βοριά' δεξιά κι αλάργα

300 χάραζε η Κρήτη' ωστόσο θάνατο τους μελετούσε ο Δίας'
τι πια την Κρήτη ως πίσω αφήκαμε κι ουδέ φαινόταν άλλη
στεριά τρογύρα, μόνο η θάλασσα τον ουρανό να σμίγει,
στύλωσε πάνω απ' το καράβι μας ο γιος του Κρόνου ξάφνου
σύγγεφο μαύρο, που σκοτείνιασε το πέλαγο άκρη ως άκρη'

305 μαζί κι ο Δίας βροντάει και τ' άρμενο χτυπά με αστροπελέκι,
κι αυτό απ' του Δία τ' αστραποπέλεκιο στρουφοτινάχτη ακέριο
και θειάφι εμύρισε, κι ως πέσαμε μεμιάς απ' το καράβι,
ίδια κουρδούνες οι άλλοι στ' άρμενο τρογύρα παράδερναν
στο κύμα, μα ο θεός τους έκοψε του γυρισμού τη στράτα.

- 310 Εμένα ο Δίας, καθώς δοκίμαζα τόσους καημούς, ατός του
του γαλαζόπλωρου πλεούμενου το τριήγηλο κατάρτι
στα χέρια μου 'ρίζε, το θάνατο για να ξεφύγω πάλε.
Πιασμένος πάνω του παράδερνα μ' ενάντιους τους ανέμους
μέρες εννιά' στις δέκα μ' έριξε στων Θεσπρωτών τη χώρα
- 315 κύμα μεγάλο, στρουφοκύλιστο, στη μαύρη μέσα νύχτα.
Κει πέρα ο ξακουσμένος Φείδωνας, των Θεσπρωτών ο ρήγας,
με δέχτη ως φίλος αζαγόραστα' τι ως ήμουν δαμασμένος
από την πάχνη και τον κάματο, με σήκωσεν ο γιος του
από το χέρι και στου κύρη του με πήγε το παλάτι,
- 320 και ρούχα να φορέσω μου' δωκε, χλαμύδα και χιτώννα.
Κει πέρα τ' όνομα πρωτόπесе στ' αφτιά μου του Οδυσσέα'
τον είχε ο ρήγας, στην πατρίδα του καθώς γυρνούσε εκείνος,
φιλοκονέφει λέει' και μου 'δειχνε το συναγμένο βιος του,
χρυσάφι και χαλκό και σίδερο με κόπο δουλεμένο'
- 325 γενιές ακέριες δέκα θα 'φταναν να θρέψουν όλα τούτα'
τόσο μεγάλο βιος τον πρόσμενε στου ρήγα το παλάτι.
Προσώρας στη Δωδώνη, μου 'λεγε, βρισκόταν, για να πάρει
βουλή απ' το Δία, το δρυ του ακούγοντας τον ψηλοφουντωμένο,
μετά από τόσα χρόνια που 'λειψε, το πως θα γύρναε πίσω,
- 330 κρυφά για φανερά, στα χώματα τα πλούσια της Ιθάκης.
Στον ίδιο εμένα ορκίστη, ως έκανε σπονδή στο αρχοντικό του,
πως είχαν ρίξει κιόλας τ' άρμενο στο κύμα, κι οι σύντροφοι
πρόσμεναν έτοιμοι, στον τόπο του τον Οδυσσέα να πάνε.
εμένα μ' έστειλε πρωύτερα, τι βρέθηκε καράβι
- 335 θεσπρωτικό για το πολύσταρο Δουλίχιο να σαλπάρει.
Κει πέρα να με παν στον Άκαστο το ρήγα δίχως άλλο
τους πρόσταξε' μα αυτοί μελέτησαν κακιά βουλή στα φρένα
για μένα, για να μπλέξω πιότερο στης συφοράς το δίχτυ.
Μόλις το πλοίο το πελαγόδρομο βαθιά ξανοίχτη, εκείνοι
- 340 μηχανεύτηκαν δίχως άργητα τη μέρα της σιλαβιάς μου'
τα που φορούσα ρούχα μου 'βγαλαν, χλαμύδα και χιτώννα,
κι άλλο χιτώννα και παλιόρουχα μου δώκαν να φορέσω,
όλα ξεσκίδια' με τα μάτια σου τα βλέπεις τώρα ομπρός σου.
Το βράδυ, στα χωράφια ως έφτασαν της ξέφαντης Ιθάκης,

345

πρώτα στο πλοίο το καλοκούβεργο γνοιάστηκαν να με δέσουν
γερά μ' ένα σκοινί καλόστριφτο, μετά πήδησαν όζω
όλο βιασύνη, στο περίγιαλο το δείπνο να συντάξουν.
Μα ατοί τους οι θεοί μου ξέλυσαν τον κόμπο δίχως κόπο,

και τότε εγώ τα κουρελόρουχα τυλίγω στο κεφάλι,

350 κι απ' το τιμόνι κάτω εγλίστρησα, κι ακούμπησα στο κύμα
το στήθος, κι άνοιξα τα χέρια μου και κίνησα να πλέκω'
και στη στεριά σε λίγο βρέθηκα, μακριά από κείνους, κι όξω
σε λόγγο βγαίνω λουλουδόσπαρτο και πλάγιασα κει μέσα
ένα κουβάρι' πήραν κι έτρεχαν εκείνοι συχυσμένοι

355 γυρεύοντας με, μα τους φάνηκε το πιο καλό πως είναι
πιο πέρα να μην ψάξουν. Στ' άρμενο λοιπόν γυρνούν και μπαίνουν
και ξεκινούν μα εμένα μ' έκρυψαν με δίχως κόπο ατοί τους
οι αθάνατοι θεοί και μ' έφεραν σε ανθρώπου μυαλωμένου
τη μάντρα τώρα' θα 'ναι, φαίνεται, γραφτό να ζήσω ακόμα!»

360 Εύμαιε, και συ του απηλογήθηκες, χοιροβοσκιέ, και του 'πες:
«Ξένε τρισάμοιρε, ξεσήκωσες περίσσια την καρδιά μου
τις συμφορές σου ανιστορώντας μου, τα παραδέρματά σου.
Μα λέω πιο πριν σωστά δε μίλησες, πως του Οδυσσέα μαντάτα
μας φέρνεις' δεν πιστεύω! Μου 'φταναν τα πάθη τα δικά σου.

365 Γιατί να πεις του κάκου ψέματα; Δεν ξέρω λες κι ατός μου
πως δε γυρίζει πίσω ο αφέντης μου; Τον μίσησαν περίσσια
όλοι οι θεοί, που δεν τον σκότωσαν πιο πριν στις Τροίας τα μέρη,
μηδέ, σαν τέλεψε τον πόλεμο, στα χέρια των δικών του.
Οι Αργίτες όλοι θα του σήκωναν τρανό μνημούρι τότε,

370 κι ακόμα η δόξα του θ' απόμενε κληρονομιά στο γιο του.
Μα τώρα αδόξαστο τον άρπαξαν οι Λάμιες του θανάτου'
κι εγώ τραβήχτηκα φυλάγοντας τους χοίρους' δεν πηγαίνω
ποτέ στη χώρα, ξον αν είδηση τύχει από κάπου κι έρθει
και στείλει η Πηνελόπη η φρόνιμη και πει πως με γυρεύει.

375 Εκεί κοντά στον ξένο κάθονται και τον φιλορωτούνε,
άλλοι θλιμμένοι για το ρήγα τους που χρόνισε στα ξένα,
κι άλλοι χαρούμενοι, που αγδίκιωτα τα πλούτη του ρημάζουν.
Μα εγώ μηδέ ξετάζω τίποτε μηδέ ρωτώ, από τότε
που ήρθε ένας Αιτωλός και μ' έπαιξε' τι είχε σκοτώσει κάποιον,

380 κι αφού παράδειρε γυρίζοντας σε πλήθος χώρες, ήρθε
και στο μαντρί μου' κι όπως κοίταζα να τον καλοσκαμνίσω,
στην Κρήτη πως τον είδε μου 'λεγε να σιάζει τα καράβια
που του κακόπαθαν στις θάλασσες, στου Ιδομενέα το σπίτι.
Για θέρος για ψιμοκαλόκαιρο κοντά μας θα γυρνούσε

385

με τους ισόθεους λέει συντρόφους του, στα πλούτη φορτωμένος.
Και συ, κατακαημένε γέροντα, μια κι ο θεός σε φέρνει,
μη με πλανάς, μη θες με ψέματα να με καλοκαρδίσεις'

δεν εἶν' γι' αὐτό που την αγάπη μου και την τιμή μου θα 'χεις'
τον ξένιο Δία φοβούμαι κι ἐνίωσα συμπόνια και για σένα.»

390 Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος του μίλησε Οδυσσέας:
«Στα στήθια σου η καρδιά σε τίποτε δε δίνει πίστη αλήθεια,
αφού και με ὄρκο μου δεν μπόρεσα τη γνώμη σου ν' αλλάξω.
Μον' ἔλα, στοίχημα να βάλουμε, κι ας εἶναι απάνωθ' ἡμᾶς
οι ἀθάνατοι που ζουν στον Ὀλύμπο και για τους δυο μαρτύροι:

395 Ἀν τύχει και διαγείρει ο ἀφέντης σου στο σπίτι τούτο πίσω,
ρούχα να βάλω δώσε απάνω μου, χλαμύδα και χιτῶνα,
και πέρα στο Δουλίχιο στείλε με, σαν που ποθεῖ ἡ καρδιά μου'
μα αν δε γυρίσει πίσω ο ἀφέντης σου, καθὼς σου λέω, να βάλεις
τους δούλους σου ἀπὸ βράχο τρίψηλο να με γκρεμίσουν κάτω,

400 για να φοβάται κι ἄλλος ζήτουλας ψευτιές να κατεβάζει.»

Κι ο θεῖος χοιροβοσκός του μίλησε κι ἀπηλογιά του δίνει:
«Ὄνομα, ξένε, λέω πως θα 'βγαζα καλὸ, θα με τιμούσεν
ο κόσμος — τωρινοί, μελλούμενοι — το στοίχημα αν δεχόμουν!
Να σε δεχτώ μες στο καλύβι μου, να σε καλοσκαμνίσω,

405 κι ἀμέσως να σου δώσω θάνατο, να πάρω τη ζωὴ σου!
Και πια στο Δία τα παρακάλια μου με τι καρδιά θα υψώνω;
Καιρὸς για δείπνο! Μόνο οι σύντροφοι να φτάναν στο καλύβι
μιαν ὥρα ἀρχύτερα, το δείπνο μας να το γνοιαστούμε πλούσιο.»
Εκείνοι τέτοια συναλλήλως τους σταύρωναν λόγια τότε,

410 και να οι χοιροβοσκοί που διάγερναν στη μάντρα με τους χοίρους.
Κι εὐτὺς, ως πήραν και τους ἐκλείσαν στις κοίτες να πλαγιάσουν, ἀλαλητὸς ἀσκώθη
ἀλάγιαστος ἀπ' τα γρυλλίσματά τους.
Κι ο θεῖος χοιροβοσκὸς εφώναξε τους συντρόφους του κι εἶπε:
«Τὸν πιο καλὸ ἀπ' τους χοίρους φέρτε μου, να σφάξω για τὸν ξένο

415 τὸ μακρινό' ας καλοπεράσουμε και μεις, που χρόνια τώρα
τόσα τραβούμε, τους ἀσπρόδοντους για να φυλάμε χοίρους,
κι ἄλλοι ἀξεπλέρωτα τὰ κόπια μας να τρων και ν' ἀσωτεύουν.»

Εἶπε, και πήρε με τὸν ἀσπλαχνο χαλκὸ να κόβει ξύλα,
κι οι ἄλλοι πολὺ παχὺ, πεντάχρονο του φέραν μέσα χοῖρο,

420 και να σταθεῖ στη σιὰ τὸν ἐσπρωξαν. Μα τους θεοὺς και τότε
ο θεῖος χοιροβοσκός δεν ξέχασε στὴν ἀδολή καρδιά του,
κι ἔκαμε ἀρχὴ και τρίχες ἐρίχνε στὴ φλόγα ἀπ' τὸ κεφάλι
τοῦ ἀσπρόδοντάτου χοίρου, κι εὐχούνταν στους ἀθανάτους ὅλους,
να στρέψει πια ο Οδυσσέας στο σπίτι του' μετὰ με σκίζα, που 'χε

- 425 από το δρυ κρατήσει που 'κοψε, παίρνοντας φόρα, δίνει
στο χοίρο μια, κι αυτός σωριάστηκε' κι οι άλλοι γοργά τον σφάζαν,
τον καψάλισαν και τον έκοψαν κι εκείνος πήρε ολούθε
κομμάτια κρέας ωμό και τα 'βαζε σε πλήθιο ξίγκι απάνω'
κι αφού με αλεύρι τα πασπάλισε και τα 'ριξε στις φλόγες,
- 430 τ' άλλα τα λιάνισαν, τα πέρασαν στις σούβλες και τα ψήναν
μ' έγνοια πολλή' και σύντας ψήθηκαν κι απ' τη φωτιά τα βγάλαν,
στα κρεατοσάνιδα τα σώριασαν και πήρε να μοιράζει
ο Εύμαιος ορθός, τι αλήθεια κάτεχε της τάβλας τα συνήθια.
Εφτά μερίδες όλο το 'καμε το κρέας, πριχού μοιράσει'
- 435 με δέηση μια στην πάντα απίθωσε για τον Ερμή, της Μαίας
το γιο, και τις ξανθιές, και μοίρασε τις άλλες στους συντρόφους'
μα ομπρός στον Οδυσσέα, τιμώντας τον, κοψίδια από την πλάτη του ασπροδοντάτου
χοίρου εσώριαζε, και χαίρουνταν ο ρήγας.
Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος του μίλησε Οδυσσέας:
- 440 «Ο Δίας πατέρας, Εύμαιε, να 'θελε να σου 'χει αγάπη τόση,
σαν όση εγώ, που στην κατάντια μου με νοιάζεσαι έτσι πλούσια!»
- Εύμαιε, και συ του απηλογήθηκες, χοιροβοσκή, και του 'πες:
«Πάρε και τρώγε, ξένε δύστυχε, και χάρου ό,τι έχεις μπρος σου
μας κυβερνάει θεού το θέλημα' μια τούτο μας το δίνει,
- 445 μια το άλλο μας το αρνιέται, ως του 'δοξε, τι δύνεται τα πάντα.»
- Αυτά είπε, κι έκαψε το αγιάτικο το κρέας στους αναιώνιους
θεούς, κρασί φλογάτο εστάλαξε, μετά στον Οδυσσέα
την κούπα πρόσφερε, και κάθισε κι ατός του στο τραπέζι'
στερνά ψωμί ο Μεσαύλιος μοίρασε' τον είχε αγορασμένο
- 450 ο θεός χοιροβοσκός μονάρχος του, κι είχε απ' το βιος του δώσει,
τότε απ' την Τάρφο που τον έπαιρνε, σαν πια είχε φύγει ο ρήγας,
χωρίς να το προστάξει η αφέντρα του κι ο γέροντας Λαέρτης.
Κι αυτοί στα ετοιμασμένα αντίκρυ τους φαγιά τα χέρια απλώσαν
και σύντας του πιοτού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,
- 455 πήρε ο Μεσαύλιος και τους σήκωσε τ' απομεινάρια, κι όλοι,
ψωμί και κρέας χορτάτοι, κίνησαν να πάνε να πλαγιάσουν.
Η νύχτα είχε έρθει μαύρη, αφέγγαρη, και πήρε ο Δίας να βρέχει ολονυχτίς' φυσούσε
αλάγιαστος κι 'όλο βροχή ο πονέντης'
κι είπε ο Οδυσσέας, τον Εύμαιο θέλοντας να δοκιμάσει, τάχα,
- 460 μια και τον γνοιάστη τόσο, θα 'βγαζε μια κάπα να του δώσει,
για τη δικιά του για άλλον σπρώχνοντας από τους συντρόφους του; «Εύμαιε και σεις

σύντροφοι επίλοιποι, το τι θα πω για ακούτε!
'Ενα μεγάλο λόγο θα 'λεγα' το παλαβό με σπρώχνει
κρasi' τι αυτό και τον πιο φρόνιμο να τραγουδήσει βάζει,

465 τον κάνει να ξεσπά σε χάχανα, τον σπρώχνει να χορεύει,
να πει και λόγια, που καλύτερα να μην τα ξεστομούσε.
'Ομως μια κι άνοιξα το στόμα μου, πια δε θα το κρατήσω.
Αχ, νιος και να 'μουν, αζεθύμαστη τη δύναμη μου να 'χα,
ως τότε που καρτέρι εστήσαμε κάτω απ' της Τροίας το κάστρο!

470 Ο γιος του Ατρέα Μενέλαος άνοιγε το δρόμο κι ο Οδυσσέας,
κι είχαν καλέσει τρίτο αντάμα τους και μένα ν' αρχηγέψω.
Μα σύντας πια στο κάστρο έφτάσαμε και στα ψηλά τειχιά του
και στα χαμόδεντρα χωθήκαμε, σε βάλτους και καλάμια,
στη γη ξαπλώσαμε, ζαρώνοντας μες στην αρματωσιά μας.

475 Κι ως έπεσε ο βοριάς, μας πλάκωσε καιιά και παγωμένη
η νύχτα' ως πάχνη σιληρό κι άλιωτο σωριάζουνταν το χιόνι,
που ως έπεφτε έτσι κρύο, κρουστάλλιαζε τρογύρα στα σκουτάρια.
Οι άλλοι, μαζί τους όπως είχανε και κάπες και χιτώνες, γλυκοκοιμούνταν, και τις πλάτες
τους με τα σκουτάρια εσκέπαν

480 μα εγώ την κάπα στους συντρόφους μου, κινώντας, είχα αφήσει
αστόχαστα' πως θα ξεπάγιαζα δεν πίστευα, και πήγα
φορώντας μόνο το σκουτάρι μου και το λαμπρό το ζώμα.
Μα όντας η νύχτα πια ασπρογάλιαζε κι είχανε γείρει τ' άστρα,
τον Οδυσσέα, που πλάι μου κοιτούνταν, σκουντώ με τον άγκωνα,

485 κι αφτί μεμιάς εκείνος έστησε, τα λόγια μου ν' ακούσει:

„Γιέ του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα,
το κρύο το άποψινό με αφάνισε' πια μη με λογαριάζεις
στους ζωντανούς' θεός με πλάνεψε και ξέχασα την κάπα.
Φορώ μονάχα το χιτώνα μου και γλιτωμό δεν έχω."

490 Είπα, κι εκείνου ο νους εδούλεψε γοργά και βρήκε τρόπο,
τι στη βουλή καθώς και στ' άρματα το ταίρι του δεν είχε'
σε μένα πρώτα απηλογήθηκε μουρμουριστά και μου 'πε:
„Σώπα, μην τύχει και το λόγο σου γρικήσει Αργίτης άλλος!
Μετά, ακουμπώντας στον αγκώνα του την κεφαλή, φωνάζει:

495 „Ακούτε, φίλοι! Μου 'ρθεν όνειρο θεϊκό στον ύπνο απάνω'
πολύ μακριά απ' τα πλοία βρεθήκαμε' μονάχα να 'ταν κάποιος
στο γιο του Ατρέα, τον Αγαμέμνονα, να τρέξει, το ρηγάρχη,
να ξεσηκώσει να 'ρθουν πιότεροι δω πέρα απ' τα καράβια."

Είπε, κι ο Θόας, ο γιος του Αντραίμονα, πετάχτη ορθός με βιάση,

- 500 μα μόλις έριξε από πάνω του την πορφυρή του κάπα
κι έτρεξε πίσω στα καράβια μας, εγώ στο ρούχο εκείνου,
πια ως που' φεξεν η Αυγή η χρυσόθρονη, χαρούμενος κοιμόμουν.
Νιος έτσι να 'μουν κι αξεθύμαστη τη δύναμη μου να 'χα,
και κάποιος στο μαντρί θα μου 'δινε χοιροβοσκός μια κάπα,
- 505 σ' έτοιμο αντρειωμένο την αγάπη του να δείξει και το σέβας.
Τώρα με τέτοια κουρελόρουχα και ποιος με λογαριάζει!»
Εύμαιε, και συ του απηλογήθηρες, χοιροβοσκέ, και του 'πες:
«Μιαν ιστορία μας είπες, γέροντα, χωρίς ψεγάδι αλήθεια,
κι ουτ' ένας λόγος σου για αταίριαστος για δίχως όφελός σου.
- 510 Γι' αυτό και ρούχα θα σου δώσουμε κι ό,τι άλλο ακόμα, απ' όσα
θέλει ένας ξένος που κακόπαθε και φτάνει αναγκεμένος —
γι' απόψε' το πουρνό τυλίγεται και πάλε στα κουρέλια'
χιτώνες για αλλαξιά δεν έχουμε κι ουδέ περισσιες κάπες,
για να φορούμε εδώ' καθέννας μας μιαν έχει και τη βάζει.
- 515 Μα του Οδυσσέα το γιο περίμενε! Μόλις διαγείρει εκείνος,
και κάπα και χιτώνα μόνος του θα σου χαρίσει, κι όπου
καρδιά και νους σε σπρώχνουν, πρόθυμα θα σε καλοστρατίσει.»
Σαν είπε αυτά, πετάχτη κι άρχισε πλάι στη φωτιά να στρώνει,
τομάρια απανωτά σωριάζοντας αρνίσια και γιδίσια'
- 520 κι ως πλάγιασε ο Οδυσσέας, τον σιέπασε, μια κάπα ρίχνοντας του
χοντρή, μεγάλη, που τη φύλαγε μαθές να μεταλλάζει,
για να 'χει να φορεί, σαν πλάκωνε πολύ βαρύς χειμώνας.
Έτσι ο Οδυσσέας εκεί κοιμήθηκε, κι οι νιοί βοσκοί κοντά του
κοιμόνταν όμως δεν το θέλησε μαζί τους να πλαγιάσει
- 525 ο θεός χοιροβοσκός, αφήνοντας αφύλαχτους τους χοίρους.
Όξω λοιπόν να βγει αρματώνουνταν, και χάρηκε ο Οδυσσέας,
που τόσο για το βιος του εγνοιάζονταν, κι ας τον θαρρούσε αλάργα.
Στους στέριους ώμους πρώτα πέρασε το κοφτερό σπαθί του,
κάπα πολύ χοντρή, απ' τον άνεμο να τον φυλάει, τυλιχτή,
- 530 τομάρι ακόμα γίδας σήκωσε τρανής, καλοθρεμμένης,
και κοφτερό κοντάρι παίρνοντας, σκυ πια μακριά κι ανθρώπους
να διώχνει, για το βράχο είνησε, που οι χοίροι οι άσπροδοντάτοι,
απ' το βοριά για ν' απαγγειάζουνε, κοιμούνταν κάτωθι του.

-15- Για την πλατιά τη Λακεδαίμονα ξεκίνησε η Παλλάδα
την ίδιαν ώρα, στον πανέμοστο του αντροκαρδου Οδυσσέα
για να θυμίσει, πια πως έφτασε του γυρισμού του η μέρα.
Στο στρώμα έβρηκε τον Τηλέμαχο και τον υγιό τον άξιο

5 του Νέστορα, στου πολυδόξαστου Μενέλαου το χαγιάτι.

Είχε βουλιάζει ο γιος του Νέστορα σε βελουδένιον ύπνο,
μα τον Τηλέμαχο, ως του κύρη του τον τυραννούσεν η έγνοια,
ο γλυκός ύπνος δεν τον έπαιρνε στη θεία τη νύχτα μέσα.
Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκώματη, σιμά του εστάθη κι είπε:

10 «Πια από το σπίτι σου, Τηλέμαχε, να λείπεις δεν ταιριάζει'
τι έχεις αφήσει εκεί τα πλούτη σου και μες στο σπίτι σου άντρες
τόσο ξαδιάντροπους, που ολάνεργο μπορεί να φαν τα βιος σου
μοιράζοντας το, απ' το ταξίδι σου να βγεις μαθές χαμένος.
Πες στο Μενέλαο το βροντόφωνο να σε κατευοδώσει

15 μιαν ώρα αρχύτερα, τη μάνα σου στο σπίτι αν θέλεις να'βρεις'
τι αλήθεια τώρα και τ' αδέρφια της κι ο κύρης της τη σπρώχνουν
να παντρευτεί με τον Ευρύμαχο, που πλήθυνε τα δώρα
και με όσα δίνει στον πατέρα της ξεπέρασε τους άλλους.
Κάτι μπορεί απ' το βιος σας φεύγοντας να πάρει αθέλητα σου.

20 Την ..ξέρεις την καρδιά που μέσα της κάθε γυναίκα κρύβει:
όποιος την πάρει, εκείνου γνοιάζεται το σπίτι να πλουτήνει'
τα πρώτα της παιδιά τα ξέχασε, και τον παλιό της άντρα
δεν τον λογιάζει, μια που πέθανε, κι ουδέ τον βάζει ο νους της.
Μα εσύ γυρνώντας πίσω κοίταξε να μπιστευτείς ατός σου

25 στην πιο καλή που ξέρεις σκιάβα σου το βιος, ως να 'ρθει η μέρα
με των θεών τη χάρη αρχόντισσα να παντρευτείς γυναίκα.
Κάτι άλλο ακόμα εγώ θα σου 'λεγα, και συ στο νου σου βάλ' το:
Οι πιο αντρειανοί μνηστήρες, κάτεχε, καρτέρι σου 'χουν στήσει
μπρος στο στενό που η Σάμη η απόγικρεμη με την Ιθάκη κάνει,

30 να σε σκοτώσουν, πριν στα χώματα τα πατριά διαγείρεις.

Μα αυτό δε γίνεται! Πρωύτερα πολλούς θα φάει το χώμα
απ' τους μνηστήρες λέω, τα πλούτη σου που τρώνε κι αφανίζουν.
Απ' τα νησιά λοιπόν το στέριο σου καράβι κράτα αλάργα,
κι αρμένιζε και νύχτα, αδιάκοπα, κι απ' τους θεούς ο που 'χεις

35 σκεπό και φύλακα, ξοπίσω σου θα στείλει πρίμο αγέρι.
Όταν στο πρώτο ωστόσο ακρόγιαλο πια αράξεις της Ιθάκης,
στείλε στη χώρα το καράβι σου με τους συντρόφους όλους,
κι εσύ πιο πρώτα απ' όλα τράβηξε για το χοιροβοσκό σου,
αυτόν που γνοιάζεται τους χοίρους σου και το καλό σου θέλει.

40 Τη νύχτα εκεί κοντά του πέρασε και στείλε τον στη χώρα
με τα μαντάτα σου, στη φρόνιμη να πει την Πηνελόπη
γερός πως είσαι και πως διάγειρες από την Πύλο πίσω.»

Σαν είπε αυτά η θεά, στον Όλυμπο τον αψηλό μισεύει'
κι εκείνος τον υγιό του Νέστορα σκουντά με το ποδάρι

45 και το γλυκό τον ύπνο του 'διώξε κι αυτά τα λόγια του 'πε:

«Υγιέ του Νέστορα, Πεισίστρατε, κάτω απ' το αμάξι τ' άτια
σήκω και ζέψε τα μονόνυχα, να μπούμε πια στη στράτα.»
Κι ο γιος του Νέστορα, ο Πεισίστρατος, του απηλογήθη κι είπε:
«Να ταξιδέψουμε, Τηλέμαχε, στη μαύρη μέσα νύχτα

50 δε γίνεται, όση να 'ναι η βιάση μας' σε λίγο φέγγει η μέρα.
Το γιο του Ατρέα, τον κονταρόχαρο Μενέλαο, δεν προσμένεις
να κουβαλήσει καν τα δώρα του, και μόλις τα φορτώσει
στο αμάξι μας, με λόγια πρόσχαρα να μας καλοστρατίσει;
τι μέρα δεν περνά που η θύμηση να φεύγει από το νου μας

55 του ανθρώπου που μας φιλοκόνεψε στο σπίτι του με αγάπη.»

Μόλις του τα 'πε αυτά, η χρυσόθρονη πρόβαλε Αυγή στα ουράνια'
κι ήρθε ο Μενέλαος ο βροντόφωνος κοντά τους, απ' την κλίνη
πριν λίγη ώρα της ωριόμαλλης Ελένης σηκωμένος.
Κι ως τον νογήθηκε ο Τηλέμαχος, πετάχτηκε με βιάση,

60 στραφταλιστό χιτώνα εφόρεσε τρογύρα στο κορμί του,
κι ως έριξε στους στέριους ώμους του τρανή από πάνω κάπα,
βγήκε όξω γρήγορα ο Τηλέμαχος, του θεϊκού Οδυσσέα
ο ακριβογιός, και στάθη δίπλα του κι αυτά τα λόγια του 'πε:
«Μενέλαε, γιε του Ατρέα τρισεύγενε, ρηγάρχη τιμημένη,

65 στα πατρικά μου πίσω χώματα προβόδισέ με τώρα,
τι πια η καρδιά μου απολαχτάρησε στο σπίτι να γυρίσω.»
Γυρνώντας τότε ο βροντερόφωνος Μενέλαος του αποκρίθη:
«Καιρό περσσότερο, Τηλέμαχε, δε σε κρατώ κοντά μου,
να φύγεις πίσω αφού πεθύμησες. Εγώ θυμώνω πάντα

70 με όσους γι' αυτόν που φιλοκόνεψαν περίσσια αγάπη δείχνουν,
για κι όχτρα περισσή' καλύτερα το μέτρο να κρατούμε.

Όμοια άπρεπο θαρρώ τον ξένο σου να σπρώχνεις άθελα του
να φύγει, κι όμοια, αν δεις και βιάζεται, το δρόμο να του κόβεις.
Τον ξένο, όσο που μένει, νοιάζου τον, μα αν πει να φύγει, στείλ' τον!

75 Όμως καρτέρα, μπρος στα μάτια σου να φέρω ν' απιθώσω
τα όμορφα δώρα απά στο αμάξι σου, να πω και στις γυναίκες
απ' τα πολλά που μέσα βρίσκονται τραπέζι να σας στρώσουν
δόξα, χαρά για μένα, κι όφελος για σας ψωμί να φάτε,
πριχού κινήστε, στον απέραντο να πορευτείτε κόσμο.

80 Μα αν θέλεις στην Ελλάδα ολόγυρα να προσδιαβείς και στ' Άργος,
το αμάξι να σου ζέψω, κι έρχουμαι κι εγώ, για να σου δείξω
τις πολιτείες τους' κι όντας φεύγουμε, ποιος λες να μας αφήσει
με άδεια τα χέρια; κάτι θα 'χουμε να κουβαλούμε πάντα
διαγέρνοντας' μπορεί καλόχαλιο τριπόδι για λεβέτι,

85 μπορεί μαθές και κούπα ολόχρυση για και ζευγάρι μούλες.»
Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:
«Μενέλαε, γιε του Ατρέα τρισεύγενε, ρηγάρχη τιμημένη,
κάλλιο να σύρω πια στο σπίτι μου, τι ως έφευγα, κανέναν
πίσω δεν άφησα βλεπάτορα, για να φυλάει το βιος μου'

90 ζητώντας τον ισόθεο κύρη μου μην πάω κι εγώ χαμένος,
για κάτι μη χαθεί αζετίμητο στο σπίτι από το βιος μας.»
Τα λόγια ετούτα ο βροντερόφωνος Μενέλαος αγρικώντας
δίχως ν' αργήσει τη γυναίκα του προστάζει και τις δούλες
απ' τα πολλά που μέσα βρίσκουνταν τραπέζι να τους στρώσουν

95 κι όπως ο γιος του βοηθού ζύγωσεν, ο Ετεωνέας, το στρώμα
μόλις αφήνοντας — το σπίτι του μακριά μαθές δεν ήταν —
φωτιά ο Μενέλαος ο βροντόφωνος γοργά ν' ανάψει του 'πε
και κρέας να ψήσει' κι ως στο λόγο του τον είδε να συγκλίνει,
κατέβη ατός του στο κελάρι τους το μοσκοβολισμένο,

100 μονάχος όχι' πίσω πήγαινε κι η Ελένη με το γιο του.

Κι ως έφτασαν εκεί που βρίσκουνταν το βιος τους φυλαγμένο,
ο γιος του Ατρέα μια κούπα δίγουβη διαλέγει πρώτα, κι είπε
στο Μεγαπένθη ένα ασημένιο τους κροντήρι να σηκώσει.
Η Ελένη ωστόσο στις κασέλες της ήρθε κοντά και στάθη,

105 σκουτιά που κλείναν μυριοζόμπλιαστα, φασμένα από την ίδια.
'Ένα τους διάλεξε και σήκωσε των γυναικών το θάμα,
το κάλλιο απ' όλα στα πλουτίσματα, το πια φαρδύ από τ' άλλα,
που 'λαμπε ως άστρο, και το φύλαγε στον πάτο της κασέλας.
Μετά γύρευαν τον Τηλέμαχο περνώντας το παλάτι,

110 κι αυτά ο ξανθός Μενέλαος του 'λεγε, σαν έφτασαν μπροστά του:

«Ως το ποθείς βαθιά, Τηλέμαχε, να στρέψεις στην πατρίδα,
ο άντρας της 'Ηρας, ο βαρύβροντος ο Δίας, να στο τελέψει.
Κι απ' όσα φυλαγμένα βρίσκονται στο αρχοντικό μου πλούτη,
εγώ το πιο ακριβό, το πιο όμορφο να σου χαρίσω θέλω'

115 ένα κροντήρι καλοδούλευτο σου δίνω, ατόφιο ασήμι,
που 'ναι τα χείλια του με μάλαμα ψηλά μαργελωμένα,
δουλειά του Ηφαιστου; μου το χάρισε των Σιδονίων ο ρήγας,
ο τρανός Φαίδιμος, σα βρέθηκα στου γυρισμού το δρόμο
κει πέρα και με δέχτη σπίτι του τώρα το δίνω εσένα.»

120 Αυτά είπε, και στα χέρια του 'βαλε τη δίγουβη την κούπα
ο μέγας γιος του Ατρέα' το λιόφωτο σηκώνοντας κροντήρι
κι ο Μεγαπένθης του το απίθωσε στα πόδια, το ασημένιο'
στερνά κι η Ελένη η ροδομάγουλη τον σίμωσε, στα χέρια
κρατώντας το φαντό, τον έκραζε κι αυτά τα λόγια του 'πε:

125 «Δέξου κι αυτό από μένα, αγόρι μου, το δώρο, απ' της Ελένης
τα χέρια θύμηση' και κάποτε, με το καλώ σα φτάσει
η ώρα του γάμου σου, το ταίρι σου να το φορέσει'
ως τότε να το φυλάει στο σπίτι η μάνα σου. Και τώρα στην πατρίδα,
στο αρχοντικό σας τ' ομορφόχτιστο με το καλό να στρέψεις!»

130 Είπε, και το 'βαλε στα χέρια του, κι εκείνος το προσδέχτη
όλο χαρά' κι ο αρχοντογέννητος Πεισίστρατος τα δώρα
πήρε, τα θάμαζε και τα 'κρυψε στο αμαξοκόφινό τους.
Μετά ο ξανθός Μενέλαος τράβηξε μαζί τους στο παλάτι
και σε σιαμνιά κει πέρα κάθισαν και σε θρονιά, να φάνε.

135 Μια παρακόρη τότε τρέχοντας νερό σε στάμνα φέρνει,
χρυσή, πανώρια, κι από κάτω της ένα αργυρό λεγένη,
για να πλυθούν, κι ομπρός τους άπλωσε στραφταλιστό τραπέζι.
Ψωμί κι η σεβαστή κελάρισσα τους κουβαλάει, και πλήθος
φαγιά απιθώνει, απ' ό,τι βρέθηκε καλό φιλεύοντάς τους

140 κι ο Ετεωνέας το κρέας ελιάνιζε και μοίραζε ένα γύρο,
κι έπαιρνε ο γιος του πολυδόξαστου Μενέλαου να κεράσει.
Κι αυτοί στα ετοιμασμένα αντίκρυ τους φαγιά τα χέρια άπλωσαν
και σύντας του πιστού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,
ζέψαν τ' αλόγατα ο Τηλέμαχος κι ο γιος ο παινεμένος

145

του Νέστορα κι ευτύς ανέβηκαν στο πλουμισμένο αμάξι,
και βγήκαν όξω απ' την αυλόπορτα και το βουερό χαγιάτι.
Πίσω ο ξανθός Μενέλαος έρχονταν, ο γιος του Ατρέα, κρατώντας

γεμάτη στο δεξί το χέρι του μαλαματένια κούπα,
σπονδές να κάνουν με γλυκόπιτο κρασί, πριχού κινήσουν

150 κι έλεε μπροστά στο αμάξι στέκοντας, καλοστρατίζοντάς τους:

«Γεια και χαρά σας τώρα, νιούτσικοι, και να μου χαιρετάτε
το ρήγα Νέστορα' μου στάθηκε στην Τροία τα δέκα χρόνια,
που οι γιοί των Αχαιών χτυπιόμαστε, σωστός καλός πατέρας.»

Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:

155 «Μετά χαράς, αρχοντογέννητε, καθώς μας παραγγέλνεις,
θα του τα πούμε αυτά, ως διαγείρουμε. Και στην Ιθάκη να 'ταν
παρόμοια, ως θα γυρνώ, ν' αντάμωνα τον Οδυσσέα στο σπίτι,
να του ιστορήσω πόση μου 'δειξες στο αρχοντικό σου αγάπη
και πόσα κουβαλώ αξετίμητα χαρίσματα από σένα!»

160 Ως έλεε τούτα, αϊτός επρόβαλε, δεξιά μεριά πετώντας'
χήνα τρανή, χιονάτη κι ήμερη στα νύχια του κρατούσε,
απ' την αυλή αρπαγμένη' πίσω του χουγιάζοντας έτρεχαν
γυναίκες κι άντρες' μα όπως σίμωσε κει που στέκονταν οι άλλοι,
μπρος στ' άλογα δεξιά χιτάρωσε' κι εκείνοι, σαν τον είδαν,

165 πήραν χαρά τρανή και γλύκαναν μέσα ολωνών τα σπλάχνα.

Κι ο γιος του Νέστορα, ο Πεισίστρατος, το λόγο ειίνα πρώτος:
«Μενέλαε, ρήγα αρχοντογέννητε, για κρίνε: το σημάδι,
τώρα ο θεός που μας φανέρωσε, δικό μας για δικό σου;»

Αυτά είπε' ωστόσο ο πολεμόχαρος Μενέλαος στοχαζόταν

170 πως το σημάδι θα ξεδιάλυνε σωστά και μυαλωμένα'
όμως η Ελένη προλαβαίνοντας τους λέει η μακρομαντούσα:
«Θα το διαλύνω εγώ κι ακουστέ με, τι οι αθάνατοι μου δίνουν
την ώρα αυτή στα φρένα φώτιση, κι αυτό θαρρώ θα γένει:
Απ' το βουνό όπως τούτος έφτασεν, ούθε γενιά και φύτρα

175 κρατάει, τη χήνα, εμείς που θρέψαμε, ν' αρπάξει απ' την αυλή μας,
όμοια ο Οδυσσέας, αφού παράδειρε και τυραννήθη τόσο,
πίσω θα' ρθει να πάρει εγδίκηση' μπορεί και να 'ναι κιόλας
στο σπίτι του, στο νου του κλώθοντας κακά για τους μνηστήρες.»

Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά της δίνει:

180

«Της Ήρας ο άντρας ο βαρύβροντος αν τα τελέψει τούτα,
σα σε θεά θα σου προσεύχουμαι κει πέρα στο νησί μου.»

Εἶπε καὶ τ' ἄλογα μαστίγωσε' καὶ ἐκεῖνα ξεκινῶντας
τὴν πολιτεία διὰβηκαν γρήγορα καὶ χύθηκαν στὸν κάμπο,
καὶ τὸ ζυγὸ τὰ δυο ξερβόδεξα κουνούσαν ὅλη μέρα.

185 Κι ὁ ἥλιος ὡς πήρε καὶ βασίλεψε καὶ ἰσκιῶσαν ὅλοι οἱ δρόμοι,
φτασμένοι στὴ Φηρή βρεθήκανε, μπρὸς στοῦ Διοκλῆ το σπίτι,
ποῦ ἦταν ὁ γιος τοῦ ρῆγα Ορτίλοχου καὶ τοῦ Αλφειοῦ τ' ἀγγόνι.
Αὐτὸς ἐκεῖ τοὺς καλοσκάμνισε καὶ πέρασαν τὴ νύχτα.
Κι ἡ Αὐγὴ σα φάνη ἡ πουρνογέννητη καὶ ροδοδαχτιλάτη,

190 ζέψαν τ' ἀλόγατα καὶ ἀνέβηκαν στὸ πλουμισμένο ἀμάξι
καὶ βγήκαν ὅξω ἀπ' τὴν αὐλόπορτα καὶ τὸ βουερά χαγιάτι.
Δίνει βιτσιὰ νὰ φύγουν τ' ἄλογα, καὶ αὐτά, γοργὰ ὡς πετούσαν,
στὴς Πύλος φτάσαν δίχως ἀργητὰ τὸ ἀπόγκρεμο τὸ κάστρο.
Τότε ὁ Τηλέμαχος στοῦ Νέστορα τὸ γιο γυρνώντας εἶπε:

195 «Θες νὰ μου τάξεις, γιε τοῦ Νέστορα, πὼς ὅ,τι πῶ θὰ κάνεις;
Ἡ ἀγάπη ποῦ 'χαν οἱ πατέρες μας μας ἔχει σμίξει ὡς φίλους
ἀποξαρχῆς, καμάρι τὸ 'χουμε' μα ἡ στράτα αὐτὴ πιο ἀκόμα
— εἴμαστε δα καὶ συνομήλικοι — θὰ δέσει τὴ φι πια μας.
Παράτα με ἐδῶ πέρα, τ' ἄρμενο μὴν προσπερνάς, καλέ μου'

200 μπορεῖ νὰ με κρατῇ οἱ γέροντας, νὰ με φιλοκονέψει
ἀθέλητα μου' καὶ ὅμως γρήγορα νὰ φτάσω ἀνάγκη πάσα.»

Σαν εἶπε τούτα, ὁ γιος τοῦ Νέστορα στα φρένα τοῦ εστοχάστη
μια τέτοια χάρη πὼς ἀπάνω τοῦ νὰ πάρει νὰ τελέψει.
Κι αὐτὸ τοῦ εικάστη, ὡς διαλογίζονταν, τὸ πιο καλὸ πὼς εἶναι:

205 Τ' ἄτια στὸ γρήγορο πλεούμενο καὶ στὸ ἀκρογιάλι στρέφει,
τὰ δῶρα βγάζει τὰ περιλάμπρα ποῦ 'χε ὁ Μενέλαος δώσει
— μάλαμα, ρούχα — καὶ ἀκουμπώντας τὰ στὴς πρύμνας τὴν κουβέρτα
λόγια τοῦ μίλησε ἀνεμάρπαστα, νὰ φύγει σπρώχνοντας τον:
«Ἀνέβα γρήγορα καὶ φώναξε ν' ἀνέβουν καὶ οἱ σύντροφοι,

210 πριχοῦ διαγείρω ἐγὼ στὸ σπῖτι μας καὶ οἱ γέροντας τὸ μάθει'
τι ἐγὼ στὸ νοῦ μου καὶ στα φρένα μου τὸ ξέρω, δε σε ἀφήνει!
τόσο ἡ ψυχὴ ἐκείνου εἶναι ἀράθυμη' σε λίγο ἐδῶ θὰ φτάσει
νὰ σε καλέσει ἀτὸς τοῦ, καὶ ἐπειτα δε θὰ γυρίσει πίσω
θαρρῶ μονάχος με τὴν ἀργητὰ, ποῦ ἐτσι καὶ ἀλλιῶς θὰ σου 'χει.»

215 Εἶπε, καὶ τ' ἄτια τὰ ωριοχῆτικα χτυπάει με τὸ μαστίγι,
νὰ πάει στὴν Πύλο πίσω, καὶ ἐφτάσε σε λίγο στὸ παλάτι.
Τότε ὁ Τηλέμαχος στοὺς συντρόφους μιλεῖ προστάζοντας τοὺς:
«Στὸ μελανὸ καράβι, σύντροφοι, τὰ σύνεργα γνοιαστεῖτε,
καὶ αὐτοὶ μας γρήγορα ἀς ἀνέβουμε, νὰ μπούμε πια στὴ στράτα.»

220 Είπε, κι αυτοί, γρικώντας, πρόθυμα συνάκουσαν το λόγο,
και μπήκαν μέσα δίχως άργητα και στα ζυγά καθίσαν.

Τούτα νοιαζόταν ο Τηλέμαχος, κι ως θύμιαζε κι ευχόταν
στην Αθηνά μπροστά στην πρόμνα του, τον σίμωσε ένας ξένος,
που 'χε σκοτώσει κάποιον κι έφευγε μακριά από τ' Άργος, κι ήταν

225 μάντης τρανός, κι απ' το Μελάμποδα κατέβαινε η γενιά του.

Στην Πύλο κάποτε ο Μελάμποδας, την αρνομάνα, ζούσε
στο αρχοντικό του το περίλαμπρο, μες στους Πυλιώτες πλούσιος'
μα αργότερα στα ξένα εδιάβηκε, να φύγει από τη γη του
κι απ' το Νηλέα μακριά τον πέρφανο, τον πιο τρανό στον κόσμο,

230 που του κρατούσε μήνες δώδεκα μεβιάς το πλήθιο βιος του,
όσον καιρόν εκείνος βρίσκουνταν στο σπίτι του Φυλάκου,
ριγμένος σε άλλυες ανήμερες, σε χίλια μύρια πάθη'
για του Νηλέα την κόρη τα 'σερνε και τη βαριά την τύφλα,
που η Ερινύα, θεά σκληρόκαρδη, στα φρένα του 'χε ρίξει.

235 Γλίτωσε ωστόσο και κουβάλησε στην Πύλο απ' τη Φυλακή
τα μουγκαλάτα βόδια, κι έβαλε την αδικία ο Νηλέας
να του πλερώσει ο ισόθεος, κι έφερε στο σπίτι τους την κόρη
για ταίρι του αδερφού του, κι έπειτα κινούσε αλλού να φύγει,
στο αλογοθρόφο τ' Άργος' του 'γραφε στα μέρη εκείνα η μοίρα

240 μαθές να ζήσει, ρηγαδεύοντας σε πλήθος μέσα Αργίτες.
Παντρεύτη εκεί και γιους απόχτησε τρανούς, τον Αντιφάτη
και το Μαντίο στο αψηλοτάβανο παλάτι που 'χε χτίσει.
Τον άτρομο ο Αντιφάτης γέννησε τον Οικλέα, και τούτος
τον Αμφιάραο, που ξεσήκωσε στρατούς, και του 'χαν δείξει

245 αγάπη περισσή κι ο Απόλλωνας κι ο βροντοσκουταράτος
ο Δίας' μα εκείνος δεν επρόφτασε να φτάσει στο κατώφλι
των γερατιών — στη Θήβα εχάθηκε για τα γυναικεία δώρα.
δυο γιους ωστόσο, τον Αμφίλοχο και τον Αλκμάονα, αφήκε.
Κι απ' το Μαντίο δυο γιοί γεννήθηκαν, ο Πολυφείδης πρώτος

250 κι ο Κλείτος' τούτον η χρυσόθρονη για την τρανή ομορφιά του
τον άρπαξεν Αυγή, να βρίσκεται στους αθανάτους μέσα.
Τον Πολυφείδη πάλι ο Απόλλωνας, μια κι ο Αμφιάραος είχε
πεθάνει πια, τρανό τον έκανε στον κόσμο μαντολόγο'
κι αυτός, θυμώνοντας του κύρη του, στην Υπερήσια πήγε

255

και σ' όλους τους ανθρώπους που 'φταναν εκεί μαντολογούσε.
Δικός του γιος ο Θεοκλύμενος λογιόταν, που 'ρθε τώρα

και στάθη αντίτρα στον Τηλέμαχο' κι ως τούτος προσευχόταν
και στάλαζε κρασί στο γρήγορο, μαύρο καράβι δίπλα,
φωνάζοντας τον ανεμάρπαστα κινούσε λόγια ομπρός του:

260 «Μια και στον τόπο αυτόν σε πέτυχα θυσίες να κάνεις, φίλε,
και στη θυσία και στον αθάνατο που δέεσαι σε ξορκίζω,
έτσι καλό και συ κι οι σύντροφοι που σου ακλουθούν να ιδείτε,
στο ρώτημα μου δώσε απόκριση και την αλήθεια πες μου:
Ποιος είσαι, πούθε; Που η πατρίδα σου και που οι γονιοί σου εσένα;»

265 Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:
«Την πάσα αλήθεια εγώ μιλώντας σου θα μολογήσω, ξένε'
απ' την Ιθάκη σέρνει η φύτρα μου, κι είναι ο Οδυσσέας γονιός μου
αν ήταν κάποτε! τι εχάθηκε, κακιά τον βρήκε μοίρα.
Γι' αυτό κι εγώ συντρόφους διάλεξα και μελανό καράβι

270 κι ήρθα να μάθω για τον κύρη μου, που χρόνισε στα ξένα.»

Και του αποκριθή ο Θεοκλύμενος ο θεοδιωματάρης:
«Κι εγώ τη χώρα μου παρήτησα, τι έχω σκοτώσει κάποιον
του τόπου μας' πολλά τ' αδέρφια του, τρανή η δικολογιά του,
κι έχουν πολύ μεγάλη δύναμη στο αλογοθρόφο τ' Άργος.

275 Μου μελετούσαν μαύρο θάνατο, μα γλίτωσα, και τώρα
φεύγω μακριά' γραφτό της μοίρας μου στη γη να παραδέρνω.
Μα άσε στο πλοίο να μπώ' στα πόδια σου προσπέφτω αποδιωγμένος'
με κυνηγούν, θαρρώ, και θάνατο φοβούμαι μη μου δώσουν.»

Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:

280 «Αφού το θέλεις, απ' το ισόβαρο καράβι δε σε διώχνω'
ακλούθα μας, και με ό,τι βρίσκεται θα φιλευτείς κοντά μας.»

Έτσι μιλούσε, και το χάλκινο κοντάρι παίρνοντας του
πάνω στου πλοίου του δρεπανόγυρτου το αφήκε την κουβέρτα'
μετά κι αυτός στο πελαγόδρομο καράβι ανέβη, κι όπως

285 στην πρύμνα επήρε θέση, κάλεσε κοντά του να καθίσει
το Θεοκλύμενο, κι οι σύντροφοι τα παλαμάρια έλυσαν.
Τότε ο Τηλέμαχος τους συντρόφους φωνάζοντας προστάζει
τα σύνεργα να πιάσουν, κι άκουσαν τους ορισμούς του εκείνοι'
το ελάτινο κατάρτι εστύλωσαν, στο τρύπιο μεσοδόκι

290

ορθό περνώντας το, κι ως το 'δεσαν με τα σκοινιά στην πλώρη,
τ' άσπρα πανιά με τα καλόστριφτα σκοινιά ψηλά εσηκώσαν
και πρίμο αγέρα η γαλανομάτη τους έστελνε Παλλάδα,
που απ' τον αιθέρα εφυσομάνιζε, για να διαβεί με βιάση

το κύμα το αρμυρό της θάλασσας, πετώντας, το άρμενο τους.

295 Κι ως τους Κρουνούς και την πολύβρυση προσπέρασαν Χαλκίδα,
πηρεν ο γήλιος και βασίλεψε κι απόσκιασαν οι δρόμοι.
Σπρωγμένο από του Δία τον άνεμο τη Φειά το πλοίο προσδιάβη,
περνώντας απ' τη θεία την Ήλιδα, των Επειών τη χώρα.
Πλώρη μετά για τ' Αγκιθόνησα συλλογισμένος βάζει,

300 τάχα θα γλίτωνε για θα 'πεφτε στα βρόχια του θανάτου;

Δειπνούσε ωστόσο ο θείος χοιροβοσκός με τον τρανό Οδυσσέα
μες στο καλύβι, κι όλοι οι επίλοιποι βοσκοί μαζί εδειπνούσαν.
Και σύντας του πιστού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,
είπε ο Οδυσσέας, τον Εύμαιο θέλοντας να δοκιμάσει, ακόμα

305 με την καρδιά του αν θα τον γνοιάζονταν και θά'λεγε να μείνει
στη μάντρα εκεί για αν θα τον έσπρωχνε στη χώρα να κατέβει:
«Εύμαιε και σεις σύντροφοι επίλοιποι, για ακούτε με όλοι τώρα'
αύριο πουρνό στη χώρα θα 'θελα να πάω να διακονέψω,
σε σένα βάρος να μη γίνουμαι κι ουδέ στους συντρόφους σου.

310 Όμως αρμήνεψέ με, δώσε μου κι άξιο οδηγό, στη χώρα
για να με πάει' κι εκεί τους δρόμους της θέλω, δε θέλω μόνος
θα πάρω, κάποιος αν θα μου 'δινε ψωμί, κρασί μια κούπα.
Και στου θεϊκού Οδυσσέα να πήγαινα το αρχοντικό, μπορούσα
στην Πηνελόπη τα μαντάτα του να πω τη μυαλωμένη.

315 Και με τους πέρφανους αν έσμιγα μνηστήρες, να χάριζαν
μπορεί και μένα από τ' αρίφνητα που χαίρουνται ξαρέσια'
τι θα τους δούλευα κι ό,τι ήθελαν, σε μια στιγμή θα το 'χαν.
Να σου το πω, και συ τα λόγια μου στοχάσου κι άκουσε μου:
Απ' του θεού του Ερμή το θέλημα του ψυχοπερατάρη,

320 που στων ανθρώπων όλων τις δουλειές τιμή και χάρη δίνει,
να με περνάει κανείς δε βρίσκειται στην αξιοσύνη εμένα'
φωτιά να στήσω και ξερόξυλα να σκίσω, να λιανίσω
το κρέας και να το ψήσω, πρόθυμα στην τάβλα να κεράσω —
όλα όσα κάνουν οι αχαμνότεροι μαθές στους αφεντάδες.»

325 Εύμαιε, και συ πολύ συχύστηκες, χοιροβοσιέ, και του 'πες:
«Ωχού μου, ξένε, πως την έβαλες τέτοια βουλή στο νου σου;
Αλήθεια, μην εκεί λαχτάρησες να βρεις το χαλασμό σου,
με τους μνηστήρες που πεθύμησες να μπλέξεις; — κι έχει φτάσει
η αδιαντροπια κι η ακοσύνη τους στα σιδερένια ουράνια!

330

Παραστεϊάμενους στα χρόνια σου δε θένε εκείνοι να 'χουν
καλοντυμένους έχουν νιούτσικους, με κάπα, με χιτώνα,

με μυρωμένα τα κεφάλια τους και τα ώρια πρόσωπα τους
να παραστέκουν τα τραπέζια τους τα καλοτορνεμένα
φωμιά, κρασιά και κρέατα ξέχειλα τους καρτερούν να φάνε.

335 Μένε λοιπόν εδώ, κανένας μας μαζί σου δε θυμώνει,
εγώ όχι, μήτε κι άλλος σύντροφος, απ' όσους μου δουλεύουν.
Μα του Οδυσσέα το γιο περίμενε! Μόλις διαγείρει εκείνος,
και κάπα και χιτώννα μόνος του θα σου χαρίσει, κι όπου
καρδιά και νους σε σπρώχνουν, πρόθυμα θα σε καλοστρατίσει..»

340 Και τότε ο αρχοντικός, πολύπαθος του απάντησε Οδυσσέας:
«Εύμαιε, καθώς εγώ σε αγάπησα, κι ο Δίας να σ' αγαπήσει,
που από τα βάσανα με γλίτωσες, τα παραδέρματά μου.
Στη γη να τριγυρίζεις — βρίσκεται χειρότερο στον κόσμο;
Μα είναι η κοι πια ... Πόσα δε σέρνουμε γι' αυτήν, ανάθεμα τη,

345 όταν βρεθούμε μες σε βάσανα, παραδαρμούς και πίκρες!
Μα τώρα αφού με κόβεις λέγοντας να περιμένω εκείνον,
για του θεϊκού Οδυσσέα για міλα μου τη μάνα και τον κύρη
που όταν ο γιος του εξενιτεύτηκε, πατούσε το κατώφλι
των γερατιών: να ζουν, να χαίρονται το φως του γήλιου τάχα,

350 για έχουν πεθάνει πια και βρίσκονται στον Κάτω Κόσμο τώρα;»

Σ' αυτά ο χοιροβοσκός του απάντησε, στους δούλους μέσα ο πρώτος:
«Την πάσα αλήθεια εγώ μιλώντας σου θα μολογήσω, ξένε'
ακόμα ζει ο Λαέρτης, μα άπαντα το Δία παρακαλιέται
απ' το κορμί μέσα στο σπίτι του να βγει γοργά η ψυχή του

355 τι είναι αγαλήνευτος ο πόνος του για τον υγιό που εχάθη
και τη γυναίκα του τη φρόνιμη' το πιο πολύ ο δικός της
καημός τον έκαψε, τον γέρασε στ' αλήθεια πριν της ώρας.
Εκείνη απ' τον καημό μαράθηκε του ξακουσμένου γιου της -
άσκημος θάνατος! Δε θα 'θελα παρόμοιο να 'βρει τέλος

360 απ' τους θιακούς κανείς που μου 'κανε καλό και του 'χω αγάπη.
Μα στη ζωή όσο εκείνη βρίσκουνταν, και πονεμένη που ήταν,
τη γνώμη να της παίρνω μου άρεσε για τούτο και για κείνο'
τι ήταν ατή της που μ' ανάστησε με τη μακρομαντούσα
μαζί Χτιμένη, τη μικρότερη μες στα παιδιά της όλα,

365 κι ούτε και τόσο στην αγάπη της ξεχώριζε τους δυο μας.
Μα ως φούντωσε όλο χάρη η νιότη μας, την όμορφη Χτιμένη
στη Σάμη την πάντρεψαν, παίρνοντας και μυριοπλούσια δώρα,
και μένα εκείνη, ρούχα ως μου 'δωκε, και κάπα και χιτώννα,
πανέμορφα, και για τα πόδια μου σαντάλια, στα χωράφια

370 να μείνω μ' έστειλε, και πιότερην ακόμα αγάπη μου 'χε.
Ωστόσο τούτα πια κι αν μου 'λειψαν, οι τρισμακαρισμένοι
θεοί το μόχτο μου τον πρόκοψαν, κι απ' τη δουλειά που κάνω
κι έφαγα κι ήπια κι είχα κι έδινα και σε σεβάσμιους ξένους.
Μα απ' την κυρά μας πια δε γίνεται γλυκό ν' ακούσεις κάτι,

375 λόγο για πράξη, αφόντας πλάκωσε κακό στο σπίτι τέτοιο,
οι άνομοι εκείνοι! το χρειάζονται περίσσια οι δούλοι ωστόσο
με την κυρά τους να μιλήσουνε, να μάθουν το 'να, τ' άλλο,
να φαν, να πιουν, και στα χωράφια τους μετά ως διαγέρνουν, κάτι
να κουβαλούν, απ' όσα δίνουνε χαρά στους δούλους πάντα.»

380 Γυρνώντας τότε ο πολυκάτεχος του μίλησε Οδυσσέας:

«Ωχού, χοιροβοσκέ, σαν έφευγες μακριά πολύ στα ξένα
πατρίδα και γονιούς αφήνοντας, μικρό παιδάκι θα 'σουν!
Μον' έλα τώρα, δώσε απόκριση, την πάσα αλήθεια πες μου:
Έρθαν οχτροί και την πλατύδρομη την πολιτεία κούρσεψαν,

385 εκεί που ζούσαν ο πατέρας σου κι η σεβαστή σου η μάνα,
για και σε βρήκαν μόνο, πρόβατα να βόσκεις για γελάδια,
κουρσάροι, κι ως σε πιάσαν, σ' έφεραν εδώ με τ' άρμενά τους
στου ρήγα το παλάτι, που 'δωκε πολλά να σε αγοράσει;»

Σ' αυτά ο χοιροβοσικός του απάντησε, στους δούλους μέσα ο πρώτος:

390 «Ξένε, για τούτα μια και ρώτησες και θέλεις να τα μάθεις,
άκου λοιπόν, και φραίνου αμίλητος, και το κρασί σου πίνε'
τούτες οι νύχτες είναι ατέλειωτες' θες ύπνο, θες κουβέντα
που να σ' ευφραίνει, είναι στο χέρι σου' μα ανάγκη εσύ δεν έχεις
τόσο νωρίς να πέσεις' βάρεμα κι ο πλήθιος ύπνος είναι.

395 Μα από τους άλλους αν κανέννας σας τον ύπνο απογυρεύει,
ας βγει κι ας πέσει' τα χαράματα να κολατσίσει μόνο
και στη βοσκή να βγάλει σύγκαιρα του βασι πια τους χοίρους.
Κι ωστόσο εμείς οι δυο θα πίνουμε, θα τρώμε στο καλύβι
και θα φραινόμαστε, τα πάθη μας ο ένας του άλλου ιστορώντας'

400 τι εκείνος που πολύ παράδειρε κι έχει πολλά τραβήξει
νιώθει χαρά τα περασμένα του τυραννία να θυμάται.

Άκου λοιπόν τα πού με ρώτησες και γύρεψες να μάθεις:

Ένα νησί, **Συγρία** που λέγεται, μπορεί ακουστά να το 'χεις,
στου γήλιου πέρα τα γυρίσματα, στην Ορτυγία πιο πάνω.

405 Δε θα το πεις νησί πολύκοσμο, μα πλούσιο' θρέφει βόδια

και πρόβατα, κι είναι κρασότοπος και στάρι πλήθιο βγάζει.

Ποτέ ο λαός εκεί δεν πείνασε μηδέ τον βρήκε αρρώστια
κακιά, απ' αυτές που τους τρισάμοιρους ανθρώπους βασανίζουν.
Μονάχα, σα γεράσουν οι άνθρωποι στη χώρα ετούτη μέσα,

410 ζυγώνουν η Άρτεμη κι ο Απόλλωνας ο χρυσοδοξαράτος
κι ευτύς ανένιωστα με απόνετες σαγίτες τους σκοτώνουν.
Δυο πολιτείες εκεί είναι' ξέχωρα της καθεμίας τα πάντα,
μα ένας ο ρήγας που τους όριζεν, ο κύρης ο δικός μου,
ο γιος του Ορμένου, ο Χτήσιος, που 'μοιαζε με τους θεούς στην όψη.

415 Μια μέρα εκεί μας ήρθαν Φοίνικες θαλασσοξακουσμένοι,
κλέφτες, στο μαύρο πλοίο τους άμετρες προμάτειες κουβαλώντας'
κι είχαν ο κύρης μου στο σπίτι του μια σκιάβα απ' τη Φοινίκη,
τρανόκορμη, όμορφη, που κάτεχε πάσα γυναικεία τέχνη'
και την πλάνεψαν τότε οι Φοίνικες οι τετραπερασμένοι'

420 να πλένει κάποιος τους την πέτυχε, και δίπλα στο άρμενο τους
μαζί της σ' έρωτα πρωτόσμιζε' αυτό είναι πού τα φρένα
ακόμα και της πιο καλόπραγης γυναίκας ξεπλανεύει!
Μετά πούθε είχε ερθεί τη ρώτησε και ποια ήταν, κι η γυναίκα
το αφηλοτάβανο του κύρη της του φανερώνει σπίτι:

425 .. Απ' τη Σιδώνα την πολύχαλη καυιέμαι εγώ πως σέρνω,
κι έχω πατέρα τον Αρύβαντα, που ήταν το βιος του βρύση.
Μια μέρα, απ' τα χωράφια ως διάγερνα, μου χύθηκαν Ταφιώτες
κουρσάροι, κι ως με άρπαζαν, μ' έφεραν σε τούτου εδώ του ρήγα
τ' αρχοντικό, κι αυτός επλέρωσε πολλά να με αγοράσει."

430 Κι εκείνος που κρυφά τη χάρηκε της αποκρίθη κι είπε:

.. Μαζί μας έρχεσαι, στον τόπο σου να στρέψεις, ν' αντικρίσεις
το αφηλοτάβανο το σπίτι σου ξανά και τους γονιούς σου;
Ακόμα ζουν, και για τα πλούτη τους ακούγονται και τώρα."

Τότε η γυναίκα του αποκρίθηκε κι αυτά τα λόγια του 'πε:

435 .. Κι αυτό μπορεί να γένει, αν θέλατε να μου ορριστείτε, ναύτες,
πως πίσω θα με πάτε ανέβλαβη στο σπίτι των δικών μου."

Είπε, κι αυτοί, καθώς τους γύρευε, τον όρκο έδωκαν όλοι'
τότε η γυναίκα, ως είδε κι άμωσαν και τέλεψαν τον όρκο,
πήρε ξανά και τους αρμήνευε κι αυτά τους λέει τα λόγια:

440

.. Τώρα μι πια ! Το νου σας έχετε, κανείς να μη μου ανοίξει
κουβέντα απ' όλους τους συντρόφους σας, στη βρύση για στη στράτα

αν με ανταμώσει' κάποιος βλέποντας μπορεί να το μηνύσει
του γέρου αφέντη' κακοβάνοντας εκείνος θα με ρίξει
σε ανήλεες άλυσες, και θάνατο για σας θα μελετήσει.

445 Το μυστικό κρατάτε, κάνετε γοργά τις αγορές σας,
κι από πραμάτιες το καράβι σας σα θα 'χει πια γεμίσει,
μηνάτε μου το δίχως άργητα στο αρχοντικό που μένω.
Θα κουβαλήσω εγώ και μάλαμα, στα χέρια μου όσο πέσει.
Κι άλλον ακόμα ναύλο, αν ήθελα, μπορούσα να πλερώσω'

450 εγώ το γιο ανασταίνω του άρχοντα μες στο παλάτι τώρα,
παιδί ζύπνο, πού τρέχει πίσω μου, καθώς με ιδεί να βγαίνω.
Αυτόν τον φέρνω στο καράβι σας, να τον μοσκοπουλήστε,
όπου βρεθείτε ταξιδεύοντας σε αλλόγλωσσους ανθρώπους."

Ως είπε αυτά, σηκώθη κι έφυγε για τ' ομορφο παλάτι.

455 Κι εκείνοι μείναν χρόνο ολάκερο μαζί μας εκεί πέρα,
και βιος εσώριαζαν αρίφνητο στο βαθουλό καράβι.
Και σαν καλοφορτώθη τ' άρμενο, για να μπορούν να φύγουν,
στείλαν μαντάτορα, το μήνυμα να φέρει στη γυναίκα'
ήρθε στο σπίτι ένας παμπόνηρος κι ένα γιορντάνι εκράτει,

460 που οι χάντρες του οι χρυσές συνάλλαζαν με τις κεχριμπαρένιες.
Κι όπως στο σπίτι μέσα οι δούλες μας κι η σεβαστή μου η μάνα
το ψαχούλευαν με τα χέρια τους, το τρώγαν με τα μάτια
να τα αγοράσουν παζαρεύοντας, κρυφά της γνώφει εκείνος,
και μόλις έγνεψε, πίσώστρεψε στο βαθουλό καράβι.

465 Κι αυτή με πήρε κι όξω μ' έβγαλε, κρατώντας με απ' το χέρι,
και στο χαγιάτι εβρήκε, ως διάβαινε, ποτήρια και τραπέζια —
των καλεσμένων, που 'χε ο κύρης μου για συμβουλάτορές του'
κι ως είχαν φύγει για τη σύναξη και τη γεροντική τους,
με βιάση εκείνη πήρε κι έκρυψε στον κόρφο της τρεις κούπες

470 κι έξω τις έβγαλε, κι ακλούθηξα κι εγώ στην ξαστοχιά μου.
Και πήρε ο γήλιος και βασίλεψε κι απόσκιασαν οι δρόμοι,
κι εμείς οι δυο τρεχάτοι φτάσαμε στο ξακουστό λιμάνι,
και που άραζε το γοργοθάλασσο καράβι των Φοινίκων.
Κι ως μας ανέβασαν κι ανέβηκαν κι αυτοί, με πρίμο αγέρα

475 σταλμένο από το Δία στις θάλασσας αρμένιζαν τις στράτες.
Μέρες κρατούσεν έξι ο δρόμος μας ακέριες, νύχτα μέρα,
μα στις εφτά, τη νέα σαν έφερε του Κρόνου ο γιός ημέρα,
σκοτώνει τη γυναίκα, ρίχνοντας, η Αρτέμιδα η δοξεύτρα,
κι εκείνη στου αμπαριού τ' απόνερα γκρεμίστη, σαν το γλάρο.

480 Αυτήν στη θάλασσα την πέταξαν, οι φώκιες και τα ψάρια
για να τη φαν, και μένα μ' αφηκαν μονάχο στον καημό μου.
Κι ως στην Ιθάκη τους κουβάλησαν τα κύματα κι οι άνεμοι,
απ' τα δικά του πλούτη δίνοντας με αγόρασε ο Λαέρτης.
Τ' άκουσες τώρα πως τα μάτια μου τον τόπο αυτό αντίκρισαν.»

485 Τότε ο Οδυσσέας ο αρχοντογέννητος του απηλογήθη κι είπε:

«Εὐμαίε, στα στήθη πως ξεσήκωσες αλήθεια την καρδιά μου,
τις συμφορές ανιστορώντας μου μια μια που σου 'χουν λάχει!
Μα ο Δίας κι ένα καλό σου εχάρισε κοντά στα βάσανά σου,
τι ο αφέντης που σε πήρε σπίτι του μετά από τόσα πάθη

490 είναι καλός και να 'χεις γνοιάζεται φαγί, κρασί, όσο θέλεις,
κι είναι καλή η ζωή που χαίρεσαι' μα εγώ σε πολιτείες
πολλές εδώ κι εκεί παράδειρα, στα μέρη σας πριν φτάσω.»

Σαν είπαν τούτα συναλλήλως τους, απόγειραν στον ύπνο,
όχι πολλήωρα, τι η καλόθρονη πρόβαλε Αυγή σε λίγο.

495 Του Τηλεμάχου ωστόσο οι σύντροφοι, φτασμένοι στο νησί τους,
μαϊνάραν τα πανιά και πλάγιασαν με βιάση το κατάρτι,
και τα κου πια στα χέρια παίρνοντας στο αραξοβόλι έφτασαν.
Όξω πετούν τις αγκυρόπετρες και την πρυμάτσα δένουν,
όξω πηδούν κι αυτοί στο ακρόγιαλο, και πήραν να συντάζουν

500 γοργά το γιόμα και φλογόμαυρο κρασί να συγκερνούνε.
Και σύντας του πιστού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,
κίνησε πρώτος ο Τηλέμαχος ο γνωστικός το λόγο:

«Εσείς να πάτε τώρα λάμνοντας στο κάστρο το καράβι,
κι ωστόσο εγώ για τα χωράφια μας κινώ και τους βοσκούς μας,

505 κι ως δω τα χτήματα μου, σούρουπο θα κατεβώ στη χώρα.
Και ξημερώνοντας για αντίμεμα του ταξιδιού θα στρώσω τραπέζι,
κρέατα και γλυκόπιστο κρασί, να καλοφατε.»

Και του 'πε τότε ο Θεοκλύμενος ο θεοδιωματάρης:

«Κι εγώ, παιδί μου, που, για λέγε μου, να πάω; σε τίνος σπίτι

510

να σύρω, απ' όσους την πετρόχαρη τρογύρα Ιθάκη ορίζουν;
Για και να πάω γραμμή στη μάνα σου και στο δικό σου σπίτι;»

Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:

«Άλλους καιρούς εγώ στο σπίτι μας θα σε καλνούσα' βρίσκει

σε μας ο ξένος καλοπέραση' μα δπως εγώ θα λείπω,

515 πως να σου αρέσει; κι η μητέρα μου δε θα σε ιδεί καθόλου'
με τους μνηστήρες στο παλάτι μας να τριγυρνάει δε θέλει,
μόνο στο ανώι μακριά τους κάθεται στον αργαλειό κι υφαίνει.
Σέ κάποιον άλλο εγώ θα σου 'λεγα να πας, στον παινεμένο
Ευρύμαχο, το γιο του Πόλυβου του καστροπολεμάρχου,

520 που σα θεό τον βλέπουν όλοι τους μες στην Ιθάκη τώρα.
Είναι κι ο πιο τρανός μας άρχοντας και πιο γυρεύει απ' 'όλους
ν' ανέβει, παίρνοντας τη μάνα μου, στο θρόνο του Οδυσσέα.
Μα μόνο ο ολύμπιος Δίας που κάθεται ψηλά στα αιθέρια πλάτη
το ξέρει, αν δεν πλακώσει απάνω τους χαμός αντίς το γάμο.»

525 Καθώς μιλούσεν, όρνιο πρόβαλε, δεξιά μεριά, γεράκι,
του Απόλλωνα γοργός μαντάτορας, και περισσότερα έκραται
και τη μαδούσε μες στα νύχια του, σκορπώντας τα φτερά της,
αναμεσάς απ' τον Τηλέμαχο και τ' άρμενο, στο χώμα.
Κι ο Θεοκλύμενος τον έσυρε μακριά από τους συντρόφους,

530 το χέρι του 'σφιξε, τον έκραξε κι αυτά τα λόγια του 'πε:

«Με δίχως των θεών το θέλημα δεξιά δεν ήρθε τ' όρνιο'
ως το 'δα, το 'νωσα, Τηλέμαχε, σημαδιακό πως είναι!
Άλλη γενιά βασιλικότερη δεν έχει απ' τη δικιά σας
μες στην Ιθάκη' σεις τη δύναμη για πάντα θα κρατάτε!»

535 Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:

«Άμποτε, ξένε, αυτός ο λόγος σου σωστός να βγει ως την άκρη!
Θα 'βλεπες τότε την αγάπη μου και πόσα θα χαιρόσουν
δώρα από μένα, να σε 'βλέπουνε και να σε μακαρίζουν.»

Σαν είπε αυτά, στον Πείραιο μίλησε, τον γκαρδιακό του ακράνη:

540 «Πείραιε, του Κλύτιου υγιέ, στη γνώμη μου κανένας δε συγκλίνει
σαν όσο εσύ από τους συντρόφους μου που ακλούθηζαν στην Πύλο.
Έλα και τώρα, πάρε σπίτι σου για χάρη μου τον ξένο
και καλοσιάμνιζέ τον, τίμα τον, ως να γυρίσω πίσω.»

Κι ο Πείραιος, ο τρανός πολέμαρχος, του απηλογήθη κι είπε:

545

«Μακάρι να 'μενες, Τηλέμαχε, πολύν καιρό εδώ πέρα
θα τον γνοιαστώ τον ξένο, τίποτα δεν είναι να του λείψει.»

Είπε, και στ' άρμενο ανεβαίνοντας προστάζει τους συντρόφους,
μόλις ανέβουν στο πλεούμενο, να λύσουν τις πρυμάτσες'

μπήκαν κι εκείνοι δίχως άργητα και στα ζυγά ειαθίσαν.

550 Τα ώρια σαντάλια κι ο Τηλέμαχος φορεί στα δυο του πόδια
και το γερό κοντάρι του άρπαξε το καλοακονισμένο
απ' την κουβέρτα' κι οι άλλοι σύντροφοι τα παλαμάρια έλυσαν'
κι όπως τους πρόσταξε ο Τηλέμαχος, του αρχοντικού Οδυσσέα
ο ακριβογιός, επήραν κι έλαμναν τραβώντας για τη χώρα.

555 Κι εκείνος με ποδάρια γρήγορα στη μάντρα φτάνει, όπου 'χε
τους μύριους χοίρους, κι ο καλόγνωμος εκεί χοιροβοσκός τους
από την έγνοια στων ρηγάδων του το βιος κοιμόταν πάντα.

Ομήρου Οδύσσεια - π

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

- Οι δυο τους, ο Οδυσσέας, χαράματα, κι ο θείος χοιροβοσκός του
16- φωτιά μες στο καλύβι ως άναψαν, το γιόμα τους συντάζαν
οι άλλοι βοσκοί είχαν φύγει, βγαίνοντας τους χοίρους να βοσκήσουν.
Μα τα σκυ πια τα γαυγισιάρικα δε γαύγιζαν, μονάχα,
5 θωρώντας μπρος τους τον Τηλέμαχο, κουνούσαν τις ουρές τους.
Το πρόσεξε ο Οδυσσέας κι ως του 'φτάσε στ' αφτιά και ποδολάτι,
γυρνάει στον Εύμαιο κι ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Εύμαιε, θα ιδείς απ' τους συντρόφους σου να φτάνει τώρα κάποιος,
για και κανένας άλλος γνώριμος' δεν αλιχτούν οι σκύλοι,
10 μον' τις ουρές κουνούν, και μου 'φτάσε στ' αφτιά και ποδολάτι.»
Ακόμα εστέκουνταν ο λόγος του, σαν πρόβαλε στη θύρα
ο ακριβογιός του, κι ο Εύμαιος τα 'χασε' μεμιάς πετάχτη απάνω,
κι από τα χέρια οι κούπες του 'πεσαν, που εκράτει ως συγκερνούσε
κρασί φλογάτο' τον αφέντη του γοργά να σμίξει τρέχει,
15 και στο κεφάλι τον εφίλησε, στα δυο πανώρια μάτια,
στα δυο τα χέρια, κι ασταμάτητα τα κλάματα τον πήραν.
Ένας πατέρας την αγάπη του την τρυφερή πως δείχνει
στο γιο, απ' τα ξένα ξάφνου που 'φτασε, στα δέκα χρόνια απάνω,
μοναχογιός και μοσιανάθρεφτος πολυλαχταρισμένος —

20

όμοια φιλούσε τον Τηλέμαχο περιλαμπάζοντάς τον
ο θείος χοιροβοσκός, του Χάροντα λες κι είχε ξεγλιτώσει'
και τέτοια κλαίοντας ανεμάρπαστα κινούσε λόγια ομπρός του:
«Ηρθες, γλυκό μου φως, Τηλέμαχε! Δεν το 'λεγα ποτέ μου

πως θα σε ιδώ ξανά, μια κι έφυγες στην Πύλο με καράβι.

25 Μον' έλα, γιε μου, στο καλύβι μου να μπεις, χαρά να πάρω
θωρώντας σε, που μόλις έφτασες στον τόπο σου απ' τα ξένα.
Τα χτήματα σου δε συχνόρχεσαι να δεις και τους βοσκούς σου'
στη χώρα μένεις πάντα' θα 'λεγα πως χαιρείται η ψυχή σου
μέσα στη μάζωξη να βρίσκεσαι των άνομων μνηστήρων.»

30 Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:
«Μετά χαράς, παππούλη' αν έφτασα δω πέρα, είναι για σένα,
για να σε δουν μαθές τα μάτια μου, το λόγο σου ν' ακούσω,
αν βρίσκεται στο σπίτι η μάνα μου για μήπως την παντρεύτη
κανέννας άλλος άντρας κι έμεινε — ποιος ξέρει — του Οδυσσέα

35 παραφισμένη η κλίνη, ξέστρωτη και κακαραχνιασμένη!»

Σ' αυτά ο χοιροβοσκός του απάντησε, στους δούλους μέσα ο πρώτος:
«Και βέβαια εκείνη πάντα βρίσκεται στο σπίτι σου κλεισμένη
και κάνει υπομονή, κι αγλύκιντες μια μια ν' αποδιαβαίνουν
θωρεί τις νύχτες και τις μέρες της, στα δάκρυα βουτηγμένη.»

40 Είπε, και πήρε από το χέρι, του το χάλκινο κοντάρι,
και κείνος μπήκε δρασκελίζοντας το πέτρινο κατώφλι.
Μα ως ο Οδυσσέας ο κύρης του έκαμε να σηκωθεί μπροστά του,
να κάτσει εκείνος, τον αμπόδισε κι αυτά τα λόγια του 'πε:
«Κάθισε, ξένε! Εμείς στη μάντρα μας κάποιο σκαμνί θα βρούμε

45 έτσι κι αλλιώς' έχω τον άνθρωπο που θα μου βρει να κάτσω.»

Αυτά είπε, κι ο Οδυσσέας ξανάκατσε' κι ως σώριασε στο χώμα
ο θεός χοιροβοσκός χλωρόκλαρα και μια προβιά από πάνω,
βρήκε να κάτσει κι ο Τηλέμαχος την ώρα αυτή κοντά τους.
Μετά ο χοιροβοσκός απίθωσε πινάκια κρέας ομπρός τους

50 ψητό, που από τα χτες, σαν έφαγαν, τους είχε περισσέψει'
κι ακόμα και ψωμί τους σώριαζε με βιάση σε πανέρια'
κι αφού γλυκόπιτο συγκέρασε κρασί σε κρασοκαύκι,
πήγε κι αυτός κι αντίκρυ εκάθισε στο θεϊκό Οδυσσέα.
Κι αυτοί στα ετοιμασμένα αντίκρυ τους φαγιά τα χέρια άπλωσαν

55 και σύντας του πιοτού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,
στο θείο χοιροβοσκό ο Τηλέμαχος μιλεί και συντυχαίνει:
«Πούθε, παππούλη, ο ξένος έρχεται; και πως τον έχουν φέρει
οι ναύτες στο νησί; Ποιοι πέτουνταν πως είναι τάχα, πες μου'
στα μέρη ετούτα δε φαντάζουμαι πεζός φτασμένος να 'ναι!»

60 Εύμαιε, και συ του απηλογήθηκες, χοιροβοσκιέ, και του 'πες:

Γι' αυτά, παιδί μου, που με ρώτησες θα πω την πάσα αλήθεια'
απ' την πλατιά την Κρήτη πέτεται το γένος του πως σέρνει,
και λέει πως πλήθος, παραδέρνοντας, θνητών ανθρώπων χώρες
έχει γυρίσει' τέτοια του 'κλωθε μαθές να πάθει η μοίρα!

- 65 Και τώρα από καράβι ξέφυγε των Θεσπρωτών πριν λίγο
κι έτυχε να 'ρθει εδώ στη μάντρα μου' μα θα τον δώσω εσένα.
Κάμε ό,τι θέλεις, τι είναι ικέτης σου, στα γόνατα σου πέφτει.»

Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:
«Εύμαιε, στ' αλήθεια αυτός ο λόγος σου μες στην καρδιά με αγγίζει!

- 70 Μα πως τον ξένο τούτον γίνεται να προσδεχτώ στο σπίτι;
Νιος είμαι εγώ και δε θαρρεύουμαι στα δυο μου χέρια ακόμα,
κανείς αν πιάσει τα μαλώματα, μαζί του να τα βάλω.
Πάλι της μάνας μου διχόγνωμος ο νους δουλεύει, τάχα
του αντρός της το κρεβάτι να ντραπεί και τις φωνές του κόσμου

- 75 κι εδώ να μείνει ακόμα, αντάμα μου, να κυβερνάει το σπίτι,
για ν' ακλουθήξει τον τρανότερο που πιο πολλά θα δώσει
απ' όσους Αχαιούς γυναίκα τους γυρεύουν να την πάρουν;

Στον ξένο ωστόσο, μια και σπίτι σου παρακαλώντας ήρθε,
θα πω να του χαρίσουν όμορφη χλαμύδα και χιτώνα

- 80 και δίκωπο σπαθί και σάνταλα στα δυο του πόδια, κι όπου
καρδιά και νους τον σπρώχνουν, πρόθυμα θα τον καλοστρατίσω.
Μα αν προτιμάς, στη μάντρα κράτα τον και φιλοκόνευέ τον,
κι εγώ θα στείλω εδώ τα ρούχα του και το ψωμί που θέλει,
σε σένα βάρος να μη γίνεται κι ουδέ στους συντρόφους σου.

- 85 Όμως εκεί δε θα τον άφηνα να 'ρθεί, με τους μνηστήρες
να σμίξει, τι είναι αλήθεια αδιάντροποι και δεν ψηφούν κανένα'
μην τον πειράξουν με τα λόγια τους και πληγωθεί η καρδιά μου'
με πιότερους σου δεν είναι εύκολο να καταφέρεις κάτι,
κι ας είσαι παλικάρι, τι έχουνε πιο δύναμη από σένα.»

- 90 Κι ο αρχοντογέννητος, πολύπαθος του μίλησε Οδυσσέας:
«Φίλε, θαρρώ, δε θα 'ναι αταίριαστο να πω κι εγώ ένα λόγο'
ως κι η καρδιά η δικιά μου σκίζεται που σας γρικώ να λέτε
τις ανομίες, που μες στο σπίτι σου σοφίζονται οι μνηστήρες
αθέλητα σου' μα απ' την όψη σου για ψυχωμένος δείχνεις.

95

Πες μου, το θέλεις κι υποτάζεσαι για μήπως μες στη χώρα,
θεού φωνή ακλουθώντας, όχτρητα για σένα νιώθει ο κόσμος;
Μήπως τα βάζεις με τ' αδέρφια σου; σ' αυτούς τα θάρρη του έχει

κανέννας, σα χτυπιέται, ο πόλεμος όσο βαρύς και να 'ναι.
Να 'χα τα νιάτα σου, μα να 'νωθα κι ίδιο κουράγιο ως τώρα!

100 γιος να 'μουν του Οδυσσέα του αντροκάρδου, για κι ο Οδυσσέας ατός του,
που αφού παράδειρε στα πέλαγα, γυρνάει — δεν έχει σβήσει
μαθές η ελπίδα — να μου το 'κοβαν αλήθεια το κεφάλι,
αν στου Οδυσσέα το αρχοντοπάλατο φτασμένος, τους μνηστήρες
όλους δεν έκανα από θάνατο να πάν συφοριασμένο.

105 Κι αν με νικούσαν, ως θα πάλευα σε πλήθιους μέσα μόνος,
κάλλιο να πέθαινα στο σπίτι μου θανατωμένος μέσα,
παρά να βλέπω ομπρός μου αδιάκοπα τις τόσες ανομίες τους —
να κακοφέρνονται στους ξένους μου, τις σκλάβες μου γυναίκες
εδώ κι εκεί να σέρνουν άπρεπα μες στ' όμορφο παλάτι,

110 και το κρασί να ξεστραγγίζεται, και το ψωμί να τρώνε
άδικα κι άσκοπα κι ανούφελα, δουλειές χαμένες όλες!»

Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:
«Την πάσα αλήθεια εγώ μιλώντας σου θα μολογήσω, ξένε'
μηδέ ο λαός μαζί μου θύμωσε και θέλει το κακό μου,

115 μηδέ τα βάζω με τ' αδέρφια μου, σ' αυτούς τα θάρρη που 'χει
κανέννας σα χτυπιέται, ο πόλεμος όσο βαρύς και να 'ναι.
Μα να, τη φύτρα μας μονόκληρη την έχει κάνει ο Δίας.
Μοναχογιό μαθές εγέννησεν ο Αρκείσιος το Λαέρτη,
μοναχογιό κι ετούτος έκαμε τον Οδυσσέα, και μένα

120 μοναχογιό ο Οδυσσέας στο σπίτι του μ' αφήκε — ανώφελα του!
Έτσι βρέθηκαν τώρα αρίφνητοι που το κακό μου θέλουν
τι αυτοί που τα νησιά αφεντεύουνε κι οι πιο τρανοί είναι αρχόντοι
στην πολυδασωμένη Ζάκυθο, στη Σάμη, στο Δουλίχι,
κι όσοι τρογύρα την πετρόχαρην Ιθάκη ρηγαδεύουν,

125 όλοι ζητάνε τη μητέρα μου και καταλύουν το βιος μου.
Κι αυτή το γάμο τον οχτρεύεται, μα μήτε τον αρνιέται
μήτε να δώσει τέλος δύνεται τόν βιος εκείνοι ωστόσο
μου τρων και μου αφανίζουν γρήγορα κι εμέ θα φαν τον ίδιο!
Όμως στα χέρια των αθάνατων είναι όλα κρεμασμένα.

130 Τώρα, παππού, γοργά στη φρόνιμη για τρέχα Πηνελόπη,
γερός πως είμαι και πως διάγειρα να πεις άπο την Πύλο.
Εγώ θα μείνω εδώ στη μάντρα μας, όμως και συ να στρέψεις,
μόνο εκείνης σαν πεις το μήνυμα' κανείς Αργίτης άλλος
να μην το μάθει, τι τον θάνατο πολλοί μου μελετούνε.»

135 Εύμαιε, και συ του απηλογήθηκες, χοιροβοσκέ, και του 'πες:

«Κι εγώ το ξέρω, τα κατάλαβα, νογώ την προσταγή σου.
Μον' έλα τώρα, δώσε απόκριση και μίλα μου σταράτα,
το μήνυμα σου αν θες πηγαίνοντας να πω και στο Λαέρτη —
τον άμοιρο! Ο καημός τον έτρωγε και πρώτα του Οδυσσέα,

140 γνοιαζόταν όμως και τα χτήματα, και με τους δούλους σπίτι
κι έπινε κι έτρωγε, σαν που 'θελε κάθε φορά η καρδιά του.
Μα τώρα, αφόντας ξενιτευτήρες στην Πύλο με καράβι,
στο στόμα λεν νερό δεν έβαλε μηδέ φαγί καθόλου,
μηδέ κοιτάζει πια τα χτήματα' καθούμενος θρηνάται

145 και γόζεται, κι η σάρκα ολόγυρα στα κόκαλα του λιώνει.»

Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:
«Κακό πολύ, μα ας τον αφήσουμε, κι ας καιγεται η καρδιά μας.
Στο χέρι των θνητών αν έστεκε να γίνονται όλα ως θέμε,
πρώτα θα διάλεγα του κύρη μου το γυρισμό απ' τα ξένα.

150 Μα ως πας το μήνυμα, εσύ διάγειρε, στα ξώμερα μην τρέχεις
να βρεις εκείνον στη μητέρα μου να πεις θυμήσου μόνο
να ξαποστείλει την κελάρισσα, χωρίς καιρό να χάσει,
κρυφά, κι εκείνη πια του γέροντα να φέρει το μαντάτο.»

Με τέτοια λόγια τον ξεσήκωσε' τα σάνταλά του εκείνος

155 στα πόδια φόρεσε και κίνησε. Της Αθηνάς ωστόσο
ο θεός χοιροβοσκός δεν ξέφυγε πως το μαντρί είχε αφήσει.
Χωρίς καιρό νά χάσει, ζύγωσε, κι είχε την όψη πάρει
γυναίκας όμορφης, τρανόκορμης, πιδέξιας ανυφάντρας.
Όξω στην πόρτα αντίκρυ εστάθηκε, για να τη δει ο Οδυσσέας,

160 μα δεν την ένιωσε ο Τηλέμαχος κι ουδέ την είδε ομπρός του,
τι οι αθάνατοι δε φανερώνονται στου καθενός τα μάτια.
Μόνο ο Οδυσσέας την είδε να 'ρχεται κι οι σκύλοι, που σκόρπισαν
κείθε απ' τη μάντρα γλαφουνίζοντας, χωρίς να τη γαυγίσουν.
Κι ως με τα φρύδια εκείνη του 'γνεψε, κατάλαβε ο Οδυσσέας,

165 κι απ' το καλύβι εβγήκε, της αυλής τον τοίχο προσπερνώντας,
και στην Παλλάδα αντίκρυ στάθηκε' κι αύτη τον λόγο επήρε:

«Γιε του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα,
όλα στο γιο σου πες τα, τίποτα μην του κρατάς κρυμμένο'
και των μνηστήρων πια σαν κλώσετε το χαλασμό, κινάτε

170

να πάτε οι δυο σας στην περίλαμπρη την πολιτεία' σε λίγο
κοντά σας θα βρεθώ' λαχτάρησα κι εγώ να πολεμήσω!»

Είπε η Αθηνά, κι όπως τον άγγιξε με το χρυσό ραβδί της,
πλυμένα καθαρά του φόρεσε χλαμύδα και χιτώνα
στα στήθη γύρω, και του τράνεψε κι ανάστημα και νιότη'

- 175 ηλιοκαμένος πάλι βρέθηκε, τα μαγουλά του εσφίζαν,
και μαύρα γένια του ξεφύτρωσαν τρογύρα στο πιγούνι.
Ως τούτα τέλεψε, ξεμάκρυνε' γυρίζει κι ο Οδυσσέας
στο καλυβόσπιτο' και σάστισε θωρώντας τον ο γιος του,
κι άλλου γυρνάει τα μάτια τρέμοντας, θεός κανείς μην είναι,
- 180 κι έτσι μιλώντας ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Τώρα μου φάνταξες αλλιώςτικος απ' ό,τι πρώτα, ξένε'
τα ρούχα σου άλλα, και στην όψη σου δε δείχνεις ίδιος να 'σαι.
Θεός αν είσαι, απ' όσους τ' άσωστα ψηλά κρατούν ουράνια,
σπλαχνίσου μας! Θα σου προσφέρουμε θυσίες της άρεσκειας σου

- 185 κι άλλα χαρίσματα από μάλαμα' μονάχα ελέησε μας!»
Και τότε ο θεϊκός, πολύπαθος του μίλησε Οδυσσέας:
«Δεν είμαι εγώ θεός' με αθάνατους γιατί με συνομοιάζεις;
μον' είμαι ο κύρης σου! Για χάρη του τραβάς εσύ περίσσιους
καημούς και βάσανα, και δέχεσαι τις άδικες των άλλων.»
- 190 Σαν είπε αυτά, το γιο του εφίλησε, κι από τα μαγουλά του
τα δάκρυα να κυλήσουν άφησε, που ως τότε ανακρατούσε.
Μα δέν το πίστευε ο Τηλέμαχος ακόμα πως μπροστά του
είχε τον κύρη του' ξανάπιασε λοιπόν το λόγο κι είπε:
«Δεν είσαι εσύ ο Οδυσσέας ο κύρης μου, μον' κάποιος με πλανεύει
- 195 απ' τους θεούς, ακόμα πιότερο να κλαίω και να χτυπιέμαι.
Και ποιος θνητός ποτέ θα δονούνταν να φτιάσει με το νου του
θάματα τέτοια; Μόνο αν έφτανε κανείς θεός, μπορούσε,
αν το 'θελε, να κάνει ανέκοπα για νιό για γέρο κάποιον.
Κι εσύ πριν λίγο γέρος έδειχνες και λεροφορεμένος,
- 200 και τώρα τους θεούς, που τ' άσωστα κρατούν ουράνια, μοιάζεις.»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος του μίλησε Οδυσσέας:
«Για τον πατέρα σου, Τηλέμαχε, που βρίσκεται φτασμένος,
δε σου ταιριάζει να θαμάζεσαι και να σαστίζεις τόσο.
Άλλο Οδυσσέα δω πέρα να 'ρχεται δε θέλεις δει ποτέ σου.

- 205 Εγώ είμαι, ως με θωρείς' παράδειρα πολύ, πολλά έχω πάθει,
και τώρα στην πατρίδα εγύρισα, στα είκοσι χρόνια απάνω.
Κι αυτό το θάμα που σε σάστισε, δουλειά της κουρσολόγας
είναι Αθηνάς, που ως θέλει μ' εκανε, τι πλήθια η δύναμη της —
τη μια φορά να μοιάζω ζήτουλα, την άλλη παλικάρι,

210 που γύρα στο κορμί του εξώστηκε φορέματα πανώρια'
έναν θνητό οι θεοί, που τ' άσωστα ψηλά κρατούν ουράνια,
δεν είναι δύσκολο θες όμορφο, θες άσκημο να κάνουν.»

Σαν είπε τούτα, πήγε κάθισε' τον αντρειωμένο τότε
γονιό του αγκάλιασε ο Τηλέμαχος, σε κλάματα ξεσπώντας.

215 Και στω δυνώ τα στήθη εφούντωσε τρανός του θρήνου ο πόθος,
και κλαίγαν γόζοντας αλάγιαστα' που πια δεν κλαίνε τόσο,
οι αἰτοί κι οι αγιούπες οι γαντζόνυχοι, που τα νιογέννητα τους
μικρά οι ξωτάρηδες τους άρπαζαν, πριχού ξεπεταρίσουν.
Όμοια πικρά τα δάκρυα στάλαζαν κι απ' τα δικά τους μάτια.

220 Θρηνώντας εκεί πέρα θα 'μεναν, ως να βουτήξει ο γήλιος,
αν ο Τηλέμαχος στον κύρη του γυρνώντας δε μιλούσε:
«Κύρη ακριβέ, και ποιο είναι τ' άρμενο που σ' έχει στην Ιθάκη
φερμένο εδώ; ποιοί τάχα πέτουνται πως είναι οι ναύτες,
πες μου' τι στο νησί μας δε φαντάζουμαι πεζός φτασμένος να 'σαι!»

225 Γυρνώντας ο θεϊκός, πολύπαθος του μίλησε Οδυσσέας:
Την πάσα αλήθεια από το στόμα μου θ' ακούσεις τώρα, γιε μου'
οι θαλασσοκισμένοι μ' έφεραν δω πέρα Φαίακες, κι άλλους
που προβοδούν, κανείς αν έτυχε να φτάσει στο νησί τους.
Αυτοί απ' το πέλαγο με πέρασαν με γρήγορο καράβι

230 και στην Ιθάκη εδώ με απίθωσαν στον ύπνο βυθισμένο,
και δώρα αρίφνητα μου χάρισαν, χαλκό, υφαντά, χρυσάφι.
Θεός με φώτισε και φύλαξα το βιος σε κάποιο σπήλιο,
κι εγώ ήρθα εδώ στη μάντρα, ακούγοντας της Αθηνάς το λόγο,
να βουλευτώ για των αντίμαχων το χαλασμό μαζί σου.

235 Μον' έλα, τους μνηστήρες μέτρα μου, λογάρισε τους όλους,
πόσοι 'ναι να κατέχω θα 'θελα και τι λογής καθένας,
κι υστέρα μες στον αψεγάδιαστο να μελετήσω νου μου,
να ιδώ μαθές αν θα μπορούσαμε να τους ριχτούμε οι δυο μας,
μονάχοι εμείς, για αν θα γυρέψουμε να μας συντρεξούν κι άλλοι.»

240 Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:
«Πάντα στ' αφτιά μου η δόξα σου έφτανε, πατέρα μου, μεγάλη,
πως έχεις αντρειοσύνη αδάμαστη και ζυγιασμένα φρένα'
μα είπες μεγάλο λόγο, σάστισα! των αδυνάτων είναι
μονάχα δυο ν' ανοίξουν πόλεμο με τόσους αντρειωμένους.

245

Δέκα οι μνηστήρες μόνο κι είκοσι δεν είναι, κάτεχε το'
είναι πολύ πολύ περισσότεροι' θέλεις να μάθεις πόσοι;
Απ' το Δουλίχιο πρώτα νιούτσικοι πενήντα δυο έχουν έρθει,

ξεδιαλεχτοί, που τους αιλούθηζαν παιδόπουλά τους εξί'
κι ήρθαν ακόμα εικοσιτέσσερεις απ' το νησί της Σάμης,

250 είκοσι ακόμα από τη Ζάκυθο των Αχαιών βλαστάρια,
κι εδώ από την Ιθάκη δώδεκα, κι αρχοντοσέρνουν όλα.
Μαζί κι ο κρῶχτης είναι ο Μέδοντας κι ο θείος ο τραγουδάρης,
και δυο παιδόπουλά, που η τέχνη τους, τα κρέατα να λιανίζουν.
Όλους αυτούς αν τους πετύχουμε στο σπίτι μέσα, τρέμω

255 μη βγει πολύ πικρά πως πλέρωσες εσύ τις ανομίες τους.
Να θυμηθείς λοιπόν για κοιτάξε κανέναν παραστάτη,
που να μπορεί σε μας με πρόθυμη καρδιά να δώσει χέρι.»

Γυρνώντας ο θεϊκός, πολύπαθος του μίλησε Οδυσσέας:
«Εγώ θα πω, και συ τα λόγια μου στοχάσου κι ακουσέ μου'

260 λες η Αθηνά με τον πατέρα της το Δία πως δε μας φτάνει,
για κάποιον άλλο να 'βρω θα 'θελες που να σταθεί κοντά μας;»
Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:
«Τούτοι καλοί 'ναι που νομάτισες πως θα σταθούν κοντά μας,
κι ας κάθονται ψηλά στα σύγνεφα' τι αυτοί απ' τους άλλους όλους,

265 και των θνητών και των αθάνατων, οι πιο τρανοί λογιούνται.»

Γυρνώντας ο θεϊκός, πολύπαθος του μίλησε Οδυσσέας:
«Πολλήωρα λέω μακριά απ' τον πόλεμο δε θα σταθούν τον άγριο
εκείνοι οι δυό, καθώς στο σπίτι μας εμείς με τους μνηστήρες
απάλιο φοβερό θα στήσουμε, σε ποιόν θα γείρει η νίκη.

270 Μα τώρα εσύ με τα χαράματα στο σπίτι γύρνα πίσω
κι ανακατέψου με τους άνομους μνηστήρες' σε λιγάκι
θα δεις και μένα ο θείος χοιροβοσκός στο κάστρο να με φέρνει'
και θα 'χω είδη ζητιάνου, γέροντα και λεροφορεμένου.
Κι αν καταφρόνια μες στο σπίτι μας μου δείξουν,

275 εσύ κράτα στα στήθη την καρδιά σου ατάραχη, βαριά κι ας με παιδεύουν
κι από τα πόδια να με σέρνουνε να με πετάξουν όξω,
να ρίχνουν ό,τι θες απάνω μου — βλέπε και βαστά μόνο!
Μονάχα αρμήνευέ τους τ' άμυαλα φερσίματα να πάψουν,
με λόγια μαλακά μιλώντας τους' κι εκείνοι δε θ' ακούσουν,

280 τι κιόλα στέκεται από πάνω τους η μοίρα του θανάτου.
Κάτι άλλο τώρα εγώ θα σου 'λεγα και συ στα φρένα βαλ' το'
το νου μου ως η Αθηνά η πολύβουλη φωτίσει και σου γνέψω
με το κεφάλι, εσύ κατάλαβε, κι όσα άρματα πολέμου
στο αρχονταρίκι μέσα βρίσκονται να τα σηκώσεις όλα'

285 κι ως στη γωνιά της μέσα κάμαρας της αψηλής τα κρύψεις,
χωρίς ν' αφήσεις ένα, πλάνευε με λόγια τους μνηστήρες
γλυκά, καθώς αυτοί θωρώντας τα να λείπουν θα ρωτάνε:
„Τα πήρα απ' τους καπνούς και τα 'κρυψά' πια αλήθεια δε θύμιζαν
αυτά ο Οδυσσέας που άφηκε κάποτε να πάει της Τροίας τα μέρη'

290 η ανάσα της φωτιάς τους θάμπωσεν εδώ κι εκεί τη λάμψη —
κάτι χειρότερο! μου το 'βαλε στα φρένα ο γιος του Κρόνου'
φοβάμαι, απάνω στο μεθύσι σας καβγά μη στηστε ξάφνου
και χτυπηθείτε, και ντροσιάσετε και προξενιές και τάβλες'
τι αλήθεια αποτραβάει το σίδερο τους άντρες μοναχό του."

295 Και μόνο δυο σπαθιά στην κάμαρα και δυο κοντάρια κράτα
για μας, και δυο σκουτάρια, να 'χουμε στα χέρια να βαστούμε,
σα θα χυθούμε να τ' αρπάξουμε' κι εκείνων θα πλανέψει
τότε η Αθηνά κι ο βαθυστόχαστος ο Δίας μεμιάς τα φρένα.
Κάτι άλλο τώρα εγώ θα σου 'λεγα και συ στο νου σου βαλ' το'

300 δικός μου αν είσαι κι απ' το γαίμα μου, κανείς να μην το μάθει,
πως ο Οδυσσέας πια πίσω βρίσκεται στο σπίτι του' να ξέρει
μηδέ ο Λαέρτης θέλω τίποτε μηδέ ο χοιροβοσκός μας
μηδέ κι οι άνθρωποι στο παλάτι μας μηδέ κι η Πηνελόπη'
μονάχα εσύ κι εγώ, να μάθουμε ποια γνώμη οι σιλάβες έχουν.

305 Κι ακόμα λέω να δοκιμάσουμε τους σερνικούς μας δούλους,
ποιος μας φοβάται ακόμα μέσα του και σε τιμή μας έχει,
και ποιος δε μας μετρά, κι απήφησε και σένα, τέτοιος που 'σαι.»

Κι ο έμνοστος γιος του τότε στράφηκε κι απηλογιά του δίνει:
«Κύρη, θα 'ρθεί μια μέρα κάποτε, φαντάζομαι, να μάθεις

310 το φυσικό που κλείνω μέσα μου, μα απρόκοπος δεν είμαι.
Ωστόσο αυτό που λες, φαντάζομαι, συφερτικό δε θα 'ναι
σε μας τους δυό, γι' αυτό θα σου 'λεγα να το καλολογιάσεις.
Πολύν καιρό θα χάσεις άδικα στα ξώμερα γυρνώντας
να δοκιμάσεις κάθε δούλο μας' κι ωστόσο εκείνοι ανέγνοιοι

315 το βιος μας τρων στο σπίτι αδιάντροπα, χωρίς να το λυπούνται.
Όμως σωστό θαρρώ να μάθουμε των γυναικών τη γνώμη,
ποιες απόμειναν ακριμάτιστες και ποιες σε ξεψηφούνε.
Τους δούλους όμως δε θα το 'θελα γυρίζοντας τις μάντρες
να δοκιμάζουμε' κι αργότερα μπορεί να γίνει τούτο,

320

σημάδι ο Δίας ο βροντοσκούταρος αν σου 'χει δώσει αλήθεια.»

Τέτοια σταύρωναν συναλλήλως τους εκείνοι λόγια τότε'

το ἄρμενο ωστόσο, τον Τηλέμαχο που'χε απ' την Πύλο φέρει
και τους συντρόφους του ὅλους, ἔφτασε γυρνώντας στην Ιθάκη.
Κι ὅταν ἐκείνοι στο πολὺβαθο λιμάνι μέσα ἐμπηκαν,

325 ὅζω τράβηξαν το καράβι τους το μελανὸ στον ἄμμο,
και τα παιδόπουλα τα πέρφανα σήκωσαν τ' ἄρματά τους,
και στου Κλυτίου μετὰ κουβάλησαν τα δῶρα τα πανώρια,
κι ἓναν διαλλάλη τέλος ἔστειλαν στο σπῖτι του Οδυσσεά,
στην Πηνελόπη τα μαντάτα τους να πει τη μυαλωμένη,

330 πως ἦταν διάτα του Τηλέμαχου το πλοῖο να 'ρθεῖ στο κάστρο,
κι αὐτὸς θ' ἀπόμενε στα χτήματα, πια φόβο να μην ἔχει
ἡ ρήγισσα ἡ τρανή και τρέχουνε τα μάτια της ποτάμι.
Κι ὁ θεῖος χοιροβοσκὸς ἀντάμωσε τον κρᾶχτη, και τραβούσαν
ἴδιο ἀκριβῶς να φέρουν μῆνυμα κι οἱ δυο στην Πηνελόπη.

335 Κι ως φτάσαν στου θεϊκοῦ ρηγάρχη τους σε λίγο το παλάτι,
ὁ κρᾶχτης στάθηκε και φώναζεν ἐκεῖ μπροστά στις δούλες:
« Ἄκου, βασίλισσα, πια ἐδιάγειρεν ὁ γιος σου ἀπὸ την Πύλο!»
Μα ὁ θεῖος χοιροβοσκὸς ἐζύγωσε την Πηνελόπη πρῶτα
κι ἀπὸ κοντὰ του γιου της ἔλεγε το μῆνυμα για κείνη.

340 Μόλις της εἶπε ὅσα παρᾶγγειλεν ἐκεῖνος ἀκρη ως ἀκρη,
αυλὴ και ἀμαρες παρᾶτσε, στους χοῖρους να διαγείρει.

Μα τους μνηστήρες πίκρα ἐπλάκωσε βαριά και στενοχώρια,
κι απ' το παλάτι ἐβγήκαν, της αυλῆς τον τοῖχο προσπερνώντας,
κι ἀπόξω ἐκεῖ ἀπὸ την αὐλόπορτα σε συντυχιά κάθιζαν.

345 Κι ὁ Εὐρύμαχος, ὁ γιος του Πόλυβου, το λόγο εἶνα πρῶτος:
«Φίλοι, τρανὴ δουλειὰ ὁ Τηλέμαχος με τοῦτο το ταξίδι
σκάρωσε ἀπόκοτα, κι ας λέγαμε πως δε θα το τελέψει.
Μα ὁμπρὸς, καράβι μαύρο ας ρίζουμε, το πιο γοργό,
στο κύμα και κουπολάτες ας μαζώξουμε, χωρὶς καιρὸ να χάσουν

350 σε κείνους να μηνύσουν, γρήγορα ξοπίσω να διαγείρουν.»

Ακόμα ἐστέκουνταν ὁ λόγος του, κι ὁ Ἀμφίνομος, γυρνώντας
απ' το θρονί του, βλέπει τ' ἄρμενο μες στο βαθὺ λιμάνι,
την ὥρα τα πανιά που ἐμαΐναραν και τα κου πια κρατούσαν.
Με την καρδιά του τότε γέλασε και λέει στους συντρόφους του:

355

«Ἀνάγκη πια καμιὰ για μῆνυμα, πια ἐμπήκαν μέσα, να 'τους!
Απὸ θεὸ μπορεῖ να το 'μαθαν, μπορεῖ κι ατοῖ τους να 'δαν
να προσπερνᾷ μπροστά τους τ' ἄρμενο και πια δεν το πρόφταιναν.»

Σαν εἶπε τοῦτα, ἐκείνοι ἀσκώθηκαν και τρέξαν στο ἀιρογιάλι

και στη στεριά τράβηξαν γρήγορα το μελανό καράβι,

360 και τα παιδόπουλα τα πέρφανα σήκωσαν τ' άρματά τους.
Κι εκείνοι επήραν δρόμο, σύναξη στην αγορά να κάμουν,
κι άλλον κοντά τους, νιο για γέροντα, να κάτσει δεν άφηναν.
Κι ο γιος του Ευττείθη, ο Αντίνοος, μίλησε κι αναμεσά τους είπε:
«Ωχού, οι θεοί και πως τον γλίτωσαν του Χάρου ετούτον τώρα!

365 Τη μέρα βάρδιες στ' ανεμόδαρτα στέκονταν κορφοβούνια
κι όλο συνάλλαζαν κι ως βούλιαζεν ο γήλιος, δε μας είδε
μια νύχτα στη στεριά να υπνώνουμε' μες στο γοργό καράβι
ως τα χαράματα αλωνίζαμε το πέλαγο, καρτέρι
έχοντας στήσει στον Τηλέμαχο, να βρει το θάνατο του'

370 όμως την ιδίαν ώρα ένας θεός τον γύριζε στο σπίτι!
Καιρός πια εδώ να μελετήσουμε το μαύρο χαλασμό του,
να μη γλιτώσει πια ο Τηλέμαχος απ' τα δικά μας χέρια'
αν τούτος ζει, δεν το φαντάζομαι να βγει η δουλειά μας πέρα'
τι ατός του να σκεφτεί κι απόφαση να πάρει τώρα ξέρει'

375 κι ουδέ κι ο κόσμος την αγάπη του για μας ως πρώτα δείχνει.
Μα ελάτε, πριν αυτός σε σύναξη τους Αχαιούς καλέσει'
τι ν' απομείνει δε φαντάζομαι με σταυρωμένα χέρια'
βαρύς θα 'ναι ο θυμός του' στέκοντας μπρος σε όλους θα φωνάζει,
το μαύρο του χαμό πως κλώθαμε, μα πρόφτασε να φύγει.

380 Κι οι άλλοι, κακές δουλειές ακούγοντας, δε θα 'ρθουν λέω μαζί μας'
κακό κανένα μη μας κάνουνε και μας ξορίσουν όλους
μακριά απ' τη χώρα μας, σε αλλόξενους να τριγυρνάμε τόπους.
Πιο πριν το θάνατο στα ξώμερα να βρει, μακριά απ' το κάστρο
για και στο δρόμο, από τα χέρια μας, το βιος και τ' αγαθά του

385 μετά να μοιραστούμε, δίνοντας στη μάνα του μονάχα
και σε όποιον ταίρι θα την έπαιρνε το σπίτι να κάθονται.
Αν όμως δεν αρέσει ο λόγος μου και προτιμάτε εκείνος
να ζει κι ολάκερα να χαίρεται τα πατρικά του πλούτη,
όλοι μαζί πια ας μην ερχόμαστε τα ποθητά αγαθά του

390 να τρώμε ανέμπληστα' απ' το σπίτι του καθείς μας ας γυρέψει
με δώρα να την κάνει ταίρι του' κι εκείνη τότε ας πάρει
όποιον χαρίσει περισσότερα και της τον γράφει η μοίρα.»
Έτσι μιλούσε, κι όλοι απόμειναν και δεν έβγαζαν άχνα.
Το λόγο πήρε τότε ο Αμφίνομος κι αναμεσά τους είπε,

395

ο έμνοστος γιος του Νίσου του άρχοντα και του Άρητου τ' αγγόνι.
Μες στους μνηστήρες, που απ' τ' ολόκληρο, πολύσταρο Δουλίχι
εδώ είχαν έρθει, αυτός αφέντευε, και πιο στην Πηνελόπη

τα λόγια άρεσαν που της έλεγε' κακός μαθές δεν ήταν.
Και τότε μίλησε καλόγνωμος αναμεσό τους κι είπε:

400 «Θάνατο, φίλοι, στον Τηλέμαχο δε θα 'θελα να δώσω
είναι φριχτό γενιάς να χύνεται βασιλικιάς το γαίμα.
Κάλλιο πιο πρώτα να ρωτήσουμε και των θεών τη γνώμη'
κι αν οι χρησμοί το καλοδέχονται του Δία του τρισμεγάλου,
ατός μου θα του δώσω θάνατο και σας μαζί θα σπρώξω.

405 Μα αν οι θεοί δε θέλουν, θα 'λεγα τούτη η δουλειά να λείψει.»
Αυτά είπε ο Αμφινόμος, κι οι επίλοιποι στη γνώμη του συγκλίνουν.
Σηκώθηκαν ευτὺς και κίνησαν για του Οδυσσέα το σπίτι,
και μόλις φτάσαν, πήγαν κάθισαν στα μαγλινά θρονιά τους.

Η Πηνελόπη ωστόσο η φρόνιμη στοχάστηκε άλλα πάλε:

410 να βγει μπροστά στους παραδιάντροπους μνηστήρες, τι απ' τον κράχτη
το Μέδοντα, είχε μάθει, που άκουσε το τι βουλές υφαίνουν,
πως μες στο σπίτι εκεί λογάριζαν το γιο της να χαλάσουν.
Πήρε λοιπόν μαζί τις βάγιες της να πάει στο αρχονταρίκι'
και τους μνηστήρες σαν αντίκρισε των γυναικών το θάμα,

415 σε μια κολόνα δίπλα εστάθηκε της στεριάς στέγης, κι είχε
κρυμμένα ολόγουρα τα μάγουλα σε στραφτερή μαντίλα,
και στον Αντίνοο τέτοια μίλησε μαλώνοντας τον κι είπε:
«Άνομε Αντίνοε, κακομήχανε! κι ο κόσμος στην Ιθάκη
να σε θαρρεί τον πρώτο ανάμεσα στους συνομήλικους σου

420 στα λόγια και στο νου, μα, ως φαίνεται, ποτέ δεν ήσουν τέτοιος!
Δαιμονισμένε, του Τηλέμαχου το θάνατο τι κλώθεις,
και τους ικέτες πως δε σέβεσαι, που ο Δίας τους διαφεντεύει;
Κρίμα μεγάλο είναι ένας άνθρωπος του άλλου κακό να κλώθει.
Για τον πατέρα σου δεν άκουσες, που απ' του λαού το φόβο

425 έτρεξε ικέτης στο παλάτι μας; του 'χαν θυμό μεγάλο,
το με Ταφιώτες τα συνταίριαζε, τη γη να διαγουμίσουν
των Θεσπρωτών, κι αυτοί αγανάχτησαν, κι ήταν δικοί μας φίλοι'
και θέλαν να του δώσουν θάνατο, να σκίσουν την καρδιά του,
κι ακόμα το πολυπεθύμητο βαρύ του βιος να φανέ'

430 και μοναχά ο Οδυσσέας τους κράτησε, τη φόρα κόβοντας τους.
Τώρα του τρως το σπίτι απλέρωτα, το ταίρι του γυρεύεις,
και στον υγιό του δίνεις θάνατο και μένα πίκρες δίνεις.
Σταμάτα πια, και στους επίλοιπους να σταματήσουν μίλα!»

Κι ο Ευρύμαχος, ο γιος του Πόλυβου, της αποκρίθη κι είπε:

- 435 «Κουράγιο, Πηνελόπη φρόνιμη, του Ικάριου θυγατέρα!
Θέλω για τούτα να μη γνοιάζεσαι καθόλου στην καρδιά σου'
άντρας δεν είναι κι ουδέ βρίσκεται κι ουδέ ποτέ θα γένει,
που χέρι απάνω στον Τηλέμαχο θ' απλώσει, τον υγιό σου,
ενώ όσο ζω κι όσο τα μάτια μου τη γης θωρούν ετούτη.
- 440 Το λόγο που θα πω αφουγκράσου τον, τι σίγουρα θα γένει:
ευτύς θ' αναβρυσίσει το αίμα του τρογύρα απ' το δικό μου
κοντάρι' τι κι εγώ στα γόνατα του καστροπολεμίτη
έχω Όδυσσέα καθίσει, ως μου 'βαζε ψητό στα χέρια κρέας,
και κόκκινο στα χείλη μου 'φερνε κρασί να πιώ' για τούτο
- 445 πιότερο απ' όλους τον Τηλέμαχο μες στην καρδιά τον έχω.
Κι ουδέ και να 'χει φόβο, θάνατο πως θα 'βρει απ' τους μνηστήρες'
μα αν είναι να 'ρθει απ' τους αθάνατους, αυτόν δεν τον ξεφεύγει.»

Έτσι την γιάρδιωνε, κι ας έκλωθε μονάχος του το φόνο.
Κι αυτή γυρνώντας κι ανεβαίνοντας στα λιόφωτα τ' ανώγια

- 450 τον Οδυσσέα θυμήθη κι έκλαιγε, τον άντρα της, ωσόπου
της έχυσε η Αθηνά η γλαυκόματη γλυκό στα μάτια γύπνο.

Είχε βραδιάσει, ο θείος σαν έφτασε χοιροβοσκός να σμίξει
τον Οδυσσέα και τον Τηλέμαχο, που σύνταζαν το δείπνο,
μονοχρονιάρη χοίρο σφάζοντας. Κι ήρθε η Αθηνά η Παλλάδα

- 455 και στου Λαέρτη δίπλα εστάθηκε το γιο, τον Οδυσσέα,
και τον ξανάκανε, χτυπώντας τον με το ραβδί της, γέρο,
και ρούχα στο κορμί του φόρεσε λερά, ο χοιροβοσκός του
να μη τον δει κι ανανογιώντας τον το μυστικά δεν κρύψει,
μονάχα τρέξει και στη φρόνιμη το πει την Πηνελόπη.
- 460 Και πρώτα μίλησε ο Τηλέμαχος κι αυτά τα λόγια του 'πε:
«Καλώς το θείο τον Εύμαιο! Γρίκησες κανένα νέο στη χώρα;
Οι πέρφανοι μνηστήρες διάγειραν απ' το καρτέρι τάχα, για ακόμα
τριγυρνούν φυλάγοντας ποιάν ώρα θα γυρίσω;»

Εύμαιε, και συ του απηλογήθηκες, χοιροβοσκέ, και του πες:

- 465 «Γι' αυτά που τώρα λες δε γνοιάστηκα διαβαίνοντας το κάστρο
κανέναν να ρωτήσω' μ' έβιαζε μαθές πολύ η ψυχή μου
μιαν ώρα αρχύτερα το μήνυμα να πάω και να διαγείρω.
Μα κάποιον βρήκα απ' τους συντρόφους σου γοργό μαντατοφόρο,
τον κράχτη, που 'φερε στη μάνα σου το μήνυμα σου πρώτος.

470

Κι ακόμα κάτι, με τα μάτια μου που το 'χω δει, κατέχω'
καθώς γυρνούσα πίσω, βρέθηκα στου Ερμή που λεν το λόφο,

πάνω απ' την πόλη, κι ως αγνάντεψα, θωρώ καράβι ξάφνου
γοργό να μπαίνει στο λιμάνι μας με πλήθος άντρες μέσα,
και να 'ναι φορτωμένο δίδυτα κοντάρια και σκουτάρια'

475 και τότε αυτοί πως είναι απείκασα, μα σίγουρος δεν είμαι.»

Αυτά είπε, κι ο αντρειανός Τηλέμαχος γυρνάει με χαμογέλιο,
κρυφά απ' τον Εύμαιο, στον πατέρα του, κοιτώντας τον στα μάτια.
Κι απ' τις δουλειές τους μόλις σχόλασαν κι ετοίμασαν τις τάβλες,
έτρωγαν, κι είχαν, ως εταίριαζε, καθείς το μερτικό του.

480 Και σύντας του πιστού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,
στην κλίνη επλάγιασαν και φράθηκαν την άγια του ύπνου χώρα.

Ομήρου Οδύσσεια - ρ

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδη

- Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,
17- κάτω απ' τα πόδια του ο Τηλέμαχος, του θεϊκού Οδυσσέα
ο γιος, επέρασε τα σάνταλα τα καλοκαμωμένα,
κι ως το γερό κοντάρι εφούχτωσε, που του 'ρχονταν στο χέρι,
5 στον Εύμαιο γύρισε και μίλησε, κινώντας για τη χώρα:

«Παππουλη, εγώ στη χώρα, η μάνα μου για να με δει, πηγαίνω'
δεν το φαντάζομαι πρωτύτερα να πάφει να χτυπιέται
και να στενάζει και να γόζεται πικρά, τον ίδιο εμένα
πριν δει αντικρύ της' όμως άκουσε τους ορισμούς μου τώρα:

10 Τον όμοφο τον ξένο οδήγα τον στο κάστρο, το φαγί του
να ζητιανέφει, κι ας προσδέχεται ψωμί, κρασί μια κούπα
απ' όποιον δίνει' εγώ δε γίνεται τον κάθε που θα μου 'ρθει
να τον φορτώνουμαι' τα βάσανα που με παιδεύουν φτάνουν.
Τον ξένο τώρα αν κακοκάρδισαν τα λόγια μου, δικιά του

15 θα 'ναι ζημιά' τι απ' όλα πιότερο μου αρέσει η αλήθεια εμένα!»

Τότε ο Οδυσσέας ο πολυκάτεχος του απηλογήθη κι είπε:
«Κι εγώ να μείνω εδώ, καλόπαιδο, δε λογαριάζω' κάλλιο,
παρά στα ξώμερα, ένας ζήτουλας στη χώρα το ψωμί του
να ζητιανεύει, κι όποιος άνθρωπος θελήσει, θα μου δώσει'

20 δεν είναι πια μαθές τα χρόνια μου να κάθουμαι σε μάντρες

κι όποια δουλειά προστάζει ο αφέντης μου, να τρέχω να την κάνω.
Τράβα εσύ τώρα, κι ως τον πρόσταξες, θα με οδηγήσει ετούτος,
στη σκία σα νιώσω πως επύρωσα κι έχει ξεστάνει ο γηλιός'
φορώ, όπως βλέπεις, παλιοκούρελα' θα με αφανίσει η πάχνη,

25 φοβούμαι, της αυγής, και λέγατε πως είναι η χώρα αλάργα.»

Αυτά μιλούσε, κι ο Τηλέμαχος από τη μάντρα εβγήκε
με πόδια γρηγορά, συγκλώθοντας καιά για τους μνηστηρες.
Και μόλις ήρθε στο πολύκοσμο παλάτι, το κοντάρι
που εκράτει στην κολόνα ανάγειρε την αψηλή να στέκει,

30 και μπήκε μέσα δρασκελίζοντας το πέτρινο κατώφλι.

Η Ευρύκλεια η βάγια τον αντίκρισε μπροστά της πρώτη απ' όλους,
στα σκαλιστά θρονιά όπως έστρωνε προβιές, κι ευτύς εκχύθη
θρηνώντας πάνω του κι οι επίλοιπες γυναίκες σκιάβες,
όσες είχε ο Οδυσσέας ο καρτερόψυχος, τρογύρα μαζωχτηκαν

35 και με φιλιά τον καλωσόριζαν στην κεφαλή, στους ώμους.
Κι εκείνη, η Πηνελόπη η φρόνιμη, το γυναικίτη άφηκε,
κι ήρθε παρόμοια με την Άρτεμη για τη χρυσή Αφροδίτη'
με τα βραχιόνια της αγκάλιασε το γιο της δακρυσμένη,
και στο κεφάλι τον εφίλησε, στα δυο πανώρια μάτια,

40 και τέτοια κλαίοντας ανεμάρπαστα κινούσε λόγια ομπρός του:
«Ήρθες, γλυκό μου φως, Τηλέμαχε! Δεν το 'λεγα ποτέ μου
πως θα σε δώ ξανά, μια κι έφυγες στην Πύλο με καράβι
κρυφά μου, αθέλητα μου, ο κύρης σου τι απόγινε να μάθεις.
Τώρα τα που 'δες με τα μάτια σου, σωστά μολόγα μου τα.»

45 Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά της δίνει:
«Αχ, μην κινάς το θρήνο, μάνα μου, και την καρδιά στα στήθη
μη μου ταράξεις, μια και ξέφυγα το μαύρο χαλασμό μου.
Μονάχα πάρε πλύσου κι άλλαξε σκουτιά καθαρία πρώτα,
κι ανέβα με τις βάγιες έπειτα στο ανώι και προσευχήσου,

50 και τάξε σε όλους τους αθάνατους τρανές θυσίες να κάνεις,
ο Δίας αν δώσει να 'ρθει εγδίκηση για τούτα κάποια μέρα.
Ωστόσο εγώ θα πάω στην αγορά, τον ξένο να καλέσω,
που ήρθε μαζί μου, εκείθε ως έφευγα γυρνώντας στην Ιθάκη.
Με τους ισόθεους τους συντρόφους μου που μπρος τον έχω στείλει

55 κι ως να 'ρθω εγώ, του Πείραιου ζήτησα να τον φιλοκονέψει

στο σπίτι το δικό του πρόθυμα, τιμώντας τον ως πρέπει.»

Είπε ο Τηλέμαχος, κι ο λόγος του δεν πήγε κατ' ανέμου'
ευτύς εκείνη ως πλύθη κι άλλαξε σκουτιά καθάρια πρώτα,
έταζε σε όλους τους αθάνατους τρανές θυσίες να κάνει,

60 ο Δίας αν έλεε να 'ρθει εγδίκηση για τούτα κάποια μέρα.

Ωστόσο κίνησε ο Τηλέμαχος και βγήκε απ' το παλάτι
κρατώντας το κοντάρι. Πίσω του γοργοί δυο σκύλοι ακλούθουν
και ως η Αθηνά με χάρη αθάνατη τον περεχούσε ανέριο,
ο κόσμος γύρω τον καμάρωνε, καθώς περνούσε ομπρός του.

65 Κι ήρθαν τρογύρα του κι οι πέρφανοι μνηστήρες και του λέγαν
λόγια γλυκά, και μες στα φρένα τους κακό του μελετούσαν
μα εκείνος να ξεφύγει κοίταζε την πλήθια συντροφιά τους.
Καθόταν ο Αλιθέρσης, ο Άντιφος κι ο Μέντορας πιο πέρα,
που από παλιά τους είχε συντρόφους, κληρονομιά του κύρη'

70 κι ως έκατσε κοντά τους, έπιασαν να τον ρωτούν εκείνοι.

Πάνω στην ώρα ο Πείραιος ζύγωσε, τρανός κονταρομάχος,
στην αγορά τον ξένο φέρονοντας μες απ' την πόλη' αμέσως
κοντά τους έτρεξε ο Τηλέμαχος, χωρίς καιρό να χάσει.
Πρώτος το λόγο ο Πείραιος κίνησε κι αυτά τα λόγια του 'πε:

75 «Να πεις στις σιλάβες σου, Τηλέμαχε, να 'ρθουν στο αρχοντικό μου
τα δώρα που ο Μενέλαος έδωκε να σου γυρίσω πίσω.»

Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:
«Πως όλα τούτα θα τελέψουνε, ποιος, Πείραιε, το κατέχει; —
κρυφά αν δε με σκοτώσουν οι άνομοι μνηστήρες εδώ μέσα,

80 για να μοιράσουν συνάλληλος τους τα πατρινά μου πλούτη.
Παρά απ' αυτούς κανείς, καλύτερα τα δώρα κρατά ατός σου
και χαιρου τα' μα αν όμως θάνατο και χαλασμό τους δώκω,
τρανή χαρά κι οι δυο που θα 'χουμε στο σπίτι να τα φέρεις!»

Είπε, και πήρε τον πολύπαθο τον ξένο στο παλάτι'

85 και μόλις έφτασαν στο σπίτι του το καλοκαμωμένο
κι αφήσαν πάνω στα καθίσματα τις χλαίνες που φορούσαν,
σε καλοσκαλισμένους μπήκανε για να λουστούν λουτήρες.
Κι αφού τους λούσαν και τους άλειψαν με μύρο οι παρακώρες
και στο κορμί σγουρές τους φόρεσαν χλαμύδες και χιτώνες,

90 απ' τους λουτήρες βγήκαν έπειτα και σε θροنیά κάθιζαν.

Μια παρακώρη τότε τρέχοντας νερό σε στάμνα φέρνει,
χρυσή, πανώρια, κι από κάτω της ένα αργυρό λεγέρι,
για να πλυθούν, κι ομπρός τους άπλωσε στραφταλιστό τραπέζι.
Ψωμί κι η σεβαστή κελάρισσα τους κουβαλάει, και πλήθος

95 φαγιά απιθώνει, απ' ό,τι βρέθηκε καλό φιλεύοντάς τους.
Αντίκρου, σε θρονί, κι η μάνα του καθίζει, στου αντρωνίτη
πλάι μια κολόνα, φιλογνέθοντας μαλλί στην αλακιάτη.
Κι αυτοί στα ετοιμασμένα αντίκρου τους φαγιά τα χέρια άπλωσαν
και σύντας του πιοτού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,

100 κινούσε η Πηνελόπη η φρόνιμη το λόγο πρώτη κι είπε:
«Λογιάζω, είναι καιρός, Τηλέμαχε, στο ανώι ν' ανέβω απάνω
και να πλαγιάσω στο κρεβάτι μου το πολυστέναχτό μου,
το μουσκεμένο από τους θρήνους μου, τόσος καιρός που edιάβη,
αφώντας ο Οδυσσέας εκίνησε να πάει στην Τροία. Πριν στρέψουν

105 ωστόσο εδώ οι μνηστήρες οι άνομοι, πως το βαστάς το που 'χεις
τυχόν ακούσει για τον κύρη σου να μη μου φανερώνεις;»

Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά της δίνει:
«Την πάσα αλήθεια από το στόμα μου θ' ακούσεις τώρα, μάνα'
στην Πύλο ως πήγαμε, τον Νέστορα να ιδώ το στρατολάτη,

110 με δέκτη αυτός στο αφηλοτάβανο παλάτι του με αγάπη
και με γνοιαζόταν, όπως γνοιάζεται πατέρας τον υγιό του,
που από τα ξένα μόλις έφτασε μετά από πλήθος χρόνια'
τόσο κι οι γιοί του οι πολυδόξαστοι κι ατός του με γνοιάζονταν.
Μα του Οδυσσέα του καρτερόψυχου μαντάτο από κανέναν

115 θνητό δεν είχε ακούσει, αν πέθανε για αν ζούσε ακόμα κάπου.
Γι' αυτό και στο Μενέλαο μ' έστειλε με στέριο αμάξι κι άτια,
στου Ατρέα το γιο τον κονταρόχαρο' κι αντίκρισα εκεί πέρα
και την Ελένη την αργίτισσα, που απ' αφορμή της μύρια
τυράννια απ' των θεών το θέλημα και Τρώες κι Αργίτες σύραν.

120 Κι αμέσως έπειτα ο βροντόφωνος Μενέλαος με ρωτούσε,
σαν ποια στη θεία τη Λακεδαίμονα μ' είχε φερμένο ανάγκη.
Κι όπως εγώ του ξαφηγήθηκα την πάσα αλήθεια τότε,
εκείνος τέτοια μου αποκρίθηκε κι αυτά τα λόγια μου 'πε:
„ Πω πω, σε τίνος λιονταρόκαρδου την κλίνη αντρός αλήθεια

125

θέλησαν να πλαγιάσουν άνθρωποι δειλοί κι τιποτένιοι!
Πως μια αλαφίνα λιόντα ανήμερου πατάει τα δασοτόπια,
τα νιόγεννά της βυζανιάρικα λαφάρικα να κοιμίσει,
και ξεκινάει μετά γυρεύοντας βοσκή στα καταράχια

και στα χλωρά φαράγγια' κι άξαφνα στην κοίτη του γυρνώντας

- 130 άσκημο ο λιώντας δίνει θάνατο σ' αυτήν και στα παιδιά της—
όμοια άσκημο θα δώσει θάνατο σε κείνους ο Οδυσσέας.

Να 'ταν, πατέρα Δία κι Απόλλωνα και συ Αθηνά, και τώρα
καθώς και τότε στην καλόχτιστη τη Λέσβο, εκεί που μόλις
τον αντροκάλεσαν, επάλεψε με το Φιλομηλείδη,

- 135 και καταγής μεμιάς τον έστρωσε, κι όλοι οι Αχαιοί χάρηκαν!
Τέτοιος και τώρα εδώ να γύριζε να σμίξει τους μνηστήρες,
πικρός ο γάμος θα τους έβγαине, γοργός ο θάνατος τους!
Για τούτα τώρα που με ρώτησες και με παρακαλιέσαι,
φευτιές δε θα σου πω ξεφεύγοντας μηδέ θα σε γελάσω'
140 τα λόγια του θαλασσογέροντα του αλάθευτου, όσα μου 'πε,
θ' ακούσεις' δε θα κρύψω τίποτα μηδέ θ' αποσκεπάσω'
σ' ένα νησί τον είδε, μου 'λεγε, σε μιας ξωθιάς το σπίτι,
στης Καλυψώς, να σέρνει βάσανα' δικό της τον κρατούσε,
αθέλητά του, κι ουδέ δονούνταν να ιδεί ξανά πατρίδα'
145 δεν είχε πια μαθές πολύνκουπα καράβια και συντρόφους,
στη ράχη την πλατιά της θάλασσας μαζί τους να τον πάρουν.
Τέτοια ο Μενέλαος, ο περίλαμπρος υγιός του Ατρέα, μιλούσε.
Κι εγώ σαν τέλεψα, ξεκίνησα, κι οι αθάνατοι μου στείλαν
πρίμον αγέρα, προβοδώντας με στη γη την πατρική μου.»
150 Αυτά είπε, κι εκείνης ταράχτηκε βαθιά η καρδιά στα στήθη.

Κι ο Θεοκλύμενος της μίλησεν ο θεοδιωματάρης:
«Του αρχοντικού Οδυσσέα συντρόφισσα, κυρά μου τιμημένη,
το λόγο μου άκουσε, τι θα 'θελα τα που δεν ξέρει τούτος
εγώ να προφητέψω αλάθευτα, χωρίς να σου τα κρύψω:

- 155 Πρώτος ο Δίας ας είναι μάρτυρας και της φιλιάς η τάβλα
και του Οδυσσέα το τζάκι του άψεγου, που edέχτη εμέ τον ξένο,
πως ο Οδυσσέας στο χώμα βρίσκεται το πατρικό του κιόλας'
θες καθιστός, θες τριγυρίζοντας για τις δουλειές να μάθει
ρωτάει τις άνομες, και θάνατο για τους μνηστήρες κλώθει'
160 τι είδα σημάδι απ' όρνιο αντίκρυ μου, και το 'πα και, στο γιο σου,
στο καλοκούβεργο καράβι του καθώς καθόμουν μέσα.»

Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη του απηλογήθη κι είπε:
«Αμποτε, ξένε, αυτός ο λόγος σου σωστός να βγει ως την άκρη!
Θα 'βλεπες τότε την αγάπη μου και πόσα θα χαϊρόσουν

165 δώρα από μένα, να σε βλέπουνε και να σε μακαρίζουν.»

Τέτοια μιλούσαν συναλλήλως τους εκείνοι, κι οι μνηστήρες
την ώρα τους περνούσαν παίζοντας και ξεσυνεριζόνταν
μπρος στου Οδυσσέα το αρχοντοπάλατο με δίσκους, με κοντάρια,
στο πατημένο σιάδι, όπου 'παιζαν, οι αδιάντροποι, και πρώτα.

170 Η ώρα για γιόμα ωστόσο σήμανε, κι απ' τα χωράφια ολούθε
εκείνοι πάντα που τα γνοιάζουνταν τα ζα λαλούσαν πίσω.
Τότε τους μίλησεν ο Μέδοντας, τι από τους κράχτες τούτος
τους άρεσε και τους παράστεκε, σαν κάθουνταν στην τάβλα:
«Άγουροι, αφού συνεριστήκατε και φράδηκε η καρδιά σας,

175 το γιόμα τώρα να συντάξουμε στο σπίτι μέσα ελάτε'
στην ώρα πάνω δέν είναι άσκημο να βρεις να γιοματίσεις.»

Είπε, και σύγκλιναν στα λόγια του κι ασκώθηκαν να φύγουν
και στο παλάτι μόλις έφτασαν το αρχοντοκαμωμένο
κι αφήκαν πάνω στα καθίσματα τις χλαίνες που φορούσαν,

180 πήραν τρανά κριάρια κι έσφαζαν, καλοθρεμμένες γίδες,
χοίρους παχιούς και μια που διάλεξαν γελάδα απ' το κοπάδι,
το γιόμα να συντάξουν θέλοντας. Ωστόσο κι ο Οδυσσέας
κι ο θεός χοιροβοσκός στα ξώμερα κινούσαν για τη χώρα.
Γυρνώντας ο Εύμαιος τότε μίλησε, στους δούλους μέσα ο πρώτος:

185 «Έτσι λοιπόν, στη χώρα, ξέने μου, να πας ποθεί η καρδιά σου,
σήμερα ακόμα; Αυτό με πρόσταξε κι ο αφέντης μου, κι ωστόσο
κάλλιο θα το 'χα εγώ να σ' άφηνα να μας φυλάς τη μάντρα.
Μα τον φοβούμαι και τον σέβουμαι' μπορεί μετά μαζί μου
να ξοργιστεί, κι είναι το μάλωμα βαρύ των αφεντάδων.

190 Μον' έλα τώρα, δρόμο ας πάρουμε' πια έχει τσακίσει η μέρα,
κι αν μας επρόφτανε το σούρικο, φοβούμαι, θα κρυσώσεις.»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος του μίλησε Οδυσσέας:
«Κι εγώ το ξέρω, το κατάλαβα, νογώ την προσταγή σου,
μονάχα ας ξεκινάμε, κι άνοιγε το δρόμο εσύ μπροστά μου.

195 Κι ένα στείλιάρι δωσ' μου, αν σου 'τυχε να 'χεις κομμένο κάπου,
για ν' ακουμπώ, γιατί είναι, λέγατε, κακόβολος ο δρόμος.»

Είπε, και πέρασε στους ώμους του το βρώμικο σακούλι,
που ήταν ολότρυπο και κρέμουνταν από σκιοινί, κι ως πήρε
ραβδί απ' τον Εύμαιο που τον βόλευε, κινούσαν για τη χώρα,

200 κι οι άλλοι βοσκοί κι οι σκύλοι απόμεναν για να φυλάν τη μάντρα.

Οδηγημένος απ' το δούλο του τραβούσε ο ρήγας, κι είχε
την όψη ψωμοζήτη, γέροντα και λεροφορεμένου,
και στο ραβδί ακουμπούσε, κι έζωναν ξεφτίδια το κορμί του.

Το κακοτράχαλο ως κατέβηκαν στρατί κι είχαν σιμώσει

- 205 στη χώρα πια, στη βρύση φτάνοντας την ομορφοχτισμένη,
τη γάργαρα, ουθέ ο κόσμος έπινε νερό — την είχαν χτίσει
ο Ίθακος, λένε, κι ο Πολύχτορας κι ο Νήριτος' τρογύρα
δάσο ιερό από λευκές φύτρωνε νερόχαρες, που έκαναν
κύκλο σωστό, και κάτω κρούσταλλα χύνονταν τα νερά της
- 210 ψηλά από το γκρεμό, κι υψώνουνταν βωμός κατάκορφα του
στις Νεροκόρες, όσοι διάβαιναν θυσία να τους προσφέρουν —
εκεί ο Μελάνθιος τους αντάμωσε με δυο βοσκούς μαζί του,
του Δόλιου ο γιος, απ' τα κοπάδια του τις πιο παχιές του γίδες
λαλώντας, οι μνηστήρες να 'χουνε στο γιόμα τους να τρώνε.
- 215 Κι όπως τους είδε, πρώτος μίλησε, βαριά αποπαίρνοντάς τους,
άπρεπα, αδιάντροπα, και χόχλασαν τα στήθη του Οδυσσέα:
«Ο ένας αγύρτης, κοίτα, δεύτερο μαζί του σούρνει αγύρτη!
Όμοιος τον όμοιο! Τους ζευγάρωσε πάλι ο θεός, ως πάντα!
Που πας με αυτά τα βρωμογούρουνα, χοιροβοσκέ χαμένε,
- 220 τον ανεβάσταγο το ζήτουλα, των τραπεζιών τη λέπρα;
Σε πόσες πόρτες τώρα στέκοντας την πλάτη του θα ξύνει,
ζητώντας ένα ξεροκόμματο, κι όχι σπαθιά ή λεβέτια!
Αν μου τον έδινες, βλεπάτορα στη στάνη να τον βάλω,
να κουβαλάει κλαριά στα ρίφια μου, τη μάντρα να σαρώνει,
- 225 απ' το τυρόγαλο που θα 'πινε θα σφίγγαν τα μεριά του.
Όμως κακόμαθε, δεν του 'ρχεται να πιάσει να δουλεύει'
το 'χει καλύτερο, την άπατη κοι πια του για να θρέψει,
να τριγυρίζει ζητιανεύοντας σκυφτός μπροστά στον κόσμο.
Πάνω σε τούτο κάτι θα 'λεγα, που σίγουρα θα γένει:
- 230 Αν στου Οδυσσέα του αρχοντογέννητου πατήσει το παλάτι,
πλήθος απάνω στο κεφάλι του σιαμνιά απ' αντρίκια χέρια
θα πεταχτούν, κι ως θα του ρίχνονται, θα σπάσουν τα πλευρά του.»

Είπε, κι ο ανέμυαλος τον κλώτσησε στο γοφό προσπερνώντας
μ' ένα του πήδημα, μα ασάλευτος κρατήθηκε ο Οδυσσέας,

235

κι ουδ' όξω απ' το στρατί τινάχτηκε' για μια στιγμή εστοχάστη
με το ραβδί χιμώντας πίσω του να πάρει τη ζωή του,
για ασκώνοντάς τον το κεφάλι του στο χώμα να βροντήξει'

υπομονεύτη και κρατήθηκε' μα ο θείος χοιροβοσκός του
τον αποπήρε και σηκώνοντας τα χέρια ευκήθη κι είπε:

240 «Κόρες του Δία, της βρύσης οι Ξανθιές, σε χρόνια περασμένα
αν ο Οδυσσέας μεριά σας έκαψεν αρνίσια για γιδίσια
σε ξίγκι μέσα, τώρα ακούσετε την πεθυμιά μου ετούτη:
Να 'φτανε εκείνος, από αθάνατο θεό φερμένος πίσω,
κι όλα σου τούτα τα καμώματα θα τ' ανεμοσκορπούσε.

245 Τώρα τα δείχνεις και κορδώνεσαι και τριγυρνάς τη χώρα
κι αφήνεις τα κοπάδια ανίκανοι βοσκοί να τ' αφανίζουν.»

Κι ο Μελανθέας γυρνώντας μίλησεν, ο γιδολάτης, κι είπε:
«Ωχού μου, για άκου λόγια πібουλα που ξεστομίζει ο σκύλος!
Μα κάποτε σε καλοκούβερτο καράβι απ' την Ιθάκη

250 αλάργα θα τον πάω για πούλημα, περίσσια κέρδη να 'χω.
Ο ασημοδόξαρος Απόλλωνας, και σήμερα μακάρι,
για κι οι μνηστήρες τον Τηλέμαχο να σκότωναν στο σπίτι,
ως είναι αλήθεια πως ο κύρης του μακριά στα ξένα εχάθη.»

Σαν είπε τούτα, τους παράτησε να σιγοπερπατούνε,

255 και κίνησε να φτάσει γρήγορα στου ρήγα το παλάτι'
κι ως μπήκε μέσα, πήγε άθισε μαζί με τους μνηστήρες,
αντικριστά με τον Ευρύμαχο, που απ' όλους πιο αγαπούσε.
Κι ευτὺς οι τραπεζάροι απίθωσαν μερίδα κρέας μπροστά του,
μετά κι η σεβαστή κελάρισσα ψωμί να φάει του φέρνει.

260 Σε λίγο κι ο Οδυσσέας επρόβαλε με το χοιροβοσκό του,
μα όπως ο Φήμιος το τραγούδι του κινούσε και στ' αφτιά τους
έφτασε ξάφνου ο αχός της βαθουλής κιθάρας του, στάθηκαν
τότε ο Οδυσσέας στον Εύμαιο μίλησε, το χέρι αρπάζοντας του:
«Εύμαιε, το σπίτι τούτο τ' όμορφο λέω του Οδυσσέα πως θα 'ναι'

265 θα το ξεχώριζες ανέκοπα και μες σε πλήθος άλλα.
Το 'να με τ' άλλο ιδές τα χτίσματα πως δένουν, κι έχει τοίχο
σαμαρωτόν η αυλή περίγυρα, και σίγουρες τις πόρτες
τις δίφυλλες' κανείς δε δύνεται μεβιάς να τις πατήσει.
Μέσα άντρες απεικάζω κάθονται πολλοί και ξεφαντώνουν

270 τι η κνίσα ολούθε γύρω απλώνεται, κι ακούγεται η κιθάρα
τρογύρα, που οι θεοί συντρόφισσα την έκαμαν της τάβλας.»

Εύμαιε, και συ του απηλογήθηκες, χοιροβοσκέ, και του 'πες:
«Καλά το γνώρισες! Ανέμυαλος σε τίποτα δε δείχνεις!
Μον' έλα, εδώ το τι θα κάνουμε μαζί να στοχαστούμε'

275 έμπα, σα θες, στ' αρχοντοκάμωτο παλάτι τώρα πρώτος
και τους μνηστήρες σύρε αντάμωσε, κι εγώ απομένω πίσω'
για, αν προτιμάς, εδώ περίμενε, κι εγώ μπροστά πηγαίνω.
Μα μην αργείς' απόξω αν σ' έβλεπε κανείς, μη σε χτυπήσει
για και μη ρίξει κάτι απάνω σου' το λόγο μου στοχάσου!»

280 Κι ο αρχοντογέννητος, πολύπαθος του μίλησε Οδυσσέας:
«Κι εγώ το ξέρω, το κατάλαβα, το νιώθω τι γυρεύεις'
μα εσύ να πας πιο πρώτα θα 'θελα, κι εγώ να μείνω πίσω.

Αμάθητος από ριζίματα κι από χτυπιές δεν είμαι!
Βαστά η καρδιά μου, τι έχω βάσανα πολλά τραβήξει ως τώρα

285 μες σε πολέμους και σε πέλαγα' ας πάει κι αυτό με τ' άλλα!
Μα πως να κρύψεις την αχόρταγη κοι πια ύ σου φωνάζει,
ανάθεμα τη; Πόσα βάσανα γι' αυτή δε σέρνει ο κόσμος!
Γι' αυτήν και τ' άρμενα αρματώνουνται τα καλοζυγιασμένα,
πάνω απ' τα πέλαα στους αντίμαχους τη συφορά να φέρουν.»

290 Έτσι μιλούσαν συναλλήλως τους εκείνοι οι δυό, και τότε
αφτιά και κεφαλή ανασήκωσε, κει που 'ταν πλαγιασμένος,
ο Άργος ο σκύλος' τον μεγάλωνε, πριχού στην Τροία την άγια
φύγει ο Οδυσσέας ο καρτερόψυχος, μα δεν τον χάρηκε, όχι!
Στα πρώτα χρόνια οι νιοί τον έπαιρναν αγριμολδοι μαζί τους,

295 λαγούς, ζαρκιάδια κι αγριοκάτσικα να κυνηγούν κατόπι,
σαν είχε πια μισέψει ο αφέντης του, μες στην κοπριά την πλήθια
των μουλαριών τον παραπέταξαν και των βοδιών, που απόξω
απ' την αυλόπορτα σωριάζουνταν, οι δούλοι ως να την πάρουν
για του Οδυσσέα τ' αμπελοχώραφα, το χώμα να φουσκίσουν.

300 Κει πάνω ο σκύλος ο Άργος κοιτούνταν, τσιμπούρια φορτωμένος'
μα ξάφνου, μπρος του μόλις ένωσε τον Οδυσσέα να στέκει,
μεμιάς τα δυο του αφτιά κατέβασε κουνώντας την ουρά του,
μα στον αφέντη του σιμότερα πια δε βαστούσε να 'ρθει..
Κι αυτός, την όψη αλλού γυρίζοντας, εσφούγγιξε ένα δάκρυ,

305 τον Εύμαιο ξεγελώντας εύκολα, και τούτα τον ρωτούσε:
«Έτειο σκυλί πολύ παρ'άξενο να το 'χουν πεταμένο
μες στις κοπριές' αλήθεια, έχει όμορφο σκαρί, μα δεν κατέχω
εξόν την ομορφιά και γρήγορα, πα πια , τα πόδια αν είχε.
Μπας κι ήταν απ' αυτά που τριγυρνούν στις τάβλες των αρχόντων

310

και που αν οι αφέντες τους τα γνοιάζονται, τα θέλουν για στολίδι;»

Εύμαιε, και συ του απηλογήθηκες, χοιροβοσκέ, και του 'πες:

«Είναι του αντρὸς, μακριὰ που εχάθηκε στα ξένα, ο σκύλος τούτος'
την ἴδια τώρα να 'χε ανάκαρα και το κορμί σαν τότε,
που εκείνος το άφηκε μισεύοντας κατὰ της Τροίας τα μέρη,

315 τη δύναμή του θα καμάρωνες και τα γοργά του πόδια.

Κανένα αγρίμι δέ του γλίτωνε στα πιο βαθιά του δάσου,
σαν το 'στρωνε μπροστά, τι του 'βρισκε μεμιάς ξανά τ' αχνάρια.
Μα τώρα δυστυχάει, του χάθηκε το αφεντικό στα ξένα,
δεν το φροντίζουν πια οι γυναίκες μας στην τόση άξεγνοιασιά τους.

320 Έτσι είναι οι δούλοι, τον αφέντη τους που έχασαν κι η κυβέρνηια
τους λείπει: πια δεν έχουν όρεξη σωστή δουλειά να κάμουν.
Αλήθεια, τη μισή ο βροντόλαλος ο Δίας αξιά του ανθρώπου
του παίρνει απ' τη στιγμή που επλάκωσε γι' αυτόν σιλαβιάς ημέρα!»

Σαν είπε αυτά, στο αρχοντοκάμωτο παλάτι μέσα edιάβη

325 κι ευτὺς στον αντρωνίτη βρέθηκε μαζί με τους μνηστήρες.
Όμως τον Άργο η μοίρα εσκέπασε του σκοτεινού θανάτου,
τον Οδυσσέα μόλις αντίκρισε στα είκοσι χρόνια απάνω.

Πρώτος απ' όλους ο θεόμορφος Τηλέμαχος τον είδε
τον Εύμαιο, στο παλάτι ως έμπαινε, κι ευτὺς να πάει του γνέφει

330 κοντά' κι αυτός, κοιτώντας γύρα του, του μοιραστή σηκώνει
το άδειο σκαμνί, που εκείνος κάθονταν και κρέατα στους μνηστήρες
μοίραζε πλήθια, σύντας στρώνουνταν να φάνε στο παλάτι,
κι ήρθε στην τάβλα του Τηλέμαχου κι αντίκρυ του το βάζει'
και μόλις βρήκε εκεί και κάθισεν, ο κράχτης μια μερίδα

335 του φέρνει κρέας, κι ακόμα του 'δωκε ψωμί από το πανέρι.
Σε λίγο κι ο Οδυσσέας ξωπίσω του στο αρχονταρίκι έχώθη
με την ειδή ζητιάνου, γέροντα και λεροφορεμένου,
και στο ραβδί ακουμπούσε, κι έζωναν ξεφτίδια το κορμί του.
Στο φράξινο κατώφλι εκάθισε και στον κυπαρισσένιο

340 της πόρτας παραστάτη ανάγειρε, που μαραγκός τον είχε
ξύσει καλά με τό σκεπάρνι του και γνοιαστικά σταφνίσει.
Τον Εύμαιο φώναξε ο Τηλέμαχος να 'ρθεί κοντά του τότε,
κι ολάνκερο καρβέλι παίρνοντας απ' τ'όμορφο πανέρι
κι όσα κομμάτια κρέας οι φούχτες του χωρούσαν, τον προστάζει:

345

«Στον ξένο δωσ' τα τούτα γρήγορα, και πες του τους μνηστήρες
γραμμή να πάρει διακονεύοντας, να μην αφήσει ουτ' ένα'
είναι ή ντροπή μαθές αταίριαστη στον πού τον δέρνει η ανάγκη.»

Κι ο θεῖος χοιροβοσκός, σαν άκουσε την προσταγή του,
τρέχει στον Οδυσσέα και με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:

350 «Ένε, σ' τα δίνει αυτά ο Τηλέμαχος και μου 'πε τους μνηστήρες
γραμμή να πάρεις διακονεύοντας, κανένα μην αφήσεις'
να 'χει ντροπή ο ζητιάνος, έλεγε, καθόλου δεν ταιριάζει.»

Τότε ο Οδυσσέας ο πολυκάτεχος γυρνώντας αποκρίθη:
«Αφέντη Δία, για τον Τηλέμαχο χαρές να γράφεις μόνο

355 κι όσα λογιάζει μες στα φρένα του να του τελέψουν όλα!»
Σαν είπε τούτα και στις φούχτες του τα εδέχτη, στο σκισμένο
τ' απίθωσε σακιάκι κι άρχισε να τρώει' την ίδιαν ώρα
στο αρχονταρίκι το τραγούδι του κινούσε ο τραγουδάρης.
Κι ο θεῖος τραγουδιστής σαν έπαψε κι απόφαγε ο Οδυσσέας,

360 βουή τρανή οι μνηστήρες άσκωσαν. Κι ήρθε η Αθηνά Παλλάδα
και στου Λαέρτη δίπλα στέκοντας το γιο του δίνει ορμήνια
απ' τους μνηστήρες ό,τι απόμενε ψωμί να ζητιανέψει,
ποιος είναι δίκιος, ποιος είναι άνομος να μάθει απ' όλους τούτους'
μα κι έτσι εκείνη δέ θα γλίτωνε κανένα από το Χάρο.

365 Και κίνησε να πάει γυρεύοντας, δεξιά μεριά, κι ολούθε
το χέρι του άπλωνε, λες κι ήτανε ζητιάνος από χρόνια.
Κι εκείνοι ξαφνιασμένοι του 'διναν από συμπόνια κάτι
κι αναρωτιόνταν συναλλήλως τους ποιος ήταν, πούθε ερχόταν.
Και τότε ο Μελανθέας τους μίλησεν, ο γιδολάτης, κι είπε:

370 «Άκουστέ μου, της κοσμολόγητης βασίλισσας μνηστήρες,
γι' αυτόν τον ξένο' τον αντάμωσα μαθές εγώ πιο πρώτα.
Εδώ ο χοιροβοσκός τον έφερε το δρόμο δείχνοντας του'
ποιος όμως είναι, πούθε πέτεται πως σέρνει, δεν κατέχω.»

Στον Εύμαιο τότε ο Αντίνοος μίλησε, βαριά αποπαίρνοντάς τον:

375 Χοιροβοσκέ, να μη σε ξέραμε! Τι μας τον φέρνεις πάλε
δω πέρα τούτον; Οι άλλοι που 'ρχονται δε φτάνουν λες ζητιάνοι,
οι ψωμοζήτες οι ανεβάσταγοι, των τραπεζιών η λέπρα;
Παραπονιέσαι που του αφέντη σου τα πλούτη μαζώνονται
και τρώνε τόσοι — και προσιάλεσες και τούτον από πάνω!»

380 Εύμαιε, και συ του απηλογήθηρες, χοιροβοσκέ, και του 'πες:
«Κι αν είσαι αρχόντου γιος, δε μίλησες, Αντίνοε, μυαλωμένα'
ποιος είναι αυτός που πάει γυρεύοντας να κουβαλήσει ξένο;
ξον να 'χει ανάγκη από την τέχνη του, για μαντολόγο κάποιον,
για και γιατρέ» για μιαν αρρώστια του, για μαραγκό, για κάποιον

385 απ' τους θεϊκούς τους τραγουδάρηδες, που φραίνουν τραγουδώντας.
Μονάχα αυτούς μαθές στην άμετρη τη γης φωνάζει ο κόσμος.
Ζητιάνο ποιος ποτέ προσιάλεσε, για να του φάει το βίος του;
Μα πάντα δείχνεις πιο κακότεροπος απ' όλους τους μνηστήρες
στους δούλους του Οδυσσέα, μα πιότερο σα στένω εγώ μπροστά σου.

390 Μα αλήθεια, τι με νοιάζει! Η φρόνιμη μονάχα Πηνελόπη
να ζει εδώ μέσα κι ο Τηλέμαχος ο θεοδιωματάρης!»

Και τότε ο γνωστικός Τηλέμαχος του απηλογήθη κι είπε:
«Τη χάρη κάνε μου και σώπαινε! Με τον Αντίνοο λόγια
πολλά μη συναλλάξεις. Άσκημα το συνηθάει ν' άγγριζέι

395 τον κόσμο με βρисиές αδιάκοπα, και σπρώχνει και τους άλλους.»

Γυρνώντας στον Αντίνοο μίλησε μετά κι απηλογήθη:
« Αλήθεια, Αντίνοε, πως με γνοιάζεσαι, καθώς το γιο του ο κύρης,
που αυτόν τον ξένο από το σπίτι μου ζητάς εγώ να διώξω
με άγριες φωνές. Μη δώσεις άδικο να κάνω τέτοιο, θέ μου!

400 Πάρε και δωσ' του, έχεις το λεύτερο, σου το γυρεύω ατός μου,
και μην ντραπείς γι' αυτό τη μάνα μου για από τους δούλους κάποιον, που στου
Οδυσσέα του ισόθεου βρίσκονται το σπίτι μέσα τώρα.
Όμως δεν είναι αυτό πού γνοιάζεσαι βαθιά στα φρένα, μόνο
το 'χεις να τρως εσύ καλύτερο παρὰ αλλουνού να δίνεις.»

405 Γυρνώντας τότε ο Αντίνοος μίλησε κι απηλογήθη κι είπε:
«Τηλέμαχε, γλωσσά κι απόκοτε, τι λόγια αυτά που κρένεις;
Όλοι οι μνηστήρες αν τον φίλευαν με τόσο δα από τούτο,
τρεις μήνες θα 'κανε στο σπίτι σου ξανά να βάλει πόδι!»

Μιλώντας το σιαμνί του ακρόδειξε, που κάτω απ' το τραπέζι

410 το 'χε ν' απλώνει στις ξεφάντωσες τ' αστραφτερά του πόδια,
Όμως οι επίλοιποι όλοι του 'διναν' σε λίγο είχε γεμίσει
ψωμιά και κρέατα το σακούλι του' μα στο κατώφλι ως γύρνα,
των Αχαιών εκεί καθούμενος να φάει τ' αποδοσίδια,
πλάι στον Αντίνοο ξάφνου στάθηκε κι αυτά τα λόγια του 'πε:

415 «Φίλε, δε δείχνεις ο αχαμνότερος μες στους Αργίτες να 'σαι'
με ρήγα μοιάζεις κι είσαι ο κάλλιος τους' γι' αυτό να δώσεις κάτι! Πρεπό 'ναι το δικό σου
χάρισμα των άλλων τα δοσίδια
να ξεπερνάει, κι εγώ στην άμετρη τη γη θα σε δοξάζω.
Ήταν καιρός που σε αρχοντόσπιτο κι εγώ στον κόσμο ζούσα,

420 και πλούτη αφέντευα και χάριζα συχνά στο διακονιάρη,
όποιος κι αν λάχαινε στην πόρτα μου κι όποια κι αν είχε ανάγκη.

Κι ακόμα σκλάβους είχα αρίφνητους κι άλλα αγαθά περίσσια,
όσα 'χει αυτός που ζει περίκαλα και πλούσιο τότε κρίζουν.
Μα ο γιος του Κρόνου, ο Δίας, τ' αφάνισε, τέτοια η βουλή του θα 'ταν'

425 να φύγω με κουρσάρους μ' έσπρωζε' πολυταξιδεμένους,
να πάω πολύ μακριά, στην Αίγυπτο, για να 'βρω το χαμό μου.
Στον ποταμό το Νείλο τ' άραξα τα δρεπανόγυρτά μας
πλεούμενα, κι ευτύς παράγγελνα στους γιαρδιακούς συντρόφους
στ' άρμενα πλάι να μένουν, τ' άρμενα στο νου τους πάντα να 'χουν,

430 και βίγλες τις κορφές επρόσταξα να πιάσουν ένα γύρο.
Μα αυτοί το παραπήραν πάνω τους, και στην αποκοτιά τους
των Αιγυπτίων τα πλούσια χτήματα κινούσαν να πατήσουν,
και σέρναν σκλάβες τις γυναίκες τους και τα μικρά παιδιά τους,
και σκότωναν κι αυτούς. Μα ως έφτασε γοργά η βοή στην πόλη,

435 εκείνοι, ακούγοντας το κάλεσμα, χαράματα πρόφτασαν,
κι ευτύς ο κάμπος όλος γέμισε πεζούς κι αμαξολάτες,
και τα χαλκένια άστραφταν άρματα. Στούς συντρόφους μου τότε
φύτεψε ο Δίας ο κεραυνόχαρος δείλια κακιά, κι ουτ' ένας
μπρος στον οχτρώ εκρατήθη, τι ο χαμός μας είχε ζώσει ολούθε.

440 Εκεί πολλούς δικούς μας σκότωσαν με τα χαλκά κοντάρια,
τους άλλους ζωντανούς τους έσερναν, να τους δουλεύουν σκλάβοι.
Μένα με δώκαν σ'έναν ξένο τους, που έτυχε εκεί, στου Γιάσου
το γιο το Δμήτορα, τον άρχοντα της Κύπρος' απ' την Κύπρο
τώρα έχω φτάσει εδώ στα μέρη σας πολυβασανισμένος.»

445 Κι ο Αντίνοος τότε του αποκρίθηκε κι αυτά τα λόγια του 'πε:

«Τέτοιο κακό σαν ποιος μας το 'στειλε θεός, να μας χαλάσει
το γιόμα τώρα; Απ' το τραπέζι μου μακριά! Στη μέση στάσου,
μη βρεις μιαν άλλη Κύπρο κι Αίγυπτο πικρή να σε προσμένει,
τέτοιος αδιάντροπος κι απόκοτος πού δείχνεις ψωμοζήτη!

450 Σε όλους γραμμή περνώντας στέκεσαι, και δίνουν οι μνηστήρες
αλόγιαστα' το βιος ποιος γνοιάζεται, ποιος το πονεί το ξένο;
γι' αυτό και το χαρίζει ανέμελα, τι έχει όσα θέλει ομπρός του.»

Πισωδρομώντας ο πολύβουλος του μίλησε Οδυσσέας:
«Ωχού, τα κάλλη κι αν δε σου 'λειψαν, όμως μυαλό δεν έχεις!

455

Αλλάτι λέω σπειρί δε θα 'δινες απ' το δικό σου σε άλλον,
αφού σε ξένο εδώ καθούμενος τραπέζι να μου δώσεις
ψωμί η καρδιά σου δεν το βάσταξε, κι ας έχεις τόσα ομπρός σου.»

Αυτά είπε, και του Αντίνοου σύγκλυσε πιο ακόμα οργή τα φρένα,

και λόγια του 'λεγε ανεμάρπαστα ταυροκοιτάζοντάς τον:

460 «Το αρχονταρίκι δέ φαντάζουμαι γερός ν' αφήσεις τώρα
και να' βγεις όξω, μια και βάλθηκαν να μας αγκυλοχέψεις.»

Είπε, και ρίχνοντας τον πέτυχε στο δεξιόν ώμο απάνω
με το σιαμνί, στην πλάτη ακρόκορφα, μα εκείνος στάθη ως βράχος
και τη ριζιά του Αντίνοου δέχτηκε χωρίς να ξεσαλέψει'

465 την κεφαλή του εκίνησε άλαλος μονάχα, μελετώντας
κακά στα φρένα, κι όπως κάθισε γυρνώντας στο κατώφλι,
τ' ολόγιομο σαιούλι απίθωσε και στους μνηστήρες είπε:
«Ακουστέ μου, της κοσμολόγητης βασίλισσας μνηστήρες,
- το τι η καρδιά στα στήθη μέσα μου με σπρώχνει να μιλήσω'

470 καημό δε νιώθει ουδέ παράπονο κανείς στα φρένα, αν τύχει
να τον χτυπήσουν, καθώς πάσκιζε το βιος του ν' αφεντέψει,
για να γλιτώσει για τα βόδια του για τ' άσπρα πρόβατά του.
Όμως ο Αντίνοος τώρα μου 'ριξε για την κοι πια την έρμη,
ανάθεμα τη! Πόσα βάσανα γι' αυτή δε σέρνει ο κόσμος!

475 Μα αν έχουν κι οι ζητιάνοι και θεούς δικούς τους κι Ερινύες,
αντίς για γάμο ο Αντίνοος θάνατο κακό να βρει, μακάρι!»

Κι ο γιος του Ευπείθη, ο Αντίνοος, γύρισε κι απηλογήθη κι είπε:
«Κάτσε και τρώγε, ξένε, αμίλητος, για τράβα αλλού, απ' το πόδι
για από το χέρι μες στις κάμαρες οι νιοί να μη σε σύρουν,

480 και ξεγδαρμένος βγεις ολόκληρος, με αυτά που ξεστομίζεις.»

Αυτά είπε, και τους άλλους άμετρος θυμός τους συνεπήρε,
κι αυτά φώναζαν απ' τους νιούτσικους τους φαντασμένους κάποιοι:
«Δεν έκανες καλά τον άμοιρο που χτύπησες ζητιάνο'
Που ξέρεις αν δεν είναι, δύστυχε, κανείς θεός ουράνιος;

485 Συχνά οι θεοί, την όψη αλλάζοντας λογής λογής, παρόμοιοι
με αλλόξενους θνητούς, αγνώριστοι τις πολιτείες γυρνούνε,
να δουν μαθές ποιοί άνθρωποι είναι άνομοι και ποιοι κρατούν το δίκιο.»

Τέτοια οι μνηστήρες λόγια του 'λεγαν, μα κείνος τ' αψηφούσε.
Με πικραμένα κι ο Τηλέμαχος στεκόταν σπλάχνα, ως είδε

490

να τον χτυπούν, μα από τα μάτια του δε βγήκε δάκρυ, μόνο
την κεφαλή του εκίνησε άλαλος, λογιώντας το χαμό τους.

Η Πηνελόπη πάλι η φρόνιμη, σαν έφτασε στ' αφτιά της
στο αρχονταρίκι πως τον χτύπησαν, μιλούσε με τις σκλάβες:

«Και σένα ας ρίξει, θέ μου, ο Απόλλωνας ο τρανοσαγιτάρης!»

495 Γυρνώντας τότε κι η κελάρισσα της μίλησε Ευρυνόμη:
«Αλήθεια, αν ήταν οι κατάρες μας να πιάναν, από τούτους
ως την Αυγή την ομορφόθρονη ποιος θα 'χε πια απομείνει;»

Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη γυρνάει κι απηλογιέται:
«Όλοι κακά μας κλώθουν, μάνα μου, και τους οχτρεύουμαι όλους,

500 μα μόνο τον Αντίνοο μίσησα σαν του χαμού τη Λάμια!
Δω μέσα κάποιος ξένος άμοιρος τον έχει σπρώξει η ανέχεια
και τριγυρίζει ζητιανεύοντας απ' τους μνηστήρες κάτι'
όλοι του δώκαν και τον γέμισαν δοσίματα, μονάχα
αυτός με το σκαμνί τον χτύπησε δεξιά μεριά στον ώμο.»

505 Όση ώρα εκείνη με τις σιλάβες της μιλούσε καθισμένη
στο γυναικίτη, ο αρχοντογέννητος γιομάτιζε Οδυσσέας'
κι αυτή το θείο κοντά της κάλεσε χοιροβοσκό και του 'πε:
«Εύμαιε, για σύρε, αρχοντογέννητε, και πες του ξένου να 'ρθει,
για να του πω το καλωσόρισες και να ρωτήσω αν έχει

510 μαθές ακούσει, ο καρτερόψυχος που βρίσκεται Οδυσσέας,
για κι αν τον είδε ατός του' φαίνεται πολυταξιδεμένος.»

Εύμαιε, και συ γυρνώντας έπειτα, χοιροβοσκέ, της είπες:
«Αχ, να 'ταν οι Αχαιοί, βασίλισσα, για λίγο να σώπαιναν!
Και τι δεν ιστορεί! Θα γήτευε στα στήθη την καρδιά σου!

515 Μεσ στο καλύβι μου τον κράτησα τρεις νύχτες και τρεις μέρες,
τι ήρθε σε μένα πρώτα, φεύγοντας κρυφά από τ' άρμενό του'
κι ωστόσο δε μου αποδηγήθηκε τα τόσα βάσανα του.
Στον τραγουδάρη πως τα μάτια σου στυλώνεις, που 'χει μάθει
τραγούδια απ' τους θεούς πανέμορφα και ψάλλει στους ανθρώπους,

520 και λαχταράς ν' ακούς ατέλειωτα, σαν πιάσει το τραγούδι'
παρόμοια κι εκείνου με γήτευαν τα λόγια στο μαντρί μου.
Ήταν στην Κρήτη λέει το σπίτι του, στου Μίνωα την πατρίδα,
και φίλος γονικός μου πέτουνταν πως είναι του Οδυσσέα,
κι ως να 'ρθει εδώ χλιοπαράδειρε και χλιοβασανίστη.

525 Να λέει δε σταματάει πως άκουσε για το θεϊκό» Οδυσσέα
πως βρίσκεται κοντά, στων Θεσπρωτών τη μυριοπλούσια χώρα,
και ζει και κουβαλά αζετίμητα πολλά μαζί του πλούτη.»
Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη του απηλογήθη κι είπε:
«Σύρε και πες του να 'ρθει, μόνος του να μου τα πει, και τούτοι

530 ας ξεφαντώνουν στις αυλόπορτες απ όξω καθισμένοι

για μες στο σπίτι, αφού χαρούμενη νογοῦνε την καρδιά τους —
πως ὄχι; αφού κρατιέται απείραχτο το βίος στ' αρχοντικά τους
κι απ' το κρασί και το σιτάρι τους μονάχα οι δούλοι τρώνε,
κι ατοί τους κάθε μέρα βρίσκονται στο σπίτι το δικό μας

535 τ' αρνιά μας σφάζοντας, τα βόδια μας και τις παχιές μας γίδες,
χαροκοπώντας, το φλογόμαυρο ξοδιάζοντας κρασί μας,
ανέγνοιοι' κι ὅλα ἐδῶ ασωτεύονται, κι ἄντρας κανείς δεν εἶναι,
ὡς ο Ὀδυσσεύς, ἀπὸ το σπίτι μας το χάλασμα να διώξει.
Μα αν ο Ὀδυσσεύς ἐρχόταν κι ἐφτανε στη γῆ την πατρική του,

540 με τον υγιό του θα γδικιώνουνταν γοργὰ τις ανομίες τους.»

Στα λόγια αὐτὰ με ορμή ο Τηλέμαχος φταρνίστη, και το σπίτι
γύρω ἀντιλάλησε ἄγρια' γέλασε κι ἡ Πηνελόπη τότε,
γυρνάει στον Εὐμαιο κι ἀνεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
« Τρέχα, τον ξένο φώναξε μου τον, ἐδῶ μπροστά μου να 'ρθε!'

545 δεν εἶδες τώρα πως φταρνίστηκε στα λόγια που εἶπα ο γιος μου;

Για τοῦτο λέω πως θα 'βρει ἀνέσφαλτος ο Χάρος τους μνηστήρες
ὅλους! Τη μοῖρα και το θάνατο δε θα γλιτώσει οὐτ' ἑνας.
Πάνω σ' αὐτὰ κάτι ἄλλο θα 'λεγα, και συ στο νου σου βάλ' το'
αν καταλάβω πως μιλώντας μου μονάχα ἀλήθειες εἶπε,

550 θα πω να του χαρίσουν ὁμορφη χλαμύδα και χιτῶνα.»

Κι ο θεῖος χοιροβοσκός, σαν ἀκουσε την προσταγή της, τρέχει
στον Ὀδυσσεά και με ἀνεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Πατέρα, ξένε, τώρα ἡ φρόνιμη σε κράζει Πηνελόπη
να πας, ἡ μάνα του Τηλέμαχου' την ἐσπρωξε ἡ καρδιά της

555 να σε ρωτήσῃ για τον ἄντρα της, και τόσα που 'χει σύρει.
Κι αν καταλάβῃ πως μιλώντας της μονάχα ἀλήθειες εἶπες,
χλαμύδα και χιτῶνα δῶρο της θα πάρεις λέει' και τα 'χεις
ἀνάγκη! Για ψωμί ζητιάνεψε γυρνώντας μες στη χώρα,
για να χορτάσεις' ὅποιος ἄνθρωπος θελήσῃ, θα σου δώσει.»

560 Κι ο ἀρχοντογέννητος, πολὺπαθος του μίλησε Ὀδυσσεύς:
«Τὴν πᾶσα ἀλήθεια ἐγὼ στη φρόνιμη του Ἰκάριου θυγατέρα,
την Πηνελόπη, τώρα θα 'λεγα, χωρίς καιρό να χάσω'
τα ξέρω τα δικά του, σύραμε κι οἱ δυο τυράννια τόσα!
Μα τρέμω τους πολλούς κακότερους μνηστήρες, τι ἔχει φτάσῃ

565

ἡ ἀδιαντρ πια κι ἡ κακοσύνη τους στα σιδερένια οὐράνια!
Και τώρα ἀκόμα που τριγύριζα το ἀρχονταρίκι, ἐκεῖνος
με ἀφάνισε του πόνου ρίχνοντας, χωρίς να τον πειράξω,

κι ούτε ο Τηλέμαχος μου στάθηκε κι ουδέ κανέννας άλλος.
Γι αυτό στην Πηνελόπη μήνυσε, κι ας έχει βιάση τόση,

570 στην κάμαρα της με το λιόγερμα να με προσμένει, αν θέλει'
κι ας με ρωτήσει για τον άντρα της, το πότε θα γυρίσει,
καθίζοντας με πλάι στο τζάκι της' φορώ μαθές κουρέλια'
στα πόδια τα δικά σου πρόσπεσα πιο πριν και το κατέχεις.»

Κι ο θεός χοιροβοσκός, σαν άκουσε τα λόγια αυτά, γυρίζει,

575 μα το κατώφλι μόλις διάβηκε, του κράζει η Πηνελόπη:

«Εὐμαιε, γιατί δε μου τον έφερες; σαν τι στοχάστη ο νους του;
ποιος τον φοβέρισε και τρόμαξε; Για από ντροπή δε θέλει
να τριγυρνάει στο σπίτι; Είναι άσκημο να ντρέπεται ο ζητιάνος.»

Εὐμαιε, και συ γυρνώντας έπειτα, χοιροβοσκέ, της είπες:

580 «Πολύ σωστά μιλάει' θα το 'βαζε στο νου του κι όποιος άλλος'
λέει να ξεφύγει τους αράθυμους, ξαδιάντροπους μνηστήρες'
γι' αυτό μηνάει μετά το λιόγερμα να τον προσμένεις να 'ρθει.
Πολύ καλύτερο, βασίλισσα, και για την ίδια εσένα
μόνη στον ξένο αν πεις το λόγο σου κι ακούσεις το δικό του.»

585 Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη του απηλογήθη κι είπε:
«Κοντός δεν είναι ο ξένος' το 'νιωσε μαθές τι θα γινόταν
τι άλλοι σαν τούτους λέω δε βρίσκονται στον κόσμο όλο μέσα
δουλειές κακές να κλώθουν, άνομες, στην τόσην αδικία τους.»

Έτσι μιλούσε εκείνη, κι έφυγε για των μνηστήρων πίσω

590 ο θεός χοιροβοσκός τη μαζώξη, σαν πια της τα 'πεν όλα'
κι έσκυψε αμέσως στον Τηλέμαχο την κεφαλή, οι μνηστήρες
να μην ακούσουν, κι ανεμάρπαστα κινούσε λόγια κι είπε:
«Εγώ, καλέ μου, πάω τους χοίρους μας και κείνα να φυλάζω,
το βιος σου και το βιος μου' γνοιάσου τα τα εδώ κι εσύ ως την άκρα.

595 Τον ίδιο από σου πρώτα φύλαγε' μπορεί πολλά να πάθεις,
το νου σου! Αργίτες πλήθος βρίσκονται που θέλουν το χαμό σου.
Να 'ταν ο Δίας να τους αφάνιζε, πριχού κακό μας κάνουν!»

Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει:
«Καλά, παππούλη! Ωστόσο πρόσμενε πιο πριν να δειλινίσεις'

600

κι ως φέξει, εδώ ξανάρχου φέρνοντας παχιά σφαχτά, να φάμε.
Τ' άλλα εδώέρα εγώ κι οι αθάνατοι θεοί θα τα γνοιαστούμε.»

Είπε, κι εκείνος ξανακιάθισε στο μαγλινό σιαμνί του'
και πια με το φαγί σα φράθηκε και το πιετό η καρδιά του,
κινούσε για τους χοίρους, κι άφηνε κι αυλή κι αρχονταρίκι

- 605 γεμάτα ανθρώπους που ξεφάντωναν χόρευαν, τραγουδούσαν
οι χαροκόποι' πια σουρουύπωνε μαθές κι η νύχτα ερχόταν.

Ομήρου Οδύσσεια - σ

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

- Στην ώρα πάνω ήρθε ένας ζήτουλας' τον ξέραν στην Ιθάκη,
18- που γύρνα ολούθε διακονεύοντας, την άπατη κοι πια του'
δε σταματούσε τρώοντας, πίνοντας, κι όμως αντρεία δεν είχε
μηδέ κι ανάκαρα, κι ας έδειχνε τρανή η κορμοστασιά του'
- 5 Αρναίο τον λέγαν σα γεννήθηκεν, η σεβαστή του η μάνα
τον έβγαλε έτσι, όμως οι νιούτσικοι τον κράζαν Ίρο μόνο,
τι πηγαινόφερνε μηνύματα του κόσμου ολούθε γύρω.
Τώρα να διώξει του 'ρθε παίνοντας απ' του Οδυσσέα το σπίτι
τον Οδυσσέα τον ίδιον, κι έλεγε βαριά αποπαίρνοντάς τον:
- 10 «Φεύγα απ' την πόρτα αλάργα, γέροντα, μη βγεις ποδοσυρμένος!
Δε βλέπεις, όλοι με το μάτι τους μου γνέφουν εδώ μέσα
τραβώντας να σε βγάλω' ντρέπουμε και δεν το κάνω ωστόσο.
Μα σήκω, μην αργείς, μην έρθουμε στα χέρια από τα λόγια!»

Ταυροκοιτώντας ο πολύβουλος του μίλησε Οδυσσέας:

- 15 «Καημένη, εγώ κακό δε σου 'καμα, κακό δε σου 'πα λόγο'
δε θα με πείραζε δοσίματα κι αν σου 'διναν περισσια.
Μας παίρνει το κατώφλι, ας κάτσουμε μαζί' δε σου ταιριάζει
για ξένα να ζηλεύεις πράματα' ζητιάνος δείχνεις να 'σαι
καθώς εγώ, και βιος οι αθάνατοι θ' αργήσουν να μας δώσουν.
- 20 Μα μη μου αντροκαλιέσαι, θέλοντας να χτυπηθείς μαζί μου,
να μη θυμώσω, κι αν και γέροντας, με γαίμα σου γεμίσω
στήθος και χείλια' κι έτσι θα 'βρισκα την πλέρια αξεγνοιασιά μου
από ταχιά' τι δε φαντάζομαι ξανά στο αρχονταρίκι
πια του Οδυσσέα, που ο ρήγας γέννησε Λαέρτης, να διαγείρεις.»

25

Κι ο Ίρος ο ζήτουλας θυμώνοντας του απηλογήθη κι είπε:
«Ωχού μου, ιδές του βρωμογούρουνου πως πάει ροδάνι η γλώσσα,

ίδια γριάς κοντά στο τζάκι της! Μα αν με τα δυο μου χέρια
του δώκω, συφορά του μέλλεται' τα δόντια του όλα χάμω
θα του πετούσα απ' τα σαγόνια του, σα χοίρου που ρημάζει

- 30 χωράφι ξένο. Ζώσου γρήγορα, να ιδούν και τούτοι τώρα
το πάλεμα μας' είμαι νιότερος — μαζί μου πως τα βάζεις;»

Ο ένας τον άλλον έτσι ξάγγριζε στο μαγλινό κατώφλι
μπροστά στα τριψήλα πορτόφυλλα, συμπώντας το θυμό του.
Κι ο Αντίνοος ο τρανός, ακούγοντας το πως μάλωναν, ξάφνου

- 35 στα γέλια ξέσπασε και φώναξε γυρνώντας στους μνηστήρες:
Αλήθεια, ως τώρα δε μας έλαχε, σύντροφοι, τέτοιο πράμα,
μια τέτοια μέσα εδώ ξεφάντωση' κάποιος θεός τη στέλνει!
Ο Ίρος κι ο ξένος, δέστε, πιάστηκαν κι αντροκαλιούνται οι δυο τους
στα χέρια να 'ρθούν. Ας τους σπρώξουμε και μεις να χτυπηθούνε!»

- 40 Αυτά είπε, κι όλοι τους πετάχτηκαν απ' τα θronιά με γέλια,
και γύρω στους ζητιάνους έτρεξαν τους κακοφορεμένους'
κι ο γιος του Ευπείθη, ο Αντίνοος, μίλησε κι αναμεσό τους είπε:
«Έχω να πω ένα λόγο, πέρφανοι μνηστήρες, αγρικατε!
Γιδοκοιλίες στο τζάκι, ψήνουμε, γεμάτες ξίγκι κι αίμα,

- 45 να 'χουμε απόψε για το δείπνο μας' και τώρα από τους δυο τους
ο που θα δείξει δυνατότερος στο τέλος και νικήσει,
όποια κοι πια του αρέσει, μόνος του να σηκωθεί να πάρει'
και πάντα να 'ρχεται στις τάβλες μας, κι ουδέ κανέναν άλλον
θ' αφήνουμε δω μέσα ζήτουλα για διακονιά να μπαίνει.»

- 50 Αυτά είπε ο Αντίνοος, και στο λόγο του μετά χαράς συγκλίναν
με πονηριά κι ο πολυμήχανος τους μίλησε Οδυσσέας:
«Φίλοι, δε γίνεται με νιότερο να πιάνεται ένας γέρος,
που 'χει τραβήξει τόσα βάσανα' μα είναι η κοι πια μου τώρα
που με ξεσήκωσε η κακόπραγη — για να με δείρει ετούτος!

- 55 Ελάτε ωστόσο, αμώστε μου όλοι σας όρκο τρανό, κανέναν
πως δε θ' απλώσει απάνω μου άνομα το χέρι το βαρύ του,
τον Ίρο να συντρεξει θέλοντας, να με καταπονέσει.»

Είπε, κι αυτοί, καθώς τους γύρευε, τον όρκο έδωκαν όλοι-
και μόλις άμωσαν και τέλεψαν τον όρκο, αναμεσό τους

60

είπε ο Τηλέμαχος ο αντρόκαρδος στον Οδυσσέα γυρνώντας:
«Ξένε, αν σε σπρώχνει το κουράγιο σου κι η πέρφανη καρδιά σου
να βγεις μπροστά του, τους επίλοιπους Αργίτες μη φοβάσαι'
με πλήθος θα τα βάλη αντίμαχους όποιος χτυπήσει εσένα.

Εγώ σε φίλεψα στο σπίτι μου! Κι ο Αντίνοος θα συγκλίνει

65 τώρα κι ο Ευρύμαχος στη γνώμη μου, τι έχουν μυαλό κι οι δυο τους.»

Αυτά είπε εκείνος, κι όλοι εσύγκλιναν, μα ως γύρω στ' αχαμνά του
ζώστη ο Οδυσσέας με τα κουρέλια του, μεριά καλοδεμένα,
χυτά φανέρωσε, και φάνηκαν ώμοι φαρδιοί και στήθη
και δυνατά βραχιόνια' κι έφτασε κοντά του κι η Παλλάδα

70 και το κορμί σιδεροστέλιωσε μεμιάς του στρατολάτη.
Κι όλοι οι μνηστήρες τότε τα 'χασαν και βάστισεν ο νους τους,
κι έτσι μιλούσεν ο καθένας τους στο διπλανό γυρνώντας:
«Τέτοια μεριά που ο γέρος έδειξε τραβώντας τα κουρέλια,
τον Ίρο πες τον Ξείρο, χάθηκε! Γυρεύοντας επήγε!»

75 Εκείνοι τούτα έλεγαν, κι έσπασε του Ίρου η χολή, μα κι έτσι
μεβιάς τον ζώσαν, κι ως τον έφεραν στη μέση εκεί οι υπηρέτες
αλαφιασμένο κι όλες του 'τρεμαν οι σάρκες στο κορμί του,
τον αποπήρε ο Αντίνοος άσκημα κι αυτά τα λόγια του 'πε:

«Να πέθαινες, βοϊδομωρόλογε, να μη γεννιόσουν κάλλιο,

80 αν τρόμος σ' έπιασε και σκιάζεσαι μπροστά σε τούτον τώρα,
το γέρον άνθρωπο, που βάσανα τον έχουν τόσα δείρει.
Πάνω σ' αυτό κάτι άλλο θα 'λεγα, που σίγουρα θα γένει:
Αν τούτος δείξει δυνατότερος και σε καταπονέσει,
σε μαύρο πλοίο για την αντίπερα μεριά θα σε φορτώσω,

85 στο ρήγα να σε παν τον Έχετο, τον ανελέητο, μύτη
κι αφτιά να σου θερίσει με άσπλαχνο χαλκό, και τ' αχαμνά σου
να ρίξει στα σκυ πια ανασπώντας τα, που ωμά θα τα σπαράξουν.»
Είπε, κι αυτόν αιόμα πιότερη τον έκοψε τρομάρα'
κι όπως στη μέση εκεί τους έφεραν, μαζί τα χέρια ασκώσαν

90 κι αναρωτήθη ο θεός, πολύπαθος για μια στιγμή Οδυσσέας,
σωριάζοντας τον μ' ένα χτύπημα να πάρει τη ζωή του,
για κάλλιο πιο αλαφρά χτυπώντας τον να τον ξαπλώσει μόνο;
Κι αυτό του εκάστη, ως διαλογίζονταν, το πιο καλό, η χτυ πια του
να 'ναι αλαφριά, τι θα τον ένιωθαν ποιος είναι αλλιώς οι Αργίτες.

95 Κι ως πήραν φόρα, τον εχτύπησε στον δεξιόν ώμο απάνω
ο Ίρος, μα αυτός στο σβέγκιο του 'δωκε, κάτω απ' τ' αφτί, και μέσα
του θρει τα κόκαλα, και γέμισε μεμιάς το στόμα του αίμα.
Μουγκρίζοντας στη σκόνη εκύλησε, και σφίγγοντας τα δόντια
τη γη κλωτσούσε με τα πόδια του. Κι οι αντρόκαρδοι μνηστήρες

100 με σηκωμένα χέρια πέθαναν στα γέλια. Κι ο Οδυσσέας

πήρε απ' το πόδι και τον έσερνε, κι απ' την αυλή ως έβγηκε
κι απ' τις κολόνες της αυλόπορτας, να γείρει τον καθίζει
στο φράχτη απάνω' κι όπως του 'δωκε κι ένα ραβδί στο χέρι,
γυρνώντας του 'πε κι ανεμάρπαστα κινούσε λόγια ομπρός του:

- 105 «Κάθισε τώρα αυτού κι απόδιωχνε τους χοίρους και τους σκύλους'
σε ξένους και φτωχούς δε γίνεται να κάνεις πια κουμάντο,
τέτοιος χαμένος που 'σαι, συφορά μη σου 'ρθει πιο μεγάλη.»

Είπε, και πέρασε στους ώμους του το βρώμικο σακούλι,
που ήταν ολότρυπο κι εκρέμουντάν από σκοινί, και πίσω

- 110 γυρνώντας στο κατώφλι κάθισε' γυρνούσαν κι οι άλλοι μέσα
από καρδιάς γελώντας κι άρχισαν να τότε χαιρετίζουν:
«Ο Δίας μακάρι κι οι άλλοι αθάνατοι να σου χαρίσουν, ξένε,
ό,τι καλό στα φρένα επόθησες και λαχταρά η καρδιά σου,
που έκανες τούτον τον ανέμπληστο να μη γυρνάει στη χώρα

- 115 να ζητιανεύει πια στ' αντίπερα κι εμείς γοργά θα πούμε
στο ρήγα να τον παν τον Έχετο, που από σπλαχνιά δεν ξέρει.»

Αυτά είπαν, κι ο Οδυσσέας εχάρηκε για τον καλό το λόγο'
ευτός ο Αντίνοος μπρος του απίθωσε κοι πια μεγάλη, γαίμα
και ξίγκι ολόγεμη, κι ο Αμφινόμος απ' το πανέρι επήρε

- 120 και δυο φωμιά μπροστά του απίθωσε' μετά χρυσό ποτήρι
στο χέρι του 'βαλε, του μίλησε και τότε χαιρετούσε:
«Γεια σου, πατέρα ξένε, κι άμποτε να καλοριζικέψεις
στα χρόνια που θα 'ρθούν, τι βάσανα πολλά σε δέρνουν τώρα.»

Τότε ο Οδυσσέας ο πολυκάτεχος του απηλογήθη κι είπε:

- 125 «Αλήθεια, Αμφίνομε, μου φαίνεσαι περίσσια γνώση να 'χεις'
τέτοιος κι ο κύρης σου, όπως άκουσα, τρανός και παινεμένος,
απ' το Δουλίχιο, ο Νίσος, άρχοντας και βαριοκοπαδάρης.
Τέτοιο γονιό έχεις, λεν, και φρόνιμος μου δείχνεις' θα μιλήσω
λοιπόν κι εγώ, κι εσύ τα λόγια μου στοχάσου κι άκουσε μου:

- 130 Πλάσμα κανένα από τον άνθρωπο πιο αδύναμο δεν είναι
άλλο στη γης, απ' όσα πάνω της σαλεύουν κι ανασαίνουν
όσο μαθές βαστούν τα πόδια του και προκοπή του δίνουν
οι αθάνατοι, κακές αργότερα δε βάζει ο νους του μέρες.
Μα κι όντας οι θεοί οι τρισεύτυχοι τον ρίζουν σε τυράννια,

135

και τούτα τα βαστά, με υπομονή καρδιά, κι αθέλητα του.

Κατά που αλλάζει των αθάνατων και των θνητών ο κύρης

την πάσα μέρα, αλλάζει κι ο άνθρωπος στη γης αύτη τα φρένα.
Κι εγώ καλότυχος μου γράφουνταν μες στους ανθρώπους να 'μαι
μα μ' έσπρωχναν η αντρεία κι η δύναμη, κι είχα αδερφούς και κύρη,

- 140 που πλάτες μου 'καναν, κι αδίκησα κόσμο πολύ' για τούτο
κανείς ποτέ μη θέλκι με άνομα να καταπιάνεται έργα,
μον' των θεών τα δώρα αμίλητος να χαίρεται, ό,τι δώσουν.
Και σεις δουλειές να κάνετε άδικες εδώ θαρρώ οι μνηστήρες,
το βιος χαλνώντας, τη συντροφισσα καταφρονώντας κάποιου,
- 145 που για πολύ πια δεν του μέλλεται να λείπει απ' τους δικούς του
και το νησί του, μόνο βρίσκεται κοντά, σας λέω... Μα εσένα
κάποιος θεός μακριά να σ' έπαιρνε, στο σπίτι σου, μπροστά του
να μη βρεθείς, ξανά στα χώματα τα πατρικά αν διαγείρει'
τι μια και μπει μες στο παλάτι του, λέω βολετό δεν είναι
- 150 πια δίχως αίμα να χωρίσετε με κείνον οι μνηστήρες.»

Είπε, και στάλαξε μελόγλυκο κρασί, πριν πιεί κι ατός του,
και το ποτήρι στου αρχοντόπουλου το γύρισε τα χέρια.
Με την καρδιά βαριά κι ο Αμφίνομος, την κεφαλή σκυμμένη,
πίσω γυρνάει' ψυχανεμίζονταν μαθές το χαλασμό του.

- 155 Μα ουδ' έτσι γλίτωσε το θάνατο' και τούτον με τα χέρια
και το κοντάρι του Τηλέμαχου τον δάμασε η Παλλάδα.
Ωστόσο στο θρονί του εκάθισε, που λίγο πριν καθόταν.
Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, στην Πηνελόπη ξάφνου
έδωκε φώτιση, στη φρόνιμη του Ικάριου θυγατέρα,
- 160 μπρος στους μνηστήρες να 'βγει, τι ήθελε τα φρένα των μνηστήρων
να ξεσηκώσει ακόμα πιότερο, για να φανεί κι ατή της
μπροστά στο γιο, μπροστά στον άντρα της πιο τιμημένη ακόμα.
Και πρώτα γέλασε παρόταιρα κι απομιλεί και κρένει:
«Πρώτη φορά, Ευρυνόμη, πόθησα να βγω, ποτέ μου ως τώρα,
- 165 για να με ιδούν, κι ας τους οχτρεύουμαι, μπροστά τους οι μνηστήρες.
Κι ένα στο γιο μου λόγο να 'λεγα, που θα 'ναι για καλό του'
όλη την ώρα με τους άνομους μνηστήρες να μη σμίγει'
λόγια γλυκά του λεν, μα πίσω του κακό του μελετούνε.»

Γυρνώντας τότε κι η κελάρισσα της μίλησε Ευρυνόμη:

170

«Αλήθεια, τούτα που 'πες, κόρη μου, σωστά και δίκια είν' όλα.
Σύρε λοιπόν στο γιο σου, πες του τα, και τίποτα μην κρύψεις.
Όμως πιο πρώτα λούσου κι άλειψε τα μάγουλα με μύρα'
μην πας ως είσαι, με το πρόσωπο στα κλάματα λουσμένο'

καλά μαθές δεν είναι, αδιάκοπα να κλαις και να θρηνάσαι.

- 175 Κι ο γιος σου τώρα πια μεγάλωσε, του βγήκαν και τα γένια,
καθώς ευκιάζουν στους αθάνατους να τότε δεις μια μέρα.»

Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη γυρνάει κι απηλογιέται:
«Όσο, Ευρυνόμη, κι αν με γνοιάζεσαι, του κάκου μη γυρεύεις
γνώμη ν' αλλάξω τώρα, να λουστώ και ν' αλειφτώ με μύρα.

- 180 Τα κάλλη τα δικά μου τα 'σβησαν οι αθάνατοι του Όλύμπου,
απ' τον καιρό που εκείνος έφυγε στα βαθουλά καράβια.
Στην Ιπποδάμεια τώρα μίλησε και στην Αυτόνοη, να 'ρθουν
μαζί μου, δίπλα εκεί να στέκονται, στο αρχονταρίκι ως θα 'μπω'
τι να βρεθώ μονάχη ντρέπομαι σε τόσους άντρες μέσα.»

- 185 Αυτά της είπε, κι η γερόντισσα το γυναικίτη αφήκε,
στις σιλάβες για να πάει το μήνυμα και να τις σπρώξει να 'ρθουν.

Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, στοχάστηκε άλλα πάλε'
της Πηνελόπης, με ύπνο ολόγλυκο περέχυσε τα μάτια'
κι έγειρε πίσω και κοιμήθηκε κι οι αρμοί της ελυθήκαν

- 190 πα στο θρονί' κι εκεί στον ύπνο της τη στόλισε με δώρα
αθάνατα η θεά η τρισεύγενη, για να τη δουν οι Αργίτες
και να σαστίσουν πρώτα τ' όμορφο παστρεύει πρόσωπο της
με θείο φταμόρφι, που το αλείβεται κι η ομορφοστεφανούσα
Κυθέρεια, σε χορό ερωτιάριχο κινώντας με τις Χάρες'

- 195 κι ακόμα πιο αφηλή την έκανε και πιο μεστή να δείχνει,
και πιο χιονάτη κι απ' το φίλντισι το καλοδουλεμένο.
Ως τούτα τέλεψε η τρισεύγενη θεά, κινάει και φεύγει.
Κι ήρθαν οι δυο κρουσταλλοβράχιονες απ' το παλάτι βάγιες,
κι όπως φώναζαν, την έσήκωσαν απ' το γλυκό τον ύπνο'

- 200 κι εκείνη, με τα χέρια τρίβοντας τα μαγουλά της, είπε:
«Γλυκό αποκάρωμα που μ' έζωσε την τρισερημιασμένη!
Η Άρτεμη η αγνή μακάρι θάνατο τόσο γλυκό και τώρα
μεμιάς να μου' δινε, τα κλάματα να λείπαν, τη ζωή μου
να μην αφάνιζα, τον άντρα μου, τις τόσες προκοπές του

- 205 αποζητώντας' τι ξεχώριζε μες στους Αργίτες όλους.»
Αυτά είπε, κι απ' το ανώι το λινόφωτο να κατεβαίνει πήρε,
όχι μονάχη' οι δυο ξοπίσω της την ακλουθούσαν βάγιες.
Και τους μνηστήρες σαν αντίκρισε των γυναικών το θάμα,
σε μια κολόνα δίπλα εστάθηκε της στεριάς στέγης, κι είχε

- 210 κρυμμένο ολόγουρα τα μάγουλα με στραφτερή μαντίλα.

Κι ως οι πιστές της βάγιες στάθηκαν ζερβόδεξα, τα γόνα
σε μια στιγμή εκείνων παράλυσαν, και λαχτάρησαν όλοι
να κοιμηθούνε στο κρεβάτι της, του πόθου σιλαβωμένοι.
Μα αυτή μιλούσε στον Τηλέμαχο, τον ακριβό το γιο της:

215 «Δεν έχεις πια μυαλό, Τηλέμαχε, σου 'χει απολείψει η γνώση!
Παιδί σαν ήσουν, είχες πιότερη στα φρένα σου ξυπνάδα'
και τώρα, τόσο που μεγάλωσες και παλικιάρι εγίνης,
που κι ένας ξένος λέω, το διώμα σου θωρώντας και τις χάρες,
θα 'λεγε ενός αντρούς καλότυχου πως είσαι η φύτρα — τώρα

220 τα φρένα πια δεν τα 'χεις άδολα κι ουδέ σωστή τη γνώμη.
Μες στο παλάτι μας πως μπόρεσε να γίνει τέτοιο πράμα,
στον ξένο τούτον έτσι αταίριαστα ν' αφήσεις να φερθούνε;
Τι θα γινόταν, πες, αν έβρισκε στο σπίτι μας τον ξένο
απ' τ' αγρία αυτά τραβοπαλέματα κακιά κανένα ομπρός σου;

225 Του κόσμου πια η ντροπή θα σ' έπνιγε κι η καταφρόνια αλήθεια!»

Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά της δίνει:
«Μητέρα, δε μου κακοφαίνεται που θύμωσες μαζί μου'
μα το καλό και το χειρότερο κατέχω εγώ να κρίνω,
τα φρένα μου νογούν, ανέμυαλος ως πρώτα πια δεν είμαι'

230 μα και τα πάντα λέω δε δύνουμαι σωστά να κρίνω ακόμα'

τι αυτοί, κακιά στο νου τους κλώθοντας, σκοτίζουν το μυαλό μου,
καθένας κι απ' αλλού καθούμενος — και ποιος να με συντρέξει;
Μα τώρα, ως οι μνηστήρες το 'θελαν, το πάλεμα δε βγήκε,
του ξένου με τον Ίρο' φάνηκε πιο δυνατός ο πρώτος.

235 Να 'ταν, πατέρα Δία κι Απόλλωνα και συ Αθηνά Παλλάδα,
παρόμοια τώρα τα κεφάλια τους να γέρναν οι μνηστήρες
ξεπνοισμένοι, στον αυλόγυρο μισοί του παλατιού μας
κι οι άλλοι στο σπίτι, και τα γόνατα να 'χουν λυθεί ολονώ τους,
καθώς τον Ίρο, στην οξώπορτα που κάθεται εκεί πέρα

240 κι έχει κρεμάσει το κεφάλι του, λες κι είναι μεθυσμένος,
κι ουδ' όρθιος να σταθεί στα πόδια του μπορεί, κι ουδέ να φύγει
πίσω ξανά, ούθεν ήρθε' λύθηκαν μαθές τα γόνατα του.»

Εκείνοι τέτοια συναλλήλως τους κουβέντιαζαν, και τότε
ο Ευρύμαχος γυρνώντας μίλησε της Πηνελόπης κι είπε:

245

«Αν όλοι, Πηνελόπη, φρόνιμη του Ικάρου θυγατέρα,
σε βλέπαν οι Αχαιοί που κάθονται στο Άργός το ιάσιο γύρα,
μνηστήρες πιότεροι στο σπίτι σου θα τρώγαν — αύριο κιόλα!

τι ποια γυναίκα αλήθεια δύνεται στα ζυγιασμένα φρένα,
στην ομορφιά και στο παράστημα να παραβγεί μαζί σου;»

250 Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη γυρνάει κι απηλογιέται:
«Τις χάρες μου που λες, Ευρύμαχε, τα ανάριμμα, τα κάλλη,
μου τις αφάνισαν οι αθάνατοι τη μέρα που κινούσαν
οι Αργίτες για την Τροία, κι αντάμα τους το ταίρι μου, ο Οδυσσέας!
Αλήθεια, εκείνος πίσω αν διάγερνε και νοιάζονταν για μένα,

255 θα 'ταν και πιο μεγάλη η δόξα μου και πιο όμορφα τα πάντα.
Μα τώρα λιώνω, τι μου σώριασε κακιά ο θεός περισσία.
θυμούμαι, όταν κινούσε κι άφηνε τη γη την πατρική του,
το χέρι το δεξιό μου φούχτωσε πα στον αρμό και μου 'πε:
„ Γυναίκα, αλήθεια δέ φαντάζομαι πως οι αντρειωμένοι Αργίτες

260 από της Τροίας τα μέρη ανέβλαβοι θα στρέψουμε όλοι πίσω'
κι οι Τρώες ακούγονται πολέμαρχοι πως είναι ψυχωμένοι'
να ρίχνουν και κοντάρι ξέρουνε, να σέρνουν και δοξάρι,
κι αμάξια ν' ανεβαίνουν, που άλογα γοργά ως τα σέρνουν, δίνουν
τη νίκη γρήγορα στον πόλεμο και στο φριχτό το απάλε.

265 Ποιος ξέρει από θεού αν μου μέλλεται λοιπόν να στρέψω πίσω,
για να χαθώ κει πέρα. Φρόντιζε πια εσύ γι' αυτά που αφήνω.
Τη μάνα και τον κύρη γνοιάζου τους στο σπίτι μας ως πρώτα,
κι ακόμα πιο καλά, όσο βρίσκουμαι στα ξένα εγώ μακριά τους.
Μα ως δεις στου γιου μας πια τα μάγουλα τα γένια να φυτρώνουν,

270 τότε το σπίτι μας παράτησε, να πάρεις όποιον θέλεις.

Εκείνος τέτοια μου παράγγελνε' τώρα αλητεύουν όλα'
και θα 'ρθει η νύχτα, τον αγλύκαντο που θ' αντικρίσω γάμο
εγώ η κατάρατη, που μου 'σβησε κάθε αναγάλλια ο Δίας!
Μα κι άλλη την καρδιά μου ασήκωτη πλακώνει πίκρα τώρα'

275 τέτοια φερσίματα πρωτύτερα δε δείχναν οι μνηστήρες!
«Όταν γυρεύουν μιαν αρχόντισσα και πλουσιοθυγατέρα
να παντρευτούν και συνορίζονται ποιος ταίρι θα την πάρει,
δικά τους βόδια πάντα φέρνουνε κι αρνιά καλοθρεμμένα,
να φαν οι συμπεθέροι, κι όμορφα της κόρης δίνουν δώρα,

280 και δε ρημάζουν αλογάριαστα το ξένο βιος ποτέ τους.»

Στα λόγια της ο θεός, πολύπαθος εχάρηκε Οδυσσέας,
που δώρα να τους πάρει εγύρευε και πλάνευε με λόγια
γλυκά τα φρένα τους, μα μέσα της διαλογιζόταν άλλα.
Κι ο γιος του Ευπείθη, ο Αντίνοος, γύρισε κι απηλογήθη κι είπε:

- 285 «Αν θέλει, Πηνελόπη, φρόνιμη του Ικάριου θυγατέρα,
κανένας από μας χαρίσματα για σένα εδώ να φέρει,
να τα δεχτείς, τι θα 'ταν άπρεπο να του αρνηθείς το δώρο.
Μα εμείς για τις δουλειές δε φεύγουμε μηδέ γι' αλλού κινούμε,
πριν παντρευτείς εσύ διαλέγοντας τον κάλλιο απ' τους Αργίτες.»
- 290 Αυτά είπε ο Αντίνοος, κι ως στο λόγο του συγκλίνουν όλοι εκείνοι,
από 'ναν κράχτη έστειλαν όλοι τους, τα δώρα τους να φέρει.
Μαντί μεγάλο ο κράχτης έφερε του Αντίνοου, ξομπλιασμένο,
πανώριο' κλειδωτήρια δώδεκα το εκράτουν πάνω ως κάτω,
μαλαματένια και που αγίστρωναν σε γυριστά θηλύνια.
- 295 Γιορντάνι στον Ευρύμαχο έφερε που ξάστραφτε σαν ήλιος
κι οι χάντρες του οι χρυσές συνάλλαζαν με τις κεχριμπαρένιες.
Και του Ευρυδάμα τα παιδόπουλα δυο σκουλαρίκια έφεραν,
τρίπετρα, μόρικα, που η χάρη τους στραφτάλιζε περίσσια.
Κι ένα παιδόπουλο απ' του Πείσαντρο, του γιου του Πολυχτόρου,
- 300 μιαν αλυσίδα ατίμητη έφερε, για το λαιμό στολίδι'
κι ο κάθε Αργίτης κι ένα χάρισμα της έφερνε πανώριο.
Κι όπως μετά στο ανώγι ανέβηκε των γυναικών το θάμα,
μαζί κι οι βάγιες τα πεντάμορφα της κουβαλούσαν δώρα'
κι εκείνοι στο χορό το γύρισαν και στο γλυκό τραγούδι
- 305 και περίμεναν ξεφαντώνοντας το βράδυ πότε θα 'ρθει.
Και σύντας πια το βράδυ σύσκοτο στους χαροκόπους ήρθε,
στο αρχονταρίκι πήραν κι έστησαν γοργά τρεις πυροστάτες,
να φέγγουν, κι έβαλαν απάνω τους στεγνά ένα γύρο ξύλα,
από καιρό στεγνά, κατάξερα, σκισμένα με τσεκούρι
- 310 πριν λίγο, και δαδιά αναιάτεψαν, κι οι δούλες του Οδυσσέα
του καρτερόψυχου συδαύλιζαν μια μια τους κάθε τόσο.
Και τότε ο αρχοντικός, πολύβουλος τους μίλησε Οδυσσέας:
«Του ρήγα του Οδυσσέα που χρόνισε στα ξένα οι δούλες, σύρτε
στα γυναικίτη, στη βασίλισσα κοντά την τιμημένη,
- 315 και πιάστε κλώθετε, κοιτάζοντας ο νους της να ξεδώσει,
για πάρτε και μαλλί να ξάνετε στην κάμαρα της μέσα.
Εγώ είμαι εδώ γι' αυτούς να γνοιάζουμαι, το φως να μην τους σβήσει'
κι ως την Αυγή την ομορφόθρονη να θέλουν να καθίσουν,
πολλά έχω πάθει κι είμαι υπόμονος και δε με βάζουν κάτω!»
- 320

Είπε, κι αυτές γοργά κοιτάχτηκαν και ξέσπασαν στα γέλια,
μα η Μελανθώ η γιομορφομάγουλη βαριά τον αποπήρε,
του Δόλιου η κόρη' ως θυγατέρα της την είχε αναστημένη
η Πηνελόπη και με ολόχαρα τη γέμιζε παιχνίδια'

μα τούτη στους καημούς της ρήγισσας δεν ένιωθε συμπόνια,

325 μον' αγαπούσε τον Ευρύμαχο και πλάγιαζε μαζί του.
Και τώρα αυτή με φαρμακόλογα στον Οδυσσέα μιλούσε:
«Συφοριασμένε ξένε, τα 'χασες, έχει σαλέψει ο νους σου!
Σε χαλκιδιό δεν πας καλύτερα να γείρεις να πλαγιάσεις,
για και σε χάνι, μόνο κάθεται σε τόσους άντρες μέσα

330 και φαφλατίζεις έτσι απόκοτα, χωρίς να νιώθεις φόβο!
Τα φρένα το κρασί σου θόλωσε; για ο νους σου κατεβάζει
τέτοις λογής κουβέντες πάντα του και λες του ανέμου λόγια;
Για σ' έπνιξε η χαρά που νίκησες τον Ίτρο το ζητιάνο;
Από τον Ίτρο δυνατότερος μη σηκωθεί κανέναν

335 και το κεφάλι σου ξερβόδεξα με τα γερά του χέρια
χτυπήσει, και γεμάτον αίματα σε διώξει από το σπίτι!»
Κι είπε ο Οδυσσέας ο πολυμήχανος ταυροκοιτάζοντάς τη:
«Θα τρέξω να 'βρω τον Τηλέμαχο, να μαρτυρήσω, σκύλα,
τα όσα μου λες, κι αυτός αρπώντας σε κομμάτια θα σε κάνει!»

340 Είπε, κι οι δούλες με τα λόγια του τρόμαξαν, και κίνησαν
περνώντας μέσα από τις κάμαρες' τους είχε λύσει ο φόβος
κάτω τα γόνατα, τι θάρρευν, ό,τι είπε, θα το κάνει.
Μα αυτός στους πυροστάτες που άναβαν στεκόταν πλάι, να φέγγουν,
και σε όλους έριχνε τα μάτια του, και μες στα φρένα του άλλα

345 κλωθογυρνούσε, που αζετέλειωτα δε μείναν ως το τέλος.

Ωστόσο κι η Αθηνά δεν άφηνε τους πέρφανους μνηστήρες
να πάψουν τ' άνομα φερσίματα, για να ριζώσει η πίκρα
μαθές ακόμα πιο βαθύτερα μες στου Οδυσσέα τα στήθη.
Κι ο Ευρύμαχος, ο γιος του Πόλυβου, για να γελάσουν οι άλλοι,

350 τον Οδυσσέα καθώς θ' ανάμπαιζε, το λόγο εκείνα πρώτος:
«Ακουστέ μου, της κοσμολόγητης βασίλισσας μνηστήρες,
το τι η καρδιά με σπρώχνει μέσα μου να πω: δω πέρα τούτος
χωρίς θεού βουλή δεν έφτασε στο σπίτι του Οδυσσέα'
αλήθεια, των δαδιών το αντίφλογο να κατεβαίνει μοιάζει

355 απ' το κεφάλι του — δεν του 'μειναν μαθές καθόλου τρίχες!»

Στον Οδυσσέα κατόπι μίλησε τον καστροπολεμίτη:
«Θα 'θελες, ξένε, αν το αποφασίζα, να μπεις στη δούλεψη μου,
μακριά στα ξώμερα — κι η ρόγα σου θα 'ναι αρκετή — λιθάκια
να κουβαλός για φράχτες, τρίψηλα να μου φυτεύεις δέντρα;

360 Ολοχρονίς φωμί θα σου 'δινα, να τρως την πάσα μέρα,

και για τα ρούχα σου θα γνιοαζόμουν και για την ποδεμή σου.
όμως κακόμαθες, δε σου 'ρχεται να πιάσεις να δουλεύεις'
το 'χεις καλύτερο, την άπατη κοι πια σου για να θρέψεις,
να τριγυρίζεις ζητιανεύοντας σκυφτός μπροστά στον κόσμο.»

365 Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος του μίλησε Οδυσσέας:
«Άνοιξη να 'ταν τώρα, Ευρύμαχε, να 'χουν μακρύνει οι μέρες,
και συ κι εγώ να παραβγαίναμε σ' όποια δουλειά — χορτάρι
να κόψουμε, κι εγώ καλόγυρτο δρεπάνι να κρατούσα,
και συ παρόμοιο να 'χες, στη δουλειά γεμάτα να ρίχτουμε,

370 ως που να 'ρθεί το σκότος, άφαγοι, το χόρτο να μη λείπει'
και βόδια να 'χαμε να οργώνουμε, τα πιο δυναμωμένα,
γεμάτα ορμή, τρανά, που χόρτασαν μαζί βοσκολογώντας,
ίδια γερά και συνομήλικα, με ανάκαρα περίσσια,
και να 'ταν τέσσερα τα στρέμματα, και μαλακό το χώμα

375 στο αλέτρι, ομπρός, ν' ανοίγω θα 'βλεπες την αυλακιά μια κι όζω!
Και, πόλεμο αν κινούσε πάνω μας του Κρόνου ο γιος μια μέρα,
σήμερα ακόμα, το σκουτάρι, μου και δυο κοντάρια να 'χα,
κι ολόχαλκιο στα δυο μελίγγια μου που να ταιριάζει κράνος,
μέσ' απ' τους πρόμαχους θα μ' 'εβλιπες να τρέχω από τους πρώτους,

380 και δε θα μ' έκανες ανάμπαιγμα, να λες για την κοι πια μου!
Τα έργα σου αρέσουν όμως τ' άνομα κι είναι σκληρή η καρδιά σου.
Τώρα τρανός, γεμάτος δύναμη φαντάζεσαι πως είσαι,
καθώς σε τριγυρνούν ανούφελoi και τιποτένιοι μόνο.
Μα αν ο Οδυσσέας ερχόταν κι έφτανε στη γη την πατρινή του,

385 οι πόρτες τούτες, όσο διάπλατες, μεμιάς θα σου φαινόταν
στενές πως είναι, καθώς θα 'τρεχες να πεταχτείς στο δρόμο!»

Είπε, και σύγκλυσε του Ευρύμαχου πιο ακόμα οργή τα φρένα,
και λόγια του 'λεγε ανεμάρπαστα ταυροκοιτάζοντάς τον:
«Βαριά θα μου πλερώσεις, άραχλε, γι' αυτά που ξεστομίζεις

390 σε τόσους άντρες μέσα απόκοτα, χωρίς να νιώθεις φόβο.
Τα φρένα το κρασί σου θόλωσε, για ο νους σου κατεβάζει
τέτοιιας λογής κουβέντες πάντα του και λες του ανέμου λόγια;
Για σ' έπνιξε η χαρά που νίκησες τον Ίτρο το ζητιάνο;»

Σαν είπε αυτά, σκαμνί στα χέρια του φουχτώνει, μα ο Οδυσσέας

395 γοργά στου Δουλιχιώτη Αμφίνομου τα γόνατα καθίζει,
καθώς φοβήθη τον Ευρύμαχο' κι αυτός τον κεραστή τους
στο δεξιό χέρι βρίσκει, κι έπεσε με βρόντο το λαγήνι,

κι ο κεραστής σωριάστη βογγώντας τ' ανάσκειλα στη σκίονη.
Και βάλαν οι μνηστήρες τις φωνές στον ισκιερό αντρωνίτη,

400 κι έτσι μιλούσεν ο καθένας τους στο διπλανό γυρνώντας:
«Ο ξένος άμποτε να χάνουνταν, ως γύρναε σ' άλλα μέρη,
πριν φτάσει εδώ, σε ανακατώματα να μη μας ρίχνει' τώρα
για τους ζητιάνους συχυζόμαστε, και μήτε θα χαρούμε
γλυκό ψωμί' μ' αυτά που γίνονται σαν τι καλό προσμένεις;»

405 Γυρνώντας ο αντρειανός Τηλέμαχος τους μίλησε έτσι κι είπε:
«Σάλεψε ο νους σας, δόλιοι! Βάρυνε με το φαγί το πλήθιο
και τα πιотά η καρδιά σας' σίγουρα σας ξεσηκώνει κάποιος
απ' τους θεούς' όμως στα σπίτια σας, όποια στιγμή σας δόξει,
γυρνάτε, αφού καλοχορτάσατε' δε διώχνω εγώ κανέναν!»

410 Αυτά είπε, κι όλοι τους εδάγκασαν τα χείλια σατισμένοι
απ' το κουράγιο του Τηλέμαχου, που μίλησε έτσι αντρίκια.
Το λόγο πήρε τότε ο Αμφίνομος κι αναμεσό τους είπε,
ο έμνοστος γιος του Νίσου του άρχοντα και του Άρητου τ' αγγόνι: «Δίκιος αν είναι ο
λόγος που άκουσε, πρεπό δεν είναι, φίλοι,

415 κανείς ν' ανάβει και πικρόχολα ν' αντιμιλά στον άλλον.

Τον ξένο πια μην τον παιδεύετε μηδέ τους άλλους σκιάβους,
που στου Οδυσσέα του ισόθεου βρίσκονται το σπίτι μέσα τώρα.
Ελάτε, ο κεραστής τις κούπες μας να πάρει να γεμίσει,
κι ως κάνουμε σπονδή, στα σπίτια μας να κοιμηθούμε πάμε.

420 «Όμως τον ξένο, ας τον αφήσουμε στο σπίτι του Οδυσσέα,
τι ως ήρθε ικέτης στου Τηλέμαχου, θα τον κοιτάζει τούτος.»

Έτσι μιλούσε, κι όλοι πρόθυμα στα λόγια του συγκλίναν.
Πήρε κι ο Μούλιος, το παιδόπουλο του Αμφίνομου, ο διαλάλης
απ' το Δουλίχιο, και συγκέρασε κρασί μες στο κροντήρι,

425 και σ' όλους μοίρασε ζυγώνοντας' κι εκείνοι στους μακάριους
θεούς ως στάλαξαν μελόγλυκο κρασί στο χώμα, έπιναν
κι αφού στάλαξαν κι ήπιαν όλοι τους, όσο η καρδιά ποθούσε,
να φύγουν κίνησαν, στο σπίτι του καθένας να πλαγιάσει.

Ομήρου Οδύσσεια - τ

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

-19- Στο αρχονταρίκι πίσω απέμεινεν ο ισόθεος Οδυσσέας,
κι ως η Αθηνά το νου του εγύριζε στο φόνο των μνηστήρων,
στο γιο του εστράφη κι ανεμάρπαστα κινούσε λόγια ομπρός του:
«Όλα είναι ανάγκη τώρα τ' άρματα να φύγουν του πολέμου'

5 και συ, Τηλέμαχε, σα θα 'ρχονται ρωτώντας οι μνηστήρες
τι τα 'χεις κάνει, με γλυκόλογα ξιπλάνευέ τους όλους:
„Τα πήρα απ' τους καπνούς και τα 'κρυψα' πια αλήθεια δε θύμιζαν
αυτά ο Οδυσσέας που αφήκε κάποτε να πάει στις Τροίας τα μέρη'
η ανάσα της φωτιάς τους θάμπωσεν εδώ κι εκεί τη λάμψη —

10 κάτι χειρότερο! μου το 'βαλε κάποιος θεός στα φρένα:
φοβάμαι, απάνω στο μεθύσι σας καβγά μη στήστε ξάφνου
και χτυπηθείτε, και ντροπιάσετε και προξενιές και τάβλες'
τι αλήθεια αποτραβάει το σίδερο τους άντρες μοναχό του."»

Είπε, και σύγκλινε ο Τηλέμαχος στου κύρη του το λόγο,

15 κι ευτύς τη βάγια Ευρύκλεια φώναξε, κι ως βγήκε αυτή, της είπε:

«Νένα, τις δούλες τώρα κλείσε μου στο γυναικίτη μέσα,
κι εγώ του κύρη λέω τις όμορφες αρμάτες ν' απιθώσω
στην πίσω κάμαρα — που ακοίταχτες απ' την καπνιά θάμπωσαν,
απ' τον καιρό που εκείνος μίσεψε κι εγώ παιδί ήμουν' τώρα

20 λέω να τις κρύψω εκεί που της φωτιάς να μην τις φτάνει η ανάσα.»

Κι η Ευρύκλεια η βάγια του αποκριθήκε και τέτοια λόγια του 'πε:
«Άμποτε, γιε μου, ν' αποφάσιζες πια εδώ κι ομπρός το νου σου
στο σπίτι να' χεις, και να γνοιάζεσαι να μη χαθεί το βιος σου.
Όμως για πες μου τώρα, αντάμα σου ποια θα' ρθεί να σου φέγγη,

25 αφού τις δούλες που θα σου 'φεγγαν δεν τις αφήνεις να 'βγουν;»

Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά της δίνει:
«Ο ξένος που θωρείς' να κάθεται χωρίς δουλειά δε θέλω
ένας που τρώει ψωμί στο σπίτι μου, κι ας έφτασε απαλάργα.»

Είπε, κι ο λόγος του δεν έφυγε του κάκου' τρέχη η βάγια

30 και κλείει την πόρτα δίχως άργητα του στέριου γυναικίτη.

Τότε ο Οδυσσέας κι ο γιος του ο ασύγκριτος τα κοφτερά κοντάρια,
τ' αφαλωτά σκουτάρια αρπάζοντας με βιάση και τα κρόνη
τα κουβαλούσαν μπρος τους η Αθηνά Παλλάδα, ανακρατώντας
χρυσό λυχνάρι, φως πανέμορφο σκορπούσα, για να φέγγουν.

35 Και τότε μίλησε ο Τηλέμαχος στον κύρη του γυρνώντας:
«Κύρη, τι θάμα αυτό κι αντίθαμα τα μάτια μου θωρούνε!
Αλήθεια, οι τοίχοι κι οι μεσότοιχοι του παλατιού οι πανώριοι
και τα δοκάρια, ιδές, τα ελάτινα κι οι ορθόψηλες κολόνες,
φωτιά ως να πήραν, μπρος στα μάτια μου φεγγοβολούνε! Κάποιος
40 δω μέσα απ' τους θεούς θα βρίσκεται, που ζουν στα ουράνια πλάτη.»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος του μίλησε Οδυσσέας:
«Σώπα και μη ρωτάς! τι λόγιασες, βαθιά στα φρένα κράτα'
οι αθάνατοι που ζουν στον Όλυμπο τη χάρη αυτή την έχουν.
Μον' τράβα τώρα εσύ και πλάγιασε, κι εγώ να μείνω θέλω,

45 να δοκιμάσω ακόμα, οι δούλες μας τι κρύβουν στην καρδιά τους,
κι η μάνα σου, καθώς με κλάματα θα με ρωτάει τα πάντα.»

Αυτά είπε εκείνος, κι ο Τηλέμαχος το αρχονταρίκι edιάβη,
κι ως τα δαδιά του έφεγγαν καίγοντας, στην κάμαρα του φτάνει,
εκεί που πάντα του, σαν του 'ρχονταν ύπνος γλυκός, κοιμόταν

50 και πέρα πλάγιασε και πρόσμενε τη θείαν Αυγή να φέξει.
Κι ο ισόθεος Οδυσσέας απόμεινε στο αρχονταρίκι, κι όλο
στο φόνο των μνηστήρων του 'στρεφε το λογισμό η Παλλάδα.

Ωστόσο η Πηνελόπη η φρόνιμη το γυναικίτη αφήκε
κι ήρθε παρόμοια με την Άρτεμη για τη χρυσή Αφροδίτη.

55 Πλάι στη φωτιά θρονί της έβαλαν ο Ικμάλιος ο τεχνίτης
το 'χε δουλέψει με το φίλντισι και με το ασήμι γύρω,
και για τα πόδια κάτω εστέριωσε προσκάμνι, που το στρώναν
με μια προβιά τρανή, τι εκάθονταν μονάχα εκείνη απάνω.
Σε τούτο η Πηνελόπη εκάθισε και τώρα η μυαλωμένη'

60 κι ήρθαν μετά οι κρουσταλλοβράχιονες απ' το παλάτι σκιάβες
και τα πολλά αποφάγια σήκωναν, τις τάβλες και τις κούπες,
που κράτααν κι έπιναν οι πέρφανοι μνηστήρες' άλλες πάλι
τη θράνα και τις στάχτες πέταγαν από τους πυροστάτες
στο χώμα, κι άλλα ξύλα σώριαζαν πολλά για φως και ζέστα.

65 Και πάλε η Μελανθώ πικρόχολα στον Οδυσσέα μιλούσε:
«Ακόμα εδώ θα μας φορτώνεσαι στο σπίτι τριγυρνώντας
όλη τη νύχτα, ξένε, ρίχνοντας τα μάτια στις γυναίκες;
Χάρου που βρήκες τώρα κι έφαγες, και φεύγα, κακομοίρη,
μην πω δαυλί ν' αρπάξω κι έξαφνα βρεθείς δαρμένος όζω!»

70 Κι είπε ο Οδυσσέας ο πολυμήχανος ταυροκοιτάζοντάς τη:
«Γυναίκα ανάποδη, τι κόρωσες και τα 'βαλες μαζί μου;

Τάχα γιατί φορώ παλιόρουχα και δε βωδιάζω μύρα,
κι όπως με σπρώχνει η ανάγκη, ζήτηλας στα σπίτια τριγυρίζω;
Τέτοιοι είναι πάντα οι διακονιάρηδες κι αυτοί που παραδέρνουν!

- 75 Ήταν καιρός που σε αρχοντόσπιτο κι εγώ στον κόσμο ζούσα
και πλούτη αφέντευα, και χάριζα συχνά στο διακονιάρη,
όποιος κι αν λάχαινε στην πόρτα μου κι όποια κι αν είχε ανάγκη.
Κι ακόμα σκιάβους είχα αρίφνητους κι άλλα αγαθά περισσια,
όσα 'χει αυτός που ζει περικαλα και πλούσιο τότε κράζουν.
- 80 Μα ο γιος του Κρόνου, ο Δίας, τ' αφάνισε' τέτοια η βουλή του θα 'ταν.
Και συ, γυναίκα, κι αν ανάμεσα στις σκιάβες λουλουδίξεις
τις άλλες τώρα, μήπως κάποτε τα χάσεις όλα, κάλλη
και ξιπασίες, αν τύχει αγριεύοντας και σε οχτρευτεί η κυρά σου,
για κι ο Οδυσσέας αν φτάσει' απόμεινε μαθές ελπίδα ακόμα.

- 85 Κι αν πάλε, ως λέτε, εκείνος χάθηκε και γυρισμό δεν έχει,
για δεσ το γιο του τον Τηλέμαχο, που πια μωρό δεν είναι'
έδωσε ο Απόλλωνας και τράνεψε, κι από τις σκιάβες, όσες
άπρεπα φέρνονται στο σπίτι του, καμιά δεν του ξεφεύγει.»

Ωστόσο η Πηνελόπη η φρόνιμη, τα λόγια του γρικώντας,

- 90 στη βάγια της γυρνώντας μίλησε βαριά αποπαίροντάς τη:
«Σκύλα ξαδιάντροπη, ξετσίπωτη, τις άνομες δουλειές σου
θαρρείς δε βλέπω; Στο κεφάλι σου μια μέρα θα ξεσπάσουν!
Όλα δεν τα 'ξερες, δεν τ' άκουσες από την ίδια εμένα,
τον ξένο τουτο πως λογάριζα στο αρχονταρίκι μέσα
- 95 να τον ρωτήσω για τον άντρα μου, που μ' έλιωσε ο καημός του;»

Μετά, γυρνώντας, στην κελάρισσα μιλεί, την Ευρυνόμη:
«Φέρε σιαμνί, Ευρυνόμη, βάλε του και μια προβιά από πάνω,
για να καθίσει και τα λόγια του να πεί και τα δικά μου
ν' ακούσει ο ξένος τώρα θα 'θελα πολλά να τον ρωτήσω.»

- 100 Είπε, κι εκείνη τρέχει πρόθυμα κι ένα σιαμνί του φέρνει
καλομαστορεμένο, κι έβαλε και μια προβιά από πάνω.
Κι ως ο αρχοντόγεννος, πολύπαθος εκάθισε Οδυσσέας,
η Πηνελόπη πήρε η φρόνιμη ν' ανοίξει την κουβέντα:
«Ξένε, για τούτο πρώτα θα 'θελα να σε ρωτήσω ατή μου'
- 105 ποιος είσαι; πούθε; που η πατρίδα σου και που οι γονιοί σου εσένα;»

Γυρνώντας τότε ο πολυκάτεχος της μίλησε Οδυσσέας:
«Κυρά μου, ποιος στη γη την άμετρη θνητός μπορεί για σένα
κακά ποτέ να πει, που η δόξα σου στα ουράνια πλάτη φτάνει; —

καθώς του ρήγα του αφεγάδιαστου, που κυβερνάει σε πλήθος

110 λαούς τρανούς απάνω αντρόκαρδους, μα τους θεούς φοβάται
κι είναι σωστή και δίκια η κρίση του' κι η μαύρη γης κριθάρι
και στάρι του γεννά, τα δέντρα του λυγάν απ' τους καρπούς τους,
γεννούν τα πρόβατα, κι η θάλασσα πολλά χαρίζει ψάρια
απ' την καλή κυβέρνηια, κι οι λαοί στον ίσκιό του προκόβουν.

115 Ό,τι άλλο θες να μάθεις ρώτα με στο αρχοντικό σου μέσα,
μα μη ρωτήσεις ποια η πατρίδα μου και ποια η γενιά μου εμένα
τι πιότερους καημούς στα στήθη μου θ' ανάψεις, αν με πάρουν
οι θύμησες' είμαι βαριόμοιρος! Κι ουδέ ταιριάζει κιόλα
σε ξένο σπίτι εγώ καθούμενος να κλαίω και να θρηνιέμαι'

120 έτσι κι αλλιώς κακό είναι αδιάκοπα να δείχνω λυπημένος'
μπας και καμιά θυμώσει δούλα σου μαζί μου — για κι ατή σου —
και πει κρασί πως ήπια, μέθυσα και κολυμπώ στο κλάμα.»

Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη γυρνάει κι απηλογιέται:
«Όποιες κι αν είναιι, ξένε, οι χάρες μου, το ανάριμμα, τα κάλλη,

125 μου τις αφάνισαν οι αθάνατοι τη μέρα που κινούσαν
οι Αργίτες για την Τροία, κι αντάμα τους το ταίρι μου, ο Οδυσσέας!
Αλήθεια, εκείνος πίσω αν διάγερνε και νοιάζονταν για μένα,
θα 'ταν και πιο μεγάλη η δόξα μου και πιο όμορφα τα πάντα.
Μα τώρα λιώνω, τι μου σώριασε κακά ο θεός περίσσια'

130 αυτοί που τα νησιά αφεντεύουνε κι οι πιο τρανοί είναι αρχόντοι
στην πολυδασωμένη Ζάκυθο, στη Σάμη, στο Δουλίχι,
και στην Ιθάκη εδώ τη λιόβολη τρογύρα μένουν — όλοι
με θέλουν άθελα μου ταίρι τους και καταλύουν το βίος μας.
Γι αυτό για ξένους πια δε γνοιάζουμαι, μηδέ για ικέτες, μήτε

135 γι' αυτούς που στου λαού τη δούλεψη κρατιούνται — για τους κράχτες'
τον Οδυσσέα ποθώ που μου 'λειψε κι απ' τον καημό του λιώνω.
Κι αυτοί το γάμο θέλουν γρήγορα, κι εγώ τους κλώθω όλους'
πρώτα το νου μου κάποιος φώτισε θεός, στην κάμαρα μου
τρανό αργαλειό να στήσω, θέλοντας πανί να υφάνω τάχα,

140 πανί μακρύ πολύ, φιλόκλωστο, κι αυτά τους είπα τότε:

„Εσείς οι νιοι που με γυρεύετε, μια κι ο Οδυσσέας εχάθη,
για καρτεράτε με, κι ας βιάζεστε για γάμο, να τελέψω
καν το διασίδι αυτό, τα νήματα να μη μου πάν χαμένα.
Του αρχοντικού Λαέρτη σάβανο το φτιάνω για την ώρα

145 που θα τον πάρει ο ανήλεος θάνατος κι η ασβολωμένη μοίρα'

να μη βρεθεί στον κόσμο Αργίτισσα μαζί μου να τα βάλει,
τάχα πως κοιτάται ασαβάνωτος, κι ας είχε τόσα πλούτη."

Έτσι τους μίλησα, κι η πέρφανη καρδιά τους τ' αποδέχτη.
Κι αλήθεια όλη τη μέρα δούλευα το ατέλειωτο πανί μου,

150 και πάλε ολονυχτίς το ξύφαινα στο φως δαδιών που άναβαν.
Τρεις χρόνους κράτησεν ο δόλος μου πλανεύοντας τους όλους'
πάνω στους τέσσερεις, σαν κύλησαν πάλι οι εποχές του χρόνου,
κι οι μήνες έτρεχαν, και διάβαιναν μια μια οι περίσσιες μέρες,
τούτες οι σκύλες το μαρτύρησαν, οι αδιάντροπες μου δούλες'

155 κι ήρθαν εκείνοι και με τσάκωσαν κι είπαν βαριές κουβέντες.

Γι αυτό και στανικώς ξετέλεψα το φάσιμο, αθελά μου
Τώρα το γάμο πια δε γίνεται να τον ξεφύγω, κι άλλη
βουλή δε βρίσκω να με γλίτωνε' να παντρευτώ με σπρώχνουν
κι οι δυο γονιοί μου' και κατάλαβε κι ό γιος μου και θυμώνει

160 που τρων το βιος του' πια μου τράνεψε, μπορεί σαν άντρας τώρα,
που ο Δίας τιμή και δόξα του 'δωκε, να γνοιάζεται το σπίτι.
Μα κι έτσι, πες μου ποια η πατρίδα σου και ποια η γενιά σου; βράχου
μαθές για δρυ δεν είσαι γέννημα, που λεν τα παραμύθια!»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος της μίλησε Οδυσσέας:

165 «Του αρχοντικού Οδυσσέα συντρόφισσα, κυρά μου τιμημένη,
δε λες να πάψεις τα ρωτήματα για τη γενιά μου, βλέπω.
Ας είναι, θα σου πω, σε βάσανα με ρίχνεις όμως τώρα
κι απ' όσα με κρατούνε πιότερα' τέτοια μαθές η μοίρα
του ανθρώπου, που ως εγώ απ' τον τόπο του καιρούς και χρόνια λείπει

170 και τυραννιέται παραδέρνοντας σε πλήθος ξένα μέρη!
Μα κι έτσι θα σου πω τα γύρεψες ν' ακούσεις και να μάθεις:

Μια χώρα, η Κρήτη, μέσα βρίσκεται στο πέλαο το κρασάτο,
περίσσια πλούσια, θαλασσόζωστη, πανώρια' πολιτείες
έχει ενενήντα' μύριοι, αρίφνητοι ζουν πάνω άνθρωποι, κι είναι

175 πολλές οι γλώσσες τους, ανάκατες. Θρέφει Αχαιούς η Κρήτη,
και βέρους Κρητικούς αντρώκαρδους, και Δωριείς, που ζούνε
σε τρεις φυλές, κι ακόμα Κύδωνες και Πελασγούς αρχόντους.
Μια πολιτεία, Κνωσό την είπανε, τρανή, και βασιλιάς της,
ο Μίνωας, που το Δία συντρόφευε στα εννιά τα χρόνια πάνω,

180 κύρης του κύρη μου, του αντρώκαρδου του Δευκαλίωνα, κι είχε
δυο γιους γεννήσει ο Δευκαλίωνας, το Δομενέα και μένα.

Με τους Ατρείδες κείνος διάβηκε στην Τροία μες στα καράβια
τα δρεπανόγυρτα, ο πρωτόγεννος και πιο αντριανός, και μένα,
τον πιο μικρό, με βγάλαν Αίθωνα — τρανό είναι τ' όνομά μου!

185 Εκεί είδα εγώ και φιλοκόνεψα τον Οδυσσέα' τι ως είχε
κινήσει για την Τροία κι αρμένιζε μπρος στου Μαλιά τον κάβο,
κι αυτόν η ανεμική τον ξόριασε στην Κρήτη ρίχνοντας τον.
Στην Αμνισό την κακολίμανη, πλάι στης θεάς Λεχούσας
το σπήλιο, επόδισε, το δρόλαπα μεβιάς για να γλιτώσει.

190 Στο κάστρο ανέβη ευτὺς γυρεύοντας το Δομενέα, το φίλο
τον είχε γιαρδιακό, μας έλεγε, και τιμημένο' ωστόσο
δέκα κιαν έντεκα μερόνυχτα πιο πριν εκείνος κιόλα
κατά την Τροία με τα διπλόγυρτα καράβια είχε μισέψει.
Εγώ λοιπόν τον καλοσιάμνισα στο αρχοντικό μας μέσα,

195 κι απ' τα πολλά στο σπίτι που 'κρυβα τον φίλεψα με αγάπη.

Του 'δωκα ακόμα για τους συντρόφους που πήγαιναν μαζί του,
τρογύρα απ' το λαό συνάζοντας, κριθάρι και φλογάτο
κρασί και βόδια, να 'χουν σφάζοντας να τρων και να χορταίνουν.

Κι οι Αργίτες μέιναν μέρες δώδεκα στην Κρήτη, τι είχε ασκώσει

200 βοριά τρανό θεός αντίμαχος κι είχαν κλειστεί, κι ο αγέρας
να κρατηθούμε ορθοί δεν άφηνε μηδέ στη γης απάνω.
Στις δεκατρείς ο αγέρας έπεσε κι αυτοί πανιά σήκωναν.»

Πολλές ψευτιές δηγόταν κι έλεγε, που σαν αλήθειες μοιάζαν.
Κι εκείνη έχυνε δάκρυα ακούγοντας και φύραινε η θωριά της.

205 Πως λιώνει σε βουνά ψηλόκορφα το χιόνι, που ο πονέντης
πρώτα το στοίβαζε, και το 'λιωσε φυσώντας ο σιρόκος,
κι ως λιώνει, τα ποτάμια φούσκισαν και κατεβάζουν — όμοια
κι εκείνη έχυνε δάκρυα κι έλιωνε το μηλοπρόσωπό της,
κι έκλαιε τον άντρα της, που κάθουνταν μπροστά της, μα ο Οδυσσέας,

210 κι αν τη γυναίκα του που δέρνουνταν βαθιά ψυχοπονιόταν,
όμως τα μάτια εκράτει ασάλευτα στα βλέφαρα, απ' ατσάλι
για κέρατο λες κι ήταν, κι έκρυβε με πονηριά τα δάκρυα.
Κι εκείνη, σύντας πια αποχώρησε το δάκρυ και το θρήνο,
ξαναδευτέρωσε τα λόγια της κι αυτά του συντυχαίνει:

215

«Ξένε, η στιγμή θαρρώ πως έφτασε να δοκιμάσω, αλήθεια
τον άντρα μου αν τον καλοσιάμνισες στο αρχοντικό σου μέσα
με τους ισόθεους τους συντρόφους του, καθώς μου λες: για πες μου
σαν τι λογής ήταν τα ρούχα του που στο κορμί φορούσε;

κι ο ίδιος πως έδειχνε κι οι σύντροφοι, μαζί του που κινούσαν;»

- 220 Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος της μίλησε Οδυσσέας:
«Κυρά μου, να σου πω σα δύσκολο, τόσος καιρός που edιάβη,
τα που γυρεύεις' κιόλας είκοσι πέρασαν χρόνια, αφόντας
έφυγε εκείνος κείθε κι άφησε τη γη την πατρική μου.
Μα κι έτσι θα σου πω τον άντρα σου στο νου μου πως διανεύει:
- 225 Τον Οδυσσέα το θείο με κόκκινο, σγουρό μαντί θυμούμαι,
διπλόφαρδο, ψηλά που το 'κλεινε χρυσό το κλειδωτήρι
με δυο θηλύκια, κι είχε απάνω του στολίδι σκαλισμένο'
σκύλος στα δυο του πόδια παρδαλό κρατούσε λαφομόσκι,
που όπως το δάγκανε, σπαρτάριζε' κι όλοι θαμάζαν που ήταν
- 230 από χρυσάφι, κι όμως έβλεπες το σκύλο να το πνίγει,
και να ταράζει αυτό τα πόδια του, ζητώντας να γλιτώσει.
θυμούμαι εφόρειε κι ένα λιόφωτο χιτώνα στο κορμί του,
τη γυαλιστή τη φλούδα ως να 'βλεπες από ξερό κρομμύδι'
τόσο αγανός μαθές σου φάνταζε, να λάμπει σαν τον ήλιο.
- 235 Πολλές νοικοκυρές θωρώντας τον τη χάρη του θαμάζαν.
Κάτι άλλο τώρα εγώ θα σου 'λεγα, και συ στο νου σου βαλ 'το:
Δεν ξέρω αν ο Οδυσσέας στο σπίτι του φορούσε τέτοια ρούχα,
για αν κάποιος σύντροφος του τα 'δωκε, μες στο γοργό καράβι
καθώς κινούσε, για και φίλος του' και ποιος δεν αγαπούσε
- 240 τον Οδυσσέα; Πολλοί δε βρέθηκαν Αργίτες να του μοιάζουν!
Χαλιό σπαθί κι εγώ του χάρισα, κι ακροσειραδωμένο
χιτώνα, κι όλικο, διπλόφαρδο μαντί πανώριο, κι έτσι
στο καλοκούβεργο τον ξέβγαλα καράβι τιμημένα.
Κι ένας μαζί του κράχτης πήγαινε, σα λίγο πιο μεγάλος'
- 245 και να σου πω κι αυτός πως έδειχνε: με στρογγυλούς τους ώμους,
μελαχροινός, και στο κεφάλι του σγουραίναν τα μα πια του.
Τον κράζαν Ευρυβάτη' ανάμεσα στους συντρόφους του τούτον
ξεχώριζε ο Οδυσσέας, τι ταίριαζε με τη δικιά του γνώμη.»
Είπε, κι ακόμα πιο της ξάναψε του θρήνου τη λαχτάρα,
- 250 τ' αλάθευτα σημάδια ως γνώρισε στα λόγια του Οδυσσέα.
Κι όντας εκείνη πια αποχώρησε το δάκρυ και το θρήνο,
γυρνώντας τέτοια του αποκριθήκε, του μίλησε και του 'πε:
«Απ' την αρχή κι αν σε συμπόνεσα, μα τώρα πια θα σου 'χω
τιμή κι αγάπη πάντα, ξένη μου, στο αρχοντικό μου μέσα.
- 255
Τα ρούχα που 'πες του τα δίπλωσα, πριν του τα δώσω; ατή μου
στην κάμαρα μας, και τους κάρφωσα το κλειδωτήρι απάνω
το στραφτερό, για να το χαίρεται. Δε θα τον δώ να γέρνει

ωστόσο εκείνον στο παλάτι του, στη γη την πατρινή του!
Ἀραχλή μοίρα λέω τον ἔσπρωξε τον Οδυσσέα να φύγει

260 στην Κακοτροία την αμελέτητη στο βαθουλό καράβι!»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος της μίλησε Οδυσσέας:
«Του αρχοντικού Οδυσσέα συντρόφισσα, κυρά μου τιμημένη,
πια μη χαλνάς τ' ωραίο σου πρόσωπο, μη λιώνεις την καρδιά σου!
Αλήθεια, δεν παραξενεύομαι που κλαίς για κείνον τόσο'

265 τι κι άλλες που 'χασαν τους άντρες τους κι είχαν παιδιά γεννήσει
πλαγιάζοντας μαζί τους, δάρθηκαν, κι ας μη θύμιζαν διόλου
τον Οδυσσέα, που, ως λεν, συνόμοιαζε με τους θεούς περίσσια.
Όμως παράτα πια τα κλάματα, τα λόγια μου ν' ακούσεις.
Θα σου μιλήσω αλήθεια, τίποτα δε θέλω να σου κρύψω:

270 Πολύς καιρός δεν είναι που άκουσα πως γύρισε ο Οδυσσέας
και βρίσκεται κοντά, στων Θεσπρωτών τη μυριοπλούσια χώρα,
και ζει, και κουβαλά αξετίμητα πολλά μαζί του πλούτη,
γύρα απ' τον κόσμο που τα σύναξε' μα τους πιστούς συντρόφους
και το καράβι του — όλα τα 'χασε στο πέλαο το κρασάτο

275 απ' το νησί του Γήλιου φεύγοντας' ο Δίας μαζί του οργίστη
κι ο Γήλιος, μου 'λεγαν, που του 'σφαζαν τα βόδια οι σύντροφοί του.
Στην πολυκυματούσα θάλασσα χάθηκαν όλοι εκείνοι,
κι αυτόν τα κύματα τον πέταξαν, πιασμένο απ' την καρένα,
στων Φαίαιων το νησί, που η φύτρα τους με των θεών λογιέται.

280 Εκείνοι ολόκαρδα ως αθάνατο τον τίμησαν, και πλήθια
του δωκαν δώρα κι αποφάσισαν ατοί τους να τον στείλουν
στον τόπο του άβλαβο' και σίγουρα θα 'χε ο Οδυσσέας διαγείρει
από καιρό, μα συμφερότερο στοχάστηκε στο νου του,
σε πλήθος χώρες τριγυρίζοντας να μάσει πρώτα πλούτη'

285 τι απ' όλους τους ανθρώπους πιότερο πως να κερδίζει ξέρει, '
κι ούτε θνητός κανένας βρίσκεται να μετρηθεί μαζί του.
Εμένα αυτά μου τα 'πε ο Φείδωνας, των Θεσπρωτών ο ρήγας.
Στον ίδιο εμένα οργίστη, ως έκανε σπονδή στο αρχοντικό του,
πως είχαν ρίξει κιόλας τ' άρμενο στο κύμα, κι οι σύντροφοι

290 πρόσμεναν έτοιμοι, στον τόπο του τον Οδυσσέα να πάνε.
Εμένα μ' έστειλε πρωτύτερα, τι βρέθηκε καράβι
θεσπρωτικό για το πολύσταρο Δουλίχι να σαλπάρει.
Ως και τα πλούτη ακόμα μου 'δειξε που 'χε ο Οδυσσέας συνάξει'
γενιές ακέριες δέκα θα 'φταναν να θρέψουν όλα ετούτα'

295 τόσο μεγάλο βιος τον πρόσμενε στου ρήγα το παλάτι.

Προσώρας στη Δωδώνη, μου 'λεγε, βρισκόταν, για να πάρει
βουλή απ' το Δία, το δρυ του ακούγοντας τον ψηλοφουντωμένο,
μετά από τόσα χρόνια που 'λειπε, το πως θα γύρναε πίσω,
κρυφά για φανερά, στα χώματα της γης της πατρικής του.

300 Έχει λοιπόν γλιτώσει, κι έρχεται, κι όπου και να 'ναι φτάνει,
και βρίσκεται κοντά, κι ο τόπος του κι όλοι οι δικοί του άνθρωποι
πια θα τον δουν σε λίγο να 'ρχεται — κι όρκο από πάνω παίρνω:
Μάρτυς μου ο Δίας, απ' τους αθάνατους ο πιο τρανός κι ο κάλλιος,
και του Οδυσσέα το τζάκι του άψεγου, που edέχτη εμέ τον ξένο,

305 πως όσα σου ιστορώ απαράλλαχτα θα βγουν μιαν άκρη ως άλλη.
Δε θα γυρίσει χρόνος και θα δεις τον Οδυσσέα να φτάνει,
σ' αυτού του φεγγαριού τη λήγωση, στην πιάση του καινούργιου.»
Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη γυρνάει κι απηλογιέται:
«Αμποτε, ξένε, αυτός ο λόγος σου σωστός να βγει ως την άκρη!

310 Θα 'βλεπες τότε την αγάπη μου και πόσα θα χαιρόσουν
δώρα από μένα, να σε βλέπουνε και να σε μακαρίζουν.
Ομως εγώ ψυχανεμίζουμαι τα μέλλονται να γενούν:
Μήτε ο Οδυσσέας θα στρέψει σπίτι του μήτε και συ κανέναν
για συνεβγάλη θα 'βρεις, τι έλειψαν πια απ'το παλάτι οι αφέντες,

315 σαν που ήταν ο Οδυσσέας — αν έζησε μαθές κι αυτός ποτέ του!
να συνεβγάξει για να δέχεται τους τιμημένους ξένους.
Μα ελάτε τώρα, βάγιες, πλύντε τον και στρώστε του κλινάρι,
στρώματα βάλτε, βάλτε λιόφωτα σεντόνια και φλοκάτες,
που να τον έβρει η Αυγή η χρυσόθρονη στα ρούχα ζεσταμένο.

320 Και την αυγή, ως χαράζει, λούστε τον κι αλείψτε τον με μύρο,
κι έπειτα δίπλα στον Τηλέμαχο να κάτσει στο τραπέζι,
στο αρχονταρίκι εντός' κι αλίμονο κανέννας από κείνους
αν τον πειράζει μελετώντας του κακό' στο σπίτι τούτο
πια δε θα καταφέρει τίποτα, κι ας βράζει απ' το θυμό του!

325 Ξένε, και πως θα καταλάβαινες, αν μέσα στις γυναίκες
τις άλλες έχω αλήθεια ξέχωρα και νου και φρονιμάδα,
αν έτσι σε άφηνα στο σπίτι μου να τρως κακοντυμένος,
λερός κι αφρόντιστος; Στον άνθρωπο γοργά η ζωή διαβαίνει'
κανείς αν είναι ατός του ανέσπλαχνος κι ανέσπλαχνη έχει γνώμη,

330 τον καταριέται ο κόσμος, πίσω του πολλά να βρει τυράννια,
όσο 'ναι στη ζωή, κι ως πέθανε, κακά του σέρνει λόγια.
Ομως γι' αυτόν που ατός του είναι άψεγος κι έχει άψεγη τη γνώμη,
του διαλαλούν οι ξένοι τ' όνομα, κι η δόξα του σιορπιέται
σε όλο τον κόσμο, και μελέτησαν πολλοί την αρχοντιά του.»

- 335 Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος της μίλησε Οδυσσέας:
«Του αρχοντικού Οδυσσέα συντρόφισσα, κυρά μου τιμημένη,
φλοιάτες και σεντόνια λιόλαμπρα καθόλου δε μ' αρέσουν
απ'τον καιρό που τα χιονόσκεπα της Κρήτης όρη αφήκα
κι έφυγα απάνω στο μακρόκουπο καράβι για τα ξένα.
- 340 Λέω να πλαγιάσω ως τότε, ξάγρυπνες που οι νύχτες μου διάβαιναν
δεν είναι λίγες που 'χω σε άβολο πλαγιάσει ως τώρα στρώμα,
τη θείαν Αυγή την ομορφόθρονη να φτάσει καρτερώντας.
Μηδέ και θέλω, ως λες, ποδόλουτρο στα πόδια μου να κάνουν,
μηδέ καμιά από τις γυναίκες σου το πόδι μου ν' αγγίξει,
- 345 απ' όσες στο παλάτι βρίσκονται και κάνουν τις δουλειές σου.
Εξόν γριά καμιά κι αν βρίσκεται κοντά σου μυαλωμένη,
γριά πολύ, που νά'χει βάσανα, καθώς εγώ, περάσει'
σ' αυτήν μετά χαράς τα πόδια μου ν' αφήσω να τ' αγγίξει.»
- Και τότε η Πηνελόπη η φρόνιμη γυρνάει κι απηλογιέται:
- 350 «Ξένε καλέ, κανείς στο σπίτι μου δεν ήρθε απ' άλλα μέρη
ξένος, που πιο να τον συμπάθησα για την πολλή του γνώση'
τι είναι ό,τι βγάζεις απ' το στόμα σου στοχαστικά και δίκιο,
Έχω στ' αλήθεια μια γερόντισσα με νου κυβερνημένο,
αυτή που εβύζαξε κι ανάστησε το δόλιο εκείνο, η πρώτη,
- 355 που σαν τον γέννησε η μητέρα του, τον δέχτηκε στα χέρια'
τούτη, κι ας είναι δίχως δύναμη, τα πόδια θα σου πλύνει.
Μον' έλα τώρα, σήκω, πλύνε τον, Ευρύκλεια μυαλωμένη,
το συνομήλικό του αφέντη σου. Ποιος ξέρει, κι ο Οδυσσέας
τέτοια μπορεί ποδάρια σήμερα και τέτοια χέρια να 'χει'
- 360 γερνούν τον άνθρωπο τα βάσανα μαθές και πριν της ώρας.»
Αυτά είπε εκείνη, κι η γερόντισσα τα κλάματα κινούσε,
την όψη μες στα χέρια κρύβοντας, κι αυτά θρηνώντας είπε:
«Αχ, γιε μου, εγώ για σένα η δύστυχη! πιο απ' όλους τους ανθρώπους
το φόβο των θεών κι ας ένιωθες, σ' οχτρεύτη ο Δίας αλήθεια!
- 365 Κανείς στο Δία τον κεραυνόχαρο δεν έχει κάψει τόσα
παχιά μεριά, βοδιών δεν πρόσφερε τρανές θυσίες κανέννας,
καθώς εσύ, και δέουσουν, κάποτε σε γερατιά να φτάσεις
μακαρισμένα και περίλαμπρο το γιο σου ν' αναστήσεις'
και τώρα μόνο εσένα αρνήστηκε του γυρισμού τη μέρα!

370

Ποιος ξέρει, να του φέρνονται άσκημα μπορεί κι εκείνου οι δούλες,
σα φτάνει σε τρανό αρχοντόσπιτο, μακριά στα ξένα κάπου —
καθώς και σένα δα σου φέρθηκαν οι σκύλες τούτες όλες.

Για να ξεφύγεις τα τακρόλογα και την καταλα πια τους,
δε θέλεις να σε πλύνουν κι έσπρωξεν, όχι άθελα μου, εμένα

375 η Πηνελόπη τώρα, η φρόνιμη του Ικάρου θυγατέρα.
Και για χατίρι της αφέντρας μου και για δικό σου θέλω
τα πόδια να σου πλύνω' μέσα μου ξεσηκώθηκαν τόσοι
τώρα καημοί! Μα ομπρός, το λόγο μου ν' ακούσεις θέλω τώρα:
Βασανισμένοι πλήθος έφτασαν στα αρχοντικό μας ξένοι,

380 μα λέω πως άλλον δεν αντίκρισα ποτέ μου, του Οδυσσέα
τόσο στα πόδια και στο ανάριμμα και στη φωνή να μοιάζει!»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος της μίλησε Οδυσσέας:
«Όσοι μας βλέπουν με τα μάτια τους, γερόντισσα, μπροστά τους
παρόμοια λόγια λένε' μοιάζουμε πολύ συνάλληλώς μας,

385 καθώς και συ το παρατήρησες μονάχη και μας το 'πες.»
Αυτά είπε, κι έφερε η γερόντισσα στραφταλιστό λεβέτι,
που το 'χε πάντα για ποδόλουτρο, και κρύο νερό του χύνει
μέσα πολύ, κι απάνω του έριξε ζεστό' μα από το τζάκι
κάθισε αλάργα εκείνος στρέφοντας στο σκότος το κορμί του'

390 φοβήθηκε πως αν τον άγγιζε, μπορούσε το σημάδι
να καταλάβει, κι έτσι να 'βγαινε το κάθε τι στη φόρα.
Κι εκείνη ζύγωσε και βάλθηκε το ρήγα της να πλένει'
αμέσως το σημάδι εγνώρισε, που του 'χε αφήσει ο κάπρος
στον Παρνασό, για τον Αυτόλυκο σαν πήγε και τους γιους του,

395 τον αντρειανό γονιό της μάνας του, που άλλος κανείς στους όρκους
και στην κλεψιά δεν του παράβγαινε' θεός του το 'χε δώσει,
ο Ερμής, το δώρο αυτό' τι του 'καιγε μεριά από αρνιά και ρίφια
της αρεσσιάς του, του παράστεκε λοιπόν κι αυτός με αγάπη.
Ό Αυτόλυκος μια μέρα φτάνοντας στην καρπερήν Ιθάκη

400 την κόρη του με γιο νιογέννητο λεχώνα βρήκε' κι ήταν
η Ευρύκλεια τότε που του απίθωσε στα γόνατα τ' αγγόνι,
το δείπνο ως τέλεψε, του μίλησε κι αυτά τα λόγια του 'πε:
«Αυτόλυκε, μονάχος τ' όνομα να βρεις, για να το δώσεις
στου τέκνου σου το τέκνο' το 'θελες από καρδιάς τ' αγγόνι!»

405 Πήρε το λόγο τότε ο Αυτόλυκος κι απηλογήθη κι είπε:
«Γαμπρέ και κόρη, νοματίστε τον καθώς σας πω το γιο σας'
εδώ που με θεωρείτε, έχω οργιστεί με πλήθος κόσμος ως τώρα,
κι είναι πολλοί που δυσαρέστησα στη γη, γυναίκες κι άντρες'
για τουτο κι Οδυσσέα το αγόρι σας να πήτε, κι ως μεστώσει

410 και γίνει παλικάρι, στο τρανό της μάνας του παλάτι

στον Παρνασσό ας έρθει' απ' τα πλούτη μου που εκεί φυλάω, θα πάρει
τόσα απ' το χέρι μου, που ολόχαρο θα τον καλοστρατίσω.»

Έτσι ο Οδυσσέας μια μέρα κίνησε, να πάρει τα πανώρια
δώρα που του 'ταξε. Κι ο Αυτόλυκος κι οι γιοί του, σαν τον είδαν,

415 ποικαρδιάς το χέρι του 'σφιγγαν και τον καλωσόριζαν.
Κι ήρθε η Αμφιθέα και τον αγκάλιασε, της μάνας του η μητέρα,
και στο κεφάλι τον εφίλησε, στα δυο πανώρια μάτια.
Κι ο Αυτόλυκος αμέσως' πρόσταξε τους δοξασμένους γιους του
το γιόμα να συντάξουν, κι άκουσαν τους ορισμούς του εκείνοι'

420 αρσενικό, πενταχρονίτικο να σφάζουν βόδι φέρνουν,
κι αφού το γδάραν, το συγύρισαν και το 'κοψαν πιδέξια,
το λιάνισαν μετά και πέρασαν στις σούβλες τα κομμάτια'
κι ως στη φωτιά με τέχνη τα 'ψησαν, χώριζαν τις μερίδες.
Έτσι, ως του ήλιου τα βασιλέματα καθούμενοι, όλη μέρα,

425 τρώγαν και πίναν, κι είχε, ως ταίριαζε, καθείς το μερτικό του.
Κι όντας ο γήλιος πια βασίλεψε και πήραν τα σκοτάδια,
πλάγιασαν έπειτα και φράθηκαν την άγια του ύπνου χάρη.
Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,
κυνήγι είπαν να βγουν, και τράβηξαν λαγωνικά κι ατοί τους

430 οι γιοί του Αυτόλυκου, και πίσω τους ερχόταν ο Οδυσσέας'
στο απόγκρεμο, το δασοφούντωτο του Παρνασσού ανεβήκαν
βουνό και φτάσαν στ' ανεμόδαρτα φαράγγια του σε λίγο.
Την ώρα ο γήλιος που πρωτόριχνεν, απ' το βαθύ κινώντας
τον Ωκεανό τον αργοσάλευτο, το φως του στα χωράφια,

485 φτάναν σε λόγγο οι κυνηγάρηδες' οι σκύλοι ομπρός τους παίρναν
κι οσμίζονταν τ' αχνάρια τρέχοντας, κι οι γιοί ξοπίσω έρχονταν
του Αυτόλυκου, κι ο αρχοντογέννητος πλάι στα σκυ πια Οδυσσέας
μαζί τραβούσε, το μακροίσκιωτο κοντάρι του κουνώντας.
Στο λόγγο μέσα κάπρος βρέθηκε να κοιτάται μεγάλος'

440 οι άνεμοι οι νοτεροί δεν έφταναν εκεί βαθιά φυσώντας,
μηδέ κι ο Γήλιος με τις διάφωτες αχτίδες το περνούσε,
μηδέ η βροχή το χώμα ενότιζε' τόσο πυκνός ο λόγγος,
κι ακόμα είχε ένα γύρο αρίφνητα στη γη πεσμένα φύλλα.
Το ποδοβόλι τότε ακούγοντας, που έκαναν κυνηγώντας

445

οι αγριμολόοι κι οι σκύλοι, χύθηκεν όξω απ' το λόγγο αντίκρυ,
με σηκωμένη τρίχα, κι έβγαζαν φωτιές τα δυο του μάτια'
μα ως κοντοζύγωσε, κατάρτρωτος του ρίχτηκε ο Οδυσσέας
στο δυνατό κρατώντας χέρι του τ' ολόμακρο κοντάρι

ψηλά, να τον χτυπήσει' πρόλαβε, λοξά χιμώντας, όμως

450 ο κάπρος και τον βρήκε, κι έσκισε το δόντι του τη σάρκα
πάνω απ' το γόνατο κι ανέβλαβο το γόνατο του αφήκε.
Μα κι ο Οδυσσέας τον κάπρο πέτυχε δεξιά στην πλάτη απάνω,
κι απ' το κοντάρι του το λιόφωτο βγήκε ο χαλκός αντίκρυ.
Μουγκρίζοντας στις σκόνες έπεσε και πέταξε η ψυχή του.

455 Τον κάπρο ευτύς οι γιοι του Αυτόλυκου να συγυρίσουν τρέξαν,
και την πληγή του ισόθεου, του άψεγου γνοιάστηκαν Οδυσσέα'
πεδέξια του τη δέσαν, κι έπειτα με ζόρι σταμάτησαν
τα μαύρο γαίμα, πριν στου κύρη τους διαγείρουν το παλάτι.
Κι ο Αυτόλυκος μετά τον κοιτάζε μαζί, με τους υγιούς του

460 καλά να γιάνει, και περίλαμπρα του δώσαν δώρα, κι έτσι
γοργά χαρούμενοι χαρούμενο τον στέλναν στην Ιθάκη.
Κει πέρα ο κύρης του κι η μάνα του χάρηκαν που τον είδαν,
ωστόσο το σημάδι βλέποντας καταλεπτώς ρωτούσαν
τι του 'γινε' κι αυτός ιστόρησε με τη σειρά τα πάντα,

465 πως για κυνήγι με του Αυτόλυκου τους γιους ανέβη απάνω
στον Παρνασό κι εκεί τον λάβωσε με τ' άσπρο δόντι ο κάπρος.
Τώρα τα χέρια της γερόντισσας του άγγιζαν το σημάδι,
κι ως ψαχουλεύοντας το γνώρισε, του αμόλησε το πόδι'
κι η γάμπα τρύπησε το χάλκινο λεβέτι, που απ' την άλλη

470 βροντώντας έγειρε και χύθηκαν στο χώμα τα νερά του.
Χαρά και πόνος της ξεχείλισαν τα φρένα, της επιάστη
η φωνή η γάργαρη, πλημμύρισαν τα δυο της μάτια δάκρυα,
και το πιγούνι του ακραγγίζοντας στον Οδυσσέα μιλούσε:
«Αχ, ο Οδυσσέας εσύ 'σαι, γιόνα μου! πιο πριν δε σ' είχα νιώσει,

475 κι έπρεπε ολάνερο το ρήγα μου να ψαχουλέψω πρώτα!»
Μιλώντας γύρισε τα μάτια της κατά την Πηνελόπη,
για να της γνώψει για τον άντρα της, πως βρίσκεται στο σπίτι'
μα αυτή μπροστά να δει δε δονούνταν κι ουδέ να νιώσει, τι είχε
στρέψει η Παλλάδα σε άλλα πράματα το νου της' κι ο Οδυσσέας

480 τη γριά με το δεξιό του ψάχνοντας απ' το λαρύγγι πιάνει,
με τ' άλλο πάνω του την τράβηξε, κοντά του να 'ρθει, κι είπε:
«Κυρούλα, το χαμό μου θέλησες; Δε μ' έχεις θρέψει ατή σου
σ' αυτό το στήθος; Τώρα διάγειρα στα είκοσι χρόνια απάνω
μετά από χίλια μύρια βάσανα στη γη την πατρική μου.

485

Μα αφού με γνώρισες και το 'βαλε θεός στο νου σου, κράτα
κλειστό το στόμα σου, στο σπίτι μας κανείς να μην το μάθει.
Αλλιώς θα πω ένα λόγο κι άκου τον, τι σίγουρα θα γένει:

Αν τους τρανούς μνηστήρες ο θεός μου δώσει ν' αφανίσω,
δε θα γλιτώσεις, κι ας με βύζαζες, από το χέρι ετούτο,

490 σα θα σκοτώνω στο παλάτι μου τις άλλες μου τις δούλες.»
Κι η Ευρύκλεια τότε του αποκριθήκε και του 'πε, η μυαλωμένη:
«Ποιος λόγος, γιόκα μου, σου ξέφυγε της δοντωσιάς το φράχτη;
Κατέχεις πόσο αμετασάλευτη κι αλύγιστη η ψυχή μου'
θα κρατηθώ καθώς το σίδερο, καθώς ο στέριος βράχος.

495 Κάτι άλλο τώρα εγώ θα σου 'λεγα, και συ στο νου σου βάλ' το:
Αν τους τρανούς μνηστήρες ο θεός σου δώσει ν' αφανίσεις,
θα σου μιλήσω για τις δούλες σου μια μια μες στο παλάτι,
ποιες απόμειναν ακριμάτιστες και ποιες σε ξεψηφούνε.»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος της μίλησε Οδυσσέας:

500 «Τι θα μου πεις εσύ, κυρούλα μου; Δεν είναι αυτό δουλειά σου!
Μια μια θα τις γνωρίσω μόνος μου καί θα τις καταλάβω'
μόνο κλειστό το στόμα κράτησε και στους θεούς μπιστέψου.»

Αυτά είπε, κι η γριά την κάμαρα προσδιάβη, για να φέρει
νερό, να πλύνει τα ποδάρια του, μια και το πρώτο εχύθη'

505 κι αφού του τα 'πλυνε και τ' άλειψε με λάδι πλούσια, κείνος
ξανά με το σκαμνί του εσίμωσε να ζεσταθεί στο τζάκι,
κι είχε το νου του τα κουρέλια του να κρύβουν το σημάδι.
Το λόγο η Πηνελόπη η φρόνιμη ξανά κινούσε πρώτη:
«Ακόμα κάτι, ξένε, θα' θελα μικρό να σε ρωτήσω'

510 της βλογημένης της ξεκούρασης η ώρα σε λίγο φτάνει
γι' αυτόν που μ' όλα του τα βάσανα σε ύπνο γλυκό απογέρνει'
όμως εμένα ο θεός σε αρίφνητα τυράννια μ' έχει ρίξει'
τις μέρες γόζουμαι και δέρνουμε, κι άλλη χαρά δέν έχω,
και μόνο τις δουλειές μου γνοιάζομαι και πιστατώ τις δούλες.

515 Μα σαν πλακώσει η νύχτα κι οι άνθρωποι να ξαποστάσουν γέρουν,
μονάχα εγώ στο στρώμα κοιτούμαι, και την καρδιά μου τρώνε
έγνοιες ακοίμητες, ως μύρουμε, βαριές, σπαράζοντας τη.
Η κόρη του Πανδάρεου τ' όμορφο τραγούδι πως αρχίζει,
η Αηδόνα η χλωροπράσινη, άνοιξη σα φτάσει, μες στα φύλλα

520 των δέντρων τα πυκνά καθούμενη, κι αφήνει τη φωνή της
τη δυνατή ν' απλώσει ολόγυρα, κι όλο σκοπούς αλλάζει,
καί το παιδί της κλαίει τον Ίτυλο, του βασι πια του Ζήθου
το γιο, που από αστοχία της κάποτε τον είχε θανατώσει'
έτσι και μένα ο νους διχόγνωμος μια δω, μια κει με σέρνει'

- 525 τάχα κοντά στο γιο μου μένοντας τα πάντα ν' αφεντεύω,
το βιος μου, το τρανό άηλόροφο παλάτι και τις δούλες,
και να ντραπώ την κλίνη του άντρα μου και τις φωνές του κόσμου;
για ν' ακλουθήζω τον τρανότερο, που πιο πολλά θα δώσει
απ' όσους Αχαιούς γυναίκα τους γυρεύουν να με πάρουν;
- 530 Κι ο γιος μου, πρώτα που ήταν άπλερος, μωρό παιδί, στο σπίτι
του αντρός μου μ' έδενε, δε μ' άφηνε να παντρευτώ, να φύγω,
Μα τώρα πια που μου μεγάλωσε και γίνη παλικάρι,
θέλει να φύγω από το σπίτι μας, στα πατρικά να στρέψω'
το βιος μαθές του κακοφαίνεται που του το τρων οι Αργίτες.
- 535 Μα τώρα τ' όνειρο ξεδιάλυνε που είδα στον ύπνο — γρίκα!
Μες στην αυλή μου χήνες είκοσι το μουσκεμένο στάρι
μου τρώγαν, κι η καρδιά μου εχαίρουνταν που τις θωρούσα' ξάφνου
αϊτός απ' το βουνό κατέβηκε, γιγάντιος, γαντζομύτης,
και το λαιμό ολονώ τσακίζοντας νεκρές τις ρίχνει χάμου
- 540 σωρό μες στην αυλή, κι υψώθηκε μετά στο θείον αιθέρα.
Κι εγώ βογγούσα μέσα στ' όνειρο, τα κλάματα με πνίγαν
κι οι καλοπλέξουδες Αργίτισσες με ζώσαν, που θρηνούσα
γεμάτη πίκρα για τις χήνες μου, που 'χεν ο αϊτός σκοτώσει.
Κι αυτός γυρνώντας πίσω κάθισε κατακορφής της στέγης,
- 545 και με λα πια μιλούσε ανθρώπινη και με παρηγορούσε:
„ Κόρη του Ικάριου του περιλάμπρου, κουράγιο! κι είναι αλήθεια
αυτά που βλέπεις, δεν είναι όνειρο, θα βγουν σωστά σε λίγο.
Ο αϊτός ο που 'δες ήταν ο άντρας σου, κι οι χήνες οι μνηστήρες'
είμαι ο καλός σου, που ξανάγεψα στη γη την πατρική μου
- 550 και σ' όλους τους μνηστήρες θάνατο κακό γοργά θα δώσω.
Αυτά είπε, κι ο γλυκός που μ' έδενε μεμιάς μ' αφήκειν ύπνος,
κι είδα, τα μάτια όπως κυκλόφερα, τις χήνες στην αυλή μου
να τρώνε δίπλα στο σκαρίδι τους, καθώς και πριν, το στάρι.»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος της μίλησε Οδυσσέας:

- 555 «Ποιος θα μπορούσε αλήθεια τ' όνειρο, κυρά, να ξεδιαλύνει
αλλιώς γυρνώντας το; το ξήγησε τώρα ο Οδυσσέας ατός του,
πβς θα 'βγει' πια χαμός αεύγατος ζυγώνει τους μνηστήρες
όλους' τη μοίρα και το θάνατο δε θα γλιτώσει ουτ' ένας!»

Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη γυρνάει κι απηλογιέται:

- 560 «Μωρόλογα και κούφια, ξένε μου, πολλά ειν' απ' τα όνειρά μας'
το κάθε τι μαθές που βλέπουμε δε βγαίνει αλήθεια πάντα.

Τὰ ονειράτα τ' αγεροφάνταχτα διπλές τις πόρτες έχουν,
τη μια από κέρατο, από φίλντισι την άλλη' κι όσα τύχει
να βγουν περνώντας απ' το φίλντισι το καλοδουλεμένο,

565 μας αναμπαίζουν, λόγια ψεύτικα και κούφια φέρονοντας μας.
Μα όσα απ' τις πόρτες που από κέρατο μαστορευτήκαν βγαίνουν,
σε όποιον θνητό τα ιδεί ξεδιάλυναν αληθινά σε λίγο.
Ωστόσο εκείθε εμένα τ' ονειρο το φοβερό, φοβούμαι,
δεν ήρθε, που χαρά θα γέμιζε και μένα και το γιο μου.

570 Κάτι άλλο τώρα εγώ θα σου 'λεγα, και συ στο νου σου βάλ' το:
Ζυγώνει, να τη, η αυγή η κατάρατη, που απ' του Οδυσσέα το σπίτι
θα με χωρίσει' το αποφάσισα πια τώρα εγώ, δοκίμι
θα βάλω τα πελένια, που άλλοτε σαν καραβιού παγίδια
στύλωνε εκείνος, κι ήταν δώδεκα σε μια γραμμή στημένα,

575 κι από μακριά πολύ σαϊτεύοντας τα διαπερνούσεν όλα.
Τέτοιο δοκίμι τώρα μελετώ να βάλω στους μνηστήρες'
όποιος τανύσει απ' όλους εύκολα στα χέρια το δοξάρι,
και τη σαγίτα από τα δώδεκα πελένια διαπεράσει,
μ' αυτόν μαζί θα πάω, μακραίνοντας από το σπίτι ετούτο,

580 που μ' είδε νιόπαντρη, πανέμορφο κι από αγαθά γεμάτο,
και που κι αργότερα, σαν στ' όνειρο, θαρρώ θα το θυμούμαι.»
Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος της μίλησε Οδυσσέας:
«Του αρχοντικού Οδυσσέα συντρόφισσα, κυρά μου τιμημένη,
πια το δοκίμι στο παλάτι σου ν' αργήσει μην αφήνεις'

585 τι πριν το τορνεμένο αγγίζουμε δοξάρι, και την κόρδα
πουν να τανύσουν κι η σαγίτα τους το σίδερο περάσει,
θα 'χει διαγείρει ο πολυμήχανος στο σπίτι του Οδυσσέας.»
Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη γυρνάει κι απηλογιέται:
«Ξένε μου, αν ήθελες καθούμενος στην κάμαρα κοντά μου

590 να μ' αλαφρώνεις, δε θα σκέπαζε τα βλέφαρα μου ο γύπνος.

Μα ανύπνωτοι οι θνητοί δε γίνεται να μένουν έτσι πάντα'
έχει το κάθε τι την ώρα του' τέτοιος μαθές ο νόμος
που όρισαν στους θνητούς οι αθάνατοι στη γη την καρποδότρα.
Είναι καιρός λογιάζω, ξένε μου, στο ανώι ν' ανέβω απάνω

595 και να πλαγιάσω στο κρεβάτι μου τα πολυστέναχτά μου,
το μουσκεμένο από τους θρήνους μου κι από την πρώτη μέρα
στην Κακοτροία την αμελέτητη που κίνησε ο Οδυσσέας.
Εκεί λέω να πλαγιάσω' πλάγιασε και συ στο σπίτι μέσα
στρώνοντας χάμω, ξον αν ήθελες κρεβάτι να σου στήσουν.»

600 Σαν είπε αυτά, ν' ανέβει είνησε στα λιόφωτα τ' ανώγια,
όχι μονάχη' κι άλλες κίνησαν να παν μαζί της βάγιες.
Κι όπως ανέβη με τις βάγιες της στο ανώι, για να πλαγιάσει,
τον Οδυσσέα θυμήθη κι έκλαιγε, τον άντρα της, ωσόπου
της έχυσε η Αθηνά η γλαυκόματη γλυκό στα μάτια γύπνο.

Ομήρου Οδύσσεια - υ

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

- Στ' ομπρός χαγιάτι κι ο αρχοντόγεννος επλάγιασε Οδυσσέας'
20- άργαστο στρώνει βοϊδοτόμαρο στη γη, κι απάνω ρίχνει
πολλές προβιές, από τα που 'σφαζαν αρνιά να φαν οι Αργίτες'
κι ως έγειρε, μια κάπα του 'ριξε στις πλάτες η Ευρυνόμη.
- 5 Εκεί ο Οδυσσέας κοιτόταν άγρυπνος, κι ο νους του των μνηστήρων
το χαλασμό εμελέτα. Κι έβγαιναν απ' το παλάτι οι δούλες
να παν ξανά να ερωτοσμίξουνε με τους μνηστήρες όξω,
και γελαστές, καταχαρούμενες μιλούσε η μια στην άλλη.
Κι αυτός εντός του να ταράζεται γρικούσε την καρδιά του,
- 10 και πλήθιοι λογισμοί στα φρένα του διάβαιναν — τι να κάνει;
να τρέξει πίσω τους και θάνατο γραμμή να δώσει σ' όλες;
για και ν' αφήσει με τους άνομους να σμίξουνε μνηστήρες —
στερνή μαθές φορά κι ολόστερνη; Βαθιά η καρδιά του αλίχτα.
Πως τρέχει η σκύλα γύρω στ' άπλερα μικρά της και γαυγίζει
- 15 θωρώντας άνθρωπο ξενόφερτο, και ν' αρπαχτεί γυρεύει'
όμοια η καρδιά του αλίχτα κι έβραζε για τ' άνομά τους έργα.
Και τότε χτύπησε το στήθος του και λέει μαλώνοντας τη:
«Καρδιά μου, βάστα! Πόνο βάσταξες ακόμα πιο σκυλίσιο
τη μέρα εκείνη που ο Πολύφημος στην άγρια μάνητά του
- 20 τους αντρειανούς συντρόφους σου 'τρωγε, και συ βαστούσες, ώσου
μια πονηριά απ' το σπήλιο σ' έβγαλε, πια το χαμό ως θωρούσες.»
- Αυτά της έλεγε αποπαίρνοντας στα στήθη την καρδιά του,
κι αυτή τον άκουσε και βάσταξε, να μην ξεσπάσει η οργή της'
όμως εκείνος στριφογύριζε μια δω, μια κει στο στρώμα.
- 25 Πως πάνω σε μεγάλη που άναψε φωτιά πιθώνει κάποιος
κοι πια από ξίγκι κι αίμα ξέχειλη, και τη στριφογυρίζει,

και λαχταράει μιαν ώρα αρχύτερα να του βρεθεί ψημένη'
όμοια κι εκείνος στριφογύριζε, και λόγιαζε στα φρένα
πως στους μνηστήρες τους ξαδιάντροπους βαρύ θα βάλει χέρι,

30 ένας αυτός σε πλήθιους. Άξαφνα την Αθηνά είδε ομπρός του,
κατεβασμένη από τον Όλυμπο, με είδη θνητής γυναίκας.
Και στάθη πάνω απ' το κεφάλι του κι αυτά τα λόγια του 'πε:
«Εσύ, στον κόσμο ο πιο τρισάμοιρος, για δεν κοιμάσαι πάλι;
Να το το σπίτι σου! Το ταίρι σου, κι αυτό στο σπίτι μέσα,

35 κι ο γιος σου τέτοιος που ονειρεύεται κάθε πατέρας να 'χει.»
Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος της μίλησε Οδυσσέας:
«Αλήθεια, όσα, θεά, μολόγησες σωστά και δίκια είναι όλα'
μα ό νους μου αναρωτιέται αδιάκοπα βαθιά στα φρένα τούτο'
πως στους μνηστήρες τους αδιάντροπους βαρύ θα βάλω χέρι,

40 ένας εγώ, κι αυτοί στο σπίτι μου παν όλοι μαζεμένοι;

Μιαν έγνοια ακόμα μεγαλύτερη το νου μου βασανίζει'
αν συ κι ο Δίας με διαφεντέψετε και θάνατο τους δώσω,
καταφυγή που θα 'βρω; Θα 'θελα να το καλολογιάσεις.»

Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, του απηλογήθη κι είπε:

45 «Άμυαλε εσύ, κι ενού αχαμνότερου τη γνώμη ακούμε φίλου,
που 'ναι θνητός και μες στα φρένα του λειφοί είναι οι στοχασμοί του' κι εγώ είμαι
αθάνατη και στέκουμαι στο πλάι σου νύχτα μέρα
σε κάθε αγώνα σου! Μα ξάστερα θα σου μιλήσω τώρα:
Πενήντα ακόμα κι αν μας έζωναν θνητών ανθρώπων φάρες

50 κι άνοιγαν πόλεμο, και θάνατο πάσιζαν να μας δώσουν,
μια φορά εσύ τα βόδια θ' άρπαζες και τα παχιά τ' αρνιά τους!
Όμως κοιμήσου τώρα, ανύπνωτος ολονυχτίς βαρύ είναι
κανένas να κρατιέται. Γρήγορα θα βγεις απ' τα δεινά σου.»

Είπε, και μόλις ύπνο του 'χυσε στα βλέφαρα, κινούσε

55 η αρχόντισσα θεά, στον Όλυμπο για να διαγείρη πίσω.
Κι ο γύπνος, τους αρμούς του λύνοντας, τον πήρε παίρνοντας του
κι όλες τις έγνοιες. Μα η γυναίκα του πεταχτή η μυαλωμένη
την ιδιαν ώρα, και καθούμενη στο μαλακό κρεβάτι
θρηνούσε' τέλος, αφού χόρτασε θρηνώντας η καρδιά της,

60

των γυναικών το θάμα ευχήθηκε στην Άρτεμη πιο πρώτα:

«Άρτεμη εσύ, θεά τρισέβαστη, κόρη του Δία, σαγίτα
να 'ταν πια να 'ριχνες στα στήθη μου, να πάρεις τη ζωή μου

τούτη την ώρα! Για και δρόλαπας να 'ρχόταν να με ασκώσει
και να με πάρει, κι από ανήλιαγες οδεύοντας με στράτες

65 στου Ωκεανού του κυκλορέματου να μ' έριχνε το στόμα!

Πως του Πανδάρεου πήρε ο δρόλαπας μαθές' τις θυγατέρες,
που τους γονιούς τους ως οι αθάνατοι σκότωσαν, απομείναν
μέσα στο σπίτι τους πεντάρφανες' πήρε η θεά Αφροδίτη
με το τυρί και με τ' ολόγλυκο κρασί και με το μελί

70 και τις μεγάλωσε' τους χάρισε κι η Ήρα ομορφιά και γνώση
πιο απ' όλες τις θνητές, κι η Αρτέμιδα κορμί κυπαρισσένιο,
και ξακουστά υφαντά τους έμαθε στον αργαλιό η Παλλάδα.
Μα ως η Αφροδίτη η θεία στον Όλυμπο τον τριψήλο γυρνούσε,
για να γυρέψει πια το γάμο τους, μια κι είχαν ξεπετάξει,

75 από το Δία τον κεραυνόχαρο — τι αυτός πάντα ξέρει
τι γράφει η μοίρα στων καθένα μας θνητό και τι δε γράφει —
την ώρα αυτή τις κόρες άρπαζαν οι Ανεμικές, και πήγαν
και τις παράδωκαν στις άσπλαχνες τις Ερινύες, εκείνες
να τις γνοιάζονται πια. Ν' αφάνιζαν όμοια οι θεοί και μένα

80 που ζουν στον Όλυμπο! Της Άρτεμης να μ' έβρισκε η σαγίτα,
στην Κάτω Γης να πάω, τη θύμηση κρατώντας του Όδυσσέα,
και κάποιου την καρδιά αχαμνότερου να μη χρειαστεί να φράνω!
Και τόσες πίκρες όμως δύνεται κανείς να τις βαστάξει,
αν κλαίει τη μέρα μόνο αλάγιαστα με πικραμένα στήθη,

85 φτάνει τις νύχτες να τον χαίρεται τον ύπνο: σαν του κλείσει
τούτος τα βλέφαρα, τα ξέχασε καλά, κακά — τα πάντα!
Μα εμένα ακόμα και τα ονείρατα ζαβά ο θεός τα στέλνει'
κάποιος απόψε πάλε δίπλα μου που του 'μοιαζε κοιμόταν,
τέτοιος, ως ήταν σύντας μίσευε με το στρατό, και μένα

90 χαιρόταν η καρδιά, τι τ' όνειρο γι' αλήθεια το θαρρούσα!»

Έτσι μιλούσε, κι η χρυσόθρονη πρόβαλε Αυγή σε λίγο.
Κι ως έκλαιγε, η φωνή της έφτασε, στου αρχοντικού Όδυσσέα
τ' αφτιά, κι ο νους του πήρε δούλευε, θαρρώντας πως εκείνη
τον είχε πια γνωρίσει κι έστεκε στην κεφαλή του απάνω.

95 Την κάπα, όπου 'γειρε, διπλώνοντας και τις προβιές, τα ρίχνει
στο αρχονταρίκι σ' ένα κάθισμα, κι όξω απ' την πόρτα βγάζει το βοϊδοτόμαρο, κι
απλώνοντας τα χέρια ευκήθη κι είπε:
«Πατέρα Δία, μετά από βάσανα πολλά στεριάς πελάγου
αν ήρθα με δικό σας θέλημα στη γη μου, ας πει ένα λόγο

100 κάποιος απ' όσους τώρα ξύπνησαν σημαδιακό από μέσα'
μα απόζω ένα άλλο ακόμα θα 'θελα να δω του Δία σημάδι!»

Είπε, κι ο Δίας ο βαθυστόχαστος τον άκουσε που εύκήθη,
κι άπο το διάφωτο τον Όλυμπο του βρόντησε ίδιαν ώρα
ψηλά απ' τα νέφη, κι ο αρχοντόγεννος το χάρηκε Όδυσσέας.

105 Φωνή κι από το σπίτι ακούστηκε μαζί — μιανής αλέστρας
κοντά, κει που ήταν οι χερόμυλοι του βασι πια στημένοι.
Γυναίκες δώδεκα τους δούλευαν κι άλέθανε κριθάρι
και στάρι, να γενούν στα κόκαλα μεδούλι των ανθρώπων.
Οι άλλες γυναίκες πια κοιμόντουσαν, μια κι είχαν άπαλέσει'

110 και μια μονάχα ακόμα δούλευε, το η πιο αχαμνή ήταν σκλάβα.

Ξάφνου σταμάτησε και μίλησε, σημάδι για το ρήγα:
«Πατέρα Δία, πού τους αθάνατους και τους θνητούς ορίζεις,
απ' τ' αστεράτα ουράνια βρόντηξες βαριά, και γύρα ουτ' ένα
σύγγεφο βλέπω' κάποιου θα' δωκες σημάδι δίχως άλλο.

115 Τώρα και μένα της βαριόμοιρης για τέλεψε το λόγο:
Πια για στερνή φορά κι δλόστερνη τη μέρα αυτή οι μνηστήρες
τραπέζι να χαρούν, καθούμενοι στο σπίτι του Όδυσσέα!
Αυτοί που μου 'κοφαν τα γόνατα, βαριά ζεμένη ως μ' έχουν
να τους άλέθω αλεύρι, δώσε τους στερνή φορά να φάνει!»

120 Αυτά είπε, κι ο Όδυσσέας εχάρηκε το λόγο της ν' ακούσει
και τη βροντή του Δία' πια λόγιαζε να γδικιωθεί τους φταίχτες.
Μες στου Όδυσσέα το σπίτι τ' όμορφο μαζεύουνταν οι δούλες
οι άλλες την ώρα τούτη, αδάμαστη φωτιά στη στιά ν' ανάψουν.
Κι ο ισόθεος άντρας, ο Τηλέμαχος, πετάχτη από το στρώμα,

125 κι ως ντύθηκε, στον ώμο εκρέμασε το κοφτερό σπαθί του
και με σαντάλια πόδεσε όμορφα τ' αστραφτερά του πόδια'
τρανό κοντάρι, καλοτρόχιστο παίρνει μετά και φεύγει,
ζητώντας την Ευρύκλεια' φτάνοντας της είπε απ' το κατώφλι:
«Τον ξένο αλήθεια τον γνοιαστήκατε, κυρούλα, μες στο σπίτι,

130 να φάει, να κοιμηθεί; για απόμεινε δώ μέσα ξεχασμένος;

Τέτοια είναι, ξέρω, πάντα η μάνα μου, κι <ς είναι μυαλωμένη'
απ' τους ανθρώπους, όπως έτυχε, συχνά τιμάει τον ένα,
τον πιο κακό, και τον καλύτερο καταφρονεί και διώχνει.»

Κι η Ευρύκλεια τότε του αποκρίθηκε' και του 'πε, η μυαλωμένη:

135 «Στην άφταιγη μη θέλεις φταιξιμο να ρίζεις τώρα, γιε μου!

Κρασί καθόταν τούτος κι έπινε σαν που 'θελε η καρδιά του,
μα για ψωμί καθώς τον ρώτησε, πως δεν πεινάει της είπε
κι απά στην ώρα που θα λόγιαζε να γείρει, να πλαγιάσει,
εκείνη πρόσταξε τις δούλες της χλινάρι να τον στρώσουν

140 μα αυτός, σαν που 'νιώθε κακότυχος και τρισερημιασμένος,
σε κλίνη απάνω και σκεπάσματα δεν ήθελε να πέσει'
άργαστο πήρε βοϊδοτόμαρο κι αρνοπροβιές και πήγε
να γείρει στην αυλή' του ρίξαμε και μεις μια κάπα απάνω.»

Έτσι μιλούσε, κι ο Τηλέμαχος το αρχονταρίκι αφήκε

145 κρατώντας το κοντάρι' πίσω του γοργοί δυο σκύλοι ακλούθουν
και κίνησε να πάει στη μάζωξη, στους αντριανούς Αργίτες.

Τις άλλες δούλες τότε πρόσταξε των γυναικών το θάμα,
η Ευρύκλεια, που 'χε τον Πεισήνορα παππού, τον Ώπα κύρη:
«Ομπρός, τα χέρια σας κουνάτε τα, την κάμαρα σαρώστε,

150 ραντίστε τη, τα καλοκάμωτα θροινιά σκεπάσετέ τα
με τα χα πια τ' αλικοπόρφυρα' καί σεις με τα σφουγγάρια
σκουπίστε τα τραπέζια' πλύσιμο και τα κροντήρια θέλουν
κι οι κούπες οι όμορφες, οι δίγουβες' κι άλλες στη βρύση σύρτε
νερό να φέρετε, και γρήγορα με τα σταμνιά γυρνάτε.

155 Σε λίγο λέω θα ιδούμε να 'ρχονται στο σπίτι εδώ οι μνηστήρες-
πουρνό πουρνό θα 'ρθούν, τι σήμερα γιορτή τρανή έχουν όλοι.
Είπε, κι αυτές, γρικώντας, προθύμα στη γνώμη της συγκλίναν
«είκοσι τρέξαν στη μαυρόνερη για να γεμίσουν βρύση,
κι οι άλλες πιδέξια πήραν δούλευαν εκεί στο σπίτι μέσα.

160 Έρθαν μετά και τα παιδόπουλα των Αχαιών, και ξύλα
με μαστοριά να σκίζουν Έπιασαν, γυρίζαν κι οι γυναίκες
από τη βρύση' και κατόπι τους με τρεις θρεμμένους χοίρους
ο θεός χοιροβοσκός κατέβηκε, τους πιο καλύτερους του,
και στον αυλόγυρο τον όμορφο τους άφησε να βόσκουν

165 μετά γυρνώντας γλυκομίλησε στον Οδυσσέα και του 'πε:
«Οι Αργίτες, ξένε, τώρα πιότερο σε γνοιάζονται; για πες μου!
για, όπως και πρώτα, καταφρόνηση σου δείχνουν στο παλάτι;»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος του μίλησε Οδυσσέας:
«Απ' τους θεούς να το 'βρουν, άμποτε μια μέρα να πλερώσουν

170 την ανομία τους, Εύμαιε, τ' άδικα, κακά που κλώθουν έργα

σε ξένο σπίτι μπεινοβγαίνοντας' στα πια ντροπή δεν έχουν!»
Τέτοια σταύρωναν συνάλληλος τους εκείνοι λόγια τότε.
Σε λίγο, κι ο Μελάνθιος σίμωσε με δυο βοσκούς μαζί του,
ο γιδολάτης, απ' τις μάντρες του τις πιο παχιές του γίδες

175 λαλώντας, οι μνηστήρες να 'χουνε στο γιόμα τους να τρώνε.

Κι αφού τις έδεσε στο αχόλαλο μπροστά χαγιάτι, ατός του
στον Οδυσσέα γυρνώντας μίλησε με λόγια αγκιδωμένα-:
«Και πάλε φόρτωμα θα σ' έχουμε να τριγυρίζεις, ξένε,
μέσα στο σπίτι διακονεύοντας; γιατί δεν παίρνεις πόδι;

180 Το δίχως άλλο δε χωρίζουμε, θαρρώ, χωρίς τους γρόθους
ο ένας του άλλου να δοκιμάσουμε' σωστός δεν είναι ο τρόπος
που ζητιανεύεις' κι άλλα βρίσκονται των Αχαιών τραπέζια!»

Αυτά είπε, μα ο Οδυσσέας ο φρόνιμος δεν του αποκρίθη,
μόνο την κεφαλή του εκίνησε άλαλος, κακά στο νου λογιώντας.

185 Σε λίγο κι ο Φιλοίτιος έφτασε, στους δούλους μέσα ο πρώτος,
γίδες παχιές και στέρφα φέρνοντας γελάδα στους μνηστήρες.
Απ' τη στεριά οι περματάρηδες τους είχαν φέρει αντίκρυ,
που συνεβγάζουν όποιον άνθρωπο στο πέραμα τους φτάσει.
Τα ζωντανά μπροστά στο αχόλαλο καλόδεσε χαγιάτι,

190 κι αυτός τον Εύμαιο κοντοζύγωσε και τον ρωτούσε κι είπε:
«Ποιος να 'ναι τάχα ο ξένος που 'φτασε, χοιροβοσκέ,
ο καινούργιος στο σπίτι μας εδώ; Ποια πέτεται δικολογιά πως έχει;
Η γης η πατρική κι η φύτρα του που βρίσκονται στον κόσμος;
Ο δύστηχος! Με τέτοιο ανάριμμα ρηγάρχης πρέπει να 'ναι.

195 Ο άνθρωπος όμως που παράδειρε, και βασιλιάς αν είναι,
καημούς σαν του 'κλωσαν οι αθάνατοι, στις ξενιτιές ρημάζει!»
Αυτά είπε, και τον καλωσόρισε με το δεξιό του χέρι
σιμώνοντας τον, κι ανεμάρπαστα κινούσε λόγια ομπρός του:

«Γεια σου, πατέρα ξένε, κι άμποτε να καλοριζικέψεις

200 στα χρόνια που θα 'ρθούν, τι βάσανα πολλά σε δέρνουν τώρα.
Πατέρα Δία, θεός πιο αλύπητος άλλος κανείς δεν είναι!
Καν τους ανθρώπους δε σπλαχνίζεσαι που σέρνουν από σένα,
μόνο τους ρίχνεις σ' άγρια βάσανα και σε βαριά τυράννια.
Ίδρωτας μ' έκοψε θωρώντας τον, μου δάκρυσαν τα μάτια,

205

τον Οδυσσέα καθώς μου θύμισε' κι εκείνος λέω παρόμοια
κουρέλια θα 'χει παραδέρνοντας στης γης τα πλάτη ολούθε,
αν είναι στη ζωή και χαίρεται του ήλιου το φως ακόμα.

Μα αν ο Οδυσσέας ο άψεγος πέθανε κι είναι στον Άδη κάτω,
αλί σε μένα που τον έχασα! τι αυτός μικρόν ακόμα

210 να πιστατώ στα βόδια μ' έβαλε, στη γη των Κεφαλλήνων.
Τώρα οι γελάδες του πια χίλιασαν — σα στάχια' να βγοδώνουν
τα φαρδιοκούτελα γελάδια του κανείς δεν είδα τόσο.
Μα άνθρωποι ξένοι με προστάζουνε να τους τα φέρνω, να 'χουν
να τρων αυτοί, και μες στο σπίτι του το γιο του δεν ψηφάνε,

215 και δίχως των θεών την όργητα να τρέμουν, λογαριάζουν
να μοιραστούν το βιος του ρήγα μου, που χρόνια' στα ξένα.
Και μένα ο νους γυρίζει αδιάκοπα και κυκλοφέρει πάντα
στη σκέψη αυτή: με τις γελάδες μου να φύγω γ' άλλους τόπους,
σε ανθρώπους ξένους; τέτοιο φέρσιμο κακό 'ναι, τι έχει μείνει

220 ξοπίσω ο γιος του, μα χειρότερο εδώ πέρα να κρατιέμαι
και για γελάδια που άλλοι χαίρουνται να τυραννιέμαι τόσο.
Από καιρό φευγάτος θα 'μounα, να βρω κι εγώ αποικούμπι
σε κάποιον άλλο ρήγα πέρφανο, τι αυτά πια δε βαστιούνται
μα συλλογιέμαι αυτόν τον άμοιρο, μπας και φάνε από κάπου

225 και διασκορπίσει απ' το παλάτι του τους αντριάκτους μνηστήρες.»
Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος του μίλησε Οδυσσέας:
«Από αχαμνή γενιά κι ανέμυαλος δε φαίνεσαι, βουκόλα
το βλέπω τώρα και μονάχος μου πως είσαι μυαλωμένος.
Μα άκου τα λόγια μου, που απάνω τους όρκο τρανό θα δώσω:

230 Πρώτος ο Δίας ας είναι μάρτυρας και της φιλίας η τάβλα
και του Οδυσσέα το τζάκι του άψεγου, που εδέχτει εμέ τον ξένο'
τον Οδυσσέα θα ιδείς στο σπίτι του, πριν φύγεις, να διαγέρνει,
και τους μνηστήρες με τα μάτια σου, σα θέλεις, θ' αντικρίσεις
μες στο παλάτι να σκοτώνονται, που τώρα το αφεντεύουν.»

235 Κι ο αγελαδάρης τότε μίλησε και του αποκρίθη κι είπε:
«Ξένε, σωστό το λόγο σου άμποτε να βγάλη ο γιος του Κρόνου'
τη δύναμη μου τότε θα 'βλεπες και πως με ακούν τα χέρια!»

Παρόμοια κι ο Εύμαιος τους αθάνατους ανακαλιόταν όλους,
το γνωστικό Οδυσσέα στο σπίτι του να ιδεί να φτάνει τέλος.

240 Έτσι μιλούσαν συναλλήλως τους εκείνοι, κι ιδιαν ώρα
το φόννο έκλωθαν του Τηλέμαχου και το χαμό οι μνηστήρες.
Ξάφνου σημάδι απ' όρνιο πρόβαλεν απ' το ζερβί τους χέρι,
αιτός αφηλοπέτης, που 'σφιγγε στα νύχια περιστέρα.
Το λόγο πήρε τότε ο Αμφίνομος αναμεσό τους κι είπε:

245 «Φίλοι μου, αυτό στο νου που βάλαμε καλό δεν παίρνει δρόμο,

λέω του Τηλέμαχου το θάνατο' καιρός να φάμε ωστόσο!»
Αυτά είπε ο Αμφινόμος, και σύγκλιναν στα λόγια του οι μνηστήρες'
κι ως στου Οδυσσέα του αρχοντογέννητου το σπίτι μέσα μπήκαν
κι άφησαν πάνω στα καθίσματα τις χλαίνες που φορούσαν,

250 πήραν τρανά κριάρια κι έσφαζαν, καλοθρεμμένες γίδες,
χοίρους παχιούς και μια που διάλεξαν γελάδα απ' το κοπάδι.
Τα σπλάχνα έφησαν, κι ως τα μοίρασαν, συγκιέρναν το κρασί τους
μες στα κροντήρια, κι ο Εύμαιος μοίραζε τις κούπες σ'έναν έναν
ψωμί ο Φιλοίτιος τους διαμοίρασε, στους δούλους μέσα ο πρώτος,

255 μες σε όμορφα πανέρια' το κρασί το κέρνα ο Μελανθέας.
Κι αυτοί στα ετοιμασμένα αντίκρυ τους φαγιά τα χέρια άπλωσαν.
Τότε ο Τηλέμαχος επίτηδες τον Οδυσσέα καθίζει
πλάι στο κατώφλι, στου καλόχτιστου το βάθος αντρωνίτη,
μπρος του άβολο σκαμνί πιθώνοντας κι ένα μικρό τραπέζι'

260 και μια μερίδα σπλάχνα του 'βαλε, και σε χρυσό ποτήρι,
να 'χει να πει, κρασί του κέρασε, κι αυτά τα λόγια του 'πε:
«Με όλους τους άλλους τώρα κάθισε και το κρασί σου πίνε,
κι απ' των μνηστήρων τα πειράγματα κι από τα χέρια ατός μου
θα σε φυλάξω εγώ' βρισκόμαστε μες στου Οδυσσέα το σπίτι,

265 που θα γενεί δικό μου κάποτε — δεν είναι όλου του κόσμου!
Και σεις, μνηστήρες, και τα χέρια σας κρατάτε και το στόμα,
να μην ξεσπάσουν ξάφνου τίποτα μαλώματα κι αμάχες!»

Αυτά είπε, κι όλοι τους εδάγκασαν τα χείλια σαστισμένοι
απ' το κουράγιο του Τηλέμαχου, που μίλησε έτσι αντρίκια.

270 Κι ο γιος του Ευπείθη, ο Αντίνοος, γύρισε κι αναμεσό τους είπε:
«Βαρύς ο λόγος του Τηλέμαχου, μα ας τον δεχτούμε, Αργίτες,
αν κι είναι αλήθεια πως ξεστόμισε για μας φοβέρες άγριες.
Του Κρόνου ο γιος, ο Δίας, δεν άφησε, τι αλλιώς στο σπίτι τούτο
θά 'χαμε κλείσει πια το στόμα του, και δυνατά ας φωνάζει.»

275 Αυτά είπε ο Αντίνοος, μα ο Τηλέμαχος τα λόγια του αψηφούσε.
Μες απ' την πόλη οι κράχτες έφερναν ωστόσο πλήθος βόδια
για τη θυσία, κι οι μακρομάλληδες μαζώνουνταν Αργίτες
στου μακροσαγιτάρη Απόλλωνα το δάσος το ισκιωμένο.
Κι αυτοί τ' απανωψάχνια ως έφησαν κι απ' τη φωτιά τα σύρναν,

280

τα κόψαν μερτικά και κάθισαν σε αρχοντικό τραπέζι.
Και του Οδυσσέα μερίδα του 'βαλαν οι τραπεζάρτοι, τόση
όσο κι αυτή που κι οι ίδιοι θα 'παιρναν, τι του Οδυσσέα το τέκνο

του αρχοντογέννητου, ο Τηλέμαχος, τέτοια είχε δώσει διάτα.

Ωστόσο κι η Αθηνά δεν άφηνε τους πέρφανους μνηστήρες

- 285 να πάψουν τ' άνομα φερσίματα, για να ριζώσει η πίκρα
μαθές ακόμα πιο βαθύτερα στα στήθη του Οδυσσέα.
Μες στους μνηστήρες κάποιος βρίσκουνταν, ψυχή ανομία γεμάτη,
τον λέγαν Χτήσιππο' το σπίτι του μακριά, στη Σάμη, το 'χε
και ζούσε εκεί, μα είχε τα θάρρη του στ' αρίφνητά του πλούτη,
- 290 και του Οδυσσέα, μακριά που χρόνιζε, ζητούσε τη γυναίκα.
Τούτος λοιπόν στους παραδιάντροπους μνηστήρες πηρε κι είπε:
«Έχω να πω ένα λόγο, πέρφανοι μνηστήρες, αγρικάτε!
Απ' ώρα ο ξένος τη μερίδα του την πήρε, με τους άλλους
ίδια, ως του πρέπει. Θα 'ταν άδικο κι αταίριαστο, όσοι φτάνουν
- 295 ξένοι στο σπίτι του Τηλέμαχου να βγαίνουν ζημιωμένοι.
Κι εγώ όμως τώρα κάτι θα 'θελα να τον φιλέψω, να' χει
κι αυτός να δώσει της λουτράρισσας για κι άλλου αρχοντομοίρι,
απ' όσους σιλάβους τώρα βρίσκονται μες στου Οδυσσέα το σπίτι.»
- Είπε, κι απ' το πανέρι κόκαλο ποδιού βοδίσιου αρπώντας
- 300 με βαρύ χέρι του το πέταξε μα εκείνος το 'κεφάλι
λίγο αναμέρισε και ξέφυγε, με πίκρα στο θυμό του
αχνογελώντας' κι όπως χτύπησε στο στέριο τοίχο απάνω
το κόκαλο, βαριά ο Τηλέμαχος το Χτήσιππο αποπήρε!
«Έχεις αλήθεια τύχη, Χτήσιππε, και βγήκε σε καλό σου'
- 305 τον ξένο δεν τον βρήκες' ξέφυγε μονάχος τη ριζιά σου'
αλλιώς θα σ' έβρισκα κατάκορμα με σουβλερό κοντάρι,
κι αν τις για γάμο τώρα ο κύρης σου το ξόδι σου εδώ πέρα
θα σύνταζε' γι' αυτό μην κάνετε ντροπές στο αρχοντικό μου!
Τώρα κι εγώ νογώ στα φρένα μου, και το καλό να κρίνω
- 310 και το κακό κατέχω' ανέμυαλος, ως πρώτα, πια δέν είμαι.
Κι όμως βαστούμε τούτο βλέποντας, να σφάζονται τ' αρνιά μας
κι οι γίδες, το κρασί να πίνεται, και το ψωμί μας όλο
να τρώγεται' βαρύ ένας άνθρωπος πολλούς ν' ανακρατήσει'
Μα ελάτε, αφήστε πια τις όχτρητες κι άλλες ζημιές δέ θέλω.
- 315 Μα αν λέτε θάνατο να δώσετε με το χαλκό σε μένα,
το προτιμώ κι εγώ! Καλύτερα χίλιες φορές να λείψω παρὰ
ανομίες μπροστά μου αδιάκιοπα να βλέπω, δίχως τέλος —
να κακοφέρνονται στους ξένους μου, τις σιλάβες μου γυναίκες
εδώ κι εκεί να σέρνουν άπρεπα μες στ' όμορφο παλάτι.»

- 320 Ἐτσι μιλοῦσε, κι ὅλοι ἀπόμειναν και δεν ἐβγαναν ἄχνα,
και μόνο ο Αἰγέλαος, του Δαμάστορα σε λίγο ο γιος τους εἶπε:
« Δίκιος αν στάθῃ ο λόγος που ἀκουσε, πρεπό δεν εἶναι, φίλοι,
κανεῖς ν' ἀνάβει και πικρόχολα ν' ἀντιμιλά στον ἄλλο.
Τον ξένο πια μην τον παιδεύετε μηδέ τους ἄλλους σκλάβους,
- 325 που στου Οδυσσέα του ισόθεου βρίσκονται το σπίτι μέσα τώρα.
Μόνο ἓνα λόγο στον Τηλέμαχο και στη μητέρα του ἔχω
να πω καλό' μπορεῖ, αν τον ἀκουγαν, να βγει της ἀρεσιιάς τους'
ὅσον καιρό η καρδιά στα στήθη σας κρατούσε ἀκόμα ἐλπίδα
το γνωστικό Οδυσσέα στο σπίτι του να δείτε να διαγέρνει,
- 330 κανεῖς δε θύμωνε, αν προσμένατε και τους μνηστήρες ὅλους
στο σπίτι μέσα ἀνακρατούσατε' για σας ἀλήθεια κάλλιο
να 'χε ο Οδυσσέας ἐρθει στο σπίτι του γυρνώντας απ' τα ξένα.
Μα τώρα πια ξεφανερώθηκε πως δε διαγέρνει πίσω.
Τράβα λοιπόν και δίπλα κάθισε στη μάνα σου και πες της
- 335 να πάρει αὐτόν που θα 'ναι ο κάλλιος μας και πιο πολλά θα δώκει'
για να μπορεῖς και συ να χαίρεσαι τα πατριὰ ἀγαθὰ σου,
να τρῶς, να πίνεις, κι ἄλλου η μάνα σου να γνοιάζεται το σπίτι.»
- Κι ο φρόνιμος γυρνάει Τηλέμαχος κι ἀπηλογιὰ του δίνει:
«Αἰγέλαε, μη! Στο Δία τ' ὀρκίζουμαι, στα πάθη του γονιού μου,
- 340 που παραδέρνει για σκοτώθηκε μακριὰ απ' τη γῆ του κάπου:
δε βάζω ἐμπόδιο ἐγὼ στῆς μάνας μου το γάμο, μον' τη σπρώχνω
να παντρευτεῖ ὅποιον θέλει, κι ἀμετρα δίνω ἀπὸ πάνω δῶρα.
Μα να τη διώξω, ἀπὸ το σπίτι μας να φύγει ἀθέλητα της,
το 'χω ντροπὴ' μη δώσεις ἀδικο να κάμω τέτοιο, θέ μου!»
- 345 Εἶπε ο Τηλέμαχος, και σήκωσε τότε η Αθηνὰ Παλλὰδα
μες στους μνηστήρες γέλιο ἀκράτητο και θόλωσε το νου τους.
Λες κι ἦταν ξένα τα σαγόνια τους που πήραν να γελούνε'
αἷμα το κρέας που ἐτρώγαν στάλαζε, και πλημμύρισαν δάκρυα
τα δυο τους μάτια, και τοὺς ἐρχονταν σε θρήνους να ξεσπᾶσουν.
- 350 Το λόγο πήρε ο Θεοκλύμενος ο θεοδιωματάρης:
- «Σαν τι κακό σας δέρνει, δύστυχοι, κι ἔχουν ζωστεῖ με νύχτα
και οι κεφαλές σας και τα πρόσωπα και χαμηλὰ τα γόνα;
κι ἀναψε σύθρηνο, και γέμισαν τα μάγουλά σας δάκρυα,
και ραντισμένοι οι τοῖχοι μ' αἵματα και τα ὦρια μεσοδόκια'
- 355 ἰσκιους πλημμύρισε κι η αὐλόπορτα, κι η αὐλὴ πλημμύρισε ἰσκιους,
που ξεκινούν στα μαύρα Τρίσκοτα να κατεβούν, κι ο γῆλιος

από τα ουράνια εσχάθη, κι άπλωσε βαριά καταχνιά ολούθε!»

Αυτά είπε, και μαζί του γέλασαν με την καρδιά τους όλοι'
κι ο Ευρύμαχος, ο γιος του Πόλυβου, το λόγο πήρε κι είπε:

- 360 «Χαμένα τα 'χει ο ξένος, που 'φτασε χτες το πρωί απ' αλλούθε.
Για συνεβγάλτε τον οι νιούτσικοι, να φύγει και να τρέξει
στην αγορά, μια και του φάνηκεν εδώ πως είναι νύχτα!»

Και του αποκρίθη ο Θεοκλύμενος ο θεοδιωματάρης:
«Δε σου ζητώ κανένα, Ευρύμαχε, για να με συνεβγάλει!

- 365 Έχω τ' αφτιά μου και τα μάτια μου, κι έχω τα δυο μου πόδια,
κι έχω και νου γερό στα στήθη μου, που όλα σωστά τα κρίνει.
Με αυτά θα φύγω' βλέπω πάνω σας τη συφορά να φτάνει.
Να φύγει απ' το κακό δε δύνεται και να γλιτώσει ουτ' ένας
μνηστήρας — σεις που δε λογιάζετε κανέναν μες στο σπίτι

- 370 του ισόθεου του Οδυσσέα και σε άνομα δουλεύει ο νους σας έργα!»

Αυτά σαν είπε, απ' το καλόχτιστο γοργά παλάτι εβγήκε,
κι ήρθε στου Πείραιου, που τον δέχτηκε με αγάπη. Κι οι μνηστήρες
ο ένας τον άλλο τότε κοίταζαν και ν' αναμπαίζουν πήραν
όλοι τους ξένους του Τηλέμαχου, να τον αγκυλοχέψουν

- 375 κι έτσι φώναζαν απ' τους νιούτσικους τους φαντασμένους κάποιοι:
«Ξένους χειρότερους, Τηλέμαχε, κανείς δεν πέτυχε άλλος!
Για ιδές και τούτον τον κατάλερο, που τριγυρνάει τον κόσμο
και μόνο τρώει και πίνει αχόρταγα, κι από δουλιές δεν ξέρει
κι ουδέ από μάχες' ανωφέλευτος τη γη βαραίνει μόνο!

- 380 Κι ο άλλος — τον είδες που σηκώθηκε το μάντη να μας κάνει!
Μα αν να με ακούσεις θες — και θα 'σουνα πολύ πιο κερδεμένος —
τους ξένους τούτους σε πολύσκαρμο να ριζούμε Καράβι,
στους Σικελούς να τους πουλήσουμε, και δε θα βγεις χαμένος!»

Τέτοια οι μνηστήρες λόγια του 'λεγαν, μα εκείνος τ' αφηφούσε'

- 385 βουβός κοιτούσε τον πατέρα του και πρόσμενε την ώρα
που στους μνηστήρες τους αδιάντροπους θα' βάζε εκείνος χέρι.

Η Πηνελόπτη ωστόσο, η φρόνιμη του Ικάριου θυγατέρα,
στο αρχονταρίκι αντίκρυ πάγκαλο θρονί είχε πεί να στήσουν,
κι εκεί καθούμενη αφουγκράζονταν του κάθε αντρός τα λόγια.

- 390 Όλοι με γέλια τότε σύνταζαν το γιόμα, κι η ψυχή τους
είχε ό,τι νόστιμο λαχτάριζε, τι τα σφαχτά ήταν πλήθια.

Μα δείπνο πιο άχαρο δε στάθηκε και πιο πικρό τραπέζι
καθώς αυτό που θα τους έστρωνε τώρα κοντά η Παλλάδα
κι ο άφοβος άντρας- όμως το άδικο το 'χαν εκείνοι αρχίσει.

Ομήρου Οδύσσεια - φ

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

- Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, στην Πηνελόπη ξάφνου
21- έδωκε φώτιση, στη φρόνιμη του Ικάριου θυγατέρα,
το τόξο και τα σταχτοσίδερα πελέκια στους μνηστήρες
δοκίμι να τα βάλει κι αφορμή μαζί του χαλασμού τους
- 5 μες στου Οδυσσέα το σπίτι. Ανέβηκε λοιπόν του παλατιού της
τη σιάλα την ψηλή, καλόστροφο κι ομορφοκαμωμένο,
με φιλντισένιο το χερόλαβο, χαλκό κλειδί κρατώντας
στο χέρι, αντάμα με τις βέργιες της να πάει στην κάμαρα της
την πιο ακρινή, κει μέσα που 'κρυβε τους θησαυρούς του ο ρήγας,
- 10 χρυσάφι και χαλκό και σίδερο με κόπο δουλεμένα.
Δοξάρι λυγιστό του βρίσκουνταν εκεί και σαϊτολόγος,
που 'κλεινε πλήθος πολυστέναχτες σαγίτες' τα 'χε πάρει
δώρο από φίλο, το θεόμορφο τον Ίφιτο, του Ευρύτου
το γιο, πα πια στη Λακεδαίμονα σαν έτυχε να σμίξουν.
- 15 Κάποτε οι δυο τους ανταμώθηκαν στη Μεσσηνία, στο σπίτι
του Ορτίλοχου του λιονταρόκαρδου' τι του Οδυσσέα χρωστούσε
όλη η κοινότη, κι έτσι κίνησε το χρέος να πάρει πίσω.
Είχαν Μεσσήνιοι αρπάξει πρόβατα τρακόσια απ' την Ιθάκη
με τους βοσκούς και στα πολύσκαρμα καράβια τους φορτώσει.
- 20 Γι' αυτό ο Οδυσσέας μακροταξίδεψε, κι ήταν μικρός ακόμα,
αποκρισάρης, απ' τον κύρη του σταλτός και τους γερόντους.
Ο Ίφιτος πάλε τι χαμένες του να βρει φοράδες πήγε,
που δώδεκα μικρά του βύζαιναν βασταγερά μουλάρια.
Σε λίγο θα 'βρισκε το θάνατο και το χαμό από τούτες,
- 25 στον καρτερόψυχο σα θα 'φτανεν υγιό του Δία, τον άγριο
τον Ηρακλή, που κάτεχε άνομες δουλειές πολλές να κάνει,
κι έδωσε θάνατο στον ξένο του μες στο δικό του σπίτι,
ο ανόσιος! Των θεών την όργητα και το ψωμί που έφαγαν
μαζί στην τάβλα του δεν ντράπηκε, μον' σκότωσε τον ίδιο

30 και κράτησε τις ατσαλόνυχες φοράδες για δικές του.
Αυτές ζητούσε, κι ως αντάμωσε τον Οδυσσέα, το τόξο
του τρανού κύρη του του χάρισε, που εκείνος το 'χε αφήσει
μες στο παλάτι του πεθαίνοντας στο γιο του. Κι ο Οδυσσέας
βαρύ κοντάρι του αντιχάρισε κι ένα σπαθί, για να 'ναι

35 θεμέλιο μιας φίλιας αμάλαγης. Μα η γνωριμία της τάβλας
τους έλειψε' πιο πριν τον σκότωσε μαθές ο γιος του Δία
του Ευρύτου τον υγιό, τον Ίφιτο το θεοδιωματάρη,
που το δοξάρι τότε χάρισε στο θεϊκό Οδυσσέα.

Κι αυτός, σαν έφευγε σε πόλεμο στα μαύρα πλοία, μαζί του

40 δεν το 'παιρνε' του φίλου το άφηγε να μένει θυμητάρι
στο αρχοντικό του' στο βασιλείο του μονάχα το φορούσε.

Σ' αυτήν την κάμαρα σαν έφτασε των γυναικών το θάμα,
το δρύινο πάτησε κατώφλι της, που μαραγκός τους το 'χε
ξύσει καλά με το σκεπάρνι του και γνοιαστικά σταφνίσει,

45 και παραστάτες πάνω στήριζε και στραφταλούσες πόρτες.
Κι εκείνη το λουρί ξελάσκαρε γοργά από το κοράνι,
και το κλειδί στην τρύπα χώνοντας ίσια να πάει το σπρώχνει,
κι αναμεράει τους συρτές' θα 'λεγες πως τάρως σε λιβάδι
είχε μουγκρίσει' τέτοιο ανάδωκαν βαρύν αχό οι πανώριες

50 οι πόρτες στου κλειδιού το σπρώξιμο για μια στιγμή, κι άνοιξαν.

Κι εκείνη στο πατάρι ανέβηκε, που πάνω του πατούσαν
γραμμή οι κασέλες με τα ρούχα της τα μοσκοβολισμένα.
Εκείθε απλώνοντας ξεκρέμασε το τόξο απ' το παλούκι
μαζί με το λαμπρά θηκάρι του, που το 'ντυνε ένα γύρο'

55 κι ως κάτω κάθισε, τα απίθωσε στα γόνατα, και πήρε
να κλαίει πικρά, ξεθηκαρώνοντας του ρήγα το δοξάρι.
Μα όντας εκείνη πια αποχόρτασε το θρήνο και το δάκρυ,
να πάει στο αρχονταρίκι εκίνησε, στους αντρειανούς μνηστήρες,
το λυγιστό δοξάρι σφίγγοντας και το σαγιτολόγο,

60 που 'κλεινε μέσα πολυστέναχτες αρίφνητες σαγίτες.

Μαζί της πήγαιναν κι οι βάγιες της με την κασέλα,
που 'χε μέσα πολύ χαλκό και σίδερο — του ρήγα τα πελένια.
Και τους μνηστήρες σαν αντίκρισε των γυναικών το θάμα,
σε μια κολόνα δίπλα εστάθηκε της στέριας στέγης,

65 κι είχε κρυμμένα ολόγυρα τα μάγουλα με στραφτερή μαντίλα'

κι οι μπιστεμένες βάγιες πήρανε δεξοζεργιά της θέση.
Και τότε στους μνηστήρες γύρισε κι αυτά μιλούσε κι είπε:
«Για ακουστέ μου, μνηστήρες πέρφανοι, που πέφτοντας σε τούτο
το σπίτι απάνω τρώτε αδιάκοπα και πίνετε, τι λείπει

70 από καιρό πολύν ο αφέντης του, κι άλλη καμιάν ως τώρα
δεν είχατε να λέτε πρόφαση, παρὰ μονάχα έμενα,
να παντρευτώ μαθές με κάποιον σας και ταίρι του να γίνω'
ομπρός λοιπόν, μνηστήρες, όρισα για σας τρανό δοκίμι:
Το τόξο βάζω του αρχοντόγεννου μπροστά σας Οδυσσέα'

75 κι όποιος τανύσει απ' όλους εύκολα στα χέρια το δοξάρι,
και τη σαγίτα από τα δώδεκα πελένια διαπεράσει,
μ' αυτόν μαζί θα πάω, μακραίνοντας από το σπίτι τούτο,
που μ' είδε νιόπαντρη, πανέμορφο κι από αγαθά γεμάτο,
και που κι αργότερα, καν στ' όνειρο, θα ρρώ θα το θυμούμαι.»

80 Αυτά είπε, και τον Εύμαιο πρόσταξε, το θείο χοιροβοσκό τους,
το τόξο και τα σταχτοσίδερα πελένια στους μνηστήρες
να βάλει ομπρός' κι αυτός τ' απίθωσε με βουρκωμένα μάτια'
θρηνούσε κι ο βουκόλος βλέποντας του ρήγα το δοξάρι.
Κι ο Αντίνοος πήρε τότε κι έλεγε, βαριά αποπαίρνοντάς τους:

85 «Κουτοί χωριάτες, που απ' το σήμερα δεν πάει πιο πέρα ο νους σας!

Γιατί θρηνέστε, κακορίζικοι, και στις γυναίκας τούτης
τα στήθη την καρδιά ταράζετε, που έτσι κι αλλιώς ο πόνος
της τρώει βαθιά τα σπλάχνα, που 'χασε τον ακριβό της άντρα;
Καθίστε εδώ και τρώτε αμίλητοι, για αλλιώς τραβάτε, κι όζω

90 θρηνάτε, τα δοξάρια αφήνοντας εδώ, που στους μνηστήρες
δοκίμι θα σταθούν αλύπητο. Το καλοτορνεμένο
τούτο δοξάρι δεν είναι εύκολο να τανυστεί, φοβούμαι.
Μες σε όλους τούτους λέω δε βρίσκεται κανένας άντρας τέτοιος,
ως ήταν ο Οδυσσέας. Ανέμυαλο, μικρό παιδί ήμουν τότε,

95 που τον αντίκρισαν τα μάτια μου, και το θυμούμαι ακόμα!»

Αυτά είπε, μα βαθιά κρυφόλπιζε την κόρδα να τανύσει
και μέσα απ' τα σιδεροπέλεκια να του διαβεί η σαγίτα —
αλήθεια, πρώτος θα τη γεύουνταν σε λίγο, αμολυμένη
απ' του Οδυσσέα τα χέρια του άψεγου! — που μες στο αρχονταρίκι

100

δεν τον ψηφούσε, μόνο ξάγγριζε και τους συντρόφους του όλους.
Γυρνώντας ο αντρείανός Τηλέμαχος τους μίλησε έτσι τότε:
«Του Κρόνου ο γιος, ο Δίας, τα φρένα μου τα 'χει σηκώσει, αλί μου!

Τὴν ἀκούσα νὰ λέει τὴ μάνα μου, καὶ μυαλωμένη πού 'ναι,
μὲ ἄλλον θὰ πάει μαζί, μακριαίνοντας ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦτο'

105 καὶ ὁμως ἐγὼ γελῶ καὶ ἀνέμουαλος χαρὰ στα φρένα νιώθω!

Μα ὁμπρὸς, μνηστήρες, μὴ καὶ πρόβαλε τέτοιο βραβεῖο μπροστὰ σας! Γυναίκα σαν
αυτὴ δὲ βρίσκεται στὴν Ἀχαιῶν τὴ χώρα —
Ἄργος, Μυκῆνα, Πύλος: ἄδεια θὰ ψάξεις νὰ 'βρεῖς ὅμοια'
μὴδὲ καὶ στὴν Ἰθάκῃ βρίσκεται γιὰ στὴ στεριά ἀπαντίκρυ!

110 Τὸ ξέρετε καὶ σεις, τὴ μάνα μου ποῖος λόγος νὰ παυνεύω;

Μα ἐλάτε τώρα, μὴν ξεφεύγετε καὶ μὴν ἀργοποράτε,
πᾶ μὴν τὸ παρατάτε ἀτάνυστο τὸ τόξο, γιὰ νὰ ἰδοῦμε.
Κι ἐγὼ νὰ δοκιμάσω θὰ 'θέλα τοῦ κύρη τὸ δοξάρι'
καὶ ἀν τὸ τανυοῦσα καὶ ἀπ' τὰ σίδερα μου διάβαινε ἡ σαγίτα,

115 δε θὰ 'χα πίκρα πὼς ἡ μάνα μου τὸ σπίτι τοῦτο ἀφῆκε
καὶ ἀκλούθηξε ἄλλον ἄντρα, καὶ ἐμείνα ξοπίσω ἐγὼ μονάχος,
τί θὰ 'μουν ἄξιος τὰ ὠρία τ' ἄρματα τοῦ κύρη νὰ σηκώσω.»

Εἶπε, καὶ ὀρθὸς τινάχτη, πέταξε τὴν πορφυρὴ τοῦ κάπα
καὶ τράβηξε ἀπ' τοὺς ὠμούς καὶ ἐβγάλε τὸ κοφτερὸ σπαθί του.

120 Αὐλάκι πῆρε πρῶτα καὶ ἀνοῖξε μακρὸ, μὴν ἀκρὴ ὡς ἄλλη,

καὶ τὰ πελέκια ἀράδα τὰ 'στησε, μὲ στάφνη ἰσιώνοντας τὰ,
καὶ πᾶτησε τὸ χῶμα γύρω τους. Δὲν εἶχε δεῖ ποτὲ τοῦ
τέτοιες δουλειές, μὰ τὰ καλόστησε, καὶ ξαφνιαστήκαν ὅλοι.
Κι ὡς στὸ κατώφλι πῆε καὶ στάθηκε, δοκίμαζε τὸ τόξο.

125 Νὰ τὸ τανύσει τρεῖς δοκίμασε φορές, τραντάζοντας τὸ,
καὶ τρεῖς φορές τοῦ ἐκόπη ἡ δύναμη, καὶ ἄς τὸ 'λπιζε τὴν κόρδα
νὰ τὴν τανύσει καὶ ἀπ' τὰ σίδερα νὰ τοῦ διαβεί ἡ σαγίτα.
Κι ἀν τέταρτῃ φορὰ τὴν ἔσερνε, θὰ τὴν τανυοῦσε ἀλήθεια,
μὰ τοῦ 'γνεψε ὁ Ὀδυσσεύς καὶ τοῦ 'κοψε τὴ φόρα πού 'χε πάρει.

130 Καὶ τότε ὁ ἀντρόκαρδος Τηλέμαχος τοὺς μίλησε ἔτσι καὶ εἶπε:
«Ἀλί μου, ξέπνοος λέω καὶ ἀδύναμος θὰ μείνω ἐγὼ γιὰ πάντα!
γιὰ καὶ εἶμαι νιὸς καὶ δε θαρρεῖται στὰ δυὸ μου χέρια ἀκόμα,
καὶ νῆς ἀν πιάσει τὰ τσακώματα, μαζί του νὰ τὰ βάλω.
Μα ἐλάτε σεις πού εἰστε τρανότεροι στὴ δύναμη, τὸ τόξο

135

νὰ δοκιμάστε, νὰ τελειώνουμε μὲ τὸ δοκίμι τοῦτο.»

Εἶπε, καὶ τὸ δοξάρι ἀπίθωσε στὸ χῶμα, γέρνοντας τὸ
στὸ γυαλιστὸ, ἀρμολιστὸ πορτόφυλλο, καὶ τὴ γοργὴ σαγίτα

αυτού την έγειρε, πλάι στ' όμορφο του δοξαριού κοράκι,
και πήγε στο θρονί και κάθισε, που λίγο πριν καθόταν.

- 140 Κι ο γιος του Ευπείθι, ο Αντίνοος, μίλησε κι αναμεσό τους είπε:
«Κατά δεξιά, σύντροφοι, ασκώνεστε με τη σειρά σας όλοι,
και κάντε αρχή από εκεί που το κρασί να μας κερνούν θωρείτε.»

Αυτά είπε ο Αντίνοος, και στα λόγια του μετά χαράς συγκλίνουν.
Πρώτος του Οινόπου ο γιος σηκώθηκεν, ο Λειώδης, που τον είχαν

- 145 μάντη οι μνηστήρες στα θυμιάματα, και κάθουνταν στο βάθος,
πλάι στ' όμορφο κροντήρι, πάντα του μονάχα αυτός μισούσε
τις αδικίες, γι' αυτό και θύμωνε με τους μνηστήρες όλους.
Τούτος το τόξο πρώτος έπιασε και τη γοργή σαγίτα,
κι ως στο κατώφλι πήε και στάθηκε, δοκίμαζε το τόξο'

- 150 μα δεν το τάνυσε' τι σέρνοντας του κόπηκαν τα χέρια
πιο πριν τα τρυφερά, τ' αδούλευτα, και στους μνηστήρες είπε:
«Άλλος ας έρθει, τι είναι αβόλετο να το τανύσω, φίλοι!
Θα το πλερώσουν αρχοντόπουλα πολλά με τη ζωή τους
το τόξο αυτό' τι είναι καλύτερο χίλιες φορές αλήθεια

- 155 νεκροί στον Κάτω Κόσμο να 'μαστέ, παρὰ να ζούμε δίχως
εκείνο, εδώ που μας συμμάζωξε και καρτερούμε πάντα.
Κάποιοι είναι ακόμα που στα φρένα τους ελπίζουν και λογιάζουν
την Πηνελόπη, τη συγκόρμισσα να πάρουν του Οδυσσέα.
Μα αν δοκιμάσουν το δοξάρι του και ιδούν, θα προτιμήσουν

- 160 να βρουν μιαν άλλη απ' τις Αργίτισσες τις όμορφομαντούσες,
με δώρα να την κάμουν ταιρι τους. Και τούτη τότε ας πάρει
όποιον χαρίσει περισσότερα και της το γράφει η μοίρα.»

Είπε, και το δοξάρι απέθωσε μακριά του, γέροντας το
στο γυαλιστό, αρμοστό πορτόφυλλο, και τη γοργή σαγίτα

- 165 αυτού την έγειρε, πλάι στ' όμορφο του δοξαριού κοράκι,
και πήγε στο θρονί και κάθισε, που λίγο πριν καθόταν.
Κι ο Αντίνοος τότε πήρε κι έλεγε, βαριά αποπαίρνοντάς τον:
«Λειώδη, τι λόγος που σου ξέφυγε της δοντωσίας το φράχτη,
βαρύς κι αβάσταχτος; Γρικώντας τον ανάβω απ' το θυμό μου —

- 170 πως θα πλερώσουν τ' αρχοντόπουλα με τη ζωή τους τάχα
το τόξο αυτό, γιατί δεν μπόρεσες εσύ να το τανύσεις!
Μονάχα εσένα λέω σε γέννησεν η σεβαστή σου η μάνα
για να τραβάς δοξάρι ανήμπορο και σαγιτιές να ρίχνεις'
μα άλλοι τρανοί μνηστήρες σίγουρα γοργά θα το τανύσουν.»

175 Είπε, και το Μελάνθιο πρόσταξε, το γιδολάτη, κι είπε:
«Τρέχα, Μελάνθιε, πάρε κι άναψε φωτιά στο αρχονταρίκι,
θρονί μεγάλο δίπλα απίθωσε και μια προβιά από πάνω,
κι ένα χοντρό από μέσα φέρε μας κεφάλι ξίγκι, να 'χουν
στη στιά μαλάζοντας το οι νιούτσικοι ν' αλείβουν το δοξάρι,

180 κι έτσι μετά να δοκιμάσουμε, να πάρει ο αγώνας τέλος.»

Αυτά είπε, κι ο Μελάνθιος άναψε φωτιά τρανή με βιάση,
κι ένα θρονί εκεί δίπλα απίθωσε και μια προβιά από πάνω'
μετά κι ένα χοντρό τους έφερε κεφάλι ξίγκι, κι έτσι
ζεσταίνοντας το οι νιοί δοκίμαζαν να σύρουν το δοξάρι

185 του κάκου! η λίγη που 'χαν δύναμη μεμιάς τους παρατούσε.

δυο μόνο, ο Αντίνοος κι ο θεόμορφος Ευρύμαχος, οι πρώτοι
απ' τους μνηστήρες τώρα απόμεναν, οι πιο τρανοί κι οι κάλλιοι.
Να βγει απ' το σπίτι ωστόσο κίνησε του αρχοντικού Οδυσσέα
ο θεός χοιροβοσκός' αντάμα του τραβούσε κι ο βουκόλος.

190 Τότε ο Οδυσσέας ο αρχοντογέννητος βγήκε κι αυτός ξοπίσω'
κι όξω απ' τις πόρτες πια σα βρέθηκαν και την αυλή διάβηκαν,
τους φώναξε και με γλυκόλογα τους μίλησε έτσι κι είπε:
«Χοιροβοσκέ, βουκόλε, θα 'θελα να μολογήσω κάτι.
Για να το κρύψω κάλλιο μέσα μου; Μα να μιλήσω θέλω!

195 Στον Οδυσσέα σαν ποια διαφέντεψη θα δίνετε, αν ερχόταν
κάπου απ' τα ξένα και τον έφερνε θεός μπροστά σας ξάφνου;
Το μέρος του Οδυσσέα θα παίρνατε για των μνηστήρων τάχα;
σαν τι σας λέει η καρδιά να κάνετε κι ο νους σας, φανερώστε!»
Κι ο αγελαδάρης τότε μίλησε και του αποκρίθη κι είπε:

200 «Να 'ταν, πατέρα Δία, να τέλευες την πεθυμιά μου ετούτη:
Να 'φτανε εκείνος, από αθάνατο θεό φερμένος πίσω,
τη δύναμη μου τότε θα 'βλεπες και πως με ακούν τα χέρια!»
Παρόμοια κι ο Εύμαιος τους αθάνατους ανακαλιόταν όλους,
το γνωστικό Οδυσσέα στο σπίτι του να ιδεί να φτάνει τέλος.

205 Κι εκείνος τότε, μόλις ένωσε την άδολη τους γνώμη,
ξαναδευτέρωσε τα λόγια του κι αυτά τους συντυχαίνει:
«Εγώ είμαι, ατός μου, μες στο σπίτι μου! πολλά έχω σύρει πάθη,
και τώρα στην πατρίδα διάγειρα στα είκοσι χρόνια πάνω.
Εδώ φτασμένος το κατάλαβα: μονάχα εσείς απ' όλους

210

με αποζητούσατε' δεν άκουσα κανέναν άλλο δούλο
ευκή να κάνει, στο παλάτι μου μια μέρα να διαγείρω.

Μα εσείς το τι θα γίνει ακουστέ μου, θα πω την πάσα αλήθεια:
Αν τους τρανούς μνηστήρες ο θεός μου δώσει ν' αφανίσω,
θα σας γνοιαστώ το γάμο γρήγορα, και βιος στους δυο θα δώσω

- 215 και σπίτι, δίπλα στο παλάτι μου χτισμένο, και συντρόφους
θα σας λογιάζω του Τηλέμαχου κι αδέρφια εδώ και πέρα.
Όμως ένα άλλο εγώ ολοφάνερο σημάδι θα σας δείξω,
για να πιστέψει ο νους σας σίγουρα, να με καλογνωρίστε:
Να το σημάδι εδώ που μου άνοιξε με τ' άσπρο δόντι ο κάπρος,
220 με τους υγιούς πα πια του Αυτόλυκου στον Παρνασό σαν πήγα.»

Είπε, κι απ' το βαθύ αναμέρισε σημάδι τα κουρέλια'
κι εκείνοι, ως το 'δαν και το ξέτασαν καλά, τον Όδυσσέα
τον αντρειωμένο γύρω αγκάλιαζαν και τον καλωσόριζαν
χύνοντας δάκρυα και φιλώντας τον στην κεφαλή, στους ώμους.

- 225 Το ίδιο κι εκείνος τους εφίλησε στην κεφαλή, στα χέρια.
Θρηνώντας εκεί πέρα θα 'μεναν ως να βουτήξει ο γήλιος,
αν ο Όδυσσέας δεν τους αντίσκοφτε και δεν τους έλεε τούτα:
«Θρήνους και δάκρυα παρατάτε τα, μη βγει απ' τον αντρωνίτη
κανένας τώρα και θωρώντας μας το πει και πάρα μέσα.

- 230 Με τη σειρά να μπίτε, ξέχωρα, κι όχι όλοι αντάμα θέλω,
πρώτος εγώ και σεις κατόπι μου, κι ακουστέ το σημάδι:
Όλοι οι μνηστήρες οι αρχοντόγεννοι σα δεις να μην αφήνουν
το σαϊτολόγο να μου δώσουνε και το δοξάρι, παρ' το,
Εύμαιε, μονάχος, και διαβαίνοντας την κάμαρα, το τόξο

- 235 μες στα δικά μου χέρια απίθωσε, και πες και στις γυναίκες
στο αρχονταρίκι τα καλάρμιστα πορτόφυλλα να κλείσουν.
Κι αν απ' τους άντρες βόγγο κάποια τους ακούσει για και βρόντο,
την ώρα που όλοι μέσα θα 'μαστε κλεισμένοι, από την πόρτα
να μην προβάλει, μόνο αμίλητη να κάνει τη δουλειά της.

- 240 Κι εσύ, τρανέ Φιλοίτιε, γρήγορα να κλείσεις με το συρτή
την πόρτα της αυλής, και δέσε την και με σκοινί από πάνω.»

Σαν είπε αυτά, στο αρχοντοκάμωτο παλάτι μέσα edιάβη,
και πήγε στο σκαμνί και κάθισε, που λίγο πριν καθόταν
κι οι δυο του οι δούλοι μπήκαν έπειτα κι αυτοί στο αρχονταρίκι.

245

Στριφογυρνούσε ωστόσο ο Ευρύμαχος στα χέρια το δοξάρι,
στη λόχη της φωτιάς ζεσταίνοντας τις δυο του πήχες'
όμως να το τανύσει ουδ' έτσι μπόρεσε, κι η πέρφανη καρδιά του βαριαναστέναξε, και
φώναξε βαρυγομώντας κι είπε:

«Ωχού μου, και για μένα θλίβουμαι και για τους άλλους όλους!

250 Τόσο δεν κλαίω το γάμο που 'χασα, κι ας μου κοστίζει' κι άλλες
πολλές Ελληνοπούλες βρίσκουντοα μαθές, και στην Ιθάκη
την ίδια εδώ τη θαλασσόζωστη και σε άλλες πολιτείες'
πικραίνουμαι που τόσο φάνηκε πιο κάτω η δύναμη μας
απ' του Οδυσσέα του ισόθεου' ουτ' ένας μας το τόξο να τανύσει

255 άξιος δεν είναι' κι οι μελλούμενοι θα μάθουν τη ντροπή μας!»

Κι ο γιος του Ευπείθη, ο Αντίνοος, γύρισε κι απηλογήθη κι είπε:
«Αυτά δε θα γενούν, Ευρύμαχε, κι ατός σου το κατέχεις.
Γιορτή είναι του θεού μας σήμερα κι ο κόσμος ξεφαντώνει,
ιερή' δοξασιά εδώ ποιος γνιοιάζεται να σύρει; δίχως έγνοια

260 βάλτε τα κάτω! Κι ας αφήσουμε να στέκουν τα πελέκια
στη θέση τους' δεν το φαντάζουμαι πως θα βρεθεί κανέννας
μες στου Οδυσσέα το αρχοντοπάλατο να μπει να τα σηκώσει.
Ελάτε, ο κεραστής τις κούπες μας να πάρει να γεμίσει,
και κάνοντας σπονδή ν' αφήσουμε τα στρουφιχτά δοξάρια!

265 Κι ο Μελανθέας ταχιά προστάχτε τον, ο γιδολάτης, να 'ρθει
τις πιο παχιές του γίδες φέρνοντας απ' όλο το κοπάδι'
κι ως κάψουμε μεριά του Απόλλωνα του τρανοσαγιτάρη,
το τόξο πια να δοκιμάσουμε, να πάρει ο αγώνας τέλος.»

Αυτά είπε ο Αντίνοος, και στη γνώμη του μετά χαράς συγκλίνουν.

270 Κι οι κράχτες πήραν και τους έχυναν νερό στα χέρια πάνω,
και τα κροντήρια τα παιδόπουλα πιοτό τα ξεχείλιζαν,
και σε όλα τα ποτήρια εμοίραζαν, απ' τις σπονδές ν' αρχίσουν.
Και σα στάλαξαν κι ήπιαν όλοι τους, όσο η καρδιά ποθούσε,
ο πολυμήχανος τους μίλησε με πονηριά Οδυσσέας:

275 «Ακουστέ μου, της κοσμολόγητης βασίλισσας μνηστήρες,
το τι η καρδιά στα στήθη μέσα μου με σπρώχνει να μιλήσω'
πιο απ' όλους θέλω απ' τον Ευρύμαχο μια χάρη να γυρέψω
κι απ' τον Αντίνοο το θεόμορφο' τα 'πε σωστά! σκολνάτε
το τόξο πια, και στων αθάνατων τα χέρια τ' άλλα αφήστε'

280 ταχιά ο θεός τη νίκη σίγουρα θα δώσει σ' όποιον θέλει.

Μα ελατέ, δώστε το καλόξυστο δοξάρι και σε μένα,
να ιδώ αν με ακούν τα χέρια, δύναμη και τώρα αν μου 'χει μείνει,
η ανάκαρα που ανθούσε κάποτε στο λυγερό κορμί μου,
για μου την πήρε η κακοπέραση στα παραδέρματά μου.»

- 285 Αυτά είπε, και τους άλλους άμετρος θυμός τους συνεπήρε
στο φόβο τους το καλοτόρνευτο δοξάρι μην τανύσει.
Κι ο Αντίνοος τότε πήρε κι έλεγε, βαριά αποπαίρνοντάς τον: «Συφοριασμένε ξένε, μέσα
σου στα πια μυαλό δεν έχεις!
Και δε σου φτάνει εδώ που απείραχτος μαζί με αφηλομύτες
- 290 αρχόντους τρως; Φαγί δε σου 'λειψε, και γίνονται μπροστά σου
οι αθιβολές μας κι οι κουβέντες μας. Ποιος άκουσε ποτέ του
ξένος και ζήτουλας τα λόγια μας, ξον από σένα τώρα;
Σ' έχει χτυπήσει το μελόγλυκο κρασί' και ποιόν δε βλάφτει,
που ανοίει το στόμα του κι αλόγιαστα το πίνει, δίχως μέτρο;
- 295 Απ' το κρασί κι ο γαύρος Εύρυτος, ο Κένταυρος, θολώθη,
μες στους Λαπίθες όταν βρέθηκε, στο σπίτι του αντρειωμένου
Πειρίθου' το κρασί του θόλωσε τα φρένα και θαρρεύτη
στην τρέλα του δουλειές αταίριαστες να κάμει στου Πειρίθου
το αρχοντικό. Κι εκείνοι οι αντρώκαρδοι του κόψαν θυμωμένοι
- 300 μύτες κι αφτιά με τον ανέσπλαχνο χαλκίο, και σούρνοντάς τον
τον βγάλαν όξω σπ' την αυλόπορτα' κι αυτός με θολωμένα
τραβούσε φρένα, μες στη σύθολη του νου του παραζάλη.
Έτσι άνοιξε μαθές ο πόλεμος ανάμεσα σε ανθρώπους
και Κενταύρους, μα αυτός το πλέρωσε πιο πρώτα' το μεθύσι!
- 305 Όμοιο κακό ψυχανεμίζουμαι για σένα, αν το δοξάρι
τανύσεις, κι ούτε πια συμπόνεση θα βρεις απ' το λαό μας'
την ιδιαν ώρα θα σε στείλουμε με μελανό καράβι
στον Έχετο το ρήγα, που άνθρωπο δε συμπονά κανένα,
και δε γλιτώνεις πια απ' τα χέρια του. Κάθου λοιπόν και πίνε
- 310 συμμαζεμένος' με τους νιούτσικους τι θες και καβγαδίζεις;»
Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη γυρνώντας του αποκρίθη:
«Τον ξένο, Αντίνοε, του Τηλέμαχου, μια κι έφτασε σε τούτο
το σπίτι, είναι άδικο κι αταίριαστο να τον καταφρονάμε.
Ο ξένος δείχνει πως θαρρεύεται στα χέρια, στην αντρεία του'
- 315 πιστεύεις, αν τανύσει το τρανό δοξάρι του Οδυσσέα,
πως θα με πάρει αλήθεια σπίτι του, γυναίκα του να γένω;
Τέτοιαν ελπίδα μες στα στήθη του μηδέ κι ατός του κρύβει.
Γι αυτό το πράμα ας μη συχύζεται λοιπόν, καθώς γλεντάτε,
κανένας σας' κι ουδέ θα ταίριαζαν δουλειές αλήθεια τέτοιες!»
- 320 Κι ο Ευρύμαχος, ο γιος του Πόλυβου, της αποκρίθη κι είπε:
«Δε λέμε Πηνελόπη, φρόνιμη του Ικάριου θυγατέρα,
πως θα σε πάρει, τέτοιο αταίριαστο ποιος λογαριάζει γάμο;
Είναι μονάχα που ντρεπόμαστε των γυναικών τα λόγια

και των αντρών, κανέννας κάποτε μην πει αχαμνότερος μας:

325 „ Άντρες ζητούν πολύ πιο αδύναμοι τρανού το ταίρι αρχόντου.
κι ουδέ μπορούν το καλοτόρνευτο δοξάρι του να σύρουν!

Κι ήρθε ένας άλλος, ένας ζήτουλας παραδαρμένος, ξάφνου
και διάβη τα πελένια, ακόπιαστα τανυώντας το δοξάρι."
Αυτά μπορεί να πουν, και πάνω μας πολλή ντροπή θα πέσει.»

330 Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη του μεταπηλογήθη:
«Έτσι κι αλλιώς θαρρείς, Ευρύμαχε, πως τους δοξάζει ο κόσμος
εκείνους που ντροπιάζουν τρώγοντας το σπίτι ενού αντρειωμένου;
Ο λόγος ποιος λοιπόν να νιώθετε με τούτα ντροπιασμένοι;
Καλοδεμένος κι αφηλόκορμος ο ξένος δείχνει να 'ναι,

335 και το 'χει για καμάρι που άρχοντας ο κύρης του λογιόταν.
Ομπρός, το τορνεμένο δώστε του δοξάρι, για να δούμε.
Πάνω σ' αυτό κάτι άλλο θα 'λεγα, που σίγουρα θα γένει:
Αν το τανύσει λέω κι ο Απόλλωνας του δώσει αυτή τη δόξα,
θα πω να του χαρίσουν όμορφη χλαμύδα και χιτώνα,

340 κι ένα κοντάρι σουβλερόμυτο, μακριά σκυ πια κι ανθρώπους
να διώχνει, και σπαθί και σάνταλα στα δυο του πόδια, κι όπου
καρδιά και νους τον σπρώχνουν, πρόθυμα θα τον καλοστρατίσω.»

Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά της δίνει:
«Εγώ είμαι ο αφέντης τώρα, μάνα μου, του δοξαριού' το δίνω

345 για κι όχι σ' όποιον θέλω, λεύτερα! Κανείς Αργίτης άλλος,
μηδέ οι ρηγάδες την πετρόχαρη που κυβερνούν Ιθάκη
για τα νησιά μπροστά στην Ήλιδα την αλογοθροφούσα.
Με το στανιό κανείς δε δύνεται να με κρατήσει, αν θέλω
το τόξο που θωρείς στον ξένο μου για πάντα να χαρίσω.

350 Μα εσύ στην κάμαρα σου πήγαινε και τις δουλειές σου κοίτα,
τον αργαλειό, τη ρόκα, πρόσταζε κι οι βάγιες να δουλεύουν
για το δοξάρι εσύ μη γνοιάζεσαι! θα το φροντίσουν οι άντρες —
όλοι, μα εγώ πιο απ' όλους' κύβερνος εγώ είμαι του σπιτιού μου!»

Εκείνη εσάστισε, και βάζοντας τα μυαλωμένα λόγια

355 του γιου της στην καρδιά ξεκίνησε στην κάμαρα της πίσω.
Κι όπως ανέβη με τις βάγιες της στο ανώι, για να πλαγιάσει,
τον Οδυσσέα θυμήθη κι έκλαιγε, τον άντρα της, ωσόπου
της έχυσε η Αθηνά η γλαυκόματη γλυκά στα μάτια γύπνο
Το θείο χοιροβοσκό ως αντίκρισαν ωστόσο το δοξάρι

360 να κουβαλά οι μνηστήρες, θύμωσαν στον αντρωνίτη μέσα,

κι έτσι φώναζαν απ' τους νιούτσικους τους φαντασμένους κάποιοι:
«Το γυριστό δοξάρι που το πας, χοιροβοσκέ χαμένε,
που εδώ όλο τριγυρνάς; Τά γρήγορα που ανάθρεφες σκυ πια σου
θα σε ξεσιίσουν μπρος στους χοίρους του στα ξώμερα σε λίγο,

365 μονάχα ο Φοίβος κι οι άλλοι αθάνατοι θεοί να μας σταθούνε.»

Έτσι έλεγαν, κι εκείνος τρόμαξε που του φώναζαν τόσοι
στην κάμαρα, κι εκεί που βρέθηκε, το τόξο αφήκε κάτω.
Μα κι ο Τηλέμαχος τον έπιασε με τις φοβέρες κι είπε:
«Παππουλη, φερ' το τόξο! Σίγουρα δε θα 'βγει σε καλό σου

370 πολούς ν' ακούς. Αν και μικρότερος, στις πέτρες θα σε στρώσω
ως τα χωράφια κυνηγώντας σε' τι ο πιο γερός εγώ είμαι.
Αχ, να 'ταν όμοια κάτω να 'βαζα στη δύναμη, στα χέρια
και τους μνηστήρες, όσοι βρίσκονται στο αρχοντικό μας μέσα!
Άσκημα τότε από το σπίτι μας σε μια στιγμή θα φεύγαν

375 διωγμένοι κάποιοι, που στα φρένα τους κακά μονάχα κλώθουν.»

Αυτά είπε, κι όλοι με τα λόγια του γέλασαν οι μνηστήρες,
τι πια ξεθύμαινε στα φρένα τους ο άγριος θυμός που νιώθαν
για τον Τηλέμαχο. Και διάβηκε την κάμαρα κρατώντας
ο Εύμαιος το τόξο και το απίθωσε μες στου Οδυσσέα τα χέρια'

380 μετά τη βάγια Ευρύκλεια φώναξε, κι ως βγήκε αυτή, της είπε:

«Σου δίνει προσταγή ο Τηλέμαχος, Ευρύκλεια μυαλωμένη,
στο αρχονταρίκι τα καλάρμιστα πορτόφυλλα να κλείσεις.
Κι αν απ' τους άντρες βόγγο κάποια σας ακούσει για και βρόντο,
την ώρα που όλοι μέσα θα 'μαστε κλεισμένοι, από την πόρτα

385 να μην προβάλει, μόνο αμίλητη να κάνει τη δουλειά της.»

Είπε, κι ο λόγος του δεν έφυγε του κάκου' τρέχει η βάγια
και του αντρωνίτη δίχως άργητα του στέριου κλειεί την πόρτα.
Μαζί ο Φιλοίτιος όξω πήδηξε δίχως μι πια απ' το σπίτι
και της αυλής της γυροτείχιστης μαντάλωσε τις πόρτες'

390 και με κανάβινο ως τις έδεσε σκοινί, που στο χαγιάτι
βρήκε από πλοίο γερακομύτικο, στον αντρωνίτη μπήκε
και στο σκαμνί, ούτε ασκώθη, κάθισε ξανά, τον Οδυσσέα
κοιτάζοντας. Κι αυτός γυρόφερνε μια δω, μια κει το τόξο
κι απ' όλες τις μεριές το ξέταζε, τα κερατά του ο σκόρος

395 μην είχε φάει τυχόν, ο αφέντης του σα χρόνιζε στα ξένα.

Κι οι άλλοι μιλούσαν, ο καθένας τους στο διπλανό γυρνώντας:
«Πως το κοιτάζει έτσι παρ'άξενά' κ'άτι σκαρώνει πάλε!
Θα 'χει κι αυτός μαθές στο σπίτι του δοξάριαν σαν και τούτο,
για και να φτιάξει διαλογίζεται! Για δες τον πως ολούθε

400 το γυροφέρνει ο κακορίζικος, χαμένος διακονιάρης!»

Και λέγαν άλλοι από τους νιούτσικους τους φαντασμένους τέτοια:
«Τόσο καλό να ιδεί κι αργότερα τούτος εδώ, μακάρι,
όσο μαθές θα βρει τη δύναμη το τόξο να τανύσει!»

Έτσι μιλούσαν ο πολύβουλος στο μεταξύ Οδυσσέας,

405 το μέγα του δοξάρι ως φούχτωσε και το 'δε ολούθε γύρα,
σαν τραγουδάρης, που' ναι η τέχνη του να παίζει την κιθάρα
και δένει από τις δυο τις άκρες της αρνιού στριμμένη κόρδα
και στο καινούργιο της την τάνυσε στριφτάρι δίχως κόπο,
όμοια ο Οδυσσέας ετάνυσε εύκολα το μέγα του δοξάρι'

410 μετά την κόρδα του δοκίμασε με το δεξιό του χέρι,
κι εκείνη αχό γλυκόν ανάδωκε, σα να 'ταν χελιδόνα.
Αγκούσα τους μνηστήρες πλάκωσε και χλώμιασε η θωριά τους'
κι ο Δίας βαριά ψηλάθε βρόντηξε, για τους θνητούς σημάδι'
κι ο αρχοντογέννητος, πολύπαθος το χάρηκε Οδυσσέας,

415 που ο γιος του Κρόνου του δολόπλοκου σημάδι του 'χε στείλει,
και τη σαγίτα αρπάει, που δίπλα του βρισκόταν στο τραπέζι
γυμνή' τι οι επίλοιπες απόμεναν στο σαΐτολόγο ακόμα —
κι αυτές σε λίγο θα τις ένιωθαν οι Αργίτες στο κορμί τους'
κι ως το δοξάρι του μεσόπιασε, χορδή κι αγκίδια σέρνει,

420 κι απ' το θρονί του, σημαδεύοντας γραμμή μπροστά, τη ρίχνει
καθούμενος' κι ουτ' ένα ξέσφαλε πελέκι, από την πρώτη
τρύπα περνώντας, η χαλιόβαρη σαγίτα, μον' τα διάβη
μιαν άκρη ως άλλη' στον Τηλέμαχο μιλούσε τότε εκείνος:
«Δε σε ντροπιάζει ο ξένος, σπίτι σου, Τηλέμαχε, που εδέχτης'

425 δεν τον έλάθεψα το στόχο μου, κι ουδέ και το δοξάρι
να το τανύσω βασανίστηκα' το λέει η καρδιά μου ακόμα!
Την καταφρόνια δεν την άξιζα που μου 'χαν οι μνηστήρες.
Ωστόσο είναι ώρα να συντάξουμε και δείπνο στους Αργίτες,
όσο που φέγγει, και ξεφάντωση να γίνει με τραγούδι

430 και με κιθάρα' τα τραπέζια μας αυτά είναι που πρεπίζουν.»

Είπε, και με τα φρύδια του 'γνεψε' κι εκείνος, του Οδυσσέα
ο γιος του αρχοντικού, ο Τηλέμαχος, το κοφτερό του εζώστη

σπαθί, κι αρπώνοντας το κοντάρι του, στον κύρη δίπλα εστάθη,
πλάι στα θρονί του, μες στη λιώφωτη, χαλκήν αρματωσιά του.

Ομήρου Οδύσσεια - χ

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

- Τότε ο Οδυσσεάς ο πολυμήχανος γυμνώθη απ' τα κουρέλια
22- και στο κατώφλι απάνω πήδηξε, κρατώντας το δοξάρι
και το γεμάτο σαϊτολόγο του, και τις γοργές σαγίτες
αυτοί, μπροστά στα πόδια του, άδειασε, και στους μνηστήρες είπε:
- 5 «Πια τέλος πήρε αυτό το αλύπητο δοκίμι μας, και τώρα
διαλέγω άλλο σημάδι, που άνθρωπος κανείς δε βρήκε ακόμα,
να ιδώ αν πετύχω κι αν ο Απόλλωνας μου δώσει αυτή τη δόξα.»
- Έτσι σα μίλησε, σημάδεψε και στον Αντίνοο ρίχνει
πικρή σαγίτα. Εκείνος άπλωνε μια κούπα να σηκώσει,
- 10 μαλαματένια, δίχερη, όμορφη' την έπαιζε στα χέρια
κιόλας, κρασί να πιεί, το θάνατο χωρίς να βάζει ο νους του'
ήτανε τόσοι δα οι συντράπεζοι — και ποιος το φανταζόταν
πως ένας σε πολλούς ανάμεσα, με όσην αντρεία κι αν είχε,
άσκημο θάνατο θα του 'δινε κι ασβρλωμένη μοίρα!
- 15 Μα ως σημαδεύοντας τον πέτυχε πα στο λαιμό ο Οδυσσεάς,
απαντικρύ ο χαλκός επρόβαλε στον τρυφερό του σβέρκο'
και χτυπημένος πίσω ανάγειρε και του 'φυγε απ' το χέρι
η κούπα, και κρουνός ξεχύθηκε μεμιάς απ' τα ρουθούνια
το αίμα το ανθρώπινο, και πέταξε μακριά του το τραπέζι
- 20 κλωτσώντας το, και χάμω σκόρπισαν τα κρέατα τα ψημένα
και τα ψωμιά, και στο αίμα βάφτηκαν. Κι ασκώσαν οι μνηστήρες
βουή τρανή, σαν είδαν άνθρωπος να πέφτει σκοτωμένος'
κι απ' τα θρονιά σκιαγμένοι επήδηξαν και τρέχαν δώθε κείθε,
κατά τους τοίχους τους καλόχτιστους κοιτάζοντας ολούθε'
- 25 μα ουδέ σκουτάρι βρίσκαν γύρα τους ουδέ βαρύ κοντάρι.
Και πήραν όλοι με πικρόλογα τον Οδυσσέα να βρίζουν:
«Σε άνθρωπο πάνω, ξένε, δόξεψες, κι είναι βαρύ' δοκίμι
πια άλλο δε βλέπεις' άωρα αξέφευγο καρτερά το χαμό σου!
τι έχεις σκοτώσει απ' τ' αρχοντόπουλα που ζουνε στην Ιθάκη

- 30 το πιο τρανό, κι οι αγιούπες σίγουρα δω πέρα θα σε φανέ!»
Με τέτοια λόγια τον απόπαιρναν, θαρρώντας άθελα του
τον νιο πως σκότωσεν — οι ανέμυαλοι δεν το 'χαν νιώσει ακόμα
πως όλους τώρα θα τους έπιαναν του χαλασμού τα δίχτυα!
Κι είπε ο Οδυσσέας ο πολυμήχανος ταυροκοιτάζοντάς τους:
- 35 «Σκυ πια , που ελέγατε στο σπίτι μου πως δε γυρίζω πίσω
πια από την Τροία, γι' αυτό μου τρώγατε το βιος στο αρχοντικό μου,
και στανικώς με τις γυναίκες μου πλαγιάζατε τις σιλάβες,
κι ακόμα ζώντας μου το ταίρι μου γυρεύατε σε γάμο,
και μήτε τους θεούς φοβόσαστε που ζουν στα ουράνια πλάτη,
- 40 μηδέ κι ανθρώπου οργή, πως θα 'ρχουνταν να γδικιωθεί μια μέρα!
Μα τώρα πια πιαστήκατε όλοι σας στου χαλασμού τα δίχτυα!»
- Αυτά είπε, κι εκείνους ολόχλωμη τους έπιασε τρομάρα,
κι ο καθανείς τρογύρα εκοίταζε, του Χάρου να ξεφύγει.
Μόνος απ' όλους τότε ο Ευρύμαχος του απηλογήθη κι είπε:
- 45 «Αν είσαι εσύ ο Οδυσσέας και διάγειρες, ο ρήγας της Ιθάκης,
σωστά μας τα 'πες, τόσα που 'καναν οι Αργίτες κάθε μέρα,
ένα σωρό αδικίες στα ξώμερα κι ένα σωρό εδώ μέσα.
Μα ο πρώτος φταιχτής σ' όλα κοιτάται τώρα νεκρός, το βλέπεις,
ο Αντίνοος' όσα μας μαρτύρησες είναι δουλειές δικές του'
- 50 κι όχι μαθές γιατί τον έσπρωχνε του γάμου ανάγκη ή πόθος,
μον' άλλα μες στο νου του εδούλευε, που ο γιος του Κρόνου ωστόσο
δεν του τα τέλεψε: σκοτώνοντας το γιο σου με καρτέρι
να γίνει ατός του της καλόχτιστης Ιθάκης ο ρηγάρχης.
Αυτός σκοτώθηκε, ως του ταίριαζε, μα εσύ λυήσου τώρα
- 55 δικούς σου ανθρώπους! Κι όσα φάγαμε κι ήπιαμε εδώ στο σπίτι
θα στα πλερώσουμε συνάζοντας απ' το λαό' θα πάρεις
κι απανωτίμι απ' τον καθένα μας, είκοσι βόδια ακέρια
ν' αξίζει, και χαλκό και μάλαμα, που πια να μαλακώσει
μέσα η καρδιά σου' ως τότε χόλιαζε, και μ' όλο σου το δίκιο!»
- 60 Κι είπε ο Οδυσσέας ο πολυμήχανος ταυροκοιτάζοντάς τον:
«Κι αν όλα σας ακόμα, Ευρύμαχε, τα πατριά μου δώστε,
όσο βιος έχετε, και βάλετε κι άλλα από πάνω αλλούθε,
μηδ' έτσι εγώ ποτέ τα χέρια μου θα μάκραινα απ' το φόνο,
πριχού οι μνηστήρες μου πλερώσετε τις ανομίες σας όλες.
- 65 Διαλεχτέ τώρα: θέτε αντίτρα μου να χτυπηθείτε; θέτε
στα πόδια να το βάλτε; — κι όποιος σας γλιτώσει από το χάρο!

Μα το χαμό, θαρρώ, κανένας σας τον άγριο δεν ξεφεύγει!»

Αυτά είπε, κι εκείνων τα γόνατα λύθηκαν κι η καρδιά τους' κι αναμεσό τους πήρε ο Ευρύμαχος ξανά και τους μιλούσε:

70 «Φίλοι, τα χέρια του τ' ανίκητα δε θα κρατήσει τούτος' τ' ώριο δοξάρι μια και φούχτωσε και το σαγιτολόγο, στο μαγλινό κατώφλι στέκοντας θα μας δοξεύει, ως όλους νεκρούς μας ρίξει. Μα να δείξουμε και μεις την αντρίγιά μας! Σύρτε σπαθιά, και στις σαγίτες του τις γοργοθανατούσες

75 βάλτε προπύργι τα τραπέζια σας, κι όλοι μαζί ας χυθούμε, απ' το κατώφλι να τον σπρώξουμε να φύγει, κι απ' την πόρτα. Κι αν τότε τρέχοντας ασκώναμε συντάραχο στην πόλη, θα 'ταν στερνή φορά που δόξεψε το δίχως άλλο ετούτος!»

Τα λόγια αυτά σαν είπε ο Ευρύμαχος, το χάλκινο σπαθί του

80 το δίκιοπο ξεθηκαρώνοντας απάνω του χιμίζει με άγριες φωνές. Μα κι ο αρχοντόγεννος ίδια στιγμή Οδυσσέας σαγίτα ρίχνοντας κατάστηθα, πλάι στο βυζί, τον βρήκε' κι ως μες στο σκώπι εχώθη η γρήγορη σαγίτα, από το χέρι του φεύγει το σπαθί, και τρίκισε και πέφτει, στο τραπέζι

85 αναδιπλώνοντας, και σκόρπισαν τα φαγητά στο χώμα και το διπλόγουβο ποτήρι του κι αυτός ψυχομαχώντας πάνω στη γη το μέτωπο έκρουγε, και με τα δυο του πόδια κλωτσούσε το θρονί, και χύθηκε στα μάτια του σκοτάδι.

Ευτύς ο Αμφινόμος ανάσυρε το κοφτερό σπαθί του

90 κι απαντικρύ πηδώντας χύθηκε στον ξακουστό Οδυσσέα, την πόρτα μπας κι αφήσει λεύτερη' μα πρόφτασε από πίσω και με το χάλκινο ο Τηλέμαχος τον κάρφωσε κοντάρι μεσοπλατίς, κι αυτό του διάβηκε το στήθος πέρα ως πέρα. Πέφτει με βρόντο, καταπρόσωπα στη γη χτυπώντας πάνω.

95 Μα το μακροίσκιωτο ο Τηλέμαχος δεν έβγαλε κοντάρι απ' τον Αμφινόμο, μον' έφυγε, τι εσιάχτη μήπως κάποιος, καθώς σκυμμένος το μακροίσκιωτο θ' ανάσερνε κοντάρι, τον έκρουε με σπαθί για το 'μπήγε χιμώντας στο κορμί του. Κι ως το 'βαλε στα πόδια, βρέθηκε μεμιάς κοντά στον κύρη,

100

και στάθη πλάι του κι ανεμάρπαστα κινούσε λόγια ομπρός του: Σκουτάρι θα σου φέρω, κύρη μου, και δυο κοντάρια τώρα, κι ολόχαλκο, στα δυο μελίγνια σου που να ταιριάζει κράνος' κι ατός μου θα φορέσω τ' άρματα, και στο χοιροβοσικό μας

θα δώσω, κι άλλα στο βουκόλο μας' καλά ν' αρματωθούμε!»

- 105 Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος του μίλησε Οδυσσέας:
«Τρεχάτος φέρτα, όσο μου βρίσκονται σαγίτες, να κρατήσω'
από την πόρτα μη με διώξουνε, σαν απομείνω μόνος.»

Είπε, και σύγκλινε ο Τηλέμαχος στου κύρη του το λόγο'
τρέχει στην κάμαρα, κει που 'κρυβε τις ξακουστές του αρμάτες,

- 110 και σήκωσε σκουτάρια τέσσερα, κι οχτώ κοντάρια πήρε,
κι ακόμα τέσσερα αλογόφουντα, χαλκοντυμένα κράνη,
και κουβαλώντας τα στον κύρη του σε μια στιγμή ξανάρθε'
κι ατός του πρώτος πρώτος φόρεσε τη χάλκινη του αρμάτα'
μαζί κι οι δυο τους δούλοι τ' άρματα ζώστηκαν τα πανώρια,

- 115 και δίπλα στον πανούργο στάθηκαν, αντρόκαρδο Οδυσσέα.
Κι αυτός, σαγίτες όσο του 'μεναν, κρατιόταν και χτυπούσε
όλο κι από 'ναν απ' τους νιούτσικους στο αρχοντικό του μέσα,
σημάδι βάνοντας τον, κι έπεφταν απανωτοί οι μνηστήρες.
Μα σαν τις ξόδεψε όλες ρίχνοντας ο ρήγας τις σαγίτες,

- 120 στης πόρτας, που 'βγαζε απ' την κάμαρα, τον παραστάτη απάνω
το τόξο του έγειρε, στο λινόφωτο να στέκει τοίχο αντίκρυ'
και πέρασε το τετραβόδινο στους ώμους του σκουτάρι,
στο δυνατό κεφάλι φόρεσε το αλογουρίσιο κράνος,
το στέριο, κι από πάνω ανέμιζεν όλο φοβέρα η φούντα'

- 125 μετά και τα γερά, χαλκόμετα χεράκωσε κοντάρια.

Ήταν στον τοίχο τον καλόχτιστο ψηλά ένα παραπόρτι,
που τα σφιχτά του σανιδόφυλλα σε μακρυνάρι άνοιγαν,
στου κατωφλιού το ψήλος σύρριζα του στέριου του αντρωνίτη.
Τότε ο Οδυσσέας τον Εύμαιο πρόσταξε το παραπόρτι τουτο

- 130 στο νου του να 'χει, δίπλα ως έστεκε, τι μια μπασιά είχε μόνο.

Ωστόσο ο Αγέλαος πήρε κι έλεγε, ν' ακούσουν όλοι γύρα:
«Φίλοι, κανείς μας αν ανέβαινε στο παραπόρτι, να 'βγει
να κράξει το λαό, ν' ασκώναμε συντάραχο μεγάλο,
θα 'ταν στερνή φορά που δόξεψε το δίχως άλλο ετούτος!»

- 135 Τότε ο Μελάνθιος του αποκρίθηκεν, ο γιδολάτης, κι είπε:
«Αγέλαε, μην το λες, δε γίνεται' πολύ σιμά είναι οι πόρτες
που ανοίγουν στην αυλή, κι αβόλετο να βγει απ' το μακρυνάρι
κανείς μας' κι ένας μόνο αδείλιαστος θα μας αντίσκοφτε όλους. Σταθείτε, από τη μέσα
κάμαρα να κουβαλήσω αρμάτες,

140 να τις ζωστείτε' εκεί φαντάζομαι — που αλλού; — πως ο Οδυσσέας
κι ο γιος του ο παινεμένος τ' άρματα μας κρύψαν του πολέμου.»

Σαν είπε αυτά ο γιδάρης, κίνησε κι' απ' του αντρωνίτη ανέβη
τ' ανοίγματα γοργά, στις κάμαρες να τρέξει του Οδυσσέα.
Σκουτάρια πήρε εκείθε δώδεκα και δώδεκα κοντάρια,

145 κι ακόμη δώδεκα αλογόφουντα, χαλιοδεμένα κράνη,
και στους μνηστήρες τα κουβάλησε γοργά γυρνώντας πίσω.
Και τότε του Οδυσσέα τα γόνατα λύθηκαν κι η καρδιά του,
να τους θωρεί ν' αρματοζώνουνται, και τα μακριά κοντάρια
να σείουν στα χέρια' τώρα το 'νιωθε, βαριά πως θα παλέψει.

150 Στο γιο του εστράφη κι ανεμάρπαστα κινούσε λόγια τότε:
«Κάποια απ' τις σιλάβες λέω, Τηλέμαχε, του αρχοντικού μας τώρα
βαρύ μας ξεσηκώνει πόλεμο, μπορεί κι ο Μελανθέας.»

Και τότε ο γνωστικός Τηλέμαχος του απηλογήθη κι είπε:
«Κύρη, δικό μου είναι το φταίξιμο, δε φταίει κανένας άλλος,

155 που αφήκα ορθάνοιχτη της κάμαρας τη σφιχταρμοδεμένη
πόρτα πριν λίγο, και το πρόσεξαν αυτοί καλύτερα μας.
Τρέξε, Εύμαιε, τώρα, αρχοντογέννητε, την πόρτα να σφαλίσεις,
και ιδές αν είναι, κάποια δούλα μας σε τούτα εδώ μπλεγμένη,
για ο Μελανθέας — αυτός φαντάζομαι πως θα 'ναι, ο γιος του Δόλιου.»

160 Έτσι μιλούσαν συναλλήλως τους αυτοί, κι ο Μελανθέας
ξανά, ο γιδοβοσικός, στην κάμαρα να πάει κινούσε γι' άλλες
ώριες αρμάτες, κι ο αρχοντόγεννος χοιροβοσικός τον είδε,
και του Οδυσσέα με βιάση μίλησε, που δίπλα του στεκόταν:
«Γιε του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα,

165 ο άνθρωπος να 'τον ο κατάρατος, που βάζαμε στο νου μας,
τραβάει να πάει στη μέσα κάμαρα. Μα πες μου αλήθεια τώρα,
αν τον νικήσω αντιπαλεύοντας, να τον σκοτώσω θέλεις,
για να στον φέρω εδώ, τις άμετρες μπροστά σου να πλερώσει
τις ανομίες, που στο παλάτι σου σοφίστηκε να κάνει;»

170 Τότε ο Οδυσσέας ο πολυκάτεχος του απηλογήθη κι είπε:
«Αλήθεια, εγώ με τον Τηλέμαχο τους αντρειανούς μνηστήρες
στο αρχονταρίκι θα κρατήσουμε, με όση κι αν έχουν λύσσα.
Και σεις οι δυο και χέρια στρίψτε του και πόδια, και σανίδα
πίσω του δέστε, και στην κάμαρα πετάτε τον δεμένο,

175

και με τριχιά πλεμένη ζώστε τον, κι από την άλλην άκρη
στην αφήλη κολόνα συρτέ τον, να φτάσει ως τα δοιάρια,

που ζωντανός πολλήώρα μέτωρος φριχτά να τυραννιέται.»

Είπε, κι αυτοί γρικώντας σύγλιναν στο λόγο του, κι ως ήρθαν,
μέσα στην κάμαρα τον πέτυχαν, όμως ανένιωστά του'

180 Κι ως σκάλιζεν εκείνος γι' άρματα στης κάμαρας το βάθος,
στον παραστάτη τούτοι στάθηκαν δεξόζερβα καρτέρι'
και μόλις ο Μελάνθιος κίνησε και το κατώφλι edιάβη,
με το 'να κουβαλώντας χέρι του καλοφτιαγμένο κράνος,
στο άλλο φαρδύ σκουτάρι, γέρικο κι όλο σκουριές, κρατώντας,

185 που το φορούσεν ο αντροδύναμος στα νιάτα του Λαέρτης,
μα τώρα πεταμένο κοίτουνταν, με τις ραφές λυμένες —
χιμίζαν πάνω του, τον άρπαζαν κι απ' τα μα πια τον σύραν
μέσα ξανά, στη γη τον έριζαν τον πολυπικραμένο,
και με άγριο δέσιμο τον έδεσαν, τα χέρια και τα πόδια

190 σφιχτά σφιχτά ξωπίσω στρίβοντας, ως ήταν του Οδυσσέα,
του αρχοντικού, του πολυβάσανου γιου του Λαέρτη, η διάτα,
και με πλεχτή τριχιά τον έζωσαν, κι από την άλληνη άκρη
ως τα δοκάρια τον ανάσυραν στην αψηλή κολόνα.
Φώναζες τότε αναγλώντας τον, χοιροβοσιέ, και του 'πες:

195 «Μια χαρά λέω τη νύχτα ολάκερη, Μελάνθιε, θα περάσεις
σε κλίνη μαλακιά πλαγιάζοντας, καθώς και σου ταιριάζει!
Κι η πουρνογέννητη, χρυσόθρονη σα φτάσει Αυγή απ' το ρέμα
του Ωκεανού, θα σε 'βρει ξάγρυπνο, την ώρα που τις γίδες
πηγαίνεις στους μνηστήρες, να 'χουνε να τρων στο αρχοντικό μας.»

200 Έτσι τον αφήσαν, ανέσπλαχνα δεμένο, κρεμασμένο,
Κι αυτοί αρματώθηκαν, και κλείνοντας τη στραφταλούσα πόρτα
κίνησαν κι ήρθαν στο δολόπλοιο, τον αντρειανό Οδυσσέα.
Εκεί φωτιά γεμάτοι εστέκουνταν αντίκρυ — στο κατώφλι
οι τέσσερεις τους, και στην κάμαρα πολλοί κι αρχοντεμένοι.

205 Κι ήρθε η Αθηνά κοντά τους τρέχοντας, του γιου του Κρόνου η κόρη,
το διώμα παίρνοντας του Μέντορα, κορμί μαζί και λάλο.
Κι ως ο Οδυσσέας την είδε, χάρηκε κι αυτά μιλώντας είπε:
«Βόηθα μας, Μέντορα, στον κίντυνο! Τον ακριβό σου ακράνη,
το συνομήλικο, που σου 'καμα πολλά καλά, θυμήσου!»

210 Αυτά είπε, κι ας ψυχανεμίζονταν την Αθηνά Παλλάδα.
Μα κι οι μνηστήρες της εφώναζαν στο αρχονταρίκι μέσα'
κι ο Αγέλαος πρώτος τη φοβέρισεν, ο γιος του Δαμαστόρου:
«Τη γνώμη μη σου αλλάξουν, Μέντορα, τα λόγια του Οδυσσέα,
ν' ανοίξεις στους μνηστήρες πόλεμο και να τον διαφεντέψεις!

- 215 Άκου τι λέμε πως θα κάνουμε, κι έτσι θαρρώ θα γένει:
Μόλις αυτούς εδώ σκοτώσουμε, το γιο και τον πατέρα,
θα χαλαστείς και συ, που σκέφτεσαι να κάνεις εδώ μέσα
τέτοιες δουλειές' με το κεφάλι σου θα τα πλερώσεις όλα.
Και μόλις με χαλκό τη δύναμη σας κόψουμε, το βιος σου,
- 220 ό,τι στα ξώμερα σου βρίσκεται κι ό,τι στο σπίτι μέσα,
με του Οδυσσέα θα σου το σμίξουμε' και μες στο αρχοντικό σου
να ζουν οι γιοί σου δε θ' αφήσουμε, κι ουδέ κι οι θυγατέρες
να τριγυρνάν με τη γυναίκα σου στους δρόμους της Ιθάκης.»
Είπε, και της Παλλάδας σύγκλυσε πιο ακόμα οργή τα φρένα,
- 225 και λόγια αγκιδωμένα πέταξε στον Οδυσσέα γυρνώντας:
«Δεν έχεις πια, Οδυσσέα, τη δύναμη μηδέ και το κουράγιο,
σαν τότε που τους Τρώες αδιάκοπα χρόνους εννιά πολέμας
για την Ελένη την αρχόντισσα, τη χιονοβραχιονάτη, κι άντρες
στην άγρια μάχη εσκότωνες πολλούς, κι ήταν δικιά σου βουλή,
- 230 το κάστρο το πλατύδρομο που επάρθη του Πριάμου.
Τώρα στο σπίτι σου, στα πλούτη σου φτασμένος τι θρηνιέσαι
μπρος στους μνηστήρες; Δεν πιστεύεσαι στην αντρίγιά σου τάχα;
Έλα, καλέ, και στάσου δίπλα μου και θώρειε τι θα κάμω,
για να κατέχεις πως ο Μέντορας, του Αλκίμου ο γιος, τις χάρες
- 235 που του 'χουν κάμει στους αντίμαχους μπροστά τις ξεπλερώνει!»

Αυτά είπε, κι όμως δεν του χάριζε τη νίκη ατέρια ακόμα,
τι γύρευε ξανά τη δύναμη και την αντρεία η Παλλάδα
και του Οδυσσέα και του περίλαμπρου να δοκιμάσει γιου του.
Γι αυτό με χελιδόνα μοιάζοντας στο μαυροκαπνισμένο

- 240 Δοκάρι της στέγης πετάχτηκε και κάθισε κει πάνω.

Και τους μνηστήρες όμως γιάρδιωναν ο γιος του Δαμαστόρου
κι ο Ευρύνομος κι ο Δημοπτόλεμος κι ο Πείσαντρος, το τέκνο
του Πολυχτόρου, κι ο Αμφιμέδοντας κι ο Πόλυβος ο γαύρος'
τι αυτοί στην αντρίγιά ξεχωρίζαν απ' τους μνηστήρες όλους,

- 245 όσοι 'ταν ζωντανοί και πάλευαν για τη ζωή τους τώρα.
Οι άλλοι νεκροί απ' το τόξο εκοίτονταν και τις πολλές σαγίτες.
Και τότε ο Αγέλαος πήρε κι έλεγε, ν' ακούσουν όλοι γύρα:
«Φίλοι, τα χέρια του τ' ανίκητα γοργά θα παραλύσουν
του 'φυγε ο Μέντορας' παινέματα μονάχα κούφια του 'πε,

- 250

κι αυτοί ξανά απόμειναν έρημοι στης πόρτας το κατώφλι.
Ωστόσο τα μακριά κοντάρια σας μη ρίχνετε όλοι αντάμα'

σεις οι έξι τώρα κονταρέψετε, μονάχα ο Δίας να δώσει
τον Οδυσσέα νεκρό να ρίξετε, να σας δοξάσει ο κόσμος'
για τους επίλοιπους μη γνιιάζεστε, να πέσει τούτος μόνο!»

255 Αυτά είπε, κι όλοι τους κοντάρεψαν, καθώς τους είχε ορίσει,
με λύσσα, μα η Παλλάδα βίγλιζε και ξεστράτισαν όλα'
τον παραστάτη κάποιος πέτυχε του στέριου του αντρωνίτη,
κι άλλος τους βρήκε το πορτόφυλλο το σφιχταρμοδεμένο,
κι άλλου το φράξο το χαλκόβαρο καρφώθηκε στον τοίχο.

260 Κι ως έτσι απ' των μνηστήρων γλίτωσαν τις κονταριές εκείνοι,
γυρνώντας ο θεϊκός, πολύπαθος τους μίλησε Οδυσσέας:
«Φίλοι, η σειρά μας ήρθε! Θα 'λεγα στο πλήθος των μνηστήρων
τώρα κι εμείς να κονταρέψουμε, που να μας θανατώσουν
αρχαθυμούν, σαν να μην έφταναν οι τόσες αδικίες τους.»

265 Αυτά είπε, κι όλοι, σημαδεύοντας, τους ρίξαν τα κοντάρια'
νεκρός σωριάστη ο Δημοπτόλεμος απ' του Οδυσσέα το χέρι,
κι ο γιος του τον Ευρυάδη σκότωσε, τον Πείσαντρο ο βουκόλος
Φιλοίτιος, κι ο Έλατος χτυπήθηκεν απ' του Εύμαιου το κοντάρι.
Κι ως όλοι αυτοί τη γης την άμετρη δάγκωσαν κι οι μνηστές

270 πισωποδίζοντας εστάθηκαν στο βάθος του αντρωνίτη,
οι άλλοι, χιμώντας, τα κοντάρια τους απ' τούς νεκρούς τράβηξαν.

Ξανά οι μνηστές ρίξαν πάνω τους με σουβλερά κοντάρια,
τα πιότερα όμως τα ξεστράτισε της Αθηνάς το χέρι'
τον παραστάτη κάποιος πέτυχε του στέριου του αντρωνίτη,

275 κι άλλος τους βρήκε το πορτόφυλλο το σφιχταρμοδεμένο,
κι άλλου το φράξο το χαλκόβαρο καρφώθηκε στον τοίχο'
μα απ' το κοντάρι του Αμφιμέδοντα στο χειραρμό χτυπήθη
ξυστά ο Τηλέμαχος, και ξώσαρκα του γδάρθηκε το δέρμα.
Κι ο νώμος του Εύμαιου με του Χτήσιππου χαράχτη το κοντάρι,

280 που διάβη πάνω απ' το σκουτάρι του, πριν πέσει απά στο χώμα.

Κι εκείνοι, γύρω απ' τον πολύβουλο, τον αντρειανό Οδυσσέα,
στο πλήθος των μνηστήρων έριξαν ο καστροπολεμάρχος
βρήκε Οδυσσέας τον Ευρυδάμαντα, κι ο θεϊός χοιροβοσκός του
βρήκε τον Πόλυβο' ο Τηλέμαχος ο γιος του πάλε βρήκε

285 τον Αμφιμέδοντα, και πέτυχε το Χτήσιππο ο βουκόλος
κατάστηθα, και, καμαρώνοντας αυτά τα λόγια του 'πε:
«Υγιέ του Πολυθέρση, πια άλλοτε μη βγάλεις, αναμπαίχτη,
μεγάλο λόγο μες στην τρέλα σου, μον' στους θεούς μπιστεύου

το κάθε τι, γιατί ειν' οι αθάνατοι πολύ τρανότεροι μας.

290 Δώρο είναι αυτό για το που χάρισες στον Οδυσσέα βοδίσιο
ποδάρι, ως τριγυρνούσε ζήτουλας στο αρχοντικό του μέσα!»
Είπε ο βουκόλος των στριφτόκερων βοδιών μετά ο Οδυσσέας
σιμάθε τον Αγέλαο πέτυχε με το μακρύ κοντάρι'
κι ο Λειώκριτος, ο γιος του Ευήνορα, χτυπήθη στο λαγγόνι

295 απ' τον Τηλέμαχο, και χώθηκε βαθιά ο χαλκός στα σπλάχνα,
κι ως πίστομα σωριάστη, βρόντηξε το πρόσωπο στο χώμα.
Τότε η Αθηνά το ανθρωποφόνο της ψηλά σκουτάρι ασκώνει
απ' τη στέγη, κι αυτών εσάλεψαν τα φρένα' και σκόρπισαν
στο αρχονταρίκι μέσα τρέχοντας σαν κοπαδιού γελάδες,

300 που τις ξιπάζει η μύγα, ακούραστα πετώντας γύρωθέ τους,
καιρό της άνοιξης, σαν άρχισαν οι μέρες να μακραίνουν.
Κι οι άλλοι, ως αγιούπες γαντζομύτηδες και νυχοποδαράτοι,
που σε που πια χιμούν, ξεκόβοντας απ' τα βουνά, κι εκείνα
τρέχουν να φύγουν απ' τα σύγνεφα, να κατέβουν στον κάμπο'

305 μα απ' τους αγιούπες δε γλιτώνουνε, τι δεν μπορούν να φύγουν
μηδέ ν' αντιφερθούν, και χαίρουνται μ' έτοιμο κυνήγι οι άνθρωποι
όμοια κι αυτοί με ορμή δεξόζεορβα χτυπούσαν τους μνηστήρες
στο αρχονταρίκι' κι ως τους άνοιγαν χτυπώντας τα κεφάλια,
βαρύνς γρικιόταν βόγγος κι άχνιζε το πάτωμα απ' το γαίμα.

310 Ο Λειώδης τότε εχύθη κι έπιασε τα γόνα του Οδυσσέα
και λόγια του 'λεγε ανεμάρπαστα με χίλια παρακάλια:
«Σπλαχνίσου με, Οδυσσέα, σεβάσου με, στα γόνατα σου πέφτω!
Εγώ ποτέ μες στο παλάτι σου δεν πείραξα γυναίκα
με πράξη για με λόγο αταίριαστο, και τους μνηστήρες, όσοι

315 τέτοιες δουλειές έκαμαν άνομες, ζητούσα ν' αντισκόψω.
Μα αυτοί δε μ' άκουαν, από τ' άδικο να τραβηχτούν, για τούτο
άσκημα τέλη τώρα απόλαψαν απ' τ' άνομα τους έργα.
Μα εγώ ήμουν μάντης στα θυμιάματα, και τώρα αθώς θα πέσω,
τι αλήθεια το καλό που κάνουμε καμιά δε βρίσκει χάρη!»

320 Ταυροκοιτώντας ο πολύβουλος του μίλησε Οδυσσέας:
Αν στα θυμιάματα τους πέτεσαι πως σ' είχαν μάντη αλήθεια,
πόσες φορές μες στα παλάτι μου θα ευκήθης δίχως άλλο
να μη χαρώ ποτέ την όμορφη του γυρισμού μου μέρα,
κι έτσι να πάρεις τη γυναίκα μου, παιδιά να σου γεννήσει.

325

Πως θες λοιπόν τον πικροθάνατο να τον γλιτώσεις τώρα;»

Αυτά είπε, κι από κάτω σήκωσε με το βαρύ του χέρι

του Αγέλαου το σπαθί, που ως έπεφτε νεκρός εκείνος, του' χε
φύγει απ' το χέρι, και τον χτύπησε καταμεσίς στο σβέροιο,
κι όπως μιλούσε ακόμα, κύλησε στη σκόνη η κεφαλή του.

330 Μα ο γιός του Τέρπιου τότε γλίτωσε του Χάρου, ο τραγουδάρης
ο Φήμιος, στους μνηστήρες που 'ψαλλε συχνά, μα αθέλητα του.
Ορθός, κρατώντας την φιλόφωνη κιθάρα του στα χέρια
στο παραπόρτι εβρέθη' διγνώμη βουλή τον κυβερνούσε:
να βγει να κάτσει ικέτης στο βωμό του Δία του τρισμεγάλου,

335 που τον αυλόγυρο προστάτευε, κι απάνω εκεί ο Λαέρτης
συχνά κι ο γιος του πλήθος έκαιγαν βοδιών μεριά; για κάλλιο
να τρέξει γρήγορα τα γόνατα να πιάσει του Οδυσσέα;
Κι αυτό του εικάστη, ως διαλογίζονταν, το πιο καλό πως είναι,
να τρέξει, του Οδυσσέα τα γόνατα του αρχοντικού να πιάσει.

340 Τη βαθουλή κιθάρα απίθωσε λοιπόν στο χώμα κάτω,
αναμεσής στο ασημοκάρφωτο θρονί και στο κροντήρι,
κι εκείνος χύθηκε στα γόνατα να πέσει του Οδυσσέα,
και λόγια του 'λεγε ανεμάρπαστα με χίλια παρακάλια:
«Σπλαχνίσου με, Οδυσσέα, σεβάσου με, στα γόνατα σου πέφτω!

345 Καημό και συ θα το 'χεις έπειτα, τον τραγουδάρη αν ίσως
σκοτώσεις, που θνητούς κι αθάνατους με το τραγούδι ευφραίνω.
Μόνος μου τα 'μαθα' μου φύσηξε λογής λογής τραγούδια
κάποιος Θεός στα φρένα' μου 'ρχεται να τραγουδήσω ομπρός σου,
σαν να 'σουνα θεός' μη μελετάς λοιπόν το χαλασμό μου!

350 Γι' αυτά θα μπόρειε κι ο Τηλέμαχος να σου μιλήσει, ο γιος σου,
πως άθελα μου, δίχως διάφορο δικό μου, τους μνηστήρες
έσμιγα εδώ, κι ως ήταν πιότεροι κι η δύναμη τους πλήθια,
μεβιάς με φέρναν, στις ξεφάντωσης τραγούδια να τους ψάλλω.»

Έτσι μιλούσε, κι ο Τηλέμαχος τον άκουσε ο αντρειωμένος,

355 και του Οδυσσέα με βιάση μίλησε, που δίπλα του στεκόταν:
«Μην τον χτυπάς με το κοντάρι σου, κι είναι άφταιγος! Κρατήσου!
Μα και το Μέδοντα να σώσουμε τον κράχτη, τι με γνοιάστη
από παιδί με αγάπη πάντα του στο αρχοντικό μας μέσα'
ξον ο Φιλοίτιος αν τον σκότωσε, για κι ο Εύμαιος, για κι ατός σου,

360 αν βρέθηκε μπροστά σου, ως χίμιζες στο αρχονταρίκι μέσα.»

Είπε, κι ο Μέδοντας τον άκουσεν ο μυαλωμένος, τι είχε
ζαρώσει κάτω από 'να κάθισμα και κοιτούνταν χωμένος
σε νιόγδαρτο αγελαδοτόμαρο, του Χάρου να γλιτώσει.

Μεμιάς ξεπρόβαλε απ' το κάθισμα κι εγδύθη το τομάρι,

365 κι έτρεξε αμέσως στου Τηλέμαχου τα γόνατα να πέσει,
και λόγια του 'λεγε ανεμάρπαστα με χίλια παρακάλια:
«Εδώ είμαι! Την ορμή σου κράτησε, καλέ, και του κυρού σου
μίλησε, μη μου δώσει θάνατο στην πλήθια δύναμη του
με κοφτερό χαλκό, μανιάζοντας που ρήμαξαν το βιος του

370 στο σπίτι εδώ οι μνηστήρες οι άμυαλοι, και σένα σε αψηφούσαν.»

Αχνογελώντας ο πολύβουλος του μίλησε Οδυσσέας:
«Τούτος σου στάθηκε και γλίτωσες' κάνε λοιπόν κουράγιο,
για να κατέχεις πια στα φρένα σου, να 'χεις να λες και σ' άλλους,
παρά καιρό πόσο καλύτερο να κάνεις καλοσύνες.

375 Μα τώρα στην αυλή να κάτσετε, κι εσύ κι ο φουμισμένος
τραγουδιστής, μακριά απ' τα γαίματα κι από το αρχονταρίκι,
ως να τελέψω μες στο σπίτι μου το που 'ναι χρεία να γένει.»

Είπε, κι αυτοί κινώντας γρήγορα το αρχονταρίκι αφήσαν
και στου τρανού του Δία καθίσανε πλάι το βωμό, κι ολούθε

380 τα μάτια γύριζαν, προσμένοντας κάθε στιγμή το Χάρο.
Μα κι ο Οδυσσέας τα μάτια εγύριζε στο αρχονταρίκι ολούθε,
κανένας ζωντανός μην κρύβουνταν, του Χάρου να γλιτώσει.
Κι όλους ως πέρα μες στα γαίματα τους είδε και στις σκόνες
πεσμένους πλήθος, ψάρια θα 'λεγες που τα 'συραν ψαράδες

385 στο βαθουλό γιαλό απ' τη θάλασσα την αφροκυματούσα
μέσα στα δίχτυα τα χιλιότρυπα, και τα 'ριξαν στον άμμο'
κι αυτά, απλωμένα εκεί, του πελάγου το κύμα λαχταρούνε,
ως τη στιγμή που ο γήλιος λάμποντας το θάνατο τους δώσει.
Παρόμοια κι οι μνηστήρες κοίτονταν ο ένας απά στον άλλο.

390 Κι είπε ο Οδυσσέας ο πολυκάτεχος μιλώντας στον υγιό του:
«Τη βάγια την Ευρύκλεια κράζε μου, Τηλέμαχε, εδώ πέρα'
κάτι έχω να της πω, που μέσα μου πολύ το συλλογιέμαι.»

Είπε, και σύγκλινε ο Τηλέμαχος στου κύρη του το λόγο,
κι αυτά στη βάγια Ευρύκλεια φώναξε, χτυπώντας της την πόρτα:

395 «Σήκω, πολύχρονη γερόντισσα, που πιστατείς τις σκιάβες
γυναίκες μέσα στο παλάτι μας, καιρός πια να 'ρθεις μέσα'
σε φώναξε μαθές ο κύρης μου, να σου μιλήσει κάτι.»

Είπε ο Τηλέμαχος, κι ο λόγος του δεν πήγε κατ' ανέμου'
βγήκεν η βάγια απ' του καλόφτιαστου την πόρτα γυναικίτη

- 400 και τράβηξε, με τον Τηλέμαχο μπροστά, στο αρχονταρίκι.
Τον Οδυσσέα και πέρα αντίκρισε στους σκοτωμένους μέσα
στο λύθρο και στο γαίμα ολόκληρο λουσμένο — σαν το λιόντα,
που κοπαδιού γελάδα ως σπάραξε, κινάει να φύγει, κι είναι
το στήθος του όλο και τα μάγουλα ξερβά δεξιά στο γαίμα
- 405 λουσμένα, κι όποιος τον αντίκρισε, τον παραλύει η τρομάρα.
Όμοια κι εκείνος αίμα στάλαζε, χέρια ψηλά και πόδια.
Κι αυτή, τους σκοτωμένους βλέποντας και ποταμό το γαίμα,
τρανό θωρώντας έργο, κίνησε στριγγιά φωνή να σύρει
από χαρά, μα αυτός την κρατήσε, τη φόρα κόβοντας της,
- 410 και κράζοντας την ανεμάρπαστα κινούσε λόγια ομπρός της:
«Χάρου από μέσα σου, γερόντισσα, και βάστα, μη φωνάζεις!
δε θέλει ο θεός χαρά να δείχνουμε μπροστά σε σκοτωμένους!
Τούτους η μοίρα των αθάνατων και τ' άνομά τους έργα
τους δάμασαν, τι δε λογάριάζαν στον κόσμο απ' τους ανθρώπους
- 415 τρανό, αχαμνό — κανένα, αν λάχαινε να τους συντύχει κάποιος,
κι άσκημα τέλη τώρα απόλαψαν από τις αδικίες τους.
Μον' έλα τώρα εσύ, μαρτύρα μου για του σπιτιού τις δούλες.
ποιές απόμειναν ακριμάτιστες και ποιες με ξεψηφούσαν.»
- Κι η βάρια Ευρύκλεια τότε μίλησε κι απηλογήθη κι είπε:
- 420 «Για τούτα, γιε μου, που με ρώτησες θα πω την πάσα αλήθεια:
Έχεις πενήντα στο παλάτι σου γυναίκες όλες όλες
σιλάβες' αυτές δουλειές τις μάθαμε σιγά σιγά να κάνουν,
να ξαίνουν το μαλλί κι υπόμονα να στρέγουν τη σιλαβιά τους.
Μα οι δώδεκα από τούτες, πέφτοντας σε αδιαντροπια μεγάλη,
- 425 μήτε και μένα πια γάριαζαν μηδέ και την κυρά τους
την Πηνελόπη. Κι ο Τηλέμαχος πριν λίγο εγίνηκε άντρας,
και δεν τον άφηγε η μητέρα του τις σιλάβες ν' αφεντεύει.
Τώρα στο ανώι γοργά το λινόφωτο, στο ταίρι σου θ' ανέβω,
να της τα πω, τι ένας αθάνατος την έχει σ' ύπνο ρίξει.»
- 430 Τότε ο Οδυσσέας ο πολυμήχανος γυρνώντας αποκρίθη:
«Μην τη ξυπνάς ακόμα' πήγαινε να πεις στις σιλάβες πρώτα
εδώ να' ρθουν — αυτές που αταίριαστες δουλειές πιο πριν σκάρωναν.»
- Αυτά της είπε, κι η γερόντισσα το αρχονταρίκι αφήκε,
στις σιλάβες για να πάει το μήνυμα και να τις σπρώξει να' ρθουν.
- 435 Κι έκραξε εκείνος τον Τηλέμαχο, το θείο χοιροβοσκό του
και το βουκόλο, κι ανεμάρπαστα κινούσε λόγια ομπρός τους:

«Νεκρούς να κουβαλάτε αρχίσετε, κι οι δούλες να συντράμουν
οι ίδιες μετά τα παγκαλόμορφα θροινιά και τα τραπέζια
με το νερό και τα χιλιότροπα σφουγγάρια να παστρέψουν.

440 Κι ως θα 'χετε όλη πια την κάμαρα τρογύρα συμμαζέψει,
τις δούλες έξω απ' το καλόχτιστο να βγάλτε αρχονταρίκι,
και στην αυλή, στο θόλο ανάμεσα και στον πανώριο φράχτη
τα κοφτερά σπαθιά ανασέρονοντας χτυπάτε τις και σ' όλες
να δώστε θάνατο, τον έρωτα για πάντα να ξεχάσουν,

445 που εχαίρουνταν ως τώρα σμίγοντας κρυφά με τους μνηστήρες.»

Έτσι όρισε, κι οι δούλες έφτασαν όλες μαζί και μπήκαν
πικρά θρηνηλογώντας, κι έτρεχε το δάκρυ τους ποτάμι.
Των σκοτωμένων πρώτα σήκωναν και βγάζαν τα κουφάρια,
και στης αυλής της καλοτείχιστης το σκεπαστό από κάτω

450 τον έναν πλάι στον άλλο απίθωναν και κάτω απ' του Οδυσσέα
την προσταγή, να κάνουν γρήγορα, τους βγάζαν στανικώς τους.
Πήρην μετά τα παγκαλόμορφα θροινιά και τα τραπέζια
και με νερό και με χιλιότροπα τα πάστρευν σφουγγάρια.
Μετά ο βουκόλος κι ο Τηλέμαχος κι ο θείος χοιροβοσκός τους

455 με ξύστρες έτριβαν το πάτωμα στο στέριο αρχονταρίκι.
κι οι δούλες μάζευαν τα ξύσματα και τα πετούσαν όξω.
Κι ως είχαν όλη πια την κάμαρα τρογύρα συμμαζέψει,
τις δούλες σύραν όξω απ' τ' όμορφο, το στέριο αρχονταρίκι,
και στην αυλή, στο θόλο ανάμεσα και στον πανώριο φράχτη,

460 μες στο στενάδι εκεί τις μάντρωσαν, να μην μπορούν να φύγουν.
Και τότε ο γνωστικός Τηλέμαχος το λόγο επήρε κι είπε:
«Όχι, σ' αυτές δε θέλω θάνατο να δώσω τιμημένο—
που στο κεφάλι της μητέρας μου κι εμένα καταφρόνια
σκορπούσαν και ντροπή, και πλάγιαζαν μαζί με τους μνηστήρες!»

465 Είπε, και γαλαζόπλωρου άρμενου χοντρό σκoiνί στεριώνει
από τρανή κολόνα, κι έζωσε μ' αυτό το θόλο γύρα,
ψηλά τανιώντας το, τα πόδια τους στο χώμα να μη φτάνουν.
Πως όταν τσίχλες απλοφτέρουγες για περισσότερες θέλουν
να φτάσουν στη φω πια τους κι άξαφνα φριχτή κούρνια τις δέχτη,

470

τι πιάστηκαν στα βρόχια, που έτυχαν στημένα μες στα θάμνα —
όμοια κι οι δούλες τα κεφάλια τους γραμμή κρατούσαν, κι όλες
θε πια είχαν στο λαιμό, από θάνατο να παν συφοριασμένο,
και σπάραζαν με τα ποδάρια τους — για λίγην ώρα μόνο.

Μετά και το Μελάνθιο τράβηξαν στην πόρτα του αντρωνίτη

475 μπροστά, μες στην αυλή, και με άσπλαχνο χαλινό του κόψαν μύτη
κι αφτιά, κι όλο θυμό του τσάκισαν τα χέρια και τα πόδια,
και τ' αχαμνά του ξεριζώνοντας στους σκύλους τα πέταξαν,
για να τα φαν ωμά' κι ως τέλεψαν, χέρια και πόδια έπλυναν
και στο παλάτι πίσω διάγειραν, τον Οδυσσέα να σμίξουν.

480 Κι εκείνος στην Ευρύκλεια μίλησε, την μπιστεμένη βάγια:
«Φέρε μου θειάφι εδώ, γερόντισσα, που το κακό ξορκίζει,
και φέρε και φωτιά, την κάμαρα τρογύρα να θειαφίσω.
Καί συ την Πηνελόπη φώναξε να 'ρθεί, μαζί κι οι βάγιες,
κι όλες τις δούλες στο παλάτι μου ξεσήκωσε τις να 'ρθουν.»

485 Κι η βάγια Ευρύκλεια τότε μίλησε κι απηλογήθη κι είπε:
«Παιδί μου, τούτα που μολόγησες σωστά και δίκια είν' όλα,
μα να σου φέρω πρώτα πρόσμενε χλαμύδα και χιτώνα'
έτσι, μες στο ίδιο το παλάτι σου μη στέκεις, με κουρέλια
τους φαρδιούς ώμους σου σκεπάζοντας' ντροπή μεγάλη θα 'ταν!»

490 Τότε ο Οδυσσέας ο πολυμήχανος απηλογήθη κι είπε:
«Φωτιά πιο πρώτα να μου ανάψουνε στον αντρωνίτη θέλω!»

Είπε, κι η βάγια Ευρύκλεια σύγκλινε στου αφέντη της το λόγο'
φωτιά και θειάφι αμέσως έφερε, και θειάφιζε ο Οδυσσέας,
το αρχονταρίκι πρώτα κι έπειτα κι αυλή και τ' άλλο σπίτι.

495 Κι edιάβη η Ευρύκλεια μέσα απ' τ όμορφο παλάτι του Οδυσσέα,
στις σκιάβες για να πάει το μήνυμα και να τις σπρώξει να 'ρθουν.
Κι αυτές, ως βγήκαν απ' την κάμαρα με τα δαδιά στα χέρια,
στον Οδυσσέα τρογύρα εχύθηκαν καλωσορίζοντας τον'
κι όπως φιλούσαν το κεφάλι του με αγάπη και τους ώμους,

500 τα χέρια σφίγγοντας του, ολόγλυκος τον πήρε εκείνον πόθος
για κλάματα και βόγγους, τι όλες τους τις γναφιζε η καρδιά του.

Ομήρου Οδύσσεια - ψ

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

-

23-

Και τότε ολόχαρη η γερόντισσα ψηλά στο ανώγι ανέβη
με γόνατα γοργοτρεχάμενα, με πόδια που σκόνταβαν,
να πάει στη ρήγισσα το μήνυμα, πως έφτασε ο καλός της'

κι ως στάθη πάνω απ' το κεφάλι της, τα λόγια αυτά της είπε:

5 «Για ξύπνα, Πηνελόπη κόρη μου, τα μάτια σου να ιδούνε
ό,τι καιρούς και χρόνια αδιάκοπα λαχτάριζε η καρδιά σου!
Ήρθε ο Οδυσσέας, στο σπίτι του έφτασε, κι ας είχε αργήσει τόσο,
και τους μνηστήρες όλους σκότωσε τους άνομους, που έτρωγαν
το βιος του, ρήμαζαν το σπίτι του και παίδευαν το γιο του.»

10 Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη της αποκρίθη κι είπε:

«Κυρούλα, τα μυαλά σου εσήκωσαν τώρα οι θεοί! μπορούνε
μαθές και τον περίσσια φρόνιμο ν' αποτρελάνουν τούτοι,
μπορούν ακόμα και στον άμυαλο να δώσουν φρονιμάδα.
Αυτοί είναι που το νου σου εσάλεψαν πριν ήσουν μυαλωμένη.

15 Τι με αναμπαίζεις, που στο στήθος μου φωλιάζουν πίκρες μύριες,
τέτοια μωρόλογα ιστορώντας μου, κι απ' το γλυκό με ασκώνεις
τον ύπνο, που άπλωνε στα μάτια μου και μ' είχε αποκαρώσει;
Αφόντας ο Οδυσσέας ξεκίνησε να ιδεί την ξορκισμένη
την Κακοτροία, ποτέ δεν έγειρα σε τέτοιον ύπνο ανέγνοιο.

20 Κατέβα τώρα, τρέχα γύρισε στο γυναικίτη πίσω'
τι αν άλλη κάποια από τις σιλάβες μου που βρίσκονται στο σπίτι ερχόταν κι απ' τον
ύπνο με άσκωνε με τούτα τα μαντάτα,
άσκημα αλήθεια θα την έδιωχνα στην κάμαρα της πίσω'
εσύ αν γλιτώνεις τώρα, χρώστα το στα γερατιά σου μόνο!»

25 Κι η Ευρύκλεια η βάγια απηλογήθηκε και τέτοια της μιλούσε:

«Δεν παίζω εγώ μαζί σου, κόρη μου, μον' είπα την αλήθεια'
ήρθε ο Οδυσσέας, στο σπίτι του έφτασε, καθώς με ακούς μπροστά σου: κείνος ο ξένος,
που στο σπίτι μας τον αφηφούσαν όλοι!
Πρέπει ο Τηλέμαχος να κάτεχε καιρό τον ερχομό του,

30 μα γνωστικός ως ήταν, έκρυβε του κύρη του τη γνώμη,
ως να πλερώσουν οι άντρες οι άνομοι τις αδικίες που έκαμαν.»

Είπε, κι αυτή σηκώθη ολόχαρη πεδώντας απ' την κλίνη,
και τη γερόντισσα αγκαλιάζοντας με δακρυσμένα μάτια
την έκραξε και με ανεμάρπαστα μιλούσε λόγια κι είπε:

35 «Αχ, έλα τώρα, καλομάννα μου, την πάσα αλήθεια πες μου!
Ψέμα αν δεν είναι πως εδιάγειρε, καθώς μου λες, στο σπίτι,
πως στους μνηστήρες τους αδιάντροπους έβαλε χέρι, ως ήταν
ένας αυτός, κι εκείνοι βρίσκουνταν όλοι μαζί εδώ μέσα;»

Κι η βάγια Ευρύκλεια απηλογήθηκε με τέτοια λόγια κι είπε:

40 «Δεν είδα κι ουδέ μου 'παν άκουσα τα βογγητά μονάχα
αυτών που σφάζουνταν καθόμασταν εμείς σκιαγμένες μέσα
στο γυναικίτη τον καλόφτιαστο' σφιχταρμωσμένες πόρτες
μας κλειούσαν, ως που πια ο Τηλέμαχος ο γιος σου, απ' το γονιό του
σταλμένος, έφτασε και μ' έκραξε να πάω στο αρχονταρίκι.

45 Τον Οδυσσέα και πέρα αντίκρισα, στους σκοτωμένους μέσα
να στέκεται' κι εκείνοι γύρα του στο πατημένο χώμα'
κοιτόνταν πανωτοί. Θωρώντας τον θα λάρωνε η ψυχή σου,
στο γαίμα και στο λύθρο ολάκερο λουσμένο, σαν το λιόντα!
Όλους εκείνους στην αυλόπορτα κοντά τους κουβάλησαν σωρό,

50 κι αυτός, μεγάλη ανάβοντας φωτιά, το αρχοντικό του
θειάφιζε τ' όμορφο, και μ' έστειλε μετά να σε φωνάξω.
Μον' έλα, ακλούθα μου, να πάρετε μαζί κι οι δυο στα φρένα,
τρανή χαρά, γιατί τραβήξατε περίσσια αλήθεια πάθη'
μα η προσμονή σας η πολύχρονη πια πήρε τέλος τώρα'

55 εκείνος ζωντανός edιάγειρε στα τζάκι του, και βρήκε
και σένα και το γιο στο σπίτι του, κι απ' τους αδικοπράχτες
μνηστήρες όλους πήρε εγδίκτηση στο αρχοντικό του μέσα.»

Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη γυρνώντας αποκριθή:
«Μη λες μεγάλα λόγια, μάνα μου, και μη γελάς ακόμα!

60 Κατέχεις όλοι ποια θα νιώθαμε χαρά, κι εγώ περίσσια,
μαζί κι ο γιος μας ο Τηλέμαχος, αν πρόβελνε μπροστά μας.
Όμως σωστός δεν είναι ο λόγος σου κι αυτά που ξαφηγιέσαι'
κάποιος αθάνατος θα σκότωσε τους αντρειανούς μνηστήρες,
για τ' άνομά τους τα φερσίματα και τ' άδικά τους έργα

65 θυμώνοντας' τι δε λογάριάζαν στον κόσμο απ' τους ανθρώπους
τρανό, αχαμνό — κανένα, αν λάχαινε να τους συντύχει κάποιος.
Τις αδικίες τους τούτοι πλέρωσαν, μα κι ο Οδυσσέας το δρόμο
του γυρισμού μακριά τον έχασε και χάθηκε κι ατός του!»

Κι η βάρια Ευρύκλεια τότε μίλησε κι απηλογήθη κι είπε:

70 «Ποιος λόγος, κόρη μου, σου ξέφυγε της δοντωσιάς το φράχτη;
πως ο άντρας σου ποτέ στο σπίτι του δε γέρνει πια — κι εκείνος βρίσκεται μέσα, πλάι
στο τζάκι του! Πάντα άπιστη η καρδιά σου!
Όμως για ένα άλλο εγώ ολοφάνερο σημάδι θα μιλήσω,
για την πληγή, πα πια υ του αφήκε με τ' άσπρο δόντι ο κάπρος'

75

και που τον έπλενα, τη γνώρισα, και γύρεψα και σένα
να σου τη δείξω, μα μου βούλωσε το στόμα με τα χέρια,

να μη μιλήσω' ο νους του δούλευε μαθές και με αμποδούσε.
Μον' έλα, ακλουθα μου, την ίδια μου ζωή στο ζύγι βάνω'
αν δεις πως σε γελώ, με θάνατο πικρό θανάτωσε με!»

80 Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη της αποκρίθη κι είπε:

«Των αναιώνιων, καλομένα μου, θεών να ξεδιαλύνεις
τις τέχνες όλες είναι αβόλετο, πολύξερη κι ας είσαι.
Ωστόσο πάμε ν' ανταμώσουμε το γιο μου' τους μνηστήρες
νεκρούς να ιδώ μπροστά μου θα' θελα, να ιδώ και το φονιά τους.»

85 Αυτά είπε, κι απ' το ανώι κατέβαινε' το νου της δέροναν γνώμες
πολλές: από μακριά στον άντρα της ρωτήματα να βάλει;
για να σιμώσει το κεφάλι του να πιάσει και τα χέρια,
να τα φιλήσει; Κι ως προχώρησε και διάβη το κατώφλι,
αντικριστά του πήγε κάθισε, στο αντίφεγγα της φλόγας,

90 στον άλλο τοίχο' κείνος κάθουνταν πλάι στην ψηλή κολόνα
με κεφαλή σκυφτή, και πρόσμενε, μια και τον είδε ομπρός της,
την ώρα που η τρανή γυναίκα του θα του μιλούσε πρώτη.
Μα αυτή βουβή πολλήώρα εκάθουνταν και τα 'χε σα χαμένα,
και μια τον θώρειε καταπρόσωπα στυλώνοντας τα μάτια,

95 και μια καθόλου δεν τον γνώριζε ντυμένο στα κουρέλια.

Τότε ο Τηλέμαχος της μίλησε βαριά αποπαίροντάς τη:
«Μάνα κακόμανα, που ανήμερη καρδιά στα στήθη κρύβεις!
Και πως κρατιέσαι από τον κύρη μου μακριά και δε ζυγώνεις
να κάτσεις πλάι του, τα ρωτήματα να πιάσεις και τα λόγια;

100 Δε βρίσκεται άλλη τόσο αλύγιστη γυναίκα, να τραβιέται
μακριά απ' τον άντρα της, που ως έσυρε στα ξένα μύρια πάθη,
στα είκοσι χρόνια ξαναγύρισε στη γη την πατρική του.
Μα είναι η καρδιά σου λέω πιο αμάλαγη κι από την πέτρα ακόμα!»

Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη γυρνώντας του αποκρίθη:

105 «Γιε μου, η καρδιά βαθιά στα στήθη μου χαμένα τα 'χει τώρα'
λόγο να πω δεν έχω ανάκαρα μηδέ και να ρωτήσω,
μηδέ και να τον δω κατάματα. Μα αν είναι αλήθεια εκείνος,
που τώρα διάγειρε στο σπίτι του, το δίχως άλλο οι δυο μας
θα γνωριστούμε, και καλύτερα' τι βρίσκονται σημάδια,

110

που μόνο εμείς οι δυο κατέχουμε, κρυφά απ' τους άλλους όλους.»

Αυτά είπε εκείνη, κι αχνογέλασε τότε ο Οδυσσέας ο θείος,
και στον Τηλέμαχο ο πολύπαθος γυρνώντας του μιλούσε:

«Τηλέμαχε, άσε τη μητέρα σου δω μέσα να με βάλει
σε δοκιμή' πολύ καλύτερα σε λίγο θα με μάθει.

- 115 Τώρα λερά και με παλιόρουχα θωρώντας με μπροστά της
μου δείχνει καταφρόνια, λέγοντας, εγώ δεν είμαι εκείνος.

Μα εμείς ας δούμε πως καλύτερα θα βγει η δουλειά ως την άκρη'
απ' το λαό κι αν ένας έτυχε να σκοτωθεί μια μέρα,
κι αν πίσω του πολλούς δεν άφησε, για να τον γδικιωθούνε,

- 120 φεύγει ο φονιάς απ' την πατρίδα του κι απ' τους δικούς του αλάργα.

Κι εμείς σκοτώσαμε της πόλης μας τους στύλους, της Ιθάκης
τους νιους τους πιο τρανούς' θα σου 'λεγα να το καλολογιάσεις!»

Και τότε ο γνωστικός Τηλέμαχος του απηλογήθη κι είπε:
«Ατός σου, κύρη μου, στοχάσου το' τι, ως λεν, στον κόσμο ολό

- 125 άλλος δεν είναι με πιο φρόνιμη βουλή από σένα, κι ούτε
θνητός κανείς αποδυνάζεται να μετρηθεί μαζί σου.
Εμείς, ορμή γεμάτοι, πίσω σου θα' ρθούμε' το κουράγιο
δε θα μας λείψει, με όση δύναμη πληθαίνει στο κορμί μας.»

Τότε ο Οδυσσέας ο πολυμήχανος του απηλογήθη κι είπε:

- 130 «Εγώ να σου την πω τη γνώμη μου, την πιο σωστή που ξέρω'
λουστείτε πρώτα πρώτα, αλλάξετε και γιορτινά ντυθείτε,
και βάλτε του σπιτιού τις δούλες μας να στολιστούν, κι εκείνες'
κι ο τραγουδάρης την ψιλόφωνη κιθάρα του κρατώντας να πάρει
το σκοπό, χαρούμενο χορό να στήσετε όλοι'

- 135 κάποιος να πει πως γάμος γίνεται, γρικώντας σας απόξω,
για στρατοκόπος που προσδιάβηκε για κι οι γειτόνοι γύρα'
μην ξεχυθεί κι απλώσει το άκουσμα στο κάστρο, πως χαθήκαν
όλοι οι μνηστήρες, πριν προλάβουμε να βγούμε εμείς, να πάμε
όξω στο χτήμα το πολύδεντρο, κι εκεί να στοχαστούμε

- 140 όποια βουλή του Ολύμπου ο κύβερνος μας δώσει για καλό μας.»

Είπε ο Οδυσσέας, κι αυτοί στο λόγο του μετά χαράς συγκλίνουν
λούστηκαν πρώτα πρώτα κι άλλαξαν και γιορτινά ντύθηκαν,
στολιστηκαν κι οι δούλες' παίρνοντας τη βαθουλή κιθάρα
κι ο θεός τραγουδιστής στα στήθη τους ξεσήκωσε τον πόθο

- 145

χορό να στήσουν αψεγάδιαστο, γλυκά να τραγουδήσουν.

Κι απ' των ποδιών τους χτύπους το τρανό παλάτι αντιδονούσε,

καθώς χόρευαν οι ομορφόζωστες γυναίκες με τους άντρες'
και τούτα λέγαν όσοι διάβαιναν γρικώντας τους απόξω:
«Κάποιος παντρεύτη τη βασίλισσα την πολυγυρεμένη,

- 150 κι ουδέ το αποδυνάστη η ανέσπλαχνη του αντρός της ν' αφεντέψει.
τα σπίτια ως τέλος, απαντέχοντας ως να διαγείρει εκείνος.»

Τέτοια αναθίβαναν δεν κάτεχαν μαθές το τι είχε γίνει.
Την ώρα αυτή ο Οδυσσέας ο αντρόκαρδος στο σπίτι του απ' τα χέρια
της Ευρυνόμης της κελάρισσας ελούστη κι εμυρώθη'

- 155 και φόρεσε χιτώνα κι όμορφη χλαμύδα, κι η Παλλάδα
απ' το κεφάλι ως κάτω του 'χυνε πολλή ομορφιά, να δείχνει
σαν πιο γεμάτος, πιο αφηλόκορμος, κι από την κεφαλή του
μα πια κρεμούσε σαν τα ολόσγουρα του ζουμπουλίου λουλούδια.
Πως χύνει απά στο ασήμι μάλαμα καλός τεχνίτης, που 'χει

- 160 απ' την Παλλάδα και τον Ήφαιστο περίσσιες τέχνες μάθει,
κι είναι ό,τι φτιάξει μαστορεύοντας όλο ομορφιά και χάρη —
όμοια κι εκείνη χάρη του 'χυνε στην κεφαλή, στους ώμους,
κι απ' το λουτρό θαρρείς αθάνατος ξεπρόβαλε στην όψη.

Κι ως πίσω στο θρονί του εκάθισε, που λίγο πριν καθόταν

- 165 αντικριστά με τη γυναίκα του, κινούσε λόγια κι είπε:

«Καημένη, απ' όλες όσες βρίσκονται γυναίκες μόνο εσένα
οι αθάνατοι του Ολύμπου αμάλαγη καρδιά στα στήθη έβαλαν!
Δε βρίσκεται άλλη τόσο αλύγιστη γυναίκα, να τραβιέται
μακριά απ' τον άντρα της, που ως έσυρε στα ξένα μύρια πάθη,

- 170 στα είκοσι χρόνια ξαναγύρισε στη γη την πατρική του.
Μον' έλα, καλομάνα, στρώσε μου την κλίνη, να πλαγιάσω
μονάχος καν, τι τούτη σιδερή καρδιά στα στήθη κρύβει.»
Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη του απηλογήθη κι είπε:
«Καημένε, δε μεγαλοπιάνουμαι κι ουδέ αψηφώ κανένα

- 175 κι ουδέ ξαφνίζουμαι' τη θύμηση κρατώ πως ήσουν τότε,
σαν έφευγες με το μακρόκουπο καράβι απ' την Ιθάκη.
Μον' έλα, Ευρύκλεια, το κλινάρι του γοργά να στρώσεις όξω
απ' την καλόχτιστή μας κάμαρα, που 'χε μονάχος χτίσει'
όξω τη στέρια κλίνη σύρτε του, και βάλτε και στρωσίδια,

- 180

φλοιάτες και προβιές και λιόφωτα να σκεπαστεί σεντόνια.»

Αυτά είπε εκείνη δοκιμάζοντας τον άντρα της, μα τούτος
συχύστη κι είπε στη γυναίκα του τη γνωστικιά αναμμένος:

«Γυναίκα, αλήθεια, αυτός ο λόγος σου μες στην καρδιά με αγγίζει!
Ποιος το κλινάρι μετασάλεψε; Καλός τεχνίτης να 'ταν,

185 και πάλε θα του 'ρχόταν δύσκολο! Μόνο θεός μπορούσε,
αν ήθελε, να 'ρθεί κι ανέκοπα να το μετασαλέψει.
Μα απ' τους θνητούς που ζουν δε γίνεται τη θέση να του αλλάξει
κανείς, κι ας είναι απά στα νιάτα του' το τορνευτό κλινάρι
τρυνό σημάδι κρύβει' τα 'φτιαζαν τα χέρια τα δικά μου.

190 Φύτρωνε δέντρο, ε πια στενόφυλλη, μες στον αυλόγυρο μας,
ξεπεταμένο κι ολοφούντωτο, χοντρό σα μια κολόνα.
Και πήρα κι έχτισα τρογύρα του την κάμαρα με πέτρες
πυκνές ως πάνω, και τη σκέπασα καλά καλά με στέγη'
κι αφού της πέρασα πορτόφυλλα καλαρμωσμένα, στεριά,

195 έκοψα απάνω της στενόφυλλης ελιάς κλαδιά και φούντα,

και τον κορμό απ' τη ρίζα κλάδεψα, προσεχτικά, πιδέξια
με το σκεπάρνι πελεκώντας τον, με στάφνη ισιώνοντας τον,
κλινόποδο να γένει, κι άνοιξα με το τρυπάνι τρύπες.

Κει πάνω το κλινάρι εστήριξα, καλά πλανίζοντας το,

200 και με το μάλαμα το πλούμισα, το φίλντισι, το ασήμι!
τέλος λουριά από βόδι ετάνυσα, που απ' την πορφύρα άστραφταν.
Το μυστικό σου το φανέρωσα σημάδι, μα δεν ξέρω
αν το κλινάρι ακόμα στέκεται, γυναίκα, για κανέναν
το λιόδεντρο απ' τη ρίζα του 'κοψε και του άλλαξε τη θέση.»

205 Αυτά είπε, κι εκείνης τα γόνατα λύθηκαν κι η καρδιά της,
τ' αλλάθευτα σημάδια ως γνώρισε στα λόγια του Οδυσσέα'
και χύθη ομπρός θρηγνώντας, έριξε τα δυο της χέρια γύρω
στου αντρός της το λαιμό, του φίλησε την κεφαλή και του 'πε:
«Μη μου κακιώνεις! Σέ όλα το 'δειξες το πιο ζύπνο πως έχεις

210 μυαλό, Οδυσσέα! Μα αλήθεια βάσανα πολλά οι θεοί μας δώκαν,
που ζούλεψαν και δε μας αφήσαν τη νιότη να χαρούμε
ο ένας του άλλου και να γεράσουμε μαζί συντροφεμένοι.
Όμως αλήθεια μην οργίζεσαι και μη χολιας μαζί μου,
που μόλις σ' είδα, την αγάπη μου δε σου 'δειξα σαν τώρα'

215 ποτέ η καρδιά μαθές στα στήθη μου δεν έπαψε να τρέμει,
μην έρθει κάποιος με τα λόγια του θνητός και με πλανέσει'
τι άνομα κέρδη να σοφίζονται πολλούς θα βρεις στον κόσμο.
Κι η Ελένη η αργίτισσα δε θα 'σμιγε, του γιου του Κρόνου η κόρη,
μ' έναν αλλόξενο, στην κλίνη του για να χαρεί τον πόθο,

220 αν κάτεχε πως πίσω σπίτι της μια μέρα θα τη φέροναν
οι γιοι των Αχαιών οι αντρώκαρδοι στην πατρική της χώρα.
Όμως θεά σ' αυτές τις άπρεπες δουλειές την είχε σπρώξει'
πιο πριν μαθές δεν της δυνάστευε τα φρένα τούτη η τύφλα
η ξορκισμένη, οπούθε κίνησαν και τα δικά μας πάθη.

225 Μα τώρα που έτσι κατακάθαρα μου τα 'πες τα σημάδια
της κλίνης μας, που δεν τα κάτεχε κανείς στον κόσμο άλλος
ξόν από μας τους δυο, το αντρώγενο, και μια μονάχα βάρια,
την Αχτορίδα, που απ' τον κύρη μου, για δω ως κινούσα, πήρα,
και που στης στεριάς μας της κάμαρας παράστεκε την πόρτα,

230 τώρα με πείθεις, όσο αλύγιστη καρδιά κι αν κρύβω εντός μου!»

Είπε, κι ακόμα πιο του ξάναψε του θρήνου τη λαχτάρα,
την ακριβή, πιστή γυναίκα του στην αγία πια ως κρατούσε.
Πως χαίρουνται στεριά αντικρίζοντας στη θάλασσα όσοι πλέκουν,
τι ο Ποσειδώνας το καλόφτιαστο τους τσάνισε καράβι,

235 που το βασάνισαν τα κύματα τα φοβερά κι οι άνεμοι,
και λίγοι απ' την ψαριά τη θάλασσα γλιτώνουν κολυμπώντας,
να βγουν στο σκρόγιαλο, κι απάνω τους πολλή έχει πήξει αρμύρα,
κι όπως στεριά πατούνε, χαίρουνται, που το χαμό ξέφυγαν —
όμοια κι εκείνη αναντρανίζοντας το ταίρι της χαιρόταν,

240 κι ουδ' έλεγε να βγάλει τ' άσπρα της βραχιόνια απ' το λαιμό του.
Η Αυγή θα πρόβαινε η χρυσόθρονη κι ακόμα θα θρηνούσαν,
αν η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, δέ στοχαζόταν άλλα:
Τη Νύχτα αντίσκοψε στα πέρατα της δύσης, να μακρύνει,
και την Αυγή τη ροδοδάχτυλη στον Ωκεανό κρατούσε,

245 κι ουδέ να ζέψει τα γοργόφτερα πουλάρια της, το Λάμπο
και το Φαέθοντα, την άφηνε, στη γη το φως να φέρουν.
Κι είπε ο πολύβουλος στο ταίρι του γυρνώντας Οδυσσέας:

«Γυναίκα, αλήθεια, δεν ετέλεψαν οι μόχτοι μου όλοι ακόμα,
μον' κι άλλα βάσανα αλογάριαστα με καρτερούν ξοπίσω,

250 τρανά κι ασήκωτα' δε γίνεται να τα ξεφύγω ως τέλος.
Αυτά η ψυχή μου τα προφήτεψε του Τειρεσία, τη μέρα
στον Κάτω Κόσμο που κατέβηκα, γυρεύοντας το δρόμο
του γυρισμού για τους συντρόφους μου και για τον ίδιο εμένα.
Μον' έλα, πάμε πια να γείρουμε, γυναίκα, στο κλινάρι,

255

για να φραθούμε στον ολόγλυκο παραδομένοι γύπνο.»

Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη του απηλογήθη κι είπε:

«Στρωμένο θα 'ναι το κλινάρι σου την ώρα που η καρδιά σου
θα το γυρέψει, μια κι οι αθάνατοι σε αξίωσαν να διαγείρεις στο
αρχοντικό σου το καλόχτιστο, στο πατρικό σου χώμα.

- 260 Μα αφού θεός σου τον εθύμισε κι ήρθε ξανά στο νου σου,
πες μου το μόχτο που σου απόμεινε' μια μέρα θα τον μάθω
έτσι κι αλλιώς, θαρρώ' καλύτερα μιας απαρχής να ξέρω.»

Τότε ο Οδυσσέας ο πολυμήχανος γυρνώντας αποκρίθη:
«Καημένη, γιατί πας γυρεύοντας να μάθεις και με σπρώχνεις

- 265 να σου τα πω; Μα ας είναι, αγρίκα τα, δεν τα κρατώ κρυμμένα'
μα δε θα νιώσεις αναγάλλιαση, κι ουδέ κι ατός μου νιώθω
καμιά χαρά — που μου παράγγελνε σε πολιτείες να οδέψω
θνητών πολλές, κουπί καλάρμοστο στο χέρι μου κρατώντας,
σε ανθρώπους ως να φτάσω, θάλασσα που δεν κατέχουν τι είναι,

- 270 κι ουδέ ποτέ με αλάτι αρτίζουμε τα φαγητά που τρώνε,
κι ουδέ καράβια αλικομάγουλα ποτέ αγνάντεψαν, μήτε
κου πια καλάρμοστα, που ως φτερούγες δρομίζουν τα καράβια.
Κι ένα σημάδι μου 'πε ξάστερο — γιατί να σου το κρύψω;
Σα με ανταμώσει λέει στη στράτα μου κανέννας πεζολάτης

- 275 και λιχνιστήρι πει στον ώμο μου πως κουβαλώ τον ώριο,
στο χώμα τότε μου παράγγελνε να μπήξω το κουπί μου,
κι αφού θυσίες προσφέρω πάγκαλες στο ρήγα Ποσειδώνα,
κριάρι και καπρί λατάρικο και ταύρο σφάζοντας του,
να στρέψω πίσω και στον τόπο μου τρανές βοδιών θυσίες

- 280 να κάμω στους θεούς, που αθάνατοι τα ουράνια πλάτη ορίζουν,
σε όλους γραμμή. Κι ακόμα ο θάνατος γλυκός, γαλήνιος θα 'ρθει
να με 'βρει αλάργα από τη θάλασσα, τα μάτια να μου κλείσει
μες σε βαθιά, καλά γεράματα' κι ολόγουρα οι λαοί μου
θα ζουν χαϊράμενοι' έτσι μου 'λεγε πως θα τελέψουν όλα.»

- 285 Κι η Πηνελόπη τότε η φρόνιμη του απηλογήθη κι είπε:

«Αληθινά, οι θεοί γεράματα καλύτερα αν σου γράφουν,
έχεις ελπίδα από τα βάσανα να ξεγλιτώσεις τέλος.»

Εκείνοι τέτοια συνάλληλος τους κουβέντιαζαν ωστόσο
η βάγια κι η Ευρυνόμη ετοιμάζαν κάτω απ' το φως που έχυναν

290

δαδιά αναμμένα το κλινάρι τους με μαλακά στρωσίδια'
κι αφού τη στεριά κλίνη απόστρωσαν με προθυμία μεγάλη,
στο σπίτι edιάγειρε η γερόντισσα να κοιμηθεί κι ατή της.
Μόνη η Ευρυνόμη η βάγια απόμεινε, κι ως κίνησαν οι δυο τους,

μπήκε μπροστά, δαδί στα χέρια της κρατώντας, να τους φέγγει'

295 κι ως τους συνέμπασε, τραβήχτηκε. Κι εκείνοι με λαχτάρα
στην παπιά θέση το κλινάρι τους να τους πρόσμενε βρήκαν.
Και πάψαν οι άντρες, ο Τηλέμαχος κι ο θείος χοιροβοσκός τους
κι ο βοϊδολάτης, τα ποδάρια τους να κρουν, και τις γυναίκες σταμάτησαν, κι ατοί τους
πλάγιασαν μες στο ισιερό παλάτι..

300 Κι εκείνοι οι δυό, σαν πα αποχόρτασαν γλυκό φιλί κι αγκάλη,
κινούσαν την κουβέντα ολόχαροι, κι ο ένας του άλλου ιστορούσαν,
αυτή όσα τράβηξε στο σπίτι τους, των γυναικών το θάμα,
κάθε στιγμή τους πολυμίσητους μνηστήρες ν' αντικρίζει,
που απ' αφορμή της πλήθος έσφαζαν αρνιά παχιά και βόδια,

305 κι ακόμα βγάζαν αλογόριαστο κρασί από τα πιθάρια'
κι από την άλλη ο αρχοντογέννητος της έλεγε Οδυσσέας
τα πάντα — πόσες πίκρες έδωκε στους άλλους, πόσα ατός του
έσυρε βάσανα' κι αγάλλουνταν εκείνη ακούγοντας τον,
κι ο ύπνος δε σφράγιζε τα μάτια της, πριν της τα πει ως την άκρη.

310 Κι άρχισε πρώτα από τους Κίκονες, το κάστρο πως τους πήρε,
μετά πως ήρθε στην παχιόβωλη των Λωτοφάγων χώρα,
και πόσα ο Κύκλωπας τους έκαμε, και πως το γαίμα πήρε
των αντρειανών συντρόφων, που άσπλαχνα του 'φαγε εκείνος, πίσω'
και πως μπροστά στον Αίολο βρέθηκε, που τον καλοπροσδέχτη

315 και τον προβόδησε, μα η μοίρα του δεν του 'γραφε να φτάσει
στη γη του ακόμα, μόνο ο δρόλαπας τον ξέσυρε και πάλι
στο ψαροθρόφο απάνω πέλαγο, στα βογγητά του μέσα'
στη Λαιστρυγόνια την πλατύπορτη μετά πως είχε αράξει,
κι αυτοί τα πλοία και τους συντρόφους του τους αντρειανούς χάλασαν

320 όλους, και μόνο εκείνος ξέφυγε στο μελανό καράβι'
τις πονηριές ακόμα ιστόρησε και τις περισσιες τέχνες
της Κίρκης, και το πως κατέβηκε στον άραχλο τον Άδη
με το πολύσκαρμο καράβι του, χρησμό απ' του Τειρεσία
να πάρει την ψυχή, κι αντάμωσε τη μάνα, που τον είχε

325 μικρानαστήσει, αφού τον γέννησε, και τους συντρόφους του όλους'
πως άκουσε των αηδονόλαλων Σειρήνων το τραγούδι'
πως έφτασε στους Τάξιδόβραχους, στη Χάρυβδη την άγρια,
και πως στη Σκύλλα, οπούθε αζημίωτος δεν ξέφυγε κανένας'
και πως οι σύντροφοι του σκότωσαν του Γήλιου τις γελάδες,

330

και πως στο γρήγορο καράβι τους ο Δίας ο αψηλοβρόντης
σφεντόνισε αχνιστό αστροπέλεκιο, κι όλοι οι άντρειανοι σύντροφοι
χάθηκαν, και του Χάρου εγλίτωσε του ανήλεου μόνο εκείνος'

στην Ωγυγία πως βρέθη, στις ξωθιάς της Καλυψώς το σπίτι,
που ταίρι να τον έχει θέλοντας κοντά της τον κρατούσε

335 στις βαθουλές σπηλιές, τον έθρεφε και το 'χε στο μυαλό της,
αν μείνει, να τον κάνει αθάνατο κι αγέραστο για πάντα'
όμως ποτέ δεν του μετάστρεψε τη γνώμη μες στα στήθη'
και πως στους Φαίακες τέλος έφτασε, μετά από μύρια πάθη,
κι εκείνοι ολόκαρδα ως αθάνατο τότε τίμησαν όλοι,

340 και με καράβι τον ξαπόστειλαν στη γη την πατρινή του,
με απλοχεριά χαλκό και μάλαμα και ρούχα δίνοντας του.
Στερνός αυτός εστάθη ο λόγος του, κι ήρθε ο γλυκός ο γύπνος
τα μέλη λύνοντας του, λύνοντας και της ψυχής τις έγνοιες.
Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόμεντη, στοχάστηκε άλλα πάλε:

345 μόλις λογάρισε στα φρένα της πως ο Οδυσσέας εχάρη
με τη γυναίκα του τον έρωτα και χόρτασε τον ύπνο,
απ' το ωκεάνειο ρέμα εσήκωσε, στη γη το φως να φέρει,
την πουρνογέννητη Χρυσόθρονη' κι απ' τ' απαλό κλινάρι
σηκώθηκε ο Οδυσσέας, καί μίλησε στο ταίρι του γυρνώντας:

350 Γυναίκα, από πολλούς χορτάσαμε βαριούς ως τώρα μόχτους
κι οι δυο μας' συ για τον πολύπαθο θρηγνώντας γυρισμό μου
εδώ, και μένα ο Δίας κι οι επίλοιποι θεοί με βασάνιζαν
μακριά απ' το χώμα της πατρίδας μου, που λαχταρούσα τόσο.
Τώρα που πια στο πολυπόθητο πλαγιάσαμε κλινάρι,

355 το βιος, αυτό που εδώ μου βρίσκεται, να το γνωιαστείς μονάχα'
μα τα κοπάδια, αυτά που οι πέρφανοι μου ρήμαξαν μνηστήρες
— πολλά μεβιάς θ' αρπάξω μόνος μου, κι άλλα ο λαός θα δώσει
από δικού του, ωσόπου οι μάντρες μου ξανά γεμίσουν όλες.
Μα τώρα εγώ για το πολύδεντρο το χτήμα λέω να φύγω,

360 να ιδώ τον αντρειανό τον κύρη μου, που ζει με τον καημό μου.
Για σένα ορίζω, αν και μονάχος του μορρεί να κρίνει ο νους σου
— τι μόλις κρούσει ο γήλιος, το άκουσμα θ' απλώσει ευτύς ολούθε
για τους μνηστήρες που σκοτώθηκαν στο σπίτι εδώ από μένα.
Λοιπόν ανέβα με τις βάγιες σου ψηλά στο ανώι και κάθου,

365 κανέναν να μη δουν τα μάτια σου μηδέ και να ρωτήσεις.»
Είπε, και πέρασε τα πάγκαλα στους ώμους άρματά του'
μετά στον Εύμαιο, στον Τηλέμαχο και στο βουκόλο πήγε
να τους ξυπνήσει κι είπε τ' άρματα να πιάσουν του πολέμου.
Κι αυτοί, την προσταγή του ακούγοντας, με το χαλκό ζώστηκαν,

370 τις πόρτες άνοιξαν, κι ως έβγαιναν, μπροστά ο Οδυσσέας τραβούσε.
Κιόλα το φως στη γης απλώνουνταν, μα εκείνους η Παλλάδα,

από το κάστρο ως βγαίνουν, σε βαθύ τους έκρυβε σιοτάδι.

Ομήρου Οδύσσεια - ω

Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη - Ι. Κακριδή

- Ωστόσο τις ψυχές των πέρφανων μνηστήρων ο κυλλήνιος
24- Ερμής απ' το παλάτι εφώναζε, και το ραβδί του εκράτει
στα χέρια το χρυσό, το πάγκραλο, που των θνητών τα μάτια
γητεύει, σε όσους θέλει κλειώνοντας τα, κι άλλους ξυπνά απ' τον ύπνο.
- 5 Μ' αυτό τις λάλησε, κι ακλούθηζαν τσιρίζοντας εκείνες.
Οι νυχτερίδες πως σε απέραντη, βαθιά σπη πια ετώντας
τσιρίζουν, όταν συναλλήλως τους σε μια αρμαθιά κρατιόνταν
όλες μαζί απ' το βράχο κι έτυχε να πέσει κάτω η μια τους'
όμοια τσιρίζοντας κατέβαιναν κι αυτές' μπροστά τραβούσε
- 10 ο πονηρός Ερμής, να φτάσουνε στις μούχλιες στράτες κάτω.
Μπροστά απ' του Ωκεανού τα ρέματα κι από τον Άσπρο Βράχο
κι άπο τις πόρτες του Ήλιου διάβηκαν, μετά κι απ' των ονείρων
τη γη, και φτάσαν δίχως άργητα στο ασφοδελό λιβάδι,
κει πέρα που οι ψυχές πορεύονται, των πεθαμένων οι ίσκιοι.
- 15 Εκεί με την ψυχή ανταμώθηκαν του ξακουστού Αχιλλέα,
κι ήταν μαζί οι ψυχές του Πάτροκλου και του άψεγου Αντιλόχου,
και του Αίαντα, που όλους και στο ανάριμμα νικούσε και στο δώμα
τους Δαναούς, εξόν τον άψεγο γιο του Πηλέα μονάχα.
- Την ώρα που οι νεκροί μαζώνουνταν στον Αχιλλέα τρογύρα,
20 είδαν τον ίσκιο του Αγαμέμνονα, του γιου του Ατρέα, να φτάνει,
βαριά θλιμμένο' τον τριγύριζαν κι όσες ψυχές μαζί του
στο σπίτι του Αίγιστου χαλάστηκαν και το χαμό τους βρήκαν.
Πρώτη η ψυχή γυρνώντας μίλησε του αρχοντικού Αχιλλέα:
«Υγιέ του Ατρέα, και μεις θαρρούσαμε πως σένα πιο αγαπούσε
- 25 πάντα του ο Δίας ο κεραυνόχαρος στους πολεμάρχους μέσα'
τι και πολλοί ήταν οι που αφέντευες και περισσά αντρειωμένοι
στων Τρωών τη χώρα, εκεί που σέρναμε καημούς οι Αργίτες πλήθος.
Ωστόσο πριν της ώρας έμελλε και σένα να χτυπήσει
η άραχλη μοιρά' ποιος την ξέφυγε θνητός ποτέ στον κόσμο;
- 30 Να σ' είχε βρει μακάρι ο θάνατος στων Τρωών τη χώρα μέσα

στα χρόνια αιόμα που ρηγάδευες και τις τιμές χαιρόσουν.
Οι Αργίτες όλοι θα σου σήκωναν τρανό μνημούρι τότε,
κι αιόμα η δόξα σου θ' απόμενε κληρονομιά στο γιο σου
μα τώρα με τρισάθλιο θάνατο να σβήσεις σου μελλόταν!»

35 Κι απηλογήθη του Αγαμέμνονα τότε η ψυχή και του 'πε:
«Εσύ, τρανέ Αχιλλέα, θεόμορφε, καλότυχος εστάθης,
μακριά από τ' Άργος που σκοτώθηκες στην Τροία, κι ολόγυρα σου
άλλοι αντρείανοι νεκροί σωριάζουνταν —Αργίτες, Τρώες —για σένα
παλεύοντας' και συ, κοιταμένος μακρύς φαρδύς στη σκόνη

40 τη στροβιλούσα, πια κι αλόγατα ξεχνούσες και πολέμους.
Κι εμείς ολημερίς παλεύαμε, κι ουδέ που θα σκολνούσε
ο πόλεμος, αν δε μας σκόλαζεν ο Δίας με ανεμοζάλη.
Κι ως πια στα πλοια, μακριά απ' τον τάραχο σε φέραμε της μάχης
και τ' όμορφο κορμί σου πλύναμε με χλιό νερό και μύρο,

45 σε στρώμα πάνω σε ξαπλώσαμε, κι οι Δαναοί ποτάμι
καφτά τα δάκρυα χύναν γύρα σου και τα μα πια τους κόβαν.

Βγήκε κι η μάνα σου απ' τη θάλασσα, το μήνυμα ως επήρε,
με τις Νεράιδες τις αθάνατες, κι ακουστή απ' τα πελάγη
θρήνος βαρύς, κι οι Αργίτες όλοι τους χίλια ριγιά ρίγησαν.

50 Στα βαθουλά καράβια θα 'τρεχαν γοργά να μπουν, αν κάποιος
δεν τους αντίσκοπτε, που κάτεχε πολλά και περασμένα,
ο Νέστορας, που πάντα η γνώμη του ξεχώριζε απ' των άλλων.
Αυτός τους μίλησε καλόγνωμος κι αναμεσά τους είπε:
„ Σταθείτε, Αργίτες, γιατί φεύγετε, των Αχαιών βλαστάρια;

55 Αυτή είναι η μάνα του, απ' τη θάλασσα που φτάνει, το νεκρό της
υγιό να ιδεί, με τις αθάνατες μαζί θαλασσοκόρες.

Είπε, κι οι Αργίτες οι τρανόκαρδοι πια τη φευγάλα αφήκαν.
Γύρα σου τότε οι κόρες στάθηκαν του θαλασσογερόντου
και σ' έντυσαν με ρούχα αθάνατα με σύθρηνο μεγάλο.

60 Κι οι Μούσες όλες, συναλλάζοντας, το μοιρολόι κινούσαν
γλυκίφωνα κι οι εννιά' πια αδάκρυτο κανένα απ' τους Αργίτες
δε θώρειες' τόσο τους ξεσήκωνεν ο θλιβερός σκοπός τους.
Ακέρια δεκαεφτά μερόνυχτα διάβηκαν, που κι άνθρωποι
θνητοι σε κλαίγαμε κι αθάνατοι μαζί θεοι, κι απάνω

65

στις δεοχτώ σε παραδώκαμε στις φλόγες, και τρογύρα
βόδια στριφτόκερα σου σφάζαμε κι αρνιά παχιά περίσσια'
κι όση ώρα εσύ σε ρούχα εκαιγουσουν θεϊκά, σε μέλι πλήθιο

γλυκό και λίπος, γοργοσάλευαν πολλοί αντρειωμένοι Αργίτες
τρογύρα απ' την πυρά που σ' έκαιγε, φορώντας τ' άρματά τους,

- 70 πεζοί κι αμαξολάτες, κι έφτανε τ' αψηλού ο τάραχος τους.
Μα σύντας τέλος σε κατάφαγε του Ηφαιστου η φλόγα, τ' άσπρα
τα κόκαλα σου, ξημερώνοντας, μαζέψαμε σε άκρατο
μέσα κρασί, Αχιλλέα, και σε άλειμμα' κι η μάνα σου μια στάμνα
χρυσή μας είχε δώσει, κι έλεγε του Διόνυσου πως είναι
- 75 δώρο φτιαγμένο από τον Ήφαιστο, τον ξακουστό τεχνίτη.
Τρανέ Αχιλλέα, και μέσα κοιτούνται τα κόκαλα σου τ' άσπρα,
με του Πατρόκλου που σκοτώθηκε σμιγμένα, κι είναι χώρια
του Αντίλοχου, που τον ξεχώριζες τιμώντας τον πιο απ' όλους,
απ' τον καιρό που εχάθη ο Πάτροκλος, τους άλλους σου συντρόφους.
- 80 Κι υστέρα ολόγουρα αψεγάδιαστο, περίτρανο μνημούρι
σου ασκώσαμε ο στρατός, οι ατρόμητοι κονταρομάχοι Αργίτες,
αντίκρα στον πλατύν Ελλήσποντο, στου ακρόγιαλου τον κάβο,
μακριά να φαίνεται απ' τη θάλασσα κι ο κόσμος να το βλέπει,
και οι τωρινοί και αυτοί που αργότερα θα σκίζουν τα πελάγη.
- 85 Απ' τους θεούς μετά η μητέρα σου βραβεία πανώρια πήρε
και μες στους πιο αντρειανούς τ' απίθωσεν Αργίτες, να παλέψουν.
θα 'δες πολλών ηρώων αντρόκαρδων, χρόνια πα πια , το ξόδι'
κάθε που τύχει να 'βρει ο θάνατος μεγάλο ρήγα, βλέπεις
τους νιους να ζώνουνται, να σιάζονται, ποιος τα βραβεία θα πάρει.
- 90 Μα τούτα, αν τα 'βλεπες, θα θάμαζες πολύ την ομορφιά τους'
τέτοια βραβεία μαθές απίθωνε για σένα τότε η θετή
η χιοναστράγαλη' τι οι αθάνατοι περίσσια αγάπη σου 'χαν.
Και τ' όνομά σου, και που πέθανες, δε χάθηκε, Αχιλλέα'
τρανή στον κόσμο ολό η δόξα σου θα κρατηθεί για πάντα!
- 95 Μα εγώ, κι αν τέλεψα τον πόλεμο, ποιάν είδα αλήθεια χάρη;
που ο Δίας, ως διάγερνα, μελέτησε τον άγριο χαλασμό μου
κάτω απ' της άνομης γυναίκας μου και του Αίγιστου τα χέρια!»
Εκείνοι τέτοια συναλλήλως τους σταύρωναν λόγια τότε,
κι ο Ερμής ο ψυχολάτης έφτασε κοντά, και των μνηστήρων
- 100 στον Άδη τις ψυχές κατέβαζε, που 'χε ο Οδυσσέας σκοτώσει.
Οι δυο τους, ως τους είδαν, σάστισαν κι ευτύς κοντά τους τρέξαν'
και τότε ο γίσκιος του Αγαμέμνονα, του γιου του Ατρέα, θωρώντας
τον Αμφιμέδοντα ξεχώρισε, το γιο του Μελανέα'
παλιός λογιόταν τούτος φίλος του και ζούσε στην Ιθάκη.
- 105 Πρώτος ο γίσκιος του Αγαμέμνονα του μίλησε έτσι κι είπε:
«Γιατί βουλιάξατε, Αμφιμέδοντα, στη μαύρη γης, κι είστε όλοι

ξεδιαλεχτοί και συνομήλικοι; τί πάθατε ; πιο κάλλιους
θα 'ταν σα δύσκολο στο κάστρο σας να ξεδιαλέγαν άλλους.
Ο Ποσειδώνας μήπως άσκιωσε φριχτήν ανεμοζάλη

- 110 και μες στο πέλαγο σας έπνιξε μαζί με τ' άρμενά σας;
Για μήπως στη στεριά σας σκότωσαν αντίμαχοι, την ώρα
που εσείς ξεκόβατε τα βόδια τους και τ' αρνοκόπαδά τους;
για κι ως διαφέντευαν το κάστρο τους και τα πιστά τους ταίρια;
Στο ρώτημα μου δώσε απόκριση, τι φίλος σου λογιούμαι.
- 115 Για δε θυμάσαι τότε που 'φτασα στο σπίτι το δικό σας
με το Μενέλαο το θεόμορφο, τον Οδυσσέα να σπρώξω
πάνω στα πλοια τα καλοκουβερτα στην Τροια μαζί μας να 'ρθει;
Κι ως του Οδυσσέα με κόπο αλλάξαμε του καστροπολεμίτη
τη γνώμη, μήνα ακέριο κάναμε το πέλαο να διαβούμε.»
- 120 Και του αποκρίθη του Αμφιμέδοντα τότε η ψυχή και του 'πε:
«Υγιέ του Ατρέα, τρανέ Αγαμέμνονα, ρηγάρχη τιμημένε,
κρατώ τα πάντα, αρχοντογέννητε, καθώς τα λες, στο νου μου.
Τώρα, τα πάντα εγώ απαράλλαχτα να σου ιστορήσω θέλω,
στου χαλασμού μας πως εφτάσαμε μαθές την άγριαν ώρα:
- 125 Το ταίρι του Οδυσσέα, που χρόνιζε στα ξένα, για γυναίκα
γυρεύαμε' μα αυτή, που οχτρεύουνταν το γάμο, μήτε, αρνιόταν
μηδέ τον τέλευε, τι θάνατο κακό μας μελετούσε.
Κι αυτός ο δόλος ο άλλος που 'βαλε στα φρένα της μιά μέρα!
Τρανό αργαλειό στο ανώι της έστησε και κίνησε να υφάνει
- 130 πανί μακρύ πολύ, φιλόκλωστο, κι αυτά μας είπε τότε:

„ Εσείς οι νιοί που με γυρεύετε, μια κι ο Οδυσσέας εχάθη,
για καρτεράτε με, κι ας βιάζεστε για γάμο, να τελέψω
καν το διασίδι αυτό, τα νήματα να μη μου παν χαμένα.
Του αρχοντικού Λαέρτη σάβανο το φτιάνω, για την ώρα

- 135 που θα τον πάρει ο ανήλεος θάνατος κι η ασβολωμένη μοιρα'
να μη βρεθεί στον κόσμο Αργίτισσα μαζί μου να τα βάλει,
τάχα πως κοιτέτοα ασαβάνωτος, κι ας είχε τόσα πλούτη.

Έτσι μας μίλησε, κι η πέρφανη καρδιά μας τ' αποδέχτη.
Κι εκείνη όλη τη μέρα δούλευε το ατέλειωτο πανί της,

140

και πάλε ολονυχτίς το ξύφαινε στο φως δαδιών που άναβαν.
Τρεις χρόνους κράτησεν ο δόλος της πλανεύοντας μας όλους'
όμως στους τέσσερεις, σαν κύλησαν πάλι οι εποχές του χρόνου,
κι οι μήνες έτρεχαν, και διάβαιναν μια μια οι περίσσιες μέρες,

τότε μια σκιάβα της που τα 'ξερε μας τα μολόγησε όλα,

145 και την επιάσαμε που ξύφαινε το στραφτερό πανί της'
κι έτσι άθελα της το αποτέλειωσε, σφιγμένη απ' την ανάγκη.
Μα μόλις ύφανε και ξέπλυνε τ' ολόμακρο πανί της
και το 'δειξε, έτσι που στραφτάλιζε σαν ήλιος, σα φεγγάρι,
τον Οδυσσέα θεός οδήγησε κακός —ποιος ξέρει πούθε!—

150 στα ξώμερα, μακριά απ' το κάστρο μας, στου Ευμαίου το σπίτι πέρα.

Εκεί ο Οδυσσέας ο θεός αντάμωσε τι γιο του, που απ' την Πύλο
την αμμουδάτη πίσω διάγερνε στο μαύρο του καράβι.
Κι ως των μνηστήρων αποφάσισαν εκείνοι οι δυο τον άγριο
το χαλασμό, κίνησαν κι έφτασαν στο ξακουσμένο κάστρο,

155 πίσω ο Οδυσσέας, μπροστά ο Τηλέμαχος, ανοίγοντας το δρόμο.
Με το χοιροβοσκό επορεύουνταν εκείνος, κουρελιάρης,
με την ειδή ζητιάνου, γέροντα και λεροφορεμένου,
και στο ραβδί ακουμπούσε, κι έζωναν ξεφτίδια το κορμί του.
Κι ουδέ κανείς μας το κατάλαβε πως ήταν ο Οδυσσέας,

160 έτσι ακαρτέρευτα που πρόβαλε, μηδέ κι οι πιο μεγάλοι,

μον' τον χτυπούσαμε, τον βρίζαμε με λόγια αγκιδωμένα.
Κι εκείνος πρώτα υπομονεύουνταν μες στο δικό του σπίτι
να τον χτυπούμε, να τον βρίζουμε, και τα δεχόταν όλα'
ως πια η βουλή του Δία τον στύλωσε του βροντοσκουταράτου,

165 και τ' άρματα με τον Τηλέμαχο τα λιόκαλα σηκώνει,
στην πίσω να τα κλείσει κάμαρα, τραβώντας την αμπάρα.
Σπρώχνει απ' την άλλη τη γυναίκα του με πονηριά, να δώσει
το τόξο και τα σταχτοσίδερα πελέκια στους μνηστήρες,
δοκίμι λέει για μας τους άμοιρους —κι αρχή του χαλασμού μας.

170 Όμως η ανάκαρα μας έλειψε, κι απ' το γερό δοξάρι
την κόρδα να τανύσει απ' όλους μας δε βρέθηκε κανέννας.
Μα το τρανό δοξάρι ως έφτασε στα χέρια του Οδυσσέα,
τότε όλοι τις φωνές εβάλαμε, μην τύχει το δοξάρι
και του το δώσουν, κι ας ξεσήκωνε τον κόσμο απ' τις φωνές του.

175 Μόνο ο Τηλέμαχος τον γιάρδιωνε και να το πάρει άφηκε.
Στά χέρια ο αρχοντικός, πολύπαθος το δέχτηκε Οδυσσέας
και διάβη τα πελέκια, ακόπιαστα τανυώντας το δοξάρι'
κι ως στο κατώφλι εστάθη, ρίχνοντας άγριες ματιές τρογύρα
τις γρήγορες σαγίτες άδειασε. Το ρήγα Αντίνοο πρώτα

180 χτυπάει, μετά, σημάδι βάνοντας τους άλλους, να σκορπίζει

ριζιές φαρμακωμένες άρχισε, κι αυτοί σωρός έπεφταν.
Όλοι το νιώσαν πως τους σύντρεχε κάποιος θεός' τι επήραν,
με άγριαν ορμή χιμώντας πάνω μας, να σφάζουν ένα γύρο
μες στο παλάτι' κι ως μας άνοιγαν, χτυπώντας, τα κεφάλια,

185 βαρύς γριγιόταν βόγγος, κι άχνιζε το πάτωμα απ' το γαίμα.
Να πως χαθήκαμε, Αγαμέμνονα! Μες στου Οδυσσέα το σπίτι
και τώρα αποριγμένα, άκοιταχτα κοιτώνται τα κορμιά μας'
στα σπίτια μας μαθές δεν το 'μαθαν ακόμα, απ' τις πληγές μας
να 'ρθούν το λύθρο να ξεπλύνουνε και μοιρολόι να στήσουν

190 στο στρώμα μας' τι άλλη δεν έλαχαν οι σκοτωμένοι χάρη.»
Κι απηλογήθη του Αγαμέμνονα τότε η ψυχή και του 'πε:
«Τρισεύτυχε Οδυσσέα, πολύτεχνε γιε του Λαέρτη, αλήθεια
γυναίκα πήρες αξετίμητη και με περισσότερες χάρες!
Πόσο άδογη η καρδιά της γνωστικιάς του Ικάριου θυγατέρας,

195 της Πηνελόπης! Πως δεν ξέχασε τον Οδυσσέα ποτέ της,
τον άντρα της! Της καλοσύνης της η δόξα δε θα σβήσει'
πεντάμορφο τραγούδι οι αθάνατοι θα πλέξουν, να το λένε
πάνω στη γη οι θνητοί, τη φρόνιμη τιμώντας Πηνελόπη.
Της κόρης του Τυνδάρεου, που άνομα μελέτησε, δε μοιάζει,

200 αυτής που σκότωσε τον άντρα της, και θα της βγει τραγούδι
στο στόμα των θνητών κατάρατο' κακό και στις γυναίκες
όνομα χάρισε, καλόπραγες κι ας είναι μεριές τους.»

Εκείνοι τέτοια συναλλήλως τους σταύρωναν λόγια τότε,
στον μαύρον Άδη κάτω ως βρίσκουνταν, στις γης βαθιά τα σκότη.

205 Κι οι άλλοι, απ' το κάστρο σαν κατέβηκαν, στο χτήμα του Λαέρτη
το καλοδουλεμένο φτάσανε, που κάποτε ο Λαέρτης
ατός του το 'χε με τον πλήθιο του τον ιδρώτα αποχτήσει.
Εκεί κι η κατοικία του, ολόγυρα ζωσμένη από καλύβες,
να 'χουν να τρώνε και να κάθονται και να κοιμούνται οι δούλοι,

210 που είχαν πιαστεί πα πια στον πόλεμο και τώρα του δούλευαν.
Και μια απ' τη Σικελία γερόντισσα τον γνοιάζουνταν με αγάπη
το γέροντα, στο χτήμα ως έμενε, μακριά απ' το κάστρο, πάντα.
Τότε ο Οδυσσέας γυρνώντας μίλησε στο γιο του και στους δούλους:
«Εσείς τραβάτε στο καλόχτιστο να μπίτε μέσα σπίτι,

215

και σφάχτε για το γιόμα γρήγορα τον πιο παχύ απ' τους χοίρους'
κι εγώ θα πάω να βρω τον κύρη μου, να τότε δοκιμάσω:
θα καταλάβει και θωρώντας με θα με γνωρίσει τάχα,

για δέ θα βρει ποιος είμαι, που 'λειπα στα ξένα τόσα χρόνια;»

Είπε, και τ' άρματα τους έδωκε που εφόρειε του πολέμου'

220 κι ως τούτοι για το σπίτι εκίνησαν, τραβούσε κι ο Οδυσσέας
κατά το χτήμα το πολύκαρπο, να τότε δοκιμάσει.
Μηδέ κι αντάμωσε, ως κατέβαινε, στον κήπο το Δόλιο
για από τους δούλους τους επίλοιπους κανέναν για απ' τους γιους του-
είχε μαθές κινήσει ο γέροντας, και του ακλουθούσαν οι άλλοι,

225 πέτρες να μάσουν, ξεροτρόχαλο να φτιάσουν για το χτήμα.
Μονάχο πέτυχε τον κύρη του στον όμορφο τους κήπο,
κάποιο δεντράκι εκεί που σκάλιζε' λερός, κακοραμμένος,
κουρελιασμένος ο χιτώνας του' κακοραμμένα έζωναν
πετσιά βοδίσια τ' αντικνήμια του, να μη γδαρθεί στ' αγκάθια'

230 και για τα βάτα είχε στα χέρια του χερόχτια, και γιδίσιο
σκουφι φορούσε στο κεφάλι του, να μην τον καίγει π γήλιος.
Ως ο αρχοντόγεννος, πολύπαθος τον είδεν Οδυσσέας,
να τυραννιέται απ' τα γεράματα κι απ' το βαρύ καημό του,
τον πήραν κλάματα και στάθηκε σε μια αχλαδιά από κάτω'

235 κι ο νους του δούλευε διχόγνωμος κι αναρωτιόταν, τάχα
να σφιχταγκαλιαστεί τον κύρη του, να τον φιλήσει, κι όλα
να του τα πει, πως ήρθε κι έφτασε στη γη την πατρινή του,
για αρχή να κάνει ανερωτώντας τον και δοκιμάζοντας τον;
Κι αυτό του εικάστη, ως διαλογίζονταν, το πιο καλό πως είναι,

240 να τον αγγίξει με τα λόγια του και να τον δοκιμάσει.
Με τέτοιους λογισμούς προχώρησε στον κύρη του ο Οδυσσέας,
κι ως τούτος το δεντράκι εσκάλιζε με κεφαλή σκυμμένη,
ήρθε κοντά του ο γιος του ο ασύγκριτος κι αυτά τα λόγια του 'πε:

«Δε δείχνεις, γέροντα μου, αμάθητος να καλουργάς περβόλι'

245 όλα τα γνοιάζεσαι περίκαλα, κι απ' τις βραγιές, τα φύτρα,
απ' τις συκιές, από τα λιόδεντρα, τις αχλαδιές, το αμπέλι
η έγνοια η δικιά σου δεν απόλειψε στο χτήμα τούτο μέσα.
Όμως κάτι άλλο εγώ θα σου 'λεγα και μην κακοκαρδίσεις:
Τον ίδιο εσένα ποιος τον γνοιάζεται; τα γερατιά σε δέρνουν

250 βαριά, και τριγυρίζεις άλουστος και κακοφορεμένος!
Απρόκοπος δεν είσαι, ο αφέντης σου να μη σε λογαριάζει'
μα ουδέ και σκλάβος απ' τα ανάριμμα κι από την όψη δείχνεις,
όταν σε δει κανένας' πιότερο μαθές με ρήγα μοιάζεις —
με ρήγα μοιάζεις, που σα λούστηκε κι απόφαγε, σε στρώμα

- 255 να κοιμηθεί γλυκά θα ταίριαζε' τι αυτά στο γέρο πρόπουν.
Μον' έλα τώρα, αυτό μολόγα μου και την αλήθεια πες μου:
Ποιος είναι ο αφέντης που το χτήμα του δουλεύεις; πως τον λένε;
Σε τούτο ακόμα δώσ' μου απόκριση σωστή, καλά να ξέρω,
αν είναι η Ιθάκη αύτη που φτάσαμε, καθώς πιο κει, πριν λίγο,
- 260 μου το' πε κάποιος που ανταμώθηκα μαζί του, εδώ ως ερχόμουν.
Εύπνος περίσσια δε μου φάνηκε, τι υπομονή δεν είχε
να μου μιλήσει και τα λόγια μου ν' ακούσει' τον ρωτούσα
αν είναι ζωντανός ο φίλος μου και, βρίσκεται στον κόσμο,
για έχει πεθάνει πια και βρίσκεται στον άραχλο τον Άδη'
- 265 το αυτό σου λέω, κι εσύ τα λόγια μου στοχάσου κι άκουσε μου:
Κάποτε κάποιον φιλοκόνεψα στη γη την πατρινή μου,
στο αρχοντικό μας' λέω δε βρέθηκε ξενομερίτης άλλος
να μπει στο σπίτι μου και πιότερη αγάπη να του δείξω.
Απ' την Ιθάκη εκείνος πέτουνταν πως η γενιά του σέρνει,
- 270 και τον υγιό του Αρχείσιου κύρη του πως έχει, το Λαέρτη.
Εγώ στο σπίτι μου τον έφερα να τον καλοσκαμνίσω,
κι απ' τα πολλά κει μέσα που 'κρυβα τον φίλεψα με αγάπη,
και δώρα της φιλίας του χάρισα, σε ξένους ως ταιριάζει'
τάλαντα εφτά χρυσάφι του 'δωκα με τέχνη δουλεμένο,
- 275 κι ένα —καθάριο ασήμι —ανθόπλουμο του χάρισα κροντήρι,
κάπες μονές ακόμα δώδεκα, σιεπάσματα άλλα τόσα,
και δώδεκα φλοκάτες όμορφες, χιτώνες άλλους τόσους'
και χώρια σιλάβες, σε αψεγάδιαστες δουλειές τρανές τεχνίτρες,
όμορφες, τέσσερεις, μονάχος του να τις διαλέξει, ως θέλει.»
- 280 Και του αποκριθή τότε ο κύρης του με βουρκωμένα μάτια:
«Ξένε, στη χώρα που με ρώτησες αλήθεια φτάνεις τώρα,
μα αυτοί που την ορίζουν άνομοι κι αδικοπράχτες είναι.
Του ανέμου πήγαν όσα χάρισες, αρίφνητα κι ας ήταν!
Αν ζούσε εκείνος και τον έσμιγες στο κάστρο της Ιθάκης,
- 285 δώρα κι αυτός πολλά θα σου 'δινε, και πριν σε προβοδώσει,
θα καλοπέρνases' έτσι γίνεται με αυτόν που πρωταρχίζει.
Μον' έλα τώρα, αυτό μολόγα μου και την αλήθεια πες μου:
Πόσα που λες τον φιλοκόνεψες έχουν περάσει χρόνια,
τον έρμο ξένο σου, το τέκνο μου —ποτές μου αν είχα τέκνο! —

290

το δύστυχο' μακριά απ' τον τόπο του κι απ' τους δικούς του εχάθη
τροφή στα ψάρια λέω της θάλασσας, για στη στεριά σπαράχτη
από θεριά κι απ' όρνια η σάρκα του' κι ουδέ οι γονιοί του, η μάνα
κι εγώ ο πατέρας του, τον κλάψαμε νεκροστολίζοντάς τον.

Κι η μυαλωμένη, ακριβαγόραστη γυναίκα του, κι εκείνη τα μάτια,

- 295 ως ειν' πρεπό, δεν έκλεισε του αντρός της, να τον κλάψει
δεν μπόρεσε' τι άλλη δεν έλαχαν οι πεθαμένοι χάρη.
Κι ακόμα τούτο εδώ μολόγα μου, καλά να το κατέχω:

Ποιος είσαι; πούθε; που η πατρίδα σου και που οι γονιοι σου εσένα;
και που έχει αράξει το πλεούμενο που σ' έχει εδώ φερμένο

- 300 με τους ισόθεους τους συντρόφους σου; για κι είχες σε καράβι
ξένο ανεβεί, κι εκείνοι σ' έβγαλαν εδώ και φύγαν πάλε;»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος του μίλησε Οδυσσέας:
«Για τούτα τώρα που με ρώτησες θα πω την πάσα αλήθεια'
τρανό έχω σπίτι στον Αλύβαντα κι είμαι από κει λογιέμαι

- 305 του Αφείδα γιος, του Πολυπήμονα του βασιλιά είμαι αγγόνι'
Επήριτο με λεν με ξέσυρε κάποιος θεός να φτάσω
αθέλητα μου εδώ στα μέρη σας από τη Σικανία,
κι έχω το πλοίο μακριά απ' το κάστρο σας σ' έρμο γιαλό αραγμένο.
Ως τώρα πέντε χρόνια διάβηκαν, αφόντας ο Οδυσσέας

- 310 έφυγε εκείθε, πίσω αφήνοντας τη γη την πατρική μου,
ο έρμος! Δεξιά και καλοσήμαδα στο μισεμό του ωστόσο
πετούσαν τα που πια ' χαρούμενος κι εγώ τον προβοδούσα,
κι εκείνος χαίρουνταν μισεύοντας, κι είχαμε ελπίδα, ως φίλοι
να σμιζουμε ξανά, ν' αλλάξουμε πανώρια δώρα πάλε.»

- 315 Είπε, κι εκείνον τον περιζωσε σα μαύρο γνέφι ο πόνος,
και διπλοπάλαμα αθαλόσκονη φουχτώνοντας τη ρίχνει πα
στο φαρύ μεμιάς κεφάλι του με βόγγους και με θρήνους.
Μα κι η καρδιά του γιου σπαρτάρησε, τον κύρη του ως εθώρειε,
και τα ρουθούνια του μερμίδιζαν αψιά, για να ξεσπάσει.

- 320 Χιμώντας τότε τον αγκάλιασε, τον φίλησε και του 'πε:

«Ατός μου εγώ είμαι εκείνος, κύρη μου, που χρόνια αποζητούσες'
Στα είκοσι χρόνια απάνω εδιάγειρα στη γη την πατρική μου.
Μα το πολύδακρό σου σύθρηνο και το δαρμό σταμάτα,
για να σου πω —καιρός να χάνουμε πολύς δε μένει αλήθεια—

- 325 πως τους μνηστήρες όλους σκότωσα στο αρχοντικό μας μέσα,
να γδικιωθώ τις κακοσύνες τους και τ' άνομά τους έργα.

Τότε ο Λαέρτης του αποκρίθηκε κι αυτά τα λόγια του 'πε:
«Αν ο Οδυσσέας ο γιος μου πέτεσαι πως είσαι, εδώ που φτάνεις,
σημάδι φανερό μολόγα μου, και τότες να πιστέψω.»

330 Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος του μίλησε Οδυσσέας:

«Για κοίτα πρώτα το σημάδι μου στο πόδι εδώ, που ο κάπρος
στον Παρνασό μια μέρα μου άνοιξε με τ' άσπρο του το δόντι.
Εσύ στα μέρη εκείνα μ' έστελνες κι η σεβαστή μου η μάνα,
να πάρω δώρα απ' τον Αυτόλυκο, της μάνας μου τον κύρη'

335 μου τα 'χε τάξει ατός του κάποτε, φτασμένος εδώ πέρα.

Κι ακόμα να σου πω τα δέντρα μου στο πάγκαλο μας χτήμα'
ήμουν παιδί και μου τα χάρισες' μια μέρα σε ακολουθούσα
μέσα στον κήπο και σου γύρευα δικό μου κάθε δέντρο.
Και συ ένα ένα τα λογάριζες ποια θα γενούν δικά μου'

340 απ' τις μηλιές σου δέκα, δεκατρείς απ' τις αχλαδιές σου

κι απ' τις συκιές σαράντα μου 'δωκες, και μου 'ταζες κι αμπέλι
πενήντα αράδες' κι ούτε που 'πεφτε μαζί της κάθε αράδας
ο τρύγος, τι είχες μες στο αμπέλι σου λογής λογής σταφύλι,
κάθε χρονιά που ο Δίας θα χάριζε καλή σοδιά ψηλάθε.»

345 Αυτά είπε, κι εκείνου τα γόνατα λύθηκαν κι η καρδιά του,

τ' αλάθευτα σημάδια ως γνώρισε στα λόγια του Οδυσσέα,
και στο λαιμό του γιου του ερίχτηκε, κι ως λίγωσε η ψυχή του,
ο θεός, πολύπαθος απάνω του τον έσφιγγε Οδυσσέας.
Μα ως πήρε ανάσα και στον τόπο της ήρθε η καρδιά του πάλε,

350 ξαναδευτέρωσε τα λόγια του κι αυτά μιλώντας είπε:

«Αλήθεια, αν οι μνηστήρες πλέρωσαν για τ' άνομά τους έργα,
πατέρα Δία, στον μέγαν Όλυμπο θα πει οι θεοι πως ζείτε!
Μα τώρα φοβέρα στα φρένα μου τρομάζω, μήπως όλοι
κινήσουν οι Θιακοί, στο χτήμα μας να 'ρθούν εδώ, και στείλουν

355 ολούθε τα Κεφαλωνίτικα να ξεσηκώσουν κάστρα.»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος του μίλησε Οδυσσέας:
«Κάνε κουράγιο και μη γνοιάζεσαι στα φρένα σου για τούτα!
Στην κατοικία μας τώρα ας στρέψουμε, που 'ναι στο χτήμα δίπλα'
μπροστά έχω στείλει τον Τηλέμαχο με τον χοιροβοσκό μας

360

και τον βουκόλο, να συντάζουνε στα πεταχτά το γιόμα.»

Τέτοια αναθίβαναν, και κίνησαν να παν στην κατοικία τους'
κι ως μπήκαν μέσα στο αρχοντόσπιτο, πέτυχαν το βουκόλο
να 'χει βαλθεί με τον Τηλέμαχο και το χοιροβοσκό τους

να κόβουν κρέατα και φλογόμαυρο κρασί να συγκερνούνε.

365 Ωστόσο η βάγια η Σικελιώτισσα τον αντρειανό Λαέρτη
στο σπίτι μέσα πήρε κι έλουσε, τον άλειψε με μύρο
κι ώριο μαντί μετά του φόρεσε' κι ήρθε η Αθηνά κοντά του
και το κορμί σιδεροστέλιωσε μεμιάς του στρατολάτη,
σαν πιο γεμάτος, πιο αψηλόκορμος απ' ό,τι πριν να δείχνει.

370 Κι ως βγήκε απ' το λουτρό, τον κοιταζεν ο γιος του με καμάρι,
θωρώντας τον με τους αθάνατους θεούς να μοιάζει τόσο,
και κρίζοντας τον ανεμάρπαστα κινούσε λόγια κι είπε:
«Απ' τους θεούς, πατέρα, σίγουρα τους αναιώνιους κάποιος
να δείχνεις σ' έκανε ομορφότερος στην ελικιά, στην όψη!»

375 Κι ο μυαλωμένος του αποκρίθηκε Λαέρτης μ' έτοιμα λόγια:

«Να' μα-τον πατέρα Δία κι Απόλλωνα και συ Αθηνά, σαν τότε
που πήρα το καστρί τ' ωριόχτιστο του Νήρικου απαντίκρου,
στη γλώσσα της στεριάς, κι αφέντευα Κεφαλωνίτες —τέτοιος
να' μουν μαθές και χτες στο σπίτι μας, και να φορώ στους ώμους

380 τ' άρματα ορθός στο πλάι σου, πόλεμο κι εγώ με τους μνηστήρες

ν' ανοιζώ' σε περισσιους θα 'λυνα στο αρχοντικό μας μέσα
τα γόνατα' και θ' αναγάλλιαζες και συ βαθιά στα φρένα!»

Εκείνοι τέτοια συναλλήλως τους σταύρωναν λόγια τότε,
κι ως τις δουλειές τους οι άλλοι τέλεψαν και σύνταξαν το γιόμα,

385 αράδα σε θρονιά καθόντουσαν και σε σκαμνιά να φανέ.

Μα εκεί στα φαγητά που λέγανε ν' απλώσουν, ο Δόλιος
ο γέροντας κι οι γιοι του γέροντα ζύγωσαν, κουρασμένοι
απ' της δουλειάς το μόχτο' η μάνα τους προβέλλνοντας τους είχε
καλέσει, η βάγια η Σικελιώτισσα, που τους γνοιαζόταν πάντα,

390 μα πιότερο το γέρο κύρη τους, τι είχε πολύ βαρύνει.

Τούτοι σαν είδαν και κατάλαβαν τον Οδυσσέα μπροστά τους,
τα χάσαν και στη μέση εστάθηκαν της κάμαρας, μα εκείνος
με λόγια μαλακά τους μίλησε, να τους ψευτομαλώσει:
«Γέροντα, κάτσε τρώγε, κι όλοι σας τη σαστισμάρα αφήστε'

395

ώρα πολλή ψωμί να βάλουμε στο στόμα λαχταρούμε,
κι όμως δεν τρώμε περιμένοντας κάθε στιγμή να 'ρθείτε.»

Αυτά είπε, κι ο Δόλιος, απλώνοντας τα χέρια, πήρε δρόμο

γραμμή στον Οδυσσέα, κι αρπώντας του τα χέρια τον φιλούσε,
και κρίζοντας τον ανεμάρπαστα μιλούσε λόγια κι είπε:

400 «Φίλε ακριβέ, σε αποζητούσαμε —χωρίς καμιάν ελπίδα!
Μα αφού διαγέρνεις κι ειν' οι αθάνατοι που σ' έχουν φέρει πίσω,
γεια και χαρά, κι απ' τους αθάνατους καλό να βλέπεις μόνο!
Σε τούτο τώρα δωσ' μου απόκριση σωστή, καλά να ξέρω:
η Πηνελόπη τάχα το 'μαθε πως έχεις πια διαγείρει,

405 η μυαλωμένη, γιά να στείλουμε κανένα αποκρισάρη;»

Γυρνώντας τότε ο πολυμήχανος του μίλησε Οδυσσέας:
«Το ξέρει, γέροντα' να γνοιάζεσαι καμιά δεν είναι ανάγκη!»

Είπε, κι εκείνος ξανακάθισε στο μαγλινό σκαμνί του.
Όμοια κι οι γιοι του τριγυρίζοντας τον ξακουστό Οδυσσέα

410 του λέγαν τα καλωσορίσματα και του 'σφιγγαν τα χέρια'
πλάι στο Δόλιο μετά, τον κύρη τους, με τη σειρά κάθισαν.

Έτσι στρώθηκαν τούτοι κι έτρωγαν στην κατοικία' μα η Φήμη
το κάστρο βιαστικά γυρόφερνε και διαλαλούσε σ' όλους
τον άγριο των μνηστήρων θάνατο, τη μοίρα που τους βρήκε.

415 Κι εκείνοι, ως τ' άκουσαν, συνάζουνταν, καθένας απ' ολλούθε,
μπρος στου Οδυσσέα το αρχοντοπάλατο με γόσματα και θρήνους'
και τους νεκρούς έβγαζαν κι έθαβαν καθένας τον δικό το'
κι όσους απ' άλλους τόπους ήξεραν τους δίναν σε ψαράδες,
για να τους παν γοργά με τ' άρμενα στο σπίτι του καθέναν

420 μετά στην αγορά μαζώνανταν με πικραμένα σπλάχνα.
Μόλις εκεί μονοσυνάχτηκαν κι όλοι μαζί βρέθηκαν,
πεταχτή ορθός ο Ευπείθης κι άρχισε να λέγει αναμεσά τους'
του γιου του ο θάνατος αβάσταχτος του πλάκωνε τα στήθη,
του Αντίνοου, που ο Οδυσσέας ολόπρωτο τον είχε κονταρέψει.

425 Για τούτον τώρα δάκρυα χύνοντας μιλούσε αναμεσά τους:

«Ο άντρας αυτός για μας μελέτησε δουλειές μεγάλες, φίλοι!
Άλλους μαθές, πολλούς κι αντρόκαρδους, με τα καράβια επήρε,
και τα βαθιά καράβια αφάνισε, κι αφάνισε κι εκείνους'
κι άλλους, ως ήρθε τώρα, σκότωσε, τους πιο αντρειανούς Αργίτες.

430

Μα ελάτε, πριν εκείνος γρήγορα στους Επειούς ξεφύγει,
που κυβερνούν τη θεία την Ήλιδα, για και στην Πύλο,
πάμε να του ριχτούμε' αλλιώς μας έπνιξε για πάντα η καταφρόνια.
Θα 'ταν μαθές ντροπή οι μελλούμενες γενιές και να τ' ακούσουν,

απ' τους φονιάδες πως δεν πήραμε των γιων, των αδερφιών μας

435 το γαίμα πίσω. Δε θα το 'θελα να ζω στον κόσμο' κάλλιο
νεκρός κι εγώ μian ώρα αρχύτερα με τους νεκρούς τους άλλους!
Πάμε, μην τύχει και προφταίνοντας διαβούν εκείνοι αντίκρι!»

Αυτά είπε, κι όλοι τον συμπόνεσαν οι Αργίτες, που θρηνούσε.
Κοντά τους ήρθε τότε ο Μέδοντας απ' του Οδυσσέα το σπίτι

440 κι ο θεός τραγουδιστής, και στάθηκαν στη μέση απ' τους Αργίτες,
πριν λίγο ξυπνημένοι, κι όλοι τους σάστισαν που τους είδαν.
Το λόγο πήρε τότε ο Μέδοντας, που 'χε περίσσια γνώση:
«Θιακοί, για ακουστέ μου! Δε θα 'βαζε μπροστά ποτέ ο Οδυσσέας
τέτοιες δουλειές, χωρίς οι αθάνατοι θεοί να το θελήσουν.

445 Κάποιο αναιώνιο ατός μου αντίκρισα θεό να στέκει δίπλα
στον Οδυσσέα, και με το Μέντορα στο κάθε τι να μοιάζει.
Μια πρόβελνε ο θεός ο αθάνατος μπροστά απ' τον Οδυσσέα
γκαρδιώνοντάς τον, μια ξεχύνουνταν στο αρχονταρίκι μέσα
και τους μνηστήρες αναστάτωνα, κι αυτοί σωρός έπεφταν.»

450 Αυτά είπε, κι εκείνους ολόχλωμη τους έπιασε τρομάρα.

Πήρε ο Αλιθέρσης τότε ο γέροντας το λόγο, του Μαστόρου
ο γιος, ο μόνος που μελλούμενα και περασμένα εθώρα,
κι έτσι τους μίλησε καλόγνωμος κι αναμεσά τους είπε:
«Θιακοί, το λόγο τώρα ακούστε μου κι ό,τι σας πω γρικόατε'

455 από δικιά σας δειλία, φίλοι μου, γίνηκαν όλα τούτα,
που ουδέ σε μένα ουδέ στου Μέντορα του βασι πια τα λόγια
βάζατε αφτί, να σταματήσετε τις αμυαλιές των γιων σας,
που φοβερές δουλειές εσκάρωσαν με τις παρανομίες τους,
το βιος ρημάζοντας, ντροπιάζοντας το ταίρι ενού αντρειωμένου,

460 πρώτου στον πόλεμο, τι ελόγιαζαν πως πίσω δέ γυρίζει.
Μην του ριχτούμε τώρα, ακουστέ μου, κι ό,τι σας λέω να γένει,
αλλιώς μην πάει κανείς γυρεύοντας κι άλλο κακό να πάθει.»

Είπε, κι εκείνοι ξεπετάχτηκαν με αλαλητό μεγάλο,
πιο πάνω απ' τους μισούς, μα απόμειναν οι επίλοιποι εκεί πέρα,

465 τι ο λόγος τούτος δεν τους άρεσε, μόνο του Ευπείθη άκουγαν.

Τρέξαν λοιπόν με βιάση, τ' άρματα να βάλουν του πολέμου'
κι ως το χαλκό ζώστηκαν, που άστραφτε τρογύρα στα κορμιά τους,
μπροστά απ' το κάστρο το πλατύχωρο μαζί βρέθηκαν όλοι,
κι ο Ευπείθης αρχηγός τους έμπαινε στην τόση ανεμια πια του

470 του σκοτωμένου γιου του λόγιαζε να πάρει το αίμα πίσω,
μα να διαγείρει δεν του μέλλουνταν, τι εκεί τον βρήκε ο Χάρος.

Τότε η Αθηνά γυρνώντας μίλησε στο Δία, το γιό του Κρόνου:
«Υγιέ του Κρόνου και πατέρα μας,, μες στους θεούς ο πρώτος,
στο ρώτημα μου δώσε απόκριση' τι κρύβει ο νους σου τάχα;

475 Ξανά καιό θ' ανοίξεις πόλεμο και μανιασμένο απάλε,
για αγάπη και φι πια αποφάσιες να γένει αναμεσά τους;»

Και τότε ο Δίας της αποκρίθηκεν ο νεφελοστοφάχτης:
«Γ' αυτά ποιος λόγος που με ρώτησες, παιδί μου; τι γυρεύεις;
Δικιά σου αλήθεια τούτη η απόφαση δεν ήταν, ο Οδυσσέας

480 να πάρει απ' τους μνηστήρες φτάνοντας το γδικιωμό του πίσω;

Κάμε όπως θέλει' όμως άκουσε και μένα, τι ταιριάζει:
Μια κι ο Οδυσσέας ο θείος εγδίκηση πια πήρε απ' τους μνηστήρες,
φιλίας ας κάνουν όρκους, ρήγας τους να μείνει εκείνος πάντα'
και για τ' αδέρφια που σκοτώθηκαν και για τους γιους να πούμε

485 να πέσει λησμονιά, κι ως άλλοτε να βασιλέψει αγάπη,
κι όλοι και πλούτη πια να χαίρουνται κι ειρήνη αναμεσά τους.»

Αυτά είπε, κι η Αθηνά, που το 'θελε κι από τα πριν, πεταχτή
και τις κορφές του Ολύμπου αφήνοντας με βιάση εχύθη κάτω.
Ωστόσο του γλυκού θαράπευαν φαγιού τον πόθο εκείνοι'

490 τελειώνοντας ο θείος, πολύπαθος τους μίλησε Οδυσσέας:

«Κάποιος να βγει να ιδεί μην έρχουντοα κι εδώ κοντά βρίσκονται.»
Σάν είπε αυτά, ένας γιος σηκώθηκε του Δόλιου κι όζω βγήκε,
μα ως στάθη στο κατώφλι τρέχοντας, τους είδε που σίμωναν,
και λόγια μίλησε ανεμάρπαστα στον Οδυσσέα με βιάση:

495 «Να τοι, σίμωσαν! Δίχως άργητα κι εμείς ν' αρματωθούμε!»

Είπε, κι εκείνοι ευτὺς πετάχτηκαν και τ' άρματα ζώστηκαν,
έξι του Δόλιου οι γιοι, και τέσσερεις στον Οδυσσέα τρογύρα.
Ακόμα κι ο Λαέρτης έβλεπες με το Δολίο, κι ας είχαν
φαρά μα πια , ν' αρματοζώνουνται, στρατιώτες της ανάγκης.

500

Κι αφού τα λιόφωτα χαλκάρματα ζώστηκαν στο κορμί τους,
τις πόρτες άνοιξαν, κι ως έβγαιναν, μπροστά ο Οδυσσέας τραβούσε.
Κι ήρθε η Αθηνά κοντά τους τρέχοντας, του γιου του Κρόνου η κόρη,
το διώμα παίρνοντας του Μέντορα, κορμί μαζί και λάλο.

Κι ως την αντίκρισε ο πολύπαθος, θείος Οδυσσέας, εχάρη,

505 κι είπε με βιάση στον Τηλέμαχο, τον ακριβό το γιο του:

«Δουλειά δική σου πια, Τηλέμαχε, την ώρα που θα μπαίνεις
εκεί που στήνουν οι άντρες πόλεμο κι οι πρώτοι ξεχωρίζουν,
να μην ντροπιάσεις τους προγόνους σου, τι από καιρούς η αντρεία μας
έχει ακουστεί και το κουράγιο μας στην οικουμένη πάσα.»

510 Κι ο μυαλωμένος ο Τηλέμαχος γυρνώντας του αποκρίθη:

«Αν θέλεις, θα με δεις, πατέρα μου, με τόση ορμή που νιώθω,
να μην ντροπιάζω εγώ στον πόλεμο την εδικολογιά σου!»

Αυτά είπε, κι ο Λαέρτης φώναξε μες στη χαρά του κι είπε:
«Τι μέρα αυτή για μένα, αθάνατοι! Χαρά μεγάλη ετούτη,

515 γιος κι εγγονός να συνερίζονται στην παλικαροσύνη!»

Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, σιμώνοντας τον είπε:

«Του Αρκείσιου γιε, που απ' τους συντρόφους μου πιο αγάπη σου 'χω πάντα, στην Κόρη
ευκήσου τη γλαυκόματη και στον πατέρα Δία,
και ρίξε ευτύς το μακρογίσκιωτο κοντάρι σου με φόρα.»

520 Είπε η Παλλάδα, και του φύσηξε στα στήθη ορμή μεγάλη'
κι αυτός, πριν ρίξει το μακρογίσκιωτο κοντάρι του με φόρα,
απ' όλους πρώτη ανακαλέστηκε του τρανού Δία την κόρη,
και πέτυχε στο χαλκό μάγουλο του Ευπείθη κράνος πάνω'
κι αυτό δεν άντεξε, μον' διάβηκε μέσα ο χαλκός, κι εκείνος

525 βαρύς σωριαστή, κι από πάνω του βρόντηξαν τ' άρματα του.

Τότε ο Οδυσσέας κι ο γιος του ο ασύγκριτος χιμίζαν μες στους πρώτους
με τα σπαθιά και με τα δίμυτα χτυπώντας τους κοντάρια.

Θα τους σκότωναν όλους, ένας τους να μη διαγείρει πίσω,
αν η Αθηνά, του βροντοσκιούταρου του γιου του Κρόνου η κόρη,

530 φωνή δεν έσερνε, τη φόρα τους οι δυο στρατοί να κόψουν:

«Θιακοί, σταθείτε! Πια τον πόλεμο τον άγριο παρατάτε,
μιαν ώρα αρχύτερα αναψάττωτα να χωριστείτε ως φίλοι!»

Είπε η Αθηνά, κι αυτούς ολόχλωμη τους έπιασε τρομάρα,
κι απ' τον τρανό τους φόβο τ' άρματα τους φεύγαν απ' τα χέρια,

535

και στης θεϊκής λαλιάς το αντίφωνο στο χώμα πέφταν όλα'
κι ατοί τους για το κάστρο το 'βάζαν στα πόδια, να γλιτώσουν.
Μα ως πάνω τους ο πολυβάσανος, θείος Οδυσσέας χιμούσε

χουγιάζοντας, σαν αιθερόλαμνος αἴτιος που πήρε φόρα,
ίδια στιγμή αχνιστό αστροπέλεκτο του Κρόνου ο γιος άφηκε,

540 κι ομπρός στη Γλαυκομάτα χτύπησε την τρανοκυρουδάτη.

Κι είπε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, στον Οδυσσέα γυρνώντας:
«Γιε του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα,
κρατήσου, σκόλασε τον πόλεμο και το φριχτό το απάλε,
ο Δίας μην οργιστεί, ο βροντόλαλος του Κρόνου υγιός, μαζί σου!»

545 Είπε η Αθηνά, κι αυτός την άκουσε και χάρηκε η καρδιά του'
κι όρκους αγάπης έβαλε έπειτα να κάνουν η Παλλάδα
τις δυο μεριές, του βροντοσκούταρου του γιου του Κρόνου η κόρη,
το Μέντορα στο λάλο μοιάζοντας και στου κορμιού το διώμα.
